anayasa mahkemesi

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi

49/3 2012

ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLAR DERGİSİ

Sayı: 49

3. Cilt

2012

Anayasa Mahkemesi Yayınları
ISSN 1300-9729
ISBN 978-975-7427-50-6

2012 yılında Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi kararlarının özgün şekliyle yer aldığı bu dergide, sınıflandırma "karar numarasına" göre yapılmıştır.

Kütüphane ve Yayın Komisyonu
Engin YILDIRIM (Üye)
Bahadır KILINÇ (Genel Sekreter Yardımcısı)
Musa SAĞLAM (AR-İÇ Başraportörü)

Kitabı Yayıma Hazırlayan
Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

İletişim ve İstem Adresi
Anayasa Mahkemesi Başkanlığı
Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Ahlatlıbel Mahallesi İncek Yolu Serpmeleri No:4
06805 Çankaya/Ankara
Telefon: (312) 463 73 00 Faks: (312) 463 74 00
www.anayasa.gov.tr

Baskı ve Cilt
Kalkan Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cad. No:99/32 İskitler - Ankara / TÜRKİYE
Tel: 0312 341 92 34 Faks: 0312 384 57 46
www.kalkanmatbaacilik.com.tr • kalkanofset@gmail.com

Baskı Tarihi
Haziran 2013

Dizinler

I - Alfabetik İndeks 1859
II - Yasa Numarasına Göre İptal ve İtiraz Davaları Dizini 1865
III - Karar-Esas-Resmi Gazete Tarihi-Karar Tarihine Göre Dizinler 1869
IV - Anayasa Maddeleri Dizini 1875
V - Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi Dizini (1962-2012) 1877

Esas Sayısı : 2011/70
Karar Sayısı : 2012/77
Karar Günü : 24.5.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kırıkkale İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 2.2.2005 günlü, 5289 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerine Bir Derece Verilmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesinde yer alan *"… 15.1.2005 tarihinde … anılan tarihten önce …"* ibarelerinin, Anayasa'nın 2., 5. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Kırıkkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapan davacının, 5289 sayılı Kanun ile 15.01.2005 tarihinde görevde bulunanlara verilen bir dereceden yararlandırılması istemiyle 06.10.2010 tarihinde Kırıkkale Üniversitesi Rektörlüğü'ne yaptığı başvurunun reddi üzerine açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Anayasanın 152. maddesinin 1. fıkrasında "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddî olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır" hükmüne yer verilmiştir.

Kırıkkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Klinik Diş Hekimliği Bilimleri Bölümü Pedodonti Ana Bilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yapan

davacı tarafından, 08.02.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5289 sayılı Kanun ile 15.01.2005 tarihinde görevde bulunanlara verilen bir dereceden yararlandırılması istemiyle 06.10.2010 tarihinde yaptığı başvurunun reddine ilişkin 11.10.2010 tarih ve 7220 sayılı işlemin iptali istemiyle açılan davada, 5289 sayılı Kanun'un 2. maddesinde yeralan "... 15.1.2005 tarihinde ... anılan tarihten önce ..." ibaresi Mahkememiz yönünden "Maddi olayda uygulanacak Yasa hükmü" konumundadır.

İLGİLİ KANUN MADDELERİ:

5289 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerine Bir Derece Verilmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesinde "457 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen ek geçici madde, 458 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa eklenen ek geçici madde ve 459 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa eklenen ek geçici madde hükümleri; anılan ek geçici maddeler kapsamında belirtilen (sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar dahil) ve bu ek geçici maddelerin hükümlerinden yararlanmamış olanlardan 15.1.2005 tarihinde görevde bulunanlar (aylıksız izinde bulunanlar dahil) ile bunlardan anılan tarihten önce emekli, adi malûllük, vazife malullüğü aylığı bağlananlar ile dul ve yetim aylığı alanlar hakkında da uygulanır." hükmü yeralmaktadır.

ANAYASAYA AYKIRILIK NEDENLERİ VE İLGİLİ ANAYASA MADDELERİ:

1- ANAYASANIN 2. MADDESİ YÖNÜNDEN;

Anayasanın 2. maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir" hükmüne yer verilmiştir.

Hukuk Devleti olma ilkesi, devletin demokratik, sosyal ve laik olma ilkelerinin tümünü kapsayan, bir yandan kişi hürriyeti ve güvenliğini esas alırken diğer yandan da bireyleri idarenin eylem ve işlemlerine karşı korumayı amaçlayan bir düzenlemedir.

Bir devletin hukuk devleti olması sonucu vatandaşlarının hem bedensel hem de maddi varlıklarını koruması gerektiği açıktır. Bu anlamda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesi ile belirlenen sınıflar itibariyle memuriyete giriş dereceleri ile aynı Kanun'un 64. ve 68. maddelerinde kademe ve derece ilerlemesinin şartları belirlenmiştir. Bu düzenlemelere göre; görevin önemi veya sorumluluğu artmadan, memurun aylığındaki ilerleme olan kademe ilerlemesinin yapabilmesi için, memurun bulunduğu kademede en az bir yıl çalışmış olması ve bulunduğu derecede ilerleyebileceği bir kademenin bulunması şartının, derece ilerlemesi yapılabilmesi için de; üst dereceden boş bir kadronun bulunması, derecesi içinde en az 3 yıl ve bu derecenin 3 üncü kademesinde 1 yıl bulunmuş, kadronun tahsis edildiği görev için öngörülen nitelikleri elde etmiş olması şartlarının gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Ancak Anayasa'ya aykırı olduğu düşünülen bu düzenleme ile belirli bir tarih esas alınmak suretiyle, yürürlükteki mevzuatta yer alan kademe ve derece ilerlemesine ilişkin kuralları göz ardı etmek ve bir gün aralıklarla göreve başlayan personel arasındaki bu bir günlük kıdem farkını üç yıla çıkarmak suretiyle derece ilerlemesi öngörülmesinde, hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunduğu açıktır.

2- ANAYASANIN 5. MADDESİ YÖNÜNDEN;

Anayasanın 5. maddesinde "Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır" hükmü yeralmaktadır.

Anılan hüküm "Sosyal Devlet" ve "Hukuk Devleti" ilkelerinin bir gereğidir. Bu hükümle Devlet, ülkede yaşayan tüm vatandaşlarını siyasal, ekonomik ve sosyal koşullardan eşit şekilde yararlandırmak ve bunun için gerekli olan önlemleri almakla görevli kılınmıştır.

Bu hükme göre Devlet, değişen koşulları değerlendirip yeni düzenlemeler yapmak zorundadır. Ancak bu düzenlemeleri yaparken vatandaşları arasında aynı durumda olanlara aynı hükümleri uygulamakla yükümlü olmakla birlikte "aynı durum" veya "eşit koşullarda" olma olgusunun somut bir kriterinin olması gerekmektedir.

Anayasaya aykırılığı düşünülen düzenleme ile kamu görevlilerine 657 sayılı Kanun ve diğer özel kanunlarda öngörülen derece ilerlemesine ilişkin hükümlerden bağımsız olarak bir derece verilmesi öngörülmüştür. Bu düzenleme yapılırken ise, sadece belirli bir tarih esas alınmak suretiyle (kısmi istisnalar hariç) bu tarihte görevde olanlara uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Fakat bu kadar genel bir düzenleme de sadece belli bir tarihte görevde bulunanların eşit koşullarda olduğu kabul edilerek kamu görevlilerine uygulanması adalet ilkesi ile de bağdaşmayacağı açıktır.

3- ANAYASANIN 10. MADDESİ YÖNÜNDEN;

Anayasanın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.(Ek: 7.5.2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" hükmü yeralmaktadır.

Bu hükme göre "eşitlik ilkesi" ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak, yasa karşısında eşitliğin ihlâli yasaklanmıştır. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlâl edilmiş olmaz.

Devlet vatandaşları arasında eşit muamelede bulunmak zorundadır. Ancak burada eşitlik hususu belirlenirken hangi kriterlerin baz alabileceğini ortaya koymak gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle herhangi bir farklılığın, yapılacak bir düzenlemede eşit olma durumunu değiştirip değiştirmeyeceği, yapılan düzenlemenin konusu ve amacına göre belirlenmesi gerekmektedir. Nasıl ki ceza hukukunda bir insanın ırkının farklı olması ceza kanunlarının uygulanması yönünden eşitliği bozacak bir durum olarak değerlendirmek mümkün değil ise, her Kanun'un düzenlediği hususlar ile ilgili olarak, eşitlik kriterlerini değerlendirirken her farklılığın "eşit olma" olgusunu değiştirip değiştirmediğini değerlendirmek gerekmektedir.

5289 sayılı Kanun ile 15.01.2005 tarihinde görevde bulunan kamu personeline bir derece verileceği düzenleme altına alınmıştır. Bu hükümden yararlanabilmek için ilk olarak kamu görevlisi olma, ikinci olarakta 15.1.2005 tarihinde görevde bulunma koşulu getirilmiştir. Esasında, bu Kanun'un baz aldığı esas kriter kamuda görevli olmaktır, ikinci kriterin ise, daha çok ekonomik sebeplerle getirildiği tartışmasızdır. Bu açıdan bakıldığında, bu tarihte görevde bulunmayanlar ile bu tarihte görevde bulunanlar arasında eşitlik olduğu açıktır.

Diğer taraftan, 657 sayılı Kanun'da kademe ve derece ilerlemesinin yapılabilmesi çeşitli koşullara bağlandığından, bu koşullardan hiçbirinin gerçekleşmesini aramadan sadece yukarıda belirtilen kriterler dikkate alınarak derece verilmesi nedeniyle, kamu görevine bir gün aralıklarla başlayan kişiler arasında meydana getirilen derece farkı nedeniyle, bazı kamu kurumlarında görevli kamu personelinde en az üç yıl bazılarında ise iki yıllık bir kıdem farkı ortaya çıkardığı gibi parasal haklarında da farklılıklar meydana getirmiştir. Dolayısıyla Anayasaya aykırı olduğu düşünülen bu düzenleme ile 457, 458 ve 459 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler hükümlerinden faydalanamayanların mağduriyetlerini gidermek üzere düzenleme yapıldığı ancak anılan tarihte kamu görevlisi olmayanlar yönünden yeni bir düzenleme yapılıncaya kadar geçecek süre itibariyle büyük mağduriyetlere neden olduğundan görevde bulunup-bulunmama yönünden getirilen kısıtlamanın, kanunun yapılış tekniğine, hakkaniyete ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu açıktır.

SONUÇ:

Açıklanan nedenlerle 5289 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerine Bir Derece Verilmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinde yeralan "... 15.1.2005 tarihinde ... anılan tarihten önce" ibaresinin Anayasanın 2., 5. ve 10. maddelerine aykırı olduğu kanaati ile iptalinin talep edilmesine, dava dosyasının tüm belgeleriyle onaylı suretlerinin oluşturularak Anayasa Mahkemesine sunulmasına, iş bu karar ile dosya suretinin yüksek mahkemeye tebliğinden itibaren beş ay beklenilmesine, beş ay içinde sonuç gelmezse mevcut mevzuata göre davanın görülmesine, 17/06/2011 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

2.2.2005 günlü, 5289 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerine Bir Derece Verilmesi Hakkında Kanun'un itiraz konusu ibareleri de içeren 1. maddesi şöyledir:

"457 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen ek geçici madde, 458 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa eklenen ek geçici madde ve 459 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa eklenen ek geçici madde hükümleri; anılan ek geçici maddeler kapsamında belirtilen (sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar dahil) ve bu ek geçici maddelerin hükümlerinden yararlanmamış olanlardan ***15.1.2005 tarihinde*** *görevde bulunanlar (aylıksız izinde bulunanlar dahil) ile bunlardan* ***anılan tarihten önce*** *emekli, adî malûllük, vazife malullüğü aylığı bağlananlar ile dul ve yetim aylığı alanlar hakkında da uygulanır."*

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 5. ve 10. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 20.7.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Ömer DURAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı,

dayanılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuk devleti olduğu ve hukuk devleti olma ilkesinin, devletin demokratik, sosyal ve laik olma ilkelerinin tümünü kapsadığı, bir taraftan kişi hürriyeti ve güvenliğini esas alırken diğer yandan da bireylerin idarenin eylem ve işlemlerine karşı korunmasını amaçladığı; Devletin Anayasa'nın 5. maddesi ile ülkede yaşayan tüm vatandaşları siyasal, ekonomik sosyal koşullardan eşit şekilde yararlandırma ve bunun için gerekli önlemleri almakla görevli kılındığı; Anayasa'nın 10. maddesinde ifade edilen "eşitlik ilkesi" ile eylemli değil hukuksal eşitliğin öngörüldüğü, bu ilkenin amacının aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak olduğu, 5289 sayılı Kanunla getirilen ve iptali istenen düzenlemede esas amacın kamuda görevli olmak olarak belirlendiği, bu açıdan bakıldığında 15.1.2005 tarihinde görevde bulunmayanlar ile bu tarihte bulunanlar arasında eşitlik bulunduğu ve sonuç olarak kuralın Anayasa'nın 2., 5. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu ibareyi de içeren 2.2.2005 günlü, 5289 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerine Bir Derece Verilmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesinde, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye 457 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle eklenen ek geçici madde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na 458 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle eklenen ek geçici madde, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na 459 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle eklenen ek geçici madde hükümleri; anılan ek geçici maddeler kapsamında belirtilen (sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar dahil) ve bu ek geçici maddelerin hükümlerinden yararlanmamış olanlardan 15.1.2005 tarihinde görevde bulunanlar (aylıksız izinde bulunanlar dahil) ile bunlardan anılan tarihten önce emekli, adî malûllük, vazife malullüğü aylığı bağlananlar ile dul ve yetim aylığı alanlardan anılan tarihte görevde bulunan kamu görevlilerinin kazanılmış hak aylıkları bir üst dereceye yükseltilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm

devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesinde herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu, hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamayacağı, Devlet organları ile idare makamlarının bütün işlemlerinde yasa önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları ifade edilmiştir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlâl edilmiş olmaz.

Yasaların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinden, belirli bir tarihte görevde bulunanlara, ilave bir derece vermek suretiyle getirilen itiraz konusu kural, düzenleniş itibariyle kamu yararı amacı taşımakta olup demokratik toplum düzeninin gerekleri ile çelişmemekte ve yasakoyucunun takdir yetkisi kapsamı içerisinde bulunmaktadır.

Diğer taraftan 5289 sayılı Kanun'la getirilen ve iptali istenen düzenlemede; yasa koyucu, belirli bir tarihi temel almak şartıyla ve o tarihte kadroya bağlı olarak çalışmakta olan ve daha önceden benzeri bir düzenlemeden yararlanmamış olan tüm kamu personelini ayrım yapmadan kapsama dahil etmiştir. Bu bakımdan kanun koyucu söz konusu yasadan faydalanmak için 15.1.2005 tarihinde kamu personeli olmayı, objektif bir koşul olarak belirlemiştir. Söz konusu tarihte aynı durumda bulunan kişilerin tamamına bu hak tanındığına ve bu kişiler arasında herhangi bir ayırım yapılmadığına göre itiraz konusu kuralda eşitlik ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 5. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

2.2.2005 günlü, 5289 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerine Bir Derece Verilmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesinde yer alan "… 15.1.2005 tarihinde … anılan tarihten önce …" ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 24.5.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2011/81
Karar Sayısı : 2012/78
Karar Günü : 24.5.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 5. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "*Ortak Hükümler*" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinin, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacı tarafından, kendisine bir derece verilmesi istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"13.12.1983 gün ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin "kontrolör, uzman ve denetmen çalıştırılması" başlıklı 43. maddesinin (b) bendinde; "1. Bakanlık merkez teşkilatında, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü ve bağlı birimlerinde Devlet Bütçe Uzmanı, Muhasebat Genel Müdürlüğünde Devlet Muhasebe Uzmanı, ... Milli Emlak Müdürlüğünde Devlet Malları Uzmanı, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığında Maliye Uzmanı çalıştırılabilir. Bu uzmanlara, diğer görevlerinin yanısıra bağlı oldukları başkanlık ve genel müdürlüklerin görev alanına giren konularda ilgili kuruluşlar nezdinde araştırma, inceleme (vergi incelemesi hariç) ve analiz yaptırılabilir. 2. Bakanlık taşra teşkilatında ... Muhasebe Uzmanı ve Milli Emlak Uzmanı çalıştırılabilir.

3. Bunlar en az dört yıllık yükseköğretim kurumlarından (taşra teşkilatında çalıştırılacak olanlarda en az iki yıllık yükseköğretim kurumlarından) mezun olanlar arasından yapılacak özel yarışma sınavı sonunda mesleğe uzman yardımcısı olarak alınırlar ve en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak şartıyla Bakanlık merkezinde açılacak yeterlik sınavına girme hakkını kazanırlar. Yeterlik sınavında başarılı olanlar kadrolarına uygun uzman unvanını alırlar. Uzmanların mesleğe giriş ve yeterlik sınavları ile çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir." hükmü yer almıştır.

19 Temmuz 2001 tarih ve 24467 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Muhasebat Genel Müdürlüğü Muhasebe Uzmanlığı Görev, Çalışma ve Atama Yönetmeliği'nin adı "Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Muhasebe Uzmanları Görev ve Çalışma Yönetmeliği" olarak değiştirilen Yönetmelikte, Muhasebe Uzmanlarının görev, sorumluluk, çalışma ve atanmalarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş, muhasebe uzmanlarının özel yarışma sınavıyla mesleğe girebilecekleri ve belli bir çalışma döneminden sonra yeterlik sınavına tabi tutularak yardımcılık dönemini tamamlayıp mesleğe atanacakları öngörülmek suretiyle muhasebe uzmanlığının "kariyer meslek" olduğu vurgulanmıştır.

Öte yandan, 9 Temmuz 1995 tarih ve 22338 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Devlet Muhasebe Uzmanları Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nde de Devlet Muhasebe Uzmanlarının mesleğe giriş ve yeterlik sınavları ile görev ve çalışma usul ve esasları yukarıda anılan Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Muhasebe Uzmanları Görev ve Çalışma Yönetmeliğine paralel bir biçimde düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen kanun önünde eşitlik ilkesi gereğince, aynı durumda olanlar için ayrı düzenlemeler getirmek ya da kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapmak Anayasa'ya aykırılık oluşturur.

Bu durumda, özel yarışma sınavı ile mesleğe alınan muhasebe uzman yardımcılarının, üç yıl olarak belirlenen yardımcılık dönemi sonunda yeterlilik sınavına tabi tutularak başarılı olanların muhasebe uzmanlığı kadrosuna atanabilecekleri düzenlenerek muhasebe uzmanlığının kariyer meslek olarak belirlendiği, 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin Ortak Hükümler Başlıklı (A)

fıkrasının 11. bendinde sayılan kariyer mesleklere atanma sırasında ayrıca bir derece verilmesi uygulamasının anılan kanun hükmündeki eksik düzenleme nedeniyle muhasebe uzmanlarına uygulanamaması; mesleğe girişleri, yeterlik sınavları, görev ve çalışma usul ve esasları paralellik gösteren ve bu anlamda durumları özdeş olan unvanlar arasında kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olmayan bir biçimde ayrım yapılması ve aynı durumda olanlara farklı kuralların uygulanması sonucunu doğurduğundan anılan eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 152. maddesinin 1. fıkrası ile 2949 sayılı Kanunun 28. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, bir davaya bakmakta olan Mahkemenin, taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda tarafların bu konudaki iddia ve savunmalarını ve kendisini bu kanıya götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurması öngörüldüğünden; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin Ortak Hükümler başlıklı (A) fıkrasının 11. bendinde muhasebe uzmanlığına yer verilmemesi nedeniyle eksik düzenleme olduğu ve anılan 11. bendin bu haliyle Anayasanın 10. maddesine aykırı olduğu kanaatine ulaşıldığından, anılan hükümlerin iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dava dosyasının onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesine gönderilmesine, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar 5 ay süreyle davanın geri bırakılmasına, 13.06.2011 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "ORTAK HÜKÜMLER" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi şöyledir:

"Mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan; Başbakanlık, Bakanlık, Müsteşarlık ve bağımsız genel müdürlükler müfettiş yardımcıları ile bağlı müfettiş yardımcıları ve Diyanet İşleri Başkanlığı müfettiş yardımcıları, Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettiş Yardımcıları, Başbakanlık Uzman Yardımcıları, Vakıf Uzman Yardımcıları, Tapu ve Kadastro Uzman Yardımcıları, Devlet Personel Başkanlığı Devlet Personel Uzman Yardımcıları; Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzman Yardımcıları; Başbakanlık Yüksek

Denetleme Kurulu Uzman Yardımcıları; Hazine Müsteşarlığı Bankalar Yeminli Murakıp Yardımcıları, Stajyer Hazine Kontrolörleri, Maiyet memurları; Dışişleri Bakanlığı meslek memurları konsolosluk ve ihtisas memurları; Maliye Bakanlığı Hesap Uzman Yardımcıları, Sigorta Denetleme Uzman Yardımcıları ve Aktüer Yardımcıları, Bakanlıklar merkez kuruluşu stajyer kontrolörleri, İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçi Yardımcıları, Devlet Bütçe Uzman Yardımcıları, Mali Suçları Araştırma Uzman Yardımcıları, Marka Uzman Yardımcıları, Patent Uzman Yardımcıları, Vergi, Muhasebe ve Millî Emlak Denetmen Yardımcıları, Sosyal Güvenlik Uzman Yardımcıları, Çalışma Uzman Yardımcıları ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzman Yardımcıları, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzman Yardımcıları, İş Sağlığı ve Güvenlik Uzman Yardımcıları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzman Yardımcıları, Kültür ve Turizm Uzman Yardımcıları, Yazma Eser Uzman Yardımcıları, Ulaştırma ve Haberleşme Uzman Yardımcıları, Denizcilik Uzman Yardımcıları, Teknik Yardım Uzman Yardımcıları, Devlet Muhasebe Uzman Yardımcıları, Devlet Malları Uzman Yardımcıları, Maliye Uzman Yardımcıları, Devlet Gelir Uzman Yardımcıları, Milli Emlak Uzman Yardımcıları, Vergi İstihbarat Uzman Yardımcıları, Gelir Uzman Yardımcıları, Mali Hizmetler Uzman Yardımcıları, Bakanlık ve bağlı kuruluşların A.B. Uzman Yardımcıları, Hazine Uzman Yardımcıları, Dış Ticaret Uzman Yardımcıları, Diyanet İşleri Uzman Yardımcıları, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzman Yardımcıları, Avrupa Birliği İşleri Uzman Yardımcıları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzman Yardımcıları, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzman Yardımcıları, Türkiye İstatistik Kurumu Uzman Yardımcıları, Eğitim Müfettiş Yardımcıları ile İçişleri Bakanlığı Planlama Uzman Yardımcıları, İstihdam ve Meslek Uzman Yardımcıları, Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzman Yardımcıları, Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcıları, Orman ve Su İşleri Uzman Yardımcıları, Sanayi ve Teknoloji Uzman Yardımcıları, Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcıları, Gençlik ve Spor Uzman Yardımcıları, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzman Yardımcıları, Aile ve Sosyal Politikalar Uzman Yardımcıları, Aile ve Sosyal Politikalar Denetçi Yardımcıları, Ürün Denetmen Yardımcıları, Belediye Müfettiş Yardımcıları, Milli Savunma Bakanlığı Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettiş Yardımcılarının özel yeterlik sınavı yönetmeliklerine göre yapılacak yeterlik sınavlarında başarı göstererek Müfettişliğe, Kaymakamlığa, Başbakanlık Uzmanlığına, Vakıf Uzmanlığına, Tapu ve Kadastro Uzmanlığına, Devlet Personel Uzmanlığına, Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanlığına, Bankalar Yeminli Murakıplığına, Hesap Uzmanlığına, Sigorta Denetleme Uzmanlığına ve Aktüerliğine, Kontrolörlüğe, İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçiliğine, Devlet Bütçe Uzmanlığına, Mali Suçları Araştırma Uzmanlığına,

Marka Uzmanlığına, Patent Uzmanlığına, Vergi, Muhasebe ve Millî Emlak Denetmenliğine, Sosyal Güvenlik Uzmanlığına, Çalışma Uzmanlığına, Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanlığına, İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlığına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanlığına, Kültür ve Turizm Uzmanlığına, Yazma Eser Uzmanlığına, (32) Ulaştırma ve Haberleşme Uzmanlığına, Denizcilik Uzmanlığına, Teknik Yardım Uzmanlığına, Devlet Muhasebe Uzmanlığına, Devlet Gelir Uzmanlığına, Devlet Malları Uzmanlığına, Maliye Uzmanlığına, Gelir Uzmanlığına, Mali Hizmetler Uzmanlığına, Milli Emlak Uzmanlığına, Vergi İstihbarat Uzmanlığına, Hazine Uzmanlığına, Dış Ticaret Uzmanlığına, Diyanet İşleri Uzmanlığına, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanlığına, Avrupa Birliği İşleri Uzmanlığına, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Uzmanlığına, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Uzmanlığına, Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanlığına, Eğitim Müfettişliğine, İçişleri Bakanlığı Planlama Uzmanlığına, İstihdam ve Meslek Uzmanlığına, Kalkınma Bakanlığı Planlama Uzmanlığına, Çevre ve Şehircilik Uzmanlığına, Orman ve Su İşleri Uzmanlığına, Sanayi ve Teknoloji Uzmanlığına, Gümrük ve Ticaret Uzmanlığına, Gençlik ve Spor Uzmanlığına, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Uzmanlığına, Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlığına, Aile ve Sosyal Politikalar Denetçiliğine, Ürün Denetmenliğine, Dışişleri Bakanlığı meslek memurluğu ile konsolosluk ve ihtisas memurluğunda ise Dışişleri Bakanlığınca sınavla girilmesi şart koşulan bir dereceye atanmaları sırasında ve bir defaya mahsus olmak üzere haklarında ayrıca bir derece yükselmesi uygulanır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında, Anayasa'nın 10. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 22.9.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Erhan TUTAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, özel yarışma sınavı ile mesleğe alınan muhasebe uzman yardımcılarının, üç yıl olarak belirlenen yardımcılık dönemi sonunda yeterlik sınavına tabi tutularak başarılı olanların muhasebe uzmanlığı kadrosuna atanabilecekleri düzenlenerek muhasebe uzmanlığının kariyer meslek olarak belirlendiği, 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin Ortak Hükümler başlıklı (A) fıkrasının 11. bendinde sayılan kariyer mesleklere atanma sırasında ayrıca bir derece verilmesi uygulamasının anılan kanun hükmündeki eksik düzenleme nedeniyle muhasebe uzmanlarına uygulanamadığı; mesleğe girişleri, yeterlik sınavları, görev ve çalışma usul ve esasları paralellik gösteren ve bu anlamda durumları özdeş olan unvanlar arasında kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olmayan bir biçimde ayrım yapılması ve aynı durumda olanlara farklı kuralların uygulanması sonucunu doğurduğundan eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun, bu Kanuna tabi kurumlarda çalıştırılan memurların sınıflarını belirleyen 36. maddesinin *'Ortak Hükümler'* bölümünün (A) fıkrası, sınıfların öğrenim durumlarına göre giriş ve yükselebilecek derece ve kademelerini göstermektedir.

Söz konusu fıkranın 11. bendinde yer alan itiraz konusu kuralda da, mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan ve kadro unvanı belirtilmek suretiyle tek tek sayılan bir kısım kadrolarda görev yapanların, özel yeterlik sınavı yönetmeliklerine göre yapılacak yeterlik sınavlarında başarı göstererek yine belirli kadrolara atanmaları sırasında ve bir defaya mahsus olmak üzere haklarında ayrıca bir derece yükselmesi uygulanacağı belirtilmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar*" denilmiştir.

"*Yasa önünde eşitlik ilkesi*" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olmaz. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

İtiraz konusu kural ile amaçlananın, mesleklerine özel yarışma sınavı ile alınan bir kısım memurların yapılacak yeterlik sınavlarında başarı göstererek yine 657 sayılı Kanun'da sınırlı olarak sayılan bir kısım unvanlı kadrolara atanmaları sırasında haklarında ayrıca bir derece yükselmesinin sağlanması olduğu anlaşılmaktadır.

Hukuk devletinde yasa koyucu, Anayasa kurallarına bağlı olmak koşuluyla ihtiyaç duyduğu düzenlemeyi yapma yetkisine sahiptir. Yasa koyucunun, memur ve diğer kamu görevlileri ile bunların dışındaki çalışanlarla ilgili olarak, Anayasa'da belirlenen kurallara bağlı kalmak, adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözetmek koşuluyla düzenleme yapma yetkisi bulunmaktadır. Kanun koyucunun görevin gereklerini ve yapılan işin özelliğini gözeterek farklı kurallar öngörmesinde eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırılık yoktur.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Muammer TOPAL bu görüşe katılmamıştır.

VI- SONUÇ

14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Muammer TOPAL'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 24.5.2012 gününde karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Ankara Defterdarlığı Muhasebe Müdürlüğü'nde Muhasebe Uzman Yardımcısı olarak görev yapmakta iken yeterlilik sınavında başarılı olduktan sonra Muhasebe Uzmanı olarak atanan davacı tarafından, diğer uzmanlık kadrolarına yapılan atamalarda olduğu gibi kendisine de bir derece verilmesi istemiyle yapılan başvurunun, "davacının bulunduğu 'Muhasebe Uzmanı' kadrosunun Yasa'da sayılan kadrolar arasında bulunmadığı" gerekçesiyle reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu 657 sayılı Yasa'nın 36. maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinin, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu sonucuna varan Ankara 5. İdare Mahkemesi iptali için başvurmuştur.

İtiraza konu düzenlemede belirtilen çok sayıda unvan yanında, Muhasebe ve Milli Emlak Denetmenliği ile Milli Emlak Uzmanlığı'na sınavla girilmesi şart koşulan bir dereceye atanmaları sırasında ve bir defaya mahsus olmak üzere haklarında ayrıca bir derece yükselmesi uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

178 sayılı KHK'nin Ek 34. maddesinde, 659 sayılı KHK'nin 17. maddesiyle yapılan değişiklikle, Muhasebe Denetmeni, Milli Emlak Denetmeni, Muhasebe Uzmanı ve Milli Emlak Uzmanı kadro unvanları "Defterdarlık Uzmanı" şeklinde değiştirilmiş; 657 sayılı Yasa'nın itiraza konu kuralında da değişiklik yapılarak, "Defterdarlık Uzmanı" kadro unvanı da anılan düzenlemeye eklenmiştir.

Bu durumda, "Muhasebe Uzmanı" unvanı ile birlikte "Defterdarlık Uzmanı" unvanı altında birleştirilen diğer unvanlara ve bilahare "Defterdarlık Uzmanı" unvanına bir derece verilirken muhasebe uzmanına verilmemesinin eksik düzenleme suretiyle, eşitsizliğe ve ayrımcılığa yol açtığı açıktır.

Diğer taraftan, 178 sayılı KHK'nin 43. maddesinin (b) bendinde, Bakanlık taşra teşkilatında, Muhasebe Uzmanı ve Milli Emlak Uzmanı çalıştırılabileceği; bunların en az dört yıllık yükseköğretim kurumlarından (taşra teşkilatında çalıştırılacak olanlarda en az 2 yıllık yükseköğretim kurumlarından) mezun olanlar arasından yapılacak özel yarışma sınavı sonucunda mesleğe uzman yardımcısı olarak alınacakları ve en az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak şartıyla Bakanlık merkezinde açılacak yeterlik sınavına girme hakkını kazanacakları, yeterlilik sınavında başarılı olanların kadrolarına uygun uzman unvanını alacakları; uzmanların mesleğe giriş ve yeterlik sınavları ile çalışma usul ve esaslarının yönetmelikle düzenleneceği hükmüne yer verilmiş; Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Muhasebe Uzmanları Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nde de Muhasebe Uzmanlarının görev, sorumluluk, çalışma ve atanmalarına ilişkin usul ve esaslar düzenlenerek, muhasebe uzmanlarının özel yarışma sınavıyla mesleğe girebilecekleri ve belli bir çalışma döneminden sonra yeterlilik sınavına tabi tutularak yardımcılık dönemini tamamlayıp mesleğe atanacakları düzenlenmek suretiyle "Muhasebe Uzmanlığı"nın kariyer meslek olduğu vurgulanmıştır.

İtiraza konu kuralda, mesleklerine özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan ve yönetmeliklerine göre yapılacak yeterlilik sınavlarında başarı göstererek Kanun'da gösterilen kadro unvanlarına atanmaları sırasında bir defaya mahsus olmak üzere haklarında ayrıca bir derece yükselmesi uygulanacak olan unvanlar arasında "Milli Emlak Uzmanı" sayılırken, aynı yöntemlerle mesleğe alınan "Muhasebe Uzmanı"nın sayılmaması da başka bir eşitsizlik nedenidir.

Anayasa'nın 5. maddesinde, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk

devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan, siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Anayasa'nın "çalışma hakkı ve ödevi"nin düzenlendiği 49. maddesinde de devlete çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü getirilmiştir. Anayasa ile her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu güçlendirerek sürdürme görevi verilen hukuk devletinin, sosyal alanda Anayasa'nın öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmesi, çalışma hayatında barışı sağlayabilmesi, aynı hukuksal konumda bulunan çalışanlar için eşitliğe dayanan adil ve hakkaniyete uygun kurallar getirmesi ile mümkün olabilir. Anayasa'nın 10. maddesinde, hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamayacağı hükme bağlanmasına karşın, yasakoyucu tarafından itiraz konusu düzenlemede belirtilen unvanlara bir derece verilirken, sayılanlar gibi kariyer meslek olan "Muhasebe Uzmanı" düzenlemeye dahil edilmeyerek ayrıcalıklı bir sınıf yaratılması, eşitlik ilkesi ve onu temel alan hukuk devleti bağlamında kabul edilemez bir durumdur.

Öte yandan, statü hukukunun geçerli olduğu memurlar ve kamu görevlileriyle ilgili alanlarda yasakoyucu, kazanılmış hakları ve hukuk güvenliğini ihlâl etmemek koşuluyla her zaman yeni düzenlemeler yaparak farklı statüler oluşturabilir. Bu statülerin herkes için eşit ve aynı derecede bağlayıcı olduğunda duraksamaya yer yoktur. Ancak, yasakoyucunun, aynı konumda bulunan kamu görevlilerinden bazıları için ayrıcalık getirerek, hak kaybını önlemek veya eşitliği sağlamak gibi haklı bir nedene de dayanmaksızın, belirli unvanları alarak yaptığı özel düzenlemenin, statü hukukunun gerekleri ile açıklanması olanaklı değildir. Ayrıca, hukuk devletinde, somut verilere dayanmaksızın, kamu yararı gibi soyut kavramlarla kişilerin özlük hakları bakımından adaletsiz ve çalışma barışını bozan kurallar getirilerek bunlara, yargısal denetim yoluyla meşruiyet kazandırılması, kişi karşısında güçlü konumda bulunan devleti, keyfi düzenlemeler yapmaya özendirebilir. Hukukun üstünlüğünün kabul edildiği bir düzende, yasakoyucunun takdir yetkisi de hukukun genel ilkelerine ve Anayasa'ya uygun olarak kullanılması gereken ve bu yönüyle de denetim dışında tutulamayacak bir yetkidir. İtiraz konusu kural yönünden, bu yetkinin eşitliğe, hakkaniyete ve adalete uygun olarak kullanılmadığı açıktır.

Belirtilen nedenlerle Kural'ın Anayasa'nın 5. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Muammer TOPAL

Esas Sayısı : 2011/110
Karar Sayısı : 2012/79
Karar Günü : 24.5.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Zonguldak İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4.6.1985 günlü, 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen Ek 1. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"...bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile..."* ibaresinin, Anayasa'nın 5. ve 56. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacı kuruma verilen idari para cezası ve faaliyetin durdurulması kararının iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"İTİRAZIN GEREKÇESİ: T.C. Anayasası'nın 5. maddesinde, toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamanın ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmanın devletin temel amaç ve görevleri arasında olduğu kurala bağlanmış ve bu bağlamda 56. maddesinde de,

"VIII. SAĞLIK, ÇEVRE VE KONUT

A. SAĞLIK HİZMETLERİ VE ÇEVRENİN KORUNMASI

Madde 56- Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir." hükmüne yer verilmiştir.

Yukarıdaki Anayasa hükümleriyle devlete, toplumun huzur ve mutluluğunun sağlanmasında ve bireylerin maddi ve manevi varlıklarının geliştirilmesinde önemi yadsınamaz olan çevrenin korunması ve geliştirilmesi konularında ödevler yüklendiği açıktır. Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı ekonomik ve mali gerekçelerle vazgeçilecek haklardan değildir. Söz konusu hakka yönelik olarak devlete düşen görev, bu hakkın gerçekleştirilmesinin önünde yer alan engellerin kaldırılmasından ve yaşanılan çevre ortamının geliştirilmesinden ibarettir. Bu bağlamda, devlet bütününün bir parçası olan yasama organı da, aktarılan Anayasa hükümlerine uygun hareket etmek zorundadır. Buna göre çevreyi ilgilendiren yasal düzenlemelerin, Anayasa tarafından devlete yüklenen çevrenin korunması, çevrenin geliştirilmesi ve çevre kirliliğinin önlenmesi ödevlerini yerine getirme amacına bağdaşacak şekilde çıkarılmaları gerekmekledir.

İşte; Anayasanın 56. maddesiyle devlete yüklenen bu ödevlerin yerine getirilmesi amacıyla 2872 sayılı Çevre Kanunu çıkarılmış ve bu Kanunda da çevreye etkileri olabilecek projelerin gerçekleştirilmesinden önce söz konusu projelere ilişkin olarak çevresel etki değerlendirmesi prosedürüne tabi tutulması öngörülmüştür. Böylece, projelerin uygulanması sırasında çevrede oluşabilecek olumsuz etkilerin giderilmesi ve projelerin çevre koşullarına en uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

3213 sayılı Maden Kanununun 7. maddesiyle de, aynı saiklerle çevresel etki değerlendirmesi süreci öngörülmüş ve madencilik faaliyetlerinin çevre

üzerindeki olumlu etkilerinin azami düzeye çıkarılması ya da olumsuz etkilerinin asgari düzeye indirilmesi amaçlanmıştır.

3213 sayılı Kanunun ek 1. maddesinin 4. fıkrasının, "Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürü için kamu tarafından yürütülecek faaliyetler bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile bu Kanunun hak düşürücü ve malî hükümlerine tâbi değildir." şeklindeki ilk cümlesiyle, Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürü faaliyetlerinin çevresel etki değerlendirme sürecinden bağımsız bir şekilde yürütülmesine yol açılmıştır. Nitekim; Ereğli Kömür Havzasında taşkömürü faaliyetinde bulunan davacı müessese de, söz konusu düzenlemeye istinaden ocaktaşı ve lavuar şisti depolama işi için çevresel etki değerlendirme sürecinden bağımsız olduğunu ileri sürmüştür.

Anılan düzenlemenin, Ereğli Kömür Havzasındaki çevre sağlığına olumsuz etkileri olabilecek sonuçları doğurması kaçınılmazdır. Sağlıklı çevre hakkı, tüm canlı dünyası için vazgeçilmez düzeydedir. Aynı düzenleme ile Anayasa tarafından çevreyi ve çevre sağlığını koruma ve geliştirme ödevine aykırı davranıldığı, bu suretle de toplumun huzur ve mutluluğunun sağlanması ve bireylerin maddi ve manevi varlıklarının geliştirilmesi amaçlarına aykırı davranıldığı tartışmasızdır.

Sonuç olarak; çevrenin geliştirilmesi, korunması ve bu yolla da çevre kirliliğinin önlenmesi ödevinin yerine getirilmesi amacıyla bağdaşmaması nedeniyle Anayasanın 56. maddesine, taşkömürü faaliyetinin çevresel etkileri değerlendirilmeden yürütülmesi nedeniyle Ereğli Kömür Havzasındaki canlı yaşamını olumsuz etkileyen ve anılan yerdeki halkın refah ve huzurunu ve bireylerin maddi ve manevi gelişimini olumsuz etkileyebilecek sonuçlar doğurması nedeniyle Anayasanın 5. maddesine aykırı olduğu düşünülen 3213 sayılı Maden Kanununun ek 1. maddesinin 4. fıkrasında yer alan "bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile" ibaresinin iptal edilmesi gerekmekledir.

SONUÇ: Davacı müesseseye ilişkin olarak tesis edilen işlemlerden kaynaklanan dava konusu uyuşmazlığın çözümünü ilgilendiren 3213 sayılı Maden Kanununun ek 1. maddesinin 4. fıkrasında yer alan, "bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile" ibaresinin, Anayasanın 5. ve 56. maddelerine aykırı olduğu görüşüyle anılan ibarenin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvuruda bulunulması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

HÜKÜM: Açıklanan nedenlerle, 3213 sayılı Maden Kanununun ek 1. maddesinin 4. fıkrasında yer alan, "bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile" ibaresinin, Anayasanın 5. ve 56. maddelerine aykırı olduğu görüşüyle anılan ibarenin iptali talebi ile Anayasa Mahkemesi'ne gidilmesine, dava dosyasının tüm belgelerinin onaylı suretlerinin dosya oluşturularak karar aslı ile birlikte Anayasa Mahkemesi'ne sunulmasına, işbu karar ile dosya suretinin Anayasa Mahkemesi'ne ulaşmasından itibaren 5 ay süre ile karar verilinceye kadar davanın bekletilmesine, 12/10/2011 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

4.6.1985 günlü, 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen, itiraz konusu ibareyi de içeren Ek 1. maddesi şöyledir:

"**Ek Madde 1–(Ek: 30/7/1999 - 4424/1 md.; Değişik: 26/5/2004 – 5177/23 md.)**

3867 sayılı Ereğli Kömür Havzasındaki Ocakların Devletçe İşlettirilmesi Hakkında Kanun ile Devletçe işlettirilmesi kararlaştırılan Ereğli Kömür Havzasındaki madencilik faaliyetleri bu Kanun hükümlerine tâbidir.

Ruhsat süresi bu Kanunla getirilen süre sınırlamasına tâbi değildir.

Sınırları Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenen Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürlerini işletmeye ve hukuku uhdesinde kalmak şartıyla işlettirmeye Türkiye Taşkömürü Kurumu yetkilidir.

Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürü için kamu tarafından yürütülecek faaliyetler **bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile** bu Kanunun hak düşürücü ve malî hükümlerine tâbi değildir. Teminat ve Devlet hakkından muaftır. Ancak taşkömüründen özel idare payı, diğer madenler için yürütülen faaliyetlerden de Devlet hakkı ve özel idare payı alınır.

3303 sayılı Taşkömürü Havzasındaki Taşınmaz Malların İktisabına Dair Kanun ile maden işletmeciliğine tanınan haklar, Ereğli Kömür Havzası içerisindeki taşkömürü madenciliği için geçerlidir.

Ereğli Kömür Havzasının imtiyaz alanının Bakanlar Kurulu kararıyla küçültülmesi sonucu serbest kalan alanlar, koordinatları Genel Müdürlükçe belirlenerek bu Kanunun 30 uncu maddesine göre ihale edilir."

B- İlgili Yasa Kuralı

3213 sayılı Maden Kanunu'nun ilgili görülen 7. maddesi şöyledir:

"Madencilik faaliyetlerinde izinler

Madde 7 – (Değişik: 26/5/2004 – 5177/3 md.)

(İptal birinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 15/1/2009 tarihli ve E.: 2004/70, K.: 2009/7 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 10/6/2010-5995/3 md.) Madencilik faaliyetlerinin yapılması ve ruhsatlandırma işlemlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak yeni verilecek ruhsat alanlarına maden işletme yöntemi, faaliyetin yapıldığı bölge, madenin cinsi, yapılacak yatırımın çevresel etkileri, şehirleşme ve benzeri hususlar dikkate alınarak, temdit talepleri dahil ruhsat verilen alanlarda kazanılmış haklar korunmak kaydıyla, ilgili kurumların görüşleri alınarak Bakanlık tarafından kısıtlama getirilebilir. İlk müracaat veya ihale yolu ile yapılacak ruhsatlandırmalarda müracaatın yapılacağı alanlar diğer kanunlar ile getirilen kısıtlamalar gözönüne alınarak Bakanlıkça ruhsat müracaatına kapatılabilir. Kısıtlama gerekçesi ortadan kalkan alanlar ihale yoluyla aramalara açılır. Bu Kanun dışında madencilik faaliyetleri ile ilgili olarak yapılacak her türlü kısıtlama ancak kanun ile düzenlenir.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları, muhafaza ormanları, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununa göre korunması gerekli alanlar, 1 inci derece askeri yasak bölgeler, 1/5000 ölçekli imar plânı onaylanmış alanlar, 1 inci derece sit alanları ile madencilik amacı dışında tahsis edilen ve Genel Müdürlük tarafından uygun görüş verilen elektrik santralleri, organize sanayi bölgeleri, petrol, doğalgaz ve jeotermal boru hatları gibi yatırım alanlarına ait koordinatlar ilgili kurumlar tarafından Genel Müdürlüğe bildirilir.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Bu alanlara yapılan ruhsat müracaatlarının hak sağlaması halinde iki ay içinde harç ve teminatın yatırılmasından sonra bu alanlara ilişkin ilgili kurumlardan izin alınması için müracaat sahibine bir yıl süre verilir. Bu süre içinde izin alınması durumunda Kanunun 16 ncı maddesine göre ruhsat düzenlenir, izin alınamaması halinde müracaat reddedilir. Müraacat alanının bir kısmının bahse konu alanlarla çakışması halinde, çakışan alan dışındaki serbest alana ilişkin olarak iki aylık süre içinde Kanunun 16 ncı maddesine göre müracaatta bulunulması halinde ruhsat düzenlenir. Aksi halde tüm müracaat alanı bu süre sonunda müracaatlara açık hale gelir.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Devlet ormanları içinde yapılacak maden arama ve işletme faaliyetleri ile bu faaliyetler için zorunlu ve ruhsat süresine bağlı olarak yapılan geçici tesislere 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu hükümlerine göre izin verilir.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Yaban hayatı koruma ve geliştirme sahalarında maden arama ve işletme faaliyetleri ile bu faaliyetler için gerekli geçici tesislere çevresel etki değerlendirme raporunda belirlenen esaslar dahilinde izin verilir. Alınan izinler, temditler dahil ruhsat hukuku sonuna kadar devam eder.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Uygulanan yöntem, teknoloji ve derinliğe bağlı olarak projesi Genel Müdürlükçe uygun bulunan yeraltı madencilik faaliyetlerinin tekabül ettiği yüzey alanı için herhangi bir izin alınmaz. Yeraltı madencilik faaliyetlerine bağlı olarak gerekli olan yerüstü tesisleri veya galeri ağzının isabet ettiği alan için gerekli izinlerin alınması zorunludur.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Madencilik faaliyeti yapılan alanların, izne tâbi alan olmaları halinde, ilgili olduğu kanun hükümlerine göre gerekli izinlerin alınması zorunludur. Ancak, Genel Müdürlükçe işletme ruhsatı verildikten sonra, işletme ruhsat alanının diğer kanunlara göre izne tâbi alan haline gelmesi durumunda ilgili kanunların öngördüğü yükümlülüklerin yerine getirilmesi suretiyle kazanılmış haklar korunarak faaliyetler sürdürülür. Diğer kanunlara göre izne tâbi alanlar, Genel Müdürlüğün görüşü alınarak belirlenir.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Kazanılmış haklar korunmak kaydıyla içme ve kullanma suyu rezervuarının maksimum su seviyesinden itibaren 1000-2000 metre mesafe genişliğindeki şeritte galeri usulü patlatma yapılmaması,

alıcı ortama arıtma yapılmadan doğrudan su deşarj edilmemesi şartıyla çevre ve insan sağlığına zarar vermeyeceği bilimsel ve teknik olarak belirlenen maden arama ve işletme faaliyetleri ile altyapı tesislerine izin verilir. 2000 metreden sonraki koruma alanı içinde çevresel etki değerlendirmesi raporuna göre yapılması uygun bulunan maden istihracı ve her türlü tesis yapılabilir. Ancak faaliyet sırasında alıcı ortama yapılacak deşarjlarda ilgili yönetmelikte belirtilen limitlere uyulması zorunludur.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Maden üretim faaliyetleri ile bu faaliyetlere dayalı ruhsat sahasındaki tesisler için işyeri açma ve çalışma ruhsatları il özel idareleri tarafından verilir. Bu ruhsatların verilmesi sırasında 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu hükümlerine göre belediyelerin tahsil ettiği işyeri açma izni harcı il özel idaresi tarafından tahsil edilir. Bu bedelin % 50'si ruhsatın bulunduğu bölgeyle sınırlı olarak altyapı yatırımlarında kullanılmak üzere, doğrudan ilgili ilçe veya ilçelerin Köylere Hizmet Götürme Birlikleri hesabına aktarılır. Bu alanların belediyelerin mücavir alanı içerisinde kalması durumunda tahsil edilen harcın % 50'si ilgili belediyenin hesabına aktarılır.

İlgili bakanlıkların mevzuatı gereği yapacakları inceleme ve denetimlerde; ruhsat alanlarında ilgili Kanun esaslarına uygun çalışılmadığının tespiti halinde, mevzuat çerçevesinde yapılacak işlemler Genel Müdürlüğe bildirilir. Çevre ve insan sağlığına zarar verdiği tespit edilen madencilik faaliyetleri gerekli önlemler alınıncaya kadar durdurulur.

Çevresel etki değerlendirmesi işlemleri Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından, diğer izinlere ilişkin işlemler de ilgili bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca çevresel etki değerlendirmesi sürecinde en geç üç ay içinde bitirilir. Bakanlık ve diğer bakanlıkların mevzuatının gerektirdiği maddî yükümlülükler ruhsat sahibi tarafından karşılanır.

(Değişik dördüncü fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) İmar alanları içinde kalan madencilik faaliyetleri, ilgili yerel merciden izin alınarak yapılır. Ruhsat alındıktan sonra imar alanları içine alınan maden sahalarına bu hüküm uygulanmaz. İmar plânı bulunmayan alanlarda yapılan veya yapılacak olan madencilik faaliyetleri ile bu faaliyetlere bağlı geçici tesisler ve bunların müştemilatı için imar plânı yapılmaz. İşletme ruhsatları çevre düzeni ve imar plânları notuna işlenir. İmarsız alanlarda yürütülen madencilik faaliyetleri için gerekli olan geçici tesisler ve bunların müştemilatı, inşaat ve yapı kullanma

iznine tâbi değildir. Ancak, yapıların fen ve sağlık kurallarına uygun olması ve ilgili il özel idaresine bildirilmesi zorunludur. İmarsız alanlarda yürütülen madencilik faaliyetleri için gerekli olan geçici tesisler ve bunların müştemilatı niteliğindeki yapıların, ruhsat sahibi tarafından madencilik faaliyetinin sonlandırılmasını müteakip bir yıl içinde kaldırılması, bunlardan çevresel etki değerlendirmesi olumlu kararı alınmış olanların, çevresel etki değerlendirmesi raporunda belirtildiği şekli ile her iki alanda da yol, su, haberleşme, enerji nakil hattı, bant konveyör, havai hat ve kuyu tesislerinin ilgili idarenin onayı ve talebi doğrultusunda bedelsiz olarak kalmasına izin verilebilir. Diğerlerinin ise süresinde yerinden kaldırılması veya çevre ile uyumlu hale getirilmesi zorunludur. Ruhsat sahibinin bu yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde, çevre ve insan sağlığı bakımından sorumlulukları devam eder. Ruhsat sahibi tarafından yapılması gereken işlemler valilik veya ilgili idare tarafından yerine getirilerek yapılan masraflar 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Kamu hizmeti veya umumun yararına ayrılmış yerlere ve bu tür tesislere 60 metre mesafe dahilinde madencilik faaliyetleri Bakanlığın, binalara 60 metre, özel mülkiyete konu araziye 20 metre mesafe dahilinde ise mülk sahibinin iznine bağlıdır. Bu mesafeler, ihtiyaç halinde madencilik faaliyetlerinin boyutu, emniyet tedbirleri ve arazinin yapısı dikkate alınarak Bakanlıkça artırılabilir. Mesafeler yatay olarak hesaplânır.

Maden arama faaliyetleri, bu Kanunda sayılanlar dışında herhangi bir izne tâbi değildir. İşletme faaliyetleri ise, bu Kanuna göre Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe göre yürütülür.

(Değişik yedinci fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Madencilik faaliyetleri ile Devlet ve il yolları, otoyollar, demir yolları, havaalanı, liman, baraj, enerji tesisleri, petrol, doğalgaz, jeotermal boru hatları, su isale hatları gibi kamu yararı niteliği taşıyan yatırımların birbirlerini engellemesi, maden işletme faaliyetinin yapılamaz hale gelmesi, yatırım için başka alternatif alanların bulunamaması durumunda, madencilik faaliyeti ve yatırımla ilgili karar, Kurul tarafından verilir.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Herhangi bir yatırım yapılmamış I. Grup madenler, mıcır, kaba inşaat, baraj, gölet, liman, yol gibi yapılarda kullanılan her türlü yapı hammaddeleri için verilen ruhsatlar ile görünür rezervi

belirlenmemiş diğer grup maden ruhsat sahaları ile çakışan aynı yerdeki diğer yatırımlara Genel Müdürlükçe izin verilir. Ruhsatlı sahalarda görünür rezervi belirlemek üzere yapılan sondaj, kuyu, galeri, desandre gibi işler için yapılan yatırımların ve maden varlığının belgelenmesi durumunda tespit edilen görünür rezerv alanı dışındaki alanlar için, diğer yatırımların madencilik faaliyetlerini engellemeyeceğine Genel Müdürlükçe karar verilmesi halinde diğer yatırım için izin verilir. Bu alanlarda ruhsat sahibi tarafından yapılmış yatırımı etkileyen bir husus var ise bu alanla ilgili karar Kurul tarafından verilir. İşletme ruhsat alanı içerisinde ancak işletme izni veya görünür rezerv alanı dışındaki bir alanda diğer yatırımlara Genel Müdürlükçe izin verilebilir. Yatırımın işletme izni veya görünür rezerv alanı ile çakışması durumunda, Kurul tarafından karar verilir. Arama ruhsatı döneminde hiçbir yatırım yapılmamış ise diğer yatırımlara engel teşkil etmez.

(İptal sekizinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 15/1/2009 tarihli ve E.: 2004/70, K.: 2009/7 sayılı Kararı ile.; Yeniden düzenleme: 10/6/2010-5995/3 md.) Kurul, Devlet Plânlama Teşkilatının bağlı olduğu bakanın başkanlığında Enerji ve Tâbii Kaynaklar Bakanı, diğer yatırımcı kurum ya da kuruluşun bağlı olduğu bakan/bakanlar ve yatırım kararına onay veren kurumun ilgili olduğu bakan olmak üzere asgari üç kişiden oluşur. Ancak, yatırımcı kuruluşun Devlet Plânlama Teşkilatının bağlı olduğu Bakanlığa veya Bakanlığa bağlı ilgili veya ilişkili bir kurum ve katılımcı sayısının üçün altında olması halinde Sanayi ve Ticaret Bakanı Kurula katılır. Kurul, Enerji ve Tâbii Kaynaklar Bakanı veya ilgili taraf bakanlardan herhangi birinin daveti üzerine toplânır ve kararlarını üye tamsayısının salt çoğunluğuyla alır. Kurul tarafından alınan karar, kamu yararı kararı yerine geçer. Kurulun sekretaryası, Genel Müdürlük tarafından yürütülür.

(Değişik dokuzuncu fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Kurul tarafından verilecek kararlarda; görünür rezerv alanı ile diğer yatırımın çakışması halinde öncelikle madenin makul bir sürede üretilebilme imkânının olup olmadığı, ara ve uç ürüne yönelik madenciliğe dayalı sanayi tesislerinin hammadde ihtiyacını karşılayan ruhsatlı sahalarda, tesisin hammadde ihtiyacını karşılayacak şekilde alternatif alanların bulunup bulunmadığı dikkate alınarak değerlendirme yapılır.

(Ek fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Kurul tarafından gerekli görülmesi halinde hazırlatılan rapor, danışmanlık ücretleri, yolluk, gündelik ve benzeri

tüm harcamalar yatırımcı tarafından karşılanır. Ayrıca, yatırımlar nedeniyle Kurul kararı ile faaliyeti kısıtlanan maden işletmecisinin yatırım giderleri, lehine karar verilen tarafça tazmin edilir.

Madencilik faaliyetleri ve/veya bu faaliyetlere bağlı tesisler için verilmiş izinler, ruhsat hukuku devam ettiği sürece geçerlidir.

(Değişik onbirinci fıkra: 10/6/2010-5995/3 md.) Çevresel etki değerlendirmesi ile ilgili karar, işyeri açma ve çalışma ruhsatı, mülkiyet izni olmadan veya on üçüncü fıkraya aykırı faaliyette bulunulduğunun tespiti halinde ruhsat teminatı irad kaydedilerek bu alandaki faaliyet durdurulur. Bu ihlallerin üç yıl içinde üç kez yapıldığının tespiti halinde ise teminat irad kaydedilerek ruhsat iptal edilir."

C- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 5. ve 56. maddelerine dayanılmış, 2. maddesi ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 3.11.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ibare, ilgili yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- İtiraz Konusu İbarenin Anlam ve Kapsamı

3213 sayılı Maden Kanunu'nun Ek 1. maddesinin birinci fıkrasında; 3867 sayılı Ereğli Kömür Havzasındaki Ocakların Devletçe İşlettirilmesi Hakkında Kanun ile Devletçe işlettirilmesi kararlaştırılan Ereğli Kömür Havzasındaki madencilik faaliyetlerinin 3213 sayılı Maden Kanunu hükümlerine tâbi olduğu, ikinci fıkrasında, ruhsat süresinin Maden Kanunu ile getirilen süre sınırlamasına tâbi olmadığı belirtilmektedir. Üçüncü fıkrasında ise *"Sınırları Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenen Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürlerini işletmeye ve hukuku uhdesinde kalmak şartıyla işlettirmeye Türkiye Taşkömürü Kurumu yetkilidir."* denilmek suretiyle, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenen alanda Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun yetkilerinin devam ettiği hüküm altına alınmaktadır.

İtiraz konusu ibarenin bulunduğu dördüncü fıkranın ilk cümlesinde ise, Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürü için kamu tarafından yürütülecek faaliyetlerin bu Kanunun 7. maddesinde belirtilen hükümler ile bu Kanunun hak düşürücü ve mali hükümlerine tâbi olmadığı öngörülmektedir.

Maden Kanunu'nun 2. maddesinde madenler tanımlanmış ve altı gruba ayrılmıştır. Taşkömürü ise IV. Grup Madenler içerisinde sayılmıştır. Kanun'un 7. maddesi ise madencilik faaliyetlerinde izinler ile ilgili genel düzenlemeleri içermektedir. İtiraz konusu *"...bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile..."* ibaresinin bulunduğu kural, Kanun'un 7. maddesinde öngörülen usul ve esaslara ve izin alınacak yere ve iznin niteliğine göre diğer kanunlarda yer alan hükümlere uyulma zorunluluğunun ortadan kaldırılması anlamını taşımaktadır.

Kanun'un 7. maddesinde belirtilen hükümler, madencilik yapılamayacak yerlerde madencilik yapılmasını engelleme, madencilik yapılabilecek yerlerde de doğaya ve çevreye en az zararı vermek suretiyle çıkarılacak kaynaktan yararlanmayı sağlamaktadır.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, itiraz konusu ibarenin bulunduğu kural sonucu Maden Kanunu'nun 7. maddesinin, Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürü için kamu tarafından yürütülecek faaliyetlerde uygulanmayacağı, bu durumun ise çevrenin geliştirilmesi, korunması ve bu yolla da çevre kirliliğinin önlenmesi ödevinin yerine getirilmesi amacıyla bağdaşmadığı, taşkömürü faaliyetinin

çevresel etkileri değerlendirilmeden yürütülmesi nedeniyle Ereğli Kömür Havzasındaki canlı yaşamının ve anılan yerdeki halkın refah ve huzurunun ve bireylerin maddi ve manevi gelişiminin olumsuz etkilenebileceği, bu nedenle, itiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 5. ve 56. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu ibare Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Kanunların, kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi ve kazanılmış hakları ihlâl etmemesi Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Anayasa'nın 5. maddesinde, *"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."* denilmektedir.

Anayasa'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinde de, *"Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir…"* hükmü yer almaktadır.

Anayasa'nın 5. maddesiyle kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlama ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlama ödevi Devlete verilirken, 56. maddesiyle de herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilerek, bu hakkı korumanın yine devletin ve vatandaşların ödevi olduğu vurgulanmaktadır.

Devlete verilen bu görevlerin yaşama geçirilmesi bakımından, Maden mevzuatıyla getirilen düzenlemeler büyük önem taşımaktadır. Anayasa'nın 5. ve 56. maddeleri ile Devlete verilen görevlerin yerine getirilmesi, madencilik

faaliyetlerinin belli bir plan ve program çerçevesinde yapılması ve bu faaliyetlerin gözetimi ve denetimi ile gerçekleşebilir. Anayasa'da yer alan *"sağlıklı ve dengeli çevre"* kavramına, doğal güzelliklerin korunduğu, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin önlendiği bir çevre kadar, işin niteliğine göre belirli esaslara uygun olarak madencilik faaliyetlerinin gerçekleştirildiği çevrenin de gireceği kuşkusuzdur.

Maden hukukuna ilişkin kurallar esas olarak Maden Kanunu'nda yer almaktadır. Maden Kanunu'nun amacı 3213 sayılı Kanun'un birinci maddesinde; *"madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usulleri düzenlemek"* olarak açıklanmıştır. Bu amacın gerçekleşebilmesi de Kanun'un 7. maddesinde ve diğer hükümlerinde belirtilen hususların yerine getirilmesi ile mümkün olacaktır. Ayrıca, sağlıklı ve dengeli bir çevre yaratılması, öncelikle yapılacak madencilik faaliyetinin denetlenmesini gerektirir. Bu denetimin etkin araçlarından biri de Kanun'un 7. maddesinde düzenlenen izinlerdir. 7. maddede belirtilen kurallar, madencilik yapılmasının esas ve usullerine uyulup uyulmadığı ve madencilik faaliyetinin yapılmasının kamuya yararlı olup olmadığı bakımlarından denetimi sağlamaktadır. Denetim bu yönüyle hem hukuksal, hem de yerindelik işlevine sahiptir.

İtiraz konusu ibarenin bulunduğu kural sonucu, Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürü için kamu tarafından yürütülecek faaliyetlerin, Maden Kanunu'nun 7. maddesinde belirtilen hükümlere tabi olmaması, bu faaliyetlerin çevreye uygunluğunun idare tarafından denetimini olanaksız kılmakta, madencilik açısından denetimsiz bir alan oluşturmakta ve bu da Devletin bu konudaki gözetim ve denetim görevini yerine getirmesine engel olmaktadır.

Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı, getirilecek kuralın, ekonomik, bürokratik ve fiili yükümlülüklere yol açacağı ve üretim faaliyetlerinin etkileneceği gerekçeleriyle vazgeçilecek haklardan değildir. İnsanın, toplumun ve çevrenin varlık, sağlık ve güvenliği ile bu konuda Anayasa'nın Devlet'e yüklediği görev göz önünde bulundurulduğunda, itiraz konusu ibare ile Ereğli Kömür Havzasındaki Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun yürüteceği taşkömürü faaliyetlerinin Maden Kanunu'nun 7. maddesine tabi olmaması kabul edilemez.

Anayasa'nın 5. ve 56. maddelerinde belirtilen ödevlerin somut tedbirlerle nasıl yerine getirileceği yasa koyucunun takdirinde ise de söz konusu ödevler yerine getirilirken Ereğli Kömür Havzasında taşkömürü için kamu tarafından

yürütülecek faaliyetlere ayrıcalık tanınarak Maden Kanunu'nun 7. maddesinde belirtilen hükümlere tâbi olmaktan çıkarılması, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine uygun olmadığı gibi 5. ve 56. maddeleri ile de bağdaşmaz.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu *"...bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile..."* ibaresi, Anayasa'nın 2., 5. ve 56. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşe katılmamıştır.

VI- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, kanun hükmünde kararname ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez"* denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır.

4.6.1985 günlü, 3213 sayılı Kanunu'nun 26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen Ek 1. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile..." ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu ibareye ilişkin iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII- SONUÇ

1- 4.6.1985 günlü, 3213 sayılı Maden Kanunu'nun, 26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen Ek 1. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "… bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile …" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 3213 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "… bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile …" ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu ibareye ilişkin İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

24.5.2012 gününde karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN

Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN

KARŞI OY GEREKÇESİ

1. Zonguldak-Ereğli Kömür Havzasındaki madenlerin işletilmesi ve işlettirilmesi hakları 30.5.1940 tarih ve 3867 sayılı "Ereğli Kömür Havzasındaki Ocakların Devletçe İşletilmesi Hakkında Kanun" ve 4.6.1985 tarih ve 3213 sayılı Maden Kanunu hükümleri gereğince Türkiye Taşkömürü Kurumu Genel Müdürlüğü'ne verilmiş olup; anılan kamu kurumunun, sınırları Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenmiş olan Ereğli Kömür Havzasında, kendisine tanınan hak, yetki ve imtiyazlar çerçevesinde faaliyetlerini sürdürdüğü, anılan yasaların ilgili hükümlerinin incelenmesinden ve 5177 sayılı Kanun'un gerekçesinden, sınırları Bakanlar Kurulu kararı ile tespit edilen ve Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun (TTK) işletmeciliğine tahsis edilen alanın 3213 sayılı Maden Kanunu'nun kısıtlayıcı hükümlerine tâbi olmadığı, bunun nedeninin de anılan kurumun yasalardan kaynaklanan kadim haklarının korunması ve arzettiği nev'i şahsına münhasır özellikler olduğu, yaklaşık yetmiş senedir taşkömürü çıkarma faaliyeti bakımından Maden Kanunu kapsamında değerlendirilmeyen TTK'nun, son dönemde uygulamadan kaynaklanan sıkıntılarını ve doğan tereddütleri aşmak amacıyla 26.5.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanunla 3213 sayılı Maden Kanunu'nun Ek-1 nci maddesine iptal istemine konu "… bu kanun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile…" ibaresinin eklendiği, anlaşılmaktadır.

2. TTK, 3213 sayılı Kanun'un Ek-1. maddesi uyarınca, gerçek veya tüzel kişilerden farklı olarak bir takım ayrıcalıklarla donatılmıştır. Bu meyanda, Ereğli Kömür Havzasındaki taşkömürü için kamu tarafından yürütülecek faaliyetler, 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. maddesinde belirtilen hükümler (Madencilik faaliyetinde izin alınmasını gerektiren durumlar) ile bu Kanun'un hak düşürücü ve mali hükümlerine tâbi tutulmamıştır. Bunun doğal sonucu olarak da TTK'nun arama ruhsatı, ön işletme ruhsatı, işletme ruhsatı ve işletme izni alması gerekmemektedir. Keza, 3213 sayılı Maden Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu'na göre daha özel bir kanun olduğundan, 3213 sayılı Kanunun Ek-1. maddesindeki ibare nedeniyle TTK, taşkömürü için yürüteceği faaliyetlerde Çevre Kanun'un 10. maddesi hükmünden (ÇED raporu alma zorunluluğu) de muaf bulunmaktadır.

İtiraz konusu ibarenin bulunduğu kural, Ereğli Kömür Havzasında 100 yılı aşkın süredir yürütülmekte olan taşkömürü üretim faaliyetlerinin mer'i özel mevzuata göre yürütüldüğü, bu havzada faaliyette bulunma hak, yetki ve sorumluluğu bulunan ve taşkömürü işletilmesine tekel olarak imtiyaz sahibi olan

kamu kuruluşunun (TTK'nun) Maden Kanunu'na tabiiyeti halinde, geçmişten gelen, yerleşmiş bulunan düzenin altüst olacağı, yani ve bazıları tekrarlanacak olan ekonomik, bürokratik ve fiili yükümlülüklerin üretim faaliyetlerini olumsuz biçimde etkileyeceği ve kısıtlayacağı gerekçeleriyle çıkarılmıştır.

3. Yasa koyucunun Anayasa'nın 5. ve 56. maddelerinde öngörülen görevlerini yerine getirebilmesi bakımından, sağlıklı ve dengeli bir çevrenin koşullarını yaratması, bu meyanda madencilik faaliyetlerini belli bir disiplin altına alması ve denetlemesi doğal olup; Maden Kanunu'nun 7. maddesinde düzenlenen izinler de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Ancak, itiraz konusu kuralda olduğu gibi, yasa koyucunun bu kurala bir istisna getirmesi, TTK'nu Ereğli Kömür Havzasında taşkömürü için yürüteceği faaliyetler sırasında 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7. maddesindeki bir takım kayıtlamalardan muaf tutmasında da Anayasa'ya aykırı bir yön bulunmayıp; bu husus yasa koyucunun takdir hakkı çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Gerçekten, "Sosyal ve ekonomik hakların sınırı" başlıklı Anayasa'nın 65. maddesinde "Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir." hükmünü öngörmektedir. Bu maddenin gerekçesinde ise **"…Madde hiç kimseye Devletten sosyal ve ekonomik hakları gerçekleştirmesini isteme hakkı vermediğini, bu hakların Devlete yüklenen ödevlerden ibaret olduğu belirlemektedir…"** denilmektedir. Anayasa'nın 56. maddesinde düzenlenen "Çevre hakkı" ise bir "Sosyal hak" olarak Anayasa koyucu tarafından benimsenmiş olup; bu hakkın Devletin mali kaynaklarının yeterliliği ile sınırlı ve bir isteme hakkı teşkil etmeyen, bu çerçevede Devlete yüklenen bir ödev teşkil eden bir mahiyet arzettiği anlaşılmaktadır.

Devletin, kendisine Anayasa'nın 5. maddesi ile verilen "İnsanın maddi ve manevi varlığını geliştirmek için gerekli şartları hazırlamaya çalışması", ancak ekonomisinin güçlü olması, gelir kaynaklarının artması, refahın gelişmesi ve gayrisafi milli hasılasının yükselmesi gibi etkenlerle doğrudan ilişkilidir. Ülke toprağında bulunan tabii servetler ve kaynaklar da bu amaca hizmet yolunda bir gelir kalemi durumundadır. Dolayısıyla bu kalemin de Devlete yüklenen Anayasal görevler bakımından çok iyi ve verimli bir biçimde değerlendirilmesi gerekir. Ne var ki, salt gelir sağlama amacıyla, çevre ve insan faktörlerini ikinci plana iten bir yasal düzenlemenin de işaret edilen Anayasal ilkelerle bağdaşmayacağı açıktır. Şu halde "Çevre-insan-insanın maddi ve manevi

varlığını geliştirme-ekonomik güç" kriterleri birlikte dikkate alınmalı ve bu şekilde varılacak yorum ışığında bir yasal düzenlemeye gidilmelidir.

4. Davanın somutunda, itiraz konusu kuralın (ibarenin) değerlendirilmesinde; yasakoyucunun Anayasa'nın 2. maddesindeki "Sosyal Devlet" niteliğini ön plâna çıkararak, yaklaşık bir asırdır kömür çıkarılan Ereğli Kömür Havzası'nda Devletçe (TTK'ca) yürütülen madencilik (taşkömürü) faaliyetleri bakımından, 3213 sayılı Maden Kanununun 7. maddesindeki kayıtlamalardan, ilgili kamu kurumu olan TTK'nu muaf tutması, bunu yaparken de 11.000 maden işçisi ile onların bakmakla yükümlü olduğu ailelerini, neredeyse bütünüyle bu madencilik (kömür çıkarma) faaliyetlerine ekonomik bakımdan bağımlı olan bir coğrafi bölgede yaşayanları gözetmesi olguları ile yapılan masraf ve harcamalar ile elde edilen kömür cevheri miktarı dikkate alındığında, dosya kapsamından zararda olan bir kamu kurumunun bu durumunu dahi göz ardı ederek insan unsurunu bu havzada maden arama (taşkömürü çıkarma) bakımından genel kurala (3213 S.K. Md. 7) istisna getirmesinde, yukarıda açıklanan Anayasal ilkelerin ışığında sahip olduğu takdir hakkını yine insan-çevre dengesini gözeterek kullandığı, ülkenin doğal kaynaklarının salt çevre değerleri gözetilerek hiç değerlendirilmemesi gibi bir önceliğin Anayasa'da yer almadığı, dolayısıyla kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönünün bulunmadığı ve iptal isteminin reddi gerektiği kanaatindeyim.

Açıklanan nedenlerle, kuralın iptali yönündeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Esas Sayısı : 2011/121
Karar Sayısı : 2012/80
Karar Günü : 24.5.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hava Eğitim Komutanlığı Askeri Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 91. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan ***"…veya fiilen taarruza teşebbüs eden…"*** ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Amire fiilen taarruza teşebbüs suçu iddiasıyla sanık hakkında açılan kamu davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatine varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

I- İDDİA, MÜTALAA VE YARGILAMA AŞAMALARI

Hava Eğitim Komutanlığı Askeri Savcılığının 11.07.2011 tarih ve 2010/396-147 esas-karar sayılı iddianamesi ile Manisa İl J.Klığı Terör Olayları Kısım K.lığı odasında bulunan J.Kd.Üçvş. (...) yine aynı odada bulunan Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...)'a Mayıs ayı görev yolluklarını bu ay sen yapacaksın dediği, Uzm.J.III.Kad. Çvş. (...)'un ben daha önce yaptım, sıra kimde ise o yapsın dediği, bunun üzerine J.Kd.Üçvş. (...)'in (...) yanıma gel, seninle konuşacağım diyerek yan odaya geçtiği,

Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...)'da peşinden gittiği, J.Kd.Üçvş. (...)'in odada bulunanları dışarı çıkardığı,

J.Kd.Üçvş. (...) ile Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...) aralarında konuşurken konuşmanın tartışmaya dönüştüğü ve kavga etmeye başladıkları, gürültüyü duyan diğer personelin cam olan kapı penceresinden kavgayı gördükleri ve içeri girerek tarafları ayırdıkları, J.Kd.Üçvş. (...) hakkında asta müessir fiil, Uzm.J.III. Kad.Çvş. (...) hakkında amire fiilen taarruz suçlarını işledikleri iddiasıyla sanıklar hakkında Askeri Mahkememizde dava açıldığı, yapılan yargılama sırasında sanık Uzm.J.II.Kad.Çvş. (...) müdafii Av. (...)'ın vermiş olduğu dilekçe ile tanık (...)'nin ifadesinden hareketle Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...)'un eyleminin teşebbüs halinde kaldığını, müvekkil hakkında teşebbüs hükümlerinin uygulanması ihtimalinin bulunduğunu ancak ASCK'nın 91'inci maddesinin suçun oluşması ile suça teşebbüs edilmesini aynı şekilde cezalandırmaya tabi tutması ve TCK'nın 51, 27 ve 35'inci maddelerinin uygulanamıyor olmasının Anayasa'nın eşitlik ilkesini düzenleyen 10'uncu maddesine aykırı olması sebebiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasını talep etmiş, Askeri Savcılık makamı; ASCK'nın 91/1. madde ve fıkrasının "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" cümlesinin Anayasanın 2 ve 10'uncu maddelerine aykırı olduğu kanaatiyle Anayasanın 152'nci maddesi uyarınca Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesi Başkanlığına başvurulmasına karar verilmesi mütalaasında bulunmuştur.

II- SORGU VE SAVUNMA:

Sanık Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...) sorgu ve savunmasında: "8.6.2011 günü saat 08:30 sıralarında terör olayları kısım odasında çalışırken odaya Üçvş. (...) geldi, su doldururken bana bakmadan bu ay görev yolluklarını hallet dedi, bende görev yollukları sıraya konuldu, benim sıram geçti, sıra başka unsurda dedim, bunun üzerine oturduğu koltuktan sinirli bir şekilde kalkarak gel buraya dedi ve yan taraftaki odaya yöneldi, bende peşinden odaya girdim, kapıyı kapattı ve içerde bulunan koltuklara karşılıklı oturduk, bana neden yollukları yapmadığımı sordu, ben yollukları yaptığımı, benden sonra BÖF unsurunun sırası olduğunu ancak onların yapmadığını, onların yerine AKOM unsurunun yaptığını ve sıranın bende olmadığını söyledim, O'da sıranın kimde olduğunu biliyorum, amına koyayım dedi, daha sonra geçen ayki yoklukları (...) Uzman yapmadı mı, (...) Başçavuş emir verdi, O'da yaptı dedi, bende komutanım neden bana baskı yapıyorsunuz dedim, sağ elimin işaret parmağı ile bir işareti yaparak bir kez olsun beni destekleyin, benim arkamda durun dedim, indir

ulan o elini dedi, sana emir veriyorum yapacaksın amına koyayım diye küfür etti, kendisine küfür etmemesini söyledim, senin de yaptığım işin de amına koyayım dedi, tekrar küfür etmemesi yönünde ikaz ettim, bunun üzerine ayağa kalkarak üzerime doğru geldi, anasını avradını sinkaf ettiğim diyerek sol şakağıma yumruk attı, kendimi korumak için göğsünden itekledim, küfür ederek yeniden üzerime geldi ve sol omzuma ikinci bir yumruk aldım, tekrar göğsünden itekledim, kendimi korumaya çalışırken odaya sesi duyan personel girdi, beni birkaç metre dışarı çıkardılar, koridorda bulunduğum esnada ne oldu diye bir ses duydum, komutanım anama avradıma küfür ediyor, ben anamı avradımı yerde bulmadım şeklinde söz sarf ettim, bunun üzerine Üçvş. (...) anasını avradını sinkaf ettiğim diyerek kapının bulunduğu yerden üzerime atlamaya çalıştı, orada bulunan personel engel oldu, onu ve beni farklı odalara götürdüler, ben odada bulunduğumuz esnada kendisine vurmadım, küfürlü söz sarf etmedim" şeklinde beyanda bulunmuştur.

III- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME:

Manisa İl J.K.lığı Terör Olayları Kısım K.lığı odasında bulunan J.Kd. Üçvş. (...)'in yine aynı odada bulunan Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...)'a Mayıs ayı görev yolluklarını bu ay sen yapacaksın dediği, Uzm.J.II.Kad.Çvş. (...)'un ben daha önce yaptım, sıra kimde ise o yapsın dediği, bunun üzerine J.Kd.Üçvş. (...)'in (...) yanıma gel, seninle konuşacağım diyerek yan odaya geçtiği, Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...)'un da peşinden gittiği, J.Kd.Üçvş. (...)'in odada bulunanları dışarı çıkardığı, J.Kd.Üçvş. (...) ile Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...) aralarında konuşurken konuşmanın tartışmaya dönüştüğü ve kavga etmeye başladıkları, gürültüyü duyan diğer personelin cam olan kapı penceresinden kavgayı gördükleri ve içeri girerek tarafları ayırdıkları, J.Kd.Üçvş. (...) hakkında asta müessir fiil, Uzm.J.III.Kad. Çvş. (...) hakkında amire fiilen taarruz suçlarını işledikleri iddiasıyla sanıklar hakkında Askeri Mahkememizde dava açıldığı, yapılan yargılama sırasında sanık Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...) müdafii Av. (...)'ın vermiş olduğu dilekçe ile tanık (...)'nin ifadesinden hareketle Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...)'un eyleminin teşebbüs halinde kaldığını, müvekkil hakkında teşebbüs hükümlerinin uygulanması ihtimalinin bulunduğunu ancak ASCK'nın 91'inci maddesinin suçun oluşması ile suça teşebbüs edilmesini aynı şekilde cezalandırmaya tabi tutması ve TCK'nın 51, 27 ve 35'inci maddelerinin uygulanamıyor olmasının Anayasa'nın eşitlik ilkesini düzenleyen 10'uncu maddesine aykırı olması sebebiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmasını talep etmiş, Askeri Savcılık makamı; ASCK'nın 91/1. madde ve fıkrasının "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" cümlesinin

Anayasanın 2 ve 10 uncu maddelerine aykırı olduğu kanaatiyle Anayasanın 152'nci maddesi uyarınca Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesi Başkanlığına başvurulmasına karar verilmesi mütalaasında bulunmuştur.

Sanığa isnat edilen amire fiilen taarruz suçunun ASCK'nın 91/1-2 madde ve fıkrasında yer aldığı ve "amire veya mafevke fiilen taarruz eden veya fiilen taarruza teşebbüs eden üç seneden, az vahim hallerde altı aydan aşağı olmamak üzere hapsolunur. Taarruz veya taarruza teşebbüs silahlı olarak veya bir hizmet esnasında veya toplu asker karşısında veyahut silah ve tehlikeli bir alet ile yapılmış ise beş seneden, az vahim hallerde bir seneden aşağı olmamak üzere suçluya hapis cezası verilir" hükmüne amir olduğu görülmüştür.

Yargılama sürecinde ifadesi tespit edilen tanıklardan J.Kd.Üçvş. (...)'nin ifadelerinden hareketle, sanık Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...)'un eyleminin amire fiilen taarruza teşebbüs suçunu oluşturma ihtimaline binaen sanık Uzm.J.III.Kad. Çvş. (...)'un CMK'nın 226'ncı maddesi gereğince ek sorgu ve savunması tespit edilmiştir.

TCK'nın 35'inci maddesinde düzenlenen suça teşebbüs başlıklı madde "kişi işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur. Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine 13 yıldan 20 yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan 15 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadar indirilir" hükmüne amirdir.

ASK.nın 91'nci maddesi suçun tamamlanması ile teşebbüs halinde kalmasını aynı ceza ile cezalandırmaktadır. Oysa TCK.nın 35'inci maddesinde yer alan düzenlemeye göre TCK.daki benzer eylemlerde, teşebbüs halinde kalan suç nedeniyle cezada indirim yapılmaktadır.

Anayasanın 2'nci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin adalet anlayışı içinde demokratik, sosyal bir hukuk Devleti olduğu belirtilmiş, Anayasanın 10'uncu maddesi kanun önünde eşitlik ilkesini düzenlemiştir. TCK'daki benzer eylemlere nazaran suçun tamamlanmış hali ile teşebbüs haline aynı cezayı öngören, faillerin eylemlerinin nitelik itibarı ile farklı olmasına rağmen aynı şekilde cezalandırılmalarını öngören ASCK'nın 91' inci maddesi Anayasanın

kanun önünde eşitlik ilkesini düzenleyen 10'uncu maddesine ve Türkiye Cumhuriyeti'nin adalet anlayışı içinde demokratik, sosyal bir hukuk Devleti olduğunu düzenleyen 2'nci maddesine aykırıdır. Bu nedenle ASCK.nın 91/1. madde ve fıkrasında yer alan "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" ifadesinin iptali maksadıyla Anayasanın 152'nci maddesi gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermek gerekmiştir.

Ayrıca suç ve cezalara ilişkin esasları düzenleyen Anayasanın 38'inci maddesi "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." şeklinde bir düzenleme ile kanunsuz suç ve ceza olmaz prensibini getirmiştir. Buna göre; Askeri Yargıtay'ın genel hükümlerden olan "tekerrür"ün ASCK yönünden zımnen ilga olduğuna ilişkin uygulamaları incelendiğinde, yine genel hükümlerden olan ASCK'da düzenlenen teşebbüs düzenlemelerinin de zımnen ilga olduğunu, buna göre Mahkememizde uygulanma olanağı bulunan ASCK'nın 91/1. madde ve fıkrasında yer alan "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" ifadesinin yürürlükte olmadığını ve sanığın eyleminin teşebbüs aşamasında kaldığının kabul edilmesi halinde teşebbüs indiriminden yararlandırılması gerektiği kabul edilmelidir. Ancak;

Askeri Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 08.05.1959 tarih ve 1958/1861 esas, 1959/41 karar sayılı içtihatları birleştirme kararında ASCK'nın 91'inci maddesindeki teşebbüsün, mülga 765 sayılı TCK'nın 61 ve 62'nci maddelerindeki hukuki manada olmayıp fiili manada olduğu belirtilmektedir. Askeri Yargıtay içtihatları Birleştirme Kurulunun 06.06.2011 tarih ve 2011/4-1 E.K. sayılı kararı ile de 08.05.1959 tarih ve 1958/1861 esas, 1959/41 karar sayılı içtihatları birleştirme kararının varlığını koruduğu, kaldırılmasına gerek bulunmadığı belirtilmiştir.

Askeri Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 06.06.2011 tarih ve 2011/4-1 E.K. sayılı kararında; ASCK'da düzenlenen "tekerrür" ve "teşebbüs" hükümlerinin aynı mahiyette olmadıkları, teşebbüs hükümlerinin atıf yolu ile TCK'ya bağlandığı, tekerrür hükümlerinin mülga 765 sayılı ve 5237 sayılı TCK'larından farklı mahiyette olduğu, 5237 sayılı TCK'da da teşebbüs suçlarının bulunduğu, "amire ve üste fiilen taarruz edenlerin cezaları" başlıklı ASCK'nın 91'inci maddesinde kanun koyucunun aynen TCK'da olduğu gibi bu suça teşebbüsü de tamamlanmış suç gibi kabul ettiği, askeri disiplin ile amir ve

üstlerin otoritesini gözeterek bunlara karşı gerçekleştirilen fiili taarruzlarda, eylemin teşebbüs aşamasında kalmasında dahi, aynı menfaatin ihlal edildiğini kabul ederek, faillerin tamamlanmış suç gibi cezalandırılmasını öngördüğü, burada tamamlanması öne alınmış suç bulunduğu, amire ve üste fiilen taarruz veya fiilen taarruza teşebbüs suçlarının aynı yaptırım ile cezalandırılmasında TCK'nın 5'inci maddesine aykırılıktan değil, olsa olsa farklılıktan sözetmek gerektiği, bu nedenlerle ASCK.nın 91'inci maddesindeki teşebbüs suçlarının bağımsız birer suç niteliğinde oldukları teşebbüs terimlerinin suçun maddi unsuru haline getirilmiş olduğu belirtilmiş ise de;

5237 sayılı TCK'nın 5'inci maddesinin emredici hükmüyle, ceza kanunları ile ceza içeren diğer kanunlardaki Türk Ceza Kanunu hükümlerine aykırı olan düzenlemelerin uygulanmasına, 5252 sayılı Kanun'un Geçici 1'inci maddesinde tanınan sürenin dolduğu 01.01.2009 tarihinden itibaren son verilmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 5'inci maddesinin gerekçesinde: "Özel ceza kanunlarında ve ceza içeren kanunlarda suç tanımlarına yer verilmesinin yanı sıra, çoğu zaman örneğin, teşebbüs, iştirak ve içtima gibi konularda da bu Kanunda benimsenen ilkelerle çelişen hükümlere yer verilmektedir. Böylece, Ceza Kanununda benimsenen genel kurallara aykırı uygulamaların yolu açılmakta ve temel ilkeler dolanılmaktadır. Tüm bu sakıncaların önüne geçebilmek bakımından, ayrıca hukuk uygulamasında birliği sağlamak ve hukuk güvenliğini sağlamak için; diğer kanunlarda sadece özel suç tanımlarına yer verilmesi ve bu suçlarla ilgili yaptırımların belirlenmesi ile yetinilmelidir. Buna karşılık, suç ve yaptırımlarla ilgili olarak bu kanunda belirlenen genel ilkelerin, özel kanunlarda tanımlanan suçlar açısından da uygulanmasının temin edilmesi gerekmektedir. Aksi yöndeki düzenlemelerin hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırılık oluşturması nedeniyle Hükümet Tasarısındaki madde metni değiştirilmiştir." denilmiştir. Askeri Yargıtay uygulamasında da, ASCK'daki tekerrür hükümlerinin "zımnen" ilga olduğu kabul edilmeye başlanmış ve zaman içinde istikrar kazanmıştır.

Bu kapsamda, teşebbüs suçlarının varlığını koruyup korumadığının anlaşılabilmesi için, öncelikle ASCK sisteminde tekerrür kurumunun devam edip etmediğini incelemek gerekmektedir.

ASCK'da; firar, izin tecavüzü, yabancı memlekete firar, vazife ve memuriyete gitmeme, ticaretle uğraşmak ve kaçaklara yardım etmek gibi

suçlardan dolayı mükerrirlik halinde özel suç tipleri ihdas edilmiş, böylece "mükerrirlik" suçun maddi unsuru haline getirilmiştir. Kanun koyucu ASCK'da yazılı bazı suçların tekraren işlenmesi halinde; askeri disiplinin tesisi, bu suçları ilk kez işleyenler ile birden çok işleyenler arasındaki ceza adaletinin sağlanması ve bu suçlarla daha etkin bir mücadelenin temini için bu yola başvurmuştur. 18.06.2003 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü *ve* Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair 4895 sayılı Kanunun 11'inci maddesi ile 477 sayılı Kanunun 50'inci maddesinde değişikliğe gidilerek "kısa süreli kaçma ve izin süresini geçirme" suçlarında da bu suçların mükerrer olarak işlenmesi halinde daha ağır cezalandırılması yoluna gidilmiş; genel gerekçe ve madde gerekçesinde de "kısa süreli kaçma ve izin süresini geçirme" suçlarını mükerrer işleyen personele verilecek ceza miktarlarında 1632 sayılı ASCK'nın 66'ncı maddesinde mevcut mükerrer firar suçuna paralel olarak artırıma gidilerek, mükerrer suç işleyen personel açısından bu cezaların caydırıcılık unsuruna işlerlik kazandırılmasının amaçlandığı, keza anılan suçları ilk kez işleyenler ile birden çok işleyenlerin aynı maddeye göre cezalandırılmalarının ceza adaletine uygun olmadığı, mükerrer suç işleyenlere uygulanacak cezai müeyyidenin ağırlaştırılmasının öngörüldüğü belirtilmiştir. Kanun koyucunun aksi yönde açık veya zımni bir iradesi olduğunun kabulü bu açıklamalar ışığında mümkün değildir. Bu nedenle ASCK'nın özel hükümlerinde suçun unsuru haline getirilen tekerrür hükümlerinin, kanun koyucu tarafından açık ve kesin bir şekilde kaldırılmadıkça, kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı bir şekilde zımnen ilga olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Zira ASCK'da ve TCK'da düzenlenen tekerrür kurumlarının aynı anda yürürlükte olduğunun Askeri Yargıtay'ca da kabul edildiği bir tarihte; Anayasa Mahkemesi'nin 29.01.2009 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 27.11.2008 tarih ve 2007/58 esas, 2008/178 karar sayılı kararında; Askeri Yargıtay kabulünün aksine, ASCK'da düzenlenen tekerrür kurumunun, 5237 sayılı TCK'da kişi hakkında hüküm kurulurken ve hükmolunan hapis cezasının infazı sırasında dikkate alınacak bir neden olarak düzenlenen tekerrür kurumundan sadece tekerrürün özel olması bakımından değil, aynı zamanda tekerrürün yasal bir ağırlaştırıcı sebep olarak öngörülmesi açısından da farklı bir nitelik taşıdığı; bu durumun ASCK'nda düzenlenen tekerrür kurumunda, TCK'dan farklı olarak, failin kişisel durumu yanında, askerlik hizmetinin gereklerinin dikkate alınmasından ve asker kişiler ile sivil kişilerin farklı hukuksal konumda bulunmalarından kaynaklandığı, eşitlik ilkesinin zedelenmediği dahi belirtilmiştir.

Ancak Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 26.02.2009 tarih ve 2009/32-22 E.K.sayılı, 12.02.2009 tarih ve 2009/20-18 E.K.sayılı, 07.05.2009 tarih ve 2009/53-58 E.K.sayılı, 07.05.2009 tarih ve 2009/55-59 E.K.sayılı, 07.05.2009 tarih ve 2009/62-62 E.K.sayılı vb. kararlarında "1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun "Tekerrür" konusunu düzenleyen 42'nci maddesinin, 5252 sayılı Kanun'un Geçici 1'inci maddesinde tanınan sürenin dolduğu 31. 12.2008 tarihini takip eden 01.01.2009 tarihinden itibaren, 5237 sayılı TC.K'nın 5'inci maddesinin hiçbir tereddüte ve tartışmaya yer vermeyecek kadar açık emredici hükmü karşısında, uygulanamaz hâle geldiği, bir bakıma zımnen ilga edildiği,bun bağlı olarak, Askeri Ceza Kanununun firar ve izin tecavüzü suçlarını düzenleyen 66'ncı maddesinin, suçlunun "Mükerrir" olması hâlinde hapis cezasının iki yıldan az olamayacağını belirten 2'nci fıkrasının (c) bendinin de zımnen ilga edilerek uygulanmasına son verildiği" belirtilmiştir. Bu durum Askeri Yargıtay uygulamasında istikrar kazanmıştır. Askeri Yargıtay tarafından ASCK'da düzenlenen tekerrür hükümlerinin zımnen ilga olduğuna karar verildiğinden; ASCK'da düzenleme bulan ve mükerrirlik gibi benzer şekilde suçun unsuru haline getirilmiş olan teşebbüs hükümlerinin de tekrar ele alınması gerekmektedir.

Bu açıdan tekerrür ve teşebbüs hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, her iki düzenleme de TCK'nın ve ASCK'nın genel hükümlerinde düzenlenmiş olup, ayrıca ASCK'da belirli suç tiplerinde, suçun maddi unsuru haline getirilerek başlı başına suç olarak kabul edilmişlerdir. Hatta 06.06.2011 tarih ve 2011/4-1 E.K. sayılı İBK. kararında da "teşebbüs" hususunda belirtildiği ve yukarıda madde gerekçelerinde açıklandığı gibi kanun koyucu bilinçli bir şekilde askeri disiplinin teminini gözeterek ASCK'da "tekerrür" hükümlerini de, TCK'dan farklı bir şekilde düzenlemiş, yine askeri disiplinin teminini gözeterek bazı özel suç tiplerinin unsuru haline getirmiştir. Özel ceza hükümlerinde, genel hükümlerin aksine, ceza hukukunda uygulanacak hukuki durumların açıklanması söz konusu değildir. Yukarıda belirtilen Daireler Kurulu kararlarında "tekerrürü düzenleyen ASCK'nın 42'nci maddesinin ve mükerrer firar suçunun zımnen ilga edildiği kabul edilmekte olup, yine genel hükümlerden olan "teşebbüs" konusunda da ASCK'da 31.12.2008 tarihine kadar herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu bağlamda ASCK'nın 91'inci maddesindeki teşebbüsü fiili manada kabul etmenin ve ASCK'da düzenlenen teşebbüs hükümlerinin, tekerrürden farklı olarak atıf yolu ile TCK'ya bağlanmış olmasının da bir önemi ve özelliği bulunmamaktadır. Şöyle ki; örneğin mükerrirlik ASCK'nın 66/2-c madde ve bendinde "üste fiilen taarruza" benzer bir şekilde fiili bir durum olarak düzenlenmiş, suçun unsuru haline getirilmiştir.

Yine ASCK'nın 66/2. madde ve fıkrasının diğer bentlerine bakıldığında hizmet yaparken kaçmak, silah vb. ordu hizmetine tahsis edilen herhangi bir şeyi beraberinde götürmek gibi fiili durumlardan sonra üçüncü bir bent olarak yani başlı başına bir suç olarak suçlunun mükerrir olması düzenlenmiştir. Ceza normları eylemleri cezalandırır, her bir özel ceza normu fiili bir duruma ilişkindir; suç olarak nitelendirilen eylem (fiili durum) açıklanarak, bu eylemin cezalandırılması amaçlanır. Elbetteki bu fiili durumların hukuki açıklamaları da olacaktır. Bu kapsamda özel ceza hükümlerini hukuki veya fiili durum ayrımına tutmak, bir yandan bir suçun varlığını kabul etmek, diğer yandan başka bir suçun hukuki düzenleme olduğunu, zımnen ilga olduğunu kabul etmek gibi çelişkili ve kamu vicdanını yaralayan sonuçları da beraberinde getirmektedir. Keza TCK'da "teşebbüs suçlarının" düzenlenmiş olması, "tekerrür suçlarının" düzenlenmemiş olması, sadece ASCK'da "tekerrür suçlarının" düzenlenmiş olması, böyle bir suç tipinin olmadığına karine değildir. Keza TCK'daki teşebbüs suçlarının da Anayasanın eşitlik ilkesine aykırı olduğu açıktır. Her nasıl İBK kararında "teşebbüs" suçun maddi unsuru, fiili bir durum olarak görülmüş ve halen yürürlükte olduğu belirtilmiş ise; aynı şekilde firar, izin tecavüzü, vazife ve memuriyete gitmeme, yabancı memlekete firar, kaçaklara yardım etmek ve ticaretle uğraşmak gibi suçlardaki mükerrirliğinde suçun maddi unsuru haline getirildiği, fiili bir durum olduğu yukarıda belirtilen Anayasa Mahkemesi'nin 27.11.2008 tarih ve 2007/58 esas, 2008/178 karar sayılı kararından, 4895 sayılı Kanunun genel ve madde gerekçesinden ve hatta 06.06.2011 tarih ve 2011/4-1 E.K. sayılı içtihatları Birleştirme Kurulu kararından da anlaşılacağı üzere izahtan varestedir.

Özel ceza yasaları eylemleri cezalandırdığından, İBK kararında da teşebbüs terimlerinin suçun maddi unsuru haline getirildiği halen yürürlükte olduğu belirtildiğinden, mükerrer firar/izin tecavüzü gibi mükerrirliğin maddi unsur haline getirildiği suçların da halen yürürlükte olduğu kabul edilmedir. Kanun koyucunun zımni bir iradesinin olduğunun Mahkemelerce kabul edilerek, genel hükümlere ilişkin bir düzenleme ile bir özel ceza yasasının özel hükümlere ilişkin maddesinin zımnen ilga edildiğinin kabul edilmesi gibi, hukuk devleti ilkesine, kanun yapma tekniğine, kuvvetler ayrılığı ilkesine uymayan bir durumun kabul edilmesi mümkün değildir.

Ancak; uygulamada istikrar kazanan Askeri Yargıtay kararlarına göre; ASCK'daki mükerrirliğe ilişkin suçların ilga olduğunun kabul edilmesi karşısında, "üste fiilen taarruza teşebbüs"ü başlı başına bir suç kabul edip, halen

yürürlükte olduğunu, bu suç yönünden 5237 sayılı TCK'nın teşebbüse ilişkin genel hükümlerinin uygulanamayacağını kabul etmek hukukun genel ilkelerine, uygulama birliğine ve hakkaniyet kurallarına aykırıdır. Katılınmamakla birlikte istikrar kazanan mükerrirliğe ilişkin Askeri Yargıtay kararlarına ve bu kararlarda belirtilen yasal düzenlemelere ve kabule göre de; hiç bir hukuki dayanağı bulunmamaktadır. Aksi kabul halinde de bir özel ceza yasasının, suçun unsuru haline getirilmiş, genel hükümlere ilişkin bir kavram içeren bir özel hükmünün zımnen ilga olduğunu ve benzer şekildeki, konuluş amaç ve kapsamı bakımından hiç bir fark bulunmayan diğer bir özel hükmünün varlığını koruduğunu ve 5237 sayılı TCK'nın genel hükümlerine istisna oluşturduğunu kabul etmek gerekecektir ki; bu hususta uygulamada ve kamu vicdanında çelişki yaratmaya devam edecektir.

Sonuç itibari ile kanun koyucunun açık ve net bir iradesi olmamasına rağmen yorum yolu ile mükerrerliğe ilişkin hükümlerin zımnen ilga olduğuna ilişkin Askeri Yargıtay'ın istikrar kazanan tekerrür konusundaki içtihatlarına rağmen, Askeri Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 06.06.2011 tarih ve 2011/4-1 E.K. sayılı kararı ile 08.05.1959 tarih ve 1958/1861 esas, 1959/41 karar sayılı içtihatları birleştirme kararının varlığını koruduğu, kaldırılmasına gerek bulunmadığı kararlaştırıldığından ve 1600 sayılı Askeri Yargıtay Kanununun 32'nci maddesi gereği içtihatları birleştirme kararlarının benzer olaylardaki bağlayıcılığı karşısında, yeni bir kanuni düzenleme yapılmadıkça uygulama birliğinin ve ceza adaletinin sağlanabilmesi bakımından, ASCK'da özel bir suç tipi olarak düzenlenen ve suçun tamamlanmış hali ile aynı şekilde müeyyidelendirilen teşebbüs hükümlerinin, Askeri Yargıtay'ın tekerrüre ilişkin kararları göz önüne alınarak, zımnen ilga olduğunun kabulü gerekmekte olup; buna göre de, dava konusu olayda uygulanma ihtimali bulunan ve ASCK'nın 91/1. madde ve fıkrasında yer alan "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" ifadesinin Anayasanın 38'inci maddesindeki kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesine aykırılık oluşturduğunun kabulü gerekmektedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, ASCK'nın 91/1. madde ve fıkrasında yer alan "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" ifadesinin iptali maksadıyla Anayasanın 152'nci maddesi gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermek gerekmiştir.

IV- SONUÇ VE HÜKÜM:

1. Manisa İl J.K.lığına olay tarihini içiren ve olayın gerçekleştiği koridorun görüntüsünü kaydeden kamera görüntülerin gönderilmesine ilişkin yazılan talimatın tekidine,

2. Amire fiilen taarruz suçundan sanık/katılan Uzm.J.III.Kad.Çvş. (...)'un ASCK'nın 91/1. madde ve fıkrası gereğince cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasında sanığın eyleminin amire fiilen taarruza teşebbüs suçunu oluşturma ihtimaline binaen yapılan değerlendirmede, ASCK'nın 91/1. madde ve fıkrasında yer alan "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" ifadesinin Anayasanın 2, 10, 38'inci maddelerine aykırı olması nedeniyle ASCK'nın 91/1. madde ve fıkrasının "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" ifadesinin iptali maksadıyla Anayasanın 152'nci maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına,

3. Sanık (...) müdafiinin emre itaatsizlikte ısrar suçu bakımından (...) hakkında suç duyurusunda bulunulması talebi ile ilgili olarak müsnet suçun unsurları itibariyle oluşmadığı anlaşıldığından, söz konusu talebin reddine,

4. Duruşmanın 27 Nisan 2012 günü saat 11:00'a bırakılmasına oybirliği ile karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun itiraz konusu ibareyi de içeren 91. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"*Amire veya mafevke fiilen taarruz eden* ***veya fiilen taarruza teşebbüs eden*** *üç seneden, az vahim hallerde altı aydan aşağı olmamak üzere hapsolunur*."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 8.12.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi raportörü Cengiz ERTEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ibare, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- İtiraz Konusu İbarenin Anlam ve Kapsamı

İtiraz konusu ibareyi içeren ve sırf askeri suç niteliğindeki kuralda, amire veya mafevke fiilen taarruz eden veya fiilen taarruza teşebbüs eden kişilerin üç seneden, az vahim hallerde altı aydan aşağı olmamak üzere hapsolunacağı öngörülmektedir.

Sırf askerî suçlar; sadece asker kişi tarafından askerî bir hizmet veya görevin ihlâli sureti ile işlenip, bu sıfatı taşımayan kimseler tarafından işlenmesine olanak bulunmayan ve genel ceza yasasında ne kısmen ne de tamamen öngörülmeyen suçlar olarak kabul edilmektedir. Buna göre, sözü edilen suç tipinin belirleyici ögelerini; failin asker kişi olması, suçun unsurlarının yalnız Askeri Ceza Kanunu'nda yer alması, başka bir kanunda suç olarak öngörülmemiş bulunması ve suçu oluşturan eylemin askerî bir hizmet ve görevin ihlâline yol açması oluşturmaktadır.

İtiraz konusu ibarede düzenlenen "*Fiilen taaruza teşebbüs*" üst veya amire yönelen bir müessir fiile teşebbüs etmek demektir. Fiili taarruz kasdı, teşebbüs halinde de gereklidir. Taaruza teşebbüste fiili bir hareket vardır ancak müessir fiil mevcut değildir. Kuralda, amirin veya üstün şahsında oluşan hizmetten kaynaklanan otorite, disiplin ve amir veya üstün fiili saldırıdan korunması

amaçlanmaktadır. Askeri disiplinin korunması ve amirlik otoritesinin sağlanması yönünden fiili taarruz ile fiili taarruza teşebbüs arasında bir fark gözetilmemiştir. Fiili taarruza teşebbüs edenler de fiil tamam olmuşçasına aynı ceza ile cezalandırılmaktadır.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, 1632 sayılı Kanun'un 91. maddesinin suçun tamamlanması ile teşebbüs halinde kalmasını aynı ceza ile cezalandırdığı, oysa 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 35. maddesindeki düzenlemeye göre benzer eylemlerde teşebbüs halinde kalan suç nedeniyle cezada indirim yapıldığı, sanığın eyleminin teşebbüs aşamasında kaldığının kabul edilmesi halinde teşebbüs indiriminden yararlandırılması gerektiği, tekerrür ve teşebbüsün 5237 sayılı Kanun ile 1632 sayılı Kanun'un genel hükümlerinde düzenlendiği, ayrıca 1632 sayılı Kanunda belirli suç tiplerinde suçun maddi unsuru haline getirilerek başlı başına suç olarak kabul edildikleri, uygulamada istikrar kazanan Askeri Yargıtay kararlarına göre; 1632 sayılı Kanundaki mükerrerliğe ilişkin suçların ilga olduğu, buna karşın üste fiilen taarruza teşebbüsün başlı başına bir suç kabul edilip halen yürürlükte olduğunu kabul etmenin, itiraz konusu kuralda yer alan suç yönünden 5237 sayılı Kanun'un teşebbüse ilişkin genel hükümlerinin uygulanamayacağı anlamını taşıdığı, bunun ise hukukun genel ilkelerine, uygulama birliğine ve hakkaniyet kurallarına uymadığı belirtilerek itiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 38. maddesinin ilk fıkrasında, "*Kimse, ... kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz*" denilerek "*suçun yasallığı*", üçüncü fıkrasında da "*ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur*" denilerek, "*cezanın yasallığı*" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'da öngörülen suçta ve cezada yasallık ilkesi, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir anlayışın öne çıktığı günümüzde, ceza hukukunun da temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır.

Anayasa'nın 38. maddesine paralel olarak Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan "*suçta ve cezada kanunilik*" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde yasada gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

Yasa koyucu, ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde yetkisini kullanırken kuşkusuz Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, cezayı ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerin neler olacağı gibi konularda takdir yetkisine sahiptir. Söz konusu takdir yetkisinin kullanılmasında suçun askeri suç olup olmamasının da dikkate alınacağı açıktır. Askerlik hizmetinin ulusal güvenliğin sağlanmasındaki belirleyici yeri ve ağırlığı, sivil yaşamda suç oluşturmayan ya da önemsiz görülebilecek cezaları gerektiren kimi eylemlerin suç olarak kabul edilmelerini ve ağır yaptırımlara bağlanmalarını zorunlu kılabilmektedir.

İtiraz konusu ibarenin bulunduğu kuraldaki düzenleme bağımsız bir teşebbüs suçuna ilişkin olup, 5237 sayılı Kanundaki teşebbüs ile ilgili genel hükmün uygulanmadığı bir kuraldır. Çünkü kural ile suç, teşebbüs derecesinde kalmasına rağmen tamamlanmış gibi kabul edilmiş, tamamlanmış suçun yaptırımı olan aynı ceza öngörülmüştür. Nitekim gerek Türk Ceza Kanunu'nun gerekse özel ceza kanunlarının kimi özel hükümlerinde teşebbüs halinde kalan bazı eylemler tamamlanmış gibi cezalandırılmaktadır. Suçun özelliği, korunan hukuki menfaatin önemi, bu konuda teşebbüse ilişkin genel hükmün uygulanmasını istemeyen yasa koyucuyu özel hüküm koymaya sevk etmektedir.

İtiraz konusu ibarenin sırf askeri suç olduğu da dikkate alındığında, askerlik hizmetinin ve askeri disiplinin gerekleri gözetilerek, amire veya mafevke fiilen taarruza teşebbüs fiilinin teşebbüs derecesinde kalmasına rağmen tamamlanmış gibi kabul edilerek tamamlanmış suçun yaptırımı olan aynı cezanın öngörülmesi yasa koyucunun takdir hakkı kapsamındadır.

Öte yandan, itiraz konusu kuralda, gerek suçun gerekse yaptırımın kanunla düzenlenmiş olması karşısında, bir belirsizlik ve öngörülemezlikten söz edilemeyeceğinden suç ve cezaların kanuniliği ilkesine de aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 10. maddesi ile bir ilgisi görülmemiştir.

Mehmet ERTEN, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ve Zühtü ARSLAN bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 91. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "… veya fiilen taarruza teşebbüs eden…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Mehmet ERTEN, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ile Zühtü ARSLAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 24.5.2012 gününde karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Askeri Ceza Kanunu'nun itiraz konusu sözcükleri de içeren 91. maddesinin birinci fıkrasında:

"*Amire veya mafevke fiilen taarruz eden veya* ***fiilen taarruza teşebbüs eden*** *üç seneden, az vahim hallerde altı aydan aşağı olmamak üzere hapsolunur*" denilmektedir.

Fıkrada, iki suç türünün tanımı yapılmaktadır. Bunlardan ilki, amire veya mafevke fiilen taarruz etmek. İkincisi de amire veya mafevke fiilen taarruza teşebbüs etmektir. Tanımı yapılan her iki suçun maddi unsuru, amire veya mafevke fiilen taarruzdur. Bu suçlardan ilki suçun oluşmasında tamamlanmış fiil ararken, diğeri teşebbüs halinde kalan fiili suçun oluşması için yeterli saymıştır. Her iki suç türü için üç seneden, az vahim haller için ise altı aydan aşağı olmamak üzere hapis cezaları öngörülmüştür.

Hukuk devletinde yasa koyucu, ceza hukuku alanında yasama yetkisini kullanırken, Anayasa'nın temel ilkelerine ve ceza hukukunun ana kurallarına bağlı kalmak koşuluyla belli eylemleri suç saymada, suç saydığı eylemlere tayin edilecek cezanın çeşit ve ölçüsünde, hangi hal ve hareketlerin ağırlaştırıcı ya da hafifletici öğe olarak kabul edileceği konusunda takdir yetkisine sahiptir. Bu yetki uyarınca, şartlara ve ihtiyaçlara göre, suç teşkil edecek fiilleri saptayacak ve suçların işlenmesini önleyecek cezaları kanunlaştıracaktır. Bunu yaparken de kuşukusuz, suç ile ceza arasında bulunması gereken adil ve hassas dengeyi sağlayarak adaletli bir hukuk düzenini kurmak durumundadır. Suç ile ceza arasındaki adil dengenin sağlanmasının ise suç ile ihlal edilen kamu düzeninin derecesine uygun, orantılı ve adil bir cezanın öngörülmesiyle mümkün olacaktır.

Hukukun ve ceza hukukunun genel ilkeleri aynı türdeki suçun tamamlanmış halini, teşebbüs halinden daima daha çok kamu düzenini ihlal ettiğini kabül ederek bunlar arasında bir ayırım yapmış ve tamamlanmış suç için daha ağır yaptırımlar öngörmüştür. Bu nedenle adil bir uygulama için, ihlal edilen kamu düzeninin ağırlığına uygun ceza süreleri öngörülmesi ceza hukukunun genel ilkelerinin ve hukuk devleti olmanın gereğidir.

İptali istenilen sözcüklerin de bulunduğu fıkrada, aynı türden olan amire veya mafevke fiilen taarruz etme suçunun biri tamamlanmış diğeri teşebbüs halinde olan iki şekli düzenlenmiş ve bu suçların az vahim halleri de dahil olmak

üzere her ikisi için ceza süreleri aynı miktarlarda öngörülmüştür. Amire veya mafevke fiilen taarruz etme suçunun tamamlanmış hali, teşebbüs halinden daha çok kamu düzenini ihlal ettiği ya da teşebbüs hali tamamlanmış halinden daha az kamu düzenini ihlal ettiği konusunda tereddüt bulunmadığı halde her iki suç için aynı miktarlarda ceza süreleri öngörülmesi suç ve ceza arasında bulunması gereken adil dengeyi ***"fiilen taarruza teşebbüs eden"*** sözcükler ile tanımlanan suç aleyhine bozmakta, başka bir ifadeyle ceza adaletini ihlal etmektedir.

Her ne kadar, bu suçlar için öngörülen alt ve üst hadler arasında ceza uygulaması yapılabileceği, böylece adil dengenin sağlanacağı akla gelebilir ise de alt ve üst hadler arasında ceza uygulaması yapılırken suçun türünün değil, cezaların şahsileştirilmesi kuralı uyarınca suçlunun kişiliğinin dikkate alınması gerektiğinden, bu yaklaşımın da ceza adaletinin ihlalini önleyemeyeceği açıktır.

Yukarda belirtildiği üzere, ***"fiilen taarruza teşebbüs eden"*** sözcükleri hukuk devletine ve ceza hukunun genel ilkelerine aykırıdır.

İptali gerekir.

Açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmadım.

Üye
Mehmet ERTEN

KARŞIOY YAZISI

İtiraz konusu yasa kuralı, üstüne veya amirine fiilen taarruz eden asker kişilerle taarruza teşebbüs eden asker kişilerin aynı surette cezalandırılmasını öngörmektedir. Buna göre, suç, teşebbüs derecesinde kalsa dahi tamamlanmış suçun yaptırımı olan ceza uygulanacaktır.

Ceza hukukunun evrensel ilkelerine göre teşebbüs ile tamamlanmış suç arasında ayrım gözetilmesi asıldır. Teşebbüs kurumu, bir teşebbüs eyleminin başlı başına suç olarak yaptırıma bağlanmadığı hallerde asker-sivil farkı gözetilmeksizin tüm faillere uygulanması gereken temel bir ceza hukuku kurumudur.

Anayasa'nın 2. maddesinde hukuk devleti ilkesine yer verilmiş, 38. maddesinde suç ve cezalara ilişkin esaslar düzenlenmiştir. 38. madde kapsamındaki suçta ve cezada kanunilik ilkesi, yasa koyucunun yaptırım öngördüğü eylemlerin ve bunlara verilecek cezaların açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması anlamına gelir.

İtiraz konusu kurala göre, üst veya amire fiilen taarruza teşebbüs halinde üst sınırdan ceza (üç yıl) verilmesi, buna karşılık tamamlanmış suça alt sınırdan ceza uygulanarak çok daha az ceza tatbik edilmesi mümkündür. Failin, karşılaşabileceği yaptırımı öngörmesi çok güçtür. Bu durum, suç teşkil eden eylemlerin ve bunlara verilecek cezaların açık, anlaşılabilir ve öngörülebilir olması yönündeki Anayasal ve evrensel ilke ile bağdaşmamaktadır. Şayet itiraz konusu kural askerlik hizmetinin gereklerinden kaynaklanıyorsa, teşebbüsün ağır biçimde cezalandırılmasını gerektiren hallerin (örn. taarruza teşebbüs edilenin failden çok daha üst rütbede olması, teşebbüsün diğer askeri personelin önünde vuku bulması gibi) yasada ayrıca ve açıkça düzenlenmesi gerekir. Teşebbüs kurumu tamamen göz ardı edilerek, teşebbüsle tamamlanmış suç arasındaki dengenin ortadan kaldırılması yasa koyucunun takdir alanının dışındadır.

Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu düşüncesindeyim.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

Askeri Ceza Kanunu'nun 91. maddesinin birinci fıkrasına göre "Amire veya mafevke fiilen taarruz eden **veya fiilen taarruza teşebbüs eden** üç seneden, az vahim hallerde altı aydan aşağı olmamak üzere hapsolunur." Kuralda yer alan "veya fiilen taarruza teşebbüs eden" ibaresinin iptali istenmiştir.

Kanun koyucunun suçların ve bunlara verilecek cezaların tayini konusunda takdir yetkisi olduğu açıktır. Bu yetki, itiraz konusu kuralda olduğu gibi, bir fiili başlı başına "teşebbüs suçu" olarak belirlemeyi de kapsar. Ancak,

bu takdir yetkisi sınırsız değildir. Kanun koyucu, suç ve cezalara ilişkin kural koyarken Anayasa'ya ve Anayasayla güvence altına alınan ceza hukukunun temel ilkelerine uygun hareket etmek zorundadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde korunan hukuk devleti, suç olarak nitelenen fiilin ağırlığı ile ona yönelik yaptırım arasında orantının bulunmasını gerektirmektedir. Anayasa'nın 13. maddesine göre de temel hak ve hürriyetlere yönelik sınırlamalar, diğer hususlar yanında, "ölçülülük ilkesine aykırı olamaz". Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan, cezaların suçların ağırlığıyla orantılı olması gerekliliği, Türk Ceza Kanunu'nda da açıkça ifadesini bulmuştur. Bu Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasına göre, "Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur."

İtiraz konusu kuralda, fiilen taarruza teşebbüs suçuna bu suçun tamamlanmış haliyle aynı ceza öngörülmektedir. Askeri Ceza Kanunu uyarınca, bu suç hakkında kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ile ön ödeme hükümlerinin uygulanamaması (Ek Madde 8/2), verilen cezaların tecil edilememesi (m.47/A) ve hükmün açıklanmasının geri bırakılamaması (EK Madde 10/2), "fiili taarruza teşebbüs" suçu ile bu suç için öngörülen hürriyeti tahdit yaptırımı arasındaki orantılılık ilişkisini çok daha önemli hale getirmektedir.

Diğer yandan, hukuk devletinin temellerinden biri olan ve Anayasa'nın 10. maddesinde korunan eşitlik ilkesi, aynı durumdaki kişilerin aynı, farklı konumda olanların da farklı muameleye tabi tutulmasını gerektirir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14. maddesi de, temel hak ve özgürlüklerden yararlanmada hiç bir şekilde ayrımcılık yapılamayacağını belirtmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, 14. madde benzer durumda olanlara objektif ve makul bir neden olmaksızın farklı muamelede bulunmayı dışladığı gibi, **durumları önemli ölçüde farklı olan kişilere farklı muamele yapılmamasını** da yasaklamaktadır. (*Thlimmenos/Yunanistan*, B.N. 34369/97, K.T. 6.4.2000, par.44)

Somut olayda teşebbüse tam suçla aynı yaptırımın uygulanmasını haklı kılacak "objektif ve makul" bir nedenin varlığını ve yaptırımın orantılılığını belirlemek için, bu iki fiilin korunan hukuki yararı tahrip noktasında aynı ağırlıkta olup olmadığına bakmak gerekecektir. İtiraz konusu kuralın koruduğu hukuki yarar, "askeri disiplinin sağlanması" olarak ifade edilmektedir. Fiilen taarruzun teşebbüs halinde kalması ile tamamlanması arasında askeri disiplinin

sağlanması açısından fark olmadığı ileri sürülmektedir. Nitekim, Anayasa Mahkemesi 1961 Anayasası döneminde aynı kuralın iptaline yönelik başvuruyu reddederken bu hususu vurgulamıştır. Mahkeme'ye göre, "Silahlı Kuvvetlerde bir çok hallerde astın âmire veya üste fiilen taarruz etmesi ile bu suça kalkışması, suça hedef olan âmir veya üstün astları üzerinde kaybedeceği nüfuz bakımından ayırım yaratmaz". (E.1977/19, K.1977/82, K.T. 24/5/1977)

Ne var ki, burada korunmak istenen hukuki yarar (askeri disiplin) ile öngörülen tedbir arasında mutlak bir gereklilik ve orantılılık ilişkisi olduğu söylenemez. Taarruz ile ona teşebbüs fiillerini işleyenlerin durumları önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Sözgelimi âmir veya üstün üzerine yürümekle onu dövmek arasında derece ve yoğunluk farkı bulunduğu, dolayısıyla askeri disiplinin bozulması yönünde etkilerinin de farklı olacağı açıktır. Fiilen taarruz ile fiilen taarruza teşebbüs suçlarının cezalarının aynı olması, astları "başlanan işin tamamlanması" gibi bir davranışa sevkedebilir. Teşebbüse tamamlanmış fiil muamelesi yapılarak aynı cezanın verilmesi, E.1977/19 sayılı kararda itiraz yoluna başvuran Askeri Mahkemenin isabetle belirttiği üzere, "disiplini bozucu neticeler" doğuracak, suça kalkışan kişi "bir daha aynı suçu işlemek durumunda kaldığı zaman fiilini sonuna kadar götürmek için elinden geleni yapacak"tır.

Dava konusu kuralda "az vahim hallerde" cezanın alt sınırının üç yıl yerine altı ay olarak belirlenmiş olması, "fiilen taarruza teşebbüs" edenlerin, bu fiili tamamlayanlar karşısında farklı muamele görmesine imkan tanıdığını düşündürebilir. Ancak, "az vahim haller" nitelemesi her iki suç için de geçerli olduğu için teşebbüs halindeki fiile, tamamlanmış fiil karşısında, daha az bir yaptırım sağlamaktan uzaktır. Ayrıca, "az vahim haller" kavramının tanımı kanunda yapılmış değildir. Hangi fiilin hangi şartlarda "az vahim haller" kapsamında değerlendirileceği hususu tamamen hâkimin takdirine bırakılmıştır. Dolayısıyla bu konudaki belirsizliğin, "fiilen taarruz" suçunu işleyenlerle karşılaştırıldığında, "fiilen taarruza teşebbüs" suçunu işleyenlerin lehine olduğu söylenemez.

Bu gerekçelerle, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu kanaatindeyim.

Üye
Zühtü ARSLAN

Esas Sayısı : 2011/132
Karar Sayısı : 2012/82
Karar Günü : 24.5.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 41. Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 5., 27., 41. ve 42. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Elektrik enerjisi hakkında hırsızlık suçundan sanık hakkında açılan kamu davasında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"ANAYASANIN BAŞLANGIÇ, 2. VE 5. MADDELERİNE AYKIRILIK:

Bilindiği gibi Anayasamızın Başlangıç bölümünde 'Her Türk Vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu' belirtilmektedir. Yine Anayasa'nın 2. maddesi Türkiye Cumhuriyetini Sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlamaktadır. Keza Anayasa'nın 5. maddesi kişilerin refah, huzur ve mutluluğu sağlamak için Sosyal Hukuk Devleti ve adalet ilkeleri ile bağdaşmayacak surette temel hak ve hürriyetlerini sınırlayan ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmayı, insanın

maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymaktadır. Bugün için elektrik enerjisinin her bir ferdin ve ailenin onurlu bir hayat sürdürme, maddi ve manevi varlığını medeniyet düzeni içerisinde geliştirilmesinin olmazsa olmaz, zaruri ihtiyaçları içerisinde bulunduğu tartışmasızdır. Kişinin ve bakmakla yükümlü olduğu ailesinin medeniyet ve hukuk düzeni içerisinde onurlu bir hayat sürdürmesinin imkanlarından olan asgari elektrik ihtiyacını sağlama, Devletin, sosyal devlet olma gereğidir. Devletin böyle bir yükümlülüğü karşısında geliri olmayan vatandaşlarına asgari elektrik ihtiyacını karşılama mecburiyeti dikkate alındığında TCK'nın 141. maddesinin 2. fıkrası ile 142. maddelerinin 1. fıkrasının f bendindeki düzenlemenin sosyal devlet ilkesi ile bağdaşmayacağı aşikardır. Dolayısıyla Anayasa'nın Başlangıç, 2. ve 5. maddeleri gereğince iptali gerekmektedir.

ANAYASANIN 2. VE 27. MADDESİNE AYKIRILIK:

Bilindiği gibi hırsızlık taşınır mal varlığına yönelik ihlal eyleminin adıdır. Olayımızda elektrik enerjisinin taşınır mal olup olmadığı konusunda belirleme yetkisi Eşya Hukukunun da içinde yer aldığı Medeni Hukuka aittir. Elektrik enerjisinin taşınır mal olup olmadığı konusunda Medeni Hukuk alanında tartışma bulunmaktadır. Medeni Hukuk bu konuda kesin ve net bir belirleme yapmış değildir. Olayımızda TCK'nu, elektrik enerjisine yönelik ihlali, taşınır mal mülkiyeti ihlalini düzenleyen hırsızlık suçu kapsamına dahil etmek için, 141/2. maddesine 'ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de taşınır mal sayılır' hükmünü koyma ihtiyacı hissetmiştir. Bu şekilde bir tarif Eşya Hukukunun da içinde bulunduğu Medeni Hukuk alanına girmek ve o alanın belirlemesi gereken bir hususta kendini yetkili addetmektir. Bu da hukuk devletine vurgu yapan Anayasanın 2. maddesi ile bilim ve sanat hürriyetini düzenleyen Anayasanın 27. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

ANAYASANIN 41. VE 42. MADDELERİNE AYKIRILIK:

Anayasanın 41. maddesi aileyi toplumun temeli saymakta, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ana ve çocukların korunmasını devlete yüklemektedir. Keza Anayasanın 42. maddesi kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağını ve bu hakkın kullanılması için gerekli tedbirlerin alınmasını devlete yüklemektedir. Bir ailenin özellikle ana ve çocukların hayatiyetini devam ettirmesi, yine aile içerisinde çocukların eğitim ve öğrenimlerini sürdürebilmeleri

için temel ve zaruri ihtiyaçlarının temin edilmesi gerekmektedir. Elektrik enerjisi bu temel ve zaruri ihtiyaçlar arasında bulunmaktadır. Dolayısıyla asgari seviyede ihtiyaç miktarının belirlenerek bunun devlet tarafından aileye sağlanması, Anayasa'nın 41 ve 42. maddelerinin devlete yüklediği bir vecibedir. Bu vecibeye aykırı olan TCK'nın 141. maddesinin 2. fıkrası ile 142. maddelerinin 1. fıkrasının f bendinin iptali gerekmektedir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun itiraz konusu fıkra ve bendi de içeren 141. ve 142. maddeleri şöyledir:

"Madde 141- (1) Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) **Ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de, taşınır mal sayılır**.

Madde 142- (1) Hırsızlık suçunun;

a) Kime ait olursa olsun kamu kurum ve kuruluşlarında veya ibadete ayrılmış yerlerde bulunan ya da kamu yararına veya hizmetine tahsis edilen eşya hakkında,

b) Herkesin girebileceği bir yerde bırakılmakla birlikte kilitlenmek suretiyle ya da bina veya eklentileri içinde muhafaza altına alınmış olan eşya hakkında,

c) Halkın yararlanmasına sunulmuş ulaşım aracı içinde veya bunların belli varış veya kalkış yerlerinde bulunan eşya hakkında,

d) Bir afet veya genel bir felaketin meydana getirebileceği zararları önlemek veya hafifletmek maksadıyla hazırlanan eşya hakkında,

e) Adet veya tahsis veya kullanımları gereği açıkta bırakılmış eşya hakkında,

f) **Elektrik enerjisi hakkında,**

İşlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) Kişinin malını koruyamayacak durumda olmasından veya ölmesinden yararlanarak,

b) Elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak suretiyle ya da özel beceriyle,

c) Doğal bir afetin veya sosyal olayların meydana getirdiği korku veya kargaşadan yararlanarak,

d) Haksız yere elde bulundurulan veya taklit anahtarla ya da diğer bir aletle kilit açmak suretiyle,

e) Bilişim sistemlerinin kullanılması suretiyle,

f) Tanınmamak için tedbir alarak veya yetkisi olmadığı halde resmi sıfat takınarak,

g) Barınak yerlerinde, sürüde veya açık yerlerde bulunan büyük veya küçük baş hayvan hakkında,

İşlenmesi hâlinde, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Suçun, bu fıkranın (b) bendinde belirtilen surette, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda olan kimseye karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte biri oranına kadar artırılır.

(3) Suçun, sıvı veya gaz hâlindeki enerji hakkında ve bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde işlenmesi halinde, ikinci fıkraya göre cezaya hükmolunur. Bu fiilin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, onbeş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.

(4) Hırsızlık suçunun işlenmesi amacıyla konut dokunulmazlığının ihlâli veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde, bu suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılabilmesi için şikâyet aranmaz."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 5., 27., 41. ve 42. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 4.1.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Recep BENLİ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, kişinin ve ailesinin asgari elektrik ihtiyacını sağlamanın devletin sosyal devlet olmasının gereği olduğu, devletin geliri olmayan vatandaşların asgari elektrik ihtiyacını karşılama mecburiyeti dikkate alındığında itiraz konusu kuralların sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmadığı, elektrik enerjisinin taşınır mal olup olmadığı konusunda belirleme yetkisi medeni hukuka aitken, Ceza Kanunu'nda ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de taşınır mal sayılır şeklinde tanımlama yapıldığı belirtilerek itiraz konusu kuralların Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 5., 27., 41. ve 42. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesinde hırsızlık suçu tanımlanarak, basit hırsızlık suçunun yaptırımı belirlenmiş, aynı maddenin ikinci fıkrasında ise ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerjinin de taşınır mal sayıldığı belirtilmiştir. Kanun'un 142. maddesinde de hırsızlık suçunun nitelikli halleri yer almaktadır. Kanun'un 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde düzenlenen elektrik enerjisi hakkında hırsızlık suçu için 2 yıldan 5 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, ceza hukukunun ana ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kuralları başta olmak üzere, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın ihtiyaçları göz önüne alınarak saptanacak ceza siyasetine göre belirlenir. Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımı ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edileceği ve ceza sistemini tamamlayan müesseselerin nelerden ibaret olacağı hususlarında takdir yetkisine sahiptir.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan sosyal devlet ise "insan onuru"nun korunmasını amaçlar ve bunun için sosyal adaleti tesis etmeye çalışır. Vatandaşlarına asgari bir yaşam standardı sağlamayı kendisine görev bilen sosyal devlet, kişi ve toplum yararı arasında denge kuran, toplumsal dayanışmayı üst düzeyde gerçekleştiren, sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı olanları gözeterek sosyal adaleti sağlayan devlettir. Ancak, sosyal devlet anlayışı bireylerin her türlü ihtiyacının bedelsiz olarak karşılanmasını gerektirmemektedir. Devlet tarafından su ve elektrik gibi bazı temel ihtiyaçların bedeli karşılığında vatandaşlara sunulmasının, yasal olmayan tarzda elektrik kullanılması halinde de bir takım yaptırımlar uygulanmasının sosyal devlet anlayışına aykırılık oluşturmadığı açıktır.

5237 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (2) numaralı fıkrasında enerjinin hırsızlığa konu olabilecek taşınır mal olarak kabul edilmesi sonucu, elektrik enerjisinin kaçak olarak kullanılması eylemi 142. maddenin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinde nitelikli hırsızlık suçu olarak düzenlenmiştir. Kaçak elektrik kullanma eyleminin kanun koyucu tarafından suç olarak nitelendirilmesini takdir yetkisi kapsamında değerlendirmek gerekir. Bu nedenle itiraz konusu kurallar Anayasa'nın ve ceza hukukunun temel ilkelerine aykırılık teşkil etmemektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralların, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 5., 27., 41. ve 42. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun, 141. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 24.5.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2011/38
Karar Sayısı : 2012/89
Karar Günü : 31.5.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bursa 2.Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 4.1.1961 günlü, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 3.4.2002 günlü, 4751 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile değiştirilen mükerrer 49. maddesinin (b) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan *"Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler."* cümlesinin, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sahibi olduğu arsanın emlak vergisinin dayanağı olan takdir komisyonu kararının yürürlüğünün durdurulması ve iptali için açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatine varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Davacı vekili tarafından, davacı şirket adına Y.. İli, A... İlçesi, T.. Beldesi, D... Mevkiinde bulunan taşınmazlar için 2010 yılına ilişkin olarak emlak vergisi tahakkuk ettirilmesine dair işlemin, dayanağı asgari ölçü birim tespitine ilişkin takdir komisyonu kararını iptali istemiyle T.. BELEDİYE BAŞKANLIĞI'na karşı açılan davada, davacı tarafından, emlak vergisine ait asgari ölçüde birim değerlerinin takdir komisyonlarınca belirlenmesine ve bu komisyon kararlarına karşı mükelleflerin dava açma hakkını ortadan kaldıran 213 sayılı Vergi Usul

Kanunu'nun mükerrer 49. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürüldüğü, komisyon kararlarına karşı mükelleflerin dava açma hakkını ortadan kaldıran hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki iddiası Mahkememizce de ciddi görüldüğünden işin gereği görüşüldü.

Dava Konusu Olayda Uygulanacak İtiraza Konu Kanun Maddesi

213 sayılı Vergi Usul Kanunun mükerrer 49. maddesinin (b) fıkrasının 3. bendinde; "Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler." cümlesi yer almaktadır.

Anayasaya Aykırılık Sorunu

1982 Anayasasının 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin, ...bir hukuk devleti olduğu belirtilmiş, 36. maddesinin 1. fıkrasında, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu vurgulanmış, 125. maddesinin 1. fıkrasında ise, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu hükümlerine yer verilmiştir.

Yukarıda yer verilen 213 sayılı Kanunun mükerrer 49. maddesi ile arsa ve araziye ait asgari ölçüde birim değerlerin tespitinde takdir komisyonlarına yetki verilmiştir. Bu yetki uyarınca takdir komisyonlarınca her dört yılda bir belirlenen asgari birim değerleri emlak vergisinin tarh ve tahakkukunda esas alınmaktadır. Ancak itiraza konu kanun hükmü ile takdir komisyonu kararlarına karşı dava açma hakkı belirli kurumlara verilerek taşınmaz sahibi ve aynı zamanda emlak vergisi mükellefi olan gerçek veya tüzel kişiler bu haktan mahrum bırakılmıştır.

Oysa ki, bu hüküm ile Anayasanın 125. maddesindeki idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olduğuna ilişkin kuralın açıkça ihlal edildiği düşünülmektedir. Çünkü, arsa ve araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin takdir komisyonu kararları taşınmaz sahiplerini ilgilendirdiği halde anılan hükümle taşınmaz sahiplerinin elinden dava açma hakkı alınmıştır. Her ne kadar bir takım kurum ve kuruluşlara dava açma hakkı verilmiş ise de, uygulamada çoğu zaman itiraza konu hükümde sayılan kurum ve kuruluşlar dava açmamakta ve kesinleşen takdir komisyonu kararları nedeniyle mükellefler yüksek tutarlarda vergi ödemekle karşı karşıya kalmaktadırlar.

İtiraza konu 213 sayılı Kanunun mükerrer 49. maddesinin (b) fıkrasının 3. bendindeki cümle aynı zamanda, Anayasanın 36. maddesindeki herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu yolundaki hükme de aykırıdır. Çünkü, takdir komisyonunca yüksek tutarlı metrakere birim değeri belirlenmesi durumunda bu belirlemeye göre hesaplanan verginin hukuka uygun olmadığının ilgililer tarafından yargı mercileri önüne taşınmasına olanak tanınması hak arama hürriyeti ve hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğu halde anılan hüküm ile bu imkan mükelleflerin elinden alınmıştır. Dolayısıyla itiraza konu hüküm yukarıda yer verilen Anayasa hükümlerine aykırı olduğu düşünüldüğünden iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle; Anayasanın 152. maddesi ile 2949 sayılı Kanunun 28. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, 213 sayılı Vergi Usul Kanunun mükerrer 49. maddesinin (b) fıkrasının 3. bendinde yer alan "Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler." cümlesinin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

4.1.1961 günlü, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 3.4.2002 günlü, 4751 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile değiştirilen ve dava konusu kuralı da içeren Mükerrer 49. maddesi şöyledir:

"**Emlak vergisine ait bedel ve değerlerin tespiti, ilanı ve kesinleşmesi:**

Mükerrer Madde 49- (Değişik: 3/4/2002-4751/1 md.)

a) Maliye ve Bayındırlık ve İskan bakanlıkları 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanununun 29. maddesi hükmü ile aynı Kanunun 31. maddesi uyarınca hazırlanan tüzük hükümlerine göre bina metrekare normal inşaat maliyet bedellerini, uygulanacağı yıldan dört ay önce müştereken tespit ve Resmî Gazete ile ilân eder.

Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği bu bedellere karşı Resmî Gazete ile ilânını izleyen onbeş gün içinde Danıştay'da dava açabilir.

b) Takdir komisyonlarının arsalara ve araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin dört yılda bir yapacakları takdirler, tarh ve tahakkuk işleminin (Emlâk Vergisi Kanununun 33. maddesinin (8) numaralı fıkrasına göre yapılacak takdirler dahil) yapılacağı sürenin başlangıcından en az altı ay önce karara bağlanarak, arsalara ait olanlar takdirin ilgili bulunduğu il ve ilçe merkezlerindeki ticaret odalarına, ziraat odalarına ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları ile belediyelere, araziye ait olanlar il merkezlerindeki ticaret ve ziraat odalarına ve belediyelere imza karşılığında verilir.

Büyükşehir belediyesi bulunan illerde takdir komisyonu kararları, vali veya vekalet vereceği memurun başkanlığında, defterdar veya vekalet vereceği memur, vali tarafından görevlendirilecek tapu sicil müdürü ile ticaret odası, serbest muhasebeci mali müşavirler odası ve esnaf ve sanatkârlar odaları birliğince görevlendirilecek birer üyeden oluşan merkez komisyonuna imza karşılığında verilir. Merkez komisyonu kendilerine tebliğ edilen kararları onbeş gün içinde inceler ve inceleme sonucu belirlenen değerleri ilgili takdir komisyonuna geri gönderir. Merkez komisyonunca farklı değer belirlenmesi halinde bu değerler ilgili takdir komisyonlarınca yeniden takdir yapılmak suretiyle dikkate alınır.

Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler. *Vergi mahkemelerince verilecek kararlar aleyhine onbeş gün içinde Danıştay'a başvurulabilir.*

Kesinleşen asgari ölçüde arsa ve arazi birim değerleri, ilgili belediyelerde ve muhtarlıklarda uygun bir yere asılmak suretiyle tarh ve tahakkukun yapıldığı yılın başından Mayıs ayı sonuna kadar ilân edilir.

Bakanlar Kurulu bu fıkrada yer alan dört yıllık süreyi sekiz yıla kadar artırmaya veya iki yıla kadar indirmeye yetkilidir.

c) Yukarıdaki fıkralara göre, Danıştay ve vergi mahkemelerinde dava açılması halinde, davalının onbeş gün içinde vereceği tek savunma ile dosya tekemmül etmiş sayılır. Danıştay ve vergi mahkemelerince bu davalar, dosyanın tekemmül ettiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde karara bağlanır.

d) (a) ve (b) fıkralarındaki bina metrekare normal inşaat maliyet bedelleri ile arsalara ve araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitlerine ilişkin süreleri gerektiği ölçüde kısaltmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 28.4.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Melek ACU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 49. maddesninin (b) fıkrasının üçüncü pragrafı gereğince emlak vergisi tahakkuk ettirilmesine dair işlemin, dayanağı asgari ölçü birim tespitine ilişkin takdir komisyonu kararına karşı emlak vergisi mükelleflerine dava açma hakkı tanımayan itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun iptali istenilen 49. maddesinde emlak vergisine ait bedel ve değerlerin tespiti, ilanı, kesinleşmesi ve takdir komisyonları kararlarına karşı kimlerin yargı yoluna başvurabilecekleri düzenlenmiştir. Buna göre maddede takdir komisyonlarının kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıklarının onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açma haklarının bulunmasına rağmen emlak vergisini ödeyecek olan mükelleflerin dava açma hakkının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın hak arama hürriyetini düzenleyen 36. maddesinin birinci fıkrasında *"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."* denilerek yargı mercilerine davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir. Kişilere yargı mercileri önünde dava hakkı tanınması hak arama özgürlüğünün bir gereğidir.

Kanun koyucu itiraz konusu kural ile, takdir komisyonlarınca belirlenen değerlere karşı vergi mükellefi olan ve olaydan doğrudan etkilenebilecek kişilere dava açma hakkı verilmemekte sadece yasada değinilen kurum ve kuruluşları harekete geçirerek, asgari ölçüde arsa ve arazi birim değer tespitlerine karşı dava açılabilmesi imkanı tanınmaktadır. Emlak vergisi mükelleflerinin ödeyeceği verginin hesaplanmasında esas alınan takdir komisyonu kararları idari bir tasarruf olduğu için buna karşı mükelleflere yargı yolunun kapatılması, Anayasayla güvence altına alınmış olan hak arama hürriyeti ve hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden, Anayasa'nın 125. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Muammer TOPAL bu görüşe katılmamıştır.

Serruh KALELİ bu görüşe ek gerekçeyle katılmıştır.

VI- SONUÇ

4.1.1961 günlü, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun, 3.4.2002 günlü, 4751 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değiştirilen Mükerrer 49. maddesinin (b) fıkrasının üçüncü paragrafının "Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler." biçimindeki birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muammer TOPAL'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 31.5.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

EK GEREKÇE

Mahkememiz itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırı olduğu, 125. maddesi yönünden incelemeye gerek görülmediği nedenleri ile iptal hükmü kurmuş ise de, iptal gerekçeleri arasında Anayasa'nın 125. maddesinin de bulunması gerektiği nedeniyle karara ek gerekçe ile katılınmıştır.

Anayasa'nın 125. maddesi idarenin her türlü eylem ve işleminin yargı yoluna açık olması zorunluluğunu getirdiğinden, anayasada sayılan ayrık durumlar dışında idarenin eylem ve işlemlerinin kimi kişi ya da kurum yönünden yargı denetimine kapatma sonucu doğuracak yasal düzenleme Anayasa'nın 125. maddesi birinci fıkrası hükmüne açık aykırılık teşkil edecektir. Düzenlemede "takdir komisyonlarının arsalara ve araziye ait asgari ölçüde birim değer tespitine ilişkin yapacakları takdir kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları on beş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler" cümlesi idarenin işlemine karşı yargı yolunun açık tutuyor gibi gözükse de, dava açabilecekler arasında işlemin muhatabı ihtilafda menfaattar olan, verginin muhatabı mükellef kişiler yönünden İDARENİN BU İŞLEM VE EYLEMİNİ yargı denetimine KAPATTIĞI AÇIKTIR. Açıklık ifadesi kamu-özel ayrımı yapılmaksızın "herhangi" kimselere değil "herkese" karşı açık olmayı ifade eder.

Demokratik hukuk devletinde kamu gücüne karşı zayıf bireyin etkin ve genel denetim ile hukuki korunma olanaklarından, güvence alanlarının genişletilmesi yönünde yararlandırılması gerekir iken itiraz konusu idari işlemin denetlenmesine kimi kişiler yönünden sınırlama getiren kural ile birey yönünden hak arama özgürlüğü yolu kapatılmakla birlikte idare yönünden de bizatihi idari işleminin denetletilmesi de engellenmiş olup düzenleme Anayasa'nın 36. maddesi yanında Anayasa'nın 125. maddesine de birlikte aykırılık taşır. Demokratik hukuk devletinde idari işleminin denetiminin asıl, Anayasal istisna olmadığı durumlarda ise bunu engelleyen itiraz konusu kural gibi düzenlemelerinde Anayasa'nın 125. maddesine aykırı olmadığı ya da ilgisi bulunmadığını söylemeye olanak yoktur. İdarenin kimi işlemlerinin kişi hukukunu etkilemeye başladığı andan itibaren yargı denetimine kapatılamayacağı dikkate alındığında (Anayasa Mahkemesi'nin 21.9.1995 tarih E.1995/96, K.1995/46) kimileri yönünden de kapatılamayacağı açıktır. Anayasa'nın 125. maddesinde yer alan kuralın yönetimin kamu hukuku ya da özel hukuk alanına giren tüm eylem ve işlemlerini kapsadığı açık olduğunda

mahkemenin itiraz konusu kuralı 125. maddesi yönünden incelememiş olması esasda bir eksikliktir.

Başkanvekili
Serruh KALELİ

KARŞIOY GEREKÇESİ

İtiraz konusu düzenlemede "Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler." hükmü yer almaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14. maddesinin 3/d bendinde, dilekçelerin idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı yönünden inceleneceği; 15. maddesinin 1/b bendinde ise, anılan maddenin 3/d bendinde yazılı halde davanın reddine karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan kurala göre idari yargıda, idarenin kamu gücüne dayanarak yaptığı tek taraflı, kişilerin hukukunu etkileyen, kesin ve yürütülmesi zorunlu işlemlerinin idari davaya konu olabileceği kabul edilmektedir. Vergi uyuşmazlıklarında kesin ve yürütülmesi zorunlu işlemler ise, ihbarname veya ödeme emri tebliği, tahakkuk fişi kesilmesi veya vergi tevkifatı yapılması gibi işlemlerdir. Bu durumda, vergi dairelerinin, idari işlevleriyle ilgili olarak vergi hukuku alanında tesis ettikleri uygulanabilir nitelikte, yükümlünün hukukunu doğrudan etkileyen ve onların hak ve yükümlülüklerinde değişiklik veya yenilik yaratan irade açıklamalarının idari davaya konu teşkil edeceğinde kuşku yoktur.

Bu bağlamda, ihbarname ve dayanağı olan takdir komisyonu kararlarına karşı açılan davalarda takdir komisyonu kararının esasının incelenmesi gerekmektedir ki, bu durum zaten Danıştay vergi dava dairelerinin içtihatlarındandır.

İtiraz konusu kuralda ise kanunkoyucu, emlak vergisi ile ilgili karar ve işlemlerin tek tek mükelleflere tebliğinin zorluğunu ve bunlar tarafından açılacak dava sayısının idari yargı yerlerinin kaldırabileceklerinden çok fazla

olacağını göz önünde bulundurarak, bu kararların, mükellefleri temsil ettikleri varsayılan kurum, teşekkül ve muhtarlıklara tebliğini, davanın da bunlar tarafından açılabileceğini düzenlemiştir.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, dava konusu düzenleme ile, anılan kanun hükmü ve idari yargı ilkelerine göre dava konusu edilemeyen takdir komisyonu kararlarına karşı, içeriği emlak vergisine ilişkin olmak kaydıyla, düzenlemede belirtilen kuruluşlarla sınırlı olarak dava açma imkanı getirilmiştir. Bu duruma göre, mükelleflerin anılan komisyon kararlarına karşı dava açması Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararından sonra da mümkün görülmemektedir. Mükelleflerin emlak vergisine ve dayanağı takdir komisyonu kararına karşı dava açabilmesi ise, düzenlemenin iptalinden önce de idari yargının genel ilkelerine göre mevcuttur. Dolayısıyla iptal kararı dava açma hakkını genişletmemiş, mükelleflere dava açma hakkı yolunda yeni imkanlar sağlamamıştır. Çünkü itiraza konu düzenleme dava açma hakkını kısıtlamamakta, aksine, kamu yararına, düzenlemede yer verilen kuruluşlara, mükelleflere tanınmayan dava açma hakkını tanımaktadır. Bu nedenle düzenlemenin Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Yine dava konusu düzenlemenin iptali istemiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi'nin 19.3.1987 günlü, E.1986/5, K.1987/7 sayılı kararında; "Bu metinden açıkça anlaşıldığı gibi takdir komisyonlarının kararlarına karşı, Emlak Vergisi mükelleflerine doğrudan bir dava hakkı tanınmamıştır. Ancak, bu durumun, dilekçede öne sürüldüğü gibi Anayasa'nın "hak arama hürriyeti"ni düzenleyen 36. maddesinin birinci fıkrasına, dilekçede değinilmediği halde söz konusu iddia ile ilgili olan ve gerekçe ile bağlı olmayan mahkememizin re'sen dikkate aldığı "idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır" diyen Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasına aykırı bir yönü yoktur. Çünkü, mükellefin dava hakkı; takdir komisyonlarının kesinleşen asgari arsa ve arazi birim değerleri üzerinden vergi tarhiyatı yapılıp, mükellefe tebliğ edildikten sonraki aşamada mevcuttur. Her ne kadar beyan sahibinin beyan ettiği matraha itirazı söz konusu değilse de, asgari ölçüdeki beyanın, ihtirazi kayıtla verilmesi mümkün olduğu gibi, asgari ölçünün altında beyanda bulunmayı engelleyen bir hüküm yoktur. Söz konusu madde ile takdir komisyonlarının kararlarına karşı mükellefe doğrudan itiraz ve dava açma hakkı tanınmaması, milyonlarca mükellefi bulunan Emlak Vergisi'nin tahakkuk ve tahsilini mümkün kılmak amacına yöneliktir. Verginin tarh edilip tebliğinden sonra, mükellefin takdir komisyonu kararlarını da kapsayan dava hakkı doğmaktadır. Bu nedenle söz

konusu fıkranın ikinci bendinin Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerine aykırı bir yönü yoktur" gerekçesiyle, söz konusu maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine karar verilmiştir.

Takdir komisyonlarınca belirlenen değerlere karşı, vergi mükellefi olan ve olaydan doğrudan etkilenen kişilere dava açma yetkisinin tanınmaması, anılan kararda da belirtildiği gibi, komisyonların kesinleşen asgari arsa ve arazi birim değerleri üzerinden vergi tarhiyatı yapılıp, mükellefe tebliğ edilmesinden sonra komisyon kararı ile birlikte dava açılmasına ve açılan davaya bakılmasına engel değildir.

Açıklanan nedenlerle, kuralın mükellefin hak arama hürriyetini engelleyen, mükellefe yargı yolunu kapatan bir niteliğinin bulunmadığı ve yasakoyucunun takdir hakkı çerçevesinde getirildiği anlaşıldığından, düzenlemenin iptali yönündeki karara katılmıyorum.

Üye
Muammer TOPAL

Esas Sayısı : 2011/71
Karar Sayısı : 2012/90
Karar Günü : 31.5.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hava Eğitim Komutanlığı Askeri Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sanığın, üste hakaret suçundan yargılandığı kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"I- İDDİA, MÜTALAA VE YARGILAMA AŞAMALARI:

Ege Ordusu Komutanlığı Disiplin Mahkemesinin 11.03.2011 gün ve 2011/504-8 evrak-karar numaralı görevsizlik kararında sanık Ulş.Kd.Üçvş. …'ın 13.10.2010 tarihinde üstü olan Ulş.Yzb. …'ın kendisine ettiği küfürlere karşılık olarak "Sensin" demek suretiyle üste hakaret suçunu işlediği belirtilerek dava dosyası Askeri Mahkememize gönderilmiştir. Sanık müdafii … As.C.K.'nun 85'inci maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu iddia etmiştir. Askeri Savcı yazılı mütalaasında As.C.K.'nun 85'inci maddesinin Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğunu belirterek iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiği şeklinde mütalaada bulunmuştur.

II- SORGU VE SAVUNMA

Sanık Ulş.Kd.Üçvş ... "Ben olay günü elimdeki bilgisayar çıktılarını alarak … Yzb.'nın yanına gitmiştim, …Yzb.nın orada olduğunu bilmiyordum, … Yzb. hayır ... bana ait değil dedi, o sırada … Yzb. "Bana ait, sana hesap mı vereceğim?" dedi, bende estağfurullah hesap sorma değil kime ait olduğunu öğrenmek istiyorum dedim, daha sonra … Yzb. sana hesap mı vereceğim şerefsiz dedi, bende lütfen bana hakaret etmeyin dedim, bir kaç defa daha şerefsiz sana hesap mı vereceğim dedi, bu konuşma üzerine oturduğu yerden kalkıp benim yanıma doğru geldi, ben hiç kımıldamadım, bana aniden yumruk attı, sağ yanağıma isabet etti, ancak tam vuramadı, sıyırdı geçti, daha sonra karnıma yumruk attı, ben sağ tarafa doğru düştüm, … Yzb.da yanıma düştü, nasıl düştüğünü bilmiyorum, … Yzb. araya girip beyler ayıp oluyor dedi, bizi ayırdılar, beni koridordan aşağıya indirdiler, ben koridorun başında beklerken … Yzb.da merdivenlerden hızlı bir şekilde iniyordu, şerefsize bak, benden hesap soruyor diyordu, beni bahçeye çıkarttılar bu sırada … Yzb.da bahçeye geldi, 4-5 kişi daha vardı, bahçede bana kafa atmaya çalıştı, ancak vuramadı, bana orospu çocuğu diye küfür etti, ananı sinkaf ederim dedi, iki üç kez bu küfürleri tekrar etti, ben lütfen küfretmeyin dedim, ancak buna rağmen ard arda küfür edince bende "sensin" dedim, benim kendisine yönelik herhangi bir taarruzum veya teşebbüsüm olmadı, ben sakin bir kişiliğe sahibim, ettiği ağır küfürler sonucunda sensin dedim, ancak kendisine vurmak için hiçbir hareketim olmadı." şeklinde savunma yapmıştır.

Sanık Müdafii … 6 sayfadan ibaret yazılı dilekçesinde As.C.K.'nun 85'inci maddesinin Anayasaya aykırı olduğunu beyan etmiştir.

III- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME:

Gaziemir Ulş.Per.Okl. ve Eğt.Mrk.K.lığı Alaşehir 2'nci Ulş.Eğt.Tb.K.lığı emrinde görevli Ulş.Yzb ... ile Bçvş. …'ın birbirleriyle tartıştıkları ve sonuçta ... hakkında asta müessir fiil ve silahlı tehdit suçlarından, ... hakkında ise üste hakaret ve üste fiilen taarruz suçlarından Askeri Mahkememizde dava açıldığı anlaşılmıştır.

Tartışma sırasında sanık Yzb. …'ın diğer sanık …'a "Şerefsiz, o. çocuğu" şeklinde hakaret ettiği iddia edilmiştir. Bunun üzerine ...'ın da Yzb. …'a "Sensin" diyerek üste hakaret suçunu işlediği iddia edilmiştir.

Üste hakaret suçu As.C.K.'nun 85'inci maddesinde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

"Amir ve mafevkine hakaret edenlerin cezaları"

Madde 85-1. Bir amire veya üste hakaret eden üç aydan bir seneye kadar hapis cezası ile, hakaret hizmet esnasında yahut hizmete mütaallik bir muameleden dolayı vuku bulursa altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2. Hakaret bir maddei mahsusa tayini ile vukua gelmiş ise altı aydan beş seneye kadar hapsolunur.

3. Hakaret umuma teşhir olunmuş yazı, resim veya sair neşir vasıtalariyle veya resmi makamlara verilipte üzerine muamele cereyan etmiş evrak ile yapılmış ise bir seneden beş seneye kadar hapsolunur.

As.C.K.'nun 92'nci maddesinde tahrik suretiyle madunun yaptığı suçlar hakkındaki cezaların nasıl indirileceği belirtilmiş ve TCK'daki haksız tahrik hükmüne atıf yapılmıştır.

Hakaret suçu 5237 sayılı TCK'nun 125'inci maddesinde düzenlenmiştir.

TCK'nun 129'uncu maddesinde "haksız fiil nedeniyle veya karşılıklı hakaret" aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

"Haksız fiil nedeniyle veya karşılıklı hakaret"

Madde 129- (1) Hakaret suçunun haksız bir fiile tepki olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

(2) Bu suçun, kasten yaralama suçuna tepki olarak işlenmesi halinde, kişiye ceza verilmez.

(3) Hakaret suçunun karşılıklı olarak işlenmesi halinde, olayın mahiyetine göre, taraflardan her ikisi veya biri hakkında verilecek ceza üçte birine kadar indirilebileceği gibi, ceza vermekten de vazgeçilebilir.

As.C.K.'nun 85'inci maddesinde cezanın üst sınırı 1'inci fıkrasında 3 yıl, 2 ve 3'üncü fıkralarında ise 5 yıl olarak düzenlenmiştir.

TCK'nun 125'inci maddesinde ise cezanın üst sınırı 2 yıl olarak belirtilmiştir. Maddenin fıkralarında alt sınır ve artırımla ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

As.C.K.'na göre ve TCK'na göre hakaretin tanımında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Hakaret bir kimsenin namusuna, şöhretine, vakar ve haysiyetine yönelik haksız söz ve davranışlardır. Ancak sonuçları itibariyle aralarında oldukça fazla fark bulunmaktadır.

As.C.K.'nun 85'inci maddesine göre üst ve amirine hakaret eden bir kişi hapis cezası ile cezalandırılmaktadır. Cezanın paraya çevrilmesine, ertelenmesine ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına imkan yoktur. Haksız tahrik hükümleri azami oranda uygulansa dahi sonuçta infaz edilecek bir miktar ceza kalmaktadır. Bu şekilde üstüne hakaret eden bir kişi asgari 12 gün hapis cezası çekmek zorundadır. Çekilen hapis cezası sonucunda üstüne hakaret eden kişinin özlük haklarında da aleyhine gelişmeler (Bir yıl geç terfi etmek) meydana gelmektedir.

TCK'na göre yargılanan bir kişi ise TCK'nun 129'uncu maddesindeki şartların varlığı halinde ceza almayabilmektedir.

Hukuk devleti ilkesi ve eşitlik kavramı Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında ayrıntılarıyla incelenmiş ve belirtilmiştir.

01.06.2005 tarihinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlar ile ilga edilen 765 sayılı Türk Ceza Kanununa ve 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanuna göre oldukça farklı değişiklikler getirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ceza siyaseti ve infaz rejimi değişmiştir. Daha önce mevzuatta olmayan etkin pişmanlık, uzlaşma ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi uygulamalar getirilmiştir.

Yasa koyucu Ceza Hukukuna ilişkin düzenlemelerde yetkisini kullanırken kuşkusuz, Anayasaya ve Ceza Hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü

ve ölçüsü, cezayı ağırlaştırıcı veya hafifleştirici tutum ve davranışların neler olacağı, hangi cezaların para cezasına çevrilebileceği veya tecil edilebileceği gibi konularda takdir yetkisine sahiptir. Ancak Anayasanın 2'nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu uygulamakla yükümlü devlet anlayışını yansıttığından... suçla ceza arasında akla uygun, kabul edilebilir, amaçla uyumlu bir orantının sağlanması hukuk devleti olmanın gereğidir.(Anayasa Mahkemesinin 21.01.2004 gün ve 2002/166 esas, 2004/3 sayılı kararı)

5237 sayılı TCK'nun 3'üncü maddesinde "Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi" aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

"Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi"

Madde 3- (1) Suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunur.

(2) Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayrım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz.

5237 sayılı TCK'nun 5'inci maddesi "Bu kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır." şeklinde düzenlenmiştir.

Askeri Mahkememizde görülmekte olan dava konusu olayda olduğu gibi bir üst veya amir astına hakaret ettiğinde üst veya amirinin bu davranışına karşılık veren ast üste hakaret suçunu işlemiş olmaktadır. Hakarete uğrayan astın şikayet hakkı her zaman bulunmaktadır. Ancak kişilerin olaylar karşısındaki tepkisi, tavrı ve sabrı farklı farklıdır. Kendisine hakaret edilen bir astın sabırla ve sükunetle cevap vermeden beklemesini düşünmek hakkaniyete uygun değildir. TCK'nun 3'üncü maddesinde kişiler arasında toplumsal konum yönünde ayrım yapılamayacağı ve hiç bir kimseye ayrıcalık tanınamayacağı belirtilmiştir. Astına hakaret eden üst ve amirler "Disiplin suçu" işlemiş olmaktadırlar. Bu suçu işleyen üst ve amirlere üstleri ceza verebileceği gibi Disiplin Mahkemesinde yargılanabilmeleri mümkündür. Ancak üste ve amire hakaret suçunu işleyen ast

ise tartışmasız Askeri Mahkemede yargılanmaktadır. Aynı sözleri söyleyerek aynı suçu işleyen kişiler farklı mahkemelerde yargılanmakta olup sonuçları da son derece farklı olmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devleti olup kanunlar önünde herkes eşittir.

Tüm bu sebepler dikkate alınarak 1632 sayılı As.C.K.nun 85'inci maddesinin tamamının Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına aykırı olduğu değerlendirilmiş ve iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun itiraz konusu 85. maddesi şöyledir:

"Madde 85-1. (Değişik : 22/3/2000 - 4551/21 md.)

Bir amire veya üste hakaret eden üç aydan bir seneye kadar hapis cezası ile, hakaret hizmet esnasında yahut hizmete müteallik bir muameleden dolayı vuku bulursa altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2. Hakaret bir maddei mahsusa tayini ile vukua gelmiş ise altı aydan beş seneye kadar hapsolunur.

3. Hakaret umuma teşhir olunmuş yazı, resim veya sair neşir vasıtalariyle veya resmi makamlara verilipte üzerine muamele cereyan etmiş evrak ile yapılmış ise bir seneden beş seneye kadar hapsolunur."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. maddesi ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu davada uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, ilgili kural ya da kuralların iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak bu hükümler uyarınca, bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, yöntemince açılmış, mahkemenin görevine giren bakmakta olduğu bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da bu davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise, bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kanun veya kanun hükmünde kararnamelerdir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 1632 sayılı Kanun'un 85. maddesinin tamamının iptalini istemiştir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme'de görülmekte olan davada, sanığın kendisine edilen küfürlere karşılık olarak *"sensin"* demek suretiyle üste hakaret suçunu işlediği ileri sürülerek, eylemine uyan 1632 sayılı Kanun'un 85. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca cezalandırılması istenmiştir.

1632 sayılı Kanun'un 85. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, üste hakaret suçunun temel şekli ve hakaretin hizmet esnasında yahut hizmete müteallik bir muameleden dolayı vuku bulması; (2) numaralı fıkrasında hakaretin bir maddei mahsusa tayini ile vukua gelmiş olması; (3) numaralı fıkrasında ise hakaretin umuma teşhir olunmuş yazı, resim veya sair neşir vasıtalariyle veya resmi makamlara verilipte üzerine muamele cereyan etmiş evrak ile yapılmış olması

hali düzenlenmiştir. İtiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin önündeki davada, cezalandırılması istenilen suçun maddei mahsusa tayini ile vukua gelmiş olması ve umuma teşhir olunmuş yazı, resim veya sair neşir vasıtalariyle veya resmi makamlara verilipte üzerine muamele cereyan etmiş evrak ile yapılmış olması söz konusu olmadığından itiraz konusu kuralın (2) ve (3) numaralı fıkralarının uygulanması mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle;

1- 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Dosyada eksiklik bulunmadığından, 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin (1) numaralı fıkrasının esasının incelenmesine, Serruh KALELİ, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN ile Nuri NECİPOĞLU'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

20.7.2011 gününde karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Mustafa ÇAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen üste hakaret suçu ile 477 sayılı Kanun'da düzenlenen asta hakaret suçu ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan hakaret suçu için öngörülen ceza miktarları arasında orantısızlık bulunduğu, 5237 sayılı Kanun'da karşılıklı hakaret halinde verilecek cezada indirim veya ceza verilmesinden vazgeçilmesi imkanı bulunmasına rağmen 1632 sayılı Kanun'da üste hakaret suçu bakımından bu hallerin düzenlenmediği belirtilerek itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1632 sayılı Kanun'un 85. maddesinde sırf askeri suçlardan olan üste hakaret suçu düzenlenmiştir. Maddenin itiraz konusu (1) numaralı fıkrasında, bir amire veya üste hakaret eden sanığın üç aydan bir seneye kadar hapis cezası ile, hakaretin hizmet esnasında yahut hizmete müteallik bir muameleden dolayı vuku bulması halinde ise sanığın altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı kurala bağlanmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Yasa koyucu ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde yetkisini kullanırken kuşkusuz, Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, cezayı ağırlaştırıcı veya hafifletici tutum ve davranışların neler olacağı, hangi cezaların para cezasına çevrilebileceği veya ertelenebileceği gibi konularda takdir yetkisine sahiptir. Söz konusu takdir yetkisinin kullanılmasında suçun askeri suç olup olmamasının da dikkate alınacağı açıktır. Askerlik hizmetinin ulusal güvenliğin sağlanmasındaki belirleyici yeri ve ağırlığı, sivil yaşamda suç oluşturmayan ya da önemsiz görülebilecek cezaları gerektiren kimi eylemlerin suç olarak kabul edilmelerini ve ağır yaptırımlara bağlanmalarını gerekli kılabilmektedir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme itiraz konusu kuralla ilgili aykırılık savında, benzer suçlar için öngörülen hükümleri karşılaştırarak ceza miktarları arasında orantısızlık bulunduğunu ve 5237 sayılı Kanun'da düzenlenen karşılıklı hakarete ilişkin hükümlerin 1632 sayılı Kanun'a göre sanık lehine olduğunu belirtmişse de sadece suçun konusunu esas alarak ve benzer suçlar için öngörülen ceza miktarlarını kıyaslayarak suç ve ceza arasında adil denge bulunup bulunmadığı konusunda bir karar vermek sorunu tek yönlü ya da eksik olarak ele almak anlamına gelir. Suç ve ceza arasında adalete uygun bir oranın bulunup bulunmadığının saptanmasında benzer bir suç için konulmuş ceza ile yapılacak bir kıyaslamanın değil, o suçun yarattığı etkinin ve sonuçlarının dikkate alınması gerekir. Yasa koyucu, benzer eylemler için değişik cezalar yanında, daha hafif bir eylem için daha ağır bir cezayı da uygun görebilir. Bu yönüyle de yasa koyucu, üste hakaret eyleminin askeri itaat ve disiplin üzerindeki etkisini ve doğuracağı tehlikeyi dikkate alarak asta hakaret eylemine oranla daha ağır bir şekilde cezalandırılmasını benimsemiştir. Dolayısıyla yasa koyucunun, takdir yetkisine dayanarak ve eylemin meydana getireceği neticeleri de dikkate alarak düzenlediği itiraz konusu kuralda hukuk devleti ilkesi ile çelişen bir yön bulunmamaktadır.

Diğer taraftan yasa koyucu, farklı hukuksal konumda olan kişileri farklı kurallara tâbi tutabilir. Asker kişiler ile sivil kişiler aynı hukuksal konumda olmadıkları gibi 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nda *"ast"* ve *"üst"* olarak tanımları yapılmış asker kişiler de aynı hukuksal konumda değildirler. Hakaret suçunun, askeri düzen ve disiplinin gereği olarak askeri hiyerarşiye dayalı bir ilişki içinde bulunan asker kişiler ile hiyerarşik ilişkinin bulunmadığı toplum yaşamında ve kişiler üzerinde farklı etki ve sonuçlarının olduğu açıktır. Yasa koyucu da bu farklı sonuçları dikkate alarak hakaret suçu bakımından sivil asker ayrımı yanında asker kişiler açısından da ast ve üst ayrımı yaparak asta hakaret ve üste hakaret eylemlerini farklı kurallara bağlamış ve itiraz konusu kuralla üste hakaret eylemi için Askeri Ceza Kanunu'nda düzenleme yapmıştır. Bu anlamda farklı hukukî statü içinde bulunan ast ve üst olarak sınıflandırılan asker kişiler ile sivil kişilerin farklı kurallara tâbi tutulmasında eşitlik ilkesine aykırılıktan bahsedilemez.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Haşim KILIÇ, Fulya KANTARCIOĞLU, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Engin YILDIRIM ile Celal Mümtaz AKINCI bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Haşim KILIÇ, Fulya KANTARCIOĞLU, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Engin YILDIRIM ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 31.5.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY YAZISI

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, astına hakaret eden üst veya amirlerin eyleminin disiplin suçu olarak disiplin mahkemesinde, üst veya amirine hakaret eden astın eyleminin ise askeri suç olarak askeri mahkemede yargılanacağını, böylece aynı sözleri söyleyerek aynı suçu işleyen kişilerin farklı mahkemelerde yargılanıp, farklı sonuçların ortaya çıkacağını, bunun da Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Öncelikle disiplin mahkemesinin bildiğimiz anlamda bir mahkeme olmadığını belirtmek gerekir. Disiplin mahkemelerinin üyelerinin hâkim sınıfından olmaması, bu mahkemelerde görev yapan subay ve astsubayların aynı zamanda normal kıta görevlerini sürdürmeleri, bu üyelerin birlik komutanı

tarafından seçilmeleri, birlik komutanın aynı zamanda bu mahkemede iddianame düzenleyerek dava açması gibi hususların varlığı bu mahkemelerin bağımsız ve tarafsızlığına gölge düşürmektedir. Nitekim İrfan Bayrak-Türkiye davasında (Başvuru No: 39429/98), AİHM, bağımsızlığı ve tarafsızlığı şüpheli disiplin mahkemelerinin mahkemeden çok bir kurul niteliği taşıdığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucunu varmıştı.

Kanunlarda yapılan sınıflandırmalar veya farklılaştırmalar, kişilerin ve durumların sahip oldukları özelliklerin tümü veya bazı yönleri bakımından taşıdıkları benzerlik ve farklılıklardan türemektedir. Herhangi bir ayrımcılığa imkân tanımamak için eşitlik ilkesi, yasayla yapılan ayrım, sınıflandırma veya farklılaştırmaların ilgili konunun içeriği bakımından meşrulaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla kullanılacak haklı neden veya nedenlerin anlaşılabilir, amaçla ilgili, makul ve adil olması gerekir. Önümüzdeki konuda ayrımcılığı meşrulaştıran temel neden astın üste hakareti ile üstün asta hakaretinin askeri disiplin, itaat ve hiyerarşiyi korumada aynı değerde olmadıkları görüşüdür. Bu yaklaşım, askeri disiplin ve hiyerarşiyi mutlak bir değer olarak anayasamızın ve insan haklarının en temel ilkelerinden olan ayrımcılık yasağının üstüne çıkarmaktadır. Ast ve üst olarak sınıflandırılan asker kişilerin hukuksal konumlarının aynı olmaması, eşitlik ilkesinin en temel özelliği olan ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını meşru göstermenin bir nedeni olmamalıdır.

Astın üste hakaret etmesi askeri disiplini bozan bir eylem olmakla birlikte üstün asta hakaret etmesinin de askeri disipline zarar verdiğini söyleyebiliriz. Hakarete uğrayan bir ast kendisini çaresizlik içinde hissedebilir ve motivasyonunu kaybedebilir. Sırf askeri hiyerarşi ve disiplin zarar görmesin diye aynı eylemi yapanlardan üstün daha çok, astın ise daha az korunması günümüzün insan hakları anlayışı ile bağdaşmamaktadır. Ast konumunda bulunanların insan haklarından daha az yararlanmaları demek olan bu durum kabul edilemeyeceği gibi askeri hiyerarşi ile askeri disiplin ve itaati sağlamaya yönelik düzenlemeler de Anayasa'ya ve insan haklarına aykırılık teşkil edemez.

Sonuç olarak, itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen insan haklarına saygılı demokratik hukuk devleti ilkesi ile beraber düşünüldüğünde, 10. maddesine aykırı olduğu düşüncesiyle, çoğunluk görüşüne muhalefet edilmiştir.

Başkan	Üye	Üye
Haşim KILIÇ	Engin YILDIRIM	Celal Mümtaz AKINCI

KARŞI OY GEREKÇESİ

İtiraz yoluna başvuran mahkeme, Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin iptali için başvuruda bulunurken, ast ve üstün birbirlerine karşı hakaret suçlarını kıyaslamakta ve astın üste hakaretinin bir askeri cürüm olarak düzenlenmesine karşın, astın üste karşı hakaretinin 477 sayılı Kanun'da bir disiplin suçu şeklinde düzenlendiğini, dolayısiyle ast yönünden vahim sonuçlara yol açan bir durumun söz konusu olduğunu ileri sürmektedir. Diğer bir deyişle, itiraz başvurusu ast yönünden bir değerlendirmeye dayalı bulunmaktadır. Oysa, astın bu kabil fiilleri, 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü Ve Disiplin Suç Ve Cezaları Hakkında Kanun'un "Astına söven, hakaret eden ve kötü davrananlar" başlıklı 55. maddesinde bir disiplin suçu olarak özel şekilde düzenlenmiştir. İtiraz Mahkemesinin gerekçesinde belirtilen mahzurlar, ancak bu hükmün Anayasa Mahkemesi önüne getirilmesi halinde inceleme konusu yapılabilecektir. Bu maddeyi getirme yetkisi ise kuşkusuz bu konuda yargılama yapmayı yetkili Disiplin Mahkemesine ait bulunmaktadır. İtiraz yoluyla getirilen Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesi ise astın üste karşı hakaret fiillerini, bir askeri cürüm biçiminde düzenleyen bir hüküm mesabesindedir ve bu kuralın iptali halinde, sadece astın üste karşı hakaret fiilleri suç olmaktan çıkabilir ve bu halde dahi, bir başka özel Yasa'da düzenlenen bir fiil (üstün asta hakareti) bu kararla Askeri Ceza Kanunu kapsamına alınamaz.

Açıklanan nedenlerle, itiraz yoluna başvuran mahkemenin, gerekçelendirdiği başvuruyu yapmaya yetkili olmadığı, dolayısiyle işin esasına geçilmeden başvurunun yetkisizlik nedeniyle reddi gerektiği kanısına vardığımızdan; çoğunluğun işin esasına geçilmesine dair kararına katılmıyoruz.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Nuri NECİPOĞLU

KARŞIOY GEREKÇESİ

1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin itiraz konusu ilk fıkrasında "Bir amire veya üste hakaret eden üç aydan bir seneye kadar hapis cezası ile hakaret hizmet esnasında yahut hizmete müteallik bir muameleden dolayı vuku bulursa altı aydan üç seneye kadar hapsolunur" denilmektedir. Disiplin suçu niteliğindeki asta hakaret suçu ise 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kanunu'nun 55. maddesinde düzenlenerek astına sövenlerin, hakaret edenlerin veya askeri usul ve kurallar ve nizamlar dışında kötü davrananların iki aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılacakları öngörülmüştür. Böylece üste hakaret suçu askeri suç olarak düzenlendiği halde asta hakaret suçu disiplin suçu kapsamına alınmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde yar alan hukuk devletinin, her alanda olduğu gibi ceza hukuku alanında da eşitlik ve adaleti sağlamakla yükümlü olduğu kuşkusuzdur. Bu doğrultuda, Anayasa Mahkemesi'nin bir çok kararında belirtildiği gibi, yasa koyucunun cezalandırma yetkisini kullanırken, Anayasa'nın ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla, hangi eylemlerin suç sayılacağını, bunlara verilecek cezanın türünü, miktarını, oranını, artırım ve indirim nedenlerini belirleme konusunda takdir yetkisi bulunmakta ise de bu yetki kullanılırken suç ile ceza arasındaki adil dengenin korunması ve öngörülen cezanın, cezalandırmada güdülen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması insan haysiyetine aykırı ve zalimane olmaması gibi hususların dikkate alınması zorunludur. Suç ile ceza arasında bulunması gereken adil dengeyi bozan ya da kişinin Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen insan haysiyetiyle bağdaşmayan muameleye tâbi tutulması sonucunu doğuran veya 38. maddesindeki ilkeleri gözetmeyen düzenlemeler yasa koyucunun takdir yetkisi içinde kabul edilemeyeceğinden yalnız söz konusu Anayasal ilkelere değil, hukuk devleti ilkesine de aykırılık oluşturur.

Askerlik hizmetinin, ulusal güvenliğin sağlanmasındaki yeri ve önemi, sivil yaşamda suç sayılmayan eylemlerin suç olarak kabul edilmelerini ya da hafif sayılabilecek cezaları gerektiren eylemlerin daha ağır yaptırımlara bağlanmalarını zorunlu kılabilir. Ancak, bu durumun, insan onurunu zedelemeyen adil ve hakkaniyete uygun bir ceza sisteminin uygulanması gereğini ortadan kaldıramayacağı açıktır.

Astın üste hakareti halinde, itiraz konusu kural uyarınca uygulanacak ceza, aynı suçu üstün asta karşı işlemesi durumunda verilecek ceza ile karşılaştırıldığında arada çok büyük bir fark bulunduğu, ayrıca bu cezaların uygulandığı suçların birinin askeri suç, diğerinin disiplin suçu kapsamında olması nedeniyle değişik hukuki sonuçlara yol açtığı görülmektedir. Ölçüsüzlüğü ve adaletsizliği gözardı edilemeyecek kadar belirgin olan, bu nedenle insan onuruyla da bağdaşmayan bir kuralı, askeri hizmetlerin gereğine ve özelliğine dayanarak meşrulaştırmak, kaçınılmaz olarak yasa koyucunun askeri suçlar konusundaki takdir yetkisinin denetimsizliğe varacak derecede genişletilmesine yol açar. Oysa, hukuk devletinde suç ile ceza arasındaki adil dengenin her koşulda aranması ve yasa koyucunun bu konudaki takdir yetkisinin denetlenmesi gerekir.

Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 2. ve 17. maddelerine aykırı olan itiraz konusu kuralın, iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin itiraz konusu birinci fıkrasında, bir amire veya üste hakaret eden asker kişinin üç aydan bir seneye kadar hapis cezası ile, hakaret hizmet esnasında yahut hizmete müteallik bir muameleden dolayı vuku bulursa altı aydan üç seneye kadar hapis cezası ile cezası ile cezalandırılması öngörülmektedir.

İtiraz eden mahkeme, bu suçun, cezası ve yargı yeri yönünden asta hakaret suçuyla karşılaştırıldığında orantısız ve gayrı adil olduğunu belirterek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğunu öne sürmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde hukuk devleti ilkesi düzenlenmiş, 17. maddesinde kişinin maddi ve manevi varlığı güvence altına alınmıştır.

Hakaret, kime yapılırsa yapılsın kişi haysiyetine yönelik haksız bir eylem olduğundan, bütün çağdaş hukuk sistemlerinde olduğu gibi, ceza kanunları ile yaptırıma bağlanmıştır. Askeri Ceza Kanunu'nda üste hakaretin ayrı bir

suç olarak ihdas edilmesinin, askeri disiplini korumaya yönelik olduğu, buna karşılık asta hakaretin aynı derecede önemli görülmediği anlaşılmaktadır.

Asta ve üste karşı hakaret eylemlerine verilen cezalar ve bunlara bağlı kanuni sonuçlar bakımından itiraz eden mahkemenin başvurusunda açıklandığı üzere her iki durumda aşırı derecede farklar bulunduğu, asta hakaretin askeri disiplinin sağlanmasında elverişli ve zorunlu bir yöntem olmadığı, kişi haysiyetinin rütbe ile ölçülemeyeceği, cezada farklılığın ancak askeri disiplin gerekleriyle açıklanabilecek ölçülerde kalması gerektiği, kaldı ki asta hakaretin yeterli yaptırımla karşılaşmamasının silahlı kuvvetler kurumundaki disiplin bozucu etkisinin bazı hallerde üste hakaretin etkisinden bile daha fazla olabileceği gözetildiğinde, itiraz konusu kuralın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı sonucuna varılmaktadır. Kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık nedeniyle iptali gerekir.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2011/138
Karar Sayısı : 2012/94
Karar Günü : 15.6.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 2. Vergi Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 31.12.1960 günlü, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 86. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan *"… gayrimenkul sermaye iratları..."* ibaresinin, Anayasa'nın 10. ve 73. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sahibi olduğu gayrimenkullerden dolayı gayrimenkul sermaye iradı mükellefiyeti bulunan davacının, vergi kaybına neden olduğu gerekçesiyle adına yapılan tarhiyatın iptali istemiyle Üsküdar Vergi Dairesi'ne karşı açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılığı iddiasının ciddi olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"I. Dava Konusu Olayda Uygulanacak İtiraza Konu Kanun Kuralı

Dava konusu olayda; davacı tarafından adına kayıtlı mesken ve işyerlerinden ötürü 2005, 2006, 2007, 2008 dönemlerine ilişkin gayrimenkul sermaye iradına ilişkin beyanlarını vererek tahakkuk eden vergileri ödediği ancak daha sonra davalı idarece işyerlerine ait kira gelirlerinin ilgili yıllara göre değişkenlik arz etmekle birlikte belirlenen beyan sınırlarının altında kaldığından beyan edilmemesi gerektiği, bu nedenle davacının verdiği beyannamelerde tevkifat yoluyla ödediği verginin ödenen genel vergi miktarından indirim

konusu yapılamayacağı ileri sürülerek meskenlere ilişkin verginin eksik ödendiği nedeniyle sadece mesken geliri üzerinden ikmalen vergi tarhiyatlarının yapıldığı, bunların davacıya tebliği üzerine de bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde: "vergiye tabi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla, Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları" için bu maddenin ilk cümlesinin amir hükmü gereğince beyanname verilmeyeceği, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bunların, beyannameye dahil edilmeyeceği düzenlenmiştir.

Söz konusu hükmün incelenmesinden hangi tutarda ve hangi kaleme ilişkin gelirlerin beyana dahil edilmeyeceği belirlemesi yapılmış ve bu belirleme içerisinde iki koşula bağlı olarak elde edilen bazı gelirlerin beyannameye dahil edilmeyeceği belirlenmiştir. Bunlardan ilki vergiye tabi gelir toplamının (aynı maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç olmak üzere) 193 sayılı Kanunda belirlenen 103. maddesinde belirlenen ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması; ikincisi ise tevkifata tabi tutulmuş olmasıdır. Böylece bu iki koşulu sağlayan mükellefler kanunda belirtilen gelirlerinden dolayı ya beyanname vermeyecekler ya da diğer gelirler için beyanname verilmiş ise bu gelirlerden ötürü ödenen vergiler beyana dahil edilmeyecektir.

İncelenen olayda uyuşmazlığın özünü, yukarıda değinilen Kanun hükümleri çerçevesinde iki koşuluda sağlayan gayrimenkul sermaye gelirleri için davacı tarafından verilen yıllık beyanlarda bunlar için peşin ödenen vergilerin indirim suretiyle gösterilmesinin idarece kabul edilmemesi nedeniyle yapılan ikmalen tarhiyatların oluşturması, olayın çözümünde de yine bu Kanun hükmünün uygulanmasını gerekli kılması nedeniyle 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 86. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinin konuya ilişkin "gayrimenkul sermaye iratları" ifadesinin olaya uygulanacak Kanun kuralı olduğu sonucuna varılmıştır.

II. Anayasaya Aykırılık Sorunu ve Gerekçe

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinin, 3946, 4369 ve 4842 sayılı Kanun ile değişikliklere uğramıştır.

Söz konusu hüküm, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun genel sistematiği içerisinde, Verginin Tarhı başlıklı dördüncü kısım, ikinci bölüm içersinde yer almaktadır. Bu kısmın incelemesinden de Kanunun daha önceki bölümlerde belirttiği gelirin unsurlarından elde edilen gelirin, gelirin safiliği ilkesi uyarınca beyanname esnasında da birkaç hususun indirim olarak kabul edilmesi veya kabul edilmemesi ile ilgili olarak yapılan düzenlemeler ile gelirin tekliği ilkesi kapsamında yapılması gerekenler düzenlenmiştir.

Burada ilk dikkati çeken husus, söz konusu Kanun hükmünün 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Gelirin Toplanması ve Beyan" başlıklı 85. maddesinde belirlenen genel kurala istisnai durumlar getirmesidir. Bu nedenle itiraza konu Kanun kuralı incelenirken bu durumun da analize dahil edilmesi gerekir. Zira bir vatandaşlık ödevi olan verginin inşa edildiği hukuki zemin kişilerin geliridir. Harcamalar üzerinden alan vergiler dahi bir yönüyle gelirin vergilendirilmesi hedefine yöneliktir. Öyle ki bir kişinin gelirinin ne kadar olduğu aynı zamanda onun ne kadar harcama yaptığıyla da ilişkilidir. Bu ayrıksı durum bir kenara bırakılacak olursa, vergi hukukumuzda aslolan kişilerin bir yıl içinde elde ettikleri gelirlerini 193 sayılı Kanununun 85. maddesi kapsamında tek bir beyannamede mali idareye bildirmeleri üzerinedir. Çağdaş vergiciliğin temel uygulamalarından olan bu duruma beyan esası denmektedir.

Beyan esasında elde edilen gelir, mükellef tarafından gönüllü bir şekilde idareye beyan edilmesi bunun sonucunda vergi usulünün en temel işlemleri tarh, tahakkuk, tebliğ ve tahsil işlemleri gerçekleştirilmesi şeklinde bir işlemler silsilesinden sonra vergilendirilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, kişinin ödeyeceği verginin matrahının kendisi tarafından belirlenerek idareye bildirilmesidir. Bununla beraber çağdaş vergi hukukunun bir diğer mihenk taşı ise safi gelir ilkesidir. Yani devlet vergilendirmeye ilişkin egemen iradesini ancak kişinin safi geliri üzerinde kullanabilecektir. Gelirin elde edilişinde katlanılan ve Kanunda belirtilen giderler vergi matrahının oluşumunda dikkate alınmayacak, yine kaynağını Kanundan alan bir kısım indirim kalemleri ise oluşan vergi matrahından indirilebilecektir. Böylece kişilerin ödeyecekleri vergi matrahlarının oluşumu kişilerin saf ve akım gelirlerine özgülenmiş olacaktır. Tüm bu gider ve indirim işlemleri beyan esası benimsenmiş olduğundan mükellefin kendisi tarafından yapılacaktır. İdarenin denetim hakkı ise zaman aşımı hükümleri çerçevesinden her zaman mevcuttur.

Ancak vergi hukukumuzda gelirin vergilendirilmesi, genel olarak beyan esası üzerine olmakla beraber; gelir vergisine konu bir kısım gelirlerin ise en az maliyetle ve etkin bir şekilde toplanması maksadına yönelik olarak verginin kaynağında tevfik edilmesi ve bunların vergi sorumluları vasıtasıyla mali idareye beyan edilerek ödenmesi yolu da benimsenmiştir. 193 sayılı Kanunun "Vergi Tevkifatı" başlıklı 94. maddesinde, kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler, aynı maddede bentler halinde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecbur oldukları hüküm altına alınmıştır.

Böylece söz konusu Kanun hükmünde adı geçen kişilerle kurulacak ticari bir ilişkide yine aynı madde metninde belirtilen bir iktisadi faaliyet gerçekleştirilmiş ise, bu gelirler için tevkifat suretiyle vergilendirme söz konusu olacak. Bu kişilerin o faaliyetten ötürü elde ettiği gelir belirlenen vergi oranları üzerinden vergi sorumluları tarafından mali idareye beyan edilerek ödenmektedir. 193 sayılı Kanunun 95. maddesinin 5. fıkrasının (a) bendinde belirtilen "70 inci maddede yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden" ifadeleri ile gayrimenkullerin 94. maddenin 1. fıkrasında yer alan kişilere kiraya verilmesi halinde elde edilen gelirden ötürü, söz konusu kişiler tarafından %20 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılıp takip eden ayın 23. günü akşamına kadar bağlı oldukları vergi idaresine beyan edilip aynı ayın 26. günü akşamına kadar ödenmesi söz konusudur.

Böylece ilgili kişilerin elde ettiği Kanunda belirtilen gelirlerinden vergilendirilmesi kendileri tarafından beyan edilmemekte; vergilendirmeye ilişkin işlemler vergi sorumluları tarafından yerine getirilmektedir.

Bu uygulama, verginin maliyetini düşürmekte, vergilendirmede etkinliği artırmakta bununla beraber kişinin kendi beyan etmesinden kaynaklanan Kanunda kullanılması mümkün bazı gider ve indirimlerden mahrum kalmasına sebep olmaktadır.

Bu durum; dava konusu olay özelinde olarak gayrimenkul sermaye iradının vergilendirilmesi noktasında, itiraza konu kanun hükmü nedeniyle vergi adaletinin tesisi yönünden daha da detaylı inceleme yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Bu kapsamda evvela gayrimenkul sermaye iradının kişinin kendi beyanı doğrultusunda beyan edilmesi durumu ile kişinin bu gelirinin tevkifat yoluyla vergilendirilmesi halinde ortaya çıkan farkların ortaya konulması gerekir. Bunun için de kişinin gerçek usulde mi, götürü usulde mi vergilendirildiği belirlenmelidir. Eğer gerçek usulde vergilendirilen mükellef ise 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Giderler" başlıklı 74. maddesinde sayma yöntemiyle belirtilen giderler safi gelirin belirlenmesi için hasılattan gider olarak indirilebilecektir. Şayet götürü usul benimsenmiş ise bu kez bu maddede belirtilen giderler için %25 oranında giderin hasılattan indirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan 193 sayılı Kanunun gayrimenkul ve haklarda belirli bir miktarı vergiden istisna olmasını düzenleyen 21. maddesinin uygulanması ise, kendi içinde üç koşula bağlı kılınmıştır. İlki taşınmazın mesken olarak kiraya verilmiş olması; ikincisi taşınmazdan kira elde eden kişinin ticari, zirai ve mesleki olarak gerçek usulde beyan eden bir mükellef olmaması; üçüncüsü ise taşınmazdan elde edilen gelirin beyanı yine ticari, zirai ve mesleki olarak beyan eden kişiler vasıtasıyla sorumlu sıfatıyla beyan edilmemiş olmasıdır. Bu şartlar altında kişinin elde ettiği gayrimenkul sermaye iradına istisna hükümleri uygulanabilmektedir. Görüldüğü üzere taşınmazın işyeri olarak kiraya verilmesi halinde Kanunun istisnaya ilişkin 21. maddesinin uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

Kısaca toparlamak gerekirse, bir taşınmazın kiraya verilmesi işleminde değişik durumlara göre bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda taşınmazın mesken mi, işyeri mi gayrimenkul sermaye iradı elde eden mükellefin tercih ettiği usulün gerçek mi, götürü mü; taşınmazı kiralayan kişinin 193 sayılı Kanunun 94/1. maddede sayılan vergi tevkifatı yapmaya mecbur mükellef olup olmadığı gibi (bağımlı) değişkenlere bağlı olarak ilgili mükellefin ödemekle yükümlü olduğu vergi yükü değişebilmektedir. Ancak bu değişikliğin vergi adaletini ve vergilendirmede gözetilmesi gereken eşitlik ilkesinin zedelememesi, kanunla belirlenen vergilendirme ölçütlerinin anayasal ilkelere aykırı olmaması gerekmektedir.

Tüm bu açıklamalar ışığında gayrimenkul sermaye geliri elde eden kişilerin vergilendirilmesinde kişilerin safi gelirinin tespitinde özellikli bir durum ortaya çıkmaktadır. O da kişinin kira geliri elde ettiği taşınmazlardan ötürü verdiği yıllık beyanında seçilen usule göre götürü ve/veya gerçek usulde vergi matrahının belirlenmesinde gelirin tekliği ilkesi kapsamında bir tek beyanname verilmesi ve bu beyan üzerinden tevkifat suretiyle ödenen verginin kişinin ödemekle yükümlü olduğu genel vergi yükünden mahsup edilmesi ve/veya indirilmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim bu hususta vergi mevzuatımızda buna engel olacak genel bir kural bulunmamaktadır. Buna mukabil 193 sayılı Kanunun 86. maddesi ile bazı durumlarda tevkifat yoluyla ödenen vergiler için beyanname verilmeyeceği, şayet başka gelirlerden ötürü beyan veriliyor ise bunların beyana dahil edilmeyeceği düzenlenmiştir. Bu maddenin (c) bendinde yer alan itiraza konu Kanun kuralı ile de gayrimenkul sermaye iradı elde eden ilgili kişilerin, hem Kanunun getirdiği bazı giderlerden yararlandırılmamasına hem de bu kişilerin genel beyanlarında 193 sayılı Kanunun 121. maddesi uyarınca tevkifen ödedikleri vergileri mahsup edebilme imkanına engel olunmaktadır.

Bu da Anayasa'nın 10. maddesinde anlatımını bulan eşitlik ilkesi ile 73. maddesinde anlatımını bulan mali güce göre vergilendirme ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

A) Anayasanın 10. Maddesine Aykırılık Sorunu

Anayasa'nın "Kanun Önünde Eşitlik" başlıklı 10. maddesinin 1. fıkrasında, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." hükmüne amirdir.

Anayasanın 10. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen eşitlik ilkesi, bu ilkeden yararlananlar açısından bir temel hak, yani eşit işlem görmeyi ya da ayrım gözetilmemesini isteme hakkını doğurduğu tartışmasızdır. Bununla birlikte eşitlik, aynı zamanda, muhataplarını yani devlet organları ve idare makamları anayasal bir buyruk ile devlet yönetiminde benimsenmesi gereken, egemen temel bir ilkeyi vurgulamaktadır.

Eşitlik ilkesi, şekli hukuki eşitlik ve maddi hukuki eşitlik olarak iki anlamda yorumlanabilir. Şekli hukuki eşitlikten kastedilen kanunların genel ve soyut nitelik taşıması, yani kapsadığı herkese eşit olarak uygulanmasıdır. Anayasanın

10'uncu maddesinin, hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa "imtiyaz" tanınamayacağı yolundaki ikinci fıkrası da bu anlamda bir eşitliği hedeflediği anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi, 06.07.2000 tarih ve E: 2000/21 K: 2000/16 sayılı kararında, Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen "yasa önünde eşitlik ilkesi" hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusu olduğunu; bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörüldüğü; eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemek olduğu; bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesinin yasaklandığı; durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabileceği; aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmayacağı ifade edilmiştir. Ancak şüphesiz ki, eşitlik ilkesinin anlamını şekli hukuki eşitlikle sınırlandırmak mümkün değildir. Maddi hukuki eşitlik, şekli eşitliğin ötesinde, aynı durumda bulunanlar için haklarda ve ödevlerde, yararlarda ve yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranma zorunluluğunu içermektedir. Bu anlamda eşitlik ilkesinin ihlal edilmiş olup olmadığının anlaşılabilmesi için Anayasaya uygunluk denetiminde sadece kanunların genel ve soyut nitelik taşıyıp taşımadıklarının değil, onların içeriklerinin de araştırılması gerekir.

Bu kapsamda, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 86/c maddesinde ifade edilen "gayrimenkul sermaye iratları" genel ve soyut ve dolayısıyla şekli anlamda eşitlik ilkesini gözetir nitelikte olduğu açıktır. Ancak söz konusu Kanun kuralının maddi hukuk anlamında eşitlik ilkesi ile örtüşüp örtüşmediği söz konusu hükmün tesir ettiği vergi mevzuatının tümüyle ele alınması ile mümkün olacaktır. Bu nedenle söz konusu ifade ile;

-Vergiye tabi gelir tutarının maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç olmak üzere Kanunun 103. maddesinde belirlenen gelir tarifesinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması,

-Tevkifata tabi tutulmuş olması,

koşullarının varlığı halinde bunlar için beyanname verilmemesi ve şayet diğer gelirler için beyanname veriliyorsa bunun beyannameye dahil edilmemesi sonucu doğmaktadır.

Görüldüğü üzere beyan vermeme veya verilen beyana dahil etmeme durumu iki koşula bağlı kılınmıştır. Dikkat edilmesi gereken nokta ise bu koşulların ikisinin birlikte bulunması hususudur. Koşullarının varlığı ise bir hakka değil bilakis beyan esasına dayalı vergi sistemimizde hem bir hak hem bir ödev olan beyan vermeye ilişkin hakkın kullanımına ve yerine göre böyle bir ödevin yerine getirilmesine engel olunması için gerekli koşullardır. İki koşulun bir arada aranması ise sadece koşullardan birini sağlayan veya ikisini de sağlamayan aynı koşullara sahip diğer kişilere nazaran bu iki koşulu sağlayanlar için bir eşitsizlik yaratması anlamına gelmektedir.

Başka bir ifade ile gayrimenkul sermaye iradı geliri elde eden kişi şayet Kanunda belirtilen iki koşulu da sağlıyorsa bu iki koşulu sağlamayan ancak gayrimenkul sermaye geliri elde eden başka bir kişiye göre beyanname vermekten kaynaklanacak gider ve mahsuplaşma imkanına sahip olmadığından diğer kişilere göre aynı durumda olmalarına nazaran daha fazla bir vergi yükü ile muhatap olunması sonucunu doğuracaktır. Böylece itiraza konu Kanun hükmü ile eşitler arasında eşitsizliğe sebebiyet verilmiş olunacaktır. Bu da Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

B) Anayasanın 73. Maddesine Aykırılık Sorunu

Anayasanın "Vergi Ödevi" başlıklı 73. maddesinin 2. fıkrası, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı maliye politikasının sosyal amacı olduğu hükmüne amirdir.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı yönünden Anayasaya uygunluk denetimi yapılırken mali güç ile bağlantı kurmak ve bu iki ilkeyi birlikte yorumlamak gerekmektedir. Öncelikle mali gücün kavranıp kavranmadığı ölçülmelidir. Mali gücün kavranmadığı düzenlemelerde vergi yükünün hesaplanması ve adaletli ve dengeli dağılımının saptanması mümkün olmayacaktır. Yani adaletli ve dengeli dağılımın saptanabilmesi için yükümlülerin ödeme güçlerinin gözetilmesi zorunludur. Anayasa Mahkemesi 06.07.2000 tarih ve E: 2000/21 K: 2000/16 sayılı kararında, malî güce göre vergilendirmenin, verginin kişilerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınması olduğu; bu ilke, malî gücü fazla olanın, malî gücü az olana oranla daha fazla vergi ödemesi gereğini belirlediği; malî gücün tanımı Anayasa'da bulunmamakla birlikte, genellikle ödeme gücü anlamında kullanılmakta, kamu maliyesi yönünden ise gelir, servet ve harcamalar malî gücün göstergeleri olduğu; verginin malî güce

göre alınması aynı zamanda vergide eşitlik ilkesinin uygulama aracı olarak tanımlanmıştır.

Anayasa Mahkemesi, 18.07.1995 gün ve E: 1995/7 K: 1995/35 sayılı kararında da, Anayasanın 73. maddenin ikinci fıkrasında ise vergi yükünün adaletli ve dengeli bir biçimde dağılımının öngörüldüğü, vergilendirilecek alanların seçimi ve vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı için yükümlülerin kişisel durumlarının yasalarda gözetilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Mahkemeye göre yasakoyucunun, vergi koyarken yükümlülerin ekonomik durumunu göz önünde bulunduracak bir sisteme uyması gerekir. Vergi de asıl olan ödeme gücüdür. Mali güç de ödeme gücünü belirler. Mali güç ilkesi, az kazanandan az, çok kazanandan çok vergi alınmasıdır.

Yüksek Mahkemeye göre vergi yükümlüsünün mali gücüne göre vergilendirilebilmesi için, gerçek gelirinin saptanması gerekir. Vergilendirmede hayat standardı esası, ortalama kâr haddi, götürü vergi, sermaye iratlarının, ücretlere göre farklı vergilendirilmesi, en az geçim indirimi, artan oranlı (müterakki) vergilendirme gibi uygulamalar mükelleflerin farklılıkları da dikkate alınarak vergi yükünün adalete uygun ve sosyal amaçlı dağıtımına ve yükümlünün gerçek mali gücüne göre vergi alınmasının birer göstergesi olarak kabul edilir. Hatta kişinin vergi matrahı, o vergi dönemi için vergiye esas mali gücüdür denilebilir.

Bu kapsamda gayrimenkul sermaye iradı elde eden ancak 193 sayılı Kanunun 86. maddesinde belirtilen koşulları taşıdığı için beyanname veremeyen ya da bu koşullara uyan gelirini beyannameye dahil edemeyen kişilerin itiraza konu kanun hükmü uyarınca aynı Kanunun 74 ve 121. maddesinden faydalanamamaları nedeniyle vergilendirmeye esas mali gücünün göstergesi olan vergi matrahının daha fazla olmasına sebep olunmaktadır. Başka bir anlatımla, 86. maddede belirlenen koşullara dahil olanların vergi yükü, kendisiyle aynı geliri elde ettiği halde 86. maddedeki koşulların en az birini taşımadıkları için beyanname verme veya gelirini beyannameye dahil etme imkanından ötürü, daha fazla olmaktadır. Bu da Anayasa'nın 73. maddesinin 2. fıkrasına aykırılık teşkil etmektedir.

III. Hüküm

Açıklanan nedenlerle, Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına götüren görüşünü açıklayan kararı ile Anayasa Mahkemesine başvurmasını düzenleyen 6216 sayılı Kanunun 40. maddesinin 1. fıkrası uyarınca; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Toplama Yapılmayan Haller" başlıklı 86. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde yer alan "gayrimenkul sermaye iratları" ifadesinin, Anayasanın 10. ve 73. maddelerine aykırı olduğu gerekçesi ile iptali için re'sen Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, dosyadaki belge örneklerinin onaylanıp dizi pusulasına bağlanarak Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine, Yüksek Mahkemece bir karar verilinceye kadar veya dosyanın Mahkemeye gidişinden itibaren beş aylık sürenin dolmasına kadar davanın bekletilmesine 31/10/2011 tarihinde karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

İtiraz konusu ibarenin de yer aldığı 193 sayılı Kanun'un 86. maddesi şöyledir:

"Madde 86- (Değişik: 9/4/2003-4842/9 md.)

Aşağıda belirtilen gelirler için yıllık beyanname verilmez, diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

1. Tam mükellefiyette;

a) Gerçek usulde vergilendirilmeyen ziraî kazançlar, bu Kanunun 75 inci maddesinin (15) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratları, kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,

b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dahil),

c) Vergiye tâbi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla, Türkiye'de tevkifata tâbi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve ***gayrimenkul sermaye iratları****,*

d) Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 600 milyon lirayı ***(1.290 TL)*** *aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.(1)*

2. Dar mükellefiyette, tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan; ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlar."

B- İlgili Görülen Yasa Kuralı

193 sayılı Kanun'un 85. maddesi şöyledir:

"Gelirin toplanması ve beyan

Madde 85 – (Değişik: 22/7/1998 - 4369/44 md.)

Mükellefler 2 nci maddede yazılı kaynaklardan bir takvim yılı içinde elde ettikleri kazanç ve iratları için bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça yıllık beyanname verirler. Bu Kanuna göre beyanı gereken gelirlerin yıllık beyannamede toplanması zorunludur.

Tacirlerle çiftçiler ve serbest meslek erbabı ticari, zirai ve mesleki faaliyetlerinden kazanç temin etmemiş olsalar bile, yıllık beyanname verirler. Bu hüküm şirketlerin faaliyet ve tasfiye dönemlerine şamil olmak üzere kollektif şirket ortakları ile komanditeler hakkında da uygulanır.

Yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlar:

1. Mükellefin bunları Türkiye'de hesaplarına intikal ettirdiği yılda;

2. Türkiye'de hesaplara intikal ettirilmemesinin mükellefin iradesi dışındaki sebeplerden ileri geldiği tevsik olunan hallerde, mükellefin bunlara tasarruf edebildiği yılda;

Elde edilmiş sayılır."

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 10. ve 73. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE, 12.1.2012 gününde karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Erhan TUTAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, gayrimenkul sermaye iradı elde eden kişinin Kanunda belirtilen koşulları sağlaması halinde; söz konusu koşulları sağlamayan ancak aynı tür gelir elde eden başka bir kişiye göre beyanname vermekten kaynaklanacak gider ve mahsuplaşma imkanına sahip olmaması nedeniyle daha fazla bir vergi yükü ile karşılaşmasının Anayasa'nın 10. maddesine; aynı şekilde Kanunda yer alan sınırlama nedeniyle beyanname veremeyen kişinin giderleri de beyan edilemeyeceğinden vergi matrahının daha fazla olmasının da Anayasa'nın 73. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda, mükelleflerin bir takvim yılı içerisinde elde edip, aynı Kanun'un 85. maddesi uyarınca topladıkları değişik kazanç unsurlarından, bu toplama dahil edilme zorunluluğuna tabi olmayanların hangileri olduğu belirlenmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen "*eşitlik ilkesi*" ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar

karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlâli yasaklanmıştır. Durum ve konumlardaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlâl edilmiş olmaz.

Anayasa'nın 73. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ise, "*Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır*" denilmiştir. Verginin malî güce göre alınması ve genelliği ilkeleriyle vergilendirmede eşitlik ve adaletin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Ekonomi ve vergi hukuku alanında malî güce ilişkin göstergelerin gelir, sermaye ve harcamalar olduğu kabul edilmektedir. Malî güç, ödeme gücünün kaynağı, dayanağı, nedeni ve varlık koşuludur. Yasakoyucunun vergilendirmede, kişilerin sahip olduğu ekonomik değer ile malî güçlerini göz önünde bulundurması gerekir. Vergide genellik ilkesi, herhangi bir ayırım yapılmaksızın malî gücü olan herkesin vergi yüküne katılmasını ve vergi ödemesini ifade eder. Malî güce göre vergilendirme, verginin, yükümlülerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınmasıdır. Bu ilke, aynı zamanda vergide eşitlik ilkesinin uygulama aracı olup, malî gücü fazla olanın malî gücü az olana göre daha fazla vergi ödemesini gerektirir. Vergide eşitlik ilkesi ise malî gücü aynı olanlardan aynı, farklı olanlardan ise farklı oranda vergi alınması esasına dayanır. Diğer bir anlatımla, yükümlülerin genel vergi yüküne kendi ödeme güçlerine göre katılmalarını ifade eder.

İptali istenen kural gayrimenkul sermaye iratları yönünden değerlendirildiğinde, Kanunda yazılı belirli bir miktarı geçmeyen gayrimenkul sermaye iratlarının beyan edilmemesi suretiyle görece olarak düşük bir vergi alacağından Devletin vazgeçmesini, buna karşılık mükellefin de söz konusu gayrimenkule dair varsa yapmış olduğu giderlerini beyan etmemesini öngörmekte, böylece verginin toplanmasında gereksiz kırtasiyecilikle uğraşılmamakta ve kamu alacaklarının tahsilatının hızlandırılması sağlanmaktadır.

Devlet ile mükellef karşılıklı olarak bir miktar alacağından vazgeçmekte, mükellef ile vergi dairesi gereksiz iş yükü ile meşgul edilmemekte; Kanunda yazılı miktarın üzerinde elde edilen gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kamu alacaklarının tahsilatının hızlandırılarak kamu giderleri için ihtiyaç duyulan finansmanın en kısa zamanda sağlanması amaçlanmaktadır.

Vergilendirmede, malî politika, sosyal, ekonomik ve vergi tekniğinin gerektirdiği nedenlerle bazı kişiler veya gelirler vergi kapsamı dışında tutulabileceği gibi bazı durumlarda Devlet bir miktar vergi alacağından belirli şartlarla vazgeçebilecektir.

Öte yandan, eşitlik ilkesine aykırılıktan söz edilebilmesi için bir yasanın aynı hukuksal durumda olanlar arasında bir ayırım veya ayrıcalık yaratması gerekir. İtiraz konusu kural uyarınca öngörülen beyan edilmeme sınırı, aynı hukuksal konumda olan tüm kişilere uygulanacağından eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 10. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

VI- SONUÇ

31.12.1960 günlü, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun, 9.4.2003 günlü, 4842 sayılı Kanun'un 9. maddesiyle değiştirilen 86. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "…gayrimenkul sermaye iratları…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 15.6.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	
Üye Erdal TERCAN	Üye Muammer TOPAL	

Esas Sayısı : 2012/24
Karar Sayısı : 2012/95
Karar Günü : 15.6.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 17. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 15.2.2011 günlü, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"…iki ay içinde ödeme yapılmazsa, Üst Kurulca ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptaline karar verilir…"* ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 13. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

2011 yılı Haziran ayına ait ticari iletişim gelirleri Üst Kurul payının iki ay içerisinde yasal faizi ile birlikte ödenmesi, aksi halde yayın izinlerinin ve yayın lisanslarının iptal edileceğine dair RTÜK işleminin iptali istemiyle açılan davada, davacının Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi gören Mahkeme, kuralın iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Davacı … vekili … tarafından davacının 2011 yılı Haziran ayına ait ticari iletişim gelirleri üst kurul payını iki ay içerisinde yasal faizi ile birlikte ödenmesi, aksi halde yayın izinlerinin ve yayın lisanslarının iptal edileceğine ilişkin 29/9/2011 tarih ve 6786 sayılı işlemin iptali istemiyle RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU'na karşı açılan davada, davacının Anayasaya aykırılık iddiasında bulunması üzerine, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak olan

42. maddesinin 3. fıkrasında yer alan "...iki ay içinde ödeme yapılmazsa, Üst Kurulca ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptaline karar verilir..." ibaresinin Anayasaya aykırı olduğu iddiasının incelenmesine geçildi.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Üst Kurul tarafından yapılan uyarıya rağmen Kanunda öngörülen iki aylık süre içinde ticari iletişim gelirleri üst kurul payının ödenmemesi nedeniyle ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptal edilmesi, idari yaptırım niteliği taşımaktadır.

Yasa koyucunun idari yaptırıma konu eylemleri (kabahatleri) ve bu eylemler karşılığında uygulanacak yaptırımları belirleme konusunda anayasal sınırlar içerisinde takdir yetkisi bulunmaktadır. Ancak bu eylemler ile yaptırımlar arasında adil bir dengenin bulunması, hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.

Eylem ile yaptırım arasında bulunması gereken adil denge, "ölçülülük ilkesi" olarak da adlandırılmakta ve bu ilkenin alt ilkelerini de, elverişlilik, zorunluluk ve orantılılık ilkeleri oluşturmaktadır. "Elverişlilik ilkesi", öngörülen yaptırımın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "zorunluluk ilkesi" öngörülen yaptırımın ulaşılmak istenen amaç bakımından zorunlu olmasını ve "orantılılık ilkesi" ise öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken orantıyı ifade etmektedir.

İtiraz konusu kuralla öngörülen yayın lisansın iptali yaptırımı ile ticari iletişim gelirleri üst kurul payının zamanında ödenmesinin amaçlandığı kuşkusuzdur. Bu çerçevede, söz konusu yaptırımın hedeflenen amaca ulaşma bakımından elverişli olduğu söylenebilir ise de itiraz konusu kuralın yer aldığı maddede, ödenmeyen kurum gelirinin genel hükümlere göre tahsil edileceği hususunun özel olarak düzenlendiği de gözetildiğinde, bu yolla tahsili mümkün olan bir alacak nedeniyle özel radyo veya televizyonun yayın izni ve lisansının iptal edilmesinin Üst Kurul alacağının tahsili bakımından zorunlu olduğundan söz edilmesi olanaklı olmadığı gibi, bu yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç

arasında makul bir orantı da bulunmamaktadır. Bu durumun ise yaptırıma konu eylem ile yaptırım ilişkisinde ölçülülük ilkesinin ihlali sonucunu doğurmakta olduğu ve hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu düşüncesiyle davacının Anayasaya aykırılık iddiasının ciddi olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, Mahkememizce bakılmakta olan davada uygulanması gereken 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 42. maddesinin 3. fıkrasında yer alan "... iki ay içinde ödeme yapılmazsa, Üst Kurulca ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptaline karar verilir..." ibaresinin Anayasanın 2. ve 13. maddelerinde yer verilen hukuk devleti ile ölçülülük ilkelerine aykırı olduğu kanaatine ulaşıldığından, Anayasanın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 40. maddeleri uyarınca sözkonusu ibarenin iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına 27/01/2012 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

15.2.2011 günlü, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un itiraz konusu ibarenin de yer aldığı 42. maddesi şöyledir:

"(1) Yayın lisans ücreti ve yayın iletim yetkilendirme ücreti, lisans veya yetki belgesi verilmesini müteakip altı ay içinde eşit taksitlerle alınır.

(2) 41 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre ödenecek televizyon kanal, multipleks kapasitesi ve radyo frekans yıllık kullanım ücreti, her yılın ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında olmak üzere dört eşit taksitte, (ç) bendinde öngörülen ticarî iletişim gelirlerinden ayrılacak paylar, elde edildikleri ayı takip eden üçüncü ayın en geç yirmisinde ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar tarafından ödenir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca yapılması gereken ödemelerin gecikmesi hâlinde, ilgili özel medya hizmet sağlayıcı kuruluş bir ay içerisinde uyarılarak kanunî faizleri ile birlikte ödeme yapması ihtar edilir. İhtar kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren ***iki ay içinde ödeme yapılmazsa, Üst Kurulca ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptaline karar verilir*** *ve ödenmeyen kurum geliri genel hükümlere göre tahsil edilir."*

B- İlgili Görülen Yasa Kuralı

6112 sayılı Kanun'un 41. maddesi şöyledir:

"(1) Üst Kurulun gelirleri şunlardır:

a) Medya hizmet sağlayıcı kuruluşlardan alınacak yayın lisansı ücretleri.

b) Karasal ortamdan yayın yapan kamu ve özel medya hizmet sağlayıcı kuruluşlardan alınacak televizyon kanal, multipleks kapasite ve radyo frekans yıllık kullanım ücretleri.

c) 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yayın hizmetlerinin iletimi faaliyetinde bulunan platform, multipleks ve altyapı işletmecileri ile verici tesis ve işletim şirketinden alınacak yayın iletim yetkilendirme ücretleri.

ç) Medya hizmet sağlayıcılarının, program destekleme gelirleri hariç aylık brüt ticarî iletişim gelirlerinden ayrılacak yüzde üç paylar.

d) Gerektiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bütçesinden alınacak Hazine yardımı.

e) Sair gelirler.

(2) Üst Kurul, gerektiği takdirde her yıl için yapacağı işlerin programını hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı bütçesinden bu işler için ayrılmasını talep ettikleri ödenek tutarını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

(3) Medya hizmet sağlayıcı kuruluşların ticarî iletişim gelirlerinin, aracı kurumların hesaplarıyla birlikte Maliye Bakanlığınca denetlenmesi ile bu gelirlerin beyanına ve birinci fıkranın (ç) bendine göre alınacak payların ödenmesine ilişkin usul ve esaslar, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Üst Kurulca hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir."

C- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2. ve 13. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 30.3.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Erhan TUTAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu ve ilgili görülen yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin tanımına yer verilerek idari yaptırıma konu eylemler ile bu eylemler karşılığında uygulanacak yaptırımlar arasında adil bir dengenin bulunmasının hukuk devleti ilkesinin bir gereği ve bahsedilen adil dengenin de ölçülülük ilkesi olduğu belirtilerek genel hükümler uyarınca tahsili mümkün olan bir alacak nedeniyle medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptal edilmesinin ölçülülük ilkesine ve bu bağlamda Anayasa'nın 2. ve 13. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6112 sayılı Kanun'un 41. maddesinde medya hizmet sağlayıcılarının program destekleme gelirleri hariç aylık brüt ticari iletişim gelirlerinden ayrılacak %3 oranında pay, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun gelirleri arasında sayılmış ve itiraz konusu kuralla bu payların Üst Kurulca yapılan uyarıya rağmen, elde edildikleri ayı takip eden üçüncü ayın en geç yirminci gününde ödenmemesi halinde, ilgili kuruluşun bir ay içinde uyarılacağı ve uyarıya rağmen süresi içerisinde ödemeyen medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptal edileceği öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek

sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Üst Kurul tarafından yapılan uyarıya rağmen Kanunda öngörülen iki aylık süre içinde reklam geliri üst kurul payının ödenmemesi nedeniyle medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptal edilmesi, idari yaptırım niteliği taşımaktadır.

Yasa koyucunun idari yaptırıma konu kabahat nevinden eylemleri ve bu eylemler karşılığında uygulanacak yaptırımları belirlemesi anayasal sınırlar içerisinde takdir yetkisi kapsamındadır. Ancak bu eylemler ile yaptırımlar arasında adil bir dengenin bulunması, hukuk devleti ilkesinin gereğidir.

Eylem ile yaptırım arasında bulunması gereken adil dengenin kurulabilmesi için bunun ölçülülük ilkesine uygun olması gerekir. Bu ilkenin alt ilkelerinden olan, "*Elverişlilik ilkesi*", öngörülen yaptırımın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "*zorunluluk ilkesi*" öngörülen yaptırımın ulaşılmak istenen amaç bakımından zorunlu olmasını ve "*orantılılık ilkesi*" ise öngörülen yaptırım ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken orantıyı ifade etmektedir.

İtiraz konusu kuralla öngörülen yayın lisansının iptali yaptırımı ile ticari iletişim geliri Üst Kurul payının zamanında ödenmesinin amaçlandığı kuşkusuzdur. Bu çerçevede, söz konusu yaptırımın hedeflenen amaca ulaşma bakımından elverişli olduğu söylenebilir. Ancak itiraz konusu kuralın yer aldığı maddede, geciken ödemelerin genel hükümlere göre tahsil edileceğinin özel olarak düzenlendiği de gözetildiğinde, ayrıca bu yolla tahsili mümkün olan bir alacak nedeniyle medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptal edilmesinin Üst Kurul alacağının tahsili bakımından zorunlu olduğundan söz edilmesi olanaklı değildir. Öte yandan, hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın faaliyetini bütünüyle ve süresiz biçimde ortadan kaldırmak suretiyle uygulanması öngörülen yaptırımla ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir oran bulunduğu da söylenemez. Bu durum ise yaptırıma konu eylem ile yaptırım ilişkisinde ölçülülük ilkesinin ihlali sonucunu doğurmakta ve hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden, Anayasa'nın 13. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Muammer TOPAL bu görüşe katılmamıştır.

VI- SONUÇ

15.2.2011 günlü, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "…iki ay içinde ödeme yapılmazsa, Üst Kurulca ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptaline karar verilir…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Muammer TOPAL'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 15.6.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	
Üye Erdal TERCAN	Üye Muammer TOPAL	

KARŞIOY GEREKÇESİ

İtiraz konusu kural, 15.2.2011 günlü, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 42. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "…iki ay içinde ödeme yapılmazsa, Üst Kurulca ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptaline karar verilir…" ibaresidir.

Anayasa'nın 167. maddesinin birinci fıkrasında, devletin para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alacağı, piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önleyeceği hüküm altına alınmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde, herkesin ifade özgürlüğü hakkına sahip olduğu; bu hakkın, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsadığı belirtildikten sonra, bu maddenin, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel olmadığı da açıklanmıştır.

6112 sayılı Kanun'un 41. maddesinin 1/ç fıkrasında, medya hizmet sağlayıcılarının, program destekleme gelirleri hariç aylık brüt ticari iletişim gelirlerinden ayrılacak yüzde üç payın Üst Kurulun gelirleri arasında bulunduğu; 42. maddesinin ikinci fıkrasında, (ç) bendinde öngörülen ticari iletişim gelirlerinden ayrılacak payların, elde edildikleri ayı takip eden üçüncü ayın en geç yirmisinde ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar tarafından ödeneceği; üçüncü fıkrasında, anılan fıkralar uyarınca yapılması gereken ödemelerin gecikmesi halinde, ilgili kuruluşun ihtar edileceği belirtildikten sonra itiraz konusu ibareye yer verilerek, devamında, ödenmeyen kurum gelirinin genel hükümlere göre tahsil edileceği düzenlenmiştir.

Anılan düzenlemelerden, bağımsız idari otorite olarak kurulan Üst Kurul'un medya hizmeti piyasasını, ifade özgürlüğünün özüne dokunmamak kaydıyla düzenlemekle görevli ve yetkili olduğu, Kurul'un mali özerkliğini sağlayan gelirleri arasında medya hizmet sağlayıcılarının iletişim gelirleri üzerinden alınan payın da bulunduğu, bu payın belli bir ödeme planına bağlandığı; ödenmediği taktirde ilgili kuruluşun uyarıldığı, uyarıya rağmen ödeme yapılmadığında, itiraz konusu düzenlemeye göre yayın lisansının

iptaline karar verilerek, kurum gelirlerinin genel hükümlere göre tahsil edileceği anlaşılmaktadır.

Ödenmeyen Üst Kurul gelirinin öncelikle diğer takip usulleri ile tahsili öngörülmeyerek itiraz konusu kuraldaki düzenlemenin yapılmış olmasının, kitle haberleşme aracı olarak televizyon yayınları yapan kuruluşların özel durumu ile Üst Kurul'un görev ve yetkilerinin niteliği göz önüne alındığında, yasa koyucunun takdir yetkisi alanında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Belli bir ödeme takvimine bağlanmasına ve ilgili kuruluşun ihtar edilmesine rağmen, ticari iletişim gelirleri üzerinden hesaplanarak ödenmesi gereken Üst Kurul payının ödenmemesi nedeniyle, kullanım hakkı sınırsız olmayan yayın lisansının iptaline ilişkin idari yaptırımın, hedeflenen amaca ulaşma bakımından elverişli, söz konusu gelirin tahsilini gerçekleştirmek bakımından zorunlu ve orantılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu bakımdan, televizyon yayınlarından gelir elde eden kuruluşların anılan ödemeleri yapmalarını, kendi iradelerine bırakmadan ve diğer yasal yollara başvurmadan, itiraza konu kuraldaki idari yaptırım uygulanarak sağlamak kamu düzenine ve kamusal yarara uygun düşmektedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın hukuk devleti ilkesinin yer aldığı 2. maddesine aykırı bir yönü bulunmadığından iptal isteminin reddi gerektiği görüşüyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Muammer TOPAL

Esas Sayısı : 2011/10
Karar Sayısı : 2012/98
Karar Günü : 21.6.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 19. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen üçüncü fıkrası ile son fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacının, zorunlu sigortalı hizmet süresini müteakip 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 85. maddesi (SSK) kapsamında isteğe bağlı sigortalılığının başladığı, primlerini düzenli olarak ödediği, isteğe bağlı sigortalılığının 5510 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca aynı Kanun'un 4. maddesinin (b) bendi kapsamına (Bağkur) alındığını öğrendiği, bu nedenle isteğe bağlı sigortalılığının 1.10.2008 tarihinden itibaren 506 sayılı Kanun'un 85. maddesi kapsamında devam etmesi gerektiğinin tespitine ve yatırdığı primlerin SSK kapsamında kabul edilerek hizmetlerinin birleştirilmesine dair açtığı davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Davacı M.B. vekili Av. S.D. tarafından, (müvekkilinin Sosyal Sigortalar Kurumu'na tabi olarak zorunlu sigortalı hizmet süresini müteakip 07/09/2007 tarihinde 506 sayılı Kanunun 85. maddesi kapsamında isteğe bağlı sigortalılığının başlatıldığını, primlerini muntazaman ödemekte iken, iradesi dışında Sosyal Sigortalar Kurumu isteğe Bağlı Sigortalılığın davalı kurumca 5510

sayılı Kanun gereğince Bağ-kur isteğe bağlı sigortalılığa dönüştürüldüğünü; 5510 sayılı Kanunun 50., 51. ve 52. maddelerinde, 506 sayılı Kanun'un 85. maddesi hükümlerinin aynen korunmasına rağmen davalı kurumca, Sosyal Sigortalar Kurumu isteğe bağlı sigortalılığın, bağ-kur isteğe bağlı sigortalılığa dönüştürülmesi işleminin, "kanunların geriye yürümezlik" ilkesine, usul ve yasaya aykırı olduğundan bahisle iptali istemiyle) Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na karşı açılan davada işin gereği düşünüldü;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 11'inci maddesinin ikinci fıkrasında kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağı belirtilmiş; 152'nci maddesinde de "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır. Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır. Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır. Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği reci kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz hükmüne yer verilmiştir.

Anayasanın 152'nci maddesi hükmüne göre, bir davaya bakmakta olan mahkemenin itiraz yoluyla bir kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için, iptali istenen kuralın davada uygulanacak nitelikte bir kural olması gerekir. Davacının 506 sayılı Kanun gereğince isteğe bağlı sigortalılığını engelleyen 5510 sayılı Kanunun 51. maddesinin ikinci bendinin son cümlesi ile son bendinin son cümlesinin, bakılan davada uygulanacak bir kural niteliğinde olduğu açıktır.

Dava dosyasının incelenmesinde; davacı, 506 sayılı Kanunun 85. maddesi uyarınca isteğe bağlı sigortalı olarak primlerini düzenli olarak ödemekte iken, 5510 sayılı Kanunun 51. maddesi uyarınca Sosyal Sigortalar Kurumu isteğe bağlı sigortalığının Bağ-kur isteğe bağlı sigortalılığa dönüştürülerek, 01.10.2008 tarihinden itibaren Bağ-kur isteğe bağlı sigortalı sayıldığı görülmektedir.

Davanın yasal dayanağını oluşturan 5510 sayılı Kanunun 51. maddesinde isteğe bağlı sigortalılık, müracaatın Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihi takip eden günden itibaren başlar.

İsteğe bağlı sigortalı olarak prim ödenen tarihlerde, 4 üncü maddeye göre sigortalı olmayı gerektirecek çalışması bulunduğu tespit edilenlerin, zorunlu sigortalılıkla çakışan isteğe bağlı prim ödenen süreleri iptal edilerek, bu süreye ilişkin ödedikleri primler ilgililere iade edilir.

(Ek fıkra: 17/4/2008-5754/31 md.) Ay içerisinde 30 günden az çalışan veya 80 inci madde uyarınca prim ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı Kanuna göre belirlenen günlük normal çalışma saatine bölünmesi suretiyle hesaplanan sigortalıların aynı ay içerisinde isteğe bağlı sigortaya prim ödemeleri halinde, primi ödenen süreler zorunlu sigortalılığa ilişkin prim ödeme gün sayısına otuz günü geçmemek üzere eklenir ve eklenen bu süreler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

İsteğe bağlı sigortalılık;

a) İsteğe bağlı sigortalılığını sona erdirme talebinde bulunanların, primi ödenmiş son günü takip eden günden,

b) Aylık talebinde bulunanların, aylığa hak kazanmış olmak şartıyla talep tarihinden,

c) Ölen sigortalının ölüm tarihinden, itibaren sona erer.

İsteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında dikkate alınır ve bu süreler 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir, hükmü öngörülmüştür.

Yukarıda belirtildiği üzere, 5510 sayılı Kanunun 51. maddesinde, 5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin (a) bendinde belirtilen sigortalıların, yani hizmet akdine tabi olarak çalışan sigortalıların isteğe bağlı sigortalı olmasına engel bir hüküm mevcut değildir. Hal böyle iken, 506 sayılı Kanun gereğince isteğe bağlı sigortalı olan sigortalıların 5510 sayılı Kanunun 51. maddesinin yürürlüğe

girmesinden sonra ödenen isteğe bağlı sigortalılık primlerinin, 4. madde (a) bendi kapsamında kabul edilmeyip, 4. madde (b) bendi kapsamında Bağ-kur sigortalılık süresi olarak kabul edilmesi; Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen "hukuk devleti" ilkesi ile 10. maddesinde düzenlenen "eşitlik ilkesine" aykırılık teşkil etmektedir.

Sigortalı, Sosyal Hukuk Devleti güvencesi altında bulunduğu hissi ile tercihini, 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkındaki Kanunun 8. maddesi uyarınca, 506 sayılı Kanun uyarınca yaşlılık aylığı bağlanmak üzere 506 sayılı Kanun'un 85. maddesi uyarınca isteğe bağlı sigortalı olma yönünde kullanmıştır. Hal böyle iken, 01.10.2008 tarihi öncesinde 506 sayılı Kanunun 85. maddesi uyarınca sigortalı olan bir sigortalının, aniden Yasa değişikliği ile Bağ-kur isteğe bağlı sigortalı sayılması akabinde yaşlılık aylığı bağlandığı esnada, 01.10.2008 tarihinden sonraki isteğe bağlı sigortalılık süresinin Bağ-kur sigortalılık süresi olarak kabul edilmesi ve Bağ-kur'lu olarak aylık bağlanması işlemi Sosyal Devlet ilkesine ve eşitlik ilkesine, aykırılık teşkil etmektedir. 01.10.2008 tarihinden sonra yatırılan primlerin Bağ-Kur isteğe bağlı sigortalılık süresi olarak kabul edilmesi ve bu sürenin Bağ-kur isteğe bağlı sigortalı sayılması sonucunda 2829 sayılı Kanunun 8. maddesi gereğince Bağ-kur'dan yaşlılık aylığı bağlanması halinde, bağlanacak olan yaşlılık aylığının, hizmet akdine tabi çalışanlara bağlanacak yaşlılık aylığından düşük olacağı bir gerçektir.

Açıklanan nedenlerle; Anayasanın 152. maddesi uyarınca bakılmakta olan davada uygulanacak olan 5510 sayılı Kanunun 51. maddesinin ikinci bendinde yer alan "(Ek fıkra : 17/4/2008-5754/31 md.) Ay içerisinde 30 günden az çalışan veya 80 inci madde uyarınca prim ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı Kanuna göre belirlenen günlük normal çalışma saatine bölünmesi suretiyle hesaplanan sigortalıların aynı ay içerisinde isteğe bağlı sigortaya pirim ödemeleri halinde, primi ödenen süreler zorunlu sigortalılığa ilişkin prim ödeme gün sayısına otuz günü geçmemek üzere eklenir ve eklenen bu süreler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir." hükmü ile 5510 sayılı Kanunun 51. maddesinin son bendinde yer alan "İsteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanmasında dikkate alınır ve bu süreler 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir," ibaresinin Anayasanın 2. ve 10. maddesine aykırı olduğu kanaati ile, anılan ibarelerin iptali istemi ile Anayasa

Mahkemesine başvurulmasına, Anayasa Mahkemesinin konu hakkında vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına, kararın birer örneğinin taraflara tebliğine, iş bu kararla birlikte dava dosyası ve içeriği evrakın çıkartılacak birer onaylı örneğinin Anayasa Mahkemesine gönderilmesine, 23.11.2010 tarihinde karar verildi."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle değiştirilen ve itiraz konusu kuralları da içeren 51. maddesi şöyledir.

"**İsteğe bağlı sigorta başlangıcı ve sona ermesi**

MADDE 51- (Değişik birinci fıkra: 17/4/2008-5754/31 md.) İsteğe bağlı sigortalılık, müracaatın Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarihi takip eden günden itibaren başlar.

İsteğe bağlı sigortalı olarak prim ödenen tarihlerde, 4 üncü maddeye göre sigortalı olmayı gerektirecek çalışması bulunduğu tespit edilenlerin, zorunlu sigortalılıkla çakışan isteğe bağlı prim ödenen süreleri iptal edilerek, bu süreye ilişkin ödedikleri primler ilgililere iade edilir.

(Ek fıkra: 17/4/2008-5754/31 md.) Ay içerisinde 30 günden az çalışan veya 80 inci madde uyarınca prim ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı Kanuna göre belirlenen günlük normal çalışma saatine bölünmesi suretiyle hesaplanan sigortalıların aynı ay içerisinde isteğe bağlı sigortaya prim ödemeleri halinde, primi ödenen süreler zorunlu sigortalılığa ilişkin prim ödeme gün sayısına otuz günü geçmemek üzere eklenir ve eklenen bu süreler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

İsteğe bağlı sigortalılık;

a) İsteğe bağlı sigortalılığını sona erdirme talebinde bulunanların, primi ödenmiş son günü takip eden günden,

b) Aylık talebinde bulunanların, aylığa hak kazanmış olmak şartıyla talep tarihinden,

c) Ölen sigortalının ölüm tarihinden,

itibaren sona erer.

İsteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında dikkate alınır ve bu süreler 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımıyla 24.2.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde, ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen üçüncü fıkrasının da iptalini istemiştir.

5510 sayılı Kanun'un 51. maddesine, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen itiraz konusu üçüncü fıkrada, "*Ay içerisinde 30 günden az çalışan veya 80 inci madde uyarınca prim ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saatinin 4857 sayılı Kanuna göre belirlenen günlük normal çalışma saatine bölünmesi suretiyle hesaplanan sigortalıların aynı ay içerisinde isteğe bağlı sigortaya prim ödemeleri halinde, primi ödenen süreler zorunlu sigortalılığa ilişkin prim ödeme gün sayısına otuz günü geçmemek üzere eklenir ve eklenen bu süreler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilir.*" denilmiştir.

İtiraz konusu kuralda iki konu düzenlenmiştir. Birincisi, ay içinde 30 günden az çalışılan veya 4857 sayılı Kanun'a göre günlük normal çalışma saatindeki eksik kalan kısımların isteğe bağlı sigortalılık ile 30 günü geçmemek üzere eklenerek tamamlanabilmesidir. İkincisi ise eklenen bu sürelerin, 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (b) bendi (Bağ-kur) kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edileceğidir. Dolayısıyla kuralda,4857 sayılı Kanun'daki bir aydan az çalışma nedeniyle eksik kalan primlerin isteğe bağlı olarak ödenebilmesine olanak tanınarak, kısmi çalışmalardaki eksik kalan primler nedeniyle yaşanan olumsuzlukların giderilmesi sağlanmıştır.

Başvuru dosyasının incelenmesinden, başvuran Mahkemedeki davacının 7.9.2007 tarihinden beri 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 85. maddesi kapsamında başladığı isteğe bağlı sigorta primlerini ödediği, bu açıdan 4857 sayılı Kanun kapsamında kısmi çalışan ve eksik kalan primlerini isteğe bağlı olarak ödeyen birisi olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bakılmakta olan davada itiraz konusu kuralın uygulanması mümkün değildir.

Bu nedenlerle;

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir

engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesine, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen üçüncü fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- Dosyada eksiklik bulunmadığından, 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin son fıkrasının esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE,

karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Cüneyt DURMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, davacının, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 85. maddesi uyarınca isteğe bağlı sigortalı olarak primlerini düzenli olarak ödemekte iken, isteğe bağlı sigortalığının 01.10.2008 tarihinden itibaren 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (b) bendi kapsamında (Bağ-Kur) isteğe bağlı sigortalılığa dönüştürüldüğü, 5510 sayılı Kanun'un 51. maddesinde, 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendinde sayılan sigortalıların, yani hizmet akdine bağlı olarak çalışan sigortalıların isteğe bağlı sigortalı olmasına engel bir hüküm bulunmadığı, bu durumda 506 sayılı Kanun gereğince isteğe bağlı sigortalı olan kişilerin itiraz konusu kuralın yürürlüğe girmesi sonrasında ödedikleri isteğe bağlı sigorta primlerinin 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamında (SSK) kabul edilmeyip, anılan maddenin (b) bendi kapsamında (Bağ-Kur) sigortalılık süresi olarak kabul edilmesinin hukuk devleti ilkesine ve eşitlik ilkesine aykırı olduğu, 506 sayılı Kanun uyarınca aylık bağlanmak üzere tercihini kullanan sigortalıların kanun değişikliği sonrasında isteğe bağlı

Bağ-Kur sigortalısı sayılması ve akabinde Bağ-Kur yaşlılık aylığı bağlanması işlemi sonucunda kişiye bağlanacak yaşlılık aylığının daha düşük olacağı ve bu durumun sosyal devlet ilkesi ve eşitlik ilkesi ile çeliştiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5510 sayılı Kanun'un "*İsteğe bağlı sigorta ve şartları*" başlıklı 50. maddesinin birinci fıkrasında, isteğe bağlı sigorta, kişilerin isteğe bağlı olarak prim ödemek suretiyle uzun vadeli sigorta kollarına ve genel sağlık sigortasına tâbi olmalarını sağlayan sigorta olarak ifade edilmiş; ikinci fıkrasında ise isteğe bağlı sigortalı olabilmenin şartları belirtilmiştir. Buna göre, kişilerin isteğe bağlı sigortalı olabilmeleri için, 5510 sayılı Kanun'a tâbi zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışmamaları veya sigortalı olarak çalışmakla birlikte ay içerisinde otuz günden az çalışmaları ya da tam gün çalışmamaları ve kendi sigortalılığı nedeniyle aylık bağlanmamış olması gerekmektedir.

5510 sayılı Kanun'un 51. maddesinin itiraz konusu kural olan son fıkrasında, isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş sürelerin, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında dikkate alınacağı ve söz konusu sürelerin, aynı maddenin üçüncü fıkrası hükmü saklı olmak üzere aynı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edileceği öngörülmüştür.

Yasakoyucunun 506 sayılı Kanun uyarınca benimsediği isteğe bağlı sigortalılık hakkı, sadece önceden hizmet akdine bağlı olarak zorunlu sigortalılığı bulunan ancak bu ilişkisini devam ettiremeyenlere önceki sigortalılık ilişkilerini belli şartlar altında devam ettirme hakkının tanınması şeklindedir. 5510 sayılı Kanun ile isteğe bağlı sigortalılığın kapsamı genişletilerek daha önce zorunlu sigortalılık kapsamında belirli bir süre sigorta primi ödeme şartı kaldırılarak herkese isteğe bağlı sigortalı olabilme imkânı tanınmış ve isteğe bağlı sigortalılar genel sağlık sigortası kapsamına alınmıştır.

İtiraz konusu kurala göre, isteğe bağlı sigorta primi ödenmiş süreler, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulamasında dikkate alınacak ve bu süreler 4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalılık süresi olarak kabul edilecektir. Ancak bu sonuç, tek başına ilgiliye kendi iradesi dışında ve bir anda 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı olarak yaşlılık aylığı bağlanması ve toptan ödeme yapılmasına hak kazanması anlamına

gelmemektedir. Burada ifade edilen, sadece isteğe bağlı sigortalılıkta geçen sürenin 4 (b) kapsamında geçmiş sayılmasıdır. Çünkü 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı sayılanlar açısından Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun'un 8. maddesi gereğince, son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise eşit hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu kurumca, kendi mevzuatına göre aylık bağlanır ve ödenir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer verilen sosyal hukuk devletinin somut göstergelerinden biri olan sosyal güvenlik hakkının yer aldığı, Anayasa'nın 60. maddesinde, "*Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.*" denilmektedir.

Sosyal güvenlik, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini en aza indirmek, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardını güvence altına alabilmektir. Bu güvencenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak, kişilerin yaşlılık, hastalık, malûllük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunması amaçlanmaktadır.

Kişilere sağlanan bu anayasal güvencelerin yaşama geçirilebilmesi için Devlet tüm çalışanlara sosyal güvenlik hakkını sağlamak ve bunun için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. İsteğe bağlı sigorta uygulaması sadece çalışanlara yönelik sigorta yükümlülüğü anlayışının ötesine geçerek herhangi

bir çalışma ilişkisi bulunmayanların da sigortalı olma güvencesine ulaşmalarına imkân sağlamaktadır. Ancak, bu doğrultuda düzenlemeler yapılırken, sosyal güvenlik hakkından yararlanacak olanların hukuksal konumları gözetilerek aynı statüde bulunmayanların farklı kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesi ile çelişmez. Zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek şekilde çalışmayan ve isteğe bağlı sigortalılığa başvurabilecek konumda bulunan kişilerin, hizmet akdine bağlı olarak çalıştıkları için zorunlu sigortalılık rejimine tabi kişilerden ayrı bir konumda oldukları açıktır.

Sosyal Güvenlik Kurumunun amacına uygun olarak hizmet verebilmesi, sahip olduğu parasal kaynaklara bağlı olduğundan, temel gelir kaynağı prim olan bu Kurumda aktüeryal dengeler gözetilerek sigortalıların Kanun'da belirtilen süreler kadar prim ödemek suretiyle Kurum ile ilişkilerini devam ettirmelerini ve Kurumun sağlayacağı haklardan bu suretle yararlanmalarını öngören bir düzenleme getirilmesi sistemin doğal bir sonucudur. Kaldı ki, isteğe bağlı sigortalılığın ortak özelliği, prim sorumluluk ve yükümlülüğünün isteğe bağlı sigortalı olmak isteyen kişinin kendisinde olmasıdır. Kural aynı zamanda, isteğe bağlı olarak prim ödemek suretiyle kişilerin uzun vadeli sigorta kollarına ve genel sağlık sigortasına tâbi olmalarını sağladığından, zorunlu sigortalı olmayı gerektirecek çalışması bulunmayan kişileri de genel sağlık sigortası kapsamına almaktadır. Dolayısıyla kuralın, adil olmadığı da söylenemez.

5510 sayılı Kanun kapsamında kısa vadeli sigorta kolları, vazife ve harp malullüğü, emeklilik ikramiyesi ödenmesi, prime esas kazançlar ve prim oranları hükümlerinin, anılan Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası kapsamında sigortalı sayılanların hukuksal konumlarından kaynaklanan özellikler de gözetilerek farklı şekilde düzenlendiği ve 506 sayılı Kanun kapsamında öngörülen isteğe bağlı sigortalılık statüsüne tabi kişilerin 5510 sayılı Kanun'da öngörülen sigortalılık statüleri arasında en yakını olan anılan Kanun'un 4 (b) maddesi kapsamında isteğe bağlı sigortalılık kapsamında değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla, itiraz konusu kural kapsamındaki isteğe bağlı sigortalıların farklılıklarının dikkate alınmak suretiyle 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi kapsamında değil (b) bendi kapsamında değerlendirilmesi sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırı değildir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

VI- SONUÇ

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 21.6.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2011/27
Karar Sayısı : 2012/101
Karar Günü : 5.7.2012

İPTAL DAVASINI AÇAN: Anamuhalefet Partisi (Cumhuriyet Halk Partisi) TBMM Grubu adına Grup Başkanvekilleri Kemal ANADOL ile M. Akif HAMZAÇEBİ

İPTAL DAVASININ KONUSU: 29.12.2010 günlü, 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un:

1- 1. maddesiyle, 10.5.2005 günlü, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (11) numaralı bendinde yer alan *"…kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim…"* ibaresinin,

2- 4. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının *"…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."* bölümünün,

3- 5. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen beşinci fıkranın,

Anayasa'nın 2., 17., 56., 128. ve 166. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemlerini içeren 7.3.2011 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"GEREKÇE

a- 29.12.2010 Tarihli ve 6094 Sayılı Kanunun 1 inci Maddesiyle Değişik, 5346 Sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 3 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının (11) Numaralı Bendinde Yer Alan "… kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim …" Bölümünün Anayasaya Aykırılığı

5346 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde, Kanunda geçen tanımlar ve kısaltmalar gösterilmiştir. (11) numaralı fıkrada, "rüzgâr, güneş, jeotermal, biyokütle, biyokütleden elde edilen gaz (çöp gazı dâhil), dalga, akıntı enerjisi ve gel – git ile kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı onbeş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim tesisi kurulmasına uygun elektrik enerjisi üretim kaynakları", Kanun kapsamındaki "yenilenebilir enerji kaynakları" olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'nin eşsiz doğal zenginliklerinin, "yaşamın temel kaynağı" olarak kabul edilmesi gerekirken "maddi bir gelir kaynağı" olarak görülmesi, coğrafi yapıyı tahrip etmektedir. Milyonlarca yılda oluşan doğa güzellikleri, eşsiz canlıları, kültürel mirası, tarım ve hayvancılık potansiyeli, su kaynakları gibi en temel varlıklar yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Son yıllarda kaybedilen sulak alan miktarı 1.5 milyon hektarı geçmiş (Marmara Denizi'nden daha büyük bir alan), kıyılar ve ormanlar tahrip edilmiştir. Bu durum sadece doğayı ve canlı yaşamını değil insan yaşamını da tehdit eder bir boyuta ulaşmıştır.

(11) numaralı fıkrada, hiçbir sınır ve ölçü konmadan, tüm nehir veya kanal tipi HES projeleri ve rezervuar alanı on beş kilometrekareden az barajlı HES projeleri yenilenebilir enerji kaynağı olarak kabul edilmektedir.

Korunan alanlar içerisinde enerji üretim tesisi kurulmasının yanlışlığı ve kabul edilemezliği bir yana, kabul edilen yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisi kriterleri AB mevzuatı ile de uyumsuz bir şekilde belirlenmiştir. Avrupa Birliği mevzuatında, yenilenebilir enerji tipi olarak sayılan Nehir Tipi HES'lerde kurulu güç üst sınırı 5 MW olup sadece iki ülkede en fazla 10 MW olabilmektedir. Oysa kabul edilen yasada tüm kurulu güç ölçeklerindeki Nehir Tipi HES'ler yenilenebilir enerji üretim tesisi olarak kabul edilmiştir. Kurulu güç sınırı getirmeksizin tüm kanallı ya da tünelli ya da açık ya da kapalı borulu nehir tipi HES'lerin yenilenebilir enerji sayılması "yenilenebilirlik" kavramına aykırıdır. Mevcut durumda bütün bir havzanın yıkımına yol açabilecek büyüklükte tünel ya da kanal tipli HES projeleri olduğu ya da gelecekte de planlanabileceği gerçeği bir yana, tek bir akarsu havzasının en üst kotundan başlayıp sıfır kotuna kadar küçüklü büyüklü kurulu güçlerde nehir ya da kanal tipli HES projeleri ile doldurulduğu, halen inşaat faaliyetlerinin de devam ettiği bir gerçektir.

Açıklanan her iki durumda da havzanın su üretim ve/veya su çevrimini tamamen ortadan kaldıracak şekilde süren uygulama, suyun kendisini veya doğada bulunduğu haldeki kalitesini tamamen değiştirmektedir. Açıklanan şekilde planlanan HES faaliyetlerine her hangi bir kurulu güç kıstası ya da havzayı bir bütün olarak değerlendirmeden onlarca düşük kurulu güçlü HES planlaması havza ekosistemine telafisi imkansız zararlar vermektedir. Havzayı bir bütün olarak değerlendirmeden, kurulu güç sınırı getirmeden peş peşe planlanan nehir tipi HES'lerin sırf kaynağına bakılarak "yenilenebilir enerji tesisi" sayılması, söz konusu tesislerin teşvik edilmesi, akarsuların oluşturduğu havzaların telafisi imkansız bir yıkımla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır.

Kaynağa bakarak üretim tesisini yenilenebilir saymak, havzanın su üretim ve/veya su çevrim kapasitesini ortadan kaldıran uygulama karşısında mümkün olmayıp, açıklanan şekildeki bir tanım, hem hukuk devletine aykırı olarak yasallık ilkesi bakımından belirsizlik içermekte, hem de Anayasanın 56 ncı maddesinde ifade edilen "sağlıklı ve dengeli bir yaşam hakkına" doğrudan müdahale etmektedir. Sağlıklı ve dengeli çevre, doğallığı bozulmayan ve asıl olarak her yönüyle sürdürülebilir çevredir.

Anayasanın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56 ncı maddesinde, "Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı"ndan söz

edilmektedir. Bu madde bütünüyle incelendiğinde; "sağlıklı ve dengeli çevre" kavramına, doğal güzelliklerin korunduğu, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği hava ve su kirlenmesinin önlendiği bir çevre kadar, belli bir plan ve programa göre düzenlenmiş çevrenin de gireceği kuşkusuzdur (AYMK., 11.12.1986 tarihli ve E.1985/11, K.1986/29).

Hukuk devletinin önemli ilkelerinden olan "kamu yararı"nın, yenilenebilir enerji ile sağlıklı ve dengeli çevre arasındaki yararlar dengesinde, sürdürülebilirlik yönünden, sağlıklı ve dengeli çevre lehine olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Sürdürülebilirlik olmadan, yenilenebilirliğin olması olanaklı değildir.

Diğer yandan on beş kilometrekarenin altında rezervuarı olan barajlar da değişiklikle yenilenebilir enerji tesisi sayılmıştır. Depolamalı her türde tesis, kurulduğu akarsu havzasına ve suyun kalitesine ciddi düzeyde olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Barajların su altında kalan bitkiler nedeni ile ürettiği metan gazının ciddi bir sorun olduğu bilimsel bir gerçektir. Diğer yandan suyun depolanması nedeni ile kalitesi de bozulmaktadır. Suyun depolanması diğer yandan suyun PH değerlerini değiştirdiği gibi içerdiği oksijen miktarını da değiştirmekte olup, suyun ısınması ile de suyun hidrobiyolojik yapısı değişmekte, barajdan sonra mansap yönünde değişen su kalitesi nedeni ile sucul ekosistemde değişimlere neden olmaktadır. Depolamalı tesisler ayrıca çok ciddi sosyal ve insani sorunlara yol açmakta, bir süre sonra bir çöle dönüşmekte, coğrafya geri dönülmez bir şekilde niteliğini kaybetmektedir. Depolamalı barajlar artık dünyada yenilenebilir enerji üretim tesisi olarak kabul edilmemektedir.

Bütün bu sayılanlarla birlikte Anadolu'nun hemen her bir akarsu havzasında sayısı onlarla ifade edilen, mikro HES'ler hariç toplamda 1800 adet civarında planlanmış nehir tipi HES'ler nedeni ile yaklaşık 10.000 km boyunca akarsularımız kanallara, tünellere, ya da borulara hapsedilmiş olacaktır. Böyle bir uygulamaya yol açan nehir tipi HES'lere her hangi bir kurulu güç tanımı yapılmadan, planlanan HES'lerin planlandığı havza ölçeğinde toplam ekolojik etki değerlendirmesi yapılmadan bütününe yenilenebilir enerji tanımı yapılması kabul edilemez. Sürdürülemez bir çevre Anayasanın 56 ncı maddesiyle birlikte insanları vadilerinde yaşayamaz hale getiren yıkımlar karşısında Anayasanın 17 nci maddesinde ifade edilen "herkesin maddi ve manevi varlığının korunmasını" isteme hakkına aykırıdır.

Öte yandan plansız bir şekilde süren ve son değişiklikle üstelik yıkımı yenilenebilir sayan dava konusu hüküm, kaynakların verimli şekilde kullanılmasını da engellediğinden Anayasanın 166 ncı maddesinde ifade edilen "planlama" anlayışına da aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, 29.12.2010 tarihli ve 6094 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle değişik, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (11) numaralı bendinde yer alan "… kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim …" bölümü Anayasanın 2 nci, 17 nci, 56 nci ve 166 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

b- 29.12.2010 Tarihli ve 6094 Sayılı Kanunun 4 üncü Maddesiyle, 5346 Sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 6 ncı Maddesinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen 6/C Maddesinin Son Fıkrasının Birinci Tümcesindeki "…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir" Bölümü ile "Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir" Şeklindeki İkinci Tümcesinin Anayasaya Aykırılığı

6094 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 6 ncı maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasında; bu Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetiminin EPDK tarafından yapılacağı belirtildikten sonra, EPDK tarafından yapılacak denetimin gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak yaptırılabileceği, denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esasların, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik enerjisi üretimi amaçlı kullanımı, kamu düzeni ve yararına ilişkindir. 5346 sayılı Kanun, "yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik enerjisi üretimi amaçlı kullanımının yaygınlaştırılması, bu

kaynakların güvenilir, ekonomik ve kaliteli biçimde ekonomiye kazandırılması, kaynak çeşitliliğinin artırılması, sera gazı emisyonlarının azaltılması, atıkların değerlendirilmesi, çevrenin korunması ve bu amaçların gerçekleştirilmesinde ihtiyaç duyulan imalat sektörünün geliştirilmesi" amacıyla çıkarılmıştır. Bu amaca yönelik hizmetlerin, devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin dışında, gerçek ve tüzelkişilerce yaptırılması Anayasaya ve genel hükümlere göre yürütülmesi mümkün olmakla birlikte, 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki denetiminin genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken kamu hizmeti olduğunda kuşku bulunmamaktadır.

Kamu hizmetleri, devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin dışında, gerçek ve tüzelkişilerce yürütülse bile, bunların hukuka uygunluk denetiminin aslî ve sürekli bir kamu görevi olduğu hususunda duraksamaya yer yoktur. Bu durum karşısında, bu hizmetin ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerekir. Esasen Anayasanın 128 inci maddesi ile benimsenen ilke de bu doğrultudadır. Enerji hizmetinin hukuki niteliği ve bunun sonucu olarak bu hizmetin ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri tarafından yürütülebileceğinin kabulü, bu işin denetimini yürütecek denetim şirketlerinin ve denetim elemanlarının hukuki statüsünün belirlenmesini gerektirmektedir. Memur olmadıkları konusunda duraksamaya yer bulunmayan denetim şirketi elemanları bakımından önemli olan ve açıklığa kavuşturulması gereken husus, Anayasanın 128 inci maddesinde sözü edilen diğer kamu görevlilerinden sayılıp sayılmayacaklarıdır.

EPDK tarafından yapılacak denetimin gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak yaptırılabileceğine ilişkin hüküm bu tespiti yapmak için gerekli, açık ve net değildir. Ne yetkilendirmenin niteliği ve kuralları, ne de denetim şirketlerinin niteliği ve statüsü yasada gösterilmemiştir. Denetim şirketleri, merkezi idarenin gözetim ve denetimi altında onun bir birimi durumunda olan kuruluşlar değildir. Denetim şirketleri ile idare arasında statüter bir ilişki de yoktur.

EPDK tarafından yapılacak denetimin gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketleri tarafından yapılacak denetim hizmetinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olunan kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevlerden

olduğu, bu itibarla söz konusu denetim şirketi elemanlarının, Anayasanın 128 inci maddesinde nitelikleri belirtilen "kamu görevlileri" deyimi kapsamına girmediği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esasların, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiş olması da, Anayasanın 128 inci maddesinin, "kanunla düzenleme" gereğinin yerine getirilmediği anlamına gelmektedir. Kaldı ki, Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir.

Anayasanın 7 nci maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği; 8 inci maddesinde ise yürütme yetki ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve yasalara uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceği öngörülmüştür. Buna göre, Anayasada yasayla düzenlenmesi öngörülen konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle, Anayasada öngörülen ayrık durumlar dışında, yasalarla düzenlenmemiş bir alanda, yasa ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma ve yasayla konulan kuralları değiştirme yetkisi verilemez. Yasal düzenlemeler ancak yasa koyucu tarafından kaldırılabilir ya da değiştirilebilir.

Açıklanan nedenlerle, 6094 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 6 ncı maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının birinci tümcesindeki "…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir" bölümü ile "Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir" şeklindeki ikinci tümcesi Anayasanın 2 nci, 7 nci ve 128 inci maddelerine aykırı olup iptalleri gerekmektedir.

c- 6094 Sayılı Kanunun 5 inci Maddesiyle Değişik, 5346 Sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 8 inci Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Sonuna Eklenen, "Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilir" Şeklindeki Fıkranın Anayasaya Aykırılığı

5346 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin sonuna eklenen fıkrada, "Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilir" denilmiştir.

Çeşitli yasa ve kararlarla korunan alanlarda yenilenebilir enerji üretim tesislerinin kurulması, bu alanların ilan edilme gerekçelerine aykırı bir durum olup, koruma statüsü verilen alanlarda yenilenebilir enerji üretim tesislerinin kurulması ile bu alanlar korunmalarına neden olan niteliklerini kaybedecektir. Ülke coğrafyasının belli alanların üstün biyolojik çeşitliliği, üstün peyzaj ve sosyal/kültürel değerleri barındırdığı kabulü ile ilan edilen alanların korunması hem çağdaş bir devlet olmanın, hem ülkenin moral değerlerinin hem de sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamanın gereğidir.

Korunan alanlarda yenilenebilir enerji tesislerinin kurulabileceğine dair düzenleme, yukarıda (a) bölümünde açıklanan 6094 sayılı yasanın 1 inci maddesi ile 5346 sayılı yasanın 3 üncü maddesinin (11) numaralı bendinde getirilen değişikle beraber düşünüldüğünde korunan alanlarda dahi aynı plansızlığın, aynı yıkımın süreceği anlaşılmaktadır. Tüm dünyada korunan alan büyüklüğü ortalaması % 14'ler civarındayken ülkemizin korunan alan yüz ölçümünün % 3,8 civarında olduğu da düşünüldüğünde zaten sınırlı ve dar bir ölçekte olan korunan alanlarımızın da koruma amacına aykırı olarak tahrip edileceği anlaşılmaktadır. Milli Parklar Yasasının, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasasının koruma amaçlarına ters, dolayısı ile söz konusu yasada amaçlanan kamu yararını görmezden gelen, enerji sektörünün taleplerini kamunun korunan yararlarından üstün gören bir anlayışla yasalaşan bu düzenleme de yukarıda (a) bölümünde açıklanan gerekçelerle Anayasanın 2 nci, 17 nci, 56 ncı

ve 166 ncı maddelerine aykırıdır. Kuralda, ilgili bakanlıkların ya da kurulların görüşünün alınması da Anayasaya aykırılığı ortadan kaldırmaz.

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarını Koruma Sözleşmesi, Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi, Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi, Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi, Akdeniz'in Kara Kökenli Kaynaklardan ve Faaliyetlerden Dolayı Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü, Akdeniz'in Kara Kökenli Kaynaklardan Dolayı Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü, Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi ve Eki Protokolleri, Kuşların Himayesine Dair Milletlerarası Sözleşme, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme, Avrupa Kültür Anlaşması hükümleri göz önüne alındığında, dava konusu düzenlemenin hukukun bir kaynağı olan evrensel değer ve hukuki amaçlara da aykırı olduğu görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 29.12.2010 tarihli ve 6094 sayılı Kanunun 5 inci maddesiyle değişik, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna eklenen, "Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilir" şeklindeki fıkra Anayasanın 2 nci, 17 nci, 56 ncı ve 166 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Hukuk devletine aykırı olan, temel hak ve özgürlükleri ölçüsüzce sınırlandıran ve Anayasaya açıkça aykırı olan bir düzenlemenin, uygulanması halinde, sonradan giderilmesi olanaksız zararlara yol açacağı çok açıktır.

Öte yandan, anayasal düzenin en kısa sürede hukuka aykırı kurallardan arındırılması, hukuk devleti sayılmanın da gereğidir. Anayasaya aykırılığın sürdürülmesinin, bir hukuk devletinde sübjektif yararların üstünde, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceği kuşkusuzdur.

Hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağında duraksama bulunmamaktadır.

5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun, 6094 sayılı Kanunla değiştirilen ve Anayasanın hükümlerine açıkça aykırılık taşıyan yukarıdaki kurallarının uygulamaya geçmesi durumunda, evrensel hukuk ilkelerinin, sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama ilkelerinin ihlali nedenleriyle telafisi imkansız zararlar doğacaktır.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasaya açıkça aykırı olan iptali istenen bölümlerin, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.

IV. SONUÇ

Yukarıda açıklanan gerekçelerle, 29.12.2010 tarihli ve 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

a- 1 inci maddesiyle değişik, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (11) numaralı bendinde yer alan "… kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim …" bölümünün, Anayasanın 2 nci, 17 nci, 56 ncı ve 166 ncı maddelerine,

b- 4 üncü maddesiyle, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 6 ncı maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının birinci tümcesindeki "…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir" bölümü ile "Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir" şeklindeki ikinci tümcesinin, Anayasanın 2 nci, 7 nci ve 128 inci maddelerine,

c- 5 inci maddesiyle değişik, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna eklenen, "Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilir" şeklindeki fıkranın, Anayasanın 2 nci, 17 nci, 56 ncı ve 166 ncı maddelerine,

aykırı olduklarından iptallerine, Anayasaya açıkça aykırı olmaları ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

İptali istenilen kuralların yer aldığı 29.12.2010 günlü, 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un:

1- 1. maddesiyle, 10.5.2005 günlü, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (11) numaralı bendi şöyledir:

"Madde 3- Bu Kanunda geçen;

…

(11) Bu Kanun kapsamındaki yenilenebilir enerji kaynakları: Rüzgâr, güneş, jeotermal, biyokütle, biyokütleden elde edilen gaz (çöp gazı dâhil), dalga, akıntı enerjisi ve gel-git ile ***kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı onbeş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim*** *tesisi kurulmasına uygun elektrik enerjisi üretim kaynaklarını,*

…

İfade eder."

2- 4. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrası şöyledir:

"Bu Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretimi yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetimi EPDK tarafından yapılır ***veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.****"*

3- 5. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen beşinci fıkra şöyledir:

"Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilir."

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 2., 17., 56., 128. ve 166. maddelerine dayanılmış, 10. maddesi ise ilgili görülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 17.3.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına

ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE,

3- Yürürlüğü durdurma isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE,

karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, Anayasa Mahkemesi raportörü Evren ALTAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen Yasa, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A) 6094 Sayılı Kanun'un 1. Maddesiyle, 5346 Sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 3. Maddesinin Birinci Fıkrasının Değiştirilen (11) Numaralı Bendinde Yer Alan "*…kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim …*" İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, tüm nehir veya kanal tipi hidroelektrik santralleri (HES) projeleri ile rezervuar alanı onbeş kilometreden az barajlı HES projelerinin hiçbir sınır ve ölçü konulmaksızın yenilenebilir enerji kaynağı olarak kabul edildiği, Avrupa Birliği mevzuatında yenilenebilir enerji tipi olarak sayılan nehir tipi HES'lerde kurulu güç üst sınırının iki ülkede 10 MW diğerlerinde 5 MW olduğu, kurulu güç sınırı getirilmeksizin tüm kanallı ya da tünelli ya da açık ya da kapalı borulu nehir tipi HES'lerin yenilenebilir enerji sayılmasının "yenilenebilirlik" kavramına aykırı olduğu, bütün bir havzanın yıkımına yol açabilecek büyüklükte tünel ya da kalıp tipli HES projeleri ile tek bir akarsu havzasının en üst kodundan başlayarak sıfır koduna kadar küçüklü büyüklü kurulu güçlerde nehir ya da kanal tipli HES projelerinin havzanın su üretim ve/veya su çevrimini tamamen ortadan kaldıracak şekilde suyun

kendisini veya doğada bulunduğu haldeki kalitesini tamamen değiştirdiği, havzayı bir bütün olarak değerlendirmeden ve kurulu güç sınırı getirmeden nehir tipi HES'lerin yalnızca kaynağına bakılarak yenilenebilir enerji kaynağı sayılması ve söz konusu tesislerin teşvik edilmesinin akarsuların oluşturduğu havzaların telafisi imkansız bir yıkımla karşı karşıya kalmasına neden olacağı, havzanın su üretim ve/veya su çevrim kapasitesini ortadan kaldıracak şekilde bir üretim tesisinin yalnızca kaynağına bakılarak yenilenebilir enerji tesisi sayılmasının Anayasa'nın 56. maddesinde ifade edilen sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşam hakkına doğrudan müdahale olduğu, sağlıklı ve dengeli çevre tanımının doğallığı bozulmayan ve asıl olarak her yönüyle sürdürülebilir çevreyi ifade ettiği, sürdürülebilirlik olmadan yenilenebilirliğin olamayacağı, salt kaynağına bakılarak bir üretim tesisinin yenilenebilir sayılmasının yasallık ilkesi bakımından belirsizlik içerdiği, yenilenebilir enerji ile sağlıklı ve dengeli çevre ilişkisinde kamu yararının gözetilmediği, onbeş kilometrekarenin altında rezervuarı olan barajların yenilenebilir enerji tesisi olarak kabul edilmesinin doğa açısından olumsuz etkileri bulunduğu, depolamalı tesislerin kuruldukları akarsu havzasına ve suyun kalitesine etkilerinin de olumsuz olduğu, barajlarda su altında kalan bitkiler nedeniyle ortaya çıkan metan gazının ciddi bir sorun oluşturduğu, suyun depolanması nedeniyle kalitesinin bozulduğu ve PH değerleri ile oksijen miktarının değiştiği, suyun ısınması ile de hidrobiyolojik yapısının değiştiği, değişen su kalitesinin ekositemde de değişime neden olduğu, depolamalı barajların dünyada artık yenilenebilir enerji üretim tesisi olarak kabul edilmediği, HES'ler nedeniyle akarsuların kanallara, tünellere ya da borulara hapsedildiği ve HES'lerin planlandığı havza ölçeğinde toplam ekolojik etki değerlendirmesi yapılmadan yenilenebilir enerji tanımı kapsamında kabul edilemeyeceği, sürdürülemez bir çevrenin ve vadileri insanlar için yaşanamaz hale getiren yıkımların kişilerin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı ile herkesin maddi ve manevi varlığının korunmasını isteme hakkını ihlal ettiği, dava konusu kuralın kaynakların verimli şekilde kullanılmasını da engellemesi nedeniyle planlama anlayışına da aykırı olduğu belirtilerek iptali istenilen kuralın Anayasa'nın 2., 17., 56. ve 166. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kural, 5346 sayılı Kanun kapsamındaki yenilenebilir enerji tanımı içinde yer almaktadır ve "kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim" tesisi kurulmasına uygun elektrik enerjisi üretim kaynaklarını, bu Kanun kapsamındaki yenilenebilir enerji kapsamı içinde saymaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin bir hukuk devleti olduğu, 17. maddesinde herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

Anayasa'nın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56. maddesinde de herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu ve çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemenin Devletin ve vatandaşların ödevi olduğu ifade edilmiştir.

5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un genel gerekçesinde, 1990'lı yıllarda ortaya çıkan çevre bilincinin fosil kaynaklara dayalı enerji üretim ve tüketiminin yerel, bölgesel ve küresel seviyede çevreye ve doğal kaynaklara doğrudan ve/veya dolaylı olumsuz etkilere neden olduğunun anlaşılmasını sağladığı, bunun da atmosfere kirlilik yaratıcı emisyon vermeyen yenilenebilir enerji kaynaklarının yeniden destek görmesine yol açtığı, Birleşmiş Milletler tarafından imzaya açılan İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ile gelişmiş ülkelere sera gazı emisyonlarını indirme yükümlülüğünün getirildiği, benzer bir yükümlülüğün Kyoto Protokolü ile de getirildiği, bu doğrultuda Avrupa Birliği Komisyonunun "Yenilenebilir Enerji Kaynakları Beyaz Bildirisi"ni ve 2001/77/EC sayılı Direktifini çıkararak 2020 yılına kadar genel enerji tüketimi içindeki yenilenebilir enerji payının % 12'ye ulaşmasını hedeflediği; söz konusu İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce 16 Ekim 2003 tarihinde kabul edilerek 21 Ekim 2003 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girdiği, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programında yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanan enerji üretiminin artırılması için bir program hazırlanmasının kısa vadeli öncelikler arasında bulunduğu, Programda enerjide ithalat bağımlılığının azaltılması ve arz güvenliğinin sağlanması amacıyla yenilenebilir enerji kaynakların kullanımının artırılmasının Türkiye ulusal enerji politikasının son derece önemli bir parçası olduğu vurgulanarak, bu bağlamda yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının desteklendiğinin belirtildiği, yenilenebilir kaynaklarımızdan elektrik üretiminin bir an önce arzulanan seviyede gerçekleştirilmesi için gerekli kanuni düzenlemelerin yapılmasının zorunluluk arz etmesi nedeniyle bu Kanun Tasarısının hazırlandığı ifade edilmiştir.

Kömür, doğalgaz ve fuel-oil gibi fosil yakıtlarının kullanımı sonucu dünya yüzeyinin ortalama sıcaklığında meydana gelen artışa bağlı olarak uzun

vadede iklim değişiklikleri, buzulların erimesi, mevsimlerin kayması ve tarım alanlarının verimsizleşmesi gibi sorunlara yol açabilecek nitelikteki sera gazı salınımının düşürülmesi amacıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına öncelik verilmesinin, doğanın korunması bakımından taşıdığı önem açıktır.

İptali istenilen "kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim" tesisi kurulmasına uygun elektrik enerjisi kaynakları da, yenilenebilir enerji kaynakları arasında yer almaktadır.

Hidroelektrik elektrik üretim tesislerinin kurulabilmesi ve faaliyet gösterebilmesi, diğer elektrik üretim tesislerinde olduğu gibi, bu konuda izin, ruhsat ve lisans alınmasına bağlıdır. Söz konusu izin, ruhsat ve lisansın verilebilmesi ise ilgili mevzuatta öngörülen koşulların yerine getirilmesine bağlı bulunmaktadır.

Konuya ilişkin süreç özetlenecek olursa, elektrik piyasasında faaliyet gösterebilmek için öncelikle Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan (EPDK) "üretim lisansı" alınması gerekmektedir. Hidrolik kaynaklardan elektrik enerjisi üretmek amacıyla lisans başvurusunda bulunmak için ise öncelikle hidrolik kaynaklar için DSİ ile yapılmış Su Kullanım Hakkı Anlaşmasının veya Su Kullanım Hakkı Anlaşması imzalayabilmeye hak kazanıldığının belgelenmesi gerekmektedir. Anılan Anlaşma, belirli bir miktardaki suyun doğal hayatın korunması amacıyla ırmak yatağına bırakılmasını ve bu miktarın yeterli olmaması durumunda su miktarının artırılmasını öngörmektedir. Lisans başvurusunu incelemeye alan EPDK, öncelikle ilgili mevzuatta öngörülen amaçlara uygunluk açısından inceleme yapmakta ve ilgili mevzuat uyarınca diğer kurum ve/veya kuruluşlardan konuya ilişkin nihai görüşlerini istemektedir. EPDK tarafından yapılan inceleme ve değerlendirme sonucu lisans alması Kurul kararıyla uygun bulunan başvuru sahibi tüzel kişiler, uygun bulma kararının kendilerine yapılan yazılı bildirimi izleyen otuz gün içerisinde Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği çerçevesinde ilgili kuruma başvurmak zorundadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 1. maddesinde, bu Kanun'un amacının, bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin, sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamak olduğu hükme bağlanmış, 10. maddesinde de, gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmelerin, Çevresel Etki

Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlü oldukları belirtilmiştir.

"Çevresel Etki Değerlendirmesi" (ÇED) kavramı, gerçekleştirilmesi plânlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları ifade etmektedir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında ÇED raporu hazırlanması zorunlu olan projeler ile bu projelere ilişkin yapılacak çalışmalar sırasında başvurulması gereken mevzuat, anılan Yönetmelikte belirtilmiştir. ÇED Raporu hazırlanması zorunluluğu öngörülmeyen projeler yönünden de proje tanıtım dosyalarının Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerince yapılacak inceleme sonucunda da bu projelerin çevreye etkilerinin değerlendirilerek bunlar yönünden de ÇED raporu istenebilmesi olanağı getirilmiştir. Çevresel etki değerlendirmesi sürecinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca komisyon kurulurken projenin yer aldığı bölge ve yukarıdaki mevzuat hükümleri gözetilerek, ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri de komisyonda yer almaktadır. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine göre Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir kararı alınmadıkça, bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemeyeceği kabul edilmektedir.

Bu noktada, elektrik piyasasında faaliyet gösterme yeterliğini gösteren "üretim lisansı"nın, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilmesi anlamını taşımadığı gibi bu iznin yerine geçmediği, kaldı ki elektrik üretim tesislerinin kurulması izinleri yönünden EPDK'nın yetkili olmadığı da belirtilmelidir. Söz konusu tesislerin kurulması bakımından izin vermeye yetkili makamlar, bölgenin özelliğine ve konumuna göre ilgili kanunlarda belirtilmiştir.

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kuralda yer alan nitelikteki hidroelektrik üretim tesislerinin kurulmasının çevrenin tahribatına yol açabileceği ileri sürülmekte ise de iptali istenilen kural, söz konusu tesislerin kurulması ve faaliyet göstermesi bakımından izin, ruhsat ve lisans alınması koşulunu ortadan

kaldırmadığı gibi bunların alınabilmesi için mevzuatta öngörülen koşullarda da herhangi bir değişiklik yapmamaktadır.

Bu durumda, "kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim" tesisi kurulmasına uygun elektrik enerjisi üretim kaynaklarının, 5346 sayılı Kanun kapsamında yenilenebilir enerji kaynakları kapsamında sayılmasının, sağlıklı ve dengeli yaşam hakkına ve kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirmesine engel olduğunun ve kamu yararı ile hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğunun söylenebilmesi olanaklı değildir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 17. ve 56. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Dava konusu kuralın Anayasa'nın 166. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

B) 6094 Sayılı Kanun'un 4. Maddesiyle, 5346 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinden Sonra Gelmek Üzere Eklenen 6/C Maddesinin Son Fıkrasının ***"…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."*** **Bölümünün İncelenmesi**

Dava dilekçesinde, yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik enerjisi üretimi amaçlı kullanımının kamu düzeni ve kamu yararına ilişkin olduğu, 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisans kapsamındaki denetiminin genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olduğu, kamu hizmetlerinin Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ile diğer kamu tüzelkişilerinin dışında gerçek ve tüzel kişilerce yürütülebilmesi mümkün olmakla birlikte bunların denetiminin asli ve sürekli bir kamu görevi olması nedeniyle Anayasa'nın 128. maddesi uyarınca ancak memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülebileceği, EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinin niteliğinin ve statüsünün yasada açık ve net olarak gösterilmediği gibi yetkilendirmenin niteliği ve kurallarının da belirtilmediği, denetim şirketleri ile idare arasında statüer bir ilişkinin bulunmadığı ve denetim şirketi elemanlarının Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen kamu görevlileri kapsamına girmediği, denetim

şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esasların Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesinin Anayasa'nın 128. maddesinde öngörülen kanunla düzenleme ilkesine aykırı olduğu, düzenlemenin kişiler ve idare yönünden belirsiz bulunduğu, yasayla düzenlenmesi gereken konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisi verilemeyeceği belirtilerek iptali istenilen kuralın Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kuralın yer aldığı fıkra, 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetimini düzenlemektedir. Bu inceleme ve denetimin EPDK tarafından yapılacağını veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak yaptırılabileceği öngörülmektedir. Fıkranın, söz konusu inceleme ve denetimin EPDK tarafından denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak yaptırılabileceğine ve denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esasların Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceğine ilişkin bölümü, dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

Anayasa'nın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez"* denilmektedir. Buna göre, yasa ile yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilebilmesi olanaklı değildir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yasa ile yetkilendirme Anayasa'nın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamını taşımamaktadır. Temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yönetimin düzenlemesine bırakılması, Anayasa'nın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur.

Anayasa'nın 128. maddesinde de "*Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür....*" denilmektedir.

Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararını ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinlikler olarak tanımlanan kamu hizmetinin, kamu hukukunun genel ilkeleri gereğince, doğrudan idare, kuruluş ve kurumları eliyle, kamusal yönetim biçimine göre yürütülmesi asıl ve olağandır.

5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki incelenmesi ve denetlenmesi işlemlerinin kamu hizmeti niteliği taşıdığı kuşkusuzdur. Nitekim, bu inceleme ve denetlemenin EPDK tarafından yapılacağı veya gerektiğinde EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak yaptırılabileceği belirtilmiştir.

Hizmet satın alınarak yaptırılacak denetimde, denetim şirketlerinin yetkilerinin sınırları, söz konusu denetim sonuçlarının EPDK yönünden bağlayıcılık taşıyıp taşımadığı ve bu aşamada EPDK'nın denetim yetkisinin ayrıca devam edip etmediği, lisans kapsamında yapılan inceleme ve denetimlerde denetlenen şirket ile denetleyen şirketin yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmediğinin ya da usulsüzlük yapıldığının tespiti halinde uygulanacak yaptırım ve sonuçları, denetimin tekrarlanabilirliği hususlarında dava konusu kuralda bir açıklık bulunmamakta, denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esasların Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceğinin belirtilmesi ile yetinilmektedir.

Denetim şirketlerinin yetkileri ve nitelikleri ile bu şirketlerce yapılacak denetimin usul ve esaslarına ilişkin temel ilkeler belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi verilmesi, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırılık oluşturur.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması gereklidir.

Denetim şirketlerince yapılacak denetimin usul ve esaslarına ilişkin temel ilkelerin belirlenmemesi, söz konusu kuralın belirsizliğine de yol açmakta ve bu belirsizlik, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılık oluşturduğu gibi dava

konusu kural yönünden Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceğini öngören Anayasa'nın 128. maddesi yönünden yapılacak denetime de engel oluşturmaktadır.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle kural Anayasa'nın 10. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir… Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" denilmektedir. Bu yasak, birbirinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme, eşitliğe aykırılık oluşturur. Başka bir anlatımla, kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz.

Dava konusu kuralda, denetimlerin EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerince yapılması halinde masrafların ilgililere ait olacağı belirtilmiştir. İnceleme ve denetimin EPDK tarafından yapılması halinde denetlenen bakımından mali bir külfete yol açmamakta iken söz konusu denetimin EPDK tarafından yetkilendirilen denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak yaptırılması halinde denetim masraflarının denetlenenden alınması sonucuna yol açan düzenleme, denetlenenler yönünden aynı hukuki konumda bulunan şirketlere farklı işlem ve yükümlülükler getirilmesi sonucunu doğurmakta ve eşitlik ilkesine de aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 7. ve 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Hicabi DURSUN bu görüşe katılmamıştır.

Fulya KANTARCIOĞLU bu görüşe farklı gerekçeyle katılmıştır.

C) 6094 Sayılı Kanun'un 5. Maddesiyle, 5346 Sayılı Kanun'un 8. Maddesine Eklenen Beşinci Fıkranın İncelenmesi

Dava dilekçesinde, çeşitli yasa ve kararlarla korunan alanlarda yenilenebilir enerji üretim tesislerinin kurulmasının bu alanların korunma gerekçelerine aykırı bir durum olduğu, koruma statüsü verilen alanlarda yenilenebilir enerji üretim tesisleri kurulması ile bu alanların niteliklerini kaybedeceği, üstün biyolojik çeşitlilikleri, üstün peyzaj ve sosyal/kültürel değerleri barındırmaları nedeniyle korunan alanların sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamanın gereği olduğu, korunan alanlarda yenilenebilir enerji tesislerinin kurulabileceğine dair düzenlemenin zaten sınırlı ve dar ölçekte olan koruma alanlarının tahrip edilmesine neden olacağı, enerji sektörünün taleplerinin kamu yararından üstün tutulmasının Anayasa'nın 2., 17., 56. ve 166. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen kural; milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verileceğini öngörmektedir.

Kuralda yer alan milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları, muhafaza ormanları, yaban hayatı geliştirme sahaları, özel çevre koruma bölgeleri ile doğal sit alanları; Çevre Kanunu, Milli Parklar Kanunu, Orman Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve Kara Avcılığı Kanunu'nda getirilen hükümlerle özel olarak korunan alanlardır. Bu alanlarda yapılaşmaya gidilebilmesi, öncelikle söz konusu Kanunlarda böyle bir yapılaşmaya olanak tanınmasına ve bu doğrultuda yetkili makamlarca izin verilmiş olmasına bağlıdır.

İptali istenilen kural, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulabilmesi bakımından yukarıda anılan Kanunlarda öngörülen düzenlemelerin uygulanma zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Bir başka deyişle, 6094 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları, muhafaza ormanları, yaban hayatı geliştirme sahaları, özel çevre koruma bölgeleri ile doğal sit alanlarında ilgili mevzuat uyarınca kurulması mümkün

olmayan yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı bir elektrik üretim tesisinin, 6094 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle kurulabilmesi mümkün değildir.

Dava konusu kuralda, belirtilen alanların niteliğine göre ilgili Bakanlık veya koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla bu alanlarda yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verileceğinin belirtilmesi, yetkili makamların olumlu görüş ya da bu olumlu görüş üzerine tesis kurma izni verirken, çevre mevzuatı hükümlerinden bağımsız hareket edebilmelerine olanak tanımamaktadır. Bu bağlamda, iptali istenilen kuralda yer alan "izin verilir" ibaresi, mevzuata ilişkin bir değerlendirme yapılmaksızın mutlak izin verme zorunluluğunu ifade etmemekte, yapılacak inceleme ve değerlendirme sonucu mevzuata uygun talepler doğrultusunda izin verilebileceği anlamını taşımaktadır.

Belirtilen niteliği dolayısıyla dava konusu kural, hukuk devleti ilkesine, sağlıklı ve dengeli yaşam hakkına ve kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına aykırılık oluşturmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 17. ve 56. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 166. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

29.12.2010 günlü, 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un:

A) 4. maddesiyle 10.5.2005 günlü, 5346 sayılı Kanun'un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının "…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." bölümünün yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B) 1- 1. maddesiyle 5346 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (11) numaralı bendinde yer alan "… kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı onbeş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim …" ibaresine,

2- 5. maddesiyle 5346 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen beşinci fıkraya,

yönelik iptal istemleri, 5.7.2012 günlü, E. 2011/27, K. 2012/101 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra ve ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE,

5.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

29.12.2010 günlü, 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un:

A- 1. maddesiyle, 10.5.2005 günlü, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (11) numaralı bendinde yer alan "… kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı onbeş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim …" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- 4. maddesiyle 5346 sayılı Kanun'un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının "…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Hicabi DURSUN'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- 5. maddesiyle 5346 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen beşinci fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

5.7.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Hicabi DURSUN

Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN

FARKLI GEREKÇE

29.12.2010 günlü, 6094 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle 5346 sayılı Kanun'un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının birinci cümlesinin "veya gerektiğinde masrafları ilgililere ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir." bölümü ile ikinci cümlesine ilişkin karar gerekçesine Anayasa Mahkemesi'nin 13.1.2011 günlü E.2007/2 K.2011/13 sayılı kararın da 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "özel hukuk tüzel kişilerine" ibaresine ilişkin gerekçede belirtilen görüşler doğrultusunda farklı gerekçe ile katılıyorum.

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞI OY YAZISI

29.12.2010 günlü, 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının birinci cümlesinde yer alan *"…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."* bölümünün Anayasa'nın 7. ve 10. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi iptal kararında, 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetiminin EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle bu şirketlere yaptırılmasına ilişkin usul ve esasların Bakanlık görüşü alınmak suretiyle EPDK tarafından çıkartılacak yönetmelikle düzenlenmesini Anayasa'ya aykırı görmüştür. Mahkeme'nin çoğunluk görüşüne göre, yasama organı denetim şirketlerinin yetkileri ile denetimle yetkilendirilmelerine ve bu şirketlerce yapılacak denetimin usul ve esaslarına ilişkin temel ilkeleri belirlemek zorundadır. Mahkeme, çerçevesi kanun ile çizilmeden yürütme organına yetki verilmesini Anayasa'nın 7. maddesinde yer alan yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırı bulmuştur.

1982 Anayasası'nın 47. maddesinin son fıkrasında 13.08.1999 tarihli ve 4446 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile yapılan değişiklikle "Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabileceği veya devredilebileceği kanunla belirlenir." hükmü getirilmiştir. Bu hükme göre idarenin üstlendiği yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmesi ile gerçek ve tüzel kişilere yaptırılabileceği veya devredilebileceğinin kanunla belirleneceği düzenlenmiştir. Hükümde, hangi türden faaliyetlerin kamu hizmeti olarak görülebileceği düzenlenmediği gibi, hangi türden faaliyetlerin İdarece üstlenileceği veya yürütüleceği de belirtilmemiştir. Dolayısıyla bu iki noktada yasa koyucunun, Anayasa'nın diğer hükümlerini de dikkate alarak bir takdir hakkı bulunduğu açıktır. Bir hizmetin "niteliği gereği" kamu hizmeti olduğu anlayışı çağdaş demokratik hukuk ilkeleriyle bağdaştırılamaz. Bu itibarla somut Anayasa hükümleri dayanak gösterilerek bir Anayasal kamu hizmeti kategorisi yaratılarak ve bunların

dışındaki kamu hizmetlerinin belirlenmesi veya kamu hizmeti olmaktan çıkartılması siyasi iradenin takdirine bırakılmalıdır.

Öte yandan Anayasa'da kamu hizmeti olarak yürütülmesi zorunlu tutulan hizmetlerin mutlaka devlet veya diğer idari birimlerce bizzat yürütüleceğini söylemek de pozitif hukuk açısından mümkün görünmemektedir. Örneğin ulusal güvenlik, kamu düzeninin sağlanması ve adalet hizmetlerinin sağlanması Anayasa hükümlerine göre zorunlu olarak kamu hizmeti sayılmakla birlikte bu hizmetlerin mutlaka devlet tarafından bizzat yerine getirileceği anlamına gelmemektedir. Aksi düşünce bazı ulusal güvenlik hizmetlerinin köy korucuları eliyle yürütülmesini, bazı kamu düzeninin sağlanmasına ilişkin hizmetlerin özel güvenlik kuruluşlarınca ve adalet hizmetlerinin tahkim usulü ile özel kişilere de gördürülüyor olmasını açıklayamayacaktır.

Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrası ise yasa koyucunun kamu hizmeti olarak belirlediği hizmetlerin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceğini düzenlemektedir. Dava konusu, 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetiminin EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle bu şirketlere yaptırılmasına ilişkin kuralda EPDK'nın genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu denetim yetkisi konusunda EPDK'nın sahip olduğu hakkın devri söz konusu olmayıp, bir kamu hizmetinin özel şirketlere gördürülmesi söz konusudur. Kural, "denetim yetkisinin devrini" kapsamaması nedeniyle ortada denetim yetkisinin devri yönünden iptali gerekli kılan bir Anayasal neden de bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 47. maddesinin dördüncü fıkrası yasa koyucuya, kamu hizmetlerini özel hukuk rejimine tabi tutarak özel kişilere gördürme konusunda açık bir takdir yetkisi vermektedir. Nitekim dava konusu kural ile 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetiminin EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle bu şirketlere yaptırılmasına olanak verilmiş, Anayasa Mahkemesi de böyle bir hizmet alımını Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Mahkeme dava konusu kuralı, yasama organının denetim şirketlerinin yetkileri ile denetimle yetkilendirilmelerine ve bu şirketlerce yapılacak denetimin usul ve esaslarına ilişkin temel ilkeleri belirlememesi nedeni ile iptal etmiştir. Ancak yasama

organının denetim şirketlerinin yetkileri ile denetimle yetkilendirilmelerine ve bu şirketlerce yapılacak denetimin usul ve esaslarına ilişkin temel ilkeleri belirlemesi zorunluluğunun anayasal dayanağı bulunmamaktadır.

Yasa koyucu, Anayasa'nın 47. maddesinin dördüncü fıkrasına uygun olarak 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetiminin EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle bu şirketlere yaptırılmasını uygun görmüştür. Böylece bu hizmetin özel kişilere özel hukuk hükümlerine göre gördürülmesine olanak verilmiştir. Yasa koyucunun denetim şirketlerinin hukuksal yapılarını, gördürülecek işe göre bu şirketlere verilecek yetkilerini kapsam ve niteliğini ve yine yaptırılacak işe göre bu şirketlerce yapılacak denetimin usul ve esaslarının belirlenmesini yürütme organına bırakması, yasama organının takdir yetkisi kapsamındadır.

Öte yandan bu şirketler, şirketler hukukuna tabi oldukları gibi, bu nitelikteki sözleşmeler de borçlar hukuku kurallarına tabidir. Ayrıca idare ile şirket arasında yapılacak sözleşmelerin hazırlanmasında 5346 sayılı Kanunun tüm hükümlerine riayet edilmesi de yasal bir zorunluluktur. Başka bir deyişle özel hukuk sözleşmesi ile denetim işini gördürecek olan EPDK'nın, o hizmetin özelliği gereği çıkabilecek tüm sorunları ve bu bağlamda tek taraflı değişiklik ve fesih konularını önceden belirleyip sözleşmeyi 5346 sayılı Kanun'a, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na, 4735 sayılı Kamu İhaleleri Sözleşme Kanunu'na ve diğer ilgili kanunlara uygun hazırlaması zaten bir zorunluluktur.

Bundan başka, itiraz konusu kuralda açıkça belirtildiği gibi yapılacak inceleme ve denetim "lisans kapsamı" ile sınırlı olacağından, EPDK ile denetim şirketleri arasındaki sözleşmelerde elektrik üretimi yapan tesislerin lisanslamasına ilişkin mevzuat ile lisans hükümleri de gözetilmek zorundadır. Bu itibarla EPDK ile denetim şirketleri arasında imzalanacak anlaşmaların çerçevesinin ayrıca özel bir kanunla çizilmesi zorunluluğunun Anayasal bir dayanağı bulunmamaktadır.

Kapsamında, hidrolik, rüzgar, güneş, jeotermal, biyokütle, biyogaz, dalga, akıntı enerjisi, gel-git gibi fosil olmayan enerji kaynaklarını bulunduran yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretilmesi amacı ile kurulacak elektrik üretim tesislerinin kuruluşundan faaliyetine kadar her aşamada mevzuatta

öngörülen izin, ruhsat ve lisans dahilinde EPDK tarafından inceleneceği ve denetleneceği iptal edilen bölümün önceki kısmında yer almaktadır. İptal edilen kısım ise *"veya gerektiğinde"* ibaresiyle başlamaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları gibi geniş bir alanın kurum bünyesinde kurulacak denetim teşkilatı ile her zaman etkin ve verimli bir denetimin yapılabilmesi ekonomik ve rantabl değildir. Bu alandaki denetim yetkisinin EPDK'nın tekeline bırakılmasıda dünya gerçekleri ile örtüşmemektedir. Esasen dinamik bir kavram olan ve dünyadaki standartları sürekli değişme ve gelişme gösteren denetimin yasal çerçevesinin oluşturulmasının zorunlu olarak istenmesi durumunda dahi bunun her mümkün olamayacağı açıktır.

Sonuç olarak öteden beri bazı kamu hizmetlerinin esas itibariyle özel hukuk hükümlerine tabi olması gerektiği savunulmaktadır. Bu görüşün giderek Türk hukukunda benimsenmeye başlamasının bir sonucu olarak endüstriyel ve ticari nitelikteki bazı kamu hizmetlerine özel hukuk hükümleri uygulanmaya başlamış, "kamu hizmetlerinin en verimli ve etkin biçimde işletilmesi gereği"nden hareketle, kamu hizmetlerinin gördürülmesi konusunda idareye geniş bir takdir yetkisi tanıma eğilimi artmaktadır. Bu itibarla 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretim ve dağıtımı yapılan diğer tesislerin lisansı kapsamındaki inceleme ve denetiminin EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle bu şirketlere yaptırılmasına ilişkin usul ve esasların kanun ile değil de Bakanlık görüşü alınmak suretiyle EPDK tarafından çıkartılacak yönetmelikle düzenlenmesine ilişkin kuralda Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

Anılan gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Hicabi DURSUN

Esas Sayısı : 2012/7
Karar Sayısı : 2012/102
Karar Günü : 5.7.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bakırköy 1. İnfaz Hâkimliği

İTİRAZIN KONUSU: 13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "… zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, …" ibaresinin, Anayasa'nın 17. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Taammüden adam öldürme suçundan müebbet hapis cezası infaz edilmekte olan hükümlünün, eşi ve yakın akrabaları dışında ad ve adreslerini bildirdiği üç kişilik ziyaretçi listesinin değiştirilmesi istemini inceleyen Mahkeme, Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vardığı kuralın iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Hâkimliğimizin yukarıda esas numarası yazılı koğuşturma evrakı üzerinde yapılan inceleme araştırma sırasında verilen ara karar gereğince hükümlü … hakkında uygulanması durumu bulunan 5275 sayılı Yasa'nın 83/1. maddesinin Anayasa'ya aykırılığına kanaat getirildiğinden, Anayasa'ya aykırılık hususunun incelenip değerlendirilmesi için dosyanın gönderilmesi kararı verilmiştir.

Hâkimliğimizce Anayasa'ya aykırılık nedenlerinin anlaşılabilmesi için kısaca dosyanın başlıklar hâlinde özetlenmesi gerekmektedir.

1- Hükümlü …, dosyadaki bilgi ve belgelere göre taammüden adam öldürmek ve bu suça iştirakten dolayı müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına hükmedilmiş, bu karara istinaden hâlen Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmaktadır.

2- Hükümlü…, Hâkimliğimize gönderdiği dilekçe ile Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkındaki Yönetmeliğe göre 3 kişilik ziyaretçi listesini yasal mevzuat nedeniyle değiştiremediğini, zira 60 günlük süre içerisinde tanınan haktan yakın akrabalarına ulaşamaması ve bu durumu sağlıklı değerlendirememesi nedeni ile yararlanamadığını, aradan geçen sürede bu listeyi değiştirmek istediğini talep etmiştir.

3- Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hâkimliğimize gönderdiği 27.12.2011 tarih ve 2011/14752 sayılı cevabi yazıda özetle; "… Akrabası dışında bulunan 3 arkadaş listesinde ise 60 gün süre içerisinde bildirmesi gerektiği ve bu listede belirtilen kişilerin ölüm, doğal afet, ağır hastalık ve ziyaretçisinin ziyaret olanağını ortadan kaldıracak yerleşim değişikliği gibi zorunlu hâllerde değiştirebileceği olarak düzenlediği ve bu nedenle 3 ziyaretçi listesinin değiştirilemediği hususu bilgilerinize arz olunur." diyerek yasal olanağın bulunmadığını bildirmiştir.

4- Hükümlü …'ın dosyamıza getirtilen müddetnamesinde Şartla Tahliye tarihinin 14.03.2020, Bihakkın Tahliye tarihinin 12.03.2040 tarihi olarak tespit edildiği görülmüştür.

5- Hükümlü …'nın akrabası olmayan ziyaretçi listesini verilen 60 günlük süre içerisinde 27.02.2009 tarihinde kuruma verdiği, Hâkimliğimize yazmış olduğu dilekçe tarihinin 19.09.2011 tarihi olduğu anlaşılmıştır.

BAŞVURU NEDENLERİ:

Anayasamızın 17. maddesinde herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Yürürlüğe giren tüm yasalarımızın Anayasamızda yer alan bu genel çerçeve içerisinde yer alması gerekir. Nitekim 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazına Dair Kanun'un 3. maddesi de infazda temel amacın açıklanmasını yaparken tutuklu ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumu kolaylaştırmak olduğunu söylemiştir.

İnfazın temel amacında yer alan bu ilke Anayasanın 17. maddesindeki temel hakla doğrudan bağlantılıdır. Zira kişinin cezaevi ortamında cezasını infaz ederken sosyalleşebilmesi ancak, maddi ve manevi varlığını koruma ve güçlendirmesine dayanmaktadır.

Sosyalleşmenin somut dünyadaki karşılığı karşılıklı iletişim kurma, sosyal dünya ile bağlantıda bulunma, gerçek hayat koşullarının içerisinde yer almayı gerektirmektedir. Tutuklu ve hükümlü olan bir kişinin bu hakları yasal olarak kısıtlanmıştır. Ancak, bu kısıtlama altında dahi yasa sosyalleşme yöntemi olarak tutuklu ve hükümlülere bir kısım haklar tanımıştır. Bunlardan bir tanesi de görüş yapabilme hakkıdır. Görüşün hangi çerçevede yapılacağı 5275 sayılı Yasanın 83. maddesinde düzenlenmiş ve bu maddeye dayalı olarak da Adalet Bakanlığınca hükümlü ve tutukluların ziyaret edilmeleri hakkında yönetmelik çıkarılmıştır.

Bu maddeye göre cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlünün yasada sayılan yakınları dışında ad ve adreslerini bildireceği 3 kişi ile daha görüş yapma hakkı bulunmaktadır. Ancak bu hak, yasa metninde bir şarta bağlanmıştır. Bu da, "ZORUNLU HALLER DIŞINDA BİR DAHA DEĞİŞTİRİLMEMEK ÜZERE" ibaresi ile yer almıştır. Nitekim bu maddeye dayalı olarak çıkartılan yönetmeliğin 9/2. fıkrasında akrabası olmayan 3 kişinin isim, soy isim ve adreslerinin 60 gün içerisinde bildirilme yükümlülüğü getirilmiş, yasa da çerçevesi verilen zorunlu haller olarak da "ölüm, ağır hastalık, doğal afet, hükümlü ve tutuklunun nakli ya da ziyaretçinin ziyaret olanağını ortadan kaldıracak yerleşim yeri değişikliği gibi" hususlar sayılmıştır.

Hayatın içerisinde kişinin görüşmek istediği isimleri değiştirememesi, yasa da tanımlanan bu hallerden birinin bulunmaması durumunda kişi cezaevi içerisinde bulunduğu müddet boyunca görüşmek istediği kişileri değiştiremeyecektir. Yasadaki anlatımın hayatın gerçekleri ile bağdaşma olanağı da yoktur. Zira cezaevi ortamına girildikten sonra kendisini ziyaret edeceğini düşündüğü çok yakın bir arkadaşının bile ziyarete gelmemesi halinde tutuklu ya da hükümlünün yapabileceği yasal bir yöntem bulunmamaktadır. Hele ki somut olayda yer alan …. gibi şartla tahliye tarihine bile 8 sene daha bulunan bir kişinin bu müddet boyunca arkadaş listesini değiştirememesi maddi ve manevi varlığını cezaevi içerisinde ilerletememesi sonucunu doğuracaktır.

Hükümlü …'nın ziyaretçi listesini 2009 yılında verdiği, şartla tahliye tarihinin 2020 olduğu, bihakkın tahliye tarihinin 2040 olduğu göz önüne alındığında 83/2. maddede yer alan cümlenin Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olacağı kanaatine ulaşılmıştır.

Yasa koyucu 3 kişilik arkadaş listesinin değiştirilememesine gerekçe gösterirken, öngördüğü hususların somut uygulamada Anayasal kurallara aykırılık teşkil etmeyeceğini düşünmüş olsa da, yukarıda açıklandığı gibi hakkındaki sürelerin bir ömür sürecini kapsayacak şekilde yer alan müddetnameye sahip kişiler için yeni bir yasal düzenleme yapılması gerektiği kanaatine ulaşılmıştır.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle;

5275 sayılı Yasanın 83/1. maddesinde yazılı "ZORUNLU HALLER DIŞINDA BİR DAHA DEĞİŞTİRİLMEMEK ÜZERE" cümlesinin Anayasa'nın 17. maddesindeki temel düzenlemeye aykırılık teşkil ettiği kanaatine varıldığından, takdir yüksek mahkemeye ait olmak üzere bu cümlenin iptaline karar verilmesi arz olunur. 03.01.2012".

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 83. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, ***zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere****, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir."*

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında Anayasa'nın 17. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılmalarıyla 26.1.2012 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar vermiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Salim KÜÇÜK tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, hükümlünün; eşi, yakınları ve yasal temsilcisi dışında, ceza infaz kurumuna bildirdiği üç kişilik ziyaretçi isim listesinde zorunlu hâller dışında bir daha değişiklik yapamadığı, ziyaret hakkı kısıtlanan hükümlünün dış dünya ile iletişim kurmasının ve sosyalleşmesinin engellendiği belirtilerek, kuralın Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kural ile hükümlüye, yasal temsilcisi, eşi ve maddede sayılan yakınları dışında, kendisinin belirleyeceği ve zorunlu hâller dışında bir daha değiştiremeyeceği üç kişi tarafından ziyaret edilme hakkı tanınmaktadır.

Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, "Herkes yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir." Kişinin maddî ve manevî varlığını geliştirme hakkı, insan onurunun korunmasını sağlamaktadır. İnsan onuru kavramı insanın ne durumda, hangi şartlar altında bulunursa bulunsun sırf insan oluşunun kazandırdığı değerin tanınmasını anlatır.

Özgürlüğü mahkeme kararıyla kısıtlanan hükümlünün, hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyetin doğal sonucu olarak sosyal ilişkilerinin sınırlandırılması kaçınılmazdır. İnfazın bir amacı da hükümlünün tahliye sonrası tekrar suç işlemekten vazgeçmesini sağlamaya yöneliktir. Dolayısıyla

hapis cezasının infazında, bir yandan hükümlünün tekrar suç işlemesini önleyecek oranda caydırıcı olması, öte yandan dış dünya ile iletişim kurması ve sosyalleşmesi sağlanarak hükümlüye maddî ve manevî varlığını geliştirme hakkının tanınması gözetilmektedir. Bunun yanında ziyaret hakkının, zorunlu hâllere bakılmaksızın hükümlünün yasal temsilcisi, eşi ve yakınları dışında kalanlar bakımından sınırlandırılmasının, ceza infaz kurumlarının güvenliğinin ve düzeninin sağlanmasına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla ziyaret hakkı değerlendirilirken ceza infaz kurumlarının güvenliğinin ve düzeninin sağlanması ile hükümlülerin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı arasında makul bir dengenin kurulması gerekir.

Öte yandan kural ile hükümlüye üç kişilik ziyaretçi isim listesinde zorunlu hâllerde değişiklik yapabilme hakkı tanınmış, zorunlu hâllerin neler olduğu hususu uygulamaya bırakılarak bu konuda esneklik sağlanmıştır. Bununla birlikte 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca hükümlünün yasal temsilcisi, eşi, Kanun'da sayılan yakınları ile önceden ceza infaz kurumuna bildirdiği üç kişilik listede yer alanların dışında kalan kişilerin ziyaretine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yazılı olarak izin verilebilmektedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 17. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU ile Muammer TOPAL bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "… zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, …" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Serruh KALELİ, Fulya KANTARCIOĞLU ile Muammer TOPAL'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 5.7.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY GEREKÇESİ

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesinin ilk fıkrasında "Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu haller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir" denilmiş, fıkranın sadece "zorunlu haller dışında bir daha değiştirilmemek üzere" bölümünün iptali istenmiştir.

5275 sayılı Yasa'nın "İnfazda temel amaç" başlıklı 3. maddesinde, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amacın, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün, yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak olduğu belirtilmiştir. Suçlunun yeniden sosyalleşebilmesi için onun da diğer bireyler gibi onurlu bir yaşam sürdürme hakkı bulunduğu bilinciyle eğitim ve sosyal faaliyetlerinin geliştirilmesi, haberleşme ve ziyaret imkânlarına olanak tanınması gerekmektedir. Bu nedenle belirtilen olanaklardan yararlanmalarının hükümlüler için bir hak olduğu kabul edilerek çağdaş ceza infaz hukukunda buna ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Hükümlülerin yeniden sosyalleşebilmesi için onlara tanınan hakların Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığını geliştirme kapsamında olduğu açıktır.

Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında Herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu, üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı; kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamayacağı belirtilmiştir. Mahkeme kararıyla özgürlüğü sınırlanmış olan hükümlünün de temel insan haklarına sahip olduğu, bu durumda da insanlık onuruna saygı gösterilmesi ve kişiliğini geliştirebilmesi için bazı olanaklardan yararlandırılması gerektiği kuşkusuzdur. Bu bağlamda, hükümlünün dış dünya ile iletişiminin ve yeniden sosyalleşmesinin sağlanması için ziyaret hakkı tanınması önemlidir. Ancak, cezanın infaz edildiği kurumun, güvenliğinin ve düzeninin sağlanması, hükümlüler arasında adaletin gerçekleştirilebilmesi için ziyaret hakkına sınırlama getirilebileceği kabul edilebilirse de bunun, Anayasa'nın, 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin hak ve özgürlükler alanında açılımını yansıtan 13. maddesine uygun olarak yapılması gerekir.

Anayasa'nın 13. maddesiyle uyum sağlanabilmesi, ziyaret hakkına dava konusu kuralla getirilen sınırlamanın, infaz kurumlarının güvenlik ve disiplininin korunması için gerekli ve amaca ulaşmak için elverişli olmasının yanı sıra ölçülük koşulunu da içermesine bağlıdır.

Hükümlünün, yasada sayılan yakınları dışında ziyaretine geleceği düşüncesiyle ad ve adreslerini bildireceği üç kişiyi zorunlu haller olmaksızın bir daha değiştirememesi, bu kişilerin ziyaretten vazgeçmesi durumunda, hakkını kaybetmesine yol açacaktır. İnfaz kurumlarının güvenliğinin ve düzeninin sağlanması bakımından, gerekli ve elverişli bulunduğu düşüncesiyle ziyaretçilerin çok sık olarak değiştirilmelerine sınır getirilebilirse de bunun sınırlama amacını aşacak biçimde zorunlu haller dışında olanaksız kılınması ölçüsüz bir düzenleme olup, Anayasa'nın 13. maddesi ile bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle iptali istenen kuralın Anayasa'nın 13. ve 17. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili	Üye	Üye
Serruh KALELİ	Fulya KANTARCIOĞLU	Muammer TOPAL

Esas Sayısı : 2012/9
Karar Sayısı : 2012/103
Karar Günü : 5.7.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Hava Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun;

1- 47. maddesinin birinci fıkrasının 22.3.2000 günlü, 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle değiştirilen (A) bendinin,

2- 31.3.2005 günlü, 5329 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının,

3- 26.2.2008 günlü, 5739 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 10. maddesinin ikinci fıkrasının,

Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sanığın izin tecavüzü suçundan cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasında, Anayasa'ya aykırılık iddiasını ciddi bulan Mahkeme, itiraz konusu kuralların iptalleri için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"I. İDDİA, MÜTALAA VE YARGILAMA AŞAMALARI:

Hv.K.K.lığı Askeri Savcılığının 02.11.2011 tarih ve 2011/261-115 Esas Karar sayılı iddianamesi ile sanık Hv.P.Er ….'nin 04.06.2011-18.06.2011 tarihleri arasında İzin Tecavüzü suçunu işlediği iddiası ile sanık hakkında Askeri Mahkememizde dava açılmıştır. Yapılan yargılama sırasında Askeri Savcı sanık hakkında verilecek cezanın paraya çevrilememesinin, ertelenememesinin ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilememesinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla, 1632 sayılı As.C.K'nın 47 nci maddesinin Ek-8 inci maddesinin ve Ek-10 uncu maddesinin T.C. Anayasası'na aykırı olması sebebiyle bu maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasını talep etmiştir.

II. SORGU VE SAVUNMA:

Sanık ..., "Ben 27.05.2011 tarihinde yol dâhil 8 (sekiz) gün süreyle izne gönderildim, 04.06.2011 tarihinde birliğime katılış yapmam gerektiğini biliyordum, ancak katılamadım, çünkü ben izne nişanlımı görmeye gitmiştim, daha önce nişanlımın ilişkisi olduğu birisi vardı, ben izine gittiğimde ikisini beraber gördüm, sonra nişanlımdan ayrıldım, ayrıldıktan sonra psikolojim yerinde değildi, eve gidecek halde bile değildim, bir gün Taksim de gezerken eniştem beni buldu, seni askerlik yaptığın birliğe göndereceğiz dedi, biletimi almıştı, eniştemle beraber Harem'e gittik, otogardayken daha otobüse binemeden polisler GBT sorgusu yaptı, benim aramam olduğu görüldü ve beni alıp önce karakola sonra Alemdağdaki inzibata teslim ettiler, oradan da birliğime gönderdiler" şeklinde savunma yapmıştır.

III. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME:

Sanık Hv.P.Er …. hakkında İzin Tecavüzü suçunu işlediği iddiasıyla askeri Mahkememizde kamu davası açılmıştır.

Askeri Savcı, sanığın ceza aldığı takdirde As.C.K'nın 47 nci maddesi gereğince cezasının ertelenemeyeceğini, Ek-8 inci maddesi gereğince cezasının paraya çevrilemeyeceğini ve Ek-10 uncu maddesi gereğince hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceğini ve bu durumun Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2 nci maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti bir hukuk devleti olup, 10 uncu maddesine göre ise herkes kanun önünde eşittir.

Hukuk devleti ilkesi ve eşitlik kavramı Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında ayrıntılı olarak incelenmiş ve ifade edilmiştir.

01.06.2005 tarihinde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlarla beraber Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ceza ve infaz siyaseti değişmiş, 05.06.2005 tarihinden sonra hapis cezaları seçenek yaptırımlara çevrilebilmeye veya ertelenebilmeye başlanmıştır.

Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre 1 yıl ve daha az süreli hapis cezaları paraya çevrilebilmekte ve 51 inci maddesine göre de; 2 yıl veya daha az süreli hapis cezaları ertelenebilmektedir. Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanunun 231 inci maddesine göre de 2 yıla kadar olan hapis cezalarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmektedir. Türk Ceza Kanununda ve Ceza Muhakemesi Kanununda bu şekilde değişiklikler yapılmasına rağmen As.C.K'nunda gerekli değişiklikler yapılmamıştır. 5329 sayılı Kanunla Askeri Ceza Kanununa eklenen Ek-8 inci maddenin 2 nci fıkrası gereği sırf askeri suçlar ile kanunun 3 üncü babının 4 üncü faslında yazılan suçlar hakkında kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ile ön ödeme hükümlerinin uygulanamayacağına hükmedilmiş, ayrıca 5739 sayılı kanunla Askeri Ceza Kanununa eklenen Ek-10 uncu maddesinin 2 nci fıkrası gereği bu kanunda yazılı suçlarla ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesinin 5 ile 14 üncü fıkralarının uygulanamayacağı hükme bağlanmıştır.

Görülmekte olan davadaki İzin Tecavüzü suçu da sırf askeri suç olarak tanımlanmıştır, ancak bu tanımın yasal dayanağı bulunmamaktadır. Askeri Yargıtay içtihatlarıyla kanunda yazılı bazı suçlar sırf askeri suç olarak değerlendirilmekte, bazı suçlar ise sırf askeri suç olarak değerlendirilmemektedir. Bu hususta mevzuatta ve içtihatlarda belirli tanım ve birlik mevcut değildir. Bunun yanı sıra kanundaki suç ve cezaların uygulanmasında belirsizlik ve adil olmayan ve hakkaniyete aykırı olan durumlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sebeplerle mahkeme tarafından verilecek cezanın ertelenememesinin, paraya çevrilememesinin ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilememesinin öncelikle uluslar arası hukuk kaidelerine ve daha sonra Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na aykırı olduğu değerlendirmektedir.

Günümüzde Silahlı Kuvvetlerin profesyonel hale getirilmesi tartışılmaya başlanmış ve nispeten uygulanmaya konulmuştur. Bunun yanı sıra zorunlu

askerliğin kaldırılması, vicdani ret sisteminin getirilmesi ve bedelli askerlik uygulanmasının yapılması gibi hususlar tartışılmaktadır. Hatta son olarak 6252 sayılı kanun 30.11.2011 tarihinde kabul edilmiş ve bu kanunun geçici 46 ncı maddesi ile bedelli askerlik kabul edilmiş ve uygulanmaktadır. Tüm bu gelişmeler karşısında askerliğe kendi isteği ve rızasıyla gelip de daha sonra genellikle Firar ve İzin Tecavüzü suçlarından mahkûm olanlara verilecek cezaların ceza genel hükümlerinden farklı olarak hapis cezası uygulanmasının ve bu cezasının seçenek yaptırımlara çevrilememesinin hakkaniyetle bağdaşmadığı değerlendirilmektedir.

Dava konusu olayda sanığın cezalandırılması talep edilen Askeri Ceza Kanunun 66 ncı maddesi uyarınca ceza alması durumunda cezasının ertelenemeyeceği, paraya çevrilemeyeceği ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Askeri Ceza Kanununa 5739 sayılı Kanunla eklenen Ek-10 uncu maddesinin 2 nci fıkrası, "Bu kanunda yazılı suçlarla ilgili olarak 04.12.2004 tarihle ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231 inci maddesinin 5 ila 14 üncü fıkraları uygulanmaz." hükmünü içermektedir.

5739 sayılı Kanunun gerekçesinde ise "Askeri Ceza ve Disiplin yargılanmasında askerlik hizmetinin özelliklerinden kaynaklanan bir takım istisnaların kabulü zorunludur... Maddenin 2 nci fıkrası ile Askeri Ceza Kanununda yazılı suçlar bakımından Askeri Yargı siteminde uygulanan Askeri Disiplin ve bu yargının kendine mahsus özellikleri dikkate alınarak Askeri Ceza Kanununda yazılı suçlarla ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesinin 5 ila 14 üncü fıkralarında düzenlenen denetimli serbestlik ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin müessesenin Askeri Yargıda yer almaması amacıyla değişiklik yapılmıştır." denilmektedir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması uygulaması Türk Ceza Hukukuna 01.06.2005 tarihinden itibaren girmiş ve günümüzde Ceza Genel Hukukunda halen uygulanmaktadır. Ceza yargılamasına cezalar faile ve fiile bağlı olarak belirlenmektedir. Hâkim gerçekleştirildiğine vicdanen kanaat getirdiği suç sebebiyle cezaya hükmederken failin ve fiilin özelliklerini dikkate alarak cezayı şahsileştirmek durumundadır. Cezanın öncelikli amacı önlemek diğer amacı ise ödetmektir. Başka bir amaç ise infaz sırasında ve infazdan sonra suç işleyen kişiyi topluma kazandırmaktır. Askeri Mahkemelerde ise bazı cezalar

paraya çevrilebilmekte ve ertelenebilmekte, bazıları ise paraya çevrilememekte ve ertelenememektedir. Ayrıca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına da karar verilememektedir.

Yukarıda yazılı olan kanun maddesinin gerekçesinde "askerlik hizmetinin özellikleri", "askeri disiplin" ve "bu yargının kendine mahsus özellikleri" şeklinde soyut kavramlar bulunmaktadır. Ancak askeri hizmetin özellikleri, askeri disiplinin ne olduğu ve bu yargının kendine mahsus özellikleri objektif ve somut olarak belirtilmemiştir. Zira maddeden ve gerekçeden askeri disiplinin sadece hapis cezası ile sağlanabileceği gibi bir anlam çıkmaktadır. Ancak buna iştirak etmek mümkün değildir. Silahlı Kuvvetlerde disiplin, öncelikle mutlak itaat ve sevgi kavramları ile sağlanmaktadır. Ayrıca Askeri Mahkemelerde yapılan yargılamalarda adil yargılanma ilkesi hassasiyetle uygulanmakta ve bu konu Askeri Yargıtay tarafından da aynı şekilde denetlenmektedir. Yani yargılama usulü açısından sivil ve asker şahıslar arasında hemen hemen hiçbir fark bulunmamaktadır. Adil yargılanma açısından sivil şahıslara tanınan hakların tamamı askeri şahıslara da tanınmıştır. Ancak mevcut kanun hükümleri uyarınca askeri yargıda yargılama sonucunda verilen cezanın ertelenmesi, paraya çevrilmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması konularında tam tersi bir uygulama mevcuttur. Bu durum Anayasa'nın eşitlik ilkesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gereği askerlik hem haktır hem de görevdir. Muvazzaf askeri personel ile askerlik hizmetini yapmaya gelen yükümlüler arasında askerlik hizmeti boyunca bir kere suç işleyen olabileceği gibi suç işlemeyi alışkanlık haline getiren kişiler de bulunabilmektedir. Bu durum ise Askeri Mahkeme Hâkiminin cezayı şahsileştirirken takdir yetkisini kısıtlamaktadır. Hâkim sanığın şahsi haline bakmaksızın hapis cezası vermek zorunda kalmaktadır.

Günümüze kadar toplumdaki gelişmelere ve ihtiyaçlara göre Askeri Ceza Kanununda değişiklikler yapılmıştır. Örneğin "yeni baştan askerlik cezası, katıksız hapis ve cezalının rütbesinin kıt'ası huzurunda sökülmesi cezaları" kaldırılmıştır. Son olarak bakaya suçuyla ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

23.04.1999 tarihine kadar işlenen suçlarla ilgili olarak çıkartılan 4616 sayılı Kanunda Askeri Ceza Kanunu ile ilgili bazı istisnalar bulunmasına rağmen daha sonra bu istisnalar kaldırılmıştır. Aynı şekilde CMK'nun 231 inci maddesi 5 ile 14 üncü fıkralarının Askeri Ceza Kanununda yazan suçlarda uygulanmasını engelleyen As.C.K'nın Ek-10 uncu maddesinin 2 nci fıkrasının kaldırılması hukukla uygun olacağı değerlendirilmektedir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun itiraz konusu kuralları da içeren maddeleri şöyledir:

1- "Cezaların tecili ve hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanabilecek ceza ve tedbirler

Madde 47-(Değişik: 13/5/1940 - 3823/1 md.) Türk Ceza Kanununun birinci kitabının müstakil faslında yazılı olan cezaların tecili hakkındaki kaideler aşağıdaki hükümler nazara alınmak şartiyle askeri şahıslar hakkında da tatbik olunur.

A) (Değişik : 22/3/2000 - 4551/12 md.) Askeri mahkemelerden Askeri Ceza Kanununun Üçüncü Babının Dördüncü Fasılında yazılı suçlardan dolayı verilen cezalar tecil edilemez ve para cezasına veya tedbirlerden birine de çevrilemez. Aynı Kanunun Üçüncü Babının Üçüncü Faslı ile 84 üncü maddesi hariç olmak üzere 5 inci ve 130 uncu maddesi hariç olmak üzere sekizinci fasıllarında yazılı suçlardan dolayı verilen cezalar tecil edilemez. Ancak fiili işlediği zaman onsekiz yaşını doldurmamış çocuklarla, hüküm zamanında yetmiş yaşına girmiş olanların mahkum oldukları bir seneden az hapis cezaları tecil olunabilir.

B) Türk Ceza Kanunu mucibince bir kabahat fiilinden dolayı mahkum olan ve cezası tecil edilen kimse bir sene içinde ve yine mezkür kanuna tevfikan hapis cezası ile mahkum olan ve cezası tecil edilen bir kimse beş sene içinde; askeri bir suçtan dolayı hapis veya daha ağır bir cezaya mahkum olur ve bu askeri cürüm Türk Ceza Kanunu mucibince cezayi mucip fiillerden bulunmazsa, ikinci mahkumiyet evvelki cezanın teciline mani olmaz.

C) Evvelki mahkumiyet askeri bir suç için verilmiş bir ceza olur ve bu askeri suç Türk Ceza Kanunu mucibince cezayi mucib bir fiil bulunmazsa ikinci fiilden dolayı Türk Ceza Kanunu mucibince verilecek cezanın teciline birinci fiil mani olamaz."

2- "Ek Madde 8- (Ek: 31/3/2005 – 5329/1 md.) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun genel hükümleri bu Kanunda yer verilen suçlar hakkında da uygulanır. Ancak, bu Kanunun fer'î askerî cezalara ve cezaların ertelenmesine ilişkin hükümleri ile zamanaşımına ilişkin 49 uncu maddesinin (A) bendi hükümleri saklıdır.

Sırf askerî suçlar ile bu Kanunun Üçüncü Babının Dördüncü Faslında yazılı suçlar hakkında, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ile ön ödeme hükümleri uygulanmaz.

Kamu görevinin üstlenilmesinden yoksun bırakılma veya bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına dair güvenlik tedbirleri, Türk Silâhlı Kuvvetleri mensupları hakkında, öngörülen süre kadar açığa çıkarılma şeklinde uygulanır. Yedek subaylar ile erbaş ve erler hakkında bu tedbirin uygulanması, askerlik hizmetlerinin tamamlanmasından sonra yerine getirilir.

Yedek subaylar hariç olmak üzere subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar ve Millî Savunma Bakanlığı ile Türk Silâhlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan sivil personel hakkında, askerî ve adliye mahkemelerince verilen kısa süreli hapis cezaları Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (d) bentlerinde yazılı olanlar dışındaki seçenek yaptırımlara çevrilemez."

3- "Ek Madde 10- (Ek: 26/2/2008-5739/1 md.) Bu Kanunda ve diğer ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapılıncaya kadar, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemeler bakımından bu Kanunun ek 8 ve 9 uncu maddeleri ile 16/6/1964 tarihli ve 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanunun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Bu Kanunda yazılı suçlarla ilgili olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesinin beş ilâ ondördüncü fıkraları uygulanmaz."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 9.2.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, sınırlama sorununun esas inceleme aşamasında ele alınmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Mustafa ÇAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, 1632 sayılı Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin, ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının ve ek 10. maddesinin ikinci fıkrasının iptalini talep etmiştir.

İtiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'de, sanığın izin tecavüzü suçu nedeniyle 1632 sayılı Kanun'un 66. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi gereğince cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmış olup bu eylemin yaptırımı ise bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıdır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 75. maddesinde, ön ödeme hükümlerinin yalnız adlî para cezasını gerektiren veya kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı üç ayı aşmayan suçlar açısından uygulanabileceği belirtilmiştir. Bu itibarla anılan maddede düzenlenen suç için öngörülen hapis cezasının üst sınırı üç ayı geçtiğinden 5237 sayılı Kanun'un 75. maddesinin birinci fıkrası karşısında, anılan suç ön ödeme kapsamında kalan bir suç değildir.

Diğer taraftan, suç tarihi itibariyle sanık yirmi yaşını doldurmuştur. Bu nedenle itiraz konusu 1632 sayılı Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin son cümlesinde yer alan *"Ancak fiili işlediği zaman onsekiz yaşını doldurmamış çocuklarla, hüküm zamanında yetmiş yaşına girmiş olanların mahkum oldukları bir seneden az hapis cezaları tecil olunabilir."* şeklindeki düzenleme, görülmekte olan davada uygulanacak kural niteliği taşımamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 22.05.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun; 47. maddesinin birinci fıkrasının, 22.3.2000 günlü, 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile değiştirilen (A) bendinin son cümlesinin ve 31.3.2005 günlü, 5329 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen ek 8. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "*…ön ödeme hükümleri uygulanmaz.*" ibaresinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümle ve ibareye ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B- Sınırlama Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlıdır.

Başvuran Mahkeme'ce iptali talep olunan 1632 sayılı Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinde, failin işlediği 1632 sayılı Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında yazılı suçlar (79 ilâ 81. maddeler) nedeniyle verilen cezaların tecil edilemeyeceği, para cezası ya da tedbire çevrilemeyeceği, ayrıca bu babın üçüncü faslı (63 ilâ 78. maddeler) ile beşinci (84. madde hariç

olmak üzere 82 ilâ 107. maddeler) sekizinci faslındaki (130. madde hariç olmak üzere 131 ilâ 133. maddeler) suçlar nedeniyle hükmolunacak cezaların tecil edilemeyeceği; ek 8. maddenin ikinci fıkrasında,sırf askerî suçlar ile bu Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında yazılı suçlar hakkında, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar uygulanmayacağı; ek 10. maddenin ikinci fıkrasında ise 1632 sayılı Kanun'da yazılı suçlarla ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin beş ilâ ondördüncü fıkralarının uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu davanın konusunu oluşturan izin tecavüzü suçu sırf askeri suçlardan olup 1632 sayılı Kanun'un üçüncü babının üçüncü faslında yer almaktadır. Dolayısıyla bu suç nedeniyle hükmolunan hapis cezasının teciline, seçenek yaptırımlara çevrilmesine ve sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına itiraz konusu kurallar engel teşkil etmektedir. Ancak itiraz konusu kurallar, 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen birçok suç açısından uygulanma olanağı bulunan ortak hüküm niteliğindeki kurallardır. Dolayısıyla itiraz konusu kuralların kapsamında olan diğer suçların düzenlendiği maddelerin, itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin önündeki davada uygulanma olanağı bulunmadığından bu kurallara ilişkin esas incelemenin *"izin tecavüzü suçu"* yönünden sınırlı olarak yapılması gerekmektedir.

Bu nedenle, 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun;

1- 47. maddesinin birinci fıkrasının, 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile değiştirilen (A) bendinin son cümlesi dışında kalan bölümüne,

2- 5329 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının, *"…ön ödeme hükümleri uygulanmaz."* ibaresi dışında kalan bölümüne,

3- 5739 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 10. maddesinin ikinci fıkrasına, ilişkin esas incelemenin *"izin tecavüzü suçu"* yönünden yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

C- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1- 1632 Sayılı Kanun'un 47. Maddesinin Birinci Fıkrasının, 4551 Sayılı Kanun'un 12. Maddesi ile Değiştirilen (A) Bendinin Birinci ve İkinci Cümlelerinin İncelenmesi

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralda yer alan 1632 sayılı Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında düzenlenen suçlar nedeniyle hükmolunacak cezalara ilişkin erteleme, tedbir ya da para cezasına çevrilme yasağı ile üçüncü, beşinci ve sekizinci fasıllarda düzenlenen suçlara ilişkin tecil yasağının aynı hukuki durumda bulunan kişiler arasında eşitsizlik yarattığı; mahkemelerce suça etki eden faktörlerin yeterince değerlendirilip failin ve fiilin özelliklerini dikkate alınarak hükmolunacak cezanın kişiselleştirilmesi imkânını ortadan kaldırdığı belirtilerek itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1632 sayılı Kanun'un 66. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, kıt'asından veya görevini yapmakta olduğu yerden izin, istirahat veya hava değişimi alarak ayrılanlardan, dönmeye mecbur bulundukları günden itibaren altı gün içerisinde özürsüz olarak gelmeyen asker kişilere bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verileceği öngörülmüştür.

İtiraz konusu 1632 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (A) bendinin birinci ve ikinci cümlelerinde, failin işlediği 1632 sayılı Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında yazılı suçlar (79 ilâ 81. maddeler) nedeniyle verilecek olan cezaların tecil edilemeyeceği, para cezası ya da tedbire çevrilemeyeceği belirtilmiş, ayrıca bu babın üçüncü faslı (63 ilâ 78. maddeler) ile beşinci faslı (84. madde hariç olmak üzere 82 ilâ 107. maddeler), sekizinci faslındaki (130. madde hariç olmak üzere 131 ilâ 133. maddeler) suçlar nedeniyle hükmolunacak olan cezaların tecil edilemeyeceği kurala bağlanmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Hapis cezasının ertelenmesi" başlıklı 51. maddesinde, mahkemelerce hükmolunacak hapis cezalarının ertelenmesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında, miktar ve tür bakımından hangi cezaların ertelenebileceği ile ertelemenin koşulları düzenlenmektedir. Buna göre, işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkum edilen kişinin cezası ertelenebilecektir. Erteleme kararının verilebilmesi için kişinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı

üç aydan fazla hapis cezasına mahkum edilmemiş olması, suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması gerekmektedir. Ancak itiraz konusu kural karşısında, 1632 sayılı Kanun'un 66. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen "izin tecavüzü" suçunu işleyen asker kişinin iki yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm edilmesi hâlinde hükmolunan cezanın ertelenmesine imkân yoktur.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Ceza hukukunun, toplumun kültür ve uygarlık düzeyi, sosyal ve ekonomik yaşantısıyla ilgili bulunması nedeniyle suç ve suçlulukla mücadele amacıyla ceza ve ceza muhakemesi alanında sistem tercihinde bulunulması Devletin ceza siyaseti ile ilgilidir. Yasa koyucu ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde yetkisini kullanırken kuşkusuz, Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü, cezayı ağırlaştırıcı veya hafifletici tutum ve davranışların neler olacağı, hangi cezaların seçenek yaptırımlara çevrilebileceği veya ertelenebileceği ve hangi suçların hükmün açıklanmasının geri bırakılması kapsamında kalacağı gibi konularda takdir yetkisine sahiptir. Bu takdir yetkisinin kullanılmasında suçun askeri suç olup olmamasının da dikkate alınacağı açıktır. Askerlik hizmetinin ulusal güvenliğin sağlanmasındaki belirleyici yeri ve ağırlığı, sivil yaşamda suç oluşturmayan ya da önemsiz görülebilecek cezaları gerektiren kimi eylemlerin askeri suç olarak kabul edilmelerini ve ağır yaptırımlara bağlanmalarını gerekli kılabilmektedir. Ancak, askeri ceza hukuku alanında da suç ile suça karşılık gelen yaptırımlar ve tedbirler arasında makul, kabul edilebilir, amaçla uyumlu bir orantının sağlanması, hukuk devleti olmanın gereğidir.

Ceza hukukunda, cezanın infaz edilmesiyle güdülen amaç kişiye gerçekleştirdiği haksızlık dolayısıyla etkili bir uyarıda bulunmak ve etkin pişmanlık duymasını sağlamaktır. Mahkemelerde hükmolunan cezasının infazıyla hükümlünün gelecekte sosyal sorumluluğa sahip olarak suçsuz

bir hayat sürmeye yatkın duruma getirilmesi gerekmektedir. Çağdaş ceza hukukunda ceza yaptırımlarının belirlenmesindeki temel amaç ise suçlunun ıslahı, yeniden suç işlemesinin ve toplum için sürekli bir tehlike olmasının önüne geçme ve dolayısıyla topluma tekrar yararlı bir birey haline getirilmesini sağlamaktır. Bu nedenle günümüzde suçlar için ceza yanında ya da yerine bir kısım tedbirler uygulanması söz konusu olmaktadır. Yine sanık hakkında hükmolunacak olan hapis cezasının ertelenebilmesi ile suçlunun, toplum içinde özgürlüğü kısıtlanmadan, cezaevlerinin olumsuz etkilerinden de kurtarılarak, toplumla sosyal bağları koparılmadan ve her şeyden de önemlisi hayatın normal akışı değişmeden ıslah edilmesi amaçlanmaktadır. Cezaların kişiselleştirilmesine yönelik bu düzenlemeler, kamu yararının da bir gereğidir.

İtiraz konusu kuralın gerekçesinde, maddede belirtilen suçlar nedeniyle hükmolunacak kısa süreli hapis cezalarının para cezası ya da diğer seçenek yaptırımlara çevrilebilmesi yahut ertelenmesinin bu suçların etkili bir şekilde cezalandırılmasını engelleyeceği, kişilerin suç işleme yönündeki eğilimlerini artıracağı ve disiplini bozacağı, bu nedenle söz konusu kısıtlamanın gerekli olduğu belirtilmişse de yasa koyucu, askeri ceza hukukunda erteleme kurumunu düzenlerken hukuk devleti ilkesinin bir gereği ve ceza hukukunun temel prensiplerinden olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise "*elverişlilik*", "*gereklilik*" ve "*orantılılık*" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "*Elverişlilik*", başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, "*gereklilik*" başvurulan önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, "*orantılılık*" ise başvurulan önlem ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir.

Ölçülülük ilkesiyle devlet, cezalandırmanın sağladığı kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengeyi sağlamakla yükümlüdür. Askeri disiplinin tesisinde zafiyeti önlemek amacıyla getirilen kural ve gerekçesi dikkate alındığında, belirli suçlar açısından askeri disiplinin tesisinin suçluların yalnızca hapis cezasıyla cezalandırılmalarıyla sağlanabileceği şeklinde bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Yasa koyucunun, 1632 sayılı Kanun'da erteleme kapsamı dışındaki suçları belirlerken suçların niteliğini, işleniş şekillerini, ağırlığını, askeri disiplin üzerindeki etkisini, öngörülen ceza miktarlarını ve suçla korunan hukuki yarar gibi etkenleri gözeteceği açıktır. Oysa itiraz konusu kuralla erteleme kapsamının dışında tutulan suçlar arasında savaş ve seferberlik halinde işlenen suçlar ile ceza üst sınırı on yıl hatta müebbet hapis cezası olanlarla birlikte cezası çok hafif olan suçlar da bulunmaktadır. Bu

yaklaşım daha hafif suçlar açısından, suçla yaptırım arasında olması gereken adil dengenin, çağdaş ceza hukukundaki ceza ve ceza yerine uygulanabilecek olan alternatiflerin ve cezanın şahsileştirilmesi ilkesinin göz ardı edildiğini göstermektedir.

Bu durumda, izin tecavüzü suçunun ağırlığı, düzenleniş amacı ve askeri disiplin üzerindeki etkisi dikkate alındığında itiraz konusu kuralın, kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir denge oluşturamadığından ölçülülük ilkesine ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural *"izin tecavüzü suçu"* yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden, Anayasa'nın 10. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Haşim KILIÇ, Mehmet ERTEN, Burhan ÜSTÜN ile Muammer TOPAL bu görüşe katılmamışlardır.

2- 1632 Sayılı Kanun'un 5329 Sayılı Kanun'un 1. Maddesiyle Eklenen Ek 8. Maddesinin İkinci Fıkrasının *"Sırf askerî suçlar ile bu Kanunun Üçüncü Babının Dördüncü Faslında yazılı suçlar hakkında, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ile..."* Bölümünün İncelenmesi

Başvuru kararında, itiraz konusu kural nedeniyle sırf askeri suçlar ile 1632 sayılı Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında düzenlenen suçlarla ilgili olarak hükmolunacak cezalar hakkında 5237 sayılı Kanun'un kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ile ön ödemeye ilişkin hükümlerinin uygulanmamasının asker ve sivil kişiler arasında eşitsizlik yarattığı; askerlik hizmetinin özelliği, askeri disiplin ve askeri yargının kendine mahsus özellikleri gibi soyut gerekçelerin bu ayırımı haklı gösteremeyeceği, bu düzenlemenin mahkemelerce suça etki eden faktörlerin yeterince değerlendirilip failin ve fiilin özelliklerini dikkate alarak hükmolunacak cezanın kişiselleştirilmesi imkânını ortadan kaldırdığı belirtilerek itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu 1632 sayılı Kanun'un ek 8. maddesinin ikinci fıkrasında, sırf askeri suçlar ile 1632 sayılı Kanun'un üçüncü babının dördüncü faslında yazılı suçlar hakkında, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır. Dolayısıyla sırf askeri suç olarak kabul edilen *"izin tecavüzü"* suçu nedeniyle hükmolunabilecek olan bir yıla kadar hapis cezalarının 5237 sayılı Kanun'un 50. maddesindeki genel hükümler gereğince seçenek yaptırımlara çevrilmesine itiraz konusu kural karşısında imkan bulunmamaktadır.

5237 sayılı Kanun'un 49. maddesinin ikinci fıkrasına göre, hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezası, kısa süreli hapis cezası olarak adlandırılmakta; 50. maddenin birinci fıkrasında ise kısa süreli hapis cezası yerine uygulanabilecek seçenek yaptırımlar gösterilerek bu konuda hâkime takdir yetkisi tanınmaktadır. Kanun'un 50. maddesi gereğince kısa süreli hapis cezalarının, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre adli para cezasına, mağdurun veya kamunun uğradığı zararın tamamen giderilmesine, en az iki yıl süreyle bir eğitim kurumuna devam etmeye, belirli yerlere ya da belirli etkinliklere katılmaktan yasaklanmaya, ilgili ehliyet ya da ruhsatın geri alınmasına veya belirli meslek ya da sanatı yapmaktan yasaklanmaya yahut kamuya yararlı bir işte çalışmaya çevrilebilmesi imkânı bulunmaktadır.

İtiraz konusu kural, izin tecavüzü suçundan kısa süreli hapis cezasına mahkûm olan sanıkların toplum içinde özgürlükleri kısıtlanmadan, cezaevlerinin olumsuz etkilerinden de kurtarılarak, toplumla sosyal bağları koparılmadan ve hayatın normal akışı değişmeden ıslah edilmelerine engel teşkil etmekte ve sanıklarda gözlenen iyi halin ve pişmanlığın değerlendirilememesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak izin tecavüzü suçunun askeri disiplin üzerindeki etkisi, düzenleniş amacı ve ağırlığı dikkate alındığında anılan suçtan kısa süreli hapis cezasına mahkum olan sanıklar yönünden seçenek yaptırımlara çevrilme yasağı öngören itiraz konusu kuralın, 1632 sayılı Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrasının 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle değiştirilen (A) bendinin birinci ve ikinci cümlelerine ilişkin gerekçede belirtilen nedenlerle ceza hukukunun temel prensiplerinden olan cezanın kişiselleştirilmesi ile ölçülülük ilkesine ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural *"izin tecavüzü suçu"* yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden, Anayasa'nın 10. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Haşim KILIÇ, Mehmet ERTEN, Burhan ÜSTÜN ile Muammer TOPAL bu görüşe katılmamışlardır.

3- 1632 Sayılı Kanun'un 5739 Sayılı Kanun'un 1. Maddesiyle Eklenen Ek 10. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Başvuru kararında, itiraz konusu kural nedeniyle 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlarla ilgili olarak 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beş ilâ ondördüncü fıkraları arasında düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kuralların uygulanmamasının asker ve sivil kişiler arasında eşitsizlik yarattığı; askerlik hizmetinin özelliği, askeri disiplin ve askeri yargının kendine mahsus özellikleri gibi soyut gerekçelerin bu ayırımı haklı gösteremeyeceği, bu düzenlemenin mahkemelerce suça etki eden faktörlerin yeterince değerlendirilip failin ve fiilin özelliklerini dikkate alarak hükmolunacak cezanın kişiselleştirilebilmesi imkânını ortadan kaldırdığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürmüştür.

1632 sayılı Kanun'un ek 10. maddesinin ikinci fıkrasına göre, 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlarla ilgili olarak 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beş ilâ ondördüncü fıkralarının uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır. Bu düzenleme nedeniyle diğer bütün koşulları bulunsa dahi 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlara ilişkin olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi imkanı bulunmamaktadır. Dolayısıyla *"izin tecavüzü suçu"* nedeniyle yargılanan sanıklar açısından da itiraz konusu kural uyarıca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyecektir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu günümüzde Batı Avrupa ülkelerinin çoğunun ceza mevzuatında yer alan bir kurumdur. Özellikle 1950'li yıllardan sonra Kıta Avrupası ceza hukukuna girmiş olan bu kurum, ilk olarak Anglo-Sakson hukukunda ortaya çıkmıştır. Bu kurum, yargılanması tamamlanmış olan sanığın belli bir süre denetim altında tutulması esasına dayanır. Hâkim, sanığın suçluluk ve kusurluluğunu saptamakla beraber

cezaya hükmetmeyi geriye bırakmakta ve onu belirli bir süre içinde denetim altında tutmaktadır. Tabi tutulduğu denetim süresi içinde davranışları olumlu bulunduğu takdirde sanık için bir mahkumiyet kararı verilmemektedir. Böylece deneme süresini başarıyla geçirmiş olan sanık, hükümlü olma süreci dışına çıkarılmaktadır. Sanıkların toplumda suçlu olarak damgalanmaması ve topluma normal bireyler olarak tekrar kazandırılması kurumun temel amaçlarındandır.

5721 sayılı Kanun'un 231. maddesi ile getirilen düzenlemeye göre, mahkeme, sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasıysa, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilecektir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması durumunda, sanık beş yıl denetim süresine tabi tutulacak, denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği takdirde hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesine karar verilecektir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılabilmesi için; sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, mahkemece sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması, suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir. Görüldüğü üzere kurum, yalnızca sanığın menfaat ve çıkarları düşünülerek getirilmiş olmayıp, önemli ölçüde toplum menfaati ve kamu düzeninin korunması da amaçlanmıştır. Mukayeseli hukukta suç ve suçlulukla mücadele, suç işlenmesinin önlenmesi ve caydırıcılık açısından bu ve buna benzer kurumlara geniş biçimde yer verildiği görülmektedir.

1632 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlara ilişkin olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesine engel teşkil eden itiraz konusu kuralın, askeri yargının özellikleri dikkate alınarak askeri yargı sisteminde uygulanan askeri disiplinin tesisi amacıyla getirildiği anlaşılmaktadır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, aynen erteleme ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar gibi hükmün ve cezanın kişiselleştirilmesi kurumlarından birisidir. İtiraz konusu kuralla, askeri disiplinin tesisi gerekçesiyle suçların işleniş şekli, ağırlığı ve korunan hukuki menfaat gibi hususlarda herhangi bir ayrım gözetilmeksizin 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen tüm suçlar yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulama dışı bırakılması, ceza adaleti ile güdülen amaca uygun olmadığı gibi cezanın kişiselleştirilmesinde hakimin takdir hakkını da ortadan kaldırmaktadır.

Öte yandan, askeri ceza hukukunda, daha hafif kabul edilebilecek suçlar yönünden, her sanığın cezalandırılması yerine, sanığa davranışlarının sonuçlarını ve sorumluluklarını yeniden değerlendirebilmesi için bir denetim sürecinden geçirilmesine olanak tanınması, bu arada suçtan zarar görenin tatmininin de sağlanması çağdaş ceza hukukunun bir gereğidir. Sonuç olarak izin tecavüzü suçunun askeri disiplin üzerindeki etkisi, düzenleniş amacı ve ağırlığı dikkate alındığında anılan suçtan iki yıl veya daha az süreli hapis cezasıyla cezalandırılan sanıklar yönünden hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanmasına engel olan itiraz konusu kuralın, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrasının 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle değiştirilen (A) bendinin birinci ve ikinci cümlelerine ilişkin gerekçede belirtilen nedenlerle ceza hukukunun temel prensiplerinden olan cezanın kişiselleştirilmesi ile ölçülülük ilkesine ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural *"izin tecavüzü suçu"* yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden, Anayasa'nın 10. maddesi yönünden incelenmemiştir.

Haşim KILIÇ, Mehmet ERTEN, Burhan ÜSTÜN ile Muammer TOPAL bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

22.05.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun;

A) 1- 47. maddesinin birinci fıkrasının, 22.3.2000 günlü, 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile değiştirilen (A) bendinin son cümlesinin,

2- 31.3.2005 günlü, 5329 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 8. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "…ön ödeme hükümleri uygulanmaz." ibaresinin,

itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu cümle ve ibareye ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

B- 1- 47. maddesinin birinci fıkrasının, 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile değiştirilen (A) bendinin son cümlesi dışında kalan bölümüne,

2- 5329 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının, "…ön ödeme hükümleri uygulanmaz." ibaresi dışında kalan bölümüne,

3- 26.2.2008 günlü, 5739 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 10. maddesinin ikinci fıkrasına,

ilişkin esas incelemenin "izin tecavüzü suçu" yönünden yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE,

C- 1- 47. maddesinin birinci fıkrasının, 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile değiştirilen (A) bendinin birinci ve ikinci cümlelerinin,

2- 5329 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının "Sırf askerî suçlar ile bu Kanunun Üçüncü Babının Dördüncü Faslında yazılı suçlar hakkında, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ile..." bölümünün,

3- 5739 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 10. maddesinin ikinci fıkrasının,

"izin tecavüzü suçu" yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Mehmet ERTEN, Burhan ÜSTÜN ile Muammer TOPAL'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

5.7.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY GEREKÇESİ

Başvuru kararında, Askeri Ceza Kanunu'nda yer alan;

1- Cezaların tecil edilemeyeceğine, para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemeyeceğine ilişkin 47. maddesinin A) bendinin birinci cümlesinin,

2- Kısa süreli hapis cezasına seçenek olan yaptırımlar ile ön ödeme hükümlerinin uygulanmayacağına dair Ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının,

3- Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kuralların, uygulanmayacağı yolundaki Ek 10. maddesinin ikinci fıkrasının,

Askeri Ceza Kanunu'nda yaptırıma bağlanan izin tecavüzü suçu yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

İptali istenilen kurallar cezaların tecil edilmesine, para cezasına ya da tedbire çevrilmesine, seçenek yaptırımlar ile ön ödeme hükümlerinin ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin hükümlerin, Askeri Ceza Yasası'ndaki kimi suçlar bakımından uygulanamayacağını hükme bağlamaktadır.

Anayasa'da öngörülen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, onları koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırılıktan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan yargı denetimine açık devlettir.

Hukuk devletinde, temel hak ve özgürlükleri korumak amacıyla hak ihlalleri yaptırım altına alınabileceği gibi, kamu düzenini korumak için de kimi temel hak ve özgürlükler sınırlanabilir. Ancak, bu sınırlama ölçülülük ilkesinde yer alan kayıtlara uygun olmak durumundadır. Yasa koyucu, suç ve suçluyla mücadelede takdir yetkisini kullanırken Anayasa'nın ve ceza hukukunun genel ilkelerine, ülkenin sosyal, siyasal ve ekonomik durumuna uygun olacak şekilde ceza politikasını belirlemesi gerekir.

Ceza yaptırımlarının amacı toplumsal barışı sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için, suçun niteliği, işleniş biçimi ve kamu düzeninde yarattığı tehlike gözetilerek ne miktar ceza verileceğini ve tecil, paraya çevirme, ön ödeme, hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi ceza tedbirlerinin hangi tür suç ve cezalar için uygulanacağını, yukarda açıklanan ilkeler çerçevesinde yasa koyucu takdir edecektir.

İtiraz konusu kuralların gerekçelerinin kimi bölümlerinde;

…

"… Askerlik görevinden kurtulmak isteyen suçlular etkili bir şekilde cezalandırılmadıkları takdirde, suç işleme temayülünde bir artış olduğu ve disiplinin bozulduğu gözlenmektedir.

Bu nedenlerle, Askerî Ceza Kanununun 47 nci maddesinde bu tür suçlardan verilen cezaların para cezasına çevrilmesini engelleyici bir değişiklik yapmak gereği hasıl o!muş ve Tasarı bu amaçla hazırlanmıştır"

…

"… Mecburî askerlik sisteminin geçerli olduğu Türk Silâhlı Kuvvetlerinin disiplini ile sıkı sıkıya bağlı olan "firar, emre itaatsizlikte ısrar ve üste fiilen taarruz" gibi sırf askerî suçlardan dolayı verilecek hapis cezaları kanunda belirtilen ceza süreleri nedeniyle ertelenebilecek ve adlî para cezası veya seçenek diğer yaptırımlara çevrilebilecektir. Bu durum ise disiplinin tesisinde zafiyetlere yol açabilecektir"

…

"… Maddenin ikinci fıkrasıyla, Askeri Ceza Kanununda yazılı suçlar bakımından askeri yargı sisteminde uygulanan askeri disiplin ve bu yargının kendine mahsus özellikleri dikkate alınarak Askeri Ceza Kanununda yazılı suçlarla ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesinin beş ilâ ondördüncü fıkralarında düzenlenen denetimli serbestlik ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin müessesenin askeri yargıda yer almaması amacıyla değişiklik yapılmıştır."

denilmektedir.

Söz konusu gerekçeler incelendiğinde, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin sıkı bir disipline ihtiyaç duyduğu, bu ihtiyacı karşılayabilmek için de askerlik görevinden kurtulmak isteyen suçluların etkili bir şekilde cezalandırılarak, suç işleme temayülündeki artışın önlenmesi ve disiplindeki bozulmanın düzeltilmesi gerektiği, itiraz konusu düzenlemelerin bu amaçla getirildiği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, ceza uygulamasında belli bir alanı düzenleyen itiraz konusu kuralların, korumak istedikleri kamu düzeninin önemi dikkate alındığında, söz konusu kurallarla sınırlanan temel hak ve özgürlüklerde, ölçülülük ilkesinde yer alan elverişlilik, orantılılık gibi unsurların gözetildiği ve yasa koyucunun takdir yetkisini kullanırken Anayasa'yı ihlal etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle itirazın reddine karar verilmesi gerektiğinden, aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmadık.

Başkan Haşim KILIÇ	Üye Mehmet ERTEN
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Muammer TOPAL

Esas Sayısı : 2012/11
Karar Sayısı : 2012/104
Karar Günü : 5.7.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "… birinci fıkrada sayılan…" ibaresi ile altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Kara Kuvvetleri Komutanlığı Gaziantep 5. Zırhlı Tugay Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde zabıt kâtibi olarak görev yapmakta iken, Askeri Mahkeme Kıdemli Hâkimliği işlemiyle, boş durumda bulunan yazı işleri müdürlüğü kadrosuna vekâleten görevlendirilen davacının, vekâlet aylığı ödenmesi için yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali ve uğranılan parasal kayıpların işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle açtığı davada, Mahkeme, itiraz konusu kuralların iptali istemiyle başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"657 sayılı DMK'nın 86'ncı maddesine göre; Memurların kanunî izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması ve görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan atanan vekil memurlara vekâlet görevinin 3 aydan fazla devam eden süresi için vekâlet aylığı ödenmesine karşın, herhangi bir sebeple (Atama, emeklilik, istifa vb.) boşalan kadrolara atanan vekil memurlara

herhangi bir vekâlet aylığı ödenmemekte, boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak gördürülmektedir. Bu durumda aynı görevi vekâleten yürüten memurlardan, Kanun'un 86'ncı maddesinde belirtilen sebeplerle boşalan kadro görevini vekâleten yürütenler vekâlet aylığı alırken, herhangi bir sebeple kadronun boşalması sebebiyle bu kadro görevini yürütenler vekâlet aylığı alamamaktadır. Boşalan bu kadroların bazen 1-2 yıl gibi uzun süre doldurulamaması nedeniyle, bu görevi vekâleten yürüten devlet memurları bu göreve ait her türlü sorumluluğu üstlenmelerine rağmen, bu kadroya ait haklardan yararlanamamaktadırlar. Bu durum Anayasanın 2'nci maddesinde düzenlenen 'Hukuk devleti' ilkesine, 10'uncu maddesinde düzenlenen 'Kanun önünde eşitlik' ilkesine, 18'inci maddesinde düzenlenen 'Angarya yasağı' ilkesine ve 55'inci maddesinde düzenlenen 'Ücrette adalet' ilkesine aykırılık içermektedir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun iptali istenen kuralları içeren 86. maddesi şöyledir:

"Vekâlet görevi ve aylık verilmesinin şartları:

Madde 86-

Memurların kanunî izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabilir.

Bir görevin memurlar eliyle vekâleten yürütülmesi halinde aylıksız vekâlet asıldır.

Ancak, ilkokul öğretmenliği (Yaz tatili hariç), tabiplik, diş tabipliği, eczacılık, köy ve beldelerdeki ebelik ve hemşirelik, mühendis ve mimarlık, veterinerlik, vaizlik, Kur'an kursu öğreticiliği, imam-hatiplik ve müezzin-kayyımlığa ait boş kadrolara Maliye Bakanlığının izni (mahallî idarelerde izin şartı aranmaz) ile açıktan vekil atanabilir.

Aynı kurumdan ***birinci fıkrada sayılan*** *ayrılmalar dolayısıyla atanan vekil memurlara vekâlet görevinin 3 aydan fazla devam eden süresi için, kurum dışından*

veya açıktan atananlarla kurum içinden ilkokul öğretmenliğine atanan öğretmenler ile veznedarlık görevine atananlara göreve başladıkları tarihten itibaren vekâlet aylığı ödenir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda çalışan veteriner hekim veya hayvan sağlık memurları, veteriner hekim veya hayvan sağlık memuru bulunmayan belediyelerin veterinerlik veya hayvan sağlık memurluğu hizmetlerini ifa etmek üzere bu hizmetlerle ilgili kadrolara vekâlet aylığı verilmek suretiyle atanabilirler.

Yukarıda sayılan haller dışında, boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekâleten gördürülebilir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda, mali, nakdi ve ayni sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde bu kadrolara işe başladıkları tarihten itibaren vekâlet aylığı verilmek suretiyle memurlar arasından atama yapılabilir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 10., 18. ve 55. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Cemal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 9.2.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Ayhan KILIÇ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'de bakılmakta olan dava, boş bulunan yazı işleri müdürlüğü kadrosuna vekâleten görevlendirilen davacıya vekâlet aylığı ödenmemesi yolunda tesis edilen işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86. maddesinin birinci fıkrasında idarenin, dolu kadrolara kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atayabileceği belirtildikten sonra ikinci fıkrasında aylıksız vekâletin asıl olduğu kurala bağlanmış; dördüncü, beşinci ve yedinci fıkralarında da bu kuralın istisnalarına yer verilerek aylık verilecek durumlar tek tek sayılmıştır.

Aynı maddenin altıncı fıkrasında ise önceki fıkralarda açıklanan ve aylık ödenmesini gerektiren haller dışında da, boş kadrolara ait görevlerin idarece lüzum görüldüğü takdirde memurlara vekâleten gördürülebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu kuralda, idareye dolu kadrolar ve diğer fıkralarda açıkça zikredilenler dışındaki boş kadrolar yönünden de vekâleten atama yetkisi verilirken, bu atamaların ücretsiz olacağı belirtilerek ikinci fıkrada düzenlenen genel kural tekrarlanmıştır.

Bu itibarla itiraz konusu 657 sayılı Kanun'un 86. maddesinin altıncı fıkrasının, boş kadrolara vekâletin aylıksız olmasının değil, boş kadrolara vekâleten atama yapılabilmesinin dayanağını oluşturduğu anlaşılmaktadır. Boş kadrolara vekâletin aylıksız olmasının dayanağı, ikinci fıkrada yer alan aylıksız vekâletin asıl olduğu yolundaki kuraldır. Altıncı fıkrada "*ücretsiz olarak*"

ibaresine yer verilmiş olması, ikinci fıkrada belirtilen kuralı tekrarlamaktan ibaret olup bu konuda oluşabilecek tereddütleri giderme amaçlıdır. Dolayısıyla 657 sayılı Kanun'un 86. maddesinin itiraz konusu altıncı fıkrası, bakılmakta olan davada uygulanacak kural niteliği taşımamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 657 sayılı Kanun'un 86. maddesinin altıncı fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu kurala ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında özetle, 657 sayılı Kanun'un 86. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen sebeplerle geçici olarak boşalan kadro görevini vekâleten yürüten memurlar aylık alırken, herhangi bir sebeple sürekli olarak boşalan kadro görevini vekâleten yürütenlerin aylık alamadıkları, boş kadroya vekâlet eden devlet memurunun her türlü sorumluluğu üstlenmesine rağmen bu kadroya ait haklardan yararlanamamasının "hukuk devleti", "kanun önünde eşitlik", "angarya yasağı" ve "ücrette adalet" ilkelerini ihlal ettiği belirtilerek, kuralın Anayasa'nın 2., 10., 18. ve 55. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Memur hukukunda vekâlet, asıl görevlinin iş başında olmadığı bazı durumlarda kamu hizmetlerinde aksama yaşanmaması için bu kişinin bulunduğu kadroya tanınan hak ve yetkileri kullanmak üzere başka bir kişinin atanmasıdır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86. maddesinde bir kadroya vekâlet görevi düzenlenmiştir. Anılan maddenin ikinci fıkrasında, "*Bir görevin memurlar eliyle vekâleten yürütülmesi halinde aylıksız vekâlet asıldır.*" denilmek suretiyle vekâlet görevinin kural olarak aylıksız olacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre bir görevi vekâleten yürüten memura aylık ödenebilmesi, kanunda açıkça vekâlet aylığı ödenmesini öngören bir düzenlemenin varlığına bağlıdır.

İptali istenen ibareyi içeren 657 sayılı Kanun'un 86. maddesinin dördüncü fıkrasında vekâlet aylığı ödenmesini gerektiren bazı istisnalar düzenlenmiştir. Sözü edilen istisnalardan biri de aynı kurumdan dolu kadroya vekâleten atanma durumudur. Bu husus, "*Aynı kurumdan* ***birinci fıkrada sayılan*** *ayrılmalar dolayısıyla atanan vekil memurlara vekâlet görevinin 3 aydan fazla devam eden süresi için, … vekâlet aylığı ödenir.*" şeklinde ifade edilmiştir.

İptali istenen *"… birinci fıkrada sayılan…"* ibaresiyle, aynı kurumdan vekil olarak atanan memurlardan vekâlet aylığı hakkı tanınanlar, 657 sayılı Kanun'un 86. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen *kanunî izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma* nedenleriyle meydana gelen ayrılmalar dolayısıyla vekâleten atananlarla, yani dolu kadroya vekâlet edenlerle sınırlandırılmış; emeklilik, istifa, ölüm veya naklen atama gibi bir nedenle sürekli bir biçimde boşalan kadrolara vekâleten atananlara vekâlet aylığı ödenmesinin yolu kapatılmıştır. Dolayısıyla kurum içinden dolu kadroya vekâleten atanan memur aylığa hak kazanırken, kurum içinden boş kadroya vekâleten atanan memur vekâlet aylığı hakkından mahrum kalmaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden ayrı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlâl edilmiş olmaz.

Kanun koyucunun, istisnaî bir nitelik taşıyan vekâleten atama yoluna, boş kadrolar yönünden gereksiz olarak başvurulmasını engellemek ve idareyi boşalan kadrolara asaleten atama yapmaya zorlamak amacıyla boş kadro ile dolu kadro arasında ayrım yaptığı anlaşılmaktadır. Ancak boş ya da dolu kadroya vekâlet eden memurların yaptıkları işin niteliği aynı olduğu halde bunlar arasında vekâlet aylığı yönünden kadronun boş veya dolu olmasına göre ayrım yapılması eşitlik ilkesine aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu ibare, Anayasa'nın 10. maddesine aykırıdır, iptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 2., 18. ve 55. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

VI- SONUÇ

14.7.1965 günlü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 86. maddesinin;

1- Dördüncü fıkrasında yer alan "…birinci fıkrada sayılan…" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2- Altıncı fıkrasının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkraya ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

5.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2012/15
Karar Sayısı : 2012/105
Karar Günü : 5.7.2012

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Emine Ülker TARHAN ve Muharrem İNCE ile birlikte 115 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 30.11.2011 günlü, 6252 sayılı Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

1- 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "… birinci fıkrasında yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi, …" ve "… ve aynı fıkrada yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi …" ifadeleri ile bu ifadelerle sınırlı olmak üzere yürürlüğe ilişkin 5. maddesinin,

2- 4. maddesiyle, 21.6.1927 günlü 1111 sayılı Askerlik Kanunu'na eklenen Geçici 46'ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "… temel askerlik eğitimine tabi tutulmaksızın…" ibaresinin,

Anayasa'nın 2., 10. ve 72. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemini içeren 10.2.2012 tarihli dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"II. GEREKÇELER

1) 6252 Sayılı Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 1 inci Maddesiyle 21.06.1967 Tarihli ve 1111 Sayılı Askerlik Kanununun Ek 1 inci Maddesinin Birinci Fıkrasındaki "… birinci fıkrasında yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik hizmetlerine tabi tutulmaları' ibaresi, …" ve Üçüncü Fıkrasındaki "… ve aynı fıkrada yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi …" İfadeleri ile Bu İfadelerle Sınırlı Olmak Üzere Yürürlüğe İlişkin 5 inci Maddesinin ve 4 üncü Maddesiyle 1111 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 46 ncı Maddesinin Birinci Fıkrasında "… ve 30.000 Türk Lirası parayı ödemeleri şartıyla" İfadesinden Sonra Gelen "… temel askerlik hizmetine tabi tutulmaksızın …" İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

6252 sayılı Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasıyla 1111 sayılı Kanunun ek birinci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "ve 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları" ibareleri madde metninden çıkarılmakta ve 4 üncü maddesiyle 1111 sayılı kanuna eklenen geçici 46 ncı maddesinin birinci fıkrasında ise şartları taşıyanların 30.000 Türk Lirası parayı ödemeleri durumunda "temel askerlik hizmetine tabi tutulmaksızın" askerlik hizmetini yerine getirilmiş sayılacakları hüküm altına alınmaktadır.

Bu düzenlemeye göre, bedelli askerlik hizmetinin yerine getirilmesinde öteden beri uygulana gelmekte olan "yasayla belirlenmiş belirli bir bedeli ödeme ve 21 gün süreli temel askerlik hizmetini yerine getirme" gibi iki koşuldan, ikincisinden yani "21 gün süreli temel askerlik hizmetini yerine getirme" şartından vazgeçilerek, her Türk'ün hakkı ve ödevi olan vatan hizmeti, bütünüyle parayla satılır/satın alınır hale getirilmiş olmaktadır.

Anayasanın 72 nci maddesinde, *"Vatan hizmeti, her Türk'ün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir."* kuralına yer verilmiştir.

Anayasanın 72 nci maddesindeki kurala göre vatan hizmeti; hem hak, hem ödevdir. Hak, bir şeyi herhangi bir dış müdahale olmaksızın yapabilmeyi veya bir şeyi isteyebilmeyi içerirken; ödev ise yükümlülük altına girmeyi kapsamaktadır. Kişilerin hiç silahaltına alınmadan ve temel askerlik hizmeti eğitiminden geçirilmeden belirli bir parayı ödemek koşuluyla vatan hizmeti

ve dolayısıyla temel askerlik eğitimi alma hakkını kullanmaktan alıkonmak ile belirli bir bedel ödeyerek vatan hizmeti ödevini yerine getirmek arasında tercihe zorlanması, vatan hizmetinin hak ve ödev niteliğiyle bağdaşmamaktadır.

Kişilerin, hem vatan hizmeti ödevini yerine getirme, hem vatan hizmeti hakkını kullanabilmesi için, belirli bir bedelin ödenmesi yanında temel askerlik eğitimi hakkından yararlandırılarak hakkı kullanmanın onur ve gururunu yaşayabilmesi, Anayasanın 72 nci maddesinin öngördüğü temel bir zorunluluk olduğundan, aksine düzenleme, vatan hizmetinin hak boyutuna aykırılık oluşturmaktadır. Çünkü, nihayetinde bu hakkı kullanmak isteyenlere, vatan hizmeti hakkı kullandırılmamış olmaktadır.

Öte yandan, Anayasanın 72 nci maddesinde, vatan hizmetinin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağının kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Bu düzenlemeye göre vatan hizmeti, ya Silahlı Kuvvetlerde ya da kamu kurumlarında yerine getirilecek; Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı ise kanunla düzenlenecektir. Temel askerlik hizmetine/eğitimine tabi tutulmadan, Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde askerlik hizmeti yerine getirilemeyeceğine ve yerine getirilmiş de sayılamayacağına göre, iptali istenen düzenlemeler, Anayasanın 72 nci maddesine bu açıdan da aykırılık oluşturmaktadır.

Ayrıca, Anayasanın 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin "sosyal hukuk devleti" olduğu belirtilmiş; 10 uncu maddesinde ise, kanun önünde eşitlik ilkesine yer verilerek hiçbir kimseye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamayacağı hüküm altına alınmıştır. Sosyal hukuk devleti, fırsat eşitliğine dayanır. Çağdaş demokratik değerlere ve Anayasanın temel yapı ve felsefesine göre, hukuk devletinin amaç edindiği fırsat eşitliği, vatan hizmetinin ekonomik güce dayalı olarak satın alınmamasını gerekli kılar. Vatan hizmeti ödevinin, temel askerlik eğitiminden de geçirilmeden doğrudan satın alınması ve silahaltına alınmadan askerliğin yapılmış sayılması, Anayasanın 2 nci maddesindeki sosyal devlet ve 10 uncu maddesindeki yasa önünde eşitlik ilkeleriyle bağdaşmaz.

Yukarıda açıklandığı üzere, 6252 sayılı Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 1 inci maddesiyle 21.06.1967 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasındaki *"… birinci fıkrasında yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik hizmetlerine tabi tutulmaları' ibaresi,*

…" ve üçüncü fıkrasındaki *"… ve aynı fıkrada yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi …"* ifadeleri ile bu ifadelerle sınırlı olmak üzere yürürlüğe ilişkin 5 inci maddesi ve 4 üncü maddesiyle 1111 sayılı Kanuna eklenen geçici 46 ncı maddesinin birinci fıkrasında "… ve 30.000 Türk Lirası parayı ödemeleri şartıyla" ifadesinden sonra gelen "… *temel askerlik hizmetine tabi tutulmaksızın …"* ibaresi, Anayasanın 2 nci, 10 uncu ve 72 nci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

İptali istenen düzenlemeler, Anayasaya aykırıdır. Yasa maddeleri yürürlükte olduğundan, yasal şartları taşıyanlar, öngörülen bedeli ödeyecek ve vatan hizmeti hakkını kullanmış ve ödevini yerine getirmiş sayılacaklar ve dolayısıyla söz konusu vatan hizmeti hakkını fiilen kullanmak ve bu bağlamda temel askerlik hizmetini/eğitimini almamış olacaklardır. Bu durum, söz konusu vatan hizmeti hakkından yararlanmak isteyenler üzerinde ileride telafisi olmayan psiko-sosyal travmalara yol açabilecektir.

Öte yandan, Anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devleti olmanın en önemli gerekleri arasında sayılmaktadır. Anayasaya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasaya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükümlerin iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

15.12.2011 tarihli ve 28143 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 30.11.2011 tarihli ve 6252 sayılı Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun;

1) 1 inci maddesiyle 21.06.1967 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun ek 1 nci maddesinin birinci fıkrasındaki *"… birinci fıkrasında yer alan 've 21*

gün süreli temel askerlik hizmetlerine tabi tutulmaları' ibaresi, …" ve üçüncü fıkrasındaki *"… ve aynı fıkrada yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi …"* ifadeleri ile bu ifadelerle sınırlı olmak üzere yürürlüğe ilişkin 5 inci maddesi ve 4 üncü maddesiyle 1111 sayılı Kanuna eklenen geçici 46 ncı maddesinin birinci fıkrasında "… ve 30.000 Türk Lirası parayı ödemeleri şartıyla" ifadesinden sonra gelen *"… temel askerlik hizmetine tabi tutulmaksızın …"* ibaresi, Anayasanın 2 nci, 10 uncu ve 72 nci maddelerine;

aykırı olduklarından iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

1- 30.11.2011 günlü, 6252 sayılı Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrası;

"21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "5.112 Euro" ibaresi "10.000 Avro", üçüncü fıkrasında yer alan "7.668 Euro" ibaresi "10.000 Avro", dördüncü fıkrasında yer alan "Euro" ibaresi "Avro" şeklinde ve beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, aynı maddenin **birinci fıkrasında yer alan "ve 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları" ibaresi**, ikinci fıkrasında yer alan "belirtilen yaş sınırı sonuna kadar temel askerlik eğitimini yapmayanlar," ibaresi, üçüncü fıkrasında yer alan "veya yönetmelikte belirtilen süre içinde temel askerlik eğitimlerini" ibaresi **ve aynı fıkrada yer alan "ve 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları" ibaresi** madde metninden çıkarılmıştır."

2- Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası;

"1111 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 46- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte her ne sebeple olursa olsun henüz fiili askerlik hizmetine başlamamış, 31 Aralık 2011 tarihi itibariyle (bu tarih dâhil) 30 yaşından gün almış ve 1076 sayılı Yedek

Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu ile 1111 sayılı Askerlik Kanununa tabi yükümlüler, istekleri halinde, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde askerlik şubelerine başvurmaları ve 30.000 Türk Lirası parayı ödemeleri şartıyla **temel askerlik eğitimine tabi tutulmaksızın** askerlik hizmetini yerine getirmiş sayılırlar. Başvuruda bulunanlar, öngörülen miktarı başvuru sırasında def'aten ödeyebilecekleri gibi, yarısını başvuru sırasında diğer yarısını ise başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde de ödeyebilirler."

3- Kanun'un 5. maddesi;

"**Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer**."

şeklindedir.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 2., 10. ve 72. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince; Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin esas incelemesi aşamasında karara bağlanmasına 7.3.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Bahadır YALÇINÖZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava dilekçesinde, dövizle askerlik hizmetinin yerine getirilmesi aşamasındaki temel askerlik eğitimi alma şartının kaldırılmasının ve bedelli

askerlik hizmetinde temel askerlik eğitimine tabi tutulmaksızın hizmetin yerine getirilmiş sayılmasınınvatan hizmeti ödevinin, temel askerlik eğitiminden geçirilmeden doğrudan satın alınması ve silahaltına alınmadan askerliğin yapılmış sayılması sonucunu doğuracağı ve bu durumun Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal devlet ve 10. maddesindeki yasa önünde eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığı, Anayasa'nın 72. maddesinde, askerlik hizmetinin hak ve ödev olarak düzenlendiği, belirli bir bedelin ödenmesi yanında temel askerlik eğitimi hakkından yararlandırılmak hakkını kullanmanın onur ve gururunun yaşanabilmesinin temel bir zorunluluk olduğu, aksi düzenlemenin vatan hizmetinin hak boyutuna aykırılık oluşturduğu, vatan hizmetinin ya Silahlı Kuvvetlerde ya da kamu kesiminde yerine getirilebileceği, temel askerlik eğitimine tabi tutulmadan askerlik hizmetinin yerine getirilemeyeceği belirtilerek, düzenlemelerin aynı zamanda Anayasa'nın 72. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6252 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 1111 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinde yapılan değişiklikle dövizle askerlik hizmet usulü ile askerlik hizmetini yerine getirecekler için mevcut olan temel askerlik eğitimine tabi tutulma şartı ortadan kaldırılmış, ayrıca 4. maddesiyle eklenen Geçici 46. maddeyle de bedelli askerlik usulü düzenlenmesine yer verilerek, 31 Aralık 2011 tarihi itibariyle (bu tarih dâhil) 30 yaşından gün almış yükümlülerin, istekleri halinde, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde askerlik şubelerine başvurmaları ve 30.000 Türk Lirası parayı ödemeleri şartıyla temel askerlik eğitimine tabi tutulmaksızın askerlik hizmetini yerine getirebilecekleri düzenlenmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayrım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlâl edilmiş olmaz.

Anayasa'nın "Vatan hizmeti" başlıklı 72. maddesinde; *"Vatan hizmeti, her Türk'ün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir."* denilmektedir.

Anayasa'nın 72. maddesinde, vatan hizmetinin sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için bir hak ve ödev olduğu kural altına alındıktan sonra bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde yerine getirilebileceği ya da yerine getirilmiş sayılacağının kanunla düzenleneceği belirtilmiş olup, vatan hizmetinin yalnızca silahlı kuvvetlerde veya kamu kesiminde yerine getirilmesi bir zorunluluk olarak düzenlenmemiştir. Yasama organı, vatan hizmetinin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirilebileceği yönünde karar alabileceği gibi yerine getirilmiş sayılması yönünde de karar alabilecektir. Bu hususa ilişkin kanuni düzenleme yapma konusunda yasama organının takdir yetkisi bulunduğu açıktır.

Bu durumda, dövizle askerlik hizmet usulü için temel askerlik eğitimi yapma şartının kaldırılmasına ve bedelli askerlik hizmet usulü için temel askerlik eğitimi yapmaksızın askerlik hizmetinin yerine getirilmiş sayılmasına ilişkin iptal davasına konu kurallarda, Anayasa'nın 72. maddesine aykırılık bulunmamaktadır.

Öte yandan, 6252 sayılı Kanun'un iptal davasına konu edilen kuralları uyarınca dövizle askerlik ve bedelli askerlik hizmet usullerinden faydalanarak vatan hizmetini yerine getirmiş sayılacaklarla, temel askerlik eğitimini yapacakların hukuksal durumlarının farklı olması nedeniyle aynı konumda görülemeyeceklerinden bunlar arasında eşitlik karşılaştırmasının yapılamayacağı, kanun koyucunun yapılan düzenlemede aynı koşulları taşıyan herkese bu fırsatı tanıması nedeniyle sosyal hukuk devleti ilkesine de aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle iptal davasına konu kurallar Anayasa'nın 2., 10. ve 72. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

30.11.2011 günlü, 6252 sayılı "Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un;

1- 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "…birinci fıkrasında yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik hizmetlerine tabi tutulmaları' ibaresi, …" ve "… ve aynı fıkrada yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi…" ifadelerine ve bu ifadelerle sınırlı olmak üzere yürürlüğe ilişkin 5. maddesine,

2- 4. maddesiyle 21.6.1927 günlü, 1111 sayılı Askerlik Kanunu'na eklenen Geçici 46. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "… temel askerlik eğitimine tabi tutulmaksızın…" ibaresine,

yönelik iptal istemleri, 5.7.2012 günlü, E. 2012/15, K. 2012/105 sayılı kararla reddedildiğinden, bu madde ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE, 5.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

30.11.2011 günlü, 6252 sayılı "Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un;

1- 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "…birinci fıkrasında yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik hizmetlerine tabi tutulmaları' ibaresi, …" ve "… ve aynı fıkrada yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi…" ifadeleri ile bu ifadelerle sınırlı olmak üzere yürürlüğe ilişkin 5. maddesinin,

2- 4. maddesiyle 21.6.1927 günlü, 1111 sayılı Askerlik Kanunu'na eklenen Geçici 46. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "… temel askerlik eğitimine tabi tutulmaksızın…" ibaresinin,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, 5.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2012/78
Karar Sayısı : 2012/111
Karar Günü : 12.9.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Dinar Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinin son cümlesinin, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 13., 17., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sanık hakkında kamu görevlisine karşı görevinden dolayı hakaret suçundan açılan kamu davasında itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Mahkememizin 2010/114 sayılı dosyasında sanığın mağdurlara "serseriler" demek suretiyle kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret ettiği gerekçesiyle kamu davası açıldığı, ilgili davada uygulanması muhtemel kanun hükümlerinin 5237 sayılı TCK'nın 125/1, 125/3-a-son cümle, 125/4 olduğu mahkememizce tespit edilmiştir.

Sanığın atılı suçu işlediği sabit olduğu takdirde verilecek cezanın TCK 125/1, 125/3-a, 125/4, 43/1 ve TCK 61 hükümleri dikkate alınarak verilmesi düşünüldüğü halde sanığa verilecek cezanın en az 1 YIL 2 AY 17 GÜN veya 442 GÜN (442x20=8.840,00 TL) olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası ve uluslararası insan hakları belgeleri birlikte değerlendirildiğinde, suç ve cezalarla ilgili en önemli unsurun orantılılık olduğu sonucuna varılmaktadır.

Bir eylemin suç olarak düzenlenmesi eylemin toplumsal düzeni bozucu niteliği dikkate alınarak yasama organının takdirinde olduğu şüphesizdir. Ancak yasama organının suç olarak kabul ettiği kamu düzenini bozucu nitelikteki eyleme uygulanan yaptırımın da eylemle orantılı olması gerekmektedir.

Eldeki dosyada eylem sabit kabul edildiği takdirde sanığın alacağı ceza miktarı işlediği suçun karşılığı olmanın ötesine geçmiş olacak ve sanığın eyleminin karşılığı misli olarak sanığa ödetilmiş olacaktır. Oysa cezanın amacı eyleme karşılık orantılı bir yaptırım uygulamak ve ıslah olup, öç alma duygusu değildir.

Bu durum karşısında TCK 125/3-a-son cümle hükmünün 1982 TC Anayasası'nın Başlangıç Kısmı'na, 13, 17, 19 ve 38. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varılmış olup, ilgili hükmün Anayasa'nın 146-153 maddeleri gereğince iptaline karar verilmesi talep olunur."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun iptali istenen cümleyi de içeren 'Hakaret' başlıklı 125. maddesi şöyledir:

"MADDE 125- (1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden (...)veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.

(3) Hakaret suçunun;

a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,

b) Dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı,

c) Kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle,

***İşlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz**.*

(Değişik 4. fıkra: 5377 - 29.6.2005/ m.15) (4) Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda biri oranında artırılır.

(Değişik 5. fıkra: 5377 - 29.6.2005/ m.15) (5) Kurul halinde çalışan kamu görevlilerine görevlerinden dolayı hakaret edilmesi halinde suç, kurulu oluşturan üyelere karşı işlenmiş sayılır. Ancak, bu durumda zincirleme suça ilişkin madde hükümleri uygulanır. "

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 13., 17., 19. ve 38. maddelerine dayanılmış, 2. maddesi ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 48. maddesi gereğince Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL ve Zühtü ARSLAN'ın katılımlarıyla 12.9.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Yunus HEPER tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı,

dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, kanun koyucunun suç olarak kabul ettiği eyleme uygulanan yaptırım ile öngörülen cezanın orantılı olması gerektiği, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinde yer alan ve kamu görevlisine karşı görevinden dolayı hakaret suçunun cezasının bir yıldan az olamayacağına ilişkin kuralda, suç ile ceza arasında orantı bulunmadığı belirtilerek, kuralın, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 13., 17., 19. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu ibare Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasında, hakaret suçunun basit haline üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası öngörülmüştür. İtiraz konusu 125. maddenin üçüncü fıkrasının (a) bendinde ise hakaret suçunun kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenmesi bu suçun nitelikli hali olarak kabul edilmiş ve cezanın alt sınırının bir yıldan az olamayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre, itiraz konusu kural uyarınca kamu görevlisine görevinden dolayı hakaret eden kişi, bir yıldan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılacaktır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar, ceza hukukunun ana ilkeleri ile Anayasa'nın konuya ilişkin kuralları başta olmak üzere, ülkenin sosyal, kültürel yapısı, etik değerleri ve ekonomik hayatın gereksinmeleri göz önüne alınarak saptanacak ceza siyasetine göre belirlenir. Kanun koyucu, cezalandırma yetkisini kullanırken toplumda hangi eylemlerin suç sayılacağı, bunun hangi tür ve ölçüdeki ceza yaptırımı ile karşılanacağı, nelerin ağırlaştırıcı veya hafifletici sebep olarak kabul edilebileceği

konularında takdir yetkisine sahiptir. Ancak hukuk devletinde, ceza hukuku kurallarının, önleme ve iyileştirme amaçlarına uygun olarak ölçülü, adil ve orantılı olması gerekir. Bununla birlikte sadece suçun temel şeklini esas alarak ve suçun temel şekli için öngörülen ceza miktarlarını suçun nitelikli halleri ile kıyaslayarak suç ve ceza arasında adil denge bulunup bulunmadığı konusunda bir karar vermek sorunu eksik olarak ele almak anlamına gelir. Bu nedenle suç ve ceza arasında adalete uygun bir oranın bulunup bulunmadığının saptanmasında o suçun toplumda yarattığı infial ve etki, kişiler üzerinde oluşturduğu tehlike, zarar görenin kişiliği ile ona verilen zararın azlığı veya çokluğu, işlenme oranındaki azalma veya artış gibi faktörlerin de dikkate alınması gerekir.

Kamu görevlisine karşı işlenen hakaret suçunun nitelikli hal kapsamında sayılabilmesi için hakaret suçunun kamu görevlisinin görevinden dolayı işlenmesi gerekir. Bu bakımdan itiraz konusu kural ile korunmak istenen hukuksal yarar, yaptığı görev dolayısıyla devleti temsil eden kamu görevlilerinin toplum içindeki itibarı ve diğer bireyler nezdindeki saygınlığı yanında; kamu görevlisinin yürütülmesine katıldığı kamusal hizmetlerin daha etkin yerine getirilmesini sağlamak ve kamu menfaatini korumaktır. Buna göre kamu görevlisine karşı işlenen hakaret suçu için öngörülen ceza ile korunan hukuki fayda dikkate alındığında, suçun basit haline göre alt sınırı daha ağır bir ceza öngörülmesinde ölçülülük ilkesi ile çelişen bir yön bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın Başlangıç'ı, 13., 17., 19. ve 38. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinin son cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 12.9.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2011/80
Karar Sayısı : 2012/122
Karar Günü : 20.9.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hava Eğitim Komutanlığı Askeri Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 12. maddesinin "…*eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere*…" bölümünün, Anayasa'nın 145. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sanıklar hakkında askerlikten kurtulmak amacıyla hile yaptıkları iddiasıyla açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatine varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Yoklama eri E.. S..'ın çürük raporu tabir edilen askerliğe elverişsizlik raporu alıp askerlikten kurtulmak kastıyla sivil şahıs S.. K.. ile para karşılığında anlaştıkları, S.. K..'nin aracılığıyla İzmir K.. Restoranda Bnb. L.. A.. ve İ.. M..'nın bir araya gelip konuşarak anlaştıkları, E.. S..'ın Ankara'ya gidip E.. T.. ile Ankara M.. alışveriş merkezinin üst katındaki D.. Pastanesinde buluşup 5 Milyar TL nakit para verdiği, onun aracılığıyla Ankara S.. Otel lobisinde H.. Ö.. ile buluştuğu, H.. Ö..'in E.. S..'a çürük raporu alabilmesi hususunda bilgi ve taktik verdiği ve Balıkesir'de görüşmek üzere E.. T..'a emanet ettiği, E.. T..'un E.. S.. ile Ankara İbni-Sina Hastanesine gittiği, burada EEG'nin çekildiği, özel doktorlara ve sağlık birimlerine giderek tetkikler yaptırdıkları, E.. S..'ın İzmir'e geldiği, S..

K.. ile buluştuğu ve onun yönlendirmesi ile Özel A.. Hastanesinde ve Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesinde bir kısım tetkiklerin yaptırıldığı ve sanık S.. K..'ye ait araç ile Balıkesir'e gittikleri, Balıkesir As.Şb.Bşk.lığına müracaat ederek S.. K..'nın E.. S..'ın teyzesinin oğlu olduğunu söylemesi ve Balıkesir As.Hst.Bştbp.liğine sevkini talep etmesi üzerine E.. S..'ın yerel askerlik şubesi olan K.Maraş'ta yoklamasının yapılmasına dair evrakın fakslattırıldığı, S.. K..'ye ait araçla Balıkesir As.Hastanesine gidildiği, S.. K..'nün sanık E.. S..'a epilepsi hastalığı varmış gibi beyanlarda bulunmasını, doktorun sorularına karşı neler söylemesi gerektiğini tembihlediği, hastaneye giriş yapan E.. S..'ı hastanede karşıladığı ve merdiven altında H.. Ö.. tarafından sağ koluna kardiyozol adlı iğne yapıldığı, iğne üzerine E.. S..'ın sahte epilepsi nöbeti geçirdiği, durumu gören yetkililer tarafından nöroloji servisine yatırıldığı, hastanede kaldığı süre zarfında epilepsi nöbetinin tekrarlamamasından şüphelenen yetkililer tarafından yapılan araştırmada durumun ortaya çıkarıldığı anlaşılmakla, E.. S..'ın askerlikten kurtulmak için hile yapmak, S.. K.., L.. A.., H.. Ö.., İ.. M.. ve E.. T..'nin askerlikten kurtulmak için hile yapmak suçuna iştirak etmek suçunu işledikleri iddiasıyla sanıklar hakkında Askeri Mahkememizde dava açılmıştır.

Yapılan yargılama sırasında Askeri Savcılık makamı; 5982 sayılı Yasa ile yapılan Anayasa'nın 145'inci maddesi değişikliği ile savaş hali haricinde asker olmayan kişilerin askeri mahkemelerde yargılanamayacağının kayıt altına alındığını belirterek, 353 sayılı Kanunun müşterek suçlar başlıklı 12'nci maddesinin Anayasaya aykırı hale gelmiş olduğunu ileri sürmüştür.

Sanık E.. S..'ın askerlikten kurtulmak için hile yapmak, diğer sanıklar S.. K.., L.. A.., H.. Ö.., İ.. M.. ve E.. T..'nin askerlikten kurtulmak için hile yapmak suçuna iştirak etmek suçunu işledikleri iddiasıyla AsCK'nın 81'nci madde ve fıkrası gereğince yargılandıkları görülmekle sanıklar hakkındaki yargılamada Askerî Mahkemenin görevli olup olmadığı hususunun incelenmesinde;

Suçların işlendiği tarihler itibarıyla, emekli P.Bnb. L.. A.. dışındaki sivil şahıslar E.. S.., S.. K.., H.. Ö.., İ.. M.. ve E.. T..'nin asker kişi sıfatlarının bulunmadığı, bu bağlamda, inceleme konusu somut olayda, asker kişi ile asker olmayan kişilerin müştereken suç işledikleri hususunda duraksama bulunmamaktadır.

Görev hususunun kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle yargılamanın her aşamasında dikkate alınması gerektiğinden öncelikle göreve ilişkin mevzuattaki hükümlerin incelenmesi ve suçun niteliğinin ortaya konulması gerekmektedir.

353 sayılı Kanunun "Askerî Mahkemelerin Görevleri" başlığı altında düzenlenen ikinci bölümünde yer alan "Genel Görev" başlıklı 9'uncu maddesinde "Askerî Mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askerî olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerî mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler" hükmü yer almaktadır.

Bu düzenlemeye göre bir davanın askerî mahkemenin görevine girmesi için asker kişinin; askerî bir suç işlemiş olması veya suçu askeri bir kişiye karşı işlemiş olması veya (suçu askerî mahalde işlemiş olması) veya suçu askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işlemiş bulunması gerekmektedir.

"Askerî suç" ise öğretide ve uygulamada;

a) Unsurları ve cezalarının tamamı Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı olan, başka bir anlatımla, Askerî Ceza Kanun'u dışında hiçbir ceza Kanun'u ile cezalandırılmayan suçlar,

b) Unsurları kısmen Askerî Ceza Kanunu'nda, kısmen diğer ceza Kanun'larında gösterilen suçlar,

c) Türk Ceza Kanunu'na atıf suretiyle askerî suç haline dönüştürülen suçlar, olmak üzere üç grupta mütalaa edilmektedir.

Öte yandan, 29.06.2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunla 353 sayılı Kanun'un asker olmayan (sivil) kişilerin askerî mahkemelerde yargılanmalarını düzenleyen hükümleri değiştirilerek, "Müşterek suçlar" başlıklı 12'nci maddesi; "Askerî mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi hâlinde, eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı bir suç ise, sanıkların yargılanmaları askerî mahkemelere; eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı olmayan bir suç ise, adliye mahkemelerine aittir.",

"Barış zamanında sivil kişilerin Askerî Ceza Kanunu'na tabi suçlarında yargılama merci" başlıklı 13'üncü maddesi; "Askerî Ceza Kanunu'nun 55, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 64, 75, 79, 80, *81,* 93, 94, 95, 114 ve 131'inci maddelerinde yazılı suçlar, askerî mahkemelerin yargı yetkisine tabi olmaya sivil kişiler tarafından barış zamanında işlenirse; bu kişilerin yargılanması, adli yargı mahkemeleri tarafından, Askerî Ceza Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle yapılır." şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Bu bağlamda, asker kişilerle sivil kişilerin müştereken işledikleri Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı suçlarına askerî yargıda bakılacağına ilişkin 12'nci madde hükmü hariç olmak üzere, asker olmayan (sivil) kişilerin barış zamanında işledikleri Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı suçlarından dolayı Askerî Yargıya tabi olmalarına tamamıyla son verilmiştir.

Anayasa'nın "Mahkemelerin Kuruluşu" başlıklı 142'nci maddesinde; "Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir" şeklinde olduğu,

12.09.2010 tarihindeki referandumla kabul edilerek yürürlüğe giren 5982 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik sonucunda Anayasa'nın "Askerî Yargı" başlıklı 145'inci maddesinde;

"Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür.

Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz.

Askerî mahkemelerin savaş halinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili oldukları; kuruluşları ve gerektiğinde bu mahkemelerde adli yargı hâkim ve savcılarının görevlendirilmeleri kanunla düzenlenir..." hükümlerine yer verilmiştir.

Yapılan bu değişiklikle; 353 sayılı Kanun'un "Müşterek suçlar" başlıklı 12'nci maddesi; "Askerî mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi hâlinde, eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı bir suç ise, sanıkların yargılanmaları askerî mahkemelere; eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı olmayan bir suç ise, adliye mahkemelerine aittir." şeklindeki metninin "eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı bir suç ise, sanıkların yargılanmaları askerî mahkemelere" ifadesi üst norm niteliğinde olan Anayasanın 145'inci maddesine aykırı hale gelmiştir.

Askeri Yargıtay İçtihatlarında Anayasanın 145'inci maddesinde yapılan düzenleme ile 353 sayılı Kanunun 12'nci maddesinin kısmen değiştirilerek örtülü olarak yürürlükten kaldırıldığı kabul edilmekte (Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 25.11.2010 tarihli ve 2010/117-114 sayılı ile 04.02.2010 tarihli ve 2010/12-10 esas-karar sayılı, Askeri Yargıtay 4'üncü Dairesinin 28.09.2010 tarihli ve 2010/2233-2216 esas-karar sayılı kararları da bu doğrultudadır) ise de 26.10.1963 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 29.06.2006 tarihli ve 5530 sayılı Kanunla değişik, "Müşterek suçlar" başlıklı 12'nci maddesi; "Askerî mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi hâlinde, eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı bir suç ise, sanıkların yargılanmaları askerî mahkemelere; eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı olmayan bir suç ise, adliye mahkemelerine aittir" hükmünü amir olduğu, söz konusu madde metninin değiştirildiğine ilişkin herhangi bir yasama işleminin olmadığı, halihazırda yürürlükte olan madde metninin üst norm niteliğinde olan Anayasanın 145'inci maddesi metnine aykırı olması halinin yorumla giderilemeyeceği değerlendirildiğinden, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 12'nci maddesinin "eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı bir suç ise, sanıkların yargılanmaları askerî mahkemelere" ifadesinin Anayasanın 145'inci maddesine aykırı olması sebebiyle bu maddenin "eğer suç Askerî Ceza Kanunu'nda yazılı bir suç ise, sanıkların yargılanmaları askerî mahkemelere" ifadesinin iptalinin usul ve yasaya uygun olacağı kanaatine varılmıştır."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun itiraz konusu bölümünün de yer aldığı 12. maddesi şöyledir:

*"**Madde 12-** Askeri mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde **eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere**; eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı olmayan bir suç ise adliye mahkemelerine aittir."*

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında Anayasa'nın 145. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 22.9.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Melek ACU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, 5982 sayılı Kanun ile Anayasa'nın 145. maddesinde değişiklik yapılarak savaş hali haricinde asker olmayan kişilerin askeri mahkemelerde yargılanamayacağının hüküm altına alındığı, Anayasa'nın anılan maddesinde değişiklik yapılmasına rağmen itiraz konusu kuralın halen mevcudiyetini koruduğu, böylece itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı hale geldiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 145. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralın da yer aldığı 353 sayılı Kanun'un "*Müşterek Suçlar*" başlıklı 12. maddesinde, askeri mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde eğer suç Askeri Ceza Kanunu'nda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmalarının askeri mahkemelerde; eğer suç Askeri Ceza Kanunu'nda yazılı olmayan bir suç ise adliye mahkemelerinde yapılacağı kural altına alınmıştır.

7.5.2010 günlü 5982 sayılı Kanun ile değiştirilen Anayasa'nın 145. maddesinde, "*Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından*

yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür. Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz. Askerî mahkemelerin savaş halinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili oldukları; kuruluşları ve gerektiğinde bu mahkemelerde adlî yargı hâkim ve savcılarının görevlendirilmeleri kanunla düzenlenir." denilmiştir.

Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesinde, askeri yargının görev alanının yeniden düzenlendiği, mevcut hükümde askeri yargının görev alanının oldukça geniş düzenlenmesi nedeniyle uluslararası belgelerde bu durumun eleştirildiği, askeri mahkemelerin görev alanının demokratik hukuk devletinin getirdiği ölçüler çerçevesinde yeniden tanımlandığı, getirilen düzenlemeyle askeri mahkemelerin görev alanının askeri suçların yargılanmasıyla çağdaş ülkelerde olduğu gibi sınırlandırıldığı ve asker kişilerin sadece askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askeri suçlara ait davalarla sınırlı tutulduğu, asker olmayan kişilerin savaş hali haricinde, askeri mahkemelerde yargılanamayacağının anayasal teminat altında alındığı belirtilmiştir.

İtiraz konusu kurala göre, asker olmayan kişilerin asker kişilerle birlikte suç işlemeleri durumunda işlenilen suç Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş ise bu kişiler askeri mahkemelerde yargılanacaklardır. Ancak, Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesinde de belirtildiği üzere, savaş hali dışında asker olmayan kişilerin işledikleri suçlar nedeniyle askeri mahkemelerde yargılanamayacağı anayasal olarak teminat altına alınmıştır. Bu durumda, Anayasa'nın 145. maddesinde yapılan değişiklik sonucunda itiraz konusu kural, Anayasa'ya aykırı hale gelmiştir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural Anayasa'nın 145. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

VI- İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, kanunun belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu

doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

353 sayılı Kanun'un 12. maddesinde yer alan "*…eğer suç Askeri Ceza Kanun'unda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere …*" bölümünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan iptal edilen bölümünün öncesinde ve sonrasında kalan "*Askeri mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde … eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı olmayan bir suç ise adliye mahkemelerine aittir.*" bölümünün de 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

VII- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, kanun hükmünde kararname ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez"* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır.

25.10.1963 günlü, 353 sayılı Kanun'un 12. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluğun kamu yararını ihlal edecek nitelikte olduğu görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VIII- SONUÇ

1- 25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 12. maddesinin "… eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere…" bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2- 353 sayılı Kanun'un 12. maddesinde yer alan "… eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere…" bölümünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan maddenin kalan bölümünün de, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE,

3- 353 sayılı Kanun'un 12. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

20.9.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2012/45
Karar Sayısı : 2012/125
Karar Günü : 20.9.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1- Genel Kurmay Başkanlığı Askeri Mahkemesi (Esas Sayısı: 2012/45)

2- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi (Esas Sayısı: 2012/52)

İTİRAZLARIN KONUSU: 25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesinin (C) bendinin, Anayasa'nın 2.,10., 36., 37. ve 145. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAYLAR

Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli sivil memur olan sanıklar hakkında icbar suretiyle irtikap ve emre itaatsizlikte ısrar suçlarından açılan kamu davalarında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatine varan Mahkemeler, iptali için başvurmuşlardır.

II- İTİRAZLARIN GEREKÇELERİ

A- 2012/45 Esas Sayılı İtiraz Başvurusunun Gerekçe Bölümü Şöyledir:

"Sanık hakkında Genelkurmay Askeri Savcılığının 17 Ekim 2011 gün ve 2011/195-105 esas ve karar sayılı iddianamesi ile 5237 sayılı TCK.nun 250/1 nci maddesinde düzenlenen icbar suretiyle irtikap suçundan kamu davası açılmış olup, bu suçtan Mahkememizde yargılaması devam etmektedir. Sanık hakkında mahkememizde yargılama devam ederken Askeri Yargıtay Daireler Kurulu 16.02.2012 gün ve 2012/6- 21 E.K. sayılı kararı ile özetle; "Svl.Me. M..

G.. İ.. hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından verilen ve 28 Kasım 2011 tarihinde büyük daire tarafından temyiz talebinin reddedilmesi üzerine kesinleşen Ocak 2012 tarihinde UYAP'ta yayınlanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2 nci Dairesinin 45912/06 numaralı kararı ve T.C. Anayasası'nın 2, 36, 37 ve 90 ncı maddeleri dikkate alınarak Milli Savunma Bakanlığında veya Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli sivil memurların askeri mahkemelerde yargılanmaları sonucu verilecek kararların, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince adil yargılama hakkının ihlali olarak kabul edileceği anlaşıldığından, AİHM.'nin sözleşmeyi yorumlamaya yetkili tek organ olması nedeniyle sözleşmeye aykırılığını saptadığını Türk yasalarının (MSB. ve TSK.'da görevli sivil memurların askeri mahkemelerde yargılanmalarına olanak tanıyan düzenlemelerin) uygulanmaması, sanığın adil yargılama hakkının ihlal edilmemesi bakımından somut olayda adliye mahkemelerinde yargılanmasının sağlanması gerektiğini belirterek, başka bir suçtan yargılanan Svl.Me. Y.S.'nin Anayasa'nın 90 ncı maddesinin son fıkrası kapsamında uluslararası anlaşma esas alınarak yargı yerinin belirlenmesi, sanığın yargılamasının adliye mahkemelerinde yapılması gerektiği yönünde mahkumiyet hükmünün görev yönünden bozulmasına" karar vermiştir.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 16.02.2012 gün ve 2012/6-21 E.K. sayılı kararları ile atıfta bulunduğu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2 nci Dairesinin 45912/06 numaralı kararı sonrasında ortaya çıkan görev hususundaki hukuksal durumun değerlendirilmesi açısından öncelikle mevcut iç hukuk mevzuatının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın, 5982 sayılı Yasa ile değiştirilen "Askeri Yargı" başlıklı 145/1-3'üncü maddesinde, askeri yargının görev alanı;

"Askeri yargı, askeri mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askeri suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür.

Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askeri mahkemelerde yargılanamaz.

Askeri mahkemelerin savaş halinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili oldukları; kuruluşları ve gerektiğinde bu mahkemelerde adli yargı hakim ve savcılarının görevlendirilmeleri kanunla düzenlenir." şeklinde düzenlenmiştir.

5982 sayılı Yasa ile değiştirilen ve henüz Anayasaya uyumla ilgili düzenlemelerin, kanunlaşmaması sebebi ile 353 sayılı Kanun'a yansıtılmayan Anayasa hükümlerine göre, savaş hali haricinde asker olmayan kişilerin Askeri Mahkemede yargılanması söz konusu değildir.

Asker kişi tanımı Anayasa'da yapılmamakla birlikte, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun "Asker kişiler" başlıklı 10'uncu maddesinde; bu Kanun'un uygulanmasında kimlerin asker kişi sayılacağı, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun "Askeri şahıslar" başlıklı 3'üncü maddesinde de; kimlerin askeri şahıs olduğu sayma yöntemi ile gösterilmiştir. Bu maddelerde gösterilmeyen/sayılmayan kişilerin "sivil kişiler" olarak kabul edilmesi gerektiği hususunda kuşku bulunmamaktadır.

Öte yandan, 211 sayılı TSK İç Hizmet Kanunu'nun 2/2'nci maddesinde, Asker; "Askerlik mükellefiyeti altına giren şahıslarla (Erbaş ve erler) özel kanunlarla Silahlı Kuvvetlere intisabeden ve resmi bir kıyafet taşıyan şahsa denir." şeklinde tanımlanmıştır. 211 sayılı TSK İç Hizmet Kanunu'nun 2/2'nci maddesinde belirtilen asker tanımı açısından temel kriterin özel biçime sahip, ayırıcı özelliklere sahip, yasalarla belirlenen rütbe, işaret gibi semboller taşıyan, asker kişiyi diğer kişilerden ayıran resmi bir kıyafet taşıma olduğu açıktır.

As.C.K.nın 3/2'nci maddesinde (4551 sayılı Kanun ile yapılan bu düzenlemenin (değişikliğin), Anayasa Mahkemesinin 25.11.2005 tarihli ve 2003/34 Esas-2005/91 Karar sayılı kararıyla, Anayasa'nın 2, 10, 19, 38, 128 ve 129'uncu maddelerine aykırı olmadığına karar verilmiştir), "Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan Devlet memurlarının asker kişi sıfatları, 04.01.1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 115'inci maddesinde belirtilen yükümlülükleri ile sınırlıdır." şeklinde yer alan ifadeyle, Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan sivil personelin As.C.K'nın uygulaması anlamında asker kişi sıfatları sınırlandırılmıştır (Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 01.02.2001 tarihli ve 2001/7-13 sayılı kararı).

211 sayılı İç Hizmet Kanunu'nun 115'inci maddesi; "Silahlı Kuvvetlerde çalışan sivil memur, müstahdem, müteferrik müstahdem ve gündelikçi sivil personel bu Kanunun askerlere tahmil ettiği, sorumluluk ve hizmetlerin ifası bakımından:

a) Amir vazifesi alanlar; maiyetindeki bütün askeri ve sivil personele hizmetin icap ettirdiği emirleri verebilir. Ceza vermek salahiyetleri yoktur. Maiyetin cezalandırılması icabeden hallerde en yakın askeri amire müracaat edilir.

b) Bütün sivil personel emrinde çalıştıkları askeri amirlere karşı ast durumunda olup bu Kanunun 14'üncü maddesinin asta tahmil ettiği vazifeleri aynen yapmaya mecburdurlar. Hilafına hareket edenler askerlerin tabi olduğu cezai müeyyidelere tabi olurlar."

Aynı Kanun'un 14'üncü maddesi ise; "Ast; amir ve üstüne umumi adap ve askeri usullere uygun tam bir hürmet göstermeye, amirlerine mutlak surette itaate ve kanun ve nizamlarda gösterilen hallerde de üstlerine mutlak itaate mecburdur.

Ast muayyen olan vazifeleri, aldığı emri vaktinde yapar ve değiştiremez, haddini aşamaz. İcradan doğacak mesuliyetler emri verene aittir.

İtaat hissini tehdit eden her türlü tezahürler, sözler, yazılar ve fiil ve hareketler cezai müeyyidelerle men olunur." hükümlerini içermektedir.

Bu itibarla, madde metinlerinden açıkça anlaşılacağı üzere, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli tüm sivil personelin emrinde çalıştıkları askeri amirlere karşı ast durumunda oldukları, İç Hizmet Kanunu'nun 14'üncü maddesinde asta yüklenen görevleri aynen yapmaya mecbur oldukları, aksine hareket edenlerin askerlerin tabi olduğu cezai müeyyidelere tabi olacakları belirtilmiştir. Buna göre ve yerleşmiş Askeri Yargıtay İçtihatları da nazara alındığında Milli Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli tüm sivil personel, Askeri Ceza Kanununda yazılı, "amiri tehdit", "amire hakaret", "amire mukavemet", "amire fiilen taarruz", "emre itaatsizlikte ısrar" gibi askeri cürümleri; 477 sayılı Disiplin Suç ve Cezaları Hakkındaki Kanunda yazılı, "amire saygısızlık", "emre itaatsizlik", "amire bilerek doğru söylememek" gibi disiplin suçlarını işleyebileceklerdir (Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 05.06.2003 tarihli ve 2003/57-56 sayılı kararı).

Ancak askeri yargının görev alanını kişi yönünden belirleyen ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının, 5982 sayılı Yasa ile değiştirilmeden önceki "Askeri Yargı" başlıklı 145 nci maddesi ile uyumlu bulunduğu görülen 353 sayılı Kanun'un 10/C-D maddesinde; "Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel" ile "Askeri işyerlerinde çalışan ve İş Kanununa tabi bulunan işçiler"de, asker kişi olarak sayılmıştır.

Dolayısıyla, 211 sayılı Kanun'un tanımlamasından farklı olarak, esasen üniforma giymeyen ve silah taşımayan TSK bünyesindeki sivil personel, hiçbir ayrım gözetilmeksizin, "askeri suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçları" yönünden, diğer asker kişiler gibi Askeri Mahkemelerinin yargılamasına tabi tutulmuşlardır.

Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel ile işçilerin yargılanmasına ilişkin yasal düzenlemeler belirlendikten sonra, bu aşamada, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçası olan doğal yargıç ilkesinin tanımlanması gerekmektedir.

Davayı görecek yargıcın, suçun işlenmesinden önce yasa ile belli edilmesini öngören doğal yargıç ilkesi, Anayasa'nın 37'nci maddesinde, hiç kimsenin kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamayacağı, ayrıca, bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü mercilerin kurulamayacağı, şeklinde düzenlenmiştir.

Nihayetinde, dar anlamda "doğal yargıç" kavramı, suçun işlenmesinden önce yasayla belli edilmiş yargıç diye tanımlanmakta olup, askeri yargının görev alanını düzenleyen mevzuat sistematiğine bakıldığında, Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel ile işçilerin yargılanmasını, "askeri suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçları" yönünden Askeri Mahkemelere tabi kılan yasal düzenlemenin, şeklen doğal yargıç ilkesine uygun olduğu hususunda duraksama bulunmamaktadır.

Nitekim, Anayasa Mahkemesi de, 20.11.1990 tarihli ve 1990/13 Esas-1990/30 Karar sayılı kararında; yargılama makamlarının suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına veya yargıçların atanmasına engel oluşturan, sanığa veya davanın yanlarına göre yargıç

atanmasına olanak vermeyen "doğal yargıç" ilkesini, dar anlamda kabul etmektedir.

Doğal yargıç ilkesinin, geniş anlamda yorumlanması ve adil yargılanma ilkesinin "mahkemelerin tarafsızlığı ve bağımsızlığı" ilkesiyle sıkı bir ilintisinin bulunduğu açıktır.

Anayasa'nın 90/5'inci maddesinde yer alan "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır." şeklindeki hükümle, iç hukukumuzun bir parçası haline gelen ve mahkemelerce re'sen dikkate alınması hususunda duraksama bulunmayan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) "Adil yargılama hakkı" başlıklı 6'ncı maddesinde;

"1. Her şahıs gerek medeni hak ve vecibeleriyle ilgili nizalar gerek cezai sahada kendisine karşı serdedilen bir isnadın esası hakkında karar verecek olan, kanuni, müstakil ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde hakkaniyete uygun ve aleni surette dinlenmesini istemek hakkını haizdir.

Hüküm aleni olarak verilir, şu kadar ki demokratik bir toplulukta amme intizamının veya milli güvenliğin veya ahlakın yararına veya küçüğün menfaati veya davaya taraf olanların korunması veya adaletin selametine zarar verebileceği bazı hususi hallerde, mahkemece zaruri görülecek ölçüde, aleniyet davanın devamınca tamamen veya kısmen basın mensupları ve halk hakkında tahdit edilebilir.

2. Bir suç ile itham edilen her şahıs suçluluğu kanunen sabit oluncaya kadar masum sayılır.

3. Her sanık ezcümle:

a) Şahsına tevcih edilen isnadın mahiyet ve sebebinden en kısa bir zamanda, anladığı bir dille ve etraflı surette haberdar edilmek,

b) Müdafaasını hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara malik olmak,

c) Kendi kendini müdafaa etmek veya kendi seçeceği bir müdafii veya eğer bir müdafii tayin için mali imkanlardan mahrum bulunuyor ve adaletin selameti gerektiriyorsa, mahkeme tarafından tayin edilecek bir avukatın meccani yardımından istifade etmek,

d) İddia şahitlerini sorguya çekmek veya çektirmek, müdafaa şahitlerinin de iddia şahitleriyle aynı şartlar altında davet edilmesini ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek,

e) Duruşmada kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından meccanen faydalanmak,

haklarına sahiptir." şeklinde düzenleme yer almaktadır.

Hemen bu bağlamda belirtmek gerekir ki, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) 2'nci Dairesinin İçen-Türkiye No: 45912/06 kararıyla, özetle; askeri mahkemelerin yargılama yetkisinin, zorunlu haller ve gerekçeler (her bir vaka için somut olması) dışında sivil kişilere uygulanmaması gerektiğini ve yasal dayanağının açık ve öngörülebilir olması gerektiğini, somut olayda sivil bir kişi olan sanığın askeri mahkemede yargılanmasını haklı çıkaracak gerekçelerin oluşmadığı kanaatiyle, ulusal yargı tarafından öngörülse bile, sivil kişi olan sanığın, ordu mensubu hakimler tarafından yargılanmalarından dolayı bu mahkemelerin bağımsızlığına ve tarafsızlığına dair duydukları şüphe gerekçesiyle, askeri mahkemelerin sivilleri yargılama yetkilerinin AİHS'nin 6/1'inci maddesine aykırı olduğuna karar verilmiştir.

AİHS'nin 6'ncı maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkına altlanan kavramlar, yasal, bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanma, makul sürede yargılanma, açık (aleni) yargılama, vicahilik, masumiyet karinesi, silahların eşitliği ilkesi, sanık hakları şeklinde özetlenebilir. Ancak, AİHM'nin söz konusu kararının içeriğinde, daha önceki kararlarına da atıfta bulunarak, adil yargılanma hakkı kapsamında bağımsız ve tarafsız mahkeme kavramına dayandığı görülmektedir.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 16.02.2012 tarihli ve 2012/6-21 sayılı kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2'nci Dairesinin İçen-Türkiye No: 45912/06 kararı gözetilerek, Anayasa'nın 90/5'inci maddesi uyarınca, AİHS'nin 6/1'inci maddesi doğrultusunda (353 sayılı Kanun'un 10/C-D maddesinin

uygulanması olanağının kalmadığı) görevsizlik kararı verilmesi gerektiğinden bahisle mahkumiyet hükmünün bozulmasına karar verilmiş ise de;

"Mevzuat hükümlerinin yorumlanmasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının yön göstericiliğinden faydanılması gerektiği izahtan vareste olmakla birlikte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının doğrudan iç mevzuat hükümlerini ortadan kaldırma yeteneğinin bulunmadığı, Anayasanın 90/5'inci maddesinin bu yönde bir yorumda bulunulmasına elverişli olmadığı hususunda duraksama bulunmamalıdır.

Zira, Anayasa'nın 90/5'inci maddesinde, "temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır" şeklinde yer verilen ifadedeki uyuşmazlığın, sözleşme ile iç hukuk metinleri arasındaki somut farklılıklar olarak algılanması gerekmektedir.

AİHM'nin içtihadıyla, iç hukukta yer alan ve usulüne göre yürürlüğe girmiş bulunan normların ortadan kaldırılabileceğine ilişkin bir kabulün, ceza yargılamasında mutlak aranması gereken, yasal dayanağın açık ve öngörülebilir olması kuralına aykırılık oluşturacağı, hukuk kurallarının açık veya örtülü olarak ortadan kaldırılmasına ilişkin ilkelerle de bağdaşmayacağı açıktır.

Mevzuatın, içtihat doğrultusunda yorumlanması suretiyle uygulanması olanağı bulunmadığı hallerde, diğer bir deyişle AİHM içtihadının, mevzuat değişikliğini gerekli kılması halinde, meclisin içtihadın yorumuna uygun şekilde söz konusu kanun değişikliğini yapması gerekmektedir. Nitekim, DGM'lerde askeri hakimlerin bulunmasına ilişkin düzenleme de, mevzuat değişikliğiyle AİHS'nin yorumuna (AİHM içtihadına) uygun hale getirilmeye çalışılmıştır. Benzer yöntem, üye devletlerin bir çoğu tarafından uygulanmakta, esasen sistem de buna ilişkin bir mekanizmayı (AİHS'nin 46/2'nci maddesi) bünyesinde barındırmaktadır.

Diğer taraftan, sadece o davaya özgü olarak tespit edilen aykırılığın iç hukukta yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak kabul edilmesi suretiyle, AİHS'nin 46/1 inci maddesi kapsamında AİHM'nin kararlarına uyulması zorunluluğunun karşılanması da, mevzuat değişikliği gerektiren durumlarda seri olarak AİHS'ne aykırılık oluşturan kararlar alınmasına engel olmayacağı açıktır.

Dolayısıyla, somut olayda, herhangi bir yasa değişikliğine gidilmediğine göre, kanımızca, AİHM içtihadının iç hukuk normunu kendiliğinden ortadan kaldırma olanağı da bulunmadığına göre, yargı olarak çözümü iç hukukumuzun mekanizmaları içinde aramak ve bulmak gerekir.

Anayasa'nın 152'nci maddesine göre, uygulanmakta olan kanun hükmünün Anayasa hükümlerine aykırı olduğu kanısına varıldığında, Anayasa Mahkemesine başvurulması ve bu konuda karar verilinceye kadar da davanın geri bırakılması mümkün bulunmaktadır.

AİHM'nin kararı, mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı kavramına dayanmakta olup, Anayasa'nın 36/1'inci maddesinde adil yargılanma hakkına yer verilmiştir. Askeri Yargı organlarının kuruluşunun, işleyişinin, askeri hakimlerin özlük işlerinin, askeri savcılık görevlerini yapan askeri hakimlerin görevli bulundukları komutanlıkla ilişkilerinin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğine" dair Anayasa'nın 145'inci maddesinin, AİHS'nin 6'ncı maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkına altlanan mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı kavramlarını karşıladığı ve desteklediği görülmektedir.

Ayrıca Hukuk devleti ilkesi Anayasanın 2 nci maddesinde düzenlenmiş olup, 10 ncu maddede ise eşitlik ilkesi düzenlenmiştir. Anayasanın eşitlik ilkesi gereği eşitlik her bakımdan aynı hukuki durumda olanlar arasında aranacak bir özellik olup, farklı durumdakilere farklı kurallar uygulanması eşitliği bozmaz ise de, kişilerin farklı kurallara tabi tutulmalarının haklı nedenlere dayanıyor olması gerekmektedir. Kişilerin farklı kurallara tabi tutulmaları haklı nedenlere dayanmıyorsa eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olacaktır. Anayasa Mahkemesi kararlarında eşitlik ilkesine aykırılığın hukuk devleti ilkesine de aykırılık oluşturacağı kabul edilmektedir. Bu anlamıyla savaş ve yakın savaş tehdidi dışında MSB ve TSK.lerinde görev yapan ancak üniforma taşımayan sivil personel ve işçilerin, diğer sivillerden ayrı bir yargılama rejimine tabi tutulmasının haklı nedenlere dayandığının kabulünü gerektirir hukuki argümanların varolmadığı da açıktır.

Diğer taraftan, objektif olarak herkes tarafından asker kişi olarak algılanan Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında görevli resmi kıyafet taşıyan personelin de, Anayasamız ve 353 sayılı Kanunda belirtilen şekilde işlediği suçları açısından bağımsız ve tarafsız bir mahkemece yargılanmayı isteme hakkına

sahip olduğunu ve bu hakka tüm makamlarca (mevzuatı belirleyen ve mevzuata uygun yargılamayı yapan) saygı gösterilerek hareket edilmesi gerektiğine işaret edildikten sonra, Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel ile işçilerin hiçbir ayrım gözetilmeksizin, sübjektif yönden bağımsız ve tarafsız olduklarında hiçbir kuşku bulunmayan, fakat görünümü ve algılanması yönünden (objektif olarak) bağımsızlığı ve tarafsızlığı bakımından kuşku duyulabilen askeri yargıya tabi olmasının adil yargılanma hakkına altlanan mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı kavramları bağlamında Anayasa hükümlerine aykırılık oluşturduğu kanaatindeyiz.

Bu itibarla, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin dayanmış olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/1'inci maddesinde belirtilen adli yargılanma hakkı, Anayasa'nın 36'ncı maddesinde doğrudan düzenlenmiş ve bu ilkeyi destekleyici hükümler ve hukuk sistemimizin işleyişi ve bütünlüğü açısından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 2'nci Dairesinin İçen-Türkiye No: 45912/06 kararı da dikkate alınarak, 353 sayılı Kanun'un 10/C-D maddeleri, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 3 ncü maddesinin 1 nci fıkrasındaki "Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan sivil personel" ibaresi, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 3 ncü maddesinin 2 nci fıkrasının Anayasa'nın 2, 10, 36 ve 145'inci maddelerine aykırılık oluşturduğu anlaşılmış ise de; Anayasamızın, Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi başlıklı 152 nci maddesinde bir davaya bakmakta olan mahkemenin davada uygulanacak bir kanun yada kanun hükmünde kararnamenin hükümlerinin Anayasaya aykırılığını ileri sürebileceğinin belirtilmesi karşısında, müsnet davada uygulanacak Kanun hükmünün 353 sayılı Kanun'un 10/C maddesi olması sebebiyle 353 sayılı Kanun'un 10/C maddesinin Anayasa'nın 2, 10, 36 ve 145'inci maddelerine aykırılık oluşturması nedeniyle, bu fıkranın iptali istemiyle T.C. Anayasasının 152 nci maddesi gereğince Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, gerekçeli kararın ve dava dosyasının onaylı suretinin Anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir."

B- 2012/52 Esas Sayılı İtiraz Başvurusunun Gerekçe Bölümü Şöyledir:

"353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun "Asker kişiler" başlıklı 10'uncu maddesinde, bu Kanun'un uygulanmasında kimlerin asker kişi sayılacağı, 1632 sayılı Askerî Ceza Kanunu'nun "Askerî şahıslar" başlıklı 3'üncü maddesinde de kimlerin askerî şahıs olduğu sayma yöntemi ile gösterilmiş, bu maddelerde gösterilmeyen/sayılmayan kişilerin "sivil kişiler" olduğu kabul edilmiştir.

353 sayılı Kanun'un 10/C bendine göre Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel bu Kanunun uygulanmasında asker kişi sayılırlar.

1632 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel bu Kanunun uygulanmasında askeri şahıs olup, bu şahısların asker kişi sıfatları 211 sayılı İç Hizmet Kanunu'nda sayılan yükümlülükleri ile sınırlıdır.

18.10.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın;

"Cumhuriyetin nitelikleri" başlıklı 2'nci maddesinde;

"Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

"Hak arama hürriyeti" başlıklı 36'ncı maddesinde;

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

"Tabi hâkim" ilkesini somut hâle getiren "Kanuni hâkim güvencesi" başlıklı 37'nci maddesinde;

"Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz."

"Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma" başlıklı 90'ıncı maddesinde;

"...Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır."

"Mahkemelerin kuruluşu" başlıklı 142'nci maddesinde;

"Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir."

"Askerî Yargı" başlıklı 145'inci maddesinde;

"Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür.

Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askeri mahkemelerde yargılanamaz…" hükümlerine yer verilmiştir.

353 sayılı Kanun'un;

"Genel görev" başlıklı 9'uncu maddesi, Anayasa'nın 145'inci maddesinin 1'inci fıkrasındaki düzenlemeyi aynen içermektedir. (12.09.2010 tarih ve 5982 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun 15 nci maddesi ile "askeri mahal" ibaresi Anayasadan ve zimnen bu kanundan kaldırılmıştır)

"Barış zamanında sivil kişilerin Askerî Ceza Kanununa tabi suçlarında yargılama merci" başlıklı 13'üncü maddesinde;

"Askerî Ceza Kanunu'nun 55, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 64, 75, 79, 80, 81, 93, 94, 95, 114 ve 13l'inci maddelerinde yazılı suçlar, askerî mahkemelerin yargı yetkisine tabi olmayan sivil kişiler tarafından barış zamanında işlenirse; bu kişilerin yargılanması, adli yargı mahkemeleri tarafından, Askerî Ceza Kanunu hükümleri uygulanmak suretiyle yapılır." Hükmü yer almaktadır.

09.07.2009 tarihli ve 27283 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5918 sayılı "Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 6'ncı maddesi ile, 5271 sayılı CMK'nın 3'üncii maddesine eklenen 2'nci fıkra;

"Barış zamanında, asker olmayan kişilerin Askerî Ceza Kanununda veya diğer kanunlarda yer alan askerî mahkemelerin yargı yetkisine tabi bir suçu tek başına veya asker kişilerle iştirak hâlinde işlemesi durumunda asker olmayan kişilerin soruşturmaları Cumhuriyet savcıları, kovuşturmaları adli yargı mahkemeleri tarafından yapılır." hükmünü içermektedir.

Bu düzenlemelerde de görüldüğü gibi, askerî mahkemelerde askerlerin yargılanması kural, asker olmayan kişilerin yargılanması ise savaş zamanına özgü olarak istisnadır.

353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunun'da değişiklik yapan 5530 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde;

"Türkiye, Birleşmiş Milletler düzeyinde insan hak ve hürriyetlerine ilişkin sözleşmeleri ve İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeyi (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini) kabul etmiş ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru hakkını tanımıştır. Bu sözleşmelerde, adil yargılanma hakkı ve bunun gerekleri olan suçsuzluk karinesi, susma hakkı, silahların eşitliği ilkeleri ve savunma hakları gibi hükümler yer almaktadır. Bu hükümler, bugün artık Türk iç hukukunun uyulması zorunlu kısımları hâline gelmiştir. Söz konusu sözleşme hükümleri, mahkemelerimiz tarafından doğrudan uygulanmakta, Anayasa Mahkemesince de destek norm kullanılmaktadır…

Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı'nda Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü alanlarında kaydedilecek gelişmeleri sürekli olarak izleyeceği, Avrupa Birliği müktesebatına uyum çalışmalarını düzenli şekilde değerlendireceği ve bu çalışmaların hızlandırılması için gerekli önlemleri alacağı belirtilmiştir. Ulusal Programda, yargının işlevselliği ve verimliliği bölümünde orta vadede Askeri Ceza Kanunu ile Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunumun gözden geçirilmesi de öngörülmüştür. Ayrıca, Ulusal Programda öngörülen hedefler doğrultusunda hazırlanan 7/5/2004 tarihli ve

5170 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun ile Anayasada yapılan bazı değişikliklerin askerî yargıya da yansıtılması gerekmektedir.

Bu bağlamda, Anayasa'nın bazı maddelerinde yapılan savaş ve çok yakın savaş tehdidi hâllerinde bile ölüm cezasının verilmemesine dair değişikliklerin askerî yargıya yansıtılması, sivillerin askerî yargıya tabi oldukları hâller incelenerek mümkün olduğu ölçüde sivillerin askerî mahkemede yargılanmalarına son verilmesi amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda, askerî yargıda karşılaşılan bazı sorunların ve yargılamanın uzamasına neden olan hâllerin giderilmesi de amaçlanmıştır." gerekçelerine yer verilerek, Avrupa Birliğine uyum sürecinde Ulusal Program kapsamında yapılan çalışmalarda, sivillerin mümkün olduğu ölçüde askerî mahkemede yargılanmalarına son verilmesinin amaçlandığı vurgulanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, emsal nitelikteki 4.5.2006 tarihli ve 47533/99 sayılı Ergin/Türkiye kararında; "AİHM, bu yaklaşımında son on yıldır, askerî mahkemelerin, sivillere suçluluk isnadında bulunmalarını sınırlayan bir eğilimin mevcut olduğunu onaylayan uluslararası seviyedeki gelişmelerden destek almaktadır. Bu bağlamda, ilgili BM alt komisyonuna sunulan, adaletin askerî mahkemeler aracılığıyla uygulanması üzerine hazırlanan rapordan bahsedilmelidir. Raporun 4 numaralı maddesinde; 'Askerî mahkemelerin, prensip olarak, sivilleri yargılama konusunda yargı yetkisi bulunmamalıdır. Her koşulda Devlet, herhangi bir nitelikteki cezai bir suçla itham edilen sivillerin, sivil mahkemelerce yargılanmasını garanti etmelidir.' yazılıdır. Askerî mahkemelerin, silahlı kuvvetler içerisinde düzen ve disiplini sağlama amacıyla, çeşitli yasalarca kurulmuş olduğunu vurgulayan Amerikan İnsan Hakları Mahkemesi de benzer bir görev üstlenmiştir (Bkz., Cantoral Benavides/Peru, 18.8.2000, C Serisi no: 69, 75). Bu nedenle, askerî mahkemelerin yargı yetkileri, görevlerini icra ederken suç işlemiş askerî personeli kapsamalıdır…

Askerî adaletin gücü, bu tür bir durumu haklı çıkaracak, zorlayıcı nedenlerin bulunmadığı ve bulunsa bile, açık ve öngörülebilir yasal bir temele dayanmadığı müddetçe sivil kişileri kapsamamalıdır. Sözkonusu nedenlerin mevcudiyeti, her bir özel davada kanıtlanmalıdır. İç mevzuatın, in abstracto, askerî mahkemelere belli suç türlerini atfetmesi yeterli değildir. Davaların bu tür bir tutumla, in abstracto, görüldüğü durumlarda, ilgili sivil vatandaşların konumu, sivil mahkemelerce yargılanan vatandaşların konumundan farklı

olabilir. Askerî mahkemeler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi standartları ile sivil mahkemelerle aynı seviyede uyumlu olsa bile farklı niteliklerine ve mevcut olma nedenlerine bağlı olarak muamelede görülen farklılıklar, mahkemeler huzurunda özellikle ceza davalarında mümkün olduğunca kaçınılması gereken eşitsizlik problemlerine yol açabilir. ... Askerî bir mahkemenin silahlı kuvvetler mensubu olmayan bir kişiyi yargılama yetkisine sahip olduğu adli bir sistemin, söz konusu mahkemenin bağımsızlığını temin eden yeterli teminatlar mevcut olsa dahi, mahkeme ve ceza davasındaki taraflar arasında muhafaza edilmesi gereken mesafeyi sıfıra indirgediği varsayılabilir.

Yukarıda belirtilenlerin ve özellikle uluslararası düzeydeki durumun ışığında, AİHM askerlik hizmeti aleyhine propaganda yapmaya ilişkin itham edilen sivil bir kişi olarak yalnızca askerî personelden oluşan bir mahkemede yargılanan başvuranın, davada bir taraf olarak nitelendirilebilecek askeri hakimlerin huzuruna çıkmakta endişe duymasının anlaşılabilir olduğunu değerlendirmektedir. Dolayısıyla, başvuran, askerî mahkemenin gereksiz yere taraflı düşüncelerden etkilenebileceği konusunda haklı bir endişe duyabilir. Bu nedenle, başvuranın, söz konusu mahkemenin bağımsızlık ve tarafsızlığına ilişkin şüpheleri haklı olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrası ihlal edilmiştir." denilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, sivil kişi olan ve asker kişilerle müştereken işlediği askerî bir suçtan dolayı askerî mahkemelerde yargılanarak mahkûm olan başvuranlarla ilgili olarak: Özel ve diğerleri hakkındaki 31.1.2008 tarihli ve 37626/02 sayılı, Erükçü hakkındaki 13.11.2008 tarihli ve 4211/02 sayılı, kararları ile de; benzeri gerekçelerle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Adil yargılanma hakkı" başlığını taşıyan 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

BM İnsan Hakları Komitesi, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin 14'üncü maddesine ilişkin 1984 tarihli Genel Yorumunda, üye devletlere, "... Sözleşme bu kategorideki mahkemelerin kurulmasını yasaklamaz iken, Sözleşmede öngörülen koşullar bu mahkemelerde sivillerin yargılanmasının çok istisnai durumlarda olmasını ve 14. maddede öngörülen tüm garantileri gerçekten sağlaması gerektiği sonucunu doğurmaktadır. ..." uyarısında bulunmuştur.

Komite, Polonya hakkında hazırladığı 1999 yılındaki raporunda da, "Komite, askerî mahkemelerin sivilleri yargılama yetkisine ilişkin bilgiden endişe duymaktadır; usule ilişkin son zamanlarda yapılan sınırlamalara rağmen, Komite, bir ordu mensubu tarafından öncelikli olarak işlenen suça bir şekilde iştirak eden tüm şahısların askerî mahkeme tarafından yargılanmasının daha uygun olacağı şeklindeki gerekçeyi kabul etmemektedir." (İnsan Hakları Komitesinin Sonuç Gözlemleri: Polonya, Doc. CCPR/C/79/ Add. 110, 29 Temmuz 1999, s.21).

Sonucuna ulaşarak; sivillerin asker kişilerle iştirak hâlinde işledikleri suçlara dahi askerî mahkemelerde bakılmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 31 Mayıs 2011 tarihli ve 45912/06 başvuru numaralı İÇEN-TÜRKİYE kararı ile Devlet Memuru statüsünde TSK bünyesinde görev yapan personelin Askeri Mahkemelerde yargılanmasının AİHS.'nin 6/1 nci fıkrasına aykırı olduğuna karar vermiştir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında; 353 sayılı Kanun'un 10/C bendine göre Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personelin bu kanunun uygulanmasında asker kişi sayılmasına ilişkin hükmün, Anayasa'nın 145/2 nci fıkrasında yer alan savaş hali haricinde sivillerin askeri mahkemede yargılamayacağı kuralı nci maddesindeki hukuk devleti niteliği, 10 ncu maddesindeki eşitlik ilkesi ve 37 nci maddesindeki hiç kimsenin kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir mercide yargılanamayacağı ilkesine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmış, Askeri Savcılığın Anayasaya aykırılık iddiası ciddi bulanarak Anayasa Mahkemesine başvurulması gerekmiştir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun itiraz konusu bendin de yer aldığı 10. maddesi şöyledir:

"ASKER KİŞİLER:

Madde 10- *(Değişik: 8/6/1972 - 1596/1 md.)*

Bu Kanunun uygulanmasında aşağıda yazılı olanlar asker kişi sayılırlar:

A) (Değişik: 29/6/2006 – 5530/2 md.) Muvazzaf askerler; subaylar, astsubaylar, askerî öğrenciler, uzman jandarmalar, uzman erbaşlar, sözleşmeli erbaş ve erler, erbaş ve erler,

B) Yedek askerler (Askeri hizmette bulundukları sürece),

C) Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel,

D) Askeri işyerlerinde çalışan ve İş Kanununa tabi bulunan işçiler,

E) Rızası ile Türk Silahlı Kuvvetlerine katılanlar,

F) (Mülga: 29/6/2006-5530/62 md.)"

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa'nın 2., 10., 36., 37. ve 145. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, 17.5.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantılarında, 2012/45 esas sayılı dosyada ve 2012/52 esas sayılı dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin iptaline karar verilmesi istemiyle yapılan 2012/45 esas sayılı ve 2012/52 esas sayılı itiraz başvurularına ilişkin davaların, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle BİRLEŞTİRİLMESİNE, 2012/52 esas sayılı dosyanın esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2012/45 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 17.5.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Melek ACU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararlarında, 5982 sayılı Kanun ile Anayasa'nın 145. maddesinde değişiklik yapılarak savaş hali haricinde asker olmayan kişilerin askeri mahkemelerde yargılanamayacağının hüküm altına alındığı, Anayasa'nın anılan maddesinde değişiklik yapılmasına rağmen itiraz konusu kuraldaki bendin halen mevcudiyetini koruduğu, böylece itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı hale geldiği belirtilerek Anayasa'nın 145. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kuralda, 353 sayılı Kanun'un uygulanmasında Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personelin asker kişi sayılacağı belirtilmiştir.

7.5.2010 gün ve 5982 sayılı Kanun ile değiştirilen Anayasa'nın 145. maddesinde, "*Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür. Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz. Askerî mahkemelerin savaş halinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili oldukları; kuruluşları ve gerektiğinde bu mahkemelerde adlî yargı hâkim ve savcılarının görevlendirilmeleri kanunla düzenlenir.*" denilmektedir.

Anayasa'nın 145. maddesinin gerekçesinde, askeri yargının görev alanının yeniden düzenlendiği, mevcut hükümde askeri yargının görev alanının oldukça geniş düzenlenmesi nedeniyle uluslararası belgelerde bu durumun eleştirildiği, askeri mahkemelerin görev alanının demokratik hukuk devletinin getirdiği ölçüler çerçevesinde yeniden tanımlandığı, getirilen düzenlemeyle askeri mahkemelerin görev alanının askeri suçların yargılanmasıyla çağdaş ülkelerde olduğu gibi sınırlandırıldığı ve asker kişilerin sadece askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askeri suçlara ait davalarla sınırlı

tutulduğu, asker olmayan kişilerin savaş hali haricinde, askeri mahkemelerde yargılanamayacağının anayasal teminat altında alındığı belirtilmektedir.

İtiraz konusu kurala göre, Milli Savunma Bakanlığında veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel asker kişi sayılmakta ve buna bağlı olarak anılan kişilerin herhangi bir suç işlemeleri durumunda askeri mahkemelerde yargılanmaları söz konusu olmaktadır. Ancak, Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesinde de belirtildiği üzere, savaş hali dışında asker olmayan kişilerin işledikleri suçlar nedeniyle askeri mahkemelerde yargılanamayacağı anayasal olarak teminat altına alınmıştır. Bu durumda, Anayasa'nın 145. maddesinde yapılan değişiklik sonucunda itiraz konusu kural, Anayasa'ya aykırı hale gelmiştir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural Anayasa'nın 145. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

İtiraz konusu kural, Anayasa'nın 145. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden, Anayasa'nın 2., 10., 36. ve 37. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Nuri NECİPOĞLU ve Celal Mümtaz AKINCI bu görüşe katılmamışlardır.

VII- SONUÇ

25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 20.9.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY GEREKÇESİ

25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun "Asker kişiler" başlıklı 10. maddesinin itiraz istemlerine konu (C) bendinde "Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel"in, bu Kanun'un uygulanmasında asker kişi sayılacakları hüküm altına alınmaktadır.

Benzer düzenlemeler, Türk Silahlı Kuvvetleri ile ilgili muhtelif kanunlarda yer almaktadır. Bu meyanda, sözkonusu hükümlere kısaca temas etmekte yarar bulunmaktadır.

1- 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun "Askeri Şahıslar" başlıklı 3. maddesinde;

"Askeri şahıslar; Mareşalden asteğmene kadar subaylar, astsubaylar, **Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan sivil personel**, uzman jandarma ve uzman erbaşlar, erbaş ve erler ile askeri öğrencilerdir.

Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda **çalışan Devlet memurlarının asker kişi sıfatları**, 4.1.1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun **115 inci maddesinde belirtilen yükümlülükleri ile sınırlıdır."**

Anılan kuralla birlikte Askeri Ceza Kanunu'nun 23., 32., 165. ve 171. maddelerinin **"sivil memurlar"** yönünden iptali yönünden açılan iptal davasında Anayasa Mahkemesi, 25.11.2005 tarih ve E.2000/34, K.2005/91 sayılı kararıyla (RG. 8.11.2006, Sayı: 26340) iptal istemini şu gerekçeyle reddetmiştir:

"…Askeri Ceza Kanunu'nun 4551 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ile değiştirilen 3. maddesinde kimlerin askeri şahıs sayılacağı belirtilmiş ve Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan sivil personel de askeri şahıs tanımı içerisinde sayılmış, 3. maddesi ile değiştirilen 23. maddesinin (B) ve (D) fıkralarında, 4. maddesi ile değiştirilen 171. maddesine bağlı cetvelde göz ve oda hapsi cezaları, bunların niteliği, neticeleri, yerine getirilmesi, kimlere ne kadar süre verileceği ve bu cezaları vermeye yetkili amirler belirlenmiş, bu kapsamda Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetlerinde çalışan Devlet memurlarına sadece amire saygısızlık ve emre itaatsizlik suçlarından dolayı dört haftaya kadar göz veya oda hapsi cezası verileceği, disiplin bozucu diğer eylemleri hakkında ilgili kanun hükümlerinin uygulanacağı ve bu cezaların süresinin tayininde öğrenim ve sosyal durumlarının dikkate alınacağı belirtilerek tanım maddesindeki düzenleme somutlaştırılmıştır…

Askeri Ceza Kanunu'nun 3. maddesinin 4551 sayılı Yasa'nın dava konusu 1. maddesiyle yapılan değişikten önceki halinde 'askeri şahıslar', 'mareşal (Büyük Amiral) den asteğmene kadar subaylar ile astsubaylardan ere kadar erat ve bilumum askeri memurlar, askeri hâkimler ve müstahdemler ve askeri talebedir' şeklinde tanımlanmıştır.

4.1.1961 günlü, 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 115. maddesinin (b) bendinde, 'Bütün sivil personel emrinde çalıştıkları askeri amirlere karşı ast durumunda olup, bu Kanunun 14 üncü maddesinin asta tahmil ettiği vazifeleri aynen yapmaya mecburdurlar. Hilâfına hareket edenler askerlerin tâbi olduğu cezai müeyyidelere tâbi olurlar.' denilmiştir.

25.10.1963 günlü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesinde "Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel' ile 'askeri işyerlerinde çalışan İş Kanunu'na tâbi bulunan işçiler' asker kişi sayılmışlardır.

16.6.1964 günlü, 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun'un 7. maddesinde disiplin amirlerinin, 14. maddesinde ise nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askeri kurum amirinin, bir disiplin suçu işleyen asker kişileri oda ve göz hapsi cezalarıyla cezalandırabileceği gibi cezalandırılmaları için disiplin mahkemesine sevk edebilecekleri, 38. maddesinin (D) bendinde sivil personel hakkında verilen oda veya göz hapsi cezalarının öğrenim ve sosyal durumları göz önüne alınarak yerine getirileceği, 62. maddesinin ikinci fıkrasında sivil personel hakkında verilen ve yerine getirilen oda ve göz hapsi cezalarının bunların yükselmelerinde nazara alınmak üzere sicillerine işleneceği öngörülmüştür.

İptali istenilen 4551 sayılı Yasa'nın dava konusu 1. maddesiyle değiştirilen Askeri Ceza Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasında 'Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan sivil personel' askeri şahıslar arasında sayılmış, ikinci fıkrasında ise bunlardan Devlet memurları statüsünde olanların, asker kişi sıfatlarının Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 115. maddesinde belirtilen yükümlülükleri ile sınırlı olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda açıklanan hükümlerden anlaşılacağı gibi, adı geçen memurların belirtilen kapsamda Askeri Ceza Kanunu bağlamında askeri şahıs sayılmaları ve askeri disiplin cezalarına tâbi olmaları ilk defa 4551 sayılı Yasa'yla kabul edilmiş değildir. Diğer bir ifade ile bu memurların statülerinde bir değişiklik yapılmamıştır. Yapılan değişikliğin, önceki uygulamayı devam ettirmeyi ve oluşabilecek kimi duraksamaları ortadan kaldırmayı amaçladığı anlaşılmaktadır…

Bu duruma göre, dava dilekçesinde ileri sürüldüğü şekilde Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan sivil personelin önceki statülerinden farklı yeni bir statüye geçirilmiş oldukları ve statü karmaşası yaratıldığı ve bu durumun hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu yönündeki savların isabetli olmadığı sonucuna varılmıştır…

Silahlı Kuvvetlerde ifa edilen hizmetin niteliği ve gerekleri, farklı çalışma koşullarını, özlük haklarını, **disiplin hükümlerini gerektirmektedir**. Bu nedenle, Milli Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetlerinde çalışan **sivil memurların,** istisnai bazı durumlarda diğer Devlet memurlarından farklı olarak **Askeri Ceza Kanunu'nda yer alan kimi kurallara bağlı tutulmalarının, tâbi olunan statünün bir gereği olduğu ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin düzeninin korunması ile ilgili bulunduğu görüldüğünden,** dava konusu yasa kurallarının eşitlik ilkesine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Dava konusu kurallarla, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli Devlet memurlarına verilebileceği öngörülen göz veya oda hapsi cezaları, niteliği yerine getirilmesi ve sonuçları bakımından ceza hukuku anlamında özgürlüğü bağlayıcı ceza niteliği taşımayan, sadece disiplini koruma ve bozulan disiplini sağlama niteliğinde olan cezalardır.

Anayasa'nın 19. maddesinde sayılan ve kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran haller arasında, bu nitelikte olan disiplin cezaları sayılmamış ise de, 38. maddesindeki 'idare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz.' genel ilkesinden sonra **'Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.'** denilmiştir.

Görüldüğü üzere, Anayasa koyucu, Anayasa'nın 38. maddesini vazederken **'Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni'** kavramını kullanmıştır. Burada **'Silahlı Kuvvetler mensupları'** ya da dar ve teknik anlamda **'askeri personel'** şeklinde kavramlar tercih edilmemiştir. **Böylece, kişi hürriyetinin idare tarafından kısıtlanabilmesine izin veren istisnai düzenlemelerin kapsamına kimlerin gireceği belirlenirken 'şahıslar'a değil, aksine 'Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni' kavramına vurgu yapılmıştır.** Diğer bir ifadeyle, **Anayasa'nın 38. maddesinin onbirinci fıkrası vazedilirken 'şahıslar' değil, 'yapılan iş' esas alınmıştır.** Böylece, **Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından gerekli olması halinde kanunla getirilecek istisnai hükümlerle Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan gerek asker ve gerekse sivil personel hakkında idare tarafından kişi hürriyetini bağlayıcı yaptırımların uygulanabilmesine olanak tanıyan düzenlemelerin yapılmasına Anayasa'nın 38. maddesinde izin verilmiş olduğu sonucuna varılmıştır…**

Anayasa'nın 129. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan 'Silahlı Kuvvetler mensupları… hakkındaki hükümler saklıdır.' ibaresindeki

'Silahlı Kuvvetler mensupları' kavramının, Anayasa'nın 38. maddesindeki düzenlemeye paralel biçimde genel bir biçimde genel bir ifade olduğu ve **Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda görevli Devlet memurlarını da kapsadığı görülmektedir.** Esasen, Anayasa'nın çeşitli maddelerinde yer alan 'askeri hizmetin gerekleri; **'Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni'** gibi ifadeler, **disiplin konusunda askerlik hizmetine ilişkin gelenekleri ve kurulmuş düzenin Anayasa tarafından benimsenmiş olduğunu göstermektedir…** İptal isteminin reddi gerekir…"

Görüldüğü üzere, Anayasa Mahkemesi kararında; mevcut anayasal sistemin "Türk Silahlı Kuvvetleri" mensupları kapsamına bu kurumda görev yapan "Devlet memurları"nın da dahil olduğu, "Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni" gereği ve "disiplin" gibi kriterler gözetilerek, bu konumdaki Devlet memurları yönünden, Silahlı Kuvvetler dışında görev yapan Devlet memurlarından farklı bir takım yasal düzenlemeler yapılabileceği açıkça ifade edilmektedir. Diğer bir deyişle, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde görev yapmakta olan "Devlet memurları"nı "asker kişi" kabul eden yasakoyucunun bu konudaki takdiri Anayasa'ya uygun bulunmuştur.

2- 4.1.1961 günlü, 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun "Silahlı Kuvvetlerde Çalışan Sivil Personel" başlıklı 115. maddesinde;

"Silahlı Kuvvetlerde çalışan sivil memur, müstahdem, müteferrik müstahdem ve gündelikçi sivil personel bu Kanunun askerlere tahmil ettiği sorumluluk ve hizmetlerin ifası bakımından

a) Amir vazifesi alanlar; maiyetindeki bütün askeri ve sivil personele hizmetin icap ettirdiği emirleri verebilir. Ceza vermek salâhiyetleri yoktur. Maiyetin cezalandırılması icap eden hallerde en yakın askeri amire müracaat edilir.

b) Bütün sivil personel emrinde çalıştıkları askeri amirlere karşı ast durumunda olup bu Kanunun 14 üncü maddesinin asta tahmil ettiği vazifeleri aynen yapmaya mecburdurlar. Hilâfına hareket edenler askerlerin tâbi olduğu cezaî müeyyidelere tâbi olurlar." denilmektedir.

Aynı Kanun'un 116. maddesinin (d) bendinde ise;

"Sivil personel Silahlı Kuvvetlerde gördükleri hizmetlerin hususiyetleri göz önüne alınarak bu Kanunun 77 nci maddesi gereğince nöbet hizmetlerine sokulabilirler." hükmü yer almaktadır.

3- 16.6.1964 günlü, 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun'un "Görev" başlıklı 7. maddesinde "Disiplin Mahkemeleri asker kişilerin bu Kanunda yazılı disiplin suçlarına ait davalara bakar…" denilmekte; aynı Kanun'un "Cezaların yerine getirilmesi" başlıklı 38. maddesinin (A) fıkrasında; subaylar, astsubaylar, **sivil personel,** uzman jandarma ve uzman erbaşlar hakkında "göz hapsi" ve "oda hapsi" cezaları verilebileceği hüküm altına alınmaktadır.

4- Anayasa'nın "Askeri Yargı" başlıklı 145. maddesi 12.9.2010 günlü, 5982 sayılı Kanun'la değişmiş ve ikinci fıkrası evvelce "Askeri mahkemeler, asker olmayan kişilerin özel kanunda belirtilen askeri suçları ile kanunda gösterilen görevlerini ifa ettikleri sırada veya kanunda gösterilen askeri mahallerde askerlere karşı işledikleri suçlara da bakmakla görevlidirler" şeklinde iken, "**Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askeri mahkemelerde yargılanamaz.**" şeklini almıştır. Bu fıkraya ilişkin "Değişik Gerekçesi"nde, "…Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle, asker olmayan kişilerin, savaş hali haricinde, askeri mahkemelerde yargılanamayacağı teminat altına alınmaktadır." denilmektedir.

5982 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişiklikleri arasında, askeri yargıyı düzenleyen 145. maddesindeki "askeri hizmetin gereklerine göre" ibaresi ile Askeri Yargıtay'ı düzenleyen 156. maddedeki "askerlik hizmetlerinin gereklerine göre" ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesini düzenleyen 157. maddedeki "askerlik hizmetinin gereklerine göre" ibaresi ilgili Anayasa maddelerinden çıkarılmıştır. 145. maddenin bu konudaki gerekçesinde "… söz konusu fıkrada yer alan ve askeri yargının bağımsızlığını zedelediği düşünülen '**askerlik hizmetinin gerekleri**' ibaresi çıkarılmakta ve fıkranın aynı mahiyetteki son cümlesi yürürlükten kaldırılmaktadır…" denilmekte; 156. ve 157. maddelerin bu konudaki gerekçelerinde de "… mevcut metinde yer alan 'askerlik hizmetlerinin gerekleri' ibaresi, yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının güçlendirilmesi amacıyla madde metninden çıkarılmaktadır." değerlendirilmesinde bulunmaktadır.

Ne var ki söz konusu Anayasa değişiklikleri sırasında, yukarıda işaret edilen Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen Anayasa'nın 38/10 ve 129/4. maddelerinde herhangi bir değişiklik yapılmadığı gibi; yapılan değişikliklerde de "asker kişi"nin tanımı konusunda herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Diğer bir deyişle Anayasa koyucu, askeri yargının görev alanındaki asker kişinin kim olduğu ve tanımı konusunda bilinçli olarak bir tanımlama yapmamış ve bunun tespiti işini yasa koyucuya bırakmıştır. Yasa koyucu da Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapan Devlet memurlarını, Türk Silahlı Kuvvetlerinin iç düzeni yönünden askeri itaat ve disiplinin ağır ihlâli saydığı "amiri tehdit", "amire hakaret", "amire mukavemet", "amire fiilen taarruz", "emre itaatsizlikte ısrar" gibi **askeri cürümleri** işlemeleri ve ayrıca "amire saygısızlık", "emre itaatsizlik" ve "amire bilerek doğru söylememek" gibi **disiplin suçlarını** işlemeleri halinde "**asker kişi**" kabul etmiş ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu ile 477 sayılı Kanunda buna ilişkin hükümleri ilgili Askeri Mahkeme ve Disiplin Mahkemelerinin Devlet memurları hakkında tatbik edeceğini öngörmüştür.

Anayasa'nın 145. maddesinin ikinci fıkrasının 2010 değişikliği sonrası düzenlemesine göre, savaş hali haricinde, asker olmayan kişilerin askeri mahkemelerde yargılanması mümkün olmamakla beraber; Anayasa metnindeki "**asker olmayan kişiler**" ibaresine verilecek anlam, dava konusunun çözümüne doğrudan etki yapacaktır. Anayasa'nın 145. maddesinin yine Anayasa'nın 38/10 ve 129/4. maddelerdeki "**Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından…"** ve **"Silahlı Kuvvetler mensupları … hakkındaki hükümler saklıdır…**" hükümleri ile birlikte değerlendirilmesi zorunlu bulunmaktadır. Anayasa koyucunun bu konudaki gerçek iradesi, "asker olmayan kişiler"in sadece ordu mensubu olmayan "siviller" olmayıp, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapmakta olan "Devlet memurlarını"da kapsadığı şeklinde olsaydı; 38. ve 129. maddelerdeki istisnalarında yapılan Anayasa değişikliğiyle kaldırılması gerekirdi. Nitekim Anayasa koyucu askeri yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını zedelediğini düşündüğü "askerlik hizmetinin gerekleri" ölçütünü, söz konusu 2010 değişikliği ile 145., 156. ve 157. maddelerin metinlerinden çıkarmış; buna karşılık 38. ve 129. maddedeki özel düzenlemelere dokunmadığı gibi, isteseydi yapabileceği bir "**asker olmayan kişi**" tanımını yapmamış, hatta yapmaktan özel olarak kaçınarak, bunun takdirini yasa koyucuya bırakmıştır. Diğer bir deyişle, Anayasa'nın 145. maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişikliğin dava konusu kuralın iptalini gerektirir bir yönü bulunmamaktadır. Yasa koyucunun, Anayasa koyucunun bu konuda kendisine bıraktığı takdir yetkisini, askeri disiplini ağır derecede iptal ettiğini değerlendirdiği belli cürüm ve disiplin suçları yönünden

kullanmasında ve Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli "Devlet memurlarını" sadece bu suçlar bakımından "**asker kişi**" saymasında Anayasa'ya aykırı herhangi bir yön bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda işaret edilen kararındaki kabul ve gerekçeler, Anayasa'nın 145. maddesinde yapılan 2010 değişikliğinden sonra da hukuki değerini korumakta olup; açıklandığı üzere, mevcut Anayasal ve yasal normlar ışığında "asker olmayan kişiler" kavramının, salt Silahlı Kuvvetler camiası dışındaki sivil şahısları kapsadığını kabul etmek gerekmektedir.

5- Öte yandan, itiraz başvurusu gerekçesinde temas edilen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İkinci Dairesi'nin 31.5.2011 tarihli (Başvuru No: 45912/06) İçen-Türkiye kararına konu olayda, her ne kadar davacı Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bir Devlet memuru olmakla beraber; ihlâl kararının gerekçesinin bir bütün olarak incelenmesinde, hükmün olayına özgü biçimde verildiği anlaşılmaktadır. Gerçekten, itiraz başvurusu gerekçesinde yollama yapılan Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun 16.2.2012 tarih ve E.2012/6, K.2012/21 sayılı kararının "Karşıoy Gerekçesi"nde de isabetle işaret edildiği üzere, sözü edilen AİHM kararı, incelediği olay itibariyle, başvuranın askeri mahkemede yargılanmasına esas alınan kriterlerin, somut ve yeterli olmadığına vurgu yapmaktadır. Kararda sözü edilen kriterler, 211 sayılı İç Hizmet Kanunu'nun 115/b maddesi ile belirlenen kriterler olup, her somut olayda bu kriterlerin değerlendirilmesi iç hukukumuzdaki uygulama gereğidir. Belirtilen kriterlerin incelenen olayda soyut ve yetersiz olduğunu dile getiren "İçen" kararı, mahiyeti itibariyle iç hukukumuzda doğrudan uygulanabilir bir nitelik taşımamaktadır.

Açıklanan nedenlerle; itiraz istemlerine konu kuralın Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmadığı ve bu nedenle iptal isteminin reddi gerektiği kanaatine vardığımızdan; kuralın iptaline ilişkin çoğunluk kararına katılmıyoruz.

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Celal Mümtaz AKINCI

Esas Sayısı : 2012/22
Karar Sayısı : 2012/133
Karar Günü : 27.9.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Yargıtay 4. Hukuk Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan *"...kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir."* ibaresinin, Anayasa'nın 129. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

İdari yargı kararının uygulanmaması nedeniyle açılan manevi tazminat davasının kısmen kabulüne ilişkin kararın, davalı vekili tarafından temyizi üzerine itiraz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Anamur Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2010/598 esas, 2011/141 karar sayılı dava dosyasında görülüp sonuçlanan davada; davacı, Anamur Belediye Başkanlığı Hesap İşleri Müdürlüğü görevini yürütürken, bu görevinden alınarak bir alt derecede bulunan Hal Müdürlüğü görevine atandığını, bu atama işleminin Mersin 1. İdare Mahkemesi'nce yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmesine rağmen, belediye başkanı olan davalının bu kararı uygulamadığını iddia ederek manevi tazminat istemiştir. Mahkemece dava kısmen kabul edilmiş; karar, davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Dava, idari yargı kararının uygulanmaması nedeniyle manevi tazminat istemine ilişkindir. Davacı kamu görevlisi olan davalıdan tazminat istemiştir. 06/01/1982 tarihli, 2577 sayılı îdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28/4. maddesine göre, "Mahkeme kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili, idare aleyhine dava açabileceği gibi, kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açabilir." Bu yasal düzenlemeye göre davacının davasını kamu görevlisine yöneltme hakkı vardır. Ne var ki, 18/10/1982 tarihli Anayasa'nın 129/5. maddesine göre, "memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan dolayı tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir."

Bu düzenleme dikkate alındığında memurlar ve diğer kamu görevlileri aleyhine, yetkilerini kullanmalarından kaynaklanan zararlar nedeniyle tazminat davası açılamaz. Anayasada bunun istisnası da düzenlenmemiştir. Nitekim 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu 06/06/1990 tarihli, 3657 sayılı Yasa ile değişik 13/1. maddesinde, 11/11/1983 tarihli, 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 28/4. maddesinde, 3222 sayılı ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 06/06/1985 tarihli Yasa ile değişik 5. maddesinde, Anayasa'nın anılan maddesine uygun hükümler getirilmiştir.

Yukarıda açıklanan Anayasa hükmü dikkate alındığında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken verdikleri zararlar nedeniyle tazminat davası idareye karşı açılması gerekir. Memur ve kamu görevlileri aleyhine tazminat davası açılamaz. Davaya konu olayımızda uygulanması gereken 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28/4. maddesine göre ise mahkeme kararını yerine getirmeyen kamu görevlisine dava açılabileceği belirtilmektedir. Şu durumda bu düzenleme Anayasa'nın 129/5. maddesine aykırıdır.

Anayasa'nın geçici 15. maddesi gereğince 2577 sayılı Kanunu'nun 28/4. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemiyordu. Ancak Anayasa'nın geçici 15. maddesi 07/05/2010 tarihli, 5982 sayılı Kanun'un 24. maddesi gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.

Tüm bu açıklamalar dikkate alındığında, eldeki Anamur Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2010/1598 esas, 2011/141 karar sayılı dosyanın temyiz incelemesi aşamasında, dava konusu olayda uygulanması gereken 2577 sayılı

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28/4. maddesinde belirtilen "kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir" cümlesinin Anayasa'nın 129/5. maddesine aykırı olduğu Dairemizce re'sen gözetilerek anılan Yasada belirtilen cümlenin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmak gerekmiştir."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun itiraz konusu ibareyi de içeren 28. maddesi şöyledir:

"*Kararların sonuçları:*

Madde 28- 1. (Değişik:10/6/1994-4001/13 md.) Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar hakkında, bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edilir.

2. (Değişik: 2/7/2012 - 6352/58 md.) Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılır. Birinci fıkrada belirtilen süreler içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

3. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

4. Mahkeme kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili, idare aleyhine dava açabileceği gibi, **kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir.**

5. Vergi uyuşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararlarının idareye tebliğinden sonra bu kararlara göre tespit edilecek vergi, resim, harçlar ve benzeri mali yükümler ile zam ve cezaların miktarı ilgili idarece mükellefe bildirilir.

6. (Değişik: 2/7/2012 - 6352/58 md.) Tazminat ve vergi davalarında idarece, mahkeme kararının tebliğ tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süreye 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48 inci maddesine göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanacak faiz ödenir. Ancak mahkeme kararının davacıya tebliği ile banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarih arasında geçecek süre için faiz işlemez."

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında, Anayasa'nın 129. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 15.3.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Ayşegül ATALAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanmalarından kaynaklanan zararlar nedeniyle kendilerine tazminat davası açılamayacağının belirtildiği, Anayasa'da bunun istisnasının da düzenlenmediği, ancak, itiraz konusu ibare ile Anayasa'nın bu hükmünün aksine kamu görevlisine karşı dava açma hakkının tanındığı, bu nedenle, itiraz konusu ibarenin Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrasında; Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idarenin, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu, bu sürenin hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemeyeceği, ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar hakkında, bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edileceği belirtilmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında; Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabileceği hüküm altına alınmaktadır. Maddenin itiraz konusu ibarenin de bulunduğu dördüncü fıkrasında ise; mahkeme kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgilinin, idare aleyhine dava açabileceği gibi, kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabileceği öngörülmektedir. Bu hüküm uyarınca, idarenin yanı sıra, mahkeme kararını kasten uygulamayan kamu görevlisinin sorumluluğu da kabul edilmiş olmaktadır.

Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrasında; *"Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir."* denilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Hukukun ve adaletin en somut yansıması olan mahkeme kararlarının uygulanması, hukuk devleti ilkesi ve onun vazgeçilmez koşullarından biri olan hukuka bağlı idare anlayışının gereğidir.

Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasında, *"Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."* denilmektedir. Bu hükme göre, kamu görevlileri de mahkeme kararlarını yerine getirmek zorunda olup, bu konuda seçim hakları bulunmamaktadır.

Kaldı ki, mahkeme kararlarını kasten yerine getirmeyen memur ve diğer kamu görevlilerinin eylemleri suç oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca mahkeme kararlarını uygulayıp uygulamama konusunda seçim hakkı bulunmayan kamu görevlilerinin, yargı kararlarını kasten yerine getirmeme eylemleri, Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrası kapsamında değildir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu ibare Anayasa'nın 129. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Alparslan ALTAN, Erdal TERCAN ve Zühtü ARSLAN bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

6.1.1982 günlü, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "…kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Alparslan ALTAN, Erdal TERCAN ile Zühtü ARSLAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUGUYLA, 27.9.2012 gününde karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY GEREKÇESİ

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun itiraz konusu ibareyi de içeren 28. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir: "*Mahkeme kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili, idare aleyhine dava açabileceği gibi,* ***kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir.***"

Mahkememiz çoğunluk görüşünde, kamu görevlisinin mahkeme kararlarını yerine getirip getirmeme konusunda bir takdir yetkisinin olmadığı ve kasıtlı olarak mahkeme kararının yerine getirilmemesinin Anayasa'nın 129. maddesi kapsamı dışında bırakıldığı gerekçesi ile itiraz konusu kural Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır.

"Mahkemelerin bağımsızlığı" başlığını taşıyan, Anayasa'nın 138. maddesi, dördüncü fıkrasında mahkeme kararlarının yerine getirilmesini düzenlemiştir. Buna göre, *"Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez."* Görüldüğü gibi, mahkeme kararlarının değiştirilmeksizin ve geciktirilmeksizin yerine getirilmesi, mahkemelerin bağımsızlığı kapsamında kabul edilmiş, yasama ve yürütme organlarına bu konuda kesin bir emir verilmiştir. Hukuk devleti ilkesinin de bir gereği olan mahkeme kararlarının yerine getirilmesi, herkes için bir zorunluluk olmakla birlikte, idare için daha da farklı bir özellik arz etmektedir. Bu nedenle kanun koyucu, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesini kabul etmiştir.

Şu halde, itiraz konusu kural gereğince bir kamu görevlisinin mahkeme kararını kasten yerine getirmemesi halini görev yahut hizmet kusuru kapsamında değerlendirmek ve ona göre Anayasa'ya aykırı olup olmadığını belirlemek gerekmektedir.

Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrasına göre, "*Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak,* ***ancak idare aleyhine*** *açılabilir.*" Bu hüküm, kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri her türlü kusurdan kaynaklanan tazminat davalarının muhatabının idare olduğunu açıkça ifade etmektedir. Ancak, kusurlarıyla idareyi zarara uğratan kamu görevlisinin sorumluluğu ortadan

kaldırılmamıştır. Anayasa'nın 129. maddesi uğranılan idari zararın sorumlu kamu görevlisine rücu edilmesini zorunlu kılmaktadır. Maddenin gerekçesinde bu husus, "Kamu hizmeti görevlilerinin görevleri ile ilgili olarak kusurlu eylem ve işlemleri ile idareye verdikleri zarardan sorumlu olacakları ise esasen uygulanmakta olan bir ilkenin tekrarıdır" şeklinde ifade edilmiştir.

Uyuşmazlık Mahkemesi'nin kararlarında belirtildiği gibi, Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrası, hem kamu görevlilerinin gereksiz davalarla karşı karşıya bırakılarak tedirgin edilmelerini engellemeyi ve kamu hizmetlerinin sekteye uğratılmadan yürütülmesinin teminini, hem de zarar görenlerin memura göre ödeme gücü çok daha yüksek olan idareye karşı dava açmak suretiyle zararlarını daha kolay telafi etmelerini sağlamayı amaçlamıştır. (Bkz. E.1992/15, K.1992/18, K.T: 18.5.1992; E.1997/16, K.1997/15, K.T: 14.4.1998). Nitekim, Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlığını taşıyan 40. maddesi de aynı amaca yönelik paralel bir düzenleme içermektedir. Bu maddenin son fıkrasına göre, "*Kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.*" Aynı şekilde, Devlet Memurları Kanunu da bu sorumluluk rejimine uygun olarak, memurun görevini yerine getirirken verdiği zararlara karşı ancak ilgili kuruma dava açılacağını düzenlemiştir. Bu Kanunun 13. maddesine göre, "*Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü, bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Kurumun genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır.*"

Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrasında kusurun mahiyeti, kaynağı ya da "kişisel kusur- hizmet kusuru" gibi çeşitleri konusunda herhangi bir sınırlamaya veya istisnaya yer verilmemiştir. Maddede geçen "kusur" kavramının, sorumluluk hukuku açısından sadece kusurlu davranışı değil; kastı ve kusurun diğer türü olan ihmali de ifade edecek şekilde, "kusurlu davranış" anlamında kullanıldığı açıktır. Bu nedenle, itiraz konusu kuralda geçen "kasten" ibaresinden hareketle, kuralı Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen sorumluluk rejiminin dışına çıkarmak mümkün değildir.

Mahkeme kararının kasten yerine getirilmemesi halinde, kamu görevlisinin kastı aslında bir kişisel kusurdur. Ancak bu durum, onu hizmet kusuru olmaktan çıkarıp, görevle ilişkisi olmayan kişisel kusur haline getirmez. Mahkeme kararı, kasıtlı da olsa, yine görev kapsamında yerine getirilmemiştir.

Bu gibi durumlar için ayrıca "görev kusuru" kavramı da kullanılmaktadır. Görev kusuru da, hizmet kusurunun bir tezahür şeklidir. Kamu görevlisinin kusurlu davranışı yahut kusurun türü, o fiilin suç teşkil edip etmemesinde veya kusurlu kamu görevlisine rücu davasında etkili olabilir. Ancak, kamu görevlisi görevini yerine getirirken kasıtlı olarak hukuka aykırı davranıp, üçüncü kişilere zarar vermişse, bu kasıt o fiili görevden bağımsız hale getirici bir etkiye sahip değildir.

Doktrinde de, kamu görevlisinin yargı kararlarını yerine getirmemesinin bir kişisel kusur olmakla birlikte bu kusurun kendisine kanunla verilen yetki kullanılırken işlenmiş olduğu, buradan kaynaklanan bir zararın tazmini için Anayasa'nın 129. maddesinin beşinci fıkrası gereğince ancak idareye karşı dava açılabileceği, dolayısıyla 2577 sayılı Kanunun 28. maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu yönündeki görüş büyük ölçüde benimsenmiştir. (Örneğin bkz. Metin Günday, *İdare Hukuku*, Ankara: İmaj Yayınevi, 2011, s. 378; Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Cilt II, 2. Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2009, s.1143).

Diğer yandan, itiraz konusu kuralla getirilen sorumluluk rejiminde, mahkeme kararını yerine getirmeyen kamu görevlisinin kusur türü, açılacak tazminat davasının nerede ve kime karşı açılacağının belirlenmesinde etkili olmaktadır. Buna göre, eğer kamu görevlisi kasıtlı ise, davacının tercihine göre, dava idari yargıda idare aleyhine yahut adli yargıda kamu görevlisi aleyhine açılacaktır. Kamu görevlisi, kasıtlı değil de kusurlu olarak mahkeme kararını yerine getirmemişse, bu takdirde dava sadece idari yargıda idare aleyhine açılabilecektir. Oysa, adli ve idari yargının görev kapsamının belirlenmesinde, bu şekilde ilgilinin kusurunun türü gibi subjektif kriterlere göre değil, taraflar ve işlemin niteliği gibi tümüyle objektif kriterlere göre hareket edilmektedir.

Bu gerekçelerle, dava konusu kuralın Anayasa'nın 129. maddesine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanaatinde olduğumuzdan, çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Erdal TERCAN	Üye Zühtü ARSLAN

Esas Sayısı : 2012/61
Karar Sayısı : 2012/135
Karar Günü : 27.9.2012

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Daire

İTİRAZIN KONUSU: 28.5.1988 günlü, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu'nun 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacının, dikkatsizlik ve tedbirsizlikle ölüme sebebiyet vermek suçundan (6) aydan fazla hapis cezası alması nedeniyle hakkında uygulanan ilişik kesme işleminin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"...

Davacı vekilince, birçok kanunda çeşitli statülere alınmada ve çıkarılmada taksirli suçlardan hükümlülük halinin; statüye alınmaya engel bir hal olarak görülmediği gibi statüden çıkarılmayı gerektiren bir hal olarak da görülmediği, ancak uzman jandarmaların statü kanunu olan 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu'nun 16'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde; "mülkî, adlî ve askerî görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hapis cezasına hüküm giyenler"in ilişiklerinin kesilmesinin öngörülmesi

suretiyle suçun kasten veya taksirle işlenip işlenmediği hususunda ayrım yapılmadığından, bir başka ifade ile taksirle işlenen suçlardan hükümlülük hali hariç tutulmadığından, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu'nun 16'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi hükmünün Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine aykırılık teşkil ettiği öne sürülmüştür.

3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu'nun 16'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde; "mülkî, adlî ve askerî görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hapis cezasına hüküm giyenler"in ilişiklerinin kesilmesinin öngörülmesine bağlı olarak; uzman jandarmaların mülki, adli ve askeri görevlerini yaptıkları sırada taksirle işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hüküm giymeleri durumunda (dava konusu olayda olduğu gibi) ilişiklerinin kesilmesi şeklinde bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle "taksirle işlenen suçlardan hükümlülük hali" kavramı, bu noktada önem arz etmektedir.

Bu kapsamda çeşitli statüleri kazanmada ve kaybetmede diğer kanunlarda taksirli suçlardan hükümlülük halinin ne şekilde düzenlendiğini askeri şahıslarla sınırlı olmak üzere irdeleyecek olursak:

- Türk Silahlı Kuvvetleri'nden çıkarma fer'i cezasının düzenlendiği 1632 sayılı Askeri Kanunu'nun 30'uncu maddesinin, birinci fıkrasında; bu fer'i cezanın verileceği asker kişiler arasında uzman jandarmalar da sayıldıktan sonra, aynı madde ve fıkranın (A) bendinde; "Taksirli suçlardan verilen cezalar hariç olmak üzere..." denilmek suretiyle taksirli suçlardan hükümlülük halinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nden çıkarma fer'i cezasının verilemeyeceğinin öngörüldüğü,

- Askerî öğrencilik hukukunu kaybettirme fer'i cezasının düzenlendiği 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 32'nci maddesinin, birinci fıkrasının (A) bendinde; "Taksirli suçlardan verilen cezalar hariç olmak üzere..." denilmek suretiyle taksirli suçlardan hükümlülük halinde askerî öğrencilik hukukunu kaybettirme fer'i cezasının verilemeyeceğinin öngörüldüğü,

- Çeşitli suçlardan hükümlülük halinde subaylar hakkında ayırma işlemi yapılmasını öngören 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 50'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde; "Aşağıda belirtilen suçlardan hükümlü olma nedeniyle ayırma:

Ertelenmiş, para cezasına veya tedbire çevrilmiş, affa uğramış olsalar bile, Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 131 nci maddesinin birinci fıkrasının az vahim hali hariç basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, iftira gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı nitelikteki suçlardan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçlarından hükümlü olan subaylar hakkında, hizmet sürelerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır." denildiğinden, maddede taksirle işlenen suçlardan hükümlülük haline yer verilmediği gibi sayılan suçların kasten işlenebilen suçlar olduğu,

- Çeşitli suçlardan hükümlülük halinde astsubaylar hakkında ayırma işlemi yapılmasını öngören 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 94'ncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; "Aşağıda belirtilen suçlardan hükümlülükleri ertelenen, para cezasına veya tedbire çevrilen veya affa uğrayanların ayrılmaları:

Ertelenmiş, para cezasına veya tedbire çevrilmiş, affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 131 nci maddesinin birinci fıkrasının az vahim hali hariç, basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, iftira gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı nitelikteki suçlardan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçlarından hükümlü olan astsubaylar hakkında, hizmet sürelerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır." denildiğinden, maddede taksirle işlenen suçlardan hükümlülük haline yer verilmediği gibi sayılan suçların kasten işlenebilen suçlar olduğu,

- Lisansüstü öğrenim kıdemi verilmesi usul ve esaslarının düzenlendiği 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 36'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin 4/cc alt bendinde; "Taksirli suçlar hariç olmak üzere, yukarıdaki bentlerde belirtilen suçların dışındaki suçlardan, askerî ve adlî mahkemeler, disiplin mahkemeleri veya disiplin amirlerince toplam olarak 21 gün ve daha fazla hapis veya oda hapsi cezası ile mahkûm veya cezalandırılmış olmaması gerekir." hükmüne yer verildiğinden taksirli suçlardan hükümlülük halinin, lisansüstü öğrenim kıdemi verilmesine engel teşkil etmediği,

- Açığa çıkarılan, tutuklanan veya firar ve izin tecavüzünde bulunan, cezası infaz edilmekte olan subaylar hakkında yapılacak işlemlere ilişkin usul ve esasların düzenlendiği 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 65'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; "Haklarında ölüm veya ağır hapis cezasını gerektiren veya yüz kızartıcı bir suçtan ya da taksirli suçlar hariç olmak üzere 5 yıl ve daha fazla hapis cezasını gerektiren bir cürümden veya emre itaatsizlikte ısrar, üste veya amire fiilen taarruz, üste veya amire hakaret, mukavemet suçlarından dolayı kamu davası açılanlar mensup oldukları bakanlıklarca açığa çıkarılabilirler." hükmüne yer vermek suretiyle taksirli suçlardan hakkında kamu davası açılanların açığa alınmamalarının öngörüldüğü,

- Astsubaylıktan subaylığa geçme usul ve esasların düzenlendiği 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 109'ncu maddesinin, astsubaylıktan subaylığa geçmeye engel hallerin düzenlendiği altıncı fıkrasının (c) bendinde; "Taksirli suçlar hariç olmak üzere..." ibaresine yer verilmek suretiyle taksirli suçlardan hükümlülük halinin, astsubaylıktan subaylığa geçmeye engel teşkil etmeyeceğinin öngörüldüğü,

- Disiplin mahkemelerinde görev yapacak başkan ve üyelerde bulunması gereken niteliklerin düzenlendiği 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun'un 4'ncü maddesinde; "taksirli suçlar dışında bir cürüm ile hükümlü bulunmamaları" şeklinde şarta yer verilmek suretiyle taksirli suçlardan hükümlü bulunma halinin, disiplin mahkemelerinde başkan ve üye olarak görev yapmaya engel bir hal olarak görülmediği,

- 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin üçüncü fıkrasında; askeri hakim sınıfına mensup subaylar arasından atanmış olan disiplin subayının veya bu görevi yapan adli müşavir veya yardımcısının bulunmaması yahut görevini yapmasını engelleyici sebeplerin var olması halinde disiplin subaylığı görevini diğer bir sınıf subayının yapacağı belirtildikten sonra, bu sınıf subayının taksirli suçlar dışında bir cürüm ile hükümlü bulunmayan teğmen ile binbaşı rütbesindeki subaylar arasından seçilmesi öngörülmek suretiyle taksirli suçlardan hükümlülük halinin, askeri hakim sınıfından olmayan subayların disiplin subaylığı yapmasına engel teşkil etmediği,

- Sözleşmeli subay veya sözleşmeli astsubayların sözleşmelerinin idarece feshi hallerinin düzenlendiği 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanun'un 13'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde; "Taksirli suçlar hariç olmak üzere adli veya askeri mahkemeler tarafından bir ay ve daha fazla süreli hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkum olmak." şartına yer verilmek suretiyle taksirli suçlardan hükümlülük halinin, sözleşme feshi halleri arasında sayılmadığı,

- Uzman erbaşların sözleşmelerinin idarece feshi hallerinin düzenlendiği 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu'nun 12'inci maddesinin dördüncü fıkrasının (ç) bendinde; taksirli suçlar nedeniyle altı ay veya daha fazla süre ile hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm olanların sözleşmelerinin fesih edilmesi öngörülmekle birlikte, aynı madde ve fıkranın (c) bendinde; "Taksirli suçlar hariç olmak üzere diğer suçlardan adlî veya askerî mahkemeler tarafından otuz günden daha fazla süreli hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olanlar" denilmek suretiyle maddede sayılan diğer suçlardan adlî veya askerî mahkemeler tarafından otuz günden daha fazla süreli hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olanların sözleşmelerinin feshi öngörülürken taksirli suçların hariç tutulduğu,

- Sözleşmeli er olarak Türk Silahlı Kuvvetlerine alınacaklarda bulunması gereken niteliklerin düzenlendiği 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinde; "Taksirli suçlar hariç olmak üzere bir suçtan bir ay veya daha fazla hapis cezası ile mahkûm olmamak" şartına yer verilmek suretiyle taksirli suçlardan mahkumiyet halinin, sözleşmeli er olarak Türk Silahlı Kuvvetlerine alınmaya engel bir hal olarak görülmediği,

- 2955 sayılı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Kanunu'nun, yardımcı doçentliğe atanma usul ve esaslarının düzenlendiği 19'ncu maddesinde; doçentliğe atanma usul ve esaslarının düzenlendiği 21'inci maddesinde ve profesörlüğe yükselme ve atama usul ve esasların düzenlendiği 22'nci maddesinde; atanmaya engel haller sayılırken "Taksirli suçlar hariç olmak üzere ..." denilmek suretiyle taksirli suçlardan hükümlülük halinin; yardımcı doçentliğe, doçentliğe ve profesörlüğe atanmada engel bir hal olarak öngörülmediği,

Anlaşılmıştır.

Görüldüğü üzere birçok kanunda, kanun koyucu; taksirle işlenen suçlardan hükümlülük halini, statünün kazanılmasına engel bir hal olarak öngörmediği gibi o statünün kaybını gerektiren bir hal olarak da öngörmediği ve birçok kanunda "Taksirli suçlar hariç olmak üzere ..." ibaresine yer vermek suretiyle bu hususu özellikle vurguladığı anlaşılmaktadır.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nde subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman erbaş ve sözleşmeli er ve erbaş olarak istihdam edilecek personelin statüye alımına ve statüye alındıktan sonra bu statülerinin kaybına ilişkin yasal düzenlemeler içeren 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu, 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanun, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanunu gibi kanunlarda taksirli suçlardan hükümlülük hali; statüye alınmaya engel teşkil etmediği gibi bu statülerin kaybı sebebi olarak da öngörülmediği halde ve hatta sözleşmeli subay ve astsubay, uzman erbaş ve sözleşmeli er ve erbaş gibi bulundukları statü ile olan bağları sözleşmeye dayandığından uzman jandarmalara göre daha gevşek olmasına rağmen, bu statüler için taksirli suçlardan hükümlülük hali statünün sona ermesi sebebi olarak öngörülmediği halde, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu'nun 16'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde; uzman jandarmalar için kast-taksir ayrımına gidilmeksizin taksirle işlenen suçları da kapsayacak şekilde "mülkî, adlî ve askerî görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hapis cezasına hüküm giyenler"in uzman jandarma statülerinin sona ermesi öngörülmüştür. Kanaatimizce bu durum, hak ve nasafet kuralları ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, söz konusu yasal düzenleme; davacı ile aynı statüde bulunan herkes için geçerli olup yürürlükte bulunduğu sürece uygulanacağından, davacı vekilinin iddiasının aksine eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu söylenemez ise de; anılan normun kapsam ve içeriği itibari ile kendi içerisinde bir takım adaletsiz sonuçlar doğurduğu da açıktır. Zira, taksirle işlenen aynı suçun görev haricinde işlenmesi durumunda statünün sona ermesi sonucunu doğuran bir yaptırım uygulanmayacaktır. Somut olayda davacı, görevi gereği kavgayı dağıtmak maksadıyla havaya ateş etmesi neticesinde bir kişinin ölümüne sebebiyet vermesi eylemi nedeniyle "Dikkatsizlik ve Tedbirsizlikle Ölüme Sebebiyet Vermek" suçundan yargılanmış ve yargılama sonucunda bu suçtan 6 aydan fazla hapis cezasına hüküm giydiği için anılan yasal düzenleme gereğince uzman jandarma statüsüne son verilmiştir. Oysa davacı, aynı suçtan kendisinin veya bir başkasının

düğününde (görevi gereği olmaksızın) aynı maksatla havaya ateş açmasına bağlı olarak bir kişinin ölümüne sebebiyet vermesi nedeniyle 6 aydan fazla hapis cezasına hüküm giyseydi, uzman jandarma statüsüne son verilmeyecekti. İşte bu noktada dava konusu olayda olduğu gibi, görevini ve yetkisini kötüye kullanmayıp iyi niyetli ve görevi ifa kastıyla hareket etmekle birlikte istemediği bir netice doğuran ajanın taksirli eylemi neticesinde yargılanıp 6 aydan fazla hüküm giymesi halinde o ajanın statüsüne son verilmesi şeklinde adil olmayan bir durum ortaya çıkmaktadır. Ceza Hukuku Sistemimizde, kanun hükmünü veya yetkili bir merciden verilip yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emrin uygulanması (5237 sayılı TCK.nın 24'ncü maddesi), ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması (5237 sayılı TCK.nın 27'inci maddesi) halleri cezai sorumluluğunu kaldıran veya azaltan bir sebep olarak düzenlenmiştir. Her ne kadar somut olay bu kapsamda değerlendirilemez ise de; bu hallere yakın şekilde suç işleyen bir idare ajanının, cezai sorumluluğu yanında, ayrıca statüsünün kaybı şeklinde bir sonuç da ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan anılan yasal düzenlemenin bu yönüyle de hakkaniyete uygun düşmediği değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak; uzman jandarmaların, kast-taksir ayrımına gidilmeksizin taksirle işlenen suçları da kapsayacak şekilde mülkî, adlî ve askerî görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hapis cezasına hüküm giymeleri halinde ilişiklerinin kesilmesini öngören 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu'nun 16'ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin, Anayasa'nın 2'nci maddesinde düzenlenen "Hukuk Devleti" ilkesine aykırılık teşkil ettiği yönündeki, davacı vekilinin Anayasaya aykırılık iddiası ciddi bulunarak anılan yasal düzenlemenin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması gerektiği kanaatine varılmıştır."

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

28.5.1988 günlü, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu'nun 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi şöyledir:

"Mülki, adli ve askeri görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hapis cezasına hüküm giyenler,"

B- Dayanılan Anayasa Kuralı

Başvuru kararında Anayasa'nın 2. maddesine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN ve Muammer TOPAL'ın katılımlarıyla 15.6.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, uzman jandarmaların kast-taksir ayrımına gidilmeksizin taksirle işlenecek suçları da kapsayacak şekilde mülki, adli ve askeri görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hapis cezasına hüküm giymeleri halinde ilişiklerinin kesilmesini öngören itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu kural ile, mülki, adli ve askeri görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hapis cezasına hüküm giyen uzman jandarmalar hakkında, işledikleri suçun kasten veya taksirli şekilde işlenmesi konusunda bir ayrım yapılmaksızın ilişik kesme işlemi uygulanacağı öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm

devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Hukuk devletinde yasa koyucu, Anayasa kurallarına bağlı olmak koşuluyla ihtiyaç duyduğu düzenlemeyi yapma yetkisine sahiptir.

Kanun koyucu asli cezalara bağlı olarak kimi yoksunluklar öngörüp öngörmeme konularında anayasal ilkeler çerçevesinde takdir hakkına sahiptir. Ceza hukukunda, doğrudan doğruya bir suçun karşılığı olmak üzere öngörülen asli cezanın yanında, bu cezanın etkisini artırmak, suç işlenmesinde caydırıcılığı sağlamak için, asli cezaya ek olarak kimi hak yoksunlukları da getirilmiştir. İtiraz konusu kuralda da, uzman jandarmaların mesleklerinin saygınlığı, bunlara karşı toplumun güven duygusu ve içeriklerinde yer alan etik değerleri göz önüne alınarak, bu mesleği icra edecek olanların belli suçlardan mahkûm olmaları hâlinde, aslî cezanın yanı sıra sürekli olarak hak yoksunluğu öngörülmüştür. Ancak, ceza hukuku alanında olduğu gibi hak yoksunluğu getiren itiraza konu düzenlemede de kuralların, önleme ve iyileştirme amaçlarına uygun olarak ölçülü, adil ve orantılı olması gerekir. Kanun koyucunun hak yoksunluklarını belirlerken takdir hakkı çerçevesindeki tercihini de Anayasa'ya uygun olarak kullanması gerektiği açıktır.

Dava konusu kuralda, meslek veya görevlerin özelliklerine, suçların niteliğine, bu suçlara verilen cezalar ve cezaların süresine, suçların kasıtla veya taksirle işlenip işlenmediğine bakılmamakta ve işlenen suçlar arasında bir kademelendirme de yapılmayarak altı aydan fazla hapis cezasına mahkûm olan uzman jandarmaların söz konusu mesleği sürekli olarak icra edememeleri gibi insan hayatında çok önemli bir hukuki sonuç öngörülmektedir. Bu durum ise kişilerin işledikleri suçlara göre adaletli ve eylemle orantılı olmayan ölçüsüz bir hak yoksunluğuna yol açmaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine aykırıdır. İptali gerekir.

VI- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, kanun hükmünde kararname ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde*

Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez" denilmekte, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır.

28.5.1988 günlü, 3466 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin iptal edilmesi nedeniyle, doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu bende ilişkin iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII- SONUÇ

1- 28.5.1988 günlü, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu'nun 16. maddesinin birinci fıkrasının "Mülki, adli ve askeri görevlerini yaptıkları sırada işledikleri suçlardan (6) aydan fazla hapis cezasına hüküm giyenler." biçimindeki (d) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2- 3466 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin iptal edilmesi nedeniyle, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

27.9.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2012/1 (Değişik İşler)
Karar Sayısı : 2012/2
Karar Günü : 17.5.2012

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Türkiye Hümanist Partisi

DAVANIN KONUSU: Türkiye Hümanist Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.2.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/1 sayılı iddianamesi şöyledir.

"A) DAVANIN KONUSU

Davalı siyasi parti 11/06/2009 tarihinde 34 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazanmıştır.

Parti tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

B) DAVA İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Davayla ilgili olarak anayasa ve diğer yasalarda yer alan hükümler şu şekildedir:

a) 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 68/3: "Siyasi Partiler önceden izin almadan kurulurlar ve anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler."

Madde 69/4: "Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır."

Madde 69/son: "Siyasi Partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları yada Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasi partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir."

b) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası

Madde 3: "Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanan tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır.

Madde 5/2: "Siyasi Partiler, Anayasa ve kanunlar çerçevesinde, önceden izin almaksızın serbestçe kurulurlar."

Madde 8/3: "Siyasi partiler, bildiri ve belgelerin, İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanırlar."

Madde 14/6: "Büyük kongre parti tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz."

Madde 14/7: "...Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar."

Madde 121: "Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır."

c) 4721 Sayılı Türk Medeni Yasası

Madde 87: "Dernekler, aşağıda hallerde kendiliğinden sona erer:

1. Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksızın hale gelmesi veya sürenin sona ermesi,

2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3. Borç ödemede acze düşmüş olması,

4. Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi,

5. Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

"Her ilgili, sulh hâkiminden, derneğin kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir."

d) 5253 Sayılı Dernekler Yasası

Madde 36: "....Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümleri uygulanır."

C) DEĞERLENDİRME

2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. Maddesi uyarınca "Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar."

Davalı parti tüzüğünde ilk büyük kongrenin toplanma zamanı 2 yıl olarak belirtilmiştir.

2820 sayılı Yasanın 121. Maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme hallerini düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. Maddesinin 2. Bendi uyarınca "ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması" kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 11/06/2009 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

KANITLAR

a) Parti kuruluş belgeleri.

b) Parti tüzüğü.

c) Siyasi Parti sicil özeti.

D) SONUÇ ve İSTEM

Davalı Türkiye Hümanist Partisi 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. Fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Yasasının 36. Maddesi aracılığıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2. Bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur."

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, Parti'nin tüzel kişilik kazandığı 11.6.2009 tarihinden itibaren iki yıl içinde 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ile Parti Tüzüğü'nün 13. maddesinin üçüncü fıkrasındaki *"Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadır."* hükmüne aykırı olarak toplanmadığı belirtilerek, Türkiye Hümanist Partisi'nin 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Yasası'nın 36. maddesinin yollamasıyla Türk Medenî Yasası'nın 87. maddesinin 2 nci bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istenilmiştir.

İddianameye karşı Parti kurucularından Mustafa Kemal KARAKOÇ 13.4.2012 tarihinde büyük kongreyi yapacaklarını, partinin hukuki ve fiili varlığının sürdüğünü belirterek, parti tüzel kişiliğinin hukuki varlığının devamına karar verilmesini ve kapatılmamasını istemiştir. Nitekim 14.4.2012 tarihinde de Parti'nin ilk büyük kongresi yapılmış, yetkili organları oluşturulmuş ve genel başkan seçimi yapılmıştır.

Anayasa'nın 68. maddesinde, siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu belirtilmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partilerin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları, 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen yazı ile başvurulacağı, 104. maddesinin ikinci fıkrasında Anayasa Mahkemesi'nin, söz konusu hükümlere aykırılık görmesi durumunda bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı vereceği belirtilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istenilmiş ise de, bu istemden sonra siyasi partinin siyasi ve hukuki varlığını devam ettirmek yolundaki iradesi, ilk büyük kongresini yaparak ve zorunlu organlarını oluşturmak suretiyle anlaşıldığından Türkiye Hümanist Partisi hakkındaki istemin reddine karar verilmesi gerekir.

Serruh KALELİ ile Erdal TERCAN bu görüşe katılmamışlardır.

Mehmet ERTEN bu görüşe değişik gerekçeyle katılmıştır.

III- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Türkiye Hümanist Partisi'nin, kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 10.02.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/1 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü.

Türkiye Hümanist Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, Serruh KALELİ ile Erdal TERCAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 17.5.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 36. maddesi aracılığıyla 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi uyarınca

ilk büyük kongresini yapmayan ve zorunlu organları oluşturmayan Türkiye Hümanist Partisi'nin, kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

2820 sayılı Yasa'nın 14/7 maddesi, siyasi partiye süreye bağlı ödev yükleyen emredici bir düzenlemedir. Davalı parti 11.6.2009 kuruluş tarihini takip eden 11.6.2011 tarihine kadar kongresini yapmayıp organlarını oluşturmamış bu halin tespiti üzerine 10.2.2012 tarihinde Cumhuriyet Savcılığınca hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti istemi sonrasında mahkememizde inceleme aşamasında iken 14.4.2012 tarihinde ilk büyük kongresini yaptığı anlaşılmıştır.

Siyasi partiler Anayasal ve demokratik düzenin vazgeçilmezleri olmak, milli şuur ve iradenin oluşturulması amacı ile ülke çapında teşkilatlanarak çalışmak zorunda olan özel öneme haiz siyasi ayrıcalıklı tüzel kişilikler ise Anayasa ve kanunlar çerçevesinde toplumu yönetmeye talip olmanın ciddiyeti içinde kendi ödev ve görevlerini de aynı sorumluluk ve görev bilinciyle yapmak zorundadırlar ki, yasa koyucuda bu beklentileri süreyle sınırlandırarak kuralların desteklediği emredicilik ile yaptırıma bağlı zorunluluklar yüklemiştir.

Siyasi Parti tarafından, öngörülen iki yıllık KESİN süre içinde yerine gelmesi gerekli bu yükümlülükler mahkememizce dikkate alınmamış, mahkeme kararı öncesinde yapılmış olduğunun anlaşılması yeterli görülmüş ve bu durum yasaya bir aykırılık olarak nitelenmemiştir.

Anılan ödevin süresinde yerine gelmemiş olmasını hukuka uygun hale getiren yasa kuralı yoktur. Normatif düzene karşı, süre dışında yükümlülüğü yerine getiren parti iradesinin hukuken korunan bir önceliği olamaz.

Anılan nedenler ile Cumhuriyet Başsavcılığının isteminin kabul edilip süresinde ilk büyük kongresini yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan siyasi partinin kendiliğinden dağılma halinin ve hukuki varlığının sona ermiş olduğunun kabulüne karar vermek gerekirken aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne katılınamamıştır.

Başkanvekili
Serruh KALELİ

DEĞİŞİK GEREKÇE

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, 2820 Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde öngörülen sürede ilk büyük kongresini yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan Türkiye Hümanist Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istenilmiştir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırı davranması halinde, o siyasi parti aleyhine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca Anayasa Mahkemesi'ne, re'sen yazı ile başvurulabileceği, Anayasa Mahkemesi'nin de 2820 sayılı Yasa'nın 104. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, söz konusu hükümlere aykırılık görmesi durumunda bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verebileceği öngörülmektedir.

2820 Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde yer alan, ilk büyük kongrenin süresi içinde yapılmasına ve zorunlu organların oluşturulmasına ilişkin düzenlemelerin, siyasi partiler yönünden emredici hükümler olduğunda duraksama bulunmamaktadır.

Buna göre, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, emredici hükümlere aykırı davrandığını ileri sürdüğü Türkiye Hümanist Parti hakkında 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesindeki kuralı işletmesi gerekirken, davalı Siyasî Parti'nin doğrudan dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdirilmesini istemesinin, hukuki dayanaktan yoksun olması nedeniyle bu istemin reddine karar verilmesi gerekir ise de sözü edilen Siyasî Parti'nin 14.4.2012 tarihinde ilk büyük kongresini yaparak yetkili organlarını oluşturması ve 104. maddede öngörülen kuralın işletilmesini gerektiren aykırılığın ortadan kalkması nedeniyle istemin reddine karar verilmesi gerektiğinden, bu gerekçeyle çoğunluğun redde ilişkin kararına katılıyorum.

Üye
Mehmet ERTEN

KARŞI GÖRÜŞ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 10.02.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/1 sayılı iddianamesiyle, Türkiye Hümanist Partisi'nin, 11.06.2009 tarihinde 34 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazandığını, Partinin tüzel kişilik kazanmasından sonra iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Kanunu'nun 36. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin 2. bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini iddia ve talep etmiştir.

Parti kurucularından Mustafa Kemal KARAKOÇ, 13.04.2012 tarihinde büyük kongreyi yapacaklarını, partinin hukuki ve fiili varlığının sürdüğünü belirterek, parti tüzel kişiliğinin hukuki varlığının devamına karar verilmesini ve kapatılmamasını istemiştir; 14.04.2012 tarihinde de Parti'nin ilk büyük kongresi yapılmış, yetkili organları oluşturulmuş ve genel başkan seçimi yapılmıştır.

Mahkememiz çoğunluğunca, Anayasa'nın 68. maddesinde, siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğunun belirtildiği, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen yazı ile başvurulacağı, 104. maddesinin ikinci fıkrasında Anayasa Mahkemesi'nin, söz konusu hükümlere aykırılık görmesi durumunda bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı vereceğinin belirtildiği, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebinden sonra, siyasi partinin siyasi ve hukuki varlığını devam ettirmek yolundaki iradesi, ilk büyük kongresini yaparak ve zorunlu organlarını oluşturmak suretiyle anlaşıldığı, o nedenle Türkiye Hümanist Partisi hakkındaki istemin reddine karar verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesine göre, *"Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar"* ; 121 inci maddesinin

ilk fıkrasına göre; "*Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.*"

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin birinci fıkrasına göre: *"Dernekler, aşağıda hallerde kendiliğinden sona erer: "...*

2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,..."

5253 sayılı Dernekler Kanunu m. 36 gereğince de, "....*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümleri uygulanır.*"

Görüldüğü gibi, Siyasi Partiler Kanunu m. 14,VII'de siyasi partilerin ilk büyük kongresini, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda olduğu kabul edilmiştir. Acaba siyasi partiler bu hükme aykırı davranıp, süresi içinde ilk büyük kongreyi toplamazlarsa bunun sonucu nedir, ne şekilde hareket edilmelidir, yaptırımı var mıdır, varsa nerede düzenlenmiştir?

Mahkememiz çoğunluğuna göre, bu durumda da Siyasi Partiler Kanunu m. 104 uygulama alanı bulmalıdır. Buna göre, bir siyasi partinin bu Kanunun 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle, bu kapsamda iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamaz ve zorunlu organlarını oluşturmazsa, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine başvurur, Mahkeme, iddia edildiği şekilde, iki yıl içinde, ilk büyük kongrenin toplanmadığını ve zorunlu organların oluşturulmadığını tespit ederse, ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verir.

Bu şekilde, Anayasa Mahkemesince, bir partiye ihtar kararı verilmesi, belki başlı başına bir yaptırım olarak görülebilir. Ancak, parti ihtar kararına rağmen verilen süre içinde ilk büyük kongresini toplamazsa ve zorunlu organlarını oluşturmazsa, bu takdirde, ne şekilde hareket edileceği Siyasi Partiler Kanunu m. 104'de düzenlenmiş değildir. Böyle bir durumda ihtar sonuçsuz; partinin ilk büyük kongreyi süresi içinde toplamaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması yaptırımsız kalacaktır. Belki, ihtar kararından sonra, kongre toplanmaz, zorunlu organlar oluşturulamazsa, bu takdirde Medeni Kanun'un 87. maddesine yapılan

atfın devreye girmesi ve Anayasa Mahkemesi'nin partinin kendiliğinden sona erdiğine karar vermesi düşünülebilir. Ancak, böyle bir durumda, siyasi partiye ihtar gönderileceğine ilişkin ilgili hükümlerde hiçbir açıklık yoktur. Dernekler Kanunu ve Medeni Kanun'a yapılan atıf nedeniyle, iki yıllık sürede ilk büyük kongre toplanmazsa ve zorunlu organlar oluşturulmazsa, siyasi partinin kendiliğinden sona ermesi gerekmektedir.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin ikinci fıkrasındaki ihtar, bilindiği gibi, daha önce hükümde yer alan devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakma yaptırımının uygulanabilmesi için öngörülmüştü. Bu kısım, Anayasa Mahkemesinin 11.06.2009 tarih ve E.2008/5, K.2009/81 sayılı kararı ile iptal edildiğinden, bu hüküm kendi içindeki bütünlüğünü kaybetmiş, yaptırımsız hale gelmiştir.

Aslında, daha kuruluş aşamasında olan, ilk büyük kongresini toplamamış olan, o nedenle de siyasi faaliyetlerine devam edip edemeyeceği henüz belirsiz olan bir siyasi partiye 104. maddenin uygulanmasını ve ihtar gönderilmesini kabul etmek, hem siyasi partinin içinde bulunduğu aşamaya, hem bu maddenin niteliğine ve öngörülüş amacına, hem de kongre toplanamazsa, siyasi partinin kendiliğinden sona ereceği yaptırımının niteliğine uygun düşmemektedir. Siyasi Partiler Kanunu m. 104'ün, kuruluş aşamasını tamamlamış, ilk büyük kongresini tamamlamış, zorunlu organlarını oluşturmuş, ancak diğer konulardaki, faaliyetlerindeki eksiklikler yahut aykırılıklar için, örneğin Parti tüzüğündeki eksiklikler gibi, uygulama alanı bulması, hükmün niteliğine ve öngörülüş amacına daha uygun düşmektedir. Nitekim, m. 104, I'de, 101. maddeye atıf yapılmakta, orada belirtilen emredici hükümlerin dışında kalan diğer hallerden söz edilmektedir. Yoksa, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, 104. maddenin geri kalan kısmının, ilk büyük kongresini toplayamamış partiye de lafzen uygulanabilir hale gelmesi nedeniyle, hükmün bu durumda da uygulanmasını savunmak, kanaatimce uygun değildir. Aksi takdirde, devlet yardımından mahrum bırakılma yaptırımı iptal edilmeseydi, ilk büyük kongresini toplayamadığı için kendiliğinden sona eren bir partinin, devlet yardımından yoksun bırakılması gibi anlamsız bir sonuç ortaya çıkardı.

Siyasi Partiler Kanunu m. 14,VII'de ilk büyük kongrenin siyasi partinin tüzel kişilik kazanmasından itibaren iki yıl içinde toplanması zorunluluğu düzenlenmiştir. Bu zorunluluğa uymamanın yaptırımı, söz konusu hükümde yahut genel olarak Siyasi Partiler Kanunu'nda bilinçli olarak açıkça

düzenlenmemiş, bu konuda Medeni Kanuna ve Dernekler Kanunu'na atıf yapılmıştır. Anayasa m. 68,II'ye göre siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır, bu açıdan büyük bir öneme sahiptirler. Siyasi partilerin demokrasi için sahip olduğu önemin bir gereği olarak, bir partinin ilk büyük kongreyi iki yıl içinde toplayamaması ve zorunlu organlarını oluşturamaması halinde, bunun sonuçlarının doğrudan Siyasi Partiler Kanunu'nda açıkça düzenlenmesi isabetli olurdu. Ancak, bu konuda, yukarıda belirtildiği şekilde, Medeni Kanuna ve Dernekler Kanunu'na atıf yapıldığı için düzenleme yapılmamıştır.

Bu bağlamda ayrıca ifade etmek gerekir ki, siyasi partilerin demokratik hayatın vazgeçilmez unsurları olması, demokrasi için büyük bir öneme sahip olmaları, onların emredici kurallara uygun davranmaları konusunda daha fazla hassasiyet göstermelerini gerektirir; yoksa öngörülen kurallara aykırı davranma, verilen sürelere uymama ayrıcalığı vermez.

Buna göre, bir siyasi partinin ilk büyük kongresini Siyasi Partiler Kanunu m. 14,VII gereğince iki yıl içinde toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir. Bu zorunluluğa uymaması halinde aynı Kanun'un 121,I. maddesinin yaptığı atıf ile Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu'nun konuya ilişkin hükümleri siyasi parti hakkında da uygulama alanı bulmalıdır. Medeni Kanun m. 87,I'de derneklerin, ilk genel kurul toplantısını kanunda öngörülen sürede yapmaması, zorunlu organlarını ouşturmamış olması halinde kendiliğinden sona ereceği kabul edilmiştir. Görüldüğü gibi, hükümde derneğin sona ermesi için ayrıca herhangi bir ihtara vs gerek kalmaksızın, iki yıllık sürenin sona ermesiyle birlikte kanundan dolayı, kendiliğinden sona ermesi kabul edilmiştir. Buna göre, **iki yıllık süre içinde ilk büyük kongresini toplayamayan ve zorunlu organlarını oluşturamayan bir siyasi partinin de aynı şekilde, iki yıllık sürenin sonunda kendiliğinden sona ermesi gereklidir. Siyasi parti kurucularının, partinin devamı yahut devam etmemesi konusundaki iradelerinin, bu sonucun ortaya çıkmasında herhangi bir etkisi yoktur.**

Dava konusu Türkiye Hümanist Partisi'nin, 11.06.2009 tarihinde kurulduğu ve tüzel kişil kazandığı açıktır. Partinin 11.06.2011 tarhine kadar ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekiyordu. 11.06.2011 tarihine kadar, ilk büyük kongre toplanamadığından ve zorunlu organlar oluşturulamadığından, Türkiye Hümanist Partisi Medeni Kanun m. 87,I gereğince kendiliğinden sona ermiştir. Bu sonuç, kanundan dolayı (ipso

jure) ortaya çıktığından, bu tarihten sonra, 14.04.2012 tarihinde gerçekleşen ilk büyük kongrenin, sona eren bir partiyi tekrar canlandırması mümkün değildir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, Türkiye Hümanist Partisi'nin, ilk büyük kongresini süresinde toplamaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesine yönelik Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebi kabul edilip, siyasi partinin kendiliğinden sona erdiğine karar vermek gerekirken; iki yıllık süreden sonra, siyasi partinin ilk büyük kongresini yaptığı ve zorunlu organlarını oluşturduğu gerekçesiyle talebin reddine ilişkin çoğunluk görüşüne katılmak mümkün olmamıştır.

Üye
Erdal TERCAN

Esas Sayısı : 2012/2 (Değişik İşler)
Karar Sayısı : 2012/3
Karar Günü : 17.5.2012

DAVACI: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI: Büyük Anavatan Partisi

DAVANIN KONUSU: Büyük Anavatan Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.2.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/2 sayılı iddianamesi şöyledir.

"A) DAVANIN KONUSU

Davalı siyasi parti 16/11/2009 tarihinde 30 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazanmıştır.

Parti tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

B) DAVA İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Davayla ilgili olarak anayasa ve diğer yasalarda yer alan hükümler şu şekildedir:

a) 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 68/3: "Siyasi Partiler önceden izin almadan kurulurlar ve anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler."

Madde 69/4: "Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır.

Madde 69/son: "Siyasi Partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları yâda Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasi partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir."

b) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası

Madde 3: "Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanan tüzelkişiliğe sahip kuruluşlardır."

Madde 5/2: "Siyasi Partiler, Anayasa ve kanunlar çerçevesinde, önceden izin almaksızın serbestçe kurulurlar."

Madde 8/3: "Siyasi partiler, bildiri ve belgelerin, İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanırlar."

Madde 14/6: "Büyük kongre parti tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz."

Madde 14/7: "...Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar."

Madde 121: "Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır."

c) 4721 Sayılı Türk Medeni Yasası

Madde 87: "Dernekler, aşağıda hallerde kendiliğinden sona erer:

l. Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksızın hale gelmesi veya sürenin sona ermesi:"

2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3. Borç ödemede acze düşmüş olması,

4. Tüzükgereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi,

5. Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hâkiminden, derneğin kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir."

d) 5253 Sayılı Dernekler Yasası

Madde 36: "....Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümleri uygulanır."

C) DEĞERLENDİRME

2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. Maddesi uyarınca "Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar."

Davalı parti tüzüğünde ilk büyük kongrenin toplanma zamanı 2 yıl olarak belirtilmiştir.

820 sayılı Yasanın 121. Maddesinin atfı nedeni ile, derneklerin sona erme hallerini düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. Maddesinin 2. Bendi uyarınca "İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması" kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti tüzel kişilik kazandığı 11/06/2009 tarihinden bu yana iki yılı aşkın bir süre geçtiği halde ilk büyük kongresini yapmamış ve zorunlu organlarını oluşturmamıştır.

KANITLAR

a) Parti kuruluş belgeleri.

b) Parti tüzüğü.

c) Siyasi Parti sicil özeti.

D) SONUÇ ve İSTEM

Davalı Büyük Anavatan Partisi 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. Fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Yasasının 36. Maddesi aracılığıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. Maddesinin 2. Bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini iddia ve talep olunur."

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü;

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, Parti'nin tüzel kişilik kazandığı 16.11.2009 tarihinden itibaren iki yıl içinde 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesindeki *"Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadır."* hükmüne aykırı olarak toplanmadığı belirtilerek Büyük Anavatan Partisi'nin 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Yasası'nın 36. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 2 nci bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istenilmiştir.

Büyük Anavatan Partisi Genel Başkanlığı'nın adresi olarak gösterilen Menderes Mahallesi 808. sokak No:2/5 Yenikent/Ankara adresindeki evin parti ile ilişkisi bulunmayan kişiye ait olması nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 22.2.2012 günlü, E.2012/2 (Değişik İşler) sayılı kararı ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.2.2012 günlü ve C.02.0.CBS.0.01.02.03/2 sayılı iddianamesinin bir örneği tebliğ edilememiş, ancak Parti'nin kuruluş bildiri ve eklerini İçişleri Bakanlığı'na veren kurucularından Emanullah GÜNDÜZ'ün İstanbul'daki adresine bizzat 13.3.2012 tarihinde tebliğ edilmiş olmasına rağmen, 17.5.2012 tarihine kadar herhangi bir cevap verilmediği görülmüştür.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partilerin en yüksek organının büyük kongre olduğu, yedinci fıkrasının üçüncü cümlesinde Parti kurucularının ilk büyük kongreyi partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda oldukları, 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen yazı ile başvurulacağı, 104. maddesinin ikinci fıkrasında Anayasa Mahkemesi'nin, söz konusu hükümlere aykırılık görmesi durumunda bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı vereceği belirtilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca ilk büyük kongresini süresinde yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istenilmiş ise de, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesindeki kural işletilmeden doğrudan dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine ilişkin talep yerinde görülmediğinden istemin reddine karar verilmesi gerekir.

Serruh KALELİ ile Erdal TERCAN bu görüşe katılmamışlardır.

III- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Büyük Anavatan Partisi'nin, kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 10.02.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/2 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü.

22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesine göre işlem yapılmadan doğrudan talep edilen Büyük Anavatan Partisi'nin dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti isteminin REDDİNE, Serruh KALELİ ile Erdal TERCAN'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 17.5.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 10.02.2012 tarihli iddianamesi ile, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 14. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca 16.11.2009 tarihinde tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde "ilk büyük kongresini yapmayan ve zorunlu organlarını oluşturmayan" Büyük Anavatan Partisi'nin 2820 sayılı Yasa'nın 121. maddesi atfı nedeniyle derneklerin sona erme hallerini düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesi 2. bendi uyarınca kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

Mahkemece, siyasi partinin gösterilen adresine çıkarılan tebligat adresin partiye ait olmadığı, adresteki kişinin de parti ile ilişkisi olmadığı nedenleri

ile yapılamamıştır. Siyasi Partiler Yasası'nın 8. maddesine göre siyasi partinin genel merkezinin Ankara'da bulunması gereğine rağmen, Ankara'da bir adresi bulunamayan partinin bir kurucu üyesine İstanbul adresinde iddianame tebliğ edilmiş ise de verilen 30 günlük sürede de hiçbir cevap verilmediği görülmüştür.

Siyasi partiler, milli iradenin oluşmasını sağlamak için demokratik bir düzen içinde teşkilatlanmak ve belirtilen esaslara uygun çalışmak ve Anayasa'nın 68. maddesi kapsamında siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru olarak Anayasa'ya, kanununa ve hukuk devleti ilkelerine uygun hareket etmek zorunda olan tüzel kişiliklerdir.

Siyasi partiler kuruluşlarını takiben teşkilatını kuracak, amacı ile özdeşleşmiş görevlerini yerine getirecek, temsilcilerini, organlarını seçecek, mali ve idari sorumluluklarını yerine getirecektir. Bu görevlerinden hiç birini yerine getirmeyen davalı parti hakkında açılan davanın iddianamesi bile gösterilen adresin gerçek dışı olması nedeniyle bu adreste tebliğ edilememiştir.

Parti büyük kongresini yapmamış organlarını oluşturmamıştır. Türk siyasi hayatında sorumluluk hukukuna aykırı ve yasal yükümlülüklerine uymayarak yer alan bir siyasi partiyi, tespit edilen aykırılıklara rağmen kuruluş amacına uygun hareket ettiği kabulü ile yasaların emredici kuralları karşısında korumak mümkün değildir.

Mahkememiz gerekçeli kararında, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. maddesinin ikinci fıkrasına göre, bir siyasi partinin emredici kurallara aykırı davranması halinde Cumhuriyet Başsavcılığının Anayasa Mahkemesine başvurup partiye ihtar kararı verilmesini istemesi gerekirken bu kuralı işletmeden hukuki varlığının sona erdiğinin tespitini istemesini yerinde görmemiş ve istemin reddine oy çokluğu ile karar vermiştir.

Bu gerekçeye göre, partiye önce ihtar çekilecek ve sonra gerekirse talep gibi karar verilebilecektir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 104. maddesinin ikinci fıkrası sorunludur. Böyle bir ihtar kuralının işletilmesinin hukuki bir yararı yoktur. Fıkranın geri kalan bölümü yani ihtar çekilip altı ay içinde görülen ve uygun şekilde yerine getirilmesi istenen eksikliklerin giderilmemesi halinde ne yapılacağına ilişkin ikinci fıkranın 2. cümlesi Anayasa Mahkemesinin 2008

tarihli E.2008/5, K.2009/81 sayılı kararı ile Anayasa'ya aykırı bulunup İPTAL edilmiştir. Siyasi partiye verilecek ihtar gereği yerine getirilmese de emredici kurallara aykırı davranış yaptırımsız, sonuçsuz kalabilecektir.

Bu halde partiye ihtar vermek koşulunu gerçekleştirmek ya da işletmek yaptırımı olmayan hukuksuz bir duruma icabet etmeyi zorunlu kılarken, normun konusunda bir amaç bir gaye olmamasının düşünülemeyeceği pozitif hukuk gerçeğidir. Ayrıca partinin yerine getirmediği husus zaman ile ölçülü ve sınırlandırılmış olmazsa olmaz bir yükümlülüktür. Partice yapılmayan şey-KESİN bir netlik içinde SÜREYE bağlı ilk büyük kongresini yapmak ve zorunlu organları oluşturmak görevinin gerçekleştirilmemiş olması olup bu eylemsizlik halinin tespiti yaptırıma bağlanmıştır. Aksi taktirde siyasi partiler yönünden tüzük ve programları doğrultusunda ülke çapında faaliyet göstererek kendisinden beklenen demokratik düzene siyasal katkı, içi boş, denetimsiz yaptırımsız amaçsız bir kavram olarak kalacak ve 2820 sayılı Yasa'nın 14/7 maddesinde bu eylemsel zorunluluk hiçbir pozitif anlam içermeyecektir.

Mahkeme gerekçesinde bahse konu 2820 sayılı Yasa'nın 104. maddesinin öngördüğü kullanılmış olması gerektiği ileri sürülen ihtar müessesesi, Anayasa Mahkemesince iptal edilmeden önceki 104. maddenin ikinci fıkrasının 2. cümlesinde var olan, bir siyasi partiye devletçe verilecek yardımdan yoksun bırakmadan önce bu yolun işlerliği için öngörülmüş, benimsenmiş bir araçtır. İhtara mahkemece yüklenen anlam ve kapsama katılma olanağı yoktur.

Anılan nedenler ile çoğunluk görüşüne katılınmamıştır.

Başkanvekili
Serruh KALELİ

KARŞI GÖRÜŞ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 10.02.2012 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/2 sayılı iddianamesiyle, Büyük Anavatan Partisi'nin, 16.11.2009 tarihinde 30 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazandığını, Partinin tüzel kişilik kazanmasından sonra iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamadığını ve zorunlu organlarını oluşturmadığını, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Dernekler Kanunu'nun 36. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin 2. Bendi uyarınca süresinde ilk büyük kongresini yapmaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini iddia ve talep etmiştir.

Büyük Anavatan Partisi Genel Başkanlığı'nın adresi olarak gösterilen adres, parti ile ilişkisi bulunmayan kişiye ait olması nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nin 22.02.2012 günlü, E.2012/2 (Değişik İşler) sayılı kararı ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 10.02.2012 günlü ve C.02.0.CBS.0.01.02.03/2 sayılı iddianamesinin bir örneği tebliğ edilememiş, ancak Partinin kurucularından Emanullah Gündüz'e İstanbul'daki adresinde 13.03.2012 tarihinde tebliğ edilmiş olmasına rağmen, 17.05.2012 tarihine kadar herhangi bir cevap da verilmemiştir.

Mahkememiz çoğunluğunca, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne, Cumhuriyet Başsavcılığı'nca re'sen yazı ile başvurulacağı, 104. maddesinin ikinci fıkrasında Anayasa Mahkemesi'nin, söz konusu hükümlere aykırılık görmesi durumunda bu aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı vereceğinin belirtildiği, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca 104. maddedeki kural işletilmeden, partinin doğrudan dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine ilişkin talebi yerinde görülmemiş, reddine karar verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin yedinci fıkrasının son cümlesine göre, "*Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar*"; 121. maddesinin ilk fıkrasına göre; "*Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler*

hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır."

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin birinci fıkrasına göre: *"Dernekler, aşağıda hallerde* kendiliğinden *sona erer: "...*

2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,...".

5253 sayılı Dernekler Kanunu m. 36 gereğince de, "....*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümleri uygulanır."*

Görüldüğü gibi, Siyasi Partiler Kanunu m. 14,VII'de siyasi partilerin ilk büyük kongresini, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorunda olduğu kabul edilmiştir. Acaba siyasi partiler bu hükme aykırı davranıp, süresi içinde ilk büyük kongreyi toplamazlarsa bunun sonucu nedir, ne şekilde hareket edilmelidir, yaptırımı var mıdır, varsa nerede düzenlenmiştir?

Mahkememiz çoğunluğuna göre, bu durumda da Siyasi Partiler Kanunu m. 104 uygulama alanı bulmalıdır. Buna göre, bir siyasi partinin bu Kanunun 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle, bu kapsamda iki yıl içinde ilk büyük kongresini toplamaz ve zorunlu organlarını oluşturmazsa, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine başvurur; Mahkeme, iddia edildiği şekilde, iki yıl içinde, ilk büyük kongrenin toplanmadığını ve zorunlu organların oluşturulmadığını tespit ederse, ilgili siyasi parti hakkında ihtar kararı verir.

Bu şekilde, Anayasa Mahkemesince, bir partiye ihtar kararı verilmesi, belki başlı başına bir yaptırım olarak görülebilir. Ancak, parti ihtar kararına rağmen verilen süre içinde ilk büyük kongresini toplamazsa ve zorunlu organlarını oluşturmazsa, bu takdirde, ne şekilde hareket edileceği Siyasi Partiler Kanunu m. 104'de düzenlenmiş değildir. Böyle bir durumda ihtar sonuçsuz; partinin ilk büyük kongreyi süresi içinde toplamaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması yaptırımsız kalacaktır. Belki ihtar kararından sonra kongre toplanmaz, zorunlu organlar oluşturulamazsa, bu takdirde Medeni Kanun'un 87. maddesine yapılan atfın devreye girmesi ve Anayasa Mahkemesi'nin partinin kendiliğinden sona erdiğine karar vermesi düşünülebilir. Ancak, böyle bir durumda, siyasi partiye

ihtar gönderileceğine ilişkin ilgili hükümlerde hiçbir açıklık yoktur. Dernekler Kanunu ve Medeni Kanun'a yapılan atıf nedeniyle, iki yıllık sürede ilk büyük kongre toplanmazsa ve zorunlu organlar oluşturulmazsa, siyasi partinin kendiliğinden sona ermesi gerekmektedir.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin ikinci fıkrasındaki ihtar, bilindiği gibi, daha önce hükümde yer alan devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakma yaptırımının uygulanabilmesi için öngörülmüştü. Bu kısım, Anayasa Mahkemesinin 11.06.2009 tarih ve E.2008/5, K.2009/81 sayılı kararı ile iptal edildiğinden, bu hüküm kendi içindeki bütünlüğünü kaybetmiş, yaptırımsız hale gelmiştir.

Aslında, daha kuruluş aşamasında olan, ilk büyük kongresini toplamamış olan, o nedenle de siyasi faaliyetlerine devam edip edemeyeceği henüz belirsiz olan bir siyasi partiye 104. maddenin uygulanmasını ve ihtar gönderilmesini kabul etmek, hem siyasi partinin içinde bulunduğu aşamaya, bu maddenin niteliğine ve öngörülüş amacına, hem de kongre toplanamazsa, siyasi partinin kendiliğinden sona ereceği yaptırımının niteliğine uygun düşmemektedir. Siyasi Partiler Kanunu m. 104'ün, kuruluş aşamasını tamamlamış, ilk büyük kongresini yapmış, zorunlu organlarını oluşturmuş, ancak diğer konulardaki, faaliyetlerindeki eksiklikler yahut aykırılıklar için, örneğin Parti tüzüğündeki eksiklikler gibi, uygulama alanı bulması, hükmün niteliğine ve öngörülüş amacına daha uygun düşmektedir. Nitekim, m. 104,I'de, 101. maddeye atıf yapılmakta, orada belirtilen emredici hükümlerin dışında kalan diğer hallerden söz edilmektedir. Yoksa, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, 104. maddenin geri kalan kısmının, ilk büyük kongresini toplayamamış, zorunlu organlarını oluşturamamış partiye de lafzen uygulanabilir hale gelmesi nedeniyle, hükmün burada da uygulanmasını savunmak, kanaatimce uygun değildir. Aksi takdirde, devlet yardımından mahrum bırakılma yaptırımı iptal edilmeseydi, ilk büyük kongresini toplayamadığı için kendiliğinden sona eren bir partinin, devlet yardımından yoksun bırakılması gibi anlamsız bir sonuç ortaya çıkardı.

Siyasi Partiler Kanunu m. 14,VII'de ilk büyük kongrenin siyasi partinin tüzel kişilik kazanmasından itibaren iki yıl içinde toplanması zorunluluğu düzenlenmiştir. Bu zorunluluğa uymamanın yaptırımı, söz konusu hükümde yahut genel olarak Siyasi Partiler Kanunu'nda bilinçli olarak açıkça düzenlenmemiş, bu konuda Medeni Kanun'a ve Dernekler Kanunu'na atıf

yapılmıştır. Anayasa m. 68,II'ye göre siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır, bu açıdan büyük bir öneme sahiptirler. Siyasi partilerin demokrasi için sahip olduğu önemin bir gereği olarak, bir partinin ilk büyük kongreyi iki yıl içinde toplayamaması ve zorunlu organlarını oluşturamaması halinde, bunun sonuçlarının doğrudan Siyasi Partiler Kanunu'nda açıkça düzenlenmesi isabetli olurdu. Ancak, bu konuda, yukarıda belirtildiği şekilde, Medeni Kanun'a ve Dernekler Kanunu'na atıf yapıldığı için ayrıca düzenleme yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda ayrıca ifade etmek gerekir ki, siyasi partilerin demokratik hayatın vazgeçilmez unsurları olması, demokrasi için büyük bir öneme sahip olmaları, onların emredici kurallara uygun davranmaları konusunda daha fazla hassasiyet göstermelerini gerektirir; yoksa öngörülen kurallara aykırı davranma, kanunla tayin edilen kesin sürelere uymama ayrıcalığı vermez.

Buna göre, bir siyasi partinin ilk büyük kongresini Siyasi Partiler Kanunu m. 14,VII gereğince iki yıl içinde toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekmektedir. Bu zorunluluğa uymaması halinde aynı Kanun'un 121,I. maddesinin yaptığı atıf ile Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu'nun konuya ilişkin hükümleri siyasi parti hakkında da uygulama alanı bulmalıdır. Medeni Kanun m 87,I'de derneklerin, ilk genel kurul toplantısını kanunda öngörülen sürede yapmaması, zorunlu organlarını oluşturmamış olması halinde kendiliğinden sona ereceği kabul edilmiştir. Görüldüğü gibi, hükümde derneğin sona ermesi için ayrıca herhangi bir ihtara vs gerek kalmaksızın, iki yıllık sürenin sona ermesiyle birlikte kanundan dolayı, kendiliğinden sona ermesi kabul edilmiştir. Buna göre, **iki yıllık süre içinde ilk büyük kongresini toplayamayan ve zorunlu organlarını oluşturamayan bir siyasi partinin de aynı şekilde, iki yıllık sürenin sonunda kendiliğinden sona ermesi gereklidir.**

Dava konusu Büyük Anavatan Partisi'nin, 16.11.2009 tarihinde kurulduğu ve tüzel kişilik kazandığı açıktır. Partinin 16.11.2011 tarihine kadar ilk büyük kongresini toplaması ve zorunlu organlarını oluşturması gerekiyordu. 16.11.2011 tarihine kadar, ilk büyük kongre toplanamadığından ve zorunlu organlar oluşturulamadığından, Büyük Anavatan Partisi Medeni Kanun m. 87,I gereğince kendiliğinden sona ermiştir. Bu sonuç, kanundan dolayı (ipso jure) ortaya çıktığından, bu tarihten sonra, ihtar yapılması, ihtar üzerine partinin ilk büyük kongresini yapması ve zorunlu organlarını oluşturması ile sona eren bir partiyi tekrar canlandırmak mümkün değildir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, Büyük Anavatan Partisi'nin, ilk büyük kongresini süresinde toplamaması ve zorunlu organlarını oluşturmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesine yönelik Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının talebi kabul edilip, siyasi partinin kendiliğinden sona erdiğine karar vermek gerekirken; Siyasi Partiler Kanunu m. 104 gereğince işlem yapılıp ihtar gönderilmediği gerekçesiyle talebin reddine ilişkin çoğunluk görüşüne katılmak mümkün olmamıştır.

Üye
Erdal TERCAN

Esas Sayısı : 2008/27 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/1
Karar Günü : 7.3.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyet Halk Partisi 2007 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ, Zehra Ayla PERKTAŞ ve Engin YILDIRIM'ın katılımıyla 1.7.2010 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında,

"Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2007 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda,

1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine
2- Kırıkkale teşkilatının 2006, 2007 ve 2008 yılları
3- Erzurum ilinin 2007 ve 2008 yılları

belgelerinin getirtilmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2007 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü;

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Parti'nin 2007 yılı gelirleri toplamının 133.535.255,42.-ytl, giderleri toplamının 122.470.010,79.-ytl, devreden borçlarının 1.483.250,67.-ytl olduğu ve 14.930.758,64.-ytl.nin kasa ve banka mevcudu olarak 2008 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

Parti'nin 2007 yılı kesinhesabının, Parti Meclisi'nin 3.7.2008 tarihli kararı ile kabul edilerek onaylandığı görülmüştür.

Cumhuriyet Halk Partisi 2007 yılı kesinhesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu haliyle partinin 2007 yılı kesinhesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılı gelirleri 92.640.898,44.-ytl olarak gösterilmiştir.

Bunun 2.398.629,72.-ytl.si 2006 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan, 1.208,2.-ytl.si üyelerden alınan aidattan, 5.834.054,98.-ytl. si milletvekili aidat gelirinden, 9.665,92.-ytl.si mal varlığı gelirlerinden, 4.520.763,51.-ytl.si banka mevduat gelirlerinden, 79.859.379.-ytl.si Hazine yardımından, 17.197,11.-ytl.si çeşitli gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2007 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti'nin 81 il örgütünün gelirleri 40.894.356,99.-ytl olarak gösterilmiştir.

Bunun 641.784,33.-ytl.si 2006 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan, 808.645,46.-ytl.si üyelerden alınan aidattan, 4.543.302,67.-ytl.si bağışlardan, 5.500.-ytl.si satış gelirlerinden, 1.197.409,68.-ytl.si faaliyet gelirlerinden, 318.331,3.-ytl.si mal varlığı gelirlerinden, 63.548,55.-ytl.si

banka mevduat gelirlerinden, 33.315.835.-ytl.si Genel Merkez yardımından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılı giderleri 83.315.829,65.-ytl olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.196.426,57.-ytl.si personel giderleri, 5.240.935,58.-ytl.si yönetim giderleri, 39.251.107.-ytl.si tanıtım propaganda giderleri, 506.238,68.-ytl.si demirbaş alım giderleri, 1.805.286,82.-ytl.si bina inşaat giderleri ve 33.315.835.-ytl.si il örgütlerine yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2008 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 13.510.127,67.-ytl.dir.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri "Belgelendirme" kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve "Fatura Kullanma Mecburiyeti" başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un *"Makbuz Mecburiyeti"* başlıklı 236. maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest*

meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir." denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un *"Gider Pusulası"* başlıklı 234. maddesinde ki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş bin liraya kadar olan (2007 yılı için 48,86.-ytl) harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli ve kanıtlayıcı bir belgeye dayanması gerekmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinde,

"Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"* hükümleri yer almıştır.

25 Şubat 2011 tarih ve 27857 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve

Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yayınlandığı tarih itibariyle yürürlüğe girdiğinden ve geçici maddelerde yargılanmamış siyasi parti hesaplarında değiştirilen hükümlerin uygulanacağına dair düzenleme de yapılmadığından dolayı bu tarihten önceki denetim ve yargılamada değişiklikten önceki hükümler uygulanacaktır.

1- Aşağıdaki kişisel harcamaların Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Yevmiye tarih no	**Faturayı düzenleyen**	**Fatura(Fiş) tarih no**	**İçerik**	**Tutar**
20.1.2007/7	Vadi Petrol	18.1.2007/000087	Vivident sakız	6
10.2.2007/18			Merve Petek Gürbüz'ün pasaport süresinin 1.2.2008 tarihine uzatılması nedeniyle ödenen harç	466,7
10.3.2007/36	Mehmetçik Vakfı Dinlenme Tesisleri	26.1.2007/000650	Sakız ve kaset	10,5
20.3.2007/40	Yorum Basın Ltd.Şti	16.1.2007/041002	500 adet Merve Petek Gürbüz kartviziti	162,25
31.3.2007/42	Özçelik Market	6 adet yazar kasa fişi	Tekel	26,4
" "	Reis otomotiv A.Ş.	28.2.2007/420	Marlboro Lıght	48
10.5.2007/64			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
30.6.2007/99	Atacan Restaurant	20.5.2007/000036	Alkol(Fişin tamamı)	80
31.7.2007/115	Barış Otomotiv Turizm Tekst.Ltd. Şti.	17.7.2007/000002,000003	İç giyim	15
" "	Salur Mefruşat	29.7.2007/112	Muhtelif giyim	27,5
" "	Tura Kundura	17.7.2007/000001	Terlik	10
31.7.2007/115	Tivmaş	2.7.2007/000181	Marlboro	4,6
" "	Beka Tekstil	8.7.2007/000012	Yerli dokuma	19,5
" "	Atak Tekstil	20.7.2007/0014	Hasan Yılmaz giyim	28
10.10.2007/147			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz ve Faik Öztrak yurtdışı çıkış harcı	30

10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz'ün pasaport süresinin 1.2.2010 tarihine uzatılması nedeniyle ödenen harç	230,3
31.12.2007/187	Cumhuriyet sucukları	19.12.2007/000012	Oktay Acar'ın sucuk satın alması	22,5

Toplam 1.232,25.-

İlaç Ödemeleri

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Firma adı	Fiş tarih ve no	Tutar
10.3.2007/36	İlaç	Arı Eczanesi Şişli/İST	24.1.2007/000025	10,65
10.4.2007/49	" "	Kent eczanesi/Çankırı	6.4.2007/0006	20
30.4.2007/60	" "	Orhanlı eczanesi	8.12.2007/000021	7,5
" "	" "	Yasemin Eczanesi	21.4.2007/000023	6
30.4.2007/61	" "	Özgün Eczanesi	7.4.2007/000015	30
31.7.2007/115	" "	Tokgöz eczanesi	9.7.2007/28	7,75
" "	" "	Özgün Eczanesi	4.7.2007/0031	29
" "	" "	İlkay memiş Eczanesi	9.7.2007/000002	12,5
10.11.2007/162	" "	Bayar Ecz./İst (Fatih Pala)	26.5.2007/0020	38
" "	" "	Bayar Ecz./İst (Fatih Pala)	26.5.2007/0021	18
" "	Muayene	Bir Tıp sağlık Hizm. (Fatih Pala)	26.3.2007/004004	80
30.11.2007/171	İlaç	Tokgöz Ecz.	9.10.2007/22	30,5

Toplam 289,9.-

Parti yetkilileri *"CEVAP-1/a*

10.2.2007/18			Merve Petek Gürbüz'ün pasaport süresinin 1.2.2008 tarihine uzatılması nedeniyle ödenen harç	466,7
20.3.2007/40	Yorum Basın Ltd.Şti	16.1.2007/041002	500 adet Merve Petek Gürbüz kartviziti	162,25
10.5.2007/64			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
10.10.2007/147			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz ve Faik Öztrak görevli yurtdışı çıkış harcı	30
10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz'ün pasaport süresinin 1.2.2010 tarihine uzatılması nedeniyle ödenen harç	230,3

Merve Petek Gürbüz partimizin yurt dışı ve özellikle sosyalist enternasyonal üyeliğimizden dolayı yurt dışı ilişkilerimizle ilgili genel merkez personelimizdir. Bununla ilgili yukarıda yazmış olduğumuz harcamalar partimizin görevlendirildiğinden dolayı yapılmıştır.

Merve Petek Gürbüz ile ilgili harcamaların dışındaki sakız, tekel, giyim vb. harcamalar ise ilgili personelin dikkatsizliği sonucu almış oldukları günlük perakende satış fişi içeriğinin farklı kesilmesidir.

CEVAP 1/b:Yukarıdaki ilaç ödemeleri personelin ve gençlik kollarının dış görevleri sırasında aldıkları ağrı kesici vs. rahatsızlıklarında aldıkları ve Genel Merkez ecza dolabına bırakılan ilaçlardır." şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri Merve Petek Gürbüz'ün genel merkez personeli olduğu ve görevlendirilmeden dolayı bu giderlerin yapıldığını ifade etmişlerdir.

Parti yetkilileri aşağıdaki tablodaki harcamaların kişisel olduğunu kabul etmişlerdir.

Yevmiye tarih no	**Faturayı düzenleyen**	**Fatura(Fiş) tarih no**	**İçerik**	**Tutar**
20.1.2007/7	Vadi Petrol	18.1.2007/000087	Vivident sakız	6
10.3.2007/36	Mehmetçik Vakfı Dinlenme Tesisleri	26.1.2007/000650	Sakız ve kaset	10,5
31.3.2007/42	Özçelik Market	6 adet yazar kasa fişi	Tekel	26,4
" "	Reis otomotiv A.Ş.	28.2.2007/420	Marlboro Light	48
30.6.2007/99	Atacan Restaurant	20.5.2007/000036	Alkol(Fişin tamamı)	80
31.7.2007/115	Barış Otomotiv Turizm Tekst.Ltd. Şti.	17.7.2007/000002,000003	İç giyim	15
" "	Salur Mefruşat	29.7.2007/112	Muhtelif giyim	27,5
" "	Tura Kundura	17.7.2007/000001	Terlik	10
31.7.2007/115	Tivmaş	2.7.2007/000181	Marlboro	4,6
" "	Beka Tekstil	8.7.2007/000012	Yerli dokuma	19,5
" "	Atak Tekstil	20.7.2007/0014	Hasan Yılmaz giyim	28
31.12.2007/187	Cumhuriyet sucukları	19.12.2007/000012	Oktay Acar'ın sucuk satın alması	22,5
			Toplam	**298 .-**

Parti yetkilileri aşağıdaki tablodaki harcamaların kişisel olmadığını ifade etmişlerdir.

Yevmiye tarih no	Faturayı düzenleyen	Fatura(Fiş) tarih no	İçerik	Tutar
10.2.2007/18			Merve Petek Gürbüz'ün pasaport süresinin 1.2.2008 tarihine uzatılması nedeniyle ödenen harç	466,7
20.3.2007/40	Yorum Basın Ltd.Şti	16.1.2007/041002	500 adet Merve Petek Gürbüz kartviziti	162,25
10.5.2007/64			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
10.10.2007/147			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz ve Faik Öztrak yurtdışı çıkış harcı	30
10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz yurtdışı çıkış harcı	15
10.11.2007/162			Merve Petek Gürbüz'ün pasaport süresinin 1.2.2010 tarihine uzatılması nedeniyle ödenen harç	230,3

İlaç Ödemeleri

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Firma adı	Fiş tarih ve no	Tutar
10.3.2007/36	İlaç	Arı Eczanesi Şişli/İST	24.1.2007/000025	10,65
10.4.2007/49	" "	Kent eczanesi/Çankırı	6.4.2007/0006	20
30.4.2007/60	" "	Orhanlı eczanesi	8.12.2007/000021	7,5
" "	" "	Yasemin Eczanesi	21.4.2007/000023	6
30.4.2007/61	" "	Özgün Eczanesi	7.4.2007/000015	30
31.7.2007/115	" "	Tokgöz eczanesi	9.7.2007/28	7,75
" "	" "	Özgün Eczanesi	4.7.2007/0031	29
" "	" "	İlkay memiş Eczanesi	9.7.2007/000002	12,5
10.11.2007/162	" "	Bayar Ecz./İst (Fatih Pala)	26.5.2007/0020	38
" "	" "	Bayar Ecz./İst (Fatih Pala)	26.5.2007/0021	18
" "	Muayene	Bir Tıp sağlık Hizm. (Fatih Pala)	26.3.2007/004004	80
30.11.2007/171	İlaç	Tokgöz Ecz.	9.10.2007/22	30,5
			Toplam	**289,9.-**

Yurt dışına çıkış harcı kişinin karşılaması gereken gider olmasına rağmen Parti'nin görevlendirmesi nedeniyle yurt dışına çıkış yapıldığı için Parti tarafından karşılanabilir. Ancak pasaport kişiye özel olup, hem özel hem de parti görevlendirmelerinden dolayı yurt dışına çıkışlarda kullanılmaktadır. Pasaportlar belli sürelerle verilmekte, süre bitiminde uzatılması mümkün

olmaktadır. Gerek pasaportların ilk verilme aşamasında gerekse uzatılmasında Kanun'da istisnaları belirtilenler haricindekilerden harç bedeli alınmaktadır. Bu nedenle pasaport süresinin uzatılması nedeniyle ödenen harç bedeli Partinin karşılaması gereken yönetim gideri olmayıp, pasaport sahibinin karşılaması gereken özel giderdir. Aynı şekilde kişinin kendisini tanıtıcı kartvizit bedeli ile ilaç ödemeleri de özel giderdir.

Yurt dışına çıkış harcı hariç diğer giderler parti tarafından karşılanacak yönetim gideri olmadığı gibi, siyasi faaliyetin icrası nedeniyle yapılan harcamalardan olmadığı ve bu giderlerin kişisel olması nedeniyle parti amacına yönelik harcama olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu nedenle **1.447,15.**-ytl. nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- Kişi adına düzenlenen faturaların Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Kişi Adına Düzenlenen Faturalara Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Firma adı	Fatura tarih ve no	Açıklama	Tutar
10.2.2007/18	Royal Gaziantep Hotel	10.2.2007/160481	Fatura Şerif Ertuğrul adına, ancak daha sonra kalemle CHP Genel Merkezi ibaresi eklenmiş.	70
31.7.2007/115	TBMM Sosyal Tesisler	25.7.2007/547106	Ersin Dağıstan	20
10.11.2007/162	Mahsuni Cafe Hacıbektaş	20.10.2007/428706	Müşteriler adına ismi faturada yer alıyor.	300
30.11.2007/171	Yarence turizm	25.11.2007/454711	Mahmut Yıldız adına fatura	185,25
30.11.2007/171	TBMM Sosyal Tesisleri	25.11.2007/547681	Mahmut Yıldız adına fatura	97,9
			Toplam	**673,15 .-**

Parti yetkilileri *"Mahmut YILDIZ Genel sayman, Şerif ERTUĞRUL MYK üyesi, Zeynel Ersin DAĞISTAN ise Genel Merkez personelimizdir. İlgili kişilerin yaptıkları harcamalar her ne kadar isme düzenlenmiş belgeler olsa da partimizin görevlendirilmelerinden dolayı yaptıkları harcamalarıdır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

İlgili kişilerin Parti'de görevli olmaları yaptığı harcamaların parti faaliyetiyle ilgili olduğunu göstermez. Parti adına yapılan faaliyetler sonucu düzenlenen faturalar parti tüzel kişiliği adına olmalıdır. Yapılan harcamaların

parti ile ilgili olduğuna dair kanıtlayıcı bilgi ve belge sunulmamıştır. Bu nedenle **673,15.-**ytl Parti adına yapılmış bir gider olarak kabul edilmeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

3- Aşağıdaki tabloda belirtilen ve kişiler adına veya isimsiz olarak düzenlenen otobüs ve uçak biletlerine ait seyahat giderlerinin parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye tarih ve No	Yolcunun Adı Soyadı	Türü	Tutarı
10.2.2007/18	Mehmet Şerif Ertuğrul	2 adet uçak bileti	205
10.4.2007/49	Gündal Okutucu	1 adet uçak bileti	124
" "	Baki Özilhan	1 adet fotokopi uçak bileti	288
30.4.2007/59	İsimsiz	2 adet otobüs bileti	24
30.4.2007/60	Neriman Genç	2 adet otobüs bileti	40
" "	M.akif Hamzaçebi	1 adet uçak bileti	99
" "	Gündal Okutucu	1 adet uçak bileti	89
31.5.2007/72	Önder Sav	235 243 091 0280 nolu fotokopi elektronik bilet	163
30.6.2007/98	Tunç Özdemir	1 adet otobüs bileti	36
" "	Fatih Pala	1 adet elektronik uçak bileti	146
30.6.2007/99	Fatih Pala	1 adet elektronik uçak bileti	102
" "	" "	3 adet otobüs bileti	107
20.7.2007/106	Merve Petek Gürbüz	1 adet elektronik uçak bileti	303
31.7.2007/115	Fatih Pala	2 adet elektronik uçak bileti	338
" "	Fatih Pala	2 adet otobüs bileti	44
" "	Özgür Cömert	2 adet otobüs bileti	34,5
" "	Serdar Gür	1 adet tren bileti	17,75
" "	Özgür Cömert	1 adet tren bileti	22
" "	Serdar Gür	2 adet otobüs bileti	37,5
" "	İsimsiz	4 adet otobüs bileti	149
31.8.2007/128	Ertuğrul Kaya	1 adet otobüs bileti	34,5
30.9.2007/141	İsimsiz	1 adet tren bileti	20
" "	Yalım Serdar Serhadlıoğlu	1 adet otobüs bileti	88
" "	Recep Küçükkılınç	1 adet otobüs bileti	38,5
10.10.2007/247	Mahmut Yıldız	2 adet elektronik uçak bileti	222
10.11.2007/162	Fatih Pala	2 adet otobüs bileti	78
" "	Murat	1 adet otobüs bileti	12
" "	Evrim Baykara	1 adet elektronik uçak bileti	243
10.12.2007/172	Utku Yılmaz	2 adet otobüs bileti	51
" "	Özgür Cömert	2 adet otobüs bileti	79
" "	Özgür Canat	1 adet otobüs bileti	53
31.12.2007/187	Gökhan Durgun	2 adet elektronik uçak bileti	198
" "	Burcu İlgi Doğankoleli	1 adet otobüs bileti	30

“ “	Adem Koleli	1 adet otobüs bileti	30
“ “	Mehmet Ümit Küçükkay	1 adet otobüs bileti	25
“ “	Abbas Yüce	1 adet otobüs bileti	32
“ “	İsimsiz	1 adet otobüs bileti	15

Toplam 3.617,75.-

Parti yetkilileri *“Yapılan harcamalardaki adı geçen kişilerin tamamı Parti personeli, MYK üyesi, Gençlik kolları olup parti tüzel kişiliği adına görevlendirmeler sırasında yaptıkları harcamalardır. Ancak bilindiği gibi biletler firmalar tarafından kişi adına düzenlenmektedir. ”* şeklinde cevap vermişlerdir.

Seyahat giderlerine ilişkin yapılan görevlendirme olurları sunulmamış, genel ifadeler kullanılarak cevap verilmiştir. Seyahat harcamalarının parti adına yapıldığına ilişkin bilgi ve belge bulunmadığından parti adına yapılmayan **3.617,75.-**ytl seyahat gideri parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine’ye irad kaydedilmesi gerekir.

4- Parti görevlilerinin vergi ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan gecikme zammı ile trafik ve para cezalarının Parti bütçesinden ödenme nedeni sorulmuştur.

Gecikme Zammı ve Cezalara İlişkin Liste

Yevmiye tarih ve no	**Alındının Tarih ve Nosu**	**Mahiyeti**	**Tutarı**
20.2.2007/28	13.2.2007/BK-0000338 sayılı PTT alındısı	06 CHP 05 plakalı aracın trafik cezası	49
10.3.2007/37		Kırıkkale ilçe başkanlığına ait kira borcunun gecikme zammı	3.025,14
20.4.2007/56	13.4.2007/118	06 CHP 04 plakalı aracın 2006/2 MTV gecikme zammı	109,32
“ “	3.4.2007/74	06 CHP 07 plakalı aracın 2006/2 MTV gecikme zammı	105
“ “	7.3.2007/Y1-026755	06 BB 5868 plakalı aracın trafik cezası	81
“ “	7.3.2007/Y1-026756	06 CHP 04 plakalı aracın trafik cezası	75,75
30.4.2007/60	24.4.2007/4174,4175,4176,4177	ÇTV gecikme zammı ve cezası	1.383,3
31.5.2007/72	25.4.2007/Y551104	06 CHP 01 plakalı aracın trafik cezası ve faizi	233,1
“ “	15.5.20007/46	Vergi ziyaı cezası ve gecikme faizi	82,81
20.6.2007/83	20.6.2007/940	Gelir vergisi stopaj ve Damga vergisi gecikme zammı	352,97

31.7.2007/115	31.7.2007/2210629	Aski ceza ödemesi	97,15
10.8.2007/116	6.8.2007/147	Adli para cezası	61,95
10.8.2007/122	3.8.2007/194	2007/6 dönemi SSK ve İşsizlik primi gecikme tutarı	3.134,7
20.8.2007/126		MTV gecikme zamları	167,14
31.8.2007/128	23.8.2007/PBK0001494	06 CHP 04 plakalı aracın trafik cezası	39
31.10.2007/154	26.10.2007/210	06 CHP 05 plakalı aracın trafik cezası	41,2
" "	23.10.2007/124	Cumhuriyet Savcılığı İPC	88,12
30.11.2007/166	23.11.2007/0066	Denizli Çameli kira borcu gecikme faizi	100
10.12.2007/172	5.12.2007/230	06 CHP 04 plakalı aracın trafik cezası	39
31.12.2007/182	11.12.2007/00134	2007/10 dönemi SSK ve İşsizlik primi gecikme tutarı	2.011,32
31.12.2007/187	7.12.2007/00773 nolu tutanak	06 CHP 06 plakalı aracın OGS gişelerinden kaçış ücreti	291,5
" "	31.12.2007/00327	SGK İPC	54,75
" "	31.12.2007/00325	2007/9 dönemi SSK ve İşsizlik primi gecikme tutarı	104,64
		Toplam	**11.727,86.-**

Parti yetkilileri *"Gecikme zammı ve cezalara ilişkin ödemeler sehven ödemesi unutulan ve süresi geçtikten sonra ödemesi yapılan masraflardır. Cezalara gelince şoför personellerin yoğun trafik nedeniyle yöneticilerini yetiştirebilmek adına yaptıkları ihlal neticesi olup özellikle şahsi kusurları değil daha çok hız ihlalidir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin ödemelerin zamanında yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekir. Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan gecikme zammı ve bedeli ile cezalardan parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır. Bu nedenle **11.727,86.-**ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

5- Tabloda gösterilen icra ödemelerinden kaynaklanan 69.588,55.-ytl faiz ve diğer masrafların parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

İcra Ödemelerine Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Borcun kaynağı	Açıklama	Anapara	Faiz ve Diğer masraflar	Toplam tutar
20.1.2007/7	Elif Baran'ın alacağı	Ankara 28.İcra 2007/58 nolu dosya adına yatırılan		550	550
" "		Ankara 28.İcra 2007/58 nolu dosya adına yatırılan		164,5	164,5
10.2.2007/18		Ankara 14.İcra 2006/16908 nolu dosya adına yatırılan		689	689
20.2.2007/26	TDK alacağı	Ankara 11.Asliye Hukuk Mahk.E.2004/155, K.2005/554 sayılı kararı	36.326,72	6.806,28	43.133
20.2.2007/27	SSK prim alacağı	Çalışma süresinin tespitine ilişkin Isparta Asliye Hukuk İş Mahk E.2004/165, K.2005/192 sayılı ilamına istinaden SGK (SSK) alacağı ile bildirgelerin verilmemesinden kaynaklanan İPC ve gecikme zammı	3.895,75	42.975,25	46.871
20.3.2007/40		Şişli 3.İcra Müd.2007/6936 sayılı İcra emri		660	660
10.4.2007/51		Nevşehir 1.İcra Müd. E.2007/953 sayılı dosya		385	385
31.5.2007/72		Ankara 4.İcra 2007/3908 nolu dosya adına yatırılan		808,3	808,3
" "		İstanbul 12.İcra 2007/10051 nolu dosya adına yatırılan		515,85	515,85
" "		Ankara 4.İcra 2007/3909 nolu dosya adına yatırılan	5.551,85	2.863,15	8.415
31.8.2007/130		Ankara 30.İcra müd.2007/7304 nolu dosya	5.555,43	1.738,57	7.294
31.12.2007/181		Gaziantep 3.İcra 2007/11569 nolu dosya	8.886,23	7.713,77	16.600
" "		Isparta 2.İcra Müd. 2007/5992 nolu dosya Mehmet Dal'ın ihbar ve kıdem tazminatı alacakları	7.413,94	3.718,88	11.132,82
Toplam				**69.588,55**	

Parti yetkilileri *"Öncelikle dosyalara yatırılan küçük rakamlar Parti adına açılan davalar için yapılan harç vs. gibi ödemelerdir.*

20.02.2007/26 Yevmiyede yapılan 6.806,28 TL Türk Dil Kurumu ile yaşanan ihtilafın yasal süreci sonucu ödenen gecikme zammı ve faizidir. Yine

20.02.2007/27 Yevmiyede Isparta Asliye Hukuk Mahkemesi dosyası SGK' nun Isparta İl Başkanlığı aleyhinde düzenlediği İPC ve Gecikme zammıdır.

31.08.2007/130 Yevmiyedeki ise Gaziantep İl Başkanlığı'nın ihtilaf nedeni ile ödediği icra masraflarıdır.

Yukarıdaki ödemelerin tamamı Parti, İl ve İlçe başkanlıklarımıza ait ödemelerdir. Haliyle ticari işletmelerde olduğu gibi Siyasi Partilerde de ihtilaflar olağandır" şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin ifade ettiği küçük rakamlarla ilgili yapılan açıklama sonucu yapılan yeniden incelemede bu ödemelerle ilgili kanuna aykırı bir durumun olmadığı kanaatine varılmış ve tablonun durumu şöyle olmuştur.

İcra Ödemelerine Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Borcun kaynağı	Açıklama	Anapara	Faiz ve Diğer masraflar	Toplam tutar
20.2.2007/26	TDK alacağı	Ankara 11.Asliye Hukuk Mahk.E.2004/155, K.2005/554 sayılı kararı	36.326,72	6.806,28	43.133
20.2.2007/27	SSK prim alacağı	Çalışma süresinin tespitine ilişkin Isparta Asliye Hukuk İş Mahk E.2004/165, K.2005/192 sayılı ilamına istinaden SGK (SSK) alacağı ile bildirgelerin verilmemesinden kaynaklanan İPC ve gecikme zammı	3.895,75	42.975,25	46.871
" "		Ankara 4.İcra 2007/3909 nolu dosya adına yatırılan	5.551,85	2.863,15	8.415
31.8.2007/130		Ankara 30.İcra müd.2007/7304 nolu dosya	5.555,43	1.738,57	7.294
31.12.2007/181		Gaziantep 3.İcra 2007/11569 nolu dosya	8.886,23	7.713,77	16.600
" "		Isparta 2.İcra Müd. 2007/5992 nolu dosya, Mehmet Dal'ın ihbar ve kıdem tazminatı alacakları	7.413,94	3.718,88	11.132,82

Toplam 65.815,9.-

Parti yetkililerinin ödemelerin zamanında yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekir. Aksi halde bu tedbirlerin alınmaması sonucu oluşacak faiz ve diğer masraflar parti bütçesinden ödenecektir ki bunu kabul etmek mümkün değildir.

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan faiz ve diğer masraflardan parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır. Bu nedenle **65.815,9.-**ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

6- Aşağıda gösterilen harcamalar fatura aslı yerine sureti, fotokopisi veya faksdan çıkan suretine dayanılarak yapılmıştır. Vergi Usul Kanunu'na göre düzenlenmiş belge aslı olmadan ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Fatura Aslı Olmadan Yapılan Giderlere Ait Tablo (Tablo 1)

Yevmiye tarih ve no	Kimden alındığı	Belge türü	Tutar
20.2.2007/22	Serenas Hiz.Ltd.Şti.	19.10.2006/240038 tarih ve nolu 1 adet firma tasdikli fotokopi fatura	592,09
20.4.2007/58	Romanza Tours	29.2.2008 tarihli faks fotokopi fatura	2.148,13
30.4.2007/60	Turgutreis Petrolcülük	9.4.2007/442141 nolu faks fatura	800
20.5.2007/69	Eser Telekom A.Ş.	19.12.2006/073749 tarih ve nolu 1 adet firma tasdikli fotokopi fatura	705,14
20.6.2007/90	Başkent Elektrik	26.5.2007 tarihli fatura bildiriminin fotokopisi	20.319,75
20.7.2007/109	Koluman	9.7.2007 tarih ve 850219 nolu faks fatura	2.500
20.7.2007/110	Yaşar Havacılık	2.7.2007/ tarih ve 062110 nolu suret fatura	7.506,22
31.7.2007/112	Kar Soğutma Klima Ltd. Şti.	13.7.2007 tarih ve 413128 nolu faks fatura	7.000
10.8.2007/118	Telekurye A.Ş.	27.7.2007 tarih ve 760823 nolu fatura I.sureti	466.999,90
10.9.2007/133	TCDD	9.9.2007 tarih ve 621595 nolu fotokopi tren bileti	68
" " "	Lider Elbistan	9.9.2007 tarih ve 318694 nolu fotokopi otobüs bileti	30
30.9.2007/146	Halk Radyo ve Televizyon A.Ş	5.9.2007/951878 nolu fatura II.sureti	177.000
20.10.2007/153	Konfor Tesisat	28.8.2007/867720 tarih ve nolu 1 adet firma tasdikli fotokopi fatura	2.478
10.11.2007/161	Master Ltd.	1.11.2007 tarihli faks proforma fatura	61,95
10.12.2007/172	Metro Turizm	5.12.2007 tarih ve 963750 nolu fotokopi yolcu bileti	38

Toplam 688.247,18.-

Vergi Usul Kanununda Belirtilen Belgeler Olmadan Yapılan Ödemelere Ait Liste (Tablo 2)

Yevmiye tarih ve no	Belge Türü	İçerik	Tutar
10.2.2007/18	CHP avans makbuzu	Ocak ayı 24 günlük çalışma karşılığı	960
31.5.207/72	Belge yok	Ahmet Edip Akbayram	12.500
20.6.2007/84	Belge yok. Ödemeye ilişkin banka dekontu var.	Mesut Mercan konser bedeli	1.500
” “	“ “	Meriç Baysal konser bedeli	1.500
” “	“ “	Ahmet Selçuk İlkan konser bedeli	1.000
20.7.2007/111	Belge yok. Ödemenin yapıldığına dair banka ekstresi var.	Faruk Demir konser	25.000
” “	Belge yok	Ayten Alpman konser	3.750
		Toplam	**46.210.-**

Gider Makbuzuyla Yapılan Harcamalar (Tablo 3)

Yevmiye No	Makbuzda imzası olan	Tarih	İçerik	Tutar
20.2.2007/28	Merve Petek Gürbüz	11.2.2007	THY çikolata ikramı	80,26
31.7.2007/115	Hasan Yılmaz	6.7.2007	Tamir ve filtre-06 CHP 13	136
20.12.2007/179	Mustafa Öz	12.12.2007	12 adet dosya gönderisi	132
			Toplam	**348,26.-**

Vergi Usul Kanununda Belirtilen Belgeler Olmadan Yapılan Ödemelere Ait Liste (Tablo 4)

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Belge türü	Tutar
20.1.2007/7	5 adet telefon faturası bulunmamaktadır. 1 adet 229.-lık fatura var. 1.732,85- 229= 1.503,85	Tahsilat makbuzu	1.503,85
20.2.2007/28	2 adet telefon faturası bulunmamaktadır. 223 ve 225,25. 225,25.-ytl.nin faks faturası var.	Tahsilat belgesi	448,25
10.3.2006/36	8 adet telefon faturası bulunmamaktadır. 0.312.286 28 43, 0.312.286 17 25, 0.312.286 53 07, 0.312.286 92 87, 0.312.286 74 97, 0.312.286 34 47, 0.312.286 53 26, 0.312.286 15 31,	Tahsilat makbuzu	137
10.3.2006/36	10 adet telefon faturası bulunmamaktadır. Kayseri ve Manisa'daki CHP ilçe ve Yeni Türkiye Partisine ait ödemeler	Tahsilat makbuzu	6.289,2
“ “	4 adet Kablo TV faturası bulunmamaktadır.	Tahsilat belgesi	56
10.4.2007/49	3 adet telefon faturası bulunmamaktadır. Diyarbakır CHP İl başkanlığına ait ödemeler	Tahsilat makbuzu	2.901,83
20.4.2007/56	CHP istanbula ait fotokopi fatura bulunmaktadır.	Tahsilat belgesi	234,75

10.5.2007/64	CHP istanbula ait fotokopi fatura bulunmaktadır.	Tahsilat belgesi	223
31.7.2007/115	Askiye ait fatura yok	Vezne alındısı	3.106,52
20.9.2007/139	1 adet telefon faturası bulunmamaktadır. Bursa İnegöldeki Yeni Türkiye Partisine ait ödeme	Tahsilat makbuzu	474,21
31.12.2007/187	1 adet telefon faturası bulunmamaktadır. Kastamonu Yeni Türkiye Partisine ait ödeme	Tahsilat makbuzu	3.185,61
		Toplam	**18.560,22.-**

Parti yetkilileri *"Son derece yoğun iş hacminin olduğu Parti'mizde evrak yoğunluğu nedeni ile istemeden bazı faturalar ya kargoda, ya firmada ya da Parti'de kaybolmaktadır. Bulunabilen bazı fatura asılları ekte sunulmuştur. Aslı kaybolan fatura muhteviyatının gider olarak kayıtlara intikali ve KDV' sinin indirimi için faturanın satıcıda kalan nüshasının satıcı veya ilgili SMMM veya YMM tarafından onaylanan fotokopileri yeterli kabul edilmeli hatta noter onayı bile aranmamalıdır. Ancak yinede noter onaylı bir örneği takdim edilmiştir. (Ek-1)*

Yukarıda adı geçen sanatçılardan hizmet alınmış olup ödemeleri yapılmıştır ancak serbest meslek makbuzları gelmemiştir. Yapılan ödemelere göre kayıt yapılmış olup farklı bir durum söz konusu değildir.

Vergi usul kanununda belirtilen belgeler olmadan yapılan ödemelere ait listenin tamamı telefon faturaları ile ilgilidir. Fatura asılları olmadan tahsilat makbuzları ile ödeme yapılmıştır. Tarafınızdan fatura asılları istenmektedir. Fatura asılları olmamasına rağmen ilgili tahsilat makbuzlarının üzerinde faturalar ile ilgili bilgiler mevcuttur." şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri Kar Ltd. Şirketi ile Halk TV'ye ait fatura asıllarını, Tele Kuryeye ilişkin noter tasdikli fatura suretini sunmuşlardır. Kar Ltd. Şirketi ile Halk TV'ye ait fatura asılları sunulduğundan tablo 1'in yeni durumu şöyle olmuştur. Diğer tablolarla ilgili her hangi bir değişiklik bulunmamaktadır.

Fatura Aslı Olmadan Yapılan Giderlere Ait Tablo (Tablo 1)

Yevmiye Tarih ve No	Kimden alındığı	Belge türü	Tutar
20.2.2007/22	Serenas Hiz.Ltd.Şti.	19.10.2006/240038 tarih ve nolu 1 adet firma tasdikli fotokopi fatura	592,09
20.4.2007/58	Romanza Tours	29.2.2008 tarihli faks fotokopi fatura	2.148,13
30.4.2007/60	Turgutreis Petrolcülük	9.4.2007/442141 nolu faks fatura	800
20.5.2007/69	Eser Telekom A.Ş.	19.12.2006/073749 tarih ve nolu 1 adet firma tasdikli fotokopi fatura	705,14
20.6.2007/90	Başkent Elektrik	26.5.2007 tarihli fatura bildiriminin fotokopisi	20.319,75
20.7.2007/109	Koluman	9.7.2007 tarih ve 850219 nolu faks fatura	2.500
20.7.2007/110	Yaşar Havacılık	2.7.2007/ tarih ve 062110 nolu suret fatura	7.506,22
10.8.2007/118	Telekurye A.Ş.	27.7.2007 tarih ve 760823 nolu fatura I.sureti	466.999,90
10.9.2007/133	TCDD	9.9.2007 tarih ve 621595 nolu fotokopi tren bileti	68
" " "	Lider Elbistan	9.9.2007 tarih ve 318694 nolu fotokopi otobüs bileti	30
20.10.2007/153	Konfor Tesisat	28.8.2007/867720 tarih ve nolu 1 adet firma tasdikli fotokopi fatura	2.478
10.11.2007/161	Master Ltd.	1.11.2007 tarihli faks proforma fatura	61,95
10.12.2007/172	Metro Turizm	5.12.2007 tarih ve 963750 nolu fotokopi yolcu bileti	38
		Toplam	**504.247,18.-**

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş milyon (2007 yılı için 48,86.-ytl.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle fatura aslı olmaksızın veya Vergi Usul Kanunu'na uygun düzenlenmiş belge olmadan kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgelerin aslı olmadan yapılan **569.365,66.-**ytl tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

7- Emek Kuyumculuk Ltd. Şirketinden alınan (Seğmenler V.D. 333 010 3369) ve aşağıdaki tabloda belirtilen altın alımlarının Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Altın alımları

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Fatura tarih ve no	Tutar
20.4.2007/56	22 ayar altın alımı	tarih yok/035663	750
30.4.200760	Hediyelik altın alımı	28.1.2007/035746	2.100
“ “	“ “	14.4.2007/035718	740
10.5.2007/64	22 ayar Hediyelik altın	4.5.2007/035757	1.050
31.8.2007/128	22 ayar altın alımı	23.8.2007/035968	770
20.10.2007/151	22 ayar Hediyelik altın	20.10.2007/036050	1.600
“ “	“ “	20.10.2007/036051	700
31.10.2007/154	22 ayar Hediyelik altın	27.10.2007/036068	1.600
31.11.2007/171	14 ayar Hediyelik altın	29.11.2007/036124	850

Toplam 10.160 .-

Parti yetkilileri *“Emek kuyumculuktan alınan hediyelik altınlar Genel Başkan’ ın şahsi temsili olmayıp Parti’ yi temsil adına yapmış olduğu takılardır. Tıpkı temsil giderlerine kaydedilen çiçek, çelenk vs. gibi.”* şeklinde cevap vermişlerdir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu’nun 3. maddesine göre siyasî partiler tüzük ve programlarında belirlenen görüşler doğrultusunda siyasî etkinlikte bulunan kuruluşlar olduklarından giderlerinin de amaçlarına uygun olması gerekir.

Muhtelif cins ve adette altın ve takı alınarak yapılan giderlerin, Parti’nin siyasî faaliyetleri içinde değerlendirilmesi mümkün olmadığından **10.160**.-ytl tutarındaki söz konusu Parti giderinin 2820 sayılı Yasa’nın 75. maddesi uyarınca Hazine’ye gelir yazılması gerekir.

8- Parti’nin aşağıda isimleri yazılı kişilere herhangi bir gider belgesine dayanmaksızın 191.046,58.-ytl tutarında ödemede bulunulma nedeni ile bu kişilerin T.C. kimlik numaraları ile her hangi bir yerde ücretli çalışıp çalışmadıkları ile kendi adına işyeri olup olmadıklarının bildirilmesi istenmiştir.

Ödeme Yapılanlara Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Salih Tayfun Orçun	Baki Özilhan	A.Kadın Dinler	Kerem Kalenderoğlu	Serhat Hürkan	Suzan Aydemir	Zeynel Ersin Dağıstan	Bahattin Aslan	Gökhan Acar
31.1.2007/11	1.089,74	4.615,38	961,54	1.025,64	1.282,05	1.282,05	1.282,05		
10.2.2007/18									960
28.2.200/32	1.089,74	4.615,38	961,54	1.025,64	1.282,05	1.282,05	1.282,05		
31.3.2007/46	1.153,85	5.128,41	1.025,64	1.089,74	1.346,15	1.346,15	1.346,15		
30.4.2007/60	1.153,85	5.128,41	1.025,64	1.089,74	1.346,15	1.346,15	1.346,15		
31.5.2007/76	1.125	5.000	1.000	1.062,5	1.625	1.312,5	1.312,5		
10.6.2007/80	1.625	1.625	1.625	1.625	1.625	1.625	1.625		
30.6.2007/97	1.125	5.000	1.000	1.062,5	1.625	1.312,5	1.312,5	1.875	
31.7.2007/112	2.250	10.000	2.000	2.125	3.250	2.625	2.625	3.125	
31.8.2007/131	1.125	5.000	1.000	1.062,5	1.625	1.312,5	1.312,5	1.562,5	
30.9.2007/146	1.125	5.000	1.000	1.062,5	3.187,5	1.312,5	1.312,5		1.500
30.10.2007/158	1.125	5.000	1.000	1.062,5	1.625	1.312,5	1.312,5	1.562,5	1.550
30.11.2007/169	1.125	5.000	1.000	1.062,5	1.625	1.312,5	1.312,5	1.562,5	1.500
31.12.2007/183	1.125	5.000	1.000	1.062,5	1.625	1.312,5	1.312,5	1.562,5	1.462,5
Toplam	**16.237,18**	**66.112,58**	**14.599,36**	**15.418,26**	**23.068,9**	**18.693,9**	**18.693,9**	**11.250**	**6.972,5**

Parti yetkilileri *"Salih Tayfun ORÇUN, Baki ÖZİLHAN, A.Kadın DİNLER, Kerem KALENDAROĞLU, Serhat HÜRKAN, Suzan AYDEMİR, Zeynel Ersin DAĞISTAN, Bahattin ASLAN, Gökhan ACAR*

Yukarıda isimleri belirtilen şahıslar Genel Merkezimizde sözleşmeli çalışan personellerdir. Ayrıca bu personellerle ilgili olarak daha önceki yıllar için yapılan inceleme dosyasına ilgili kişilerin sözleşmeleri sunulmuştu. Yine yukarıda isimleri belirtilen kişiler kendi beyanlarına göre her hangi bir yerde çalışmamaktadır. Sözleşmeli olan bu personellerin her ay muhtasar beyannamede gelir vergileri beyan edilip ödenmiştir." şeklinde cevap vermişlerdir.

Bu kişilere her ay dışarıya yaptırılan danışmanlık gideri adı altında ödemelerde bulunulduğu tespit edilmiştir. Parti tarafından 2006 yılı hesabında Salih Tayfun Orçun, Kerem Kalenderoğlu, Ayşe Kadın Dinler, Serhat Hürkan, Suzan Aydemir ve Z. Ersin Dağıstan'la yapılan sözleşmeler sunulmuş ve bunların dışında başka bir belge bulunmadığı söylenmiştir. Baki Özilhan'la ilgili olarak ise herhangi bir belge ibraz edilmemiştir.

Parti'nin çalışanlarına yaptığı ücret ödemesine ilişkin bordroların incelenmesinde, bu kişilerin bordroya dahil olmadıkları, dolayısıyla da partinin bu kişilerden hizmet satın aldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle adı geçen kişilerin verdikleri hizmet karşılığında düzenli olarak aldıkları tutarlar için fatura veya serbest meslek makbuzu düzenlemeleri gerekir.

Fatura veya serbest meslek makbuzu ile belgelendirilmesi gerektiği halde tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan sözleşmeye dayanarak veya sözleşmesi de olmaksızın kişilerin banka hesabına yatırılan **191.046,58**.-ytl tutarındaki giderin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmediğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

9- Toplu İş sözleşmesine tabi olmayan kişilere Toplu İş Sözleşmesine istinaden yemek ve yol yardımı ödenme nedeni sorulmuştur.

Yemek ve Yol Yardım Listesi

Adı Soyadı	**31.3.2007/46** (1 ve 2. ay yemek ve yol listesi)	**10.7.2007/103** (3,4,5. ay yemek ve yol listesi)	**10.8.2007/122** (6,7ay yemek ve yol listesi.)	**10.10.2007/149** (8,9 ay yemek ve yol listesi.)	**10.12.2007/175** (10,11 ay yemek ve yol listesi.)	**Toplam**
Baki Özilhan		173,55	117	44,24		334,79
Bahattin Aslan			139,1	41	14,29	194,39
Ayşe Kadın Dinler	24	94,25	39	39,04	14,29	186,58
Kerem Kalenderoğlu	162,8	249,6	172,25	109,96	120,22	652,03
Suzan Aydemir	160	315,9	160,55	85,92	169,58	731,95
Zeynel Ersin Dağıstan	30,8	118,95	85,15	53,36	235,21	492,67
Salih Tayfun Orçun	12		12,5			12,5
Toplam						**2.604,91**

Parti yetkilileri *"Yukarıda isimleri belirtilen şahıslar genel merkezimizde sözleşmeli çalışan personel oldukları için yemek ve yol yardımı yapılmaktadır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti'nin çalışanlarına yaptığı ücret ödemesine ilişkin bordroların incelenmesinde, bu kişilerin bordroya dahil olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu ödemeler bordroya dahil olan ve Toplu İş Sözleşmesine tabi olarak çalışan kişilere yapılmaktadır. Toplu İş Sözleşmesine tabi olmayan kişilere Toplu İş Sözleşmesine istinaden yapılan **2.604,91**.-ytl.nin Parti ile ilişkilendirilecek bir ödeme olarak kabulü mümkün olmadığından Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

10- Aşağıdaki tabloda belirtilen kayıtlarla ilgili olarak Parti'ye verilen avansların ne zaman kapatıldığı, hizmet alımı yapılan kişiler tarafından düzenlenen fatura veya serbest meslek makbuzunun olup olmadığı sorulmuş,

Parti yetkilileri *"Genel seçimler döneminde düzenlenen konserler için verilen iş avansı, henüz serbest meslek makbuzu gelmemiştir. Bu nedenle gider kaydedilmemiştir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Avans adı altında yapılan ödemelerle ilgili kanıtlayıcı ve geçerli her hangi bir belge olmaması ve yapılan ödemenin mahsup edilmeme nedeni sorulmuştur.

Yevmiye tarih ve no	**Kayıt**	**Parti tarafından verilen cevap**	**Tutar**
30.6.2007/ 96	_____ _____ 320.269- Ferhat Göçer iş avansı 19.465,5 102.001.007 Bankalar 19.465,5 _____ _____	Genel seçimler döneminde düzenlenen konserler için verilen iş avansı, henüz serbest meslek makbuzu gelmemiştir. Bu nedenle gider kaydedilmemiştir.	19.465,5
30.6.2007/ 96	_____ _____ 320.244- M.Suavi Aygan iş avansı 5.000 320.244- M.Suavi Aygan konser bedeli 5.000 102.001.007 Bankalar 5.000 102.001.007 Bankalar 5.000 _____ _____	" "	10.000
20.7.2007/ 111	_____ _____ 320.259- Serenad Bağcan konser bedeli 12.000 102.001.007 Bankalar 12.000 _____ _____	" "	12.000
20.7.2007/ 111	257- Onur Akın konser bedeli 23.684 320.257- Onur Akın iş avansı 10.000 320.257- Onur Akın konser bedeli 45.220 320.257- Onur Akın konser bedeli 20.000 102.001.007 Bankalar 23.684 102.001.007 Bankalar 45.220 102.001.007 Bankalar 20.000 _____ _____	" "	98.904

Parti yetkilileri *"Genel Seçimler döneminde Miting öncesi veya miting sonrası düzenlenen konserler için verilen iş avansı olarak resmi kanallardan gönderilen miktarlar olup henüz belgesi (serbest meslek makbuzu) gelmemiştir. Bu nedenle gider kaydedilememiştir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Yapılan ödemelerin avans olduğu belirtilmiş ise de ödemenin yapıldığı tarihten bu güne kadar 4 yıldan fazla sürenin geçmesi ve bunlara ilişkin belge verilmemesi ve kaydın bu şekilde bırakılması gerçekte bu ödemelerin belgeye dayanmadan yapılan gider olduğu kabulünü gerektirir. 2011 yılı sonuna kadar herhangi bir belge sunulmamış olması durumu dikkate alındığında, bu ödemenin avans olduğu kaydının gerçeği yansıtmadığı, kanıtlayıcı herhangi bir belgeye dayanmaksızın AVANS adı ile kaydedilen **140.369,5**.-ytl.nin Yasa'ya uygun olduğu kabul edilmeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

11- 31.12.2007 tarih ve 188 yevmiyede aşağıdaki kayıt yapılmıştır.

770.004.010- Diğer giderler-Erden Demir Danışmanlık	6.250	
770.004.010- Diğer giderler-M.Suavi Saygan	12.500	
770.004.010- Diğer giderler-Onur Air	710,55	
770.004.010- Diğer giderler-Serenad Bağcan	15.000	
320.188 Erden Demir Danışmanlık		5.000
320.244 M.Suavi Saygan		10.000
320.259 Serenad Bağcan		12.000
320.Onur Akın –Onur Air 5918082.6453.8821194 fat.		710,55
360.001.001 Gelir vergisi- Erden Demir Danışmanlık		1.250
360.001.001 Gelir vergisi- M.Suavi Saygan		2.500
360.001.001 Gelir vergisi- Serenad Bağcan		2.500

Kayıtta gider yazılanlarla ilgili belge bulunmamaktadır. Bu alımlarla ilgili fatura veya serbest meslek makbuzu düzenlenip düzenlenmediği ve ilgili kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Yukarıdaki kayıt ta adı geçen sanatçılarla ilgili Gelir vergisi beyan edildiği için cari hesapta izlemek yerine Giderlerde kayıt altına almak uygun görülmüştür."* şeklinde cevap vermişlerdir.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş milyon (2007 yılı için 48,86.-ytl.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Alınan hizmet bedeli karşılığı Vergi Usul Kanunu'na uygun düzenlenmiş belge olmadan kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgeler olmadan yapılan **34.460,55.-** ytl tutarındaki giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

12- 31.7.2007 tarih ve 112 yevmiyede özel kalem müdürü Nesrin Durmaz Baytok'a 22.7.2007-22.7.1999 tarihleri arasındaki süre için 15.907,84.-ytl kıdem tazminatı ile 169 gün izin ücretine tekabül eden 1.207,83.-ytl yemek, 878,8.-ytl yol, 1.497,9.-ytl sosyal yardımın ödenme nedeni,

- 20.2.2007 tarih ve 21 nolu yevmiyede Ali Özcan'a kıdem, izin ve izin ile ilgili sosyal haklar (yemek, yol ve sosyal yardım) ödenmiştir. Ali Özcan'ın iş akdinin fesh edilmesi ile ilgili dokümanların gönderilmesi ile 30 gün izin ücretine tekabül eden 203,94.-ytl yemek, 156.-ytl yol, 253,2.-ytl sosyal yardımın ödenme nedeni,

sorulmuştur.

Parti yetkilileri *"Özel kalem müdürü Nesrin Durmaz BAYTOK'un görevine 22.07.2007 tarihinde son verilmiş olup kıdem, ihbar, izin, yemek, yol ve sosyal yardım gibi hakları kendisine ödenmiş olup hak ettiği hakların ödenmemesi söz konusu değildir, zira geriye dönük haklardır.*

Personel Ali ÖZCAN ise 30 gün izin ücretine tekabül eden 203,94.-ytl yemek, 156.-ytl yol, 253,2.-ytl sosyal yardımın ödenme nedeni, sorgulanmakta ücretli izin kullanan personelin bu sosyal hakları ödenmek durumundadır. Zira ücretsiz değil ücretli izin kullanmıştır." şeklinde cevap vermişlerdir.

İlk olarak Nesrin Baytok'a ödenen kıdem tazminatı incelenmiştir.

22.7.2007 tarihinde genel seçim yapılmıştır. YSK Kesin Listelerine göre Ankara 1.Bölge Adayları 1- Önder Sav, 2- Eşref Erdem, 3- Mehmet Emrehan Halıcı, 4- Nesrin Baytok, 5- Hakkı Suha Okay, 6- Levent Gök, 7- Veli Gündüz Şahin, 8- Halil Orhan Özbay, 9- Adalet Çebi, 10- Faruk Yavuz, 11- Özgün Ökmen, 12- Haki Bülent Tanık, 13- Kenan Şimşek ,14- İlyas Güven Eroğlu ve 15- Dursun Yıldız'dan oluşmaktadır. Görüleceği üzere Nesrin Durmaz Baytok 4 üncü sırada seçime girerek milletvekili seçilmiştir.

4857 sayılı Kanun'un Geçici 6. maddesinde *"Kıdem tazminatı için bir kıdem tazminatı fonu kurulur. Kıdem tazminatı fonuna ilişkin Kanunun yürürlüğe gireceği tarihe kadar işçilerin kıdemleri için 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesi hükümlerine göre kıdem tazminatı hakları saklıdır."* hükmü yer almış, Mülga 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesine göre hizmet akdinin 17. maddenin II numaralı bendinde gösterilen sebepler dışında işveren tarafından veya 16. maddenin I ve II numaralı bentlerinde gösterilen sebeplerle işçi tarafından veyahutta muvazzaf askerlik hizmeti dolayısıyla feshi halinde kıdem tazminatı verileceği belirtilmiştir.

Yasal düzenlemeler gereği, işten kendi isteğiyle ayrılan (istifa eden) işçiye kıdem tazminatı ödenmemektedir. Milletvekili seçilen Nesrin Baytok yasa gereği işten ayrılmak zorunda olduğundan bu kişiye kıdem tazminatı ödemesinin uygun bir harcama olarak kabulü mümkün görülmemektedir.

İkinci olarak işçilerin yıllarca kullanmayıp emekli olduğunda ücretini aldıkları yıllık izin ücretine tekabül eden sosyal yardımların ödenip ödenemeyeceği hususu incelenmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 57. maddesinde,

"İşveren, yıllık ücretli iznini kullanan her işçiye, yıllık izin dönemine ilişkin ücretini ilgili işçinin izine başlamasından önce peşin olarak ödemek veya avans olarak vermek zorundadır.

Bu ücretin hesabında 50 nci madde hükmü uygulanır.

Günlük, haftalık veya aylık olarak belirli bir ücrete dayanmayıp da akort, komisyon ücreti, kâra katılma ve yüzde usulü ücret gibi belirli olmayan süre ve tutar üzerinden ücret alan işçinin izin süresi için verilecek ücret, son bir yıllık süre içinde kazandığı ücretin fiili olarak çalıştığı günlere bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama üzerinden hesaplanır.

Ancak, son bir yıl içinde işçi ücretine zam yapıldığı takdirde, izin ücreti işçinin izine çıktığı ayın başı ile zammın yapıldığı tarih arasında alınan ücretin aynı süre içinde çalışılan günlere bölünmesi suretiyle hesaplanır.

Yüzde usulünün uygulandığı yerlerde bu ücret, yüzdelerden toplanan para dışında işveren tarafından ödenir."

Aynı Kanun'un 50. maddesinde,

"Fazla çalışma karşılığı olarak alınan ücretler, primler, işyerinin temelli işçisi olarak normal çalışma saatleri dışında hazırlama, tamamlama, temizleme işlerinde çalışan işçilerin bu işler için aldıkları ücretler ve sosyal yardımlar, ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri için verilen ücretlerin tespitinde hesaba katılmaz."

hükmünden yıllık izin ücretinde sosyal yardımların dikkate alınmayacağı açıktır. Yani yıllık izin ücretinin hesabında asıl ücret esas alınır. Bu nedenle fazla çalışma karşılığı olarak alınan ücretler, primler, normal çalışma saatleri dışında hazırlama, tamamlama ve temizleme işlerinde çalışan işyerinin temelli işçilerin bu işler için aldıkları ücretler ve **sosyal yardımlar** yıllık izin ücretinin tespitinde dikkate alınmaz.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda **20.105,51**.-ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

13- Parti ile Tez-Koop-İş Sendikası arasında imzalanan Toplu İş Sözleşmesi'nin Seçim primi başlıklı 31. maddesinde, *"İşveren sendika üyesi işçilere milletvekili genel seçimleri sonrasında bir aylık çıplak ücretleri tutarında prim vermeyi kabul eder."* denilmiştir.

Bu maddeye istinaden 31.7.2007 tarih ve 112 nolu yevmiye ile seçim primi ödemeleri yapılmıştır.

Özel kalem müdürü olarak görev yapan Nesrin Durmaz Baytok 22.7.2007 tarihi itibariyle milletvekili seçilmiştir. Ödemenin yapıldığı tarih itibariyle sendika üyesi işçi olmayan Nesrin Durmaz Baytok'a 3.254,65.-ytl seçim primi ödenme nedeni sorulmuştur.

Parti yetkilileri *"Ödemenin yapıldığı tarih değil seçim çalışmaları sırasında verilen hizmet baz alındığı için Nesrin Durmaz Baytok'a 3.254,65 TL ödeme yapılmıştır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Seçim primi ödemesi Toplu İş Sözleşmesi'ne istinaden sendika üyesi işçiye milletvekili genel seçim sonrasında yapılmaktadır. Ödemenin yapıldığı tarihte sendika üyesi işçi olmayan Nesrin Durmaz Baytok'a bu ödemenin yapılması Toplu İş Sözleşmesine göre mümkün olmadığından **3.254,65**.-ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

14- Parti ile Tez-Koop-İş Sendikası arasında imzalanan Toplu İş Sözleşmesi'ne göre çalışanlara çeşitli ödemeler yapılmaktadır. Toplu İş Sözleşmesinde yer almayan dosya ücreti altında her bir kişiye net 1.300.-ytl olmak üzere toplam 116.675,44.-ytl.lik ödeme yapılmıştır.

TİS aykırı olarak Parti bütçesinden dosya ödemesi ismiyle 116.675,44.-ytl ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Parti yetkilileri *"Bu maddede belirtilen dosya ödemesi ismi ile yapılan ödemenin toplu iş sözleşmesine aykırı olduğu belirtilmiştir. Genel merkez personelinin seçim dönemindeki fedakarane yoğun çalışmalarını ödüllendirmek amacı ile genel merkez nezdinde gelenek haline gelmiş bir olay genel merkez yönetiminin takdirleri sonucu yapılan ödemedir. Ayrıca Parti' ye bu amaçla dosya parasını karşılamak için aday adaylarından makbuz karşılığı dağıtılan miktar kadar bedel alınmıştır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin beyanlarından yapılan ödemenin Toplu İş Sözleşmesi'nde yer almadığı anlaşılmaktadır. Parti çalışanlarının hakları ve yapılacak ödemeler Toplu İş Sözleşmesinde belirtilmiş ve bu Sözleşme'ye dayanılarak genel merkez personelinin seçim dönemindeki yoğun çalışmalarını ödüllendirmek amacı ile seçim primi de ödenmiştir. Toplu İş Sözleşmesi'nde yer almayan dosya ödemesi ismiyle Parti bütçesinden yapılan **116.675,44**.-ytl. ödemenin dayanağı bulunmadığından Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

15- Parti Yemekçizadeden yemek alımları yapmaktadır. Parti'ye iş yapan firma çalışanlarının, gazetecilerin, Cansa Ekin firma çalışanı Bahçıvan Ağa Dönmez ve polislerin yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,

Mehmet Güleç, Mehmet Çakırgöl ve Nilgün hanım'ın partideki görevleri ile maaşlarını nereden aldıklarının bildirilmesi ve yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni sorulmuştur.

Parti yetkilileri bu maddeye cevap vermemişlerdir.

Parti tarafından karşılanan yemek tutarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tabloda yer alan misafir parti misafiri olmayıp firma elemanı olanlardır.

Emniyet Genel Müdürlüğü kadrolarında görevli her sınıf personele 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanun uyarınca yemek bedellerine istinaden her ay tayin bedeli verilmektedir. Diğer taraftan tüm giderleri Emniyet Genel Müdürlüğü'nce karşılanan polis memurlarına parti bütçesinden yemek yardımı yapılamaz.

Cansa Ekin firmasına bahçe bakım hizmeti karşılığı her ay 1.652.-ytl kdv dahil ödeme yapılmıştır. Firma çalışanının yemeğinin firma tarafından karşılanması gerekir.

Mehmet Güleç, Mehmet Çakırgöl ve Nilgün hanım'ın partideki görevleri ile maaşlarını nereden aldıklarının bildirilmesi ve yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni sorulmasına karşın cevap verilmemiştir.

Basın mensuplarının yapacakları giderlerin kendi kuruluşları tarafından karşılanması gereken giderler olduğu dikkate alındığında, bu giderlerin Parti tarafından karşılanması olanaklı değildir.

Parti bütçesinden ödenmemesi gereken **13.804,9**.-ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Yevmiye tarih no	**Faturayı düzenleyen**	**Fatura(Fiş) tarih no**	**Parti tarafından karşılanmaması gereken**	**Yemek mik.x Fiyat**	**Tutar**
31.1.2007/9	Yemekçizade	31.12.2006/659657 Fatura tutarı:460,8	Polis: 83 Mehmet Güleç: 13 Nilgün Hn:11 Mehmet Çakırgöl: 21 Misafir:16	134x3,2	428,8
20.2.2007/24	" "	31.1.2007/660371 Fatura tutarı:432	Polis:96 Mehmet Güleç: 8 Nilgün Hn.: 9 Mehmet Çakırgöl: 10 Misafir:12	135x3,2	432
31.3.2007/43	" "	28.2.2007/660845 Fatura tutarı:585,6	Polis:101 Firma elemanl arı:16 Gazeteciler:5 Mehmet Güleç :10 Nilgün Hn.: 5 Mehmet Çakırgöl: 15 Misafir:33	183x3,2	585,6

30.4.2007/59	" "	31.3.2007/661557 Fatura tutarı:1.000,01	Polis:108 Firma elemanları:52 Gazeteciler:34 Çankaya belediye çalışanları:13 Mehmet Güleç: 15 Nilgün Hn:10 Mehmet Çakırgöl: 23 Misafir: 31	286x3,5	1.001
20.5.2007/66	" "	30.4.2007/662230 Fatura tutarı:595	Polis: 88 Mehmet Güleç: 15 Nilgün Hn.: 3 Mehmet Çakırgöl: 23 Misafir: 41	170x3,5	595
10.6.2007/79	" "	31.5.2007/662768 Fatura tutarı:917	Polis:137 Mehmet Güleç: 27 Nilgün Hn.: 4 Mehmet Çakırgöl: 24 Misafir: 70	262x3,5	917
20.7.2007/109	Canca Catering	1.7.2007/074331 Fatura tutarı:1.400,61	Polis:54 Firma elemanları:39 Gazeteciler:65 Çankaya belediye çalışanları:14 Mehmet Güleç: 17 Nilgün Hn.:2 Mehmet Çakırgöl: 17 Ağa Dönmez: 22 Misafir: 170	401x3,5	1.400
31.8.2007/127	" "	31.7.2007/792301 Fatura tutarı:7.520,42	Polis:176 Firma elemanları:7 Gazeteciler:152 Belediye çalışanları:27 Diğer polisler:557 Ağa Dönmez:32 Mehmet Güleç: 14 Nilgün Hn.: 6 Mehmet Çakırgöl: 16 Ağa Dönmez: 32	1019x3,5	3.566,5
20.9.2007/140	" "	31.8.2007/792350 Fatura tutarı:4.297,56	Polis:144 Firma elemanları:12 Gazeteciler:121 Belediye çalışanları:27 Diğer polisler:107 Ağa Dönmez:25 Mehmet Güleç :18 Mehmet Çakırgöl: 17	471x3,5	1.648,5

30.9.2007/145	" "	25.9.2007/792388 Fatura tutarı:2.072,10	Polis:185 Firma elemanları:9 Gazeteciler:50 Çankaya belediye çalışanları:10 Diğer polisler:50 Ağa Dönmez:13 Mehmet Çakırgöl : 13	330x3,5	1.155
10.11.2007/161	" "	31.10.2007/792450 Fatura tutarı:3.564,5	Polis:145 Firma elemanları:72 Gazeteciler:124 Çankaya belediye çalışanları:51 Diğer polisler:164 Ağa Dönmez:20 Mehmet Güleç: 11 Mehmet Çakırgöl: 6	593x3,5	2.075,5
				Toplam	**13.804,9.-**

16- Gülercan Temizlik ve Güvenlik Hizmetleri Emlak Gıda Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti. ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında 23.6.2006 tarihinden itibaren 1 yıl süreyle geçerli olmak üzere (bildirimde bulunulmadıkça 1 yıl daha devam edecek) temizlik sözleşmesi imzalanmıştır. Sözleşmenin;

Genel Hükümler bölümünün 4. maddesinde *"Çalışan bütün personelin özlük hakları bu personele ait maaş, SSK ve vergilerini firma ödeyecek ve bunları belgelendirerek istihkak ve faturadan önce genel merkezde ilgili birime sunulacaktır. (maaş bordrosu, hesap pusulası, SSK tahakkuk çizelgesi, SSK ödenti makbuzu)"*

Bedel ve ödeme bölümünde *"CHP Genel Merkezinin temizlik ve servis elemanı olarak en az 19 (ondokuz) kişi çalışacaktır. Genel merkez istediği taktirde bu eleman sayısını artırıp ve eksiltmede yetkilidir. Firma her zaman elinde yedek eleman bulunduracaktır.*

Verilen teklif doğrultusunda kişi başı 980.-ytl+KDV fatura edilecek faturalar her ayın 30 veya 31'inde gerekli evraklarla birlikte genel merkeze teslim edilecek ve genel merkezde firma ve çalışanların mağdur olmaması için ödemelerde özen gösterilecektir. Devletçe SSK ve vergilere gelen zamlar ve indirimler faturaya yansıyacaktır."

denilmiştir.

Sözleşmeye göre teklif fiyatı 980.-ytl olan tutar 1.1.2007 tarihinden itibaren 1.050.-ytl, 1.7.2007 tarihinden itibaren 1.050.-ytl olan tutar ise 1.200.-ytl olmuştur. Kişi başı 1.1.2007-30.6.2007 arası 70.-ytl., 1.7.2007-31.12.2007 arası 150.-ytl.lik artış olmuştur. Bu tutarların nasıl bulunduğu anlaşılamamıştır.

Kişi başı aylık 70 ve 150.-ytl.lik artışın nasıl bulunduğunun hesabının açıklanması ile Nisan, Mayıs, Ağustos, Kasım ve Aralık 2007 aylarına ait sigorta prim bildirgesine esas sigortalı hizmet listeleri ve SSK tahakkuk fişi, temizlik yaptırılan Paris Caddesi ve Çobanyıldızında Partinin hangi biriminin yer aldığına ilişkin kanıtlayıcı belgeler ile şirketin ortaklık yapısını belirten ticaret sicil gazetesi fotokopisinin gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Gülercan (Aybars) Ltd.Şti' nden Nisan, Mayıs, Ağustos, Kasım ve Aralık/2007 aylarına ait Muhtasar ve SSK bildirgeleri talep edilmiş olup geldiğinde tarafınıza teslim edilecektir. Ayrıca her yıl Ocak ve Temmuz aylarında asgari ücrete Devlet tarafından zam yapılmaktadır. Bu zammın ilgili firmaya 50 TL ve 70 TL olarak yansımasıdır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti ile firma arasında 23.6.2006 tarihinde imzalanan sözleşme hükümlerine uygun hareket edilmemiştir.

Parti yetkilileri istenen bilgileri vermedikleri gibi, 70 ve 50.-ytl.lik artışın nasıl hesaplandığını da belirtmemişlerdir.

Temizlik yaptırılan Paris Caddesi ve Çobanyıldızı Sokağında Partinin hangi biriminin yer aldığına ilişkin kanıtlayıcı belgeler istenmiş ancak cevap verilmemiştir. Halk TV'nin adresi: Çoban Yıldızı Sokak No:7-A/5 Çankaya/ ANKARA'dır. Halk TV'ye ait yerin temizlik giderinin Parti tarafından karşılandığı anlaşılmış ise de Paris Caddesindeki adresin Parti ile ilgisi anlaşılamamıştır.

Sözleşmede yer alan hükme göre fiyat farkı ödenmemiştir. Tablonun açıklama sütununda yer alan kısımda ödenen - ödenmesi gereken = Fark x kişi sayısı = Tutar x 1,18 kdv = Yapılan fazla ödeme formülüyle hesaplama yapılmıştır.

Sözleşmeye Aykırı Olarak Firmaya Yapılan Ödeme Tablosu

Yevmiye tarih ve no	Fatura tarih ve no/Tutar	İçerik	Açıklama	Sözleşmeye aykırı ödeme tutarı
10.3.2007/37	24.2.2007-824320 1.652.-ytl	2007 yılı Ocak ayı 20 kişi fiyat farkı 20x70	20x31,57=631,4x1,18 kdv=745 firmaya fazla ödenen	745
" "	26.2.2007-24323 32.090,1.-ytl	Şubat ayı temizlik bedeli.20x1.050=21.000 Ek eleman temizlik hizmet bedeli=315 Ek temizlik hizmet bedeli..5.880	20x31,57=631,4x1,18 kdv=745 firmaya fazla ödenen	745
10.4.2007/53	27.3.2007-824336 35.052,09.-ytl	Mart ayı temizlik bedeli.21x1.050=22.050 Ek temizlik hizmet bedeli= 7.655,16	21x31,57=662,97x1,18 kdv=782,3 firmaya fazla ödenen	782,3
10.5.2007/62	27.4.2007-824355 37.452,64.-ytl	Nisan ayı temizlik bedeli.21x1.050=22.050 Ek temizlik hizmet bedeli= 9.689,53	21x31,57=662,97x1,18 kdv=782,3 firmaya fazla ödenen	782,3
10.6.2007/79	30.5.2007-824373 43.650,7.-ytl	Mayıs ayı temizlik bedeli.21x1.050=22.050 Ek temizlik hizmet bedeli 13.542,13 Ek eleman temizlik hizmet bedeli=1.400 (Paris caddesi+Çobanyıldızı)	21x31,57=662,97x1,18 kdv=782,3 firmaya fazla ödenen	782,3
10.7.2007/103	30.6.2007-824387 38.827,15.-ytl	Haziran ayı temizlik hizmet bedeli.23x1.050=24.150 Ek temizlik hizmet bedeli..8.754,37	23x31,57=726,11x1,18 kdv=856,8 firmaya fazla ödenen	856,8
10.8.2007/123	31.7.2007-824394 36.697,63.-ytl	Temmuz ayı temizlik hizmet bedeli.23x1.050=24.150 Ek temizlik hizmet bedeli..6.949,69	23x31,57=726,11x1,18 kdv=856,8 firmaya fazla ödenen	856,8
10.9.2007/135	31.8.2007-824398 33.472,35.-ytl	Ağustos ayı temizlik hizmet bedeli.22x1.050=23.100 Ek temizlik hizmet bedeli..5.266,4	22x31,57=694,54x1,18 kdv=819,55 firmaya fazla ödenen	819,55

10.10.2007/149	29.9.2007-824408 34.808,16.-ytl	Eylül ayı temizlik hizmet bedeli.22x1.050=23.100 Ek temizlik hizmet bedeli..6.398,44	22x31,57=694,54x1,18 kdv=819,55 firmaya fazla ödenen	819,55
31.10.2007/157	22.10.2007-824411 11.682.-ytl	Temmuz, Ağustos, Eylül ayları fiyat farkı 22x450	22x3x65,88= 4.348,08 1 x3x 65,88 197,64 4.545,72 x1,18 kdv= 5.363,94 11.682-5.363,94=6.318,06.-ytl fazla	6.318,06
10.11.2007/161	31.10.2007-824418 38.661,23.-ytl	Ekim ayı temizlik hizmet bedeli.22x1.200=26.400 Ek temizlik hizmet bedeli..6.363,75	22x54,12=1.190,64x1, 18 kdv=1.404,95 firmaya fazla ödenen	1.404,95
10.12.2007/174	30.11.2007-824428 36.807,15.-ytl	Kasım ayı temizlik hizmet bedeli.22x1.200=26.400 Ek temizlik hizmet bedeli..4.792,5	22x54,12=1.190,64x1, 18 kdv=1.404,95 firmaya fazla ödenen	1.404,95
31.12.2007/185	31.12.2007-824449 41.245,43.-ytl	Aralık ayı temizlik hizmet bedeli.23x1.200=27.600 Ek temizlik hizmet bedeli..7.353,75	23x54,12=1.244,76x1, 18 kdv=1.468,81 firmaya fazla ödenen	1.468,81
			Toplam	**17.786,37.-**

Sözleşmeye aykırı olarak firmaya ödenen 17.786,37.-ytl. ile Parti ile ilgisi anlaşılamayan Paris Caddesindeki yer ve Halk TV'ye ait olan yerlerin temizlettirilme bedeli olan 1.652.-ytl.nin toplamı olan **19.438,37**.-ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

17- Aşağıdaki tabloda giderleri karşılanan araçların kime ait olduğunun belirtilmesi ile bu giderlerin Parti tarafından karşılanmasını gerektirecek kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

Yevmiye tarih ve no	Plaka no	Yapılan	Tutar	İstenen
20.6.2007/ 87	08 AY 031	Araç bakım gideri	9.250	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
31.7.2007/ 115	06 9250	Aydın Petrol Ltd Şti.nin 23.7.2007 tarih ve 41451 nolu faturası ile 908,22.-ytl.lik motorin alınmıştır.	908,22	Motorin alınan aracın kime ait olduğunun bildirilmesi ile bu giderin Parti tarafından karşılanma nedeni?
10.8.2007/ 120	06 BB 1923	2006 model Mercedes canlı yayın aracına ilişkin ödeme yapılmıştır.	295,74	Bu aracın kime ait olduğunun bildirilmesi ile bu giderin Parti tarafından karşılanma nedeni?
10.8.2007/ 123	34 UB 5758 06 BC 2016 06 HKM 71	Filizler Petrolden araçlar için dizel ve benzin alınmıştır.	1.383,50	Bu araçların kime ait olduğunun bildirilmesi ile bu giderin Parti tarafından karşılanma nedeni?
20.8.2007/ 126	52 M 3109	Şahin Petrol'ün 24.7.2007 tarih ve 634799 nolu faturası ile motorin alınmıştır.	250	Bu aracın kime ait olduğunun bildirilmesi ile bu giderin Parti tarafından karşılanma nedeni?
20.8.2007/ 126	48 RK 984	Gürses Ses Sistemlerin Ltd.Şti.nin 16.7.2007/007526 nolu faturası ile seslendirme sistemi yaptırılmıştır.	9.248,84	Bu aracın kime ait olduğunun bildirilmesi ile bu giderlerin Parti tarafından karşılanma nedeni?
" "	37 M 0769	Gürses Ses Sistemlerin Ltd.Şti.nin 15.7.2007/007524 nolu faturası ile seslendirme sistemi yaptırılmıştır.	33.040	Bu aracın kime ait olduğunun bildirilmesi ile bu giderlerin Parti tarafından karşılanma nedeni?
31.8.2007/ 128	06 ET 0681	Özkan Kaporta ve Boyanın 29.8.2007/000010 nolu faturası karşılığı 06 ET 0681 plakalı aracın boyası yaptırılmıştır.	531	Bu aracın kime ait olduğunun bildirilmesi ile bu giderlerin Parti tarafından karşılanma nedeni?
31.8.2007/ 130		Gülen Akayakıt Ltd.Şti.nin 17.8.2007 tarih ve 527904 nolu faturası ile 1.025,17.-lt. motorin alınması	2.370,03	Akaryakıt alan araç plakaları ile akaryakıt miktar ve tarihini gösteren listelerin bildirilmesi bu giderlerin Parti tarafından karşılanma nedeni?

30.9.2007/ 141	06 AR 1889	Cüceloğlu Oto Cam 26.9.2007/243636 nolu fatura karşılığı cam takılması	472	06 AR 1889 plakalı araç kime aittir? Bu giderin Parti tarafından karşılanma nedeni?
20.10.2007/ 151	06 AR 1889	Hürel Oto Kaportaya kaporta ve boya yaptırılmıştır.	1.652	06 AR 1889 plakalı araç kime aittir? Bu giderin Parti tarafından karşılanma nedeni?
30.11.2007/171	06 BC 8297	Ankara Shelle ait 23.11.2007 tarih ve 115 nolu satış fişi ile motorin alınmıştır.	118	06 BC 8297 plakalı araç kime aittir? Bu giderin Parti tarafından karşılanma nedeni?

Parti yetkilileri *"Yukarıda plakaları belirtilen araçlar Parti'miz adına kayıtlı araçlar olmayıp Genel Seçimler döneminde gerek gönüllülerin tahsis ettiği, gerekse il başkanlıklarının kiraladığı araçlar olup ses düzeni ve araç giydirmeleri yapılmıştır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti akaryakıt ihtiyacını SHELL ile yaptığı sözleşme kapsamında sağlamakta, alınan akaryakıtlar liste halinde sunularak faturalar ödenmektedir. Parti gönüllülerinin araç tahsis etmesi doğaldır. Ancak araçların tahsis edildiğine dair sözleşme düzenlenerek tahsis miktarı bağış olarak kayıt edilmelidir. İl başkanlığının kiraladığı araçlara ait kira sözleşme örnekleri gönderilmemiştir. Parti yetkilileri kanıtlayıcı hiçbir belge göndermemişlerdir.

Parti adına kayıtlı araçlar ile Parti tarafından kiralanan araçlara yapılan giderler hariç diğerleri parti bütçesinden karşılanamaz. Dolayısıyla parti araçlarına (kiralama-mülkiyet) alınan akaryakıt ve diğer giderler haricindeki giderin parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **59.519**.-ytl ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

18- 31.8.2007 tarih ve 130 nolu yevmiyede Karataş/Adana Emmoş Bucak Ltd.Şti.nin 23.8.2007 tarih ve 16039 nolu faturası ile 23.900 lt. süper benzin alınmış ve 69.000.-ytl ödenmiştir. Akaryakıt alan araçların benzin fişlerinin gönderilmesi ile akaryakıt alan araç plakaları ile akaryakıt miktar ve tarihini gösteren listelerin bildirilmesi, söz konusu araçların Parti'ye ait olup olmadığı ile kiralanmış ise buna ilişkin kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Talep edilen liste temin edilememektedir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti akaryakıt ihtiyacını SHELL ile yaptığı sözleşme kapsamında sağlamakta, alınan akaryakıtlar liste halinde sunularak faturalar ödenmektedir.

Akaryakıt alan araçların Parti'ye ait olup olmadığı ile kiralanmış ise buna ilişkin kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi istendiği halde hiçbir belge gönderilmemiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 3. maddesinin (B) bendine göre, vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır. Gerçek mahiyeti saptayabilmek için faturanın düzenlenmiş olması yeterli değildir. Bu bağlamda alınan benzin faturasının siyasi parti faaliyetleriyle ilgili olup olmadığı kanıtlayıcı araç fişleri ve diğer belgelerin varlığıyla mümkündür. İstenen bilgi ve belgelerin gönderilmemesi harcamanın Parti amaçlarına uygun ve tüzel kişiliği adına olmadığı şüphesini ortadan kaldırmamakta, yapılan harcamanın gerçeği yansıtmadığını göstermektedir.

Faturada belirtilen 23.900.lt. süper benzine ilişkin yeterli ve geçerli belgenin sunulmaması nedeniyle **69.000**.-ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

19- Aşağıdaki tabloda istenen bilgilerin gönderilmesi ve gerekli açıklamaların yapılması istenmiştir.

Yevmiye tarih ve no	**İçerik**	**Tutar**	**İstenen**
30.6.2007/96	Tunceli Çemişgezek'e ait 2003-2007 borcu	4.686	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi,
30.6.2007/98		1.839,35	Gider yazılan masraf belgeleri 1 yıl öncesine aittir. Serdar Gür'ün o tarihlerdeki görevlendirmesinin gönderilmesi ile 06 FJ 844 ve 06 KNK 58 plakalı araçların kime ait olduğunun bildirilmesi,
10.8.2007/121	Dijili'nin 13.7.2007 tarih ve 037302 nolu faturası	82.650,74	Giydirme yapılan araç listeleri ile plakalarının bildirilmesi ile Partinin veya kiralık olup olmadıklarına ilişkin kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi

20.8.2007/125 20.9.2007/139	Otel Erden'in 4.7.2007/12367 nolu faturası:300, 4.7.2007/12369 nolu faturası:400, 14.9.2007/12409 nolu faturası 750,	300 400 750	Otel Erdende kalan kişilerin kim olduğunun bildirilmesi ile bu giderlerin Parti tarafından karşılanma nedeni
10.9.2007/133		708 320	Biber Cafe Ltd.Şti.nin (Çankaya V.D. 035 023 7681) 4.9.2007 tarih ve 006960 nolu faturasında yemek bedeli olarak 708.-ytl yer almıştır. Keçiören Tolga marketten 120+200 olmak üzere toplam 320.-ytl.lik temel gıda alınmıştır. Bu iki fatura içeriğinin açıklanması,
10.9.2007/133		567	Biber Cafe Ltd.Şti. (Çankaya V.D. 035 023 7681) 4.9.2007 tarih ve 006960 nolu faturasında yemek bedeli olarak 567.-ytl yer almış ve bu tutar ödenmiştir. Fatura ile eki belgelerin incelenmesinde 567.-ytl.lik yemeğin gerçeği yansıtmadığı, söz konusu tutarın içinde yemeğin 294.-ytl, 4 araç için benzinin 200.-ytl, 4 kutu yapıştırıcının 48.-ytl, su ve içeceğin 25.-ytl olduğu ve 564.-ytl.lik harcama yapıldığı anlaşılmıştır. Fatura içeriği ile gerçek harcama arasındaki tutarsızlığın nedeni,
20.11.2007/166	Muş Bulanık kira borcu	2.900	2.900.-ytl.nin hangi yılları kapsadığının ve rakamın nasıl bulunduğunun bildirilmesi,
20.11.2007/166	Denizli Çameli ilçe binasına ait 2004 yılından 2006 sonuna kadar olan kira borcu	1.716	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi,

Parti yetkilileri *"Dijili firmasına yaptırılan araçlara ait plakalar Parti'miz adına kayıtlı araçlar olmayıp, Genel Seçimler döneminde gerek gönüllülerin tahsis ettiği, gerekse il başkanlıklarının kiraladığı araçlar olup ses düzeni ve araç giydirmeleri yapılmıştır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinden 8 konuda açıklama, bilgi ve belge istenmesine karşın sadece 10.8.2007 tarih ve 121 nolu yevmiye deki Dijili firması ile açıklama yapılmıştır.

Parti gönüllülerinin araç tahsis etmesi doğaldır. Ancak araçların tahsis edildiğine dair sözleşme düzenlenerek tahsis miktarı bağış olarak kayıt edilmelidir. İl başkanlığının kiraladığı araçların ise kira sözleşme örnekleri gönderilmemiştir. Parti yetkilileri kanıtlayıcı hiçbir belge göndermemişler, genel ifadelerle cevap vermişlerdir. Parti adına kayıtlı araçlar ile Parti tarafından kiralanan araçlar hariç yapılan diğer giderler parti bütçesinden karşılanamaz. Dolayısıyla parti araçlarına (kiralama-mülkiyet) yapılan giderler haricindeki giderin parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **82.650,74**.-ytl ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Tabloda istenen 7 husus ile ilgili açıklama yapılmamıştır. İstenen bilgilerin verilmemesi yapılan giderlerin Parti tarafından karşılanmasını gerektirecek nitelikte görülmediğinden **14.186**.-ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

20- Tabloda belirtilen ödemelerin Parti bütçesinden yapılma nedeni sorulmuştur.

Yevmiye tarih ve no	**Açıklama**	**Tutar**
10.2.2007/18	Gazeteciler Mustafa Ali Balbay, Metin Özkan, Fikret Bila'ya ait 60 Euro x3 =180 Euro karşılığı 328,32.-ytl giderin Parti tarafından karşılanması	328,32
20.2.2007/28	Bayerıscher Hof'un 11.2.2007 tarihli faturası 507,7 Euro x 1,824 =926,05.-ytl olduğu halde 1.017,24.-ytl gider yazılmıştır. Bilgisayarda yazılan faturaya tükenmez kalemle 50 Euro tip (Bahşiş) eklenmiştir.	91,19
20.2.2007/28	Petek Gürbüz imzalı 11.2.2007 tarihli gider makbuzuna istinaden 91,2-ytl bahşiş ödenmesi	91,2
20.2.2007/28	Konya Evi Etli Ekmek salonunun 20.20.2007/027512 ve 22.2.2007/027516 nolu fişleriyle Sıemens'in santral bakımı yapan elemanlarının yemek bedelinin karşılanması	89
10.5.2007/64	Yurt dışı harcama masraf çizelgesi 2.974,11.-ytl olarak hazırlanmıştır. Ancak 168,15.-ytl.ye ilişkin belge bulunmamaktadır.	168,15
30.6.2007/96	ABC A.Ş'ye broşür bastırılmıştır. İhale kararında 0,0174.-ytl olarak yer alan rakam faturada 0,01748.- olarak yer almıştır. İki rakam arasında oluşan tutarsızlığın sebebinin açıklanması ile oluşan 1.501.000 x 0,00008=120,08+21,61 (kdv)= 141,69.-ytl farkın Parti bütçesinden karşılanmıştır.	141,69

10.8.2007/121	15.6.2007 tarih ve 2007/25 sayılı ihale kararında 115 gr. Mat kuşe broşür basımının 0,0174.-ytl birim fiyatla yaptırılmasına karar verilmiş iken Başak Ltd.in 21.6.2007/731946 nolu faturasında 0,01748 olarak yer almıştır? İhale kararına aykırı olarak Parti bütçesinden 0,01748-0,0174 = 0,00008 x 1.498.000 = 119,84 + 21,57 = 141,41.-ytl ödenmiştir.	141,41
20.8.2007/126	Jest Çiçekcilik Ltd.Şti.nin 1.8.2007 tarih ve 884962 nolu fatura tutarı 814.-ytl olduğu halde 824 ytl ödenmiştir.	10
20.8.2007/125	Park Restaurantın 15.8.2007 tarih ve 038137 nolu faturası ile **Halk TV.y**e ait 900.-ytl yemek bedeli ödenmiştir.	900
10.10.2007/147	Yurt dışı harcamaları hesap edilirken Dnipro Hotel Kiev/Ukrayna fatura tutarı 2.322,36 UAH dır. Hesaplama 2.322,36 UAHx 1,2934 $ kuru =3.003,74.-ytl olarak yapılmıştır. Oysa 1 UAH = 0,125486 $, 2.322 UAH = 291,424 $, 291,424$ x 1,2934= 376,927.-ytl olmalıdır. Kurun yanlış alınması sonucu 3.003,74-376,927= **2.626,81**.-ytl fazla ödenmiştir. **161,49**.-ytl.lik Cenevrede Cafe De Paris Restauranta ait fatura veya benzeri belge bulunmamakta, sadece kredi kartı slibi bulunmaktadır.	2.788,3
15.10.2007/162	Fatih Pala'nın harcama beyanında yer alan Efe Turun 20.10.2007/859951 nolu 22.-ytl tutarındaki otobüs bileti, Bahattin Temizer'in harcama beyanında da 1.örneği kullanılarak mükerrer ödeme yapılmıştır.	22
10.12.2007/172	Kemal Anadol'a ait 13.Asliye Hukuktaki 2006/491 sayılı dosyaya ait 294,1.-ytl giderin Parti tarafından karşılanması,	294,1
	Toplam	**5.065,36.-**

Parti yetkilileri *"Jest Çiçekcilik Ltd.Şti.nin 1.8.2007 tarih ve 884962 nolu fatura tutarı 814.-ytl olduğu halde 824 ytl ödenmiştir. Yukarıda belirtilen 10 TL sehven fazla ödenmiş olup bilgilendirildiğimiz tarih olan 18.10.2011 tarihi itibarı ile tekrar tahsil edilmiştir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin sadece Jest Çiçekçilik ile ilgili olana açıklama yapmaları, diğerlerine yönelik denetlenebilecek inandırıcı bilgi vermemeleri yapılan harcamaların Parti tarafından karşılanmaması gerektiğinin kabulünü doğrulamaktadır. **5.055,36.**- ytl.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

21- 31.8.2007 tarih ve 130 nolu yevmiyede Gürses Ltd. Şti.ne yaptırılan sistemlerin hangi araçlara yapıldığına dair plakaların bildirilmesi ile bu giderlerin Parti tarafından karşılanma nedeni sorulmuştur.

Fatura tarih ve no	Fatura içeriği	Tutar
23.7.2007/007534	**17 adet araca ses sistemi seti yapılmış**	**45.135**
23.7.2007/007532	**1 adet araca ses sistemi seti yapılmış**	**4.130**
16.7.2007/007528	**çeşitli araçlara ses sistemi seti yapılmış**	**2.926,4**
15.7.2007/007523	**1 adet araca ses sistemi seti yapılmış**	**4.897**
15.7.2007/007521	20 takım portatif ses sistemi alınmış	19.470
15.7.2007/007522	6 takım portatif ses sistemi alınmış	8.850

Parti yetkilileri *"Ses sistemi yaptırılan araçlara ait plakalar. Parti'miz adına kayıtlı araçlar olmayıp, Genel Seçimler döneminde il başkanlıklarının kiraladığı araçlar olup ses düzeni yaptırılmıştır. Bazı araçlara portatif ses sistemi yaptırılmış olup daha sonra sökülerek gerektiğinde kullanılmak üzere İl Başkanlıklarının araçlarına monte edilmiştir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri il başkanlıklarının kiraladığı araçlara ses düzeni yaptırıldığını söylemiş iseler de konuya ilişkin ne kira sözleşmelerini göndermişler ne de ses düzeni yapılan araçların plakalarını bildirmişlerdir. Parti yetkilileri kanıtlayıcı hiçbir belge göndermemişler, genel ifadelerle cevap vermişlerdir. Portatif ses sistemleri hariç, araçlara yapılan ses sistemlerine ait giderin parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **57.088,4**.-ytl ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

22- Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. (Hitit V.D.456 035 2002) ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında imzalanan sözleşmenin ve söz konusu şirketin yaptığı hizmetler karşılığında Partiye verdiği dokümanların (cd, materyal vb.) gönderilmesi,

- Halk TV'nin Partiye ne tür hizmet verdiğinin kanıtlayıcı belgelerle açıklanması,

- Faturalarda belirtilen uydu kira bedeli ile canlı yayın bedelinin ne olduğunun açıklanması,

- Cumhuriyet Halk Partisi çalışanlarından Halk TV'de görevi olanların bildirilmesi,

istenmiştir.

Parti yetkilileri *"11.06.2008 Tarihli o dönem Genel Sekreter olarak yönetici olan Önder SAV imzalı açıklama ekte olup, CD lerde ektedir, verilen hizmetin içeriği ekteki CD lerden anlaşılmaktadır. Ekteki yazıda uydu kira bedeli ile canlı yayın bedelinin ne olduğu açıklanmıştır. 11.06.2008 tarih ve imzalı bu bilgi 2006 yılı ile ilgili olarak ta daha önce Mahkeme' nize sunulmuştu. (Ek - 10)*

*Cumhuriyet Halk Partisi çalışanlarından Halk TV'de görevli personel yoktur***.**" şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri yapılan yayınlarla ilgili CD'leri göndermişlerdir. Parti yetkililerince sunulan DVD'lerde Parti reklamından ziyade genel başkanın yaptığı miting ve toplantıların canlı yayınının olduğu anlaşılmıştır.

Halk TV Tarafından Parti Adına Düzenlenen Faturaların Dökümü

Yevmiye tarih ve no	**Fatura tarih ve no**	**Fatura içeriği**	**Tutarı**
30.6.2007/96	**5.6.2007/951875**	**Canlı yayın bedeli Uydu kira bedeli(Link tahsisi)**	**236.000**
" "	15.6.2007/951876	Canlı yayın bedeli.100.000 **Uydu kira bedeli(Link tahsisi).50.000**	177.000
" "	29.6.2007/951877	Canlı yayın bedeli.100.000 Uydu kira bedeli(Link tahsisi).50.000	177.000
30.9.2007/146	5.9.2007/951878	22 Temmuz 2007 Seçimi için canlı yayın bedeli	177.000
10.10.2007/148	26.10.2007/951879	Canlı yayın bedeli	236.000
10.11.2007/161	5.11.2007/951880	Canlı yayın bedeli	413.000
31.12.2007/183	5.12.2007/951881	Canlı yayın bedeli	472.000
		Toplam	**1.888.000.-**

Parti yetkililerinin verdikleri cevap ekinde yer alan Genel Sekreter Önder Sav imzalı 11.6.2008 tarihli yazıda, Halk TV den Partinin TBMM grup toplantılarını canlı yayınlanması ve görüntülerin uydu üzerinden diğer televizyonlara ulaştırılması, parti Genel Başkanının katıldığı tüm mitinglerin bütün televizyonlara logosuz ve şifresiz ulaştırılması ve yayınlarının sağlanması, Genel Başkanın katıldığı tüm yurtiçi ve yurtdışı etkinliklerin gerek canlı yayın biçiminde tüm televizyonlara ulaştırılması gerekse bant yayın biçiminde yayınlanması, Parti Genel Merkez yöneticilerinin önemli toplantı, konferans ve etkinliklerde yaptıkları haber değeri taşıyan konuşmalarının yayınlanıp duyurulması, basın toplantılarının canlı yayınlanması görüntülerin Türkiye'den ve yurtdışından yayın yapan tüm televizyonlara ulaştırılması hizmetlerinin alındığı ifade edilmiştir.

Yazıda genel ifadelerle bir takım hizmetlerden bahsedilmiştir. Şirket tarafından düzenlenen faturalarda da yazıda belirtilen hizmetlere ilişkin ayrıntılı bir ifade yer almamış sadece canlı yayın hizmet bedeli ifadesi yer almıştır.

Halk TV tarafından düzenlenen 5.6.2007 tarih ve 951875 nolu *"Canlı yayın bedeli Uydu kira bedeli (Link tahsisi)"* açıklamalı 236.000.-ytl tutarındaki fatura, 15.6.2007 tarih ve 951876 nolu *"Uydu kira bedeli (Link tahsisi)"* açıklamalı 59.000.-ytl tutarındaki fatura, 15.6.2007 tarih ve 951877 nolu *"Uydu kira bedeli (Link tahsisi)"* açıklamalı 59.000.-ytl tutarındaki fatura olduğu anlaşılmıştır.

Parti'nin almış olduğu hizmetlerle doğrudan ilgili olmayan ve ödeneceğine dair bir belge ile Partinin yetkili organlarınca alınmış herhangi bir karar bulunmayan, Halk TV'nin kendisinin ödemekle yükümlü olduğu üç faturaya ait giderlerin Parti tarafından karşılanması uygun bulunmamıştır.

Halk TV'ye yapılan **354.000**.-ytl ödemenin Hazine'ye gelir kaydedilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

23- Yaşam Televizyon Yayın Hizmetleri A.Ş. (Kanaltürk- Mecidiyeköy V.D.939 062 5623) ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında bir sözleşme imzalanmıştır. Sözleşmede Partinin yayımcıya toplam 3,5 milyon ABD doları ödeyeceği ve yayımcının 4 yıl boyunca 3 üncü maddede sayılan hizmetleri vereceği belirtilmiştir.

Yaşam Televizyon A.Ş. tarafından düzenlenen faturalarla ilgili bilgiler şöyledir:

Fatura Tarih ve No	**Tutarı**
31.5.2005/020199	1.180.000
21.3.2007/020940	1.227.200
13.9.2007/189847	3.209.600
Toplam	**5.616.800**

Sözleşmenin 3. maddesinde sayılan yayımcının mükellefiyetleri ile düzenlenen faturalarda yer alan bilgilerin karşılaştırılması aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Yayımcının sözleşmeye göre yükümlülüğü	Yayımcının faturada yaptığını belirttiği iş
Madde 3: Yayımcının Mükellefiyetleri Yayımcı kuruluş tarafından, a) CHP'nin gönderdiği tanıtım ve reklam filmlerinin izlenme oranı yüksek yayın kuşağında 4 (dört) yıl boyunca bedelsiz yayınlanması; b) CHP tarafından belirlenecek Partili uzmanların televizyonda spordan müziğe kadar her alanda yayınlanan programlarda konuk edilmesi ve konuşmalarının yayınlanması; c) Parti tarafından önerilen kişi veya kişilerin haftada 7 (yedi) saatten az olmamak kaydıyla televizyon ve radyo programlarına konuk olmalarının sağlanması, haber bültenlerinde konuk edilmesi ve görüşlerinin yayınlanması; d) Parti liderinin veya CHP'nin yetkili kıldığı yöneticilerin haftada en az bir kez olmak üzere programlarda konuk edilmesi ve görüşlerinin duyurulması. Ayrıca gündemdeki konularla ilgili olarak karşılıklı görüşmelerle olayların ve olguların halka aktarımı için programların yapılması; e) Parti liderinin yurtiçi gezilerinin izlenmesi ve yayınlanması taahhüt edilir. Yayımcı, ayrıca, prodüksiyon ve yayımlarda yasalara aykırı olmayacak şekilde parti görüş ve programına uygun davranmayı taahhüt eder.	**31.5.2005 tarih ve 020199 nolu fatura** Atatürk'ün kurduğu partinin öyküsü belgeseli (13 Bölüm) Araştırma-Planlama-Koordinasyon Röportaj-Bilgi Belge Senaryo **21.3.2007 tarih ve 020940 nolu fatura** Atatürk'ün kurduğu partinin öyküsü belgeseli (13 Bölüm) 1-2-3 ve 4. bölümlerinin prodüksiyonu (Stüdyo çekim, Post prodüksiyon, Montaj, Kurgu, Seslendirme, Grafik, Animasyon, vb.) **13.9.2007 tarih ve 189847 nolu fatura** Atatürk'ün kurduğu partinin öyküsü belgeseli (13 Bölüm) 5-6-7-8-9-10-11-12-13. bölümlerinin prodüksiyonu (Stüdyo çekim, Post prodüksiyon, Montaj, Kurgu, Seslendirme, Grafik, Animasyon, vb.)

Sözleşme'nin 3. maddesinde belirtilen hizmetlerin alındığına ilişkin (Kanaltürk Televizyonuna ait hisseler 14.5.2008 tarihinde el değiştirdiği için 14.5.2008 tarihinden önce ki ve sonraki durumun ayrı ayrı belirtilmesi) kanıtlayıcı bilgi ve belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Her ne kadar 3. maddenin a, b, c, d ve e şıkları belirtilmiş ise de e şıkkının 2. paragrafında "Yayımcı, ayrıca, prodüksiyon ve yayımlarda yasalara*

aykırı olmayacak şekilde parti görüş ve programına uygun davranmayı taahhüt eder." denilmektedir gerek 31.5.2005 tarih ve 020199 no' lu fatura, 21.3.2007 tarih ve 020940 no' lu fatura ve 13.9.2007 tarih ve 189847 no' lu faturalarda e şıkkı 2. paragrafının aksine herhangi bir cümle bulunmamaktadır. Ayrıca ilgili firma bire bir detaylı faturalandırma yapmamış olup yapılan açıklamada yeterlidir. Zannedildiği gibi 3. maddenin a,b,c,d ve e şıkları detayı yayınlarda işlenmemiş olmasın zira Ekte daha önceki Genel Sekreter imzalı 11.06.2008 tarihli açıklama daha önce tarafınıza sunulmuş olup yeterli açıklama yapılmıştır. Aynı yazı fotokopisi ektedir. (Ek - 11)" şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti'den Sözleşme'nin 3. maddesinde belirtilen hizmetlerin alındığına ilişkin (Kanaltürk Televizyonuna ait hisseler 14.5.2008 tarihinde el değiştirdiği için 14.5.2008 tarihinden önce ki ve sonraki durumun ayrı ayrı belirtilmesi) kanıtlayıcı bilgi ve belgelerin gönderilmesi istendiği halde bu konuyla ilgili hiçbir bilgi ve belge gönderilmemiştir.

Kanaltürk Televizyonu 14.5.2008 tarihinde el değiştirmiştir. Kanaltürk Televizyonu tarafından verilen 27.5.2011 tarihli cevapta *"14.5.2008 tarihinden 31.12.2008 tarihine kadar Kanaltürk isimli televizyon kanalında CHP'ye yönelik her hangi bir proğram veya yayının yapılmadığı tespit edilmiştir."* denilmiştir.

Yayımcının aldığı 3,5 milyon ABD doları karşılığında vereceği hizmetler sözleşmenin 3. maddesinde,

"Yayımcı kuruluş tarafından,

a) CHP'nin gönderdiği tanıtım ve reklam filmlerinin izlenme oranı yüksek yayın kuşağında 4 (dört) yıl boyunca bedelsiz yayınlanması;

b) CHP tarafından belirlenecek Partili uzmanların televizyonda spordan müziğe kadar her alanda yayınlanan programlarda konuk edilmesi ve konuşmalarının yayınlanması;

c) Parti tarafından önerilen kişi veya kişilerin haftada 7 (yedi) saatten az olmamak kaydıyla televizyon ve radyo programlarına konuk olmalarının sağlanması, haber bültenlerinde konuk edilmesi ve görüşlerinin yayınlanması;

d) Parti liderinin veya CHP'nin yetkili kıldığı yöneticilerin haftada en az bir kez olmak üzere programlarda konuk edilmesi ve görüşlerinin duyurulması. Ayrıca gündemdeki konularla ilgili olarak karşılıklı görüşmelerle olayların ve olguların halka aktarımı için programların yapılması;

e) Parti liderinin yurtiçi gezilerinin izlenmesi ve yayınlanması taahhüt edilir.

Yayımcı, ayrıca, prodüksiyon ve yayımlarda yasalara aykırı olmayacak şekilde parti görüş ve programına uygun davranmayı taahhüt eder."

şeklinde sayılmıştır.

3. maddede belirtilen hizmetlerin alındığına ilişkin parti tarafından herhangi bir belge ibraz edilmemiş/edilememiş, somut açıklamalar yapılmamış, 11.6.2008 tarihli yazı ile genel ifadeleri içeren açıklamalarda bulunulmuştur. Şirket tarafından düzenlenen faturalarda da 3. maddede belirtilen hizmetlere ilişkin bir ifade yer almamıştır. Sözleşmenin geçerli olduğu 4 yıllık sürede 3. madde de belirtilen hizmetlerin tam olarak ifa edilemediği kanaatine varılmıştır.

Sözleşmenin 2. maddesinde yayımcının ödenen meblağ karşılığında 4 yıllık bir süre için 3. maddedeki hizmetleri yapacağı belirtildiğinden sözleşmenin bitim tarihinin Aralık 2008 olacağı anlaşılmıştır.

Parti'nin sunduğu 11.6.2008 tarihli yazıda, yayımcı kuruluşun yükümlülüklerini ifa ettiği belirtilmiş ise de yayımcının sözleşmede öngörülen bedel karşılığı 3. maddedeki yükümlülükleri Aralık 2008 (4 yıl) tarihine kadar yerine getireceği dikkate alındığında, yazıda belirtilen bu beyanın doğru olmadığı sonucuna varılmıştır.

14.5.2008 tarihinden 31.12.2008 tarihine kadar kanaltürk televizyonunda Parti ile ilgili hiçbir yayın ve proğram yapılmadığından, proğram yapılmayan bu süreye isabet eden 5.616.800:48 ay = 117.016,66.-ytl /ay x 7 ay = **819,166,62**.-ytl. nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin 2007 yılı giderleri 39.154.181,14.-ytl olarak gösterilmiştir.

Bunun 2.143.706,76.-ytl.si personel giderleri, 7.904.336,66.-ytl.si yönetim giderleri, 1.056.088,89.-ytl.si kurultay kongre giderleri, 23.761.168,68.-ytl.si tanıtım propaganda giderleri, 2.530.815,42.-ytl.si demirbaş alım giderleri, ve 1.758.064,73.-ytl.si yapılan yardımlardan oluşmaktadır.

Parti İl örgütlerinin 2008 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 1.426.646,97.-ytl.dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

İl örgütlerinden sadece Erzurum ve Kırıkkale'nin gelir ve gider belgeleri incelenmiştir. Bu illerin inceleme sonuçları aşağıdadır.

A- Erzurum İl Örgütü 2007 Yılı Hesabının İncelenmesi

Anayasa Mahkemesi'nce 1.7.2010 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında Erzurum teşkilatının 2007 yılına ait belgelerin getirtilmesine karar verilmiştir.

Parti tarafından verilen genel sekreter Önder Sav imzalı 3.9.2010 tarih ve 2010/4171 sayılı cevabi yazıda, *"Erzurum il örgütünün 2007 ve 2008 yılları defter ve belgeleri eski il başkanları Ersal Bakan (01/01/2007-31/07/2007) ve Nevzat Özpeker ((01/08/2007-31/12/2008) tarafından teslim edilmemiş olup haklarında suç duyurusunda bulunulmuş ve yargıya intikal etmiştir. Bu nedenle Erzurum il örgütü ile ilgili belge bulunmamaktadır."* denilmiştir.

Parti tarafından sunulan iller kesin hesabının incelenmesinde Erzurum iline ait bilgilerin şu şekilde olduğu görülmüştür.

Erzurum 2007 Yılı Giderleri		**Erzurum 2007 Yılı Gelirleri**	
Personel gideri	Yönetim gideri	Tanıtım Prop.gideri	Genel merkez yardımı
38.083	15.403	378.014	431.500

Erzurum il örgütünün kesin hesapta görülen gider toplamı 38.083 + 15.403 + 378.014 = 431.500.-ytl.dir. Bu tutara ait hiçbir belge sunulmamıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin dördüncü fıkrasında, belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığının, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazine'ye irad kaydedileceği,

"Giderlerin yapılmasında usul" başlıklı 70. maddesinin ikinci fıkrasında ise, Beşmilyon (2007 yılı için 48,86.-ytl) liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı geçen harcamaların fatura veya makbuz gibi belgelerle tevsik edilmesi zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen **431.500**.-ytl. tutarındaki Parti malvarlığının Hazine'ye gelir yazılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

B- Kırıkkale İl Örgütü 2007 Yılı Hesabının İncelenmesi

Anayasa Mahkemesi'nce 1.7.2010 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında Kırıkkale teşkilatının 2007 yılına ait belgelerin getirtilmesine karar verilmiştir.

Parti tarafından verilen genel sekreter Önder Sav imzalı 3.9.2010 tarih ve 2010/4171 sayılı cevabi yazıda,*"Kırıkkale il örgütünün 2006 yılı defter ve belgelerinin tamamı, 2007 yılı defter ve belgelerinin ise 31.7.2007 tarihine kadar olanları, ilgili dönemlerde il saymanı olan Hülya Tunç tarafından alıkonulmakta ve tarafımıza verilmemektedir. Bu konuda suç duyurusunda bulunulmuştur. 2007 yılının 1.8.2007 tarihinden sonrasına ait defter ve belgeler ile 2008 yılına ait defter ve belgeler ekte sunulmuştur."* denilmiştir.

Parti tarafından sunulan iller kesin hesabının incelenmesinde Kırıkkale iline ait bilgilerin şu şekilde olduğu görülmüştür.

Kırıkkale 2007 Yılı Giderleri		**Kırıkkale 2007 Yılı Gelirleri**	
Yönetim gideri	Tanıtım Prop.gideri	Üye aidatı	Genel merkez yardımı
46.212,33	229.675	1.200	280.200

Parti tarafından verilen cevap ve eki belgelerin incelenmesinde 15.751,43.-ytl.lik belgenin verildiği görülmekle birlikte yapılan incelemede bunlardan bazılarına ait eksikliklerin olduğu anlaşılmıştır. Kırıkkale örgütünün kesin hesapta görülen gider toplamı 46.212,33 + 229.675 = 275.887,33.-ytl.dir. Belgesi sunulan 15.751,43.-ytl düşüldükten sonra kalan 275.887,33 - 15.751,43 = 260.135,9.-ytl belgesi sunulamayan tutardır.

Üye aidatı olarak alınan 1.200.-ytl. ye ilişkin belge de sunulmamıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin dördüncü fıkrasında, Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığının, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazine'ye irad kaydedileceği,

"Giderlerin yapılmasında usul" başlıklı 70. maddesinin ikinci fıkrasında ise, Beşmilyon (2007 yılı için 48,86.-ytl) liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı geçen harcamaların fatura veya makbuz gibi belgelerle tevsik edilmesi zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen **260.135,9**.-ytl. tutarındaki Parti malvarlığının Hazine'ye gelir yazılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

2007 yılı gelirleri arasında yer alan 280.200.-ytl.lik genel merkez yardımı banka kayıtlardan anlaşılması mümkün olup, üye aidatı tutarı olan 1.200.-ytl. nin belgeye dayanması gerekir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin üçüncü fıkrasında, Kanun'un 69. maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazine'ye irad kaydedilir denildiğinden, Partinin 2007 yılı içinde elde ettiği ve belgelendiremediği **1.200**.-ytl gelirin Hazine'ye gelir yazılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Parti tarafından sunulan Kırıkkale il örgütüne ait harcama belgeleri tutarı 15.751,43.-ytl.ye ilişkin inceleme sonuçları aşağıdadır.

1- Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen fatura, serbest meslek makbuzu vb. belgeler olmadan tutanak mukabili veya diğer şekilde ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Tutanak Karşılığı Yapılan Ödemelere Ait Liste

Yevmiye nosu	Belge Türü	İçerik	Tutar (ytl)
3	Yarım A4 kağıdına yazılmış milletvekili adayı Aliye Gündüz imzalı tutanak ile tahsilat makbuzu	Seçim çalışmalarındaki yakıt bakiyesi için	4.885
5	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alan Bülent Gündüz, teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	Araçların taşıma ücreti	1.800
6	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alan Özcan Önder, teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	Araçların taşıma ücreti	4.200
8	Teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	Pankart bedeli	150
10	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alan Esma Ayhan ile Mustafa Tuncer, teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	Partide yapılan hizmet karşılığı	500
14	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alan Esma Ayhan, teslim eden Nedim Hafçı imzalı tutanak	Temizlik gideri olarak ödenen	300
16	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alan Mustafa Tuncer, teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	20 adet sandalyenin tamir bakım ücreti	200
17	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	Seçim çalışmalarında görevli partililere verilen yemek bedeli	1.000
28	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alan Mustafa Tuncer, teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	Hizmet binasının aylık temizlik ve hizmet bedeli	300
33	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	Kırıkkale İl Başkanlığına ait ilan bedellerinin İl Gazetesi Müdürü Ercihan Çakmak'a ödenmesi	500
36	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alan Mustafa Tuncer, teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak	Hizmet binasının aylık temizlik ve hizmet bedeli	300
		Toplam	**14.135.-**

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgeler olmadan yapılan **14.135.-** ytl tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilemeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- Telefon faturaları olmadan ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Yevmiye no	İçerik	Belge türü	Tutar
11	1 adet telefon faturası bulunmamaktadır. 47,25.-ytl için tahsilat makbuzu olmasına karşın fatura bulunmamaktadır. 153,5.-ytl için fatura var.	Tahsilat makbuzu	47,25
12	55.-ytl için tahsilat makbuzu olmasına karşın fatura bulunmamaktadır. 106,25.-ytl için fatura var.	Tahsilat belgesi	55
Toplam			**102,25**

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Fatura aslı olmaksızın veya Vergi Usul Kanunu'na uygun düzenlenmiş belge olmadan kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgeler olmadan yapılan **102,25.-** ytl tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

3- Parti görevlilerinin vergi ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan usulsüzlük cezaları Parti bütçesinden ödenmiştir. Usulsüzlük cezalarının Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Yevmiye no	Belge türü	Alındı tarih ve no	İçerik	Tutar
24	Vergi Dairesi alındısı	23.11.2007/2400	10/2004-12/2004 dönemi usulsüzlük cezası	14
25	Vergi Dairesi alındısı	23.11.2007/2410	7/2004-9/2004 dönemi usulsüzlük cezası	12,67
26	Vergi Dairesi alındısı	23.11.2007/2420	1/2005-3/2005 dönemi usulsüzlük cezası	12,49
			Toplam	**39,16.-**

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan faiz ve diğer masraflardan parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemeleri kişisel sorumluluk kapsamında olup, söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

4- 35 nolu yevmiyede Yıldızlar Petrolden 30.12.2007 tarih ve 3 nolu yazar kasa fişi ile alınan 100.-ytl.lik akaryakıtın hangi araç için alındığının bildirilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Hangi araç için alındığı belli olmayan akaryakıtın parti bütçesinden karşılanması mümkün değildir. Dolayısıyla parti araçlarına (kiralama-mülkiyet) alınan akaryakıt haricindeki giderin parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **100**.-ytl ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2007 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, 2007 yılı içinde edindiği 3.037.054,10.-ytl tutarındaki taşınır malın Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2007 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2007 yılı kesinhesabında gösterilen 133.535.255,42.-ytl gelir, 1.483.250,67.-ytl borç, 122.470.010,79.-ytl gider, ile 14.930.758,64.-ytl kasa ve banka mevcudu devrinin Hazine'ye irad kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 2.679.610,41.-ytl. ile kesinhesapta gösterilen ve belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen 691.635,9.-ytl gider ve 1.200.-ytl gelir olmak üzere toplam **3.372.446,31.-ytl** karşılığı Parti malvarlığının, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye gelir kaydedilmesine,

7.3.2012 gününde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	

Esas Sayısı : 2008/12 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/2
Karar Günü : 7.3.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi 2007 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımıyla 16.7.2009 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2007 yılı kesinhesabının ilk incelemesi ile ilgili olarak;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2007 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Parti'nin 2007 yılı gelirleri toplamının 111.168,06 YTL, giderleri toplamının 111.953,32 YTL, yılsonu borçlarının 1.500,00 YTL olduğu ve 714,74 YTL nakit mevcudun sonraki yıla devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılı gelirleri 71.700,81 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutar 43.156,00 YTL aidat geliri, 26.660,00 YTL bağış geliri, 1.640,00 YTL faaliyet ve toplantı geliri ve 244,81 YTL önceki yıldan devreden nakitten oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin 2007 yılı gelirleri toplamı 39.467,25 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutar 16.721,00 YTL aidat geliri, 22.356,25 YTL bağış geliri, 390,00 YTL faaliyet ve toplantı gelirinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 2007 yılı giderleri 72.678,06 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutar, 36.542,35 YTL kira gideri, 4.212,63 YTL personel gideri, 9.543,37 YTL haberleşme gideri, 8.842,67 YTL ısınma, aydınlatma ve temizlik gideri, 9.482,68 YTL geçen yıldan kalan borç ödemeleri ile 4.054,56 YTL sair giderlerden oluşmaktadır.

Genel Merkezin 2008 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 522,75 YTL'dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilen dışında kalan giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Aşağıda ayrıntısı gösterilen 20,59 YTL vergi gecikme zammı parti bütçesinden ödenmiştir.

YEVMİYE NO	YEVMİYE TARİHİ	ÖDEME TÜRÜ	TUTARI	GECİKME ZAMMI
85	21.02.2007	Vergi Stopajı	911,31	20,59

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemeleri ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu tahakkuk eden gecikme zammı dolayısı ile parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkânı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Kişisel sorumluluk kapsamında olduğu halde parti bütçesinden yapılan 20,59 YTL ödemenin 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin 2007 yılı giderleri toplamı 39.275,26 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutar 20.680,00 YTL kira gideri, 7.030,10 YTL vergi, sigorta, noter gideri ile 11.565,16 YTL sair giderlerden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2008 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 191,99 YTL'dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2007 yılına ilişkin olarak, genel merkez ve il örgütleri tarafından edinilen taşınır veya taşınmaz malının bulunmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2007 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2007 yılı kesinhesabında gösterilen 111.168,06 YTL gelir, 111.953,32 YTL gider, 1.500,00 YTL borç ve 714,74 YTL nakit mevcudu devrinin Hazine'ye irad kaydedilen dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti harcaması olarak kabulü mümkün görülmeyen 20,59 YTL karşılığı parti malvarlığının, aynı Kanun'un 75. maddesi uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesine,

7.3.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	

Esas Sayısı : 2009/43 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/3
Karar Günü : 7.3.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi 2008 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasına geçilmesine oybirliğiyle" karar verildi.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2008 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgeler incelendiğinde; önceki yıl kesinhesabında 2008 yılına devredilen 1.500,00 YTL borç ödemesinin parti gelir-gider defterine kaydedilmediği ve kesinhesapta gösterilmediği görülmüştür.

Parti kesinhesabı düzeltildiğinde; 2007 yılı gelirleri toplamının 87.819,47 YTL, giderleri toplamının 87.528,71 YTL olduğu ve 290,76 YTL nakit mevcudun sonraki yıla devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin 2008 yılı gelirleri toplamı 67.647,11 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutar 51.146,26 YTL üye aidatları, 14.478,10 YTL bağışlar, 522,75 YTL önceki yıldan devreden nakit ile 1.500,00 YTL diğer gelirden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2008 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin 2008 yılı gelirleri toplamı 20.172,36YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutar 8.400,00 YTL üye aidat gelirleri, 11.580,37 YTL bağışlar ile 191,99 YTL önceki yıldan devreden nakitten oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi Genel Merkezinin 2008 yılı giderleri toplamı 67.380,64 YTL gösterilmiş olup, 21.800,00 YTL kira gideri, 12.350,00 YTL temsil ve ağırlama gideri ile 33.230,64 diğer giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2009 yılına devreden kasa nakit mevcudu 266,47 YTL'dir.

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Aşağıda ayrıntısı gösterilen **118,23** YTL sosyal güvenlik primi gecikme zammı parti bütçesinden ödenmiştir.

YEVMİYE NO	YEVMİYE TARİHİ	ÖDEME TÜRÜ	TUTARI	GECİKME ZAMMI
159	30.07.2008	SGK Borç	124,81	17,47
160	30.07.2008	SGK Borç	11,24	1,57
185	28.08.2008	SGK Borç	124,68	17,45
186	28.08.2008	SGK Borç	11,16	1,56
205	26.09.2008	SGK Borç	11,16	1,52
206	26.09.2008	SGK Borç	124,68	17,01
229	18.11.2008	SGK Borç	11,45	1,63
230	18.11.2008	SGK Borç	11,16	1,44
231	18.11.2008	SGK Borç	127,88	18,16
232	18.11.2008	SGK Borç	124,68	16,09
262	29.12.2008	SGK Borç	124,68	14,47
263	29.12.2008	SGK Borç	11,16	9,86
			TOPLAM	**118,23**

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmemeleri ve gerekli özeni göstermemeleri sonucu tahakkuk eden gecikme zammı dolayısı ile parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkânı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır.

Kişisel sorumluluk kapsamında olduğu halde parti bütçesinden yapılan **118,23** YTL ödemenin 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin 2008 yılı giderleri toplamı 20.148,07 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutar 13.780,00 YTL kira gideri ile 6.368,07 sair giderlerden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin sonraki yıla devreden nakit mevcudu 24,29 YTL'dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2008 yılında taşınmaz mal ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

Parti'nin, 2008 yılı içinde edindiği 3.457,30 YTL tutarında taşınır malın 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin kesinhesabında gösterilen 87.819,47 YTL gelir, 87.528,71 YTL gider ve 290,76 YTL nakit mevcudunun Hazine'ye irad kaydedilmesi istenenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti harcaması olarak kabulü mümkün görülmeyen 118,23 YTL karşılığı parti malvarlığının, aynı Kanun'un 75. maddesi uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesine,

7.3.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	

Esas Sayısı : 2011/40 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/4
Karar Günü : 24.5.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Milliyetçi ve Muhafazakar Parti'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Milliyetçi ve Muhafazakar Parti'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2010 yılı kesinhesabının Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na sunulmasına ilişkin yazı ve inceleme sonuçlarını içeren inceleme raporu, Anayasa ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2010 yılı içerisinde kurulan Milliyetçi ve Muhafazakar Parti'nin 2010 yılında herhangi bir gelir ve giderinin bulunmadığı, bu itibarla Milliyetçi ve Muhafazakar Parti'nin 2010 yılı kesinhesabının 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- PARTİ MALLARI

Milliyetçi ve Muhafazakar Parti'nin 2010 yılına ilişkin sunmuş olduğu belgeler üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2010 yılında herhangi bir

taşınmaz mal ve değeri yüz lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimininin olmadığı anlaşılmıştır.

V- SONUÇ

Milliyetçi ve Muhafazakar Parti'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

2010 yılı içerisinde kurulan Parti'nin 2010 yılında herhangi bir gelir ve giderinin bulunmadığı anlaşıldığından, Milliyetçi ve Muhafazakar Parti'nin 2010 yılı kesinhesabının eldeki bilgi ve belgelere göre, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 24.5.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN

Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN

Esas Sayısı : 2011/55 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/5
Karar Günü : 24.5.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ergenekon Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Ergenekon Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

2- Parti'nin 2010 yılı kesinhesabını, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 74. maddesinde öngörülen sürede Anayasa Mahkemesi'ne vermeyen parti sorumluları hakkında, aynı Kanun'un 111. maddesinin (b) bendi uyarınca yasal işlem yapılabilmesi için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmasına,

oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2010 yılı kesinhesabının Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na sunulmasına ilişkin yazı ve inceleme sonuçlarını içeren inceleme raporu, Anayasa ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

2010 yılı içerisinde kurulan Ergenekon Partisi'nin 2010 yılında herhangi bir gelir ve giderinin bulunmadığı, bu itibarla Ergenekon Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- PARTİ MALLARI

Ergenekon Partisi'nin 2010 yılına ilişkin sunmuş olduğu belgeler üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2010 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz lirayı aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

V- SONUÇ

Ergenekon Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

2010 yılı içerisinde kurulan Parti'nin 2010 yılında herhangi bir gelir ve giderinin bulunmadığı anlaşıldığından, Ergenekon Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının eldeki bilgi ve belgelere göre, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 24.5.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN	Üye Fulya KANTARCIOĞLU
Üye Mehmet ERTEN	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2009/30 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/6
Karar Günü : 11.7.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımıyla 11.4.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

"Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2008 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2008 yılı gelirleri toplamının 59.510,91 TL, giderleri toplamının 58.383,62 TL olduğu ve 1.127,29 TL'nin nakit mevcudu olarak 2009 yılına devrettiği görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Halkın Kurtuluş Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı gelirleri toplamı 14.944,40 TL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın 14.550,00 TL'si bağış ve 394,40 TL'si önceki yıldan devreden nakit paradan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Halkın Kurtuluş Partisi'nin il örgütlerinin 2008 yılı gelirleri toplamı 44.566,51 TL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın 37.657,73 TL'si bağış, 6.230,00 TL'si aylık aidat gelirleri, 226,00 TL'si giriş aidatı geliri ve 452,78 TL'si önceki yıldan devreden nakit paradan oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Halkın Kurtuluş Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı giderleri toplamı 14.774,14 TL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın 10.242,00 TL'si kira giderlerinden, 2.318,94 TL'si ısınma aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 1.277,95 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden ve 935,25 TL'si haberleşme giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2009 yılına devreden nakit mevcudu 170,26 TL'dir.

Halkın Kurtuluş Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Halkın Kurtuluş Partisi'nin il örgütlerinin 2008 yılı giderleri toplamı 43.609,48 TL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın 32.827,00 TL'si kira giderlerinden, 3.766,24 TL'si haberleşme giderlerinden, 144,03 TL'si kırtasiye ve büro giderlerinden, 223,23 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 191,73 TL'si taşıma giderlerinden, 165,00 TL'si bakım ve onarım giderlerinden, 6.015,75 TL'si ısınma aydınlatma ve temizlik giderlerinden, 66,50 TL'si vergi sigorta ve noter giderlerinden ve 210,00 TL'si demirbaş giderlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2009 yılına devreden nakit mevcudu 957,03 TL'dir.

Parti'nin il örgütlerinin 2008 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu görülmektedir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2008 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2008 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz TL'yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet ediniminin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Halkın Kurtuluş Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2008 yılı kesinhesabında gösterilen 59.510,91 TL geliri ve 58.383,62 TL gideri ile 1.127,29 TL nakit devrinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 11.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2009/48 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/7
Karar Günü : 11.7.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ebedi Nizam Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Ebedi Nizam Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2008 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Ebedi Nizam Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı gelirleri toplamının 14.740,00 YTL, giderleri toplamının 14.737,63 YTL olduğu ve 2,37 YTL nakit mevcudun 2009 yılına devrettiği görülmüştür.

Ebedi Nizam Partisi'nin 2008 yılında il ya da ilçe teşkilatı bulunmadığından sadece Genel Merkez gelir ve giderleri incelenmiştir.

A- Genel Merkez Gelirlerinin İncelenmesi

Ebedi Nizam Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı gelirleri toplamı 14.740,00 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı üye yıllık aidatından oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkez Giderlerinin İncelenmesi

Ebedi Nizam Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı giderleri toplamı 14.737,63 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın 2.321,75 YTL'si temsil ve ağırlama giderleri, 37,50 YTL'si kırtasiye ve büro giderleri, 704,50 YTL'si haberleşme giderleri, 9.600,00 YTL'si kira giderleri, 374,00 YTL'si bakım onarım giderleri, 1.650,20 YTL'si ısınma aydınlatma temizlik giderleri ve 49,68 YTL'si vergi sigorta noter giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezinin 2009 yılına devreden nakit mevcudu 2,37 YTL'dir.

Ebedi Nizam Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Aşağıdaki kişisel harcamaların Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Kişisel Harcamalara İlişkin Liste

Yevmiye Tarih No	Faturayı Düzenleyen	Fatura(Fiş) Tarih No	İçerik	Tutar
08.03.2008/33	Koray mağazacılık	53	Penye	10,00
09.03.2008/35	Şeref Makromarket	212	Prima Sigara	23,99 4,80
03.09.2008/119	Şeref Makromarket	0008	Sigara	6,20
19.09.2008/123	Şeref Makromarket	0065	Sigara	6,20
18.10.2008/137	Şeref Makromarket	0040	Sigara	6,20
24.10.2008/141	Kiler	0103	Sigara	6,20
28.10.2008/145	Şeref Makromarket	0031	Sigara	6,20
07.12.2008/170	Şeref Makromarket	0041	Sigara	6,20
07.12.2008/171	Şeref Makromarket	0311	Sigara Traş Bıçağı Traş Köpüğü	3,75 8,95 3,75
19.12.2008/178	Öğütler	145	Sigara	4,80
22.12.2008/182	Şeref Makromarket	281	Sigara	4,80
			Toplam:	**102,84 YTL**

Parti yetkilileri *"Genel Merkeze kuruluşa müteakip gelen partili ve gönüldaşlarımızın ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda Temsil ve Ağırlama aşamasındaki harcamaları içermektedir. Devam eden süreçte, bu konudaki temsil ve ağırlamaya yönelik ikramlara son verilmiş bulunmaktadır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Söz konusu giderlerin siyasi faaliyetin icrası nedeniyle yapılan harcamalardan olmadığı, bu giderlerin kişisel olması nedeniyle parti amacına yönelik harcama olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu nedenle **102,84** YTL'nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Ebedi Nizam Partisi'nin 2008 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2008 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL'yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Ebedi Nizam Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2008 yılı kesin hesabında gösterilen 14.740,00 YTL gelir ve 14.737,63 YTL gider ile 2,37 YTL nakit devrinin Hazine'ye irad kaydedilenler

dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- Kesinhesapta gösterilen giderlerden Parti amacına uygun ve Parti tüzelkişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 102,84 YTL karşılığı Parti malvarlığının 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye irad kaydedilmesine,

11.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2010/25 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/8
Karar Günü : 11.7.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Ebedi Nizam Partisi'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Ebedi Nizam Partisi'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2009 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Ebedi Nizam Partisi'nin 2009 yılı gelirlerinin 26.270,90 YTL, giderlerinin 26.103,44 YTL, alacaklarının 121,60 YTL olduğu ve 45,86 YTL'nin nakit mevcudu olarak 2010 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Ebedi Nizam Partisi Genel Merkezi'nin 2009 yılı gelirleri toplamı 23.600,00 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın 23.597,63 YTL'si üye yıllık aidat gelirleri ve 2,37 YTL'si geçen yıldan devreden nakit mevcudundan oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Ebedi Nizam Partisi il örgütlerinin 2009 yılı gelirleri toplamı 2.670,90 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı üye yıllık aidatı gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Ebedi Nizam Partisi Genel Merkezi'nin 2009 yılı giderleri toplamı 23.579,39 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın 2.219,37 YTL'si temsil ve ağırlama giderleri, 3.136,50 YTL'si kırtasiye ve büro giderleri, 663,02 YTL'si haberleşme giderleri, 9.300,00 YTL'si kira giderleri, 369,98 YTL'si bakım onarım giderleri, 1.877,87 YTL'si ısınma aydınlatma temizlik giderleri ve 6.012,65 YTL'si vergi sigorta noter giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezinin 2010 yılına devreden nakit mevcudu 20,61 YTL'dir.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

1- Aşağıdaki kişisel harcamaların Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Kişisel Harcamalara İlişkin Liste

Yevmiye Tarih No	Faturayı Düzenleyen	Fatura(Fiş) Tarih No	İçerik	Tutar
06.01.2009/6	Şeref Makromarket	06.01.2009/0039	Sigara	13,70
08.02.2009/16	"	08.02.2009/0207	"	4,80
09.02.2009/18	"	09.02.2009/0034	"	8,55
			Toplam:	**27,05 YTL**

Parti yetkilileri *"Genel Merkeze kuruluşa müteakip gelen partili ve gönüldaşlarımızın ihtiyaç ve talepleri doğrultusunda Temsil ve Ağırlama aşamasındaki harcamaları içermektedir. Devam eden süreçte, bu konudaki temsil ve ağırlamaya yönelik ikramlara son verilmiş bulunmaktadır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Söz konusu giderlerin siyasi faaliyetin icrası nedeniyle yapılan harcamalardan olmadığı, bu giderlerin kişisel olması nedeniyle parti amacına yönelik harcama olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu nedenle **27,05** YTL'nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- Parti görevlilerinin vergi ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan pişmanlık zammı, gecikme zammı ile usulsüzlük cezalarının Parti bütçesinden ödenme nedeni sorulmuştur.

Pişmanlık Zammı, Gecikme Zammı ve Cezalara İlişkin Liste

Yevmiye Tarih No	Pişmanlık Zammı	Gecikme Zammı	Usülsüzlük Cezası	Tutar
30.04.2009/58		3,00		3,00
29.06.2009/94	201,00			201,00
29.06.2009/95	225,00			225,00
29.06.2009/96	165,00			165,00
29.06.2009/97	135,00			135,00
29.06.2009/98	90,00			90,00
29.06.2009/99			2,33	2,33
29.06.2009/100			2,13	2,13
29.06.2009/101			2,13	2,13
29.06.2009/102			2,13	2,13
29.06.2009/103			16,67	16,67
			Toplam:	**844,39 YTL**

Parti yetkilileri *"Partimiz kuruluşu ve devamındaki dönemde, Stopaja konu ödemeler geç yapıldığından cezaya düşülmüş, bu nedenle de zamlı ve cezalı ödeme durumunda kalınmıştır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin ödemelerin zamanında yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekir. Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan pişmanlık zammı, gecikme zammı ve usulsüzlük cezalarından parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkânı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır. Bu nedenle **844,39** YTL'nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- İl Örgütleri Giderleri

Ebedi Nizam Partisi'nin il örgütünün 2009 yılı giderleri toplamı 2.645,65 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın 436,27 YTL'si temsil ağırlama giderleri, 82,50 YTL'si kırtasiye ve büro giderleri, 620,86 YTL'si haberleşme giderleri, 378,80 YTL'si kira giderleri, 808,38 YTL'si ısınma aydınlatma ve temizlik giderleri, 197,24 YTL'si vergi, sigorta, noter giderleri, 121,60 YTL'si 2010 yılına devreden alacaklardan oluşmaktadır.

İl örgütünün 2010 yılına devreden nakit mevcudu 25,25 YTL'dir.

Parti'nin il örgütünün 2009 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu görülmektedir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Ebedi Nizam Partisi'nin 2009 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2009 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL'yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Ebedi Nizam Partisi'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2009 yılı kesin hesabında gösterilen 26.270,00 YTL geliri ve 26.103,44 YTL gideri, 121,60 YTL alacakları ile 45,86 YTL nakit devrinin Hazine'ye irad kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- Kesinhesapta gösterilen giderlerden Parti amacına uygun ve Parti tüzelkişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 871,44 YTL karşılığı Parti malvarlığının 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye irad kaydedilmesine,

11.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2009/32 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/9
Karar Günü : 11.7.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2008 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2008 yılı gelirleri toplamının 26.437,31 YTL ve giderleri toplamının 26.437,31 YTL olduğu ve 2009 yılına devrinin olmadığı görülmüştür.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı gelirleri toplamı 11.377,31 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Aydınlık Türkiye Partisi'nin il örgütlerinin 2008 yılı gelirleri toplamı 15.060,00 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı giderleri toplamı 11.377,31 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2009 yılına devreden nakit mevcudu bulunmamaktadır.

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2008 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Giderleri

Aydınlık Türkiye Partisi'nin il örgütlerinin 2008 yılı giderleri toplamı 15.060,00 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

İl örgütlerinin 2009 yılına devreden nakit mevcudu bulunmamaktadır.

Parti'nin il örgütlerinin 2008 yılı kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2008 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2008 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL'yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2008 yılı kesinhesabında gösterilen 26.437,31 YTL geliri ve 26.437,31 YTL giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 11.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2010/19 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/10
Karar Günü : 11.7.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2009 yılında il örgütlerinin gelir ve gideri olmadığından dolayı, sadece Genel Merkez kesinhesabı incelenmiştir.

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2009 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Aydınlık Türkiye Partisi'nin Genel Merkezi'nin 2009 yılı gelirleri toplamının 12.096,94 YTL ve giderleri toplamının 12.096,94 YTL olduğu ve 2010 yılına devrinin olmadığı görülmüştür.

A- Genel Merkez Gelirlerinin İncelenmesi

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2009 yılı gelirleri toplamı 12.096,94 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkez Giderlerinin İncelenmesi

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2009 yılı giderleri toplamı 12.096,94 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2010 yılına devreden nakit mevcudu bulunmamaktadır.

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2009 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2009 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2009 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL'yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2009 yılı kesinhesabında gösterilen 12.096,94 YTL geliri ve 12.096,94 YTL giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı

Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 11.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2010/20 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/11
Karar Günü : 11.7.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

"Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2010 yılında il örgütlerinin gelir ve gideri olmadığından dolayı sadece Genel Merkez kesinhesabı incelenmiştir.

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2010 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde, 28.2.2010 tarihinde yapılan olağanüstü kurultayda kapanma kararı alan Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin, 2010 yılı gelirlerinin 2.901,33 YTL, giderlerinin 2.901,33 YTL olduğu ve nakit mevcudun bulunmadığı görülmüştür.

A- Genel Merkez Gelirlerinin İncelenmesi

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2010 yılı gelirleri toplamı 2.901,33 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı bağış gelirlerinden oluşmaktadır.

Genel Merkezin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B- Genel Merkez Giderlerinin İncelenmesi

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2010 yılı giderleri toplamı 2.901,33 YTL olarak gösterilmiştir.

Bu tutarın tamamı büro genel giderlerinden oluşmaktadır.

Aydınlık Türkiye Partisi Genel Merkezi'nin 2010 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2010 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, Parti'nin 2010 yılında herhangi bir taşınmaz mal ve değeri yüz YTL'yi aşan taşınır mal ve menkul kıymet edinimin olmadığı anlaşılmıştır.

IV- SONUÇ

Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

Parti'nin 2010 yılı kesinhesabında gösterilen 2.901,33 YTL geliri ve 2.901,33 YTL giderinin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, 11.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2009/38 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/12
Karar Günü : 11.7.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyet Halk Partisi 2008 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımıyla 6.4.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında,

"Cumhuriyet Halk Partisinin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

2- Parti Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan defterler ile gelir-gider belgelerinin asıllarının, Anayasa Mahkemesine verilmesi için, partiye 30 gün süre verilmesine OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2008 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Parti'nin 2008 yılı gelirleri toplamının 70.559.031,84YTL, giderleri toplamının 49.227.118,86YTL, devreden borçlarının 2.207.966YTL, devreden alacaklarının 570.951,55YTL olduğu ve 22.968.927,43YTL.nin kasa ve banka mevcudu olarak 2009 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

Parti'nin 2008 yılı kesinhesabının, Parti Meclisi'nin 6.8.2009 tarihli kararı ile kabul edilerek onaylandığı görülmüştür.

Cumhuriyet Halk Partisi 2008 yılı kesinhesabı gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu haliyle Parti'nin 2008 yılı kesinhesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin 2008 yılı gelirleri 48.306.539,85YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 862.401,53YTL.si dönem başı alacaklardan, 13.510.127,67YTL. si 2007 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan, 737YTL.si üyelerden alınan aidattan, 194YTL.si bağışlardan, 3.196.405,08YTL.si banka mevduat gelirlerinden, 10.251.624,03YTL.si belediye başkan aday adayı gelirlerinden, 20.471.032YTL.si Hazine yardımından, 14.018,54YTL.si çeşitli gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkez'in 2008 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin 2008 yılı gelirleri 22.252.491,99YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 358.919,50YTL.si dönem başı alacaklardan, 1.426.646,97YTL.si 2007 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan, 845.928,86YTL.si üyelerden alınan aidattan, 4.623.691,59YTL.si bağışlardan, 11.834,63YTL.si yayın gelirlerinden, 2.207.902,40YTL.si faaliyet gelirlerinden, 288.454YTL.si mal varlığı gelirlerinden, 70.834,04YTL.si banka mevduat gelirlerinden, 12.418.280YTL.si Genel Merkez yardımından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 2008 yılı giderleri 28.560.410,46YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 546.836,98YTL.si dönem başı borçlar, 3.818.315,09YTL.si personel giderleri, 3.656.593,75YTL.si yönetim giderleri, 3.289.004,46YTL.si seçim tanıtım propaganda giderleri, 859.938,99YTL.si demirbaş alım giderleri, 12.418.280YTL.si teşkilatlara yardım ve 3.971.441,19YTL.si diğer giderlerden oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2009 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 20.153.853,63YTL'dir.

Parti Genel Merkezi'nin 2008 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilenler dışındaki giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri "Belgelendirme" kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve "Fatura Kullanma Mecburiyeti" başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un *"Makbuz Mecburiyeti"* başlıklı 236. maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir."* denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un *"Gider Pusulası"* başlıklı 234. maddesindeki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş liraya kadar olan (2008 yılı için 52,37YTL) harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli ve kanıtlayıcı bir belgeye dayanması gerekmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinde,

"Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir"* hükümleri yer almıştır.

25 Şubat 2011 tarih ve 27857 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yayımlandığı tarih itibariyle yürürlüğe girdiğinden ve geçici maddelerde yargılanmamış siyasi parti hesaplarında değiştirilen hükümlerin uygulanacağına dair düzenlemede yapılmadığından dolayı bu tarihten önceki denetim ve yargılamada değişiklikten önceki hükümler uygulanacaktır.

1- Aşağıdaki tabloda belirtilen ve kişiler adına veya isimsiz olarak düzenlenen otobüs ve uçak biletlerine ait seyahat giderlerinin parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Seyahat Giderlerine Ait Tablo

Yevmiye tarih ve No	Yolcunun Adı Soyadı	Türü	Tutarı
31.1.2008/12	Cevdet Selvi	2 adet uçak bileti	247
" "	Mahmut Yıldız	2 adet uçak bileti	347
10.2.2008/16	İsimsiz	2 adet otobüs bileti	50
" "	Bahattin Temizer	3 adet otobüs bileti	85
" "	Elif Temizel	1 adet otobüs bileti	25
" "	İsmet Borlak	1 adet otobüs bileti	11
29.2.2008/24	Cevdet Selvi	1 adet uçak bileti	183
" "	Fatih Pala	2 adet otobüs bileti	34
" "	Bahattin Temizer	3 adet otobüs bileti	78
" "	İsmet	1 adet otobüs bileti	11
" "	Yusuf Baykan	1 adet otobüs bileti	25
" "	Mehmet Ümit	1 adet otobüs bileti	25
" "	Elif Temizer	1 adet otobüs bileti	35
" "	Osman Solmaz	1 adet otobüs bileti	18
" "	İsimsiz	2 adet otobüs bileti	50
1.3.2008/30	Cihan Sezer	1 adet otobüs bileti	18
" "	Mesut Uzun	1 adet otobüs bileti	18
" "	Alime Fen	1 adet otobüs bileti	17
" "	Mehmet Doğan	1 adet otobüs bileti	18
20.3.2008/48	Mahmut Yıldız	1 adet uçak bileti	177
15.4.2008/75	Tuba Çetin	1 adet otobüs bileti	22
" "	Ali Aytemur	1 adet otobüs bileti	18
" "	Atıf Şenlik	1 adet otobüs bileti	18
9.6.2008/143	Fatih Pala	1 adet uçak bileti	166
" "	Ersin Çıldır	1 adet uçak bileti	166
" "	Özgür Cömert	2 adet otobüs bileti	47,5
" "	Utku Yılmaz	1 adet otobüs bileti	35

" "	Mehmet Yurtsever	2 adet otobüs bileti	50
" "	Emre Çakır	2 adet otobüs bileti	45
20.6.2008/163	Rıza Kaya	3 adet otobüs bileti	36
1.9.2008/243	Erdoğan Toprak	1 adet uçak bileti	213
" "	Mehmet Ali Özpolat	1 adet uçak bileti	213
25.12.2008/381	Cevdet Selvi	1 adet uçak bileti	198

Toplam…….. 2.699,5YTL

Parti yetkilileri *"Yapılan harcamalardaki kişilerin tamamı Parti Personeli, MYK üyesi ve Gençlik kolları üyeleridir. Tamamen Parti Tüzel kişiliği adına yapılan harcamalardır. "* şeklinde cevap vermişlerdir.

Seyahat giderlerine ilişkin yapılan görevlendirme olurları sunulmamış, genel ifadeler kullanılarak cevap verilmiştir. Seyahat harcamalarının parti adına yapıldığına ilişkin bilgi ve belge bulunmadığından dolayı parti adına yapılmayan **2.699,5**YTL seyahat giderleri parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- Aşağıdaki tablolarda belirtilen kişisel harcamaların Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Tablo-1

Yevmiye tarih no	Faturayı düzenleyen	Fatura(Fiş) tarih no	İçerik	Tutar
10.1.2008/3	Joker	7.1.2008/429457	Önlük, biberon, bebek şampuanı ve kremi gibi bebek ürünleri	200,85
" "	Boyner	7.1.2008/730680	Bebek seti ve takımları	175,65
1.3.2008/30	Akyurt Devlet Hastanesi	23.2.2008/0594886	Ferhat Akbaba muayene bedeli	24
20.4.2008/77	Doğan Müzik	17.4.2008/0031	30 adet CD müzik alımı	369,9
22.4.2008/83			Merve Petek Gürbüz'ün pasaport süresinin 20.4.2013 tarihine uzatılması nedeniyle	500,3
12.5.2008/109	Gürkan tekstil	9.5.2008/008583	Havlu	20
" "	Gülcan Kaya	12.5.2008/000008	Tekel	5
15.7.2008/193			Mehmet Yurtseven, Yelda Karadağ ve Fatih Pala'nın pasaport süresinin uzatılması nedeniyle	883,5
19.9.2008/259	Yorum Ltd.Şti.	15.9.2008/656058	Kader sevinç'e ait kartvizit	265,5

21.10.2008/291	Başak Ltd.Şti.	22.9.2008/590979	500 adet kartvizit	141,6
“ “	“ “	29.9.2008/590985	2000 adet kartvizit	141,6
17.11.2008/325	“ “	21.10.2008/591039	100 adet kartvizit	188,8
31.12.2008/392	Yüksel ltd.	31.12.2008/20927	1 adet kol düğmesi	20
“ “	Carrefoursa	30.12.2008/923787	3 adet yılbaşı klasik	159
“ “	“ “	30.12.2008/199465	5 adet yılbaşı klasik	265

Toplam…… 3.095,7YTL

İlaç Ödemeleri (Tablo-2)

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Firma adı	Fiş tarih ve no	Tutar
31.1.2008/12	İlaç	İnal Eczanesi	8.12.2007/000013	44
29.2.2008/24	“ “	Tokgöz Eczanesi	22.2.2008/31	20,5
8.3.2008/34	“ “	Zeynep Mine Ecz.	8.3.2008/000003	50
13.6.2008/152	“ “	T okgöz Ecz anesi	12.6.2008/B908031	55
13.7.2008/189	“ “	Güneyce Eczanesi	12.7.2008/000001	51
18.7.2008/197	“ “	Deva eczanesi	13.7.2008/2	18
25.9.2008/264	“ “	Yeni Nil eczanesi	25.9.2008/0017	25
3.11.2008/309	“ “	Meriç Eczanesi	25.10.2008/0046	6,4

Toplam…….…..269,9YTL

Kişilere Ait Dava Giderlerine İlişkin Tablo (Tablo-3)

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
10.1.2008/3	Kemal Anadol’a ait 19.Asliye Hukuktaki 2006/443 sayılı dosyaya ait 38YTL giderin Parti tarafından karşılanması,	38
“ “	Kemal Anadol’a ait 4 adet vekalet pulunun Parti tarafından karşılanması,	13,2
“ “	Kemal Anadol’a ait 19.Asliye Hukuktaki 2006/443 sayılı dosyaya ait 20YTL PTT giderinin Parti tarafından karşılanması,	20
10.2.2008/16	Kemal Anadol’a ait 22.Asliye Hukuktaki 2006/442 sayılı dosyaya ait 29YTL kitap giderinin Parti tarafından karşılanması,	29
2.4.2008/63	Kemal Anadol’a ait 19.Asliye Hukuktaki 2006/443 sayılı dosyaya ait 64,5YTL temyiz posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	64,5
“ “	Kemal Anadol’a ait 26.Asliye Hukuktaki 2006/473 sayılı dosyaya ait 49,5YTL temyiz posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	49,5
“ “	Önder Sav’a ait 25.Asliye Hukuktaki 2008/70 sayılı dosyaya ait 9YTL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	9
31.5.2008/134	Şişli 3.İcra 2008/10997 nolu dosya Eşref Erdem adına gönderilen	756
30.6.2008/174	Halk Tv vekalet pulu ile Ceza Mhk.2008/221 nolu dosya gideri	22,3
31.7.2008/209	Kemal Anadol’a ait 11.Asliye Hukuktaki 2006/463 sayılı dosyaya ait 14,5YTL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	14,5
“ “	Kemal Anadol’a ait 11.Asliye Hukuktaki 2006/463 sayılı dosyaya ait 60YTL temyiz posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	60

" "	Kemal Anadol'a ait 11.Asliye Hukuktaki 2006/463 sayılı dosyaya ait 127,6YTL temyiz karar harcının Parti tarafından karşılanması,	127,6
" "	Önder Sav'a ait Bakırköy 7.Asliye Hukuktaki 2008/197 sayılı dosyaya ait 43,5YTL posta ve diğer giderinin Parti tarafından karşılanması,	43,5
7.10.2006/276	Kemal Kılıçdaroğlu'na ait 4.Asliye Hukuktaki 2008/329 sayılı dosyaya ait 9YTL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	9
" "	Önder Sav'a ait Bakırköy Asliye Hukuktaki 2008/197 sayılı dosyaya ait 7,95YTL posta ve baro pulu giderinin Parti tarafından karşılanması,	7,95
" "	Önder Sav'a ait 25.Asliye Hukuktaki 2008/70 sayılı dosyaya ait 6,5YTL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	6,5
" "	Önder Sav'a ait 25.Asliye Hukuktaki 2008/70 sayılı dosyaya ait 195YTL Temyiz karar harcı ile Temyize başvuru harcının Parti tarafından karşılanması,	195
" "	Kemal Kılıçdaroğlu'na ait 4.Asliye Hukuktaki 2008/329 sayılı dosyaya ait 30 YTL fotokopi giderinin Parti tarafından karşılanması,	30
" "	Önder Sav'a ait 24,15YTL baro pulu giderinin Parti tarafından karşılanması,	24,15
" "	Önder Sav'a ait 25.Asliye Hukuktaki 2008/70 sayılı dosyaya ait 30YTL Temyiz posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	30
31.10.2006/306	Kemal Kılıçdaroğlu'na ait 4.Asliye Hukuktaki 2008/329 sayılı dosyaya ait 7YTL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	7
" "	Kemal Kılıçdaroğlu'na ait İstanbul 8.Asliye Hukuktaki 2008/227 sayılı dosyaya ait 12YTL posta, 3,45YTL vekalet pulu, 2,3YTL vekalet harç giderinin Parti tarafından karşılanması,	17,75
31.12.2008/392	Önder Sav'a ait Bakırköy 7.Asliye Hukuktaki 2008/197 sayılı dosyaya ait 29YTL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	29

Toplam…….....1.603,45YTL

Parti yetkilileri "*Yukarıdaki ilaç ödemeleri personelin ve gençlik kollarının dış görevleri sırasında aldıkları ağrı kesici vs. rahatsızlıklarında kullandıkları ve Genel Merkez ecza dolabına bırakılan ilaçlardır.*" şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri sadece ilaç ödemelerine ilişkin cevap vermişlerdir.

Söz konusu giderler parti tarafından karşılanacak yönetim gideri olmadığı gibi, siyasi faaliyetin icrası nedeniyle yapılan harcamalardan olmadığı ve bu giderlerin kişisel olması nedeniyle parti amacına yönelik harcama olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu nedenle **4.969,05**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

3- Tabloda belirtilen ödemelerin Parti bütçesinden yapılma nedeni sorulmuştur.

Tablo-1

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
15.5.2008/110	Petek Gürbüz'ün Lübnan'da tek otelde kaldığı, Bristol otele 24.4.2008 girip 27.4.2008 tarihinde çıktığı, faturanın 27.4.2008 tarih ve 123597 numarası ile 312,72YTL olduğu anlaşılmıştır. Otelin düzenlediği alındı fatura gibi kabul edilerek ayrıca 364,63YTL gider yazılmıştır. 364,63YTL.ye ilişkin fatura olmadığı halde bu tutarın Parti bütçesinden karşılanma nedeni,	364,63
31.12.2008/392	Şahin Mengü tarafından sunulan belgelerin toplamı 1.764,7YTL iken 2.035,2YTL gider yazılma nedeni	270,5
20.3.2008/46	RC Ltd.şirketinin 13.2.2008/158149 nolu faturası 308,05YTL olduğu halde 608,05YTL gider yazılmıştır.	300

Toplam……935,13YTL

Tablo-2

Yevmiye tarih no	Faturayı düzenleyen	Fatura(Fiş) tarih no	İçerik	Tutar
10.10.2008/279	Denizatı Pastanesi	26.9.2008/015149	Parti merkezi çalışanları için 165 adet 1 kg madlen çikolata alınması	3.300
18.12.2008/371	Cakeland Özbekler ltd.şti.	15.12.2008/724030	Parti merkezi çalışanları için 165 adet 1 kg madlen çikolata alınması	3.024

Toplam……..……..6.324YTL

Tablo-3

Yevmiye tarih ve no	Firma	Fatura tarih ve no	Açıklama	Tutar
29.12.2008/383	Kemal Tanca	29.12.2008/237647	1 çift ayakkabı	180
" "	Yıldızay Tekstil	29.12.2008/001151	4 yelek,4 pantolon	540
31.12.2008/392	Pierre Cardin	30.12.2008/0510773	4 adet gömlek	267

Gönderilen Çiçeklerle İlgili Tablo (Tablo-4)

Yevmiye tarih ve no	Firma	Fatura tarih ve no	Açıklama	Tutar
3.12.2008/358	Jest çiçekcilik	17.11.2008/755777	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak ve çelenk	684
" "	" "	17.11.2008/755778	" "	195
18.12.2008/370	" "	15.12.2008/755783	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak ve süs bitkisi	431
" "	" "	15.12.2008/755784	CHP personeli tarafından gönderilen duvak	47

Toplam……..……..1.357YTL

Parti yetkilileri "*Denizatı Pastanesi ve Cakeland Özbeklerden alınan Çikolata, Bayram ve Yılbaşında parti personeline hediye paketi olarak verilmiştir. Kemal Tanca, Yıldızay Tekstil ve Pierre Cardin'den alınan ayakkabı, yelek, pantolan ve gömlek Genel Başkanlık katında çalışan ve Genel Başkanımıza hizmet eden personellerimize alınan iş kıyafetidir. Ayrıca Mustafa Özyürek tarafından gönderilen çiçekler CHP Genel Saymanı sıfatıyla gönderilen temsil çiçekleridir.*" şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti'de genel sayman olarak görev yapan Mustafa Özyürek tarafından gönderilen çiçekler Parti'yi temsilen değil kişisel olduğundan parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Tablo-1 ve Tablo-3 toplamı olan **2.292,13**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

4- Aşağıda gösterilen harcamalar fatura aslı yerine sureti, fotokopisi, faksdan çıkan suretine dayanılarak veya belge olmadan yapılmıştır. Vergi Usul Kanunu'na göre düzenlenmiş belge aslı olmadan ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Fatura Aslı Olmadan Yapılan Giderlere Ait Tablo (Tablo 1)

Yevmiye Tarih ve No	Kimden alındığı	Belge türü	Tutar
10.1.2008/3	Efes Turizm	3.12.2007 tarihli fotokopi yolcu taşıma bileti	18
20.2.2008/21	Başkent Doğalgaz	15.2.2008 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	20.000
29.2.2008/26	Mehmet Suavi Aygan	Faks serbest meslek makbuzu var.	2.250
21.10.2008/293	Cegam Danışmanlık A.Ş.	17.10.2008/005320 nolu faks fatura	17.565,48
16.5.2008/113	Başkent Doğalgaz	Ödeme dekontu ve fatura aslı yok.	10.000
25.12.2008/381	Reis otomotiv	Belge yok	100,04

Toplam……49.933,52YTL

Vergi Usul Kanununda Belirtilen Belgeler Olmadan Yapılan Ödemelere Ait Liste (Tablo 2)

Yevmiye tarih ve nosu	Belge Türü	İçerik	Tutar
10.2.2008/16	Belge yok. Ödemeye ilişkin banka dekontu var.	Osman Kültürel'e yapılan ödeme	1.000
23.5.2008/118	Belge yok	Eser Sahillioğlu web tasarımı	2.485
27.5.2008/126	Belge yok.	06 HP 901 plakalı aracın MTV ve Trafik cezası	75,4
27.5.2008/126	Belge yok.	45 HP 123 plakalı aracın MTV ve Trafik cezası	119,25

Toplam……...……3.680YTL

CHP Gider Makbuzuyla Yapılan Harcamalar (Tablo 3)

Yevmiye No	Makbuzda imzası olan	Tarih	İçerik	Tutar
10.2.2008/16	Ahmet Polat CHP Şanlıurfa	5.2.2008	Sn.Yıldız'ın talimatıyla	60

Parti yetkilileri *"Son derece yoğun iş hacminin olduğu Partimizde evrak yoğunluğu nedeni ile istemeden bazı faturalar ya kargoda, ya firmada ya da Parti'de kaybolmaktadır. Bulunabilen bazı fatura asılları ekte sunulmuştur. Aslı kaybolan fatura muhteviyatının gider olarak kayıtlara intikali ve KDV'sinin indirimi için faturanın satıcıda kalan nüshasının satıcı veya ilgili SMMM veya YMM tarafından onaylanan fotokopileri yeterli kabul edilmeli hatta noter onayı bile aranmamalıdır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş (2008 yılı için 52,37YTL) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi

zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle fatura aslı olmaksızın veya Vergi Usul Kanunu'na uygun düzenlenmiş belge olmadan kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgeler olmadan yapılan **53.673,52**YTL tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

5- Parti'nin aşağıda isimleri yazılı kişilere herhangi bir gider belgesine dayanmaksızın ödemede bulunulma nedeni sorulmuştur.

Ödeme Yapılanlara Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Salih Tayfun Orçun	Baki Özilhan	A.Kadın Dinler	Kerem Kalenderoğlu	Serhat Hürkan	Suzan Aydemir	Zeynel Ersin Dağıstan	Bahattin Aslan	Gökhan Acar
31.1.2008/14	1.250	5.500	1.187,5	1.062,5	1.625	1.500	1.500	1.562,5	1.500
29.2.2008/27	1.250	5.625	1.187,5	1.250	1.812,5	1.500	1.500	1.562,5	1.562,5
31.3.2008/59	1.250	5.625	1.187,5	1.250	1.812,5	1.500	1.500	1.562,5	1.562,5
29.4.2008/92	1.250	5.625	1.187,5	1.250	1.812,5	1.500	1.500	1.562,5	1.562,5
30.5.2008/130	1.250	5.625	1.187,5	1.250	1.812,5	1.500	1.500	1.562,5	
Toplam	**6.250**	**28.000**	**5.937,5**	**6.062,5**	**8.875**	**7.500**	**7.500**	**7.812,5**	**6.188**

Toplam……..……..……84.125YTL

Parti yetkilileri *"Salih Tayfun Orçun, Baki Özilhan, A.Kadın Dinler, Kerem Kalenderoğlu, Serhat Hürkan, Suzan Aydemir, Zeynel Ersin Dağıstan, Bahattin Aslan ve Gökhan Acar adlı şahıslar Parti Genel Merkezimizde sözleşmeli olarak çalışan personeldir. Bu şahıslar ile ilgili olarak daha önceki yıllar için yapılan incelenme neticesinde ilgili kişilerin sözleşmeleri tarafınıza sunulmuştur."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Bu kişilere her ay dışarıya yaptırılan danışmanlık gideri adı altında ödemelerde bulunulduğu tespit edilmiştir. Parti tarafından 2006 yılı hesabında Salih Tayfun Orçun, Kerem Kalenderoğlu, Ayşe Kadın Dinler, Serhat Hürkan, Suzan Aydemir ve Z. Ersin Dağıstan'la yapılan sözleşmeler sunulmuş ve bunların dışında başka bir belge bulunmadığı söylenmiştir. Baki Özilhan'la ilgili olarak ise herhangi bir belge ibraz edilmemiştir.

Parti'nin çalışanlarına yaptığı ücret ödemesine ilişkin bordroların incelenmesinde, bu kişilerin bordroya dahil olmadıkları, dolayısıyla da partinin bu kişilerden hizmet satın aldığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle adı geçen kişilerin verdikleri hizmet karşılığında düzenli olarak aldıkları tutarlar için fatura veya serbest meslek makbuzu düzenlemeleri gerekir.

Fatura veya serbest meslek makbuzu ile belgelendirilmesi gerektiği halde tek başına geçerli bir kanıtlayıcı belge niteliği taşımayan sözleşmeye dayanarak veya sözleşmesi de olmaksızın kişilerin banka hesabına yatırılan **84.125**YTL tutarındaki giderin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilemeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

6- Toplu İş Sözleşmesine tabi olmayan kişilere Toplu İş Sözleşmesine istinaden yemek ve yol yardımı ödenme nedeni sorulmuştur.

TİS Tabi Olmayanlara Yemek ve Yol Yardımı

Adı Soyadı	31.2.2008/17 (12 2007 ve 1.. ay yemek ve yol listesi)	10.4.2008/68 (2,3/2008 yemek ve yol yardımı	20.5.2008/118 (4/2008 yemek ve yol yardımı	8.7.2008/185 (4/2008 yemek ve yol yardımı	**Toplam**
Baki Özilhan	1,34	17		54,5	72,84
Bahattin Aslan	5,39			29	34,39
Ayşe Kadın Dinler	34,13	29	94,5	91	248,63
Kerem Kalenderoğlu	204,84	167	146,5	187,5	705,84
Suzan Aydemir	290,14	229,5	150,5	170	840,14
Zeynel Ersin Dağıstan	323,35	279	139,5	376	1117,85
Salih Tayfun Orçun		8,5			8,5
Toplam	**859,19**	**730**	**531**	**908**	**3.028,19**

Parti yetkilileri *"Toplu sözleşme gereği çalıştırılan diğer personele verilen yol ve yemek ücreti bu personellerinde fazladan çalışmalarına karşılık hak ettikleri düşüncesindeyiz."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti'nin çalışanlarına yaptığı ücret ödemesine ilişkin bordroların incelenmesinde, bu kişilerin bordroya dahil olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu ödemeler bordroya dahil olan ve Toplu İş Sözleşmesine tabi olarak çalışan kişilere yapılmaktadır. Toplu İş Sözleşmesine tabi olmayan kişilere Toplu İş

Sözleşmesine istinaden yapılan **3.028,19**YTL.nin Parti ile ilişkilendirilecek bir ödeme olarak kabulü mümkün olmadığından Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

7- Parti görevlilerinin Vergi ve SSK ile ilgili yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan gecikme zammı ile para cezalarının Parti bütçesinden ödenme nedeni sorulmuştur.

Gecikme Zammı, Faiz ve Cezalara İlişkin Liste

Yevmiye tarih ve no	**Alındının Tarih ve Nosu**	**Mahiyeti**	**Tutarı**
20.1.2008/10	Alındı yok	Avcılar SSK prim gecikme cezaları	3.077,36
29.2.2008/25	Dekont	Afyon Bayat ilçe kirası, Toplam:5.167,06 Ana para:2.864, Faiz:2.303,06	2.303,06
19.3.2008/44	18.3.2008/135	Adli para cezası ve gecikme zammı	177,56
27.5.2008/126	39 adet Vergi Dairesi Alındıları	Partiye ait araçların MTV gecikme zamları	1.845,69
6.11.2008/313		Kanaltürk sözleşme DV Vergi ziya cezası	1.000
3.12.2008/358	3.12.2008/116	Kanaltürk sözleşme DV gecikme faizi	40.425

Toplam……48.828,67YTL

Parti yetkilileri *"Gecikme zammı ve cezalara ilişkin ödemeler sehven ödemesi unutulan ve süresi geçtikten sonra ödemesi yapılan masraflardır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin ödemelerin zamanında yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekir. Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan gecikme zammı, faiz ve cezalardan parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır. Bu nedenle **48.828,67**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

8- Aşağıdaki tabloda gösterilen 29.2.2008 tarih ve 26 nolu yevmiyedeki anapara ve faizin ayrı ayrı belirtilmesi ve ödemeyi kanıtlayıcı icra ilamının bir örneğinin gönderilmesi ile faiz ve diğer masrafların parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

İcra Ödemelerine Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Borcun kaynağı	Açıklama	Anapara	Faiz ve Diğer masraflar	Toplam tutar
10.2.2008/16		Şişli 3.İcra 2008/841 nolu dosya borcuna mahsuben. Ödemeye ilişkin banka dekontu var.		735	735
20.2.2008/21		Gaziantep 5.İcra Md.	1.271,41	239,59	1.511
29.2.2008/26		Gaziantep 3.İcra Md., E:2008/1121			4.580,39
29.2.2008/26		SSK Ordu –İcra borçları 15.2.2008 tarihi itibariyle 42335.052.01/18 sicil sayılı			22.815,27
21.3.2008/49		Ankara 18.İcra Müd.2008/4454 sayılı dosyası	30.849,44	4.577,22	35.426,66
16.5.2008/112		Eskişehir 3.İcra Müd. 2008/6552 nolu dosya		561,38	561,38
16.5.2008/112		Kağızman İcra Müd.2008/224 nolu dosya	5.500	390,05	5.890,05
25.11.2008/346		Ankara 10.İcra 2008/9357 nolu dosya		790	790
30.12.2008/386		Şişli 3.İcra 2008/31813 nolu dosya		688,5	688,5

Parti yetkilileri *"Öncelikle dosyalara yatırılan küçük rakamlar Parti adına açılan davalar için yapılan harç vs. gibi ödemelerdir. Yukarıdaki ödemelerin tamamı Parti, İl ve İlçe başkanlıklarımıza ait ödemelerdir. Haliyle ticari işletmelerde olduğu gibi Siyasi Partilerde de ihtilaflar olağandır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin ifade ettiği küçük rakamlarla ilgili yapılan yeniden inceleme sonucunda, bu ödemelerden sadece 10.2.2008 tarih ve 16 nolu yevmiyedeki 735YTL kabul edilmiş, diğerleriyle ilgili ise değişen herhangi bir durum bulunmamaktadır. Tablonun yeni durumu şöyle olmuştur.

İcra Ödemelerine Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Borcun kaynağı	Açıklama	Anapara	Faiz ve Diğer masraflar	Toplam tutar
20.2.2008/21		Gaziantep 5.İcra Md.	1.271,41	239,59	1.511
29.2.2008/26		Gaziantep 3.İcra Md., E: 2008/1121		4.580,39	4.580,39
29.2.2008/26		SSK Ordu –İcra borçları 15.2.2008 tarihi itibariyle 42335.052.01/18 sicil sayılı	13.991,64	8.823,63	22.815,27
21.3.2008/49		Ankara 18.İcra Müd.2008/4454 sayılı dosyası	30.849,44	4.577,22	35.426,66
16.5.2008/112		Eskişehir 3.İcra Müd. 2008/6552 nolu dosya		561,38	561,38
16.5.2008/112		Kağızman İcra Müd.2008/224 nolu dosya	5.500	390,05	5.890,05
25.11.2008/346		Ankara 10.İcra 2008/9357 nolu dosya		790	790
30.12.2008/386		Şişli 3.İcra 2008/31813 nolu dosya		688,5	688,5
Toplam				**20.650,76**	

Parti yetkililerinin ödemelerin zamanında yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekir. Aksi halde bu tedbirlerin alınmaması sonucu oluşacak faiz ve diğer masraflar parti bütçesinden ödenecektir ki bunu kabul etmek mümkün değildir.

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan faiz ve diğer masraflardan parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır. Bu nedenle **20.650,76**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

9- Emek Kuyumculuk LTD.Şirketinden alınan (Seğmenler V.D. 333 010 3369) (Altınbaş Emek Kuyumculuk LTD.ŞTİ. Seğmenler V.D. 333 010 3369) ve aşağıdaki tabloda belirtilen altın alımlarının Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Altın alımları

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Fatura tarih ve no	Tutar
20.2.2008/16	22 ayar altın alımı	9.2.2008/036276	240
7.3.2008/33	14 ayar mamül hediyelik	7.3.2008/036336	1.000
14.3.2008/41	22 ayar hediyelik altın alımı	14.3.2008/036347	260
20.4.2008/77	14 ayar mamül	19.4.2008/036395	1.100
20.5.2008/116	14 ayar mamül	14.5.2008/036439	2.000
31.5.2008/134	14 ve 22 ayar mamül	28.5.2008/036464	350
31.5.2008/134	14 ayar mamül	29.5.2008/345855	2.000
9.6.2008/143	14 ve 22 ayar mamül	6.6.2008/036479	350
20.6.2008/163	14 ayar mamül	18.6.2008/345883	1.000
" "	22 ayar mamül	18.6.2008/345886	248
30.6.2008/173	14 ayar mamül	30.6.2008/345903	2.000
7.7.2008/184	22 ayar mamül	5.7.2008/344530	2.250
15.7.2008/193	14 ayar mamül	14.7.2008/345548	1.100
31.7.2008/209	14 ayar mamül	31.7.2008/345935	1.000
" "	14 ayar mamül	1.8.2008/345937	1.000
" "	14 ayar mamül	1.8.2008/345938	1.000
1.9.2008/243	14 ayar mamül	1.9.2008/345974	120
" "	22 ayar mamül	1.9.2008/345973	230
28.9.2008/268	14 ayar mamül	26.9.2008/344653	2.000
5.11.2008/312	14 ayar mamül	5.11.2008/346026	1.000
" "	14 ayar mamül	5.11.2008/346027	1.000
" "	14 ayar mamül	5.11.2008/346028	1.000

Toplam……22.248YTL

Parti yetkilileri *"Emek kuyumculuktan alınan hediyelik altınlar Genel Başkan'ın şahsi temsili olmayıp Parti'yi temsil adına yapmış olduğu takılardır. Tıpkı temsil giderlerine kaydedilen çiçek, çelenk vs. gibi."* şeklinde cevap vermişlerdir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 3. maddesine göre siyasî partiler tüzük ve programlarında belirlenen görüşler doğrultusunda siyasî etkinlikte bulunan kuruluşlar olduklarından giderlerinin de amaçlarına uygun olmalıdır.

Muhtelif cins ve adette altın ve takı alınarak yapılan giderlerin, Parti'nin siyasî faaliyetleri içinde değerlendirilmesi mümkün olmadığından **22.248**YTL tutarındaki söz konusu Parti giderinin 2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

10- Parti ile Tez-Koop-İş Sendikası arasında imzalanan Toplu İş Sözleşmesine göre çalışanlara ödemeler yapılmaktadır. Toplu İş Sözleşmesinde ücretler, sosyal yardım, yol yardımı, yemek yardımı, çocuk yardımı, yılda 4

aylık ücretleri tutarında ikramiye, seçim ikramiyesi ödemeleri gibi kalemler yer almıştır. 31.12.2008 tarih ve 390 nolu yevmiye ile Toplu İş Sözleşmesinde yer almayan yeni yıl yardımı altında her bir kişiye net 75YTL olmak üzere 6.525YTL. lik ödeme yapılmıştır.

TİS'e aykırı olarak Parti bütçesinden yeni yıl yardımı ismiyle 6.525YTL ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Parti yetkilileri *"Yeni yıl yardımı veya özel günlerde çikolata alımı için mutlaka toplu iş sözleşmesinde olması gerektiği inancında değiliz kaldı ki toplu sözleşmesi olmayan siyasi partilerde var o siyasi partilerden de toplu sözleşme yapmaları istenmekte midir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Partiler çalışanları ile Toplu İş Sözleşmesi yapmak zorunda değildir. Ancak Toplu İş Sözleşmesi yapan partiler bu sözleşmeye uymak zorundadır. Yapılan Toplu İş Sözleşmesi ile gerek çalışan gerekse partiye tanınan hak ve yükümlülüklere taraflar uymak zorundadır. Parti yetkililerinin beyanlarından yapılan ödemenin Toplu İş Sözleşmesinde yer almadığı anlaşılmaktadır. Toplu İş Sözleşmesinde yer almayan yeni yıl yardımı ismiyle Parti bütçesinden yapılan **6.525**YTL ödemenin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

11- 3.4.2008 tarih ve 64 nolu yevmiyede Korutur Firmasınca düzenlenen 28.3.2008 tarih ve 028720 nolu faturanın tutarı KDV dahil 52.500YTL.dir. Firma ile yapılan sözleşmenin 5. maddesinde KDV dahil 41.000YTL ödeneceği yazıldığı halde 52.500YTL ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Parti yetkilileri *"Yaptırılan işin ve yapılan ödemenin üzerinden bir hayli süre geçmiş olması nedeni ile hatırlamamakla birlikte ilave iş yaptırılmış olması ihtimali yüksektir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri sözleşmeye aykırı ödemeyle ilgili bilgi ve belge sunmamalarının yanında belirsiz açıklamada bulunmuşlardır.

Sözleşmeye aykırı yapılan **11.500**YTL ödemenin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

12- 24.4.2008 tarih ve 84 nolu yevmiyede kameraman Mustafa Koray Polat'a 18.4.2008-27.3.2007 tarihleri arasındaki süre için (1 yıl 21 gün) 2.209,72YTL

kıdem tazminatı, 18 gün izin ücreti 491,51YTL ile 18 gün izin ücretine tekabül eden 152,31YTL yemek, 108YTL yol, 180YTL sosyal yardım ödenmiştir. Bu kişinin işten ayrılma ve bu ödemelerin yapılma nedeni,

- 31.7.2008 tarih ve 206 nolu yevmiyede Gürsel Görgülü'ye ihbar 10.099,32YTL kıdem 20.965,15YTL, izin 15.509,67YTL ve izin ile ilgili sosyal haklar (yemek, yol ve sosyal yardım) ödenmiştir. Gürsel Görgülü'nün iş akdinin fesh edilmesi ile ilgili dokümanların gönderilmesi ile 213 gün izin ücretine tekabül eden 1.810,5YTL yemek, 1.278YTL yol, 2.130YTL sosyal yardımın ödenme nedeni,

- 25.3.2008 tarih ve 51 nolu yevmiyede Gaye Ergen Didem'e 7.200,46YTL kıdem tazminatı ödenmiştir. Gaye Ergen Didem'in iş aktinin fesh nedeni ile ilgili belgelerin gönderilmesi,

istenmiştir.

Parti yetkilileri *"İşten uzaklaştırılan bu üç personelin işten uzaklaştırılması tamamen yönetimin takdiri olup sosyal hakları ödenmiştir. İzin sürelerine tekabül eden yol ve yemek masrafı ücretli izin kullanmalarından kaynaklanmaktadır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

İşçilerin kullanmayıp emekli olduğunda veya işten ayrıldığında ücretini aldıkları yıllık izin ücretine tekabül eden sosyal yardımların ödenip ödenemeyeceği hususu incelenmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 57. maddesinde,

"İşveren, yıllık ücretli iznini kullanan her işçiye, yıllık izin dönemine ilişkin ücretini ilgili işçinin izine başlamasından önce peşin olarak ödemek veya avans olarak vermek zorundadır.

Bu ücretin hesabında 50 nci madde hükmü uygulanır.

Günlük, haftalık veya aylık olarak belirli bir ücrete dayanmayıp da akort, komisyon ücreti, kâra katılma ve yüzde usulü ücret gibi belirli olmayan süre ve tutar üzerinden ücret alan işçinin izin süresi için verilecek ücret, son bir yıllık süre içinde kazandığı ücretin fiili olarak çalıştığı günlere bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama üzerinden hesaplanır.

Ancak, son bir yıl içinde işçi ücretine zam yapıldığı takdirde, izin ücreti işçinin izine çıktığı ayın başı ile zammın yapıldığı tarih arasında alınan ücretin aynı süre içinde çalışılan günlere bölünmesi suretiyle hesaplanır.

Yüzde usulünün uygulandığı yerlerde bu ücret, yüzdelerden toplanan para dışında işveren tarafından ödenir."

Aynı Kanun'un 50. maddesinde,

"Fazla çalışma karşılığı olarak alınan ücretler, primler, işyerinin temelli işçisi olarak normal çalışma saatleri dışında hazırlama, tamamlama, temizleme işlerinde çalışan işçilerin bu işler için aldıkları ücretler ve sosyal yardımlar, ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri için verilen ücretlerin tespitinde hesaba katılmaz."

hükmünden yıllık izin ücretinde sosyal yardımların dikkate alınmayacağı açıktır. Yani yıllık izin ücretinin hesabında asıl ücret esas alınır. Bu nedenle fazla çalışma karşılığı olarak alınan ücretler, primler, normal çalışma saatleri dışında hazırlama, tamamlama ve temizleme işlerinde çalışan işyerinin temelli işçilerin bu işler için aldıkları ücretler ve **sosyal yardımlar** yıllık izin ücretinin tespitinde dikkate alınamaz.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda **5.658,81**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

13- Parti Canca Catering ve Sini Köfte Evinden yemek alımları yapmaktadır. Parti'ye iş yapan firma çalışanlarının, gazetecilerin, Çankaya Belediye işçilerinin, Cansa Ekin firma çalışanı Bahçıvan Ağa Dönmez ve polislerin yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,

- Mehmet Güleç, Mehmet Çakırgöl ve Nilgün Hanım'ın partideki görevleri ile maaşlarını nereden aldıklarının bildirilmesi ve yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,

- Tabloda istenen bilgilerin gönderilmesi,

istenmiştir.

Yevmiye tarih no	**Faturayı düzenleyen**	**Fatura(Fiş) tarih no**	**İstenen**
6.5.2008/102	Sini Köftevi	30.4.2008/002517, Fatura tutarı: 2.531,52	586 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
3.6.2008/138	Sini Köftevi	31.5.2008/002526, Fatura tutarı: 2.531,52	586 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
15.7.2008/190	Sini Köftevi	30.6.2008/002532, Fatura tutarı: 3.939,84	912 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
5.8.2008/215	Sini Köftevi	31.7.2008/002540, Fatura tutarı: 2.890,08	669 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
4.9.2008/249	Sini Köftevi	30.8.2008/002545, Fatura tutarı: 2.881,44	667 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
" "	Sini Köftevi	30.8.2008/002547, Fatura tutarı: 1.923,48	137 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
26.9.2008/267	Sini Köftevi	24.9.2008/002549, Fatura tutarı: 1.460,16	338 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
31.12.2008/393	Sini Köftevi	30.11.2008/220761, Fatura tutarı 3.209,76	743 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
Toplam		**21.367,8YTL**	

Parti yetkilileri *"Tabloda istenen bilgilerle ilgili tek tek liste tutulmamış olup böyle bir liste söz konusu değildir. Ancak ağırlıklı olarak ücret talebi olmayan ve gönüllü olarak partiye katkı sağlayan kişilere verilen yemeklerdir (tabldot)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Emniyet Genel Müdürlüğü kadrolarında görevli her sınıf personele 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanun uyarınca yemek bedellerine istinaden her ay tayin bedeli verilmektedir. Diğer taraftan tüm giderleri Emniyet Genel Müdürlüğü'nce karşılanan polis memurlarına parti bütçesinden yemek yardımı yapılamaz.

Cansa Ekin Firmasına bahçe bakım hizmeti karşılığı her ay 1.652YTL KDV dahil ödeme yapılmıştır. Firma çalışanına ait yemeğin firma tarafından karşılanması gerekir.

Mehmet Güleç, Mehmet Çakırgöl ve Nilgün Hanım'ın partideki görevleri ile maaşlarını nereden aldıklarının bildirilmesi ve yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni sorulmasına karşın cevap verilmemiştir.

Basın mensuplarının yapacakları giderlerin kendi kuruluşları tarafından karşılanması gereken giderler olduğu dikkate alındığında, bu giderlerin Parti tarafından karşılanması olanaklı değildir.

Yemek ayrıntısı ile ilgili bilgi ve belge istenmesine karşın, böyle bir liste tutulmadığı ifade edilmiş ise de, aşağıdaki tabloda yer alan veriler fatura ekindeki listelerden çıkarılmıştır. Ayrıntısı belirtilmeyen yemek ödemeleri kabul edilmemiştir.

Parti bütçesinden ödenmemesi gereken **31.361,32**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Parti Tarafından Karşılanmaması Gereken Yemek Bedellerine İlişkin Liste

Yevmiye tarih no	Faturayı düzenleyen	Fatura(Fiş) tarih no	Parti tarafından karşılanmaması gereken	Yemek mik.xFiyat	Tutar
20.1.2008/8	Canca Catering	31.12.2007/792486 Fatura tutarı: 921,15	Mehmet Güleç: 16 Mehmet Çakırgöl: 16 Ağa Dönmez: 23 Misafir: 86 (Misafirin ayrıntısı, Pimeks firma işçisi:40, Basın:30, Çankaya belediye işçisi:3, Diğer polisler:12, Diğer firma elemanları:1) Polis:121 (Parti misafiri, stajerler ve vatandaş hariç tutulmuştur.)	262X3,38	885,56
" "	" "	30.11.2007/792480 Fatura tutarı: 2.816,63	Mehmet Güleç: 16 Mehmet Çakırgöl: 15 Ağa Dönmez: 25 Misafir: 86 (Misafirin ayrıntısı Pimeks firma işçisi:39 Basın:21 Çankaya belediye işçisi:5 Diğer polisler:81 Polis:198 Diğer firma elemanları: 8 (Parti misafirleri, gençlik kolları, stajerler hariç tutulmuştur.)	340X3,38	1.149,2
29.2.2008/25	Sini Köftevi	19.02.2008/002508 Fatura tutarı:1.408,32	Basın: 42 Pimex:28 Ağa Dönmez (Bahçıvan):13 Polis:121 (Konuk ve gençlik kolları hariçtir.)	204X4,32	881,28
10.3.2008/35	Canca Catering	14.1.2008/792489 Fatura tutarı:348,25	Mehmet Çakırgöl: 5 Mehmet Güleç: 3 Ağa Dönmez: 12 Misafir: 31 (Misafirin ayrıntısı Pimeks firma işçisi:30 Diğer firma elemanları: 1 Polis:81 (Parti misafirleri ve gençlik kolları hariç tutulmuştur.)	132X3,97	524,04

" "	Sini Köftevi	3.3.2008/002509 Fatura tutarı:2.259,36	Ağa Dönmez: 27 Misafir: 71 (Misafirin ayrıntısı Pimeks firma işçisi:16 Basın:43 Çankaya belediye işçisi:13 Polis:193 (Parti misafirleri ve gençlik kolları hariç tutulmuştur.)	291X4,32	1.257,12
15.4.2008/74	Sini Köftevi	31.3.2008/002513 Fatura tutarı:2.630,88	Ağa Dönmez: 28 Misafir: 71 (Misafirin ayrıntısı Pimeks firma işçisi:16 Basın:26 Çankaya belediye işçisi:122 Polis:186 (Parti misafirleri ve gençlik kolları hariç tutulmuştur.)	285X4,32	1.231,2
4.11.2008/310	Sini Köftevi	31.10.2008/220752 Fatura tutarı:2.920,32	Ağa Dönmez: 26 Boyacı: 21 Basın: 295 Çankaya belediye işçisi: 43 Kart İnş. İbrahim Bekar: 12 Polis:115 (Parti misafirleri, gençlik kolları ve stajerler hariç tutulmuştur.)	512X4,32	2.211,84
3.12.2008/358	Sini Köftevi	28.11.2008/220756 Fatura tutarı: 3.451,68	Ağa Dönmez: 26 Boyacı: 24 Basın:196 Çankaya belediye işçisi: 37 Kart İnş. İbrahim Bekar: 12 Polis:134 (Parti misafirleri, gençlik kolları ve stajerler hariç tutulmuştur.)	429X4,32	1.853,28

Toplam……..…9.993,52YTL

14- Gülercan Temizlik ve Güvenlik Hizmetleri Emlak Gıda Pazarlama Sanayi ve Ticaret LTD.ŞTİ (Aybars-Ayberas) ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında 23.6.2006 tarihinden itibaren 1 yıl süreyle geçerli olmak üzere (bildirimde bulunulmadıkça 1 yıl daha devam edecek) temizlik sözleşmesi imzalanmıştır.

1.1.2008 tarihinden itibaren 1.200YTL, 1.7.2008 tarihinden itibaren ise 1.320YTL kişi başı ödeme yapılmıştır. Bu tutarların nasıl bulunduğu anlaşılamamıştır.

Kişi başı ödemelerin nasıl bulunduğunun açıklanması ile Ağustos, Eylül ve Aralık 2008 aylarına ait sigorta prim bildirgesine esas sigortalı hizmet listeleri

ve SSK tahakkuk fişleri ile fazla mesailerin çalışanlara ödendiğini kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi,

istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Gülercan Temizlik Hizmetleri LTD.ŞTİ.nin Ağustos ve Eylül ücret bordroları ektedir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Sözleşmeye göre teklif fiyatı 980YTL olan tutar 1.1.2007 tarihinden itibaren 1.050YTL, 1.7.2007 tarihinden itibaren 1.200YTL, 1.1.2008 tarihinden itibaren 1.260YTL ve 1.7.2008 tarihinden itibaren 1.320YTL olmuştur. Bu tutarların nasıl bulunduğu anlaşılamamıştır.

Parti yetkilileri istenen bilgileri vermedikleri gibi artışın nasıl hesaplandığını da açıklamamışlardır.

2008 yılına ait ayrı bir sözleşmenin olup olmadığı anlaşılamadığı gibi Parti tarafından bu yıla ilişkin bir sözleşmenin olduğu yönünde bilgide verilmemiştir. Bu nedenle Parti ile firma arasında 23.6.2006 tarihinde imzalanan ve 2007 raporunda ek olarak sunulan sözleşme hükümleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Sözleşmeye göre ödenecek farka uygun hareket edilmemiştir. Sözleşmeye aykırı olarak firmaya ödenen **8.688**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Sözleşmeye Aykırı Olarak Firmaya Yapılan Ödeme Tablosu

Yevmiye tarih ve no	Fatura tarih ve no/Tutar	İçerik	Açıklama	Sözleşmeye aykırı ödeme tutarı
4.7.2008/182	30.6.2008/824533 9.416,4YTL	Ocak-Haziran 2008 fiyat farkı 22x60 Ocak-Haziran 2008 fiyat farkı 1x60	60-28,548 = 31,452x22 = 691,944x6=4.151,66+31,452 = 4,183,11x1,18 KDV=4.936	4.936
5.8.2008/215	31.7.2008/824539 46.270,46 YTL	Temmuz ayı temizlik bedeli.23x1.320=30.360 Ek temizlik hizmet bedeli..8.852,25	23x23,04=529,92x1,18 KDV= 625,30 firmaya fazla ödenen	625,30
8.9.2008/251	31.8.2008/824546 49.327,25 YTL	Ağustos ayı temizlik bedeli.23x1.320=30.360 Ek temizlik hizmet bedeli..11.442,75	23x23,04=529,92x1,18KDV= 625,30 firmaya fazla ödenen	625,30
26.9.2008/266	25.9.2008/824547 49.327,25 YTL	Eylül ayı temizlik bedeli.23x1.320=30.360 Ek temizlik hizmet bedeli..3.493,88	23x23,04=529,92x1,18 KDV= 625,30 firmaya fazla ödenen	625,30

4.11.2008/310	31.10.2008/824559 42.653,91YTL	Ekim ayı temizlik bedeli.23x1.320=30.360 Ek temizlik hizmet bedeli..5.787,38	23x23,04=529,92x1,18KDV= 625,30 firmaya fazla ödenen	625,30
3.12.2008/358	29.11.2008/824565 43.427,84	Kasım ayı temizlik bedeli.23x1.320=30.360 Kasım ayı fazla mesai ücreti..781 saatx8,25=6.443,25	23x23,04=529,92x1,18 KDV= 625,30 firmaya fazla ödenen	625,30
31.12.2008/390	31.12.2008/824573 YTL 44.547,36 YTL	Aralık ayı temizlik bedeli.23x1.320=30.360 Kasım ayı fazla mesai ücreti..896 saatx8,25=7.392	23x23,04=529,92x1,18 KDV= 625,30 firmaya fazla ödenen	625,30

Toplam……..…..…….…..… 8.688YTL

15- Parti güvenlik hizmetini Temag Güvenlik Koruma ve Eğitim Hizmetleri LTD. Şirketinden almıştır.

Kişi başı ücret 1.175, 1.400 ve 1.560YTL olarak ödenmiştir. Ayrıca 29.2.2008 tarih ve 26 nolu yevmiyede 1.1.2007-31.1.2008 arası 7 aylık güvenlik hizmet farkı olarak 225x22x7, 7x4.950=34.650+6.237 KDV = 40.887YTL ödenmiştir. Bu tutarların nasıl bulunduğu anlaşılamamıştır.

Kişi başı ücret ve 7 aylık güvenlik hizmet farkının nasıl bulunduğunun açıklanması ile Eylül 2008 ayına ait sigorta prim bildirgesine esas sigorta hizmet listesinin gönderilmesi,

istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Temag Güvenlik Hizmetlerinden açıklayıcı bilgiler tarafımıza verilmiş olmasına rağmen bulunamamıştır. Ancak ilgili firmadan tekraren istenmiş olup geldiğinde tarafınıza sunulacaktır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti'den *"Kişi başı ücret ve 7 aylık güvenlik hizmet farkının nasıl bulunduğunun açıklanması ile Eylül 2008 ayına ait sigorta prim bildirgesine esas sigorta hizmet listesinin gönderilmesi"* istendiği halde konu ile ilgili bilgi verilmediği gibi, ödeme yapılan 1.175, 1.400 ve 1.560YTL ile hizmet farkı olarak ödenen tutarın nasıl hesaplandığına dair açıklama da yapılmamıştır.

2008 yılına ait bir sözleşmenin olup olmadığı anlaşılamadığı gibi Parti tarafından bu yıla ilişkin bir sözleşmenin olduğu yönünde bilgide verilmemiştir. Bu nedenle Parti ile firma arasında imzalanan ve 1.9.2006 tarihinde uygulanmaya başlanan sözleşme esas alınarak aşağıdaki değerlendirme yapılmıştır.

Sözleşmenin "Birim Fiyat ve Güncelleştirilmesi Esasları" başlıklı 5. maddesinde,

"5.1- Sözleşme konusu güvenlik hizmetlerine karşılık CHP tarafından TEMAG'a ödenecek bedelin sözleşme birim fiyatı, teklif tarihi itibariyle kişi başına aylık 1.125YTL+ KDV'dir.

5.2- Sözleşme birim fiyatı, Devletin ilgili birimleri tarafından, brüt asgari ücrette yapılan değişikliklere ve sair artışlara paralel olarak sadece SSK PRİMİ ve VERGİLERE gelecek farklar güncelleştirilecektir. Güncelleştirme her asgari ücret tespitine paralel olarak gerçekleştirilecektir."

hükmüne göre sözleşmenin imzalandığı 1.9.2006 tarihinde asgari ücret SSK primi ve vergi toplamı 264,71YTL, 1.1.2007 - 30.6.2007 tarihlerinde SSK primi ve vergi toplamı 280,42YTL, 1.7.2007 - 31.12.2007 tarihlerinde SSK primi ve vergi toplamı 291,63YTL, 1.1.2008 - 30.6.2008 tarihlerinde SSK primi ve vergi toplamı 303,29YTL, 1.7.2008 - 31.12.2008 tarihlerinde SSK primi ve vergi toplamı 318,39YTL'dir. Bu bilgilere göre 1.125YTL.ye yukarıda yer alan SSK primi ve vergi toplamı rakam farkları eklenerek güncelleme yapılacaktır.

Bu bilgilere göre

- 1.1.2007-30.6.2007 tarihlerinde güncellenmiş fiyat 1.125 +15,71 (280,42-264,71) = 1.140,71YTL
- 1.7.2007-31.12.2007 tarihlerinde güncellenmiş fiyat 1.125 + 26,92 (291,63-264,71) = 1.151,92YTL
- 1.1.2008-30.6.2008 tarihlerinde güncellenmiş fiyat 1.125 + 38,58 (303,29-264,71) = 1.163,58YTL
- 1.7.2008-31.12.2008 tarihlerinde güncellenmiş fiyat 1.125 + 53,68 (318,39-264,71) = 1.178,68YTL

olacaktır. Ödemelerde sözleşme hükmüne uyulmamıştır.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda firmaya ödenen **125.794,32**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Temag LTD.ŞTİ.ne Yapılan Ödemeler Listesi

Yevmiye tarih ve no	Fatura tarih ve no	İçerik	Açıklama	Tutar
10.2.2008/17	31.1.2008/962183 30.503YTL	1.1.2008-31.1.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.175	Kişi başı ücret 1.163,58YTL iken 1.175YTLödenmiştir. 1.175-1.163,58= 11,42YTL fazladır. 11,42x22=251,24 x1,18 KDV=296,46	296,46
29.2.2008/26	29.2.2008/962195 36.344YTL	1.2.2008-29.2.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.400	Kişi başı ücret 1.163,58YTl iken 1.400YTL ödenmiştir. 1.400-1.163,58= 236,42YTL fazladır. 236,42x22= 5.201,24 x1,18 KDV= 6.137,46	6.137,46
29.2.2008/26	21.2.2008/962193	1.1.2007-31.1.2008 arası 7 aylık güvenlik hizmet farkı 225x22x7 7x4.950=34.650+6.237 KDV=40.887	2007 yılında yapılan kişi başı ödeme 1.175YTL olduğu için hizmet farkı ödenemez. Ayrıca hesaplamaya ilişkin açıklama yapılmamıştır.	40.887
2.4.2008/62	31.3.2008/962225 36.344YTL	1.3.2008-31.3.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.400	Kişi başı ücret 1.163,58YTL iken 1.400TL ödenmiştir. 1.400-1.163,58= 236,42YTL fazladır. 236,42x22= 5.201,24 x1,18 KDV= 6.137,46	6.137,46
6.5.2008/102	30.4.2008/962250 36.344YTL	1.4.2008-30.4.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.400	Kişi başı ücret 1.163,58YTL iken 1.400.-tl ödenmiştir. 1.400-1.163,58= 236,42YTL fazladır. 236,42x22= 5.201,24 x1,18 KDV= 6.137,46	6.137,46
3.6.2008/138	31.5.2008/962272 36.344YTL	1.5.2008-31.5.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.400	Kişi başı ücret 1.163,58YTL iken 1.400YTL ödenmiştir. 1.400-1.163,58= 236,42YTL fazladır. 236,42x22= 5.201,24 x1,18 KDV= 6.137,46	6.137,46
2.7.2008/179	30.6.2008/962292 36.344YTL	1.6.2008-30.6.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.400	Kişi başı ücret 1.163,58YTL iken 1.400YTL ödenmiştir. 1.400-1.163,58= 236,42YTL fazladır. 236,42x22= 5.201,24 x1,18 KDV= 6.137,46	6.137,46
5.8.2008/215	31.7.2008/962319 36.344YTL	1.7.2008-31.7.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.400	Kişi başı ücret 1.178,68YTL iken 1.400.-tl ödenmiştir. 1.400-1.178,68= 221,32YTL fazladır. 221,32x22= 4.869,04 x1,18 KDV= 5.745,46	5.745,46

8.9.2008/251	30.8.2008/962347 40.497,6YTL	1.8.2008-31.8.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.560	Kişi başı ücret 1.178,68YTL iken 1.560TL ödenmiştir. 1.560-1.178,68= 381,32YTL fazladır. 381,32x22= 8.389,04 x1,18 KDV= 9.899,06	9.899,06
" "	30.8.2008/962337	1.1.2008-30.6.2008 arası 6 aylık güvenlik asgari ücret farkı 22x170,58=3.752,76	1.1.2008-30.6.2008 arası 6 aylık güvenlik asgari ücret farkı ödemesini gerektiren bir durum söz konusu değildir.	4.428,26
19.9.2008/257	1.9.2008/962357	1.7.2008-31.7.2008 arası sözleşme farkı 22x160=3.520	1.7.2008-31.7.2008 arası sözleşme farkı ödemesini gerektiren bir durum söz konusu değildir.	4.153,6
26.9.2008/266	30.9.2008/962371 40.497,6YTL	1.9.2008-30.9.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.560	Kişi başı ücret 1.178,68YTL iken 1.560.-tl ödenmiştir. 1.560-1.178,68= 381,32YTL fazladır. 381,32x22= 8.389,04 x1,18 KDV= 9.899,06	9.899,06
4.11.2008/310	31.10.2008/962392 40.497,6YTL	1.10.2008-31.10.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.560	Kişi başı ücret 1.178,68YTL iken 1.560TL ödenmiştir. 1.560-1.178,68= 381,32YTL fazladır. 381,32x22= 8.389,04 x1,18 KDV= 9.899,06	9.899,06
2.12.2008/356	30.11.2008/962409 40.497,6YTL	1.11.2008-30.11.2008 arası güvenlik hizmet bedeli 22x1.560	Kişi başı ücret 1.178,68YTL iken 1.560TL ödenmiştir. 1.560-1.178,68= 381,32YTL fazladır. 381,32x22= 8.389,04 x1,18 KDV= 9.899,06	9.899,06

Toplam…….. 125.794,32YTL

16- Parti tarafından çeşitli firmalara yemek bedelleri ödenmiştir. Yemek bedellerinin bir kısmında içeriğe ilişkin bilgiler yer almasına karşın, bir kısmında ise açıklayıcı bilgiler yer almamıştır. İçeriği belirtilen veya belirtilmeyen yemeklere ait bilgiler tabloda belirtilmiştir. Yemek içeriği belirtilmeyenlere ilişkin açıklayıcı bilgi ve belgelerin gönderilmesi ile personele ait yemek bedelleri ile Fatih Pala'nın yaptığı yemek giderlerinin içeriği ile ilgili bilgi verilmesi ve bu giderlerin ve 06 CHP 01 plakalı araç şoförüne ait yemek giderlerinin Parti tarafından karşılanma nedeni sorulmuştur.

Yemek Faturalarına Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Firma adı	Firma Bilgileri/İçerik	Fatura tarih ve no	Tutar
10.1.2008/3	Mantar	Yıldızevler 18.sk.No:1/A Çankaya Seğmenler VD:742 005 5303	9.1.2008/0079673	400
“ “	“ “	“ “	3.1.2008/0079667	400
20.1.2008/7	Yeni Hacı Ömer Bey	Güvenlik cd.No:32/A Aşağı Ayrancı/Ankara	7.1.2008/016712	80
10.1.2008/7	Mantar		16.1.2008/0079678	425
20.1.2008/10	Şölen	Yıldız mh.4.cadde No:37 Çankaya/Ankara	7.12.2007/029557	1.600
31.1.2008/12	Mantar		29.1.2008/0079694	540
“ “	Şölen		28.1.2008/029616	360
“ “	Biber Cafe	İnkılap sokak 3/D Kızılay/Ankara	19.1.2008/006974	206
31.1.2008/14	Mantar		23.1.2008/0079687	3.000
20.2.2008/19	Mantar		20.2.2008/0079724	380
“ “	Biber Cafe		11.2.2008/006981	220
20.2.2008/21	Şölen		6.2.2008/029636	1.620
29.2.2008/24	Şölen		25.2.2008/029646	360
“ “	Ca-Ba	Ankara Tren Garı içi	26.2.2008/00608	300
“ “	Mantar		27.2.2008/0079736	340
“ “	E&B Restaurant	Yıldız Hilal mh. Çankaya/Ankara	29.2.2008/155001	630
“ “	Öz Erbil	Necatibey cd.84/15 Demirtepe/Ankara	29.1.2008/006936	540
“ “	Öz Erbil		28.1.2008/006935	540
1.3.2008/28	Konya evi	Anadolu Bulvarı 15.sk. No:21 Söğütözü/Ankara	3.3.2008/095633	100
1.3.2008/30	Öz Erbil		31.1.2008/006937	540
1.3.2008/32	Mantar		6.3.2008/0079747	480
10.3.2008/37	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.		10.3.2008/106	2.935,5
“ “	Yeşil Vadi	Kırlangıç sok.12/B GOP/Ankara	10.3.2008/029046	1.620
12.3.2008/39	Mantar		12.3.2008/008203	290
14.3.2008/41	Konya evi		14.3.2008/095665	75
14.3.2008/42	Konya evi		17.3.2008/095671	244
“ “	Biber Cafe		18.2.2008/006990	220
“ “	Mantar		19.3.2008/008206	500
25.3.2008/52	Şölen	Disiplin kuruluna verilen yemek	24.3.2008/029669	388,8
26.3.2008/54	Mantar		26.3.2008/008213	500

3.4.2008/64	Şölen		21.3.2008/029666	1.728
5.4.2008/65	Biber Cafe		5.4.2008/006993	400
10.4.2008/69	Konya evi		7.4.2008/095716	205
" "	Mantar		9.4.2008/008235	560
14.4.2008/73	Şölen		4.4.2008/029681	1.728
15.4.2008/75	Şölen	YDK yemek	14.4.2008/029686	400
" "	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.		14.4.2008/145	1.570,25
20.4.2008/77	Mantar		16.4.2008/008251	465
25.4.2008/87	Biber Cafe	19 Nisan MYK Toplantısı yemek bedeli	23.4.2008/006995	320
" "	E&B Restaurant		24.4.2008/155005	920
27.4.2008/88	E&B Restaurant		26.4.2008/155005	2.950
" "	Adanus Kebap	Hilal sk.4.cadde No:40 Çankaya	27.4.2008/020524	2.500
30.4.2008/96	Konya evi		29.4.2008/0007	50
" "	Konya evi	Şoförler odası ve diğerleri	29.4.2008/095759	800
" "	Yeni Hacı Ömer Bey		30.4.2008/016741	300
1.5.2008/99	Yeni Hacı Ömer Bey		29.4.2008/016740	5.850
6.5.2008/102	E&B Restaurant		25.4.2008/155006	2.400
10.5.2008/106	Mantar		7.5.2008/008294	580
" "	Yeni Hacı Ömer Bey	Oktay Acar yemek bedeli	9.5.2008/016743	100
16.5.2008/112	Şölen		3.5.2008/029706	2.160
20.5.2008/116	Mantar	MYK yemek	14.5.2008/008306	650
30.5.2008/129	Beyzade Ocakbaşı		2.5.2008/008938	9.500
31.5.2008/135	Mantar		21.5.2008/008310	640
" "	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Muhtelif zamanlarda verilen yemek bedeli	22.5.2008/135	3.096
" "	Şölen	YDK yemek	26.5.2008/029719	400
" "	Biber Cafe		27.5.2008/006999	350
" "	Mantar		28.5.2008/008320	560
9.6.2008/143	Mutlu Çiçek Lokantası	Erzurum mah. Dumlupınar Cad.No:8/A-C Çankaya/Ankara	7.6.2008/083885	432
11.6.2008/149	Mantar		11.6.2008/008341	300
17.6.2008/156	Malatya Pide	19 Mayıs cd.No:17/A İncirli/Ankara	17.6.2008/184219	520

18.6.2008/160	Yeni Hacı Ömer Bey		9.6.2008/000001	4.775
23.6.2008/167	Şölen	YDK yemek	23.6.2008/029741	400
27.6.2008/160	Konya evi		16.6.2008/095864	1.335
30.6.2008/173	Mantar	MYK yemek	25.6.2008/008359	650
1.7.2008/178	Yozgat Beykoz Restaurant	A.Menderes Bulv. Ayyüce Sit.Altı Yozgat	1.7.2008/5883	300
3.7.2008/181	Mantar	MYK yemek	2.7.2008/008371	485
" "	Konya evi	Mehmet Çakırgöl, Ruşen İlgün, Ersin Dağıstan	3.7.2008/096353	30
15.7.2008/191	Şölen		3.7.2008/029751	1.800
18.7.2008/197	Mantar		16.7.2008/008371	322
" "	Rest Out	Selanik caddesi 44/B Kızılay	17.7.2008/034653	450
" "	Rest Out		17.7.2008/034652	750
23.7.2008/200	Konya evi		23.7.2008/096381	350
" "	Mantar	MYK yemek	23.7.2008/008403	690
31.7.2008/209	Mantar		30.7.2008/008409	690
" "	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	14.7.2008/314	1.883,5
8.8.2008/219	Konya evi	Muhasebe Emin Bey 101, Nesrin Baytok 22,5	8.8.2008/033509	120
21.8.2008/233	Mantar		20.8.2008/008440	620
29.8.2008/240	Şölen	29.8.2008 MYK toplantı yemeği	29.8.2008/029805	400
15.9.2008/254	Konya evi		12.9.2008/033563	45
19.9.2008/259	Şölen	PM yemeği	31.8.2008/029807	2.000
20.9.2008/261	Konya evi		17.9.2008/033570	180
" "	Mantar		17.9.2008/008477	600
25.9.2008/264	Mantar	MYK yemek	24.9.2008/008487	350
6.10.2008/273	Yeni Hacı Ömer Bey		6.10.2008/000035	450
14.10.2008/283	Konya evi	Şoförler odası 130.-ytl	14.10.2008/033598	285
15.10.2008/285	Mantar		15.10.2008/008500	650
28.10.2008/302	Şölen	Disiplin kurulu yemeği	27.10.2008/029846	400
31.10.2008/306	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Muhtelif zamanlarda verilen yemek bedeli	14.10.2008/3905	1.219,75
3.11.2008/309	Fevzi Hoca	2 kez MYK toplantısı	3.11.2008/31410	320
3.11.2008/309	Aklın Hotel	Alevi Bektaşi Federasyonu için yemek	3.11.2008/179836	5.000
3.11.2008/309	Konya evi	İpek Mutlu Aktaş	3.11.2008/033633	42
4.11.2008/311	Konya evi	Murat Tali-Kazım Dağ	4.11.2008/0041	18
" "	Yeni Hacı Ömer Bey		4.11.2008/000046	70

" "	Biber Cafe	İzmir il gençlik kolları akşam yemeği 105 kişi	4.11.2008/007058	500
5.11.2008/312	Mantar	MYK yemek	5.11.2008/008516	690,05
12.11.2008/321	Mantar	MYK yemek	12.11.2008/008525	654,78
13.11.2008/322	Şimşekler Gıda	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	13.11.2008/000013	38
24.11.2008/344	Şölen	Disiplin kurulu yemeği	24.11.2008/029876	400
25.11.2008/346	Konya evi	10.kattaki 2 hizmetli personel	25.11.2008/033674	16,5
1.12.2008/354	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	1.12.2008/877	2.204,25
2.12.2008/357	Lezzet durağı	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	2.12.2008/000014	7,5
" "	Özen Pide	Ali Yurtseven yemek bedeli		15
3.12.2008/359	Lezzet durağı	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	3.12.2008/000006	37,5
15.12.2008/367	Konya evi	Genel merkez personelinin yemeği	15.12.2008/033691	750
" "	Yeni Hacı Ömer Bey		15.12.2008/000066	364
20.12.2008/373	Yıldız Kebap	Fatih Malkar yemek	19.12.2008/0032	36
20.12.2008/373	Şölen	Disiplin kurulu yemeği	19.12.2008/029897	400
29.12.2008/383	Konya evi	Murat Tali'nin yemekleri 2 adet fiş		23
" "	Kızılırmak LTD.ŞTİ.	Esat cad.No:37/21-C Çankaya-Ankara	29.12.2008/064911	3.000
31.12.2008/392	Konya evi		31.12.2008/033713	400

Fatih Pala'nın Harcamaları

Yevmiye tarih ve no	Firma adı	Firma Bilgileri	Fatura tarih ve no	Tutar
7.11.2008/317	Beytepe Anakara	Sümer sok. No:15/C Kızılay/Ankara	7.11.2008/037904	540
" "	Tuğra Ev yemekleri	Sağlık 2.sk.56/C-D Çankaya-Ankara	7.11.2008/054072	650
" "	Tavlı Piliç	İnönü mh.763.sokak No:35 Bornova/İzmir (372 kğ tavuk)	22.10.2008/051742	1.609
" "	" "	" "(339 kğ tavuk)	21.10.2008/051740	1.467,77
17.11.2008/325	Erler LTD.	İstanbul yolu 18.km Batıkent Yenimahalle-Ankara (yemek ikram bedeli 85 krş)	31.10.2008/411443	2.125
" "	" "	(yemek ikram bedeli 110 krş)	1.11.2008/411484	2.750
17.11.2008/334	Yetişir Gıda	Güvenlik cd.No:32/A 06 CHP 01 plakalı aracın şoförü 7 adet fiş		300,5

12.12.2008/366	Tavlı Piliç	521,68 kğ tavuk	31.10.2008/051745	2.112,8
29.12.2008/383	Yetişir Gıda	Güvenlik cd.No:32/A 06 CHP 01 plakalı aracın şoförü 9 adet fiş		300,5
31.12.2008/392	TBMM Personeli Yardım Sandığı	Kahve ve meşrubat bedeli	11.12.2008/1508	1.500

Parti yetkilileri *"a- Mantar, Şölen firmalarından alınan yemekler Parti Meclisi ve MYK toplantılarında alınan yemeklerdir. Diğer firmalardan alınan yemekler Parti personellerinin saat 20.00 dan sonra ki çalışmalarından dolayı verilmektedir.*

b- Fatih Pala Gençlik Kolları Başkanımız olup ilgili dönemdeki Seçim çalışmaları nedeniyle yapmış olduğu harcamalardan ibarettir.

06 CHP 01 plakalı araç Genel Başkanımızın makam aracıdır. Genel Başkanımızın Makam aracını kullandığı süre zarfında makam araca ait Makam şoförünün harcamalarıdır." şeklinde cevap vermişlerdir.

Mantar ve Şölen Kebaptan yapılan alımlar Parti Meclisi ve MYK için olduğundan kabul edilmiştir. Fatih Pala'nın harcamalarının içeriğine ilişkin bilgi verilmesi istendiği halde cevap olarak "*ilgili dönemdeki seçim çalışmaları nedeniyle yapmış olduğu harcamalardan ibarettir.*" denilmiş, bu bağlamda yapılan bir kısım harcamaların seçim çalışmalarına yönelik olduğu kabul edilmiştir.

Mantar ve Şölen Kebaptan alınan yemek haricindekiler için yeterli ve açıklayıcı bilgi ve belge sunulmaması nedeniyle bu harcamaların özel olduğu, yani Parti faaliyetiyle ilgili olmadığı kabul edilmiştir. Bu bağlamda yemek giderleri Parti tarafından karşılanmaması gerekenlere ilişkin tablo aşağıda şekilde düzenlenmiştir.

Bu giderlerin Parti tarafından karşılanmasını gerektirecek yeterli bilgi ve belge sunulmaması nedeniyle **73.694,75**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Yemek Faturalarına Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Firma adı	Firma Bilgileri/İçerik	Fatura tarih ve no	Tutar
20.1.2008/7	Yeni Hacı Ömer Bey	Güvenlik cd.No:32/A Aşağı Ayrancı/Ankara	7.1.2008/016712	80
31.1.2008/12	Biber Cafe	İnkılap sokak 3/D Kızılay/Ankara	19.1.2008/006974	206
" "	Biber Cafe		11.2.2008/006981	220
" "	Ca-Ba	Ankara Tren Garı içi	26.2.2008/00608	300
" "	E&B Restaurant	Yıldız Hilal mh. Çankaya/Ankara	29.2.2008/155001	630
" "	Öz Erbil	Necatibey cd.84/15 Demirtepe/Ankara	29.1.2008/006936	540
" "	Öz Erbil		28.1.2008/006935	540
1.3.2008/28	Konya evi	Anadolu Bulvarı 15.sk. No:21 Söğütözü/Ankara	3.3.2008/095633	100
1.3.2008/30	Öz Erbil		31.1.2008/006937	540
10.3.2008/37	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.		10.3.2008/106	2.935,5
" "	Yeşil Vadi	Kırlangıç sok.12/B GOP/Ankara	10.3.2008/029046	1.620
14.3.2008/41	Konya evi		14.3.2008/095665	75
14.3.2008/42	Konya evi		17.3.2008/095671	244
" "	Biber Cafe		18.2.2008/006990	220
5.4.2008/65	Biber Cafe		5.4.2008/006993	400
10.4.2008/69	Konya evi		7.4.2008/095716	205
" "	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.		14.4.2008/145	1.570,25
25.4.2008/87	E&B Restaurant		24.4.2008/155005	920
27.4.2008/88	E&B Restaurant		26.4.2008/155005	2.950
" "	Adanus Kebap	Hilal sk.4.cadde No:40 Çankaya	27.4.2008/020524	2.500
30.4.2008/96	Konya evi		29.4.2008/0007	50
" "	Konya evi		29.4.2008/095759	800
" "	Yeni Hacı Ömer Bey		30.4.2008/016741	300
1.5.2008/99	Yeni Hacı Ömer Bey		29.4.2008/016740	5.850
6.5.2008/102	E&B Restaurant		25.4.2008/155006	2.400
10.5.2008/106	Yeni Hacı Ömer Bey		9.5.2008/016743	100

30.5.2008/129	Beyzade Ocakbaşı		2.5.2008/008938	9.500
31.5.2008/135	Mantar		21.5.2008/008310	640
31.5.2008/135	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Muhtelif zamanlarda verilen yemek bedeli	22.5.2008/135	3.096
" "	Biber Cafe		27.5.2008/006999	350
9.6.2008/143	Mutlu Çiçek Lokantası	Erzurum mah. Dumlupınar cad.No:8/A-C Çankaya/Ankara	7.6.2008/083885	432
17.6.2008/156	Malatya Pide	19 Mayıs cd. No:17/A İncirli/Ankara	17.6.2008/184219	520
18.6.2008/160	Yeni Hacı Ömer Bey		9.6.2008/000001	4.775
27.6.2008/160	Konya evi		16.6.2008/095864	1.335
1.7.2008/178	Yozgat Beykoz Restaurant	A.Menderes Bulv. Ayyüce Sit.Altı Yozgat	1.7.2008/5883	300
3.7.2008/181	Konya evi	Mehmet Çakırgöl, Ruşen İlgün, Ersin Dağıstan	3.7.2008/096353	30
18.7.2008/197	Rest Out	Selanik caddesi 44/B Kızılay	17.7.2008/034653	450
" "	Rest Out		17.7.2008/034652	750
23.7.2008/200	Konya evi		23.7.2008/096381	350
31.7.2008/209	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	14.7.2008/314	1.883,5
8.8.2008/219	Konya evi		8.8.2008/033509	120
15.9.2008/254	Konya evi		12.9.2008/033563	45
20.9.2008/261	Konya evi		17.9.2008/033570	180
6.10.2008/273	Yeni Hacı Ömer Bey		6.10.2008/000035	450
14.10.2008/283	Konya evi		14.10.2008/033598	285
31.10.2008/306	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Muhtelif zamanlarda verilen yemek bedeli	14.10.2008/3905	1.219,75
3.11.2008/309	Aklın Hotel	Alevi Bektaşi Federasyonu için yemek	3.11.2008/179836	5.000
3.11.2008/309	Konya evi	İpek Mutlu Aktaş	3.11.2008/033633	42
4.11.2008/311	Konya evi	Murat Tali-Kazım Dağ	4.11.2008/0041	18
" "	Yeni Hacı Ömer Bey		4.11.2008/000046	70
" "	Biber Cafe		4.11.2008/007058	500
13.11.2008/322	Şimşekler Gıda		13.11.2008/000013	38
25.11.2008/346	Konya evi	10.kattaki 2 hizmetli personel	25.11.2008/033674	16,5

1.12.2008/354	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	1.12.2008/877	2.204,25
2.12.2008/357	Lezzet durağı		2.12.2008/000014	7,5
" "	Özen Pide	Ali Yurtseven yemek bedeli		15
3.12.2008/359	Lezzet durağı		3.12.2008/000006	37,5
15.12.2008/367	Konya evi	Genel merkez personelinin yemeği	15.12.2008/033691	750
" "	Yeni Hacı Ömer Bey		15.12.2008/000066	364
20.12.2008/373	Yıldız Kebap		19.12.2008/0032	36
29.12.2008/383	Konya evi			23
" "	Kızılırmak ltd.Şti.	Esat cad.No:37/21-C Çankaya-Ankara	29.12.2008/064911	3.000
31.12.2008/392	Konya evi		31.12.2008/033713	400

Toplam…….…….. 65.528,75YTL

Fatih Pala'nın Harcamaları

Yevmiye tarih ve no	Firma adı	Firma Bilgileri	Fatura tarih ve no	Tutar
7.11.2008/317	Beytepe Anakara	Sümer sok. No:15/C Kızılay/Ankara	7.11.2008/037904	540
" "	Tuğra Ev yemekleri	Sağlık 2.sk.56/C-D Çankaya-Ankara	7.11.2008/054072	650
17.11.2008/325	Erler LTD.	İstanbul yolu 18.km Batıkent Yenimahalle-Ankara (yemek ikram bedeli 85 krş)	31.10.2008/411443	2.125
" "	" "	(yemek ikram bedeli 110 krş)	1.11.2008/411484	2.750
17.11.2008/334	Yetişir Gıda	Güvenlik cd.No:32/A 06 CHP 01 plakalı aracın şoförü 7 adet fiş		300,5
29.12.2008/383	Yetişir Gıda	Güvenlik cd.No:32/A 06 CHP 01 plakalı aracın şoförü 9 adet fiş		300,5
31.12.2008/392	TBMM Personeli Yardım Sandığı	Kahve ve meşrubat bedeli	11.12.2008/1508	1.500

Toplam…….…. 8.166YTL

17- Aşağıdaki tablolarda istenen bilgilerin gönderilmesi istenmiştir.

Tablo-1

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Tutar	İstenen
20.1.2008/9	Konya Yunak kira borcu	2.350	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi, Ödeme dekontu yok.
20.1.2008/10	Varto kira borcu 2005-2007 yılları	2.470	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi, Ödeme dekontu yok.
31.1.2008/14	Kars Arpaçay 2006-2007 kira borcu	1.668	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi, Ödeme dekontu yok
" "	Kars Sarıkamış 2006-2007 kira borcu	3.153	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi, Ödeme dekontu yok
29.2.2008/25	Muş İl Başkanlığı kira borcu	1.456	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi, Ödeme dekontu yok
20.4.2008/86	Konya Kula ilçe kira bedeli	6.800	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi, Ödeme dekontu yok
16.6.2008/153	Rize Pazar ilçe Başkanlığı 2002-2007 yılları kira borcu	13.418,8	Bu rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmesinin gönderilmesi, Ödeme dekontu yok

Tablo-2

Yevmiye tarih ve no	Firma	Fatura tarih ve no	Tutar	İstenen
20.3.2008/46	Eren Bilgisayar	27.2.2008/015495	1.002,88	MSI 12.1"/2GB/120NST/T2330 bilgisayar 770 giderlere kaydedilmiş. Neden 255 demirbaşlara kaydedilmedi.
21.11.2008/341	Real	21.11.2008/564994	597	3 adet televizyon 255 Demirbaşlar yerine 770.009.005 Temsil ağırlama giderlerine kaydedilmiştir. Neden?
16.9.2008/256				Verilen ikramiyenin hesap şeklinin açıklanması.
5.12.2008/362				Yapılan ikramiye ödemesinin hesap şeklinin açıklanması.
10.9.2008/253	Holiday Inn /Germany		705	Ali Kılıç'ın 8.9.2008-9.9.2008 tarihlerinde Holiday Inn /Germany otelde yaptığı konaklamanın Parti tarafından karşılanma nedeni,
17.10.2008/287	3F Turizm LTD.ŞTİ.	12.9.2008/086680	1.439,62	Ali Kılıç'ın 12.9.2008 Ank İst Fra İst Ank uçak biletinin Parti tarafından karşılanma nedeni,

İllere Yapılan Yardımlardan Dekont veya Makbuzu Olmayanlara Ait Liste (Tablo-3)

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
10.1.2008/4	Diyarbakır'a il başkanlığına gönderilen gönderilen para ile ilgili dekont yok.	5.000
20.1.2008/8	Yalova il, Merkez, Altınova, Armutlu, Çınarcık, Çiftliköy, Termal , Aydın Didim gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
20.1.2008/9	26 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
20.1.2008/10	81 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
31.1.2008/13	6 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
31.1.2008/14	35 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
10.2.2008/17	23 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
20.2.2008/20	43 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
20.2.2008/21	Ordu, Trabzon, Şanlıurfa ve Yozgat Akdağmağdenine gönderilen paralarla ilgili dekont veya makbuz yok.	
29.2.2008/25	22 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
20.3.2008/47	37 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
26.3.2008/53	4 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
31.3.2008/57	Bingöl: 5.000, Tokat:8.000 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
11.4.2008/70	24 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
11.4.2008/71	4 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
14.4.2008/73	İstanbul Beyoğlu:5.000, Güngören:5.000,Küçükçekmece:10.000 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
15.4.2008/74	Bilecik:100.000 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
16.4.2008/76	Adana gönderilen:15.880 dekont:5.880 Farkın nedeni Erzincan gönderilen:11.260 dekont:1.260 Farkın nedeni 14 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
22.4.2008/82	25 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
30.5.2008/128	Elazığ: 27.400 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
30.5.2008/129	6 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
10.7.2008/187	Çanakkale:5.000, Çanakkale merkez:2.000, Biga: 2.000, Gelibolu: 2.000 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
30.5.2008/131	6 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
30.5.2008/133	10 ayrı yere gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
2.6.2008/137	Elazığ:3.000, Gaziantep:25.000, Hatay:40.000 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
28.10.2008/300	Van Erciş: 4.000 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
17.11.2008/330	Sivas Gürün: 2.000 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	
25.12.2008/380	Van merkez:5.000, Başkale:2.000, Çatak:2.000, Gevaş:2.000, Muradiye:3.000, Saray:3.000 gönderilen paralarla ilgili dekont yok.	

Çeşitli Ödemelerden Dekont veya Makbuzu Olmayanlara Ait Liste (Tablo-4)

Yevmiye tarih ve no	Açıklama
31.1.2008/13	SSK ve Gelir vergisi ödemelerine ait ödeme dekontları yok
31.1.2008/14	Elektrik: 25.027,44 Telefon: 35.550,66 Otomatik ödeme. Faturalar yok
29.2.2008/25	SSK ve Gelir vergisi ödemelerine ait ödeme dekontları yok
29.2.2008/27	Elektrik: 26.405,24 Telefon: 42.000,45, Su: 2.794,37 Otomatik ödeme. Faturalar yok
31.3.2008/58	Elektrik: 28.707,56 Telefon: 25.835,05 Otomatik ödeme. Faturalar yok
20.4.2008/79	Avrupa Sosyalist İnt. Ödenen 6.799,29 ile 52.011,96.-ytl.ye ait dekontlar yok.
28.4.2008/89	SSK ve Gelir vergisi ödemelerine ait ödeme dekontları yok
30.4.2008/95	Elektrik: 16.166,29 Telefon: 37.711,31, Su: 2.210,08 Otomatik ödeme. Faturalar yok
26.5.2008/122	SSK ve Gelir vergisi ödemelerine ait ödeme dekontları yok
30.5.2008/132	Elektrik: 18.635,04 Telefon: 33.688,35, Su: 1.858,18 Otomatik ödeme. Faturalar yok
26.6.2008/169	SSK ve Gelir vergisi ödemelerine ait ödeme dekontları yok
30.6.2008/171	Elektrik: 17.596,08 Telefon: 51.034,8 Otomatik ödeme. Faturalar yok
31.7.2008/208	Elektrik: 50.864,48 Telefon: 50.864,48, Su: 2.371,6 Otomatik ödeme. Faturalar yok
30.8.2008/240	Elektrik: 27.810,77 Telefon: 53.686,53, Su:1.940,51 Otomatik ödeme. Faturalar yok
30.9.2008/270	Elektrik: 36.227,01 Telefon:24.622,1, Su:1.940,51 Otomatik ödeme. Faturalar yok
31.10.2008/305	Elektrik: 19.686,52 Telefon:35.654,93, Su:3.294,9 Otomatik ödeme. Faturalar yok
25.11.2008/345	SSK ve Gelir vergisi ödemelerine ait ödeme dekontları yok
24.12.2008/377	SSK ve Gelir vergisi ödemelerine ait ödeme dekontları yok
31.12.2008/391	Elektrik: 23.268,34 Telefon:17.322,4, Su:7.142,21 Otomatik ödeme. Faturalar yok

Parti yetkilileri *"2008 yılına ait çeşitli dönemlere ait elektrik, su ve telefon fatura asılları istenmektedir. Bahsi geçen kalemler otomatik ödeme kapsamında bulunmaktadır. Taktir edilirse herhangi bir döneme ait telefon faturalı, elektrik ve su faturaları ise ASKİ ve Elektrik idaresinden alınarak tarafınıza takdim edilebilir. İl ve İlçe örgütlerine gönderilen yardımlarla ilgili dekont yerine banka hesap ekstreleri sunulmuştur. (Ek-5)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri Tablo-1'e ilişkin cevap vermemişlerdir. Rakamın nasıl bulunduğunu gösteren kira tahakkuk cetveli ile kira sözleşmelerinin gönderilmesi istendiği halde gönderilmemiştir. İstenen bilgilerin verilmemesi nedeniyle yapılan giderlerin Parti tarafından karşılanmasını gerektirecek nitelikte görülmediğinden **31.315,8**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Tablo-1

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Tutar
20.1.2008/9	Konya Yunak kira borcu	2.350
20.1.2008/10	Varto kira borcu 2005-2007 yılları	2.470
31.1.2008/14	Kars Arpaçay 2006-2007 kira borcu	1.668
" "	Kars Sarıkamış 2006-2007 kira borcu	3.153
29.2.2008/25	Muş İl Başkanlığı kira borcu	1.456
20.4.2008/86	Konya Kula ilçe kira bedeli	6.800
16.6.2008/153	Rize Pazar ilçe Başkanlığı 2002-2007 yılları kira borcu	13.418,8
	Toplam……..… 31.315,8YTL	

Tablo-2 de belirtilen ve giderlere kaydedilen bilgisayar ve televizyonların demirbaşlara kaydedilmesini sağlamak için Parti'nin uyarılması gerekir.

18- Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. (Hitit V.D.456 035 2002) ile Cumhuriyet Halk Partisi arasında imzalanan sözleşmenin ve söz konusu şirketin yaptığı hizmetler karşılığında Parti'ye verdiği dokümanların (cd, materyal vb.) gönderilmesi,

- Halk TV'nin Parti'ye ne tür hizmet verdiğinin kanıtlayıcı belgelerle açıklanması,

- Faturalarda belirtilen ile Canlı yayın- Prodüksiyon ve link tahsisi bedeli bedelinin ne olduğunun açıklanması,

- Cumhuriyet Halk Partisi çalışanlarından Halk TV'de görevi olanların bildirilmesi,

istenmiştir.

Parti yetkilileri *"11.06.2008 tarihli o dönem Genel Sekreter olarak yönetici olan Önder SAV imzalı açıklama 2007 Yılı Kesin Hesap incelemesinde tarafınıza verilmiştir. CD'lerde ektedir, verilen hizmetin içeriği ekteki CD'lerden anlaşılmaktadır. 2007 yılında verilen yazımızda uydu kira bedeli ile canlı yayın bedelinin ne olduğu açıklanmıştır. 11.06.2008 tarih ve imzalı bu bilgi 2006 ve 2007 yılı ile ilgili olarakta daha önce Mahkeme'nize sunulmuştu.*

Cumhuriyet Halk Partisi çalışanlarından Halk TV'de görevli personel yoktur." şeklinde cevap vermişlerdir.

Halk TV Tarafından Parti Adına Düzenlenen Faturaların Dökümü

Yevmiye tarih ve no	Fatura tarih ve no	Fatura içeriği	Tutarı
31.1.2008/13	31.1.2008/951882	Canlı yayın bedeli	118.000
29.2.2008/26	29.2.2008/951883	Canlı yayın bedeli	94.400
30.4.2008/94	30.4.2008/951884	Canlı yayın bedeli	162.840
31.5.2008/136	31.5.2008/951885	Canlı yayın bedeli	236.000
4.7.2008/182	30.6.2008/951886	Canlı yayın bedeli	310.000
31.7.2008/206	31.7.2008/951887	Prodüksiyon ve canlı yayın bedeli ve link tahsisi	472.000
5.8.2008/215	5.8.2008/951888	Canlı yayın- Prodüksiyon ve link tahsisi bedeli	283.200
16.9.2008/255	10.9.2008/951889	Canlı yayın bedeli	118.000
10.10.2008/279	10.10.2008/951890	Canlı yayın bedeli	118.000
7.11.2008/315	5.11.2008/951891	Canlı yayın bedeli	151.040
31.12.2008/390	31.12.2008/951892	Canlı yayın bedeli	259.600
		Toplam……	**2.323.080YTL**

Parti yetkililerinin verdikleri cevap ekinde yer alan Genel Sekreter Önder Sav imzalı 11.6.2008 tarihli yazıda, Halk TV'den Parti'nin TBMM grup toplantılarını canlı yayınlanması ve görüntülerin uydu üzerinden diğer televizyonlara ulaştırılması, Parti Genel Başkanı'nın katıldığı tüm mitinglerin bütün televizyonlara logosuz ve şifresiz ulaştırılması ve yayınlarının sağlanması, Genel Başkan'ın katıldığı tüm yurtiçi ve yurtdışı etkinliklerin gerek canlı yayın biçiminde tüm televizyonlara ulaştırılması gerekse bant yayın biçiminde yayınlanması, Parti Genel Merkez yöneticilerinin önemli toplantı, konferans ve etkinliklerde yaptıkları haber değeri taşıyan konuşmalarının yayınlanıp duyurulması, basın toplantılarının canlı yayınlanması görüntülerin Türkiye'den ve yurtdışından yayın yapan tüm televizyonlara ulaştırılması hizmetlerinin alındığı ifade edilmiştir.

Yazıda genel ifadelerle bir takım hizmetlerden bahsedilmiş, şirket tarafından düzenlenen faturalarda da yazıda belirtilen hizmetlere ilişkin ayrıntılı bir ifade yer almamıştır.

Halk TV tarafından düzenlenen 31.7.2008 tarih ve 951887 nolu *"Prodüksiyon ve canlı yayın bedeli ve link tahsisi"* açıklamalı 472.000YTL tutarındaki fatura ile 5.8.2008 tarih ve 951888 nolu *"Canlı yayın- Prodüksiyon ve link tahsisi bedeli"* açıklamalı 283.200YTL tutarındaki faturaların olduğu anlaşılmıştır.

Parti'nin almış olduğu hizmetlerle doğrudan ilgili olmayan ve ödeneceğine dair bir belge ile Parti'nin yetkili organlarınca alınmış herhangi bir karar

bulunmayan, Halk TV'nin kendisinin ödemekle yükümlü olduğu iki faturaya ait giderlerin Parti tarafından karşılanması uygun bulunmamıştır.

Halk TV'ye yapılan **755.200**YTL ödemenin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

19- Belediye Başkanlığı, belediye ve il genel meclis üyeliği için alınacak başvuru aidatına ilişkin Parti kararı ile başvuran ve aynı zamanda başvuruları kabul edilen kişilere ait isim listelerinin gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"2008 yılı içerisinde Belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclis üyeliği için alınacak başvuru aidatına ilişkin başvuran ve aynı zamanda başvuruları kabul edilen kişilere ait isim listelerinin Genel Merkezde olması mümkün değildir, zira Yerel Seçimlerde adaylık başvuruları İllerde İl Başkanlıklarına İlçelerde ise İlçe başkanlıklarına yapılır. İlçe seçim kurullarının istemi üzerine dosyalar başkanlıklarca verilir. Kısacası belediye seçimleri yerel örgütler tarafından takip edilir. Ancak adaylar ödentilerini Genel Merkezin bildirdiği Banka ve o bankadaki hesabımıza yatırır. Ödenti yatıranların listesi ise ilgili yevmiye kayıtlarının ekinde mevcuttur. Ayrıca alınacak ödenti miktarları ile ilgili karar ektedir.(Ek.1)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Ek olarak gönderilen 18 Aralık 2008 tarihli MYK kararında adaylık başvurusunda bulunanlar için alınacak özel ödenti miktarı belirlenmiştir. Partiden adaylık başvurusunda bulunan ve aynı zamanda başvuruları kabul edilen kişilere ait isim listelerinin gönderilmesi istenme nedeni yatırılan veya elde edilen Parti geliri ile yatırılması gereken tutar arasında bir farklılık olup olmadığını tespit etmek içindir. Yatırılan para miktarı belli olmasına karşın yatırılması gereken tutar ile uyumlu olup olmadığı listelerin varlığıyla mümkündür. Ancak listeler gönderilmemiştir.

Parti'nin kendisinden istenen bilgileri istendiği şekliyle vermesi zorunlu olduğundan, bundan sonra bu hususa dikkat etmeleri için uyarılması gerekir.

20- 2008 yılında personele yapılan maaş ve diğer ödemelerin ilgililerin hesaplarına yatırıldığını kanıtlayan ilgili banka dekontlarının gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Parti Genel merkezimizde çalışan personellerin maaşları Vakıflar Bankası Çankaya Şubesinden ödenmektedir. Bu ödeme Talimat ile İlgili personellerin*

hesaplarına otomatik olarak aktarılmaktadır. Eğer talep edilir ise herhangi bir ayın maaş bordrosu veya herhangi bir aya ait ödeme talimatı verilir. Ancak o talimatlarda sizdeki belgeler arasında mevcuttur." şeklinde cevap vermişlerdir.

Personele yapılan maaş ve diğer ödemelerin ilgililerin hesaplarına yatırıldığını kanıtlayan ilgili banka dekontlarının gönderilmesi istendiği halde gönderilmemiştir. Parti talimatı parti tarafından düzenlenen tek taraflı işlemdir. Kanıtlayıcı olan belge ise paranın yatırıldığını belgeleyen dekonttur. Dekont olmadan yatırılan paranın hesaplara ne kadarının intikal edip etmediği anlaşılamaz.

Maaş ve diğer ödemelerin ilgililerin hesaplarına yatırıldığını kanıtlayan belgelerin yevmiye ekinde bulunmasını temin için Parti'nin uyarılması gerekir.

21- 25.12.2008 tarih ve 379 nolu yevmiyede SFM LTD.Şirketine yaptırılan seçim otobüsü ses sistemine ilişkin imalatın eksiksiz olarak yapıldığına dair tutanak ile işin hangi tarihte bittiğini belirten teknik raporun bir örneğinin gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"SFM firmasına yaptırılan seçim otobüsü sisteminin tam olarak teslim alındığına dair herhangi bir belge alma zorunluluğu yoktur. Kaldı ki ilgili firmaya yaptırılan iş bir defalık olmayıp öncesinde ve sonrasında bir takım işler yaptırılmıştır. Memnuniyet olmasa öncesinde ve sonrasında yaptırılmazdı."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Yaptırılan seçim otobüsü imalatıdır. İşe ilişkin sözleşmeye göre işin bitim tarihi 3.12.2008'dir. Teslim süresini geçen her gün için 1.500 euro CHP'ye ceza ödenecektir. 050431 nolu ve 172.516TL tutarındaki fatura 19.12.2008 tarihinde düzenlenmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 231. maddesinin beşinci fıkrasında *"Fatura, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içinde düzenlenir. Bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturalar hiç düzenlenmemiş sayılır."* denilmektedir. İş bitim tarihi ile faturanın düzenlendiği tarih arasındaki tutarsızlık yani 10 günlük fark nedeniyle seçim otobüsü ses sistemine ilişkin imalatın eksiksiz olarak yapıldığına dair tutanak ile işin hangi tarihte bittiğini belirten teknik raporun bir örneğinin gönderilmesi istenmiştir. Ancak Parti yetkilileri istenen belgeleri vermemişlerdir. Bu durumda ya 10 gün gecikme

olduğu ya da firmanın faturayı Vergi Usul Kanunu'na uygun düzenlemediği kabul edilecektir. Parti tarafından cevap verilmemesi sağlıklı bir değerlendirme yapılmasına engel oluşturmaktadır. Parti'nin kendisinden istenen bilgileri istendiği şekliyle vermesi zorunlu olduğundan, bundan sonra bu hususa dikkat etmeleri için uyarılması gerekir.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin 2008 yılı giderleri 20.666.708,4YTL olarak gösterilmiştir.

Bunun 936.413,59YTL.si dönem başı borçlar, 2.318.999,93YTL.si personel giderleri, 8.772.493,44YTL.si yönetim giderleri, 4.495.664,56YTL.si seçim tanıtım propaganda giderleri, 2.480.187,85YTL.si demirbaş alım giderleri ve 1.662.949,03YTL.si teşkilatlara yardımlardan oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2009 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 2.815.073,80YTL.dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

İl örgütlerinden Erzurum ve Kırıkkale'nin gelir ve gider belgelerinin inceleme sonuçları aşağıdadır.

A- Erzurum İl Örgütü 2008 Yılı Hesabının İncelenmesi

Anayasa Mahkemesi'nce 1.7.2010 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında Erzurum teşkilatının 2008 yılına ait belgelerin getirtilmesine karar verilmiştir.

Parti tarafından verilen Genel Sekreter Önder Sav imzalı 3.9.2010 tarih ve 2010/4171 sayılı cevabi yazıda, *"Erzurum il örgütünün 2007 ve 2008 yılları defter ve belgeleri eski il başkanları Ersal Bakan (01/01/2007-31/07/2007) ve Nevzat Özpeker (01/08/2007-31/12/2008) tarafından teslim edilmemiş olup haklarında suç duyurusunda bulunulmuş ve yargıya intikal etmiştir. Bu nedenle Erzurum il örgütü ile ilgili belge bulunmamaktadır."* denilmiştir.

Parti tarafından sunulan iller kesin hesabının incelenmesinde Erzurum iline ait bilgilerin şu şekilde olduğu görülmüştür.

2008 Yılı Giderleri			**2008 Yılı Gelirleri**	
Personel gideri	Yönetim gideri	Tanıtım Prop.gideri	Teşkilata yapılan yardım	Genel merkez yardımı
4.845	65.923	1.922	5.400	78.090

Erzurum il örgütünün kesin hesapta görülen gider toplamı 4.845+ 65.923 + 1.922 + 5.400 = 78.090YTL'dir. Bu tutara ait hiçbir belge sunulmamıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin dördüncü fıkrasında, belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığının, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazine'ye irad kaydedileceği,

"Giderlerin Yapılmasında Usul" başlıklı 70. maddesinin ikinci fıkrasında ise, beş (2008 yılı için 52,37YTL) liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı geçen harcamaların fatura veya makbuz gibi belgelerle tevsik edilmesi zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen **78.090**YTL. tutarındaki Parti malvarlığının Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

B- Kırıkkale İl Örgütü 2008 Yılı Hesabının İncelenmesi

Anayasa Mahkemesi'nce 1.7.2010 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında Kırıkkale teşkilatının 2008 yılına ait belgelerin getirtilmesine karar verilmiştir.

Parti tarafından verilen Genel Sekreter Önder Sav imzalı 3.9.2010 tarih ve 2010/4171 sayılı cevabi yazıda, *"Kırıkkale il örgütünün 2006 yılı defter ve belgelerinin tamamı, 2007 yılı defter ve belgelerinin ise 31.7.2007 tarihine kadar olanları, ilgili dönemlerde il saymanı olan Hülya Tunç tarafından alıkonulmakta ve tarafımıza verilmemektedir. Bu konuda suç duyurusunda bulunulmuştur. 2007 yılının 1.8.2007 tarihinden sonrasına ait defter ve belgeler ile 2008 yılına ait defter ve belgeler ekte sunulmuştur."* denilmiştir.

Parti tarafından sunulan iller kesin hesabının incelenmesinde Kırıkkale iline ait bilgilerin şu şekilde olduğu görülmüştür.

Kırıkkale 2008 Yılı Giderleri **Kırıkkale 2008 Yılı Gelirleri**

Yönetim gideri	Tanıtım Prop. gideri	Teşkilata yapılan yardım	Üye aidatı	Genel merkez yardımı
28.028,59	17.452	30.170	1.785	61.030

Kırıkkale örgütünün kesinhesapta görülen gider toplamı 28.028,59 + 17.452 + 30.170 = 75.650,59YTL.dir. Belgesi sunulan 70.787,93YTL'dir. Belgesi sunulan 70.787,93YTL düşüldükten sonra kalan 75.650,59 - 70.787,93 = 4.862,66YTL belgesi sunulmayan tutardır.

Üye aidatı olarak alınan 1.785YTL ye ilişkin belge de sunulmamıştır.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin dördüncü fıkrasında, belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığının, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazine'ye irad kaydedileceği,

"Giderlerin Yapılmasında Usul" başlıklı 70. maddesinin ikinci fıkrasında ise, beş (2008 yılı için 52,37YTL) liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı geçen harcamaların fatura veya makbuz gibi belgelerle tevsik edilmesi zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen **4.862,66**YTL. tutarındaki Parti malvarlığının Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2008 yılı gelirleri arasında yer alan 1.785YTL üye aidatının belgeye dayanması gerekir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin üçüncü fıkrasında, Kanun'un 69. maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşılırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazine'ye irad kaydedilir denildiğinden, Parti'nin 2008 yılı içinde elde ettiği ve belgelendiremediği **1.785**YTL nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Parti tarafından sunulan Kırıkkale il örgütüne ait harcama belgeleri tutarı 70.787,93YTL.ye ilişkin inceleme sonuçları aşağıdadır.

1- Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen fatura, serbest meslek makbuzu vb. belgeler olmadan tutanak mukabili veya diğer şekilde ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Tutanak Karşılığı Yapılan Ödemelere Ait Liste

Yevmiye no ve tarih	Belge Türü	İçerik	Tutar
5/4.1.2008	Yarım A4 kağıdına Aliye Gündüz'den 2.000.-ytl alındığına dair Bizimkiler Pide Lahmacun salonu imzalı tutanak yazılı kağıt	Seçim zamanında il bşk. ödemediği yemek parası	2.000
10/31.1.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın ismi Ahmet Pehlivanlı olduğu imzasının bulunmadığı, teslim eden Aliye Gündüz imzalı tutanak yazılı kağıt	Kırıkkale merkez ilçe ve il başkanlığı kongresi için	800
10/10.3.2008	Yarım saman kağıdına yazılmış teslim alan Mustafa Tuncer, Nedim Hafçı imzalı tutanak	Maaşımı il saymanından aldım	120
14/11.4.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış tamir edn O.Nuri Başer, teslim eden Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Televizyon tamir ücreti olarak ödenen	30
15/15.4.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Esma Ayhan ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Temizlik maddeleri gider karşılığı yapılan	300
31/8.5.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Esma Ayhan ve Nedim Hafçı tutanak yazılı kağıt	Temizlik gideri olarak ödenen	150
40/29.5.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Murat Yurtkuran imzalı kağıt	İl ve ilçenin temizlik gideri olarak ödenen	200
42/30.5.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Nedim Hafçı imzalı kağıt	Parti binasının temizlik, bakım, onarım ve badana giderleri için ödenen	3.250
43/1.6.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Aliye Gündüz imzalı kağıt	İl ve ilçe kongrelerinde yapılan harcamalar. Kime ödendiği belli değil	4.800
49/30.6.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Nedim Hafçi imzalı kağıt	Binanın aylık temizliği için ödenen. Kime ödendiği belli değil	300

67/22.7.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın isminin ve imzasının bulunmadığı, Aliye Gündüz ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Balışeyh ilçesine bağlı Koçubaba belde belediye başkanlığınca düzenlenen şenliğe katılmak için kiralanan minibüs ve şenlikte yapılan harcamalar toplamı	1.200
69/31.7.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Nedim Hafçi imzalı kağıt	Binanın temizlik ve onarım gideri için ödenen. Kime ödendiği belli değil	300
74/11.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Ali Doğan ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Temizlik işlerine karşılık ödenen	400
75/11.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Kadir Şengül ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Kırıkkale merkez ilçe başkanlığının masraflarında kullanılmak üzere	5.000
76/11.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Ergün Güleç ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Balışeyh ilçe başkanlığının kira ödemelerinde kullanılmak üzere	2.400
77/11.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Bülent Uslu ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Bahşılı ilçe başkanlığının kira ödemelerinde kullanılmak üzere	2.400
78/11.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Ahmet Ünver ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Çelebi ilçe başkanlığının kira ödemelerinde kullanılmak üzere	4.400
79/11.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış İsmail Cayrat ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Keskin ilçe başkanlığının kira ödemelerinde kullanılmak üzere	2.300
80/11.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Tarık Kaya ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Sulakyurt ilçe başkanlığının kira ödemelerinde kullanılmak üzere	2.400
81/11.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış İbrahim Höyüktepe ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Yahşıhan ilçe başkanlığının kira ödemelerinde kullanılmak üzere	4.400
85/13.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Hayati Türkdoğan ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Karakeçili ilçe başkanlığının kira ödemelerinde kullanılmak üzere	1.200
90/14.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Esma Ayhan ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Haziran ve Temmuz 2008 aylarına ait temizleme ve bakım ücreti olarak ödenen	200

102/31.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın isminin ve imzasının bulunmadığı, Aliye Gündüz ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	29.8.2008 tarihine MKE tesislerinde meydana gelen patlamada hayatını kaybedenlerin hastane ve ev ziyaretinde adı geçenlerin yakınlarına yapılan yardım ve diğer masraflar	1.150
103/31.8.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Ali Doğan ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Temizlik işlerine karşılık ödenen	300
116/30.9.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Mustafa Özçam ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Temizlik ve bakım onarım için ödenen	300
117/30.9.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın isminin ve imzasının bulunmadığı, Aliye Gündüz ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Kırıkkale'de yerel gazetelerde partinin tanıtımı ve önemli günlerde yapılan duyurular için ilan bedeli karşılığı ödenen	2.750
122/6.10.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın isminin ve imzasının bulunmadığı, Aliye Gündüz ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Ramazan ayı ve bayramda partililerin Kırıkkale'de çeşitli ziyaretlerde fakir vatandaş ve çocuklara yapılan gıda ve muhtelif yardım karşılığı ödenen	4.500
130/19.10.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın isminin ve imzasının bulunmadığı, Aliye Gündüz ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Yerel seçim öncesi il yönetim kurulu üyelerinin çeşitli ilçe ve belde ziyaretlerinde yapılan harcamalar toplamı	400
132/25.10.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın isminin ve imzasının bulunmadığı, Aliye Gündüz ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Yerel seçim öncesi il yönetim kurulu üyelerinin çeşitli ilçe ve belde ziyaretlerinde yapılan harcamalar toplamı	425
135/30.10.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Mustafa Özçam ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Temizlik gideri olarak ödenen	150
136/4.11.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Serhan Zengin ile Duran Doğan imzalı tutanak yazılı kağıt	Elmadağ ilçe binasının açılışı için gidiş-dönüş ücreti olarak 71 DE 880 plakalı otobüse ödenen	250
137/10.11.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın isminin ve imzasının bulunmadığı, Aliye Gündüz ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	İl Başkanlığınca yapılan danışma toplantısı için salon kirası, çay, su, pasta vb.giderler için ödenen	3.000

135/30.10.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış Mustafa Özçam ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Temizlik gideri olarak ödenen	150
156/24.12.2008	Yarım A4 kağıdına yazılmış teslim alanın isminin ve imzasının bulunmadığı, Aliye Gündüz ile Nedim Hafçı imzalı tutanak yazılı kağıt	Yerel seçim öncesi aday çalışmalarında bulunulmak üzere ilçelere ve beldelere yapılan geziler için ödenen	1.750

Toplam ……...53.675YTL

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgeler olmadan yapılan **53.675**YTL tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilemeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- Telefon faturaları olmadan ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Yevmiye no ve tarih	**İçerik**	**Belge türü**	**Tutar**
3/14.2.2008	2 adet telefon faturası bulunmamaktadır.	Tahsilat makbuzu	114,5
34/9.5.2008	2 adet telefon faturası bulunmamaktadır.	Tahsilat makbuzu	57
35/9.5.2008	2 adet telefon faturası bulunmamaktadır.	Tahsilat makbuzu	86,25
58/9.7.2008-1871010943	5 adet telefon (internet) faturası bulunmamaktadır.	Tahsilat makbuzu	182,25
95/20.8.2008-349748003	1 adet telefon faturası bulunmamaktadır.	Tahsilat makbuzu	40,5
96/20.8.2008-349748002	1 adet telefon faturası bulunmamaktadır.	Tahsilat makbuzu	49,25

Toplam ……529,75YTL

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Fatura aslı olmaksızın veya Vergi Usul Kanunu'na uygun düzenlenmiş belge olmadan kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgeler olmadan yapılan **529,75**YTL tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilemeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

3- Aşağıdaki kişisel harcamaların Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Yevmiye tarih no	Faturayı düzenleyen	Fatura(Fiş) tarih no	İçerik	Tutar
12	Yeni Kandemirler Gıda LTD.ŞTİ.	22.3.2008/0068	Sigara	2,75
13	" "	5.4.2008/0070	Sigara	2,75
16	" "	16.4.2008/164	Sigara	5,5
51	" "	1.7.2008/0041	Sigara	2,75
59	" "	11.7.2008/145	Sigara	2,75
64	" "	24.7.2008/120	Sigara	2,75
70	" "	1.8.2008/160	Sigara	2,75
88	" "	18.8.2008/0040	Sigara	5,5
101	" "	30.8.2008/0005	Sigara	5,5
123	" "	9.10.2008/0063	Sigara	5,5
131	" "	22.10.2008/0015	Sigara	5,5
139	" "	6.11.2008/0004	Sigara	8,25
142	" "	16.11.2008/0015	Sigara	5,5
145	" "	27.11.2008/0026	Sigara	8,25
150	" "	6.12.2008/0011	Sigara	8,25
155	" "	21.12.2008/0090	Sigara	8,25

Toplam ……..…… 82,5YTL

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Yapılan giderlerin siyasi faaliyetin icrası nedeniyle yapılan harcamalardan olmadığı ve bu giderlerin kişisel olması nedeniyle parti amacına yönelik harcama olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu nedenle **82,5**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

4- Gecikme bedeli ve faiz ile cezaların parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Gecikme ve Faiz Bedellerine Ait Tablo

Yevmiye no/Fatura tarih ve no	İçerik	Faiz veya gecikme tutarı
28/8.5.2008-0003102	Doğalgaz ceza tutarı	9,82
29/8.5.2008-0003103	Doğalgaz ceza tutarı	1,18
52/8.7.2008-0033732	Doğalgaz ceza tutarı	1,18
54/9.7.2008-17554	Telefon gecikme bedeli	4,13
55/9.7.2008-14209	Telefon gecikme bedeli	2,22
58/9.7.2008-1871010943	Telefon (internet) gecikme bedeli	26,44
86/13.8.2008-676024	Delice ilçe kira gecikme faizi	348,6

Toplam ……393,57YTL

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan faiz, gecikme bedeli ve cezalardan parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemeler kişisel sorumluluk kapsamında olup, söz konusu **393,57**YTL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

5- Tabloda belirtilen altın alımlarının Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Altın alımları

Yevmiye tarih ve no	Firma	İçerik	Fatura tarih ve no	Tutar
60	Özyürek kuyumculuk	10 adet çeyrek altın	15.7.2008/007225	610
62	Özyürek kuyumculuk	10 adet çeyrek altın	21.7.2008/007226	610
65	Özyürek kuyumculuk	10 adet çeyrek altın	24.7.2008/007229	610
92	Uğurlu kuyumculuk	Muhtelif altın	16.8.2008/0008	108
118	Garanti kuyumculuk	Külçe altın ve işçilik	2.10.2008/000003	61
119	Sarraf Çelebi	Külçe bedeli ve işçilik	4.10.2008/000001	60

Toplam 2.059YTL

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Muhtelif cins ve adette altın ve takı alınarak yapılan giderlerin, Parti'nin siyasî faaliyetleri içinde değerlendirilmesi mümkün olmadığından **2.059**YTL tutarındaki söz konusu Parti giderinin 2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

6- Kuzey-1 Reklam LTD.ŞTİ.ne ait 72YTL tutarındaki faturanın 1 inci suretine dayanılarak ödeme yapılmıştır. Vergi Usul Kanunu'na göre düzenlenmiş fatura aslı olmadan ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgelerin aslı olmadan yapılan **72**YTL

tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilemeyeceğinden Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

7- Aşağıdaki tabloda giderleri karşılanan araçların kime ait olduğunun belirtilmesi ile bu giderlerin Parti tarafından karşılanmasını gerektirecek kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

Yevmiye tarih ve no	**Plaka no**	**Yapılan**	**Tutar**	**İstenen**
91	71 DL 325	Şenbay petrolden yapılan akaryakıt alımı	50	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
106	06 BA 5464	Setencioğlu'ndan yapılan akaryakıt alımı	40	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
114	06 BA 5464	Setencioğlu'ndan yapılan akaryakıt alımı	50	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
120	06 BA 5464	Setencioğlu'ndan yapılan akaryakıt alımı	50	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
134	71 DL 325	Gazioğlu'ndan yapılan akaryakıt alımı	50	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?

Parti yetkilileri sorulan hususa cevap vermemişlerdir.

Parti adına kayıtlı olmayan ve Parti tarafından kiralanmayan araçlara alınan akaryakıtın parti bütçesinden karşılanması mümkün değildir. Parti araçlarına (kiralama-mülkiyet) alınan akaryakıt haricindeki giderin parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **240**YTL ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2008 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, 2008 yılı içinde edindiği 3.340.126,84YTL tutarındaki taşınır malın Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2008 yılı kesinhesabında gösterilen 70.559.031,84YTL gelir, 2.207.966YTL borç, 49.227.118,86YTL gider, 570.951,55YTL alacak ile 22.968.927,43YTL kasa ve banka mevcudu devrinin Hazine'ye irad kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna,

2- 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen 1.349.304,64YTL ile kesinhesapta gösterilen ve belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen 82.952,66YTL gider ve 1.785YTL gelir olmak üzere toplam **1.434.042,3**YTL karşılığı Parti malvarlığının, 2820 sayılı Kanun'un 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye irad kaydedilmesine,

3- Parti'nin kendisinden istenen bilgileri istendiği şekliyle vermesi zorunlu olduğundan bundan sonra bu hususa dikkat etmelerini, giderlere kaydedilen bilgisayar ve televizyonların demirbaşlara kaydedilmesini sağlamak ve maaş ile diğer ödemelerin ilgililerin hesaplarına yatırıldığını kanıtlayan belgelerin ilgili yevmiye ekinde bulunmasını temin için Parti'nin uyarılmasına,

11.7.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

Esas Sayısı : 2010/51 (Siyasî Parti Malî Denetimi)
Karar Sayısı : 2012/13
Karar Günü : 11.7.2012

I- MALİ DENETİMİN KONUSU

Cumhuriyet Halk Partisi 2009 yılı kesinhesabının incelenmesidir.

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 16. maddesi uyarınca, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımıyla 6.4.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında,

"Cumhuriyet Halk Partisi 2009 yılı kesinhesabının ilk incelemesi sonucunda;

1- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

2- a- Parti Genel Merkez kesinhesabının dayanağını oluşturan defterler ile gelir-gider belgelerinin asıllarının, Anayasa Mahkemesine verilmesi için,

b- Kesinhesapların kabul edildiği ve birleştirildiğine ilişkin Parti yetkili organının (Parti Meclisi) kararının gönderilmesi için,

Partiye 30 gün süre verilmesine OYBİRLİĞİYLE" karar verilmiştir.

III- ESASIN İNCELENMESİ

Parti'nin Anayasa Mahkemesi'ne verdiği 2009 yılı kesinhesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren esas inceleme raporu, Anayasa ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde, Parti'nin 2009 yılı gelirleri toplamının 128.246.169,64TL, giderleri toplamının 125.443.104,95TL, devreden borçlarının 2.602.125,38TL, dönem sonu alacaklarının 1.006.676,47TL ve 4.398.513,6TL.nin kasa ve banka mevcudu olarak 2010 yılına devrettiği anlaşılmaktadır.

Parti'nin 2009 yılı kesinhesabının Parti Meclisi'nce 4.8.2010 tarihinde kabul edilerek onaylandığı görülmüştür.

Cumhuriyet Halk Partisi 2009 yılı kesinhesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu, bu haliyle partinin 2009 yılı kesinhesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A- Gelirlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Gelirleri

Parti Genel Merkezi'nin 2009 yılı gelirleri 74.755.665,71TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 20.153.853,63TL.si 2008 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan, 320.439,82TL.si dönem başı alacaklardan, 1.233TL.si üyelerden alınan aidatlardan, 1.996.906,25TL.si belediye başkan aday adayı gelirlerinden, 2.408.183,31TL.si banka mevduat gelirlerinden, 49.860.840,47TL.si Hazine yardımından, 14.209,23TL.si çeşitli gelirlerden oluşmaktadır.

Genel Merkez'in 2009 yılı defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede, gelirlerinin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

2- İl Örgütleri Gelirleri

Parti il örgütlerinin 2009 yılı gelirleri 53.490.503,93TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 815.073,8TL.si 2008 yılından devreden kasa ve banka mevcudundan, 1.023.962,59TL.si üyelerden alınan aidattan, 5.661.269,29TL.si bağışlardan, 250.511,73TL.si dönem başı alacaklardan, 58.250TL.si satış gelirlerinden, 1.982.159,66TL.si faaliyet gelirlerinden, 199.747,89TL.si mal varlığı gelirlerinden, 51.828,97TL.si banka mevduat gelirlerinden, 41.447.700TL.si Genel Merkez yardımından oluşmaktadır.

İl örgütlerinin kesinhesap çizelgelerinin gelir bölümünde yapılan incelemede, gelirlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır. Ancak aşağıda istenen bilgilerin de Parti tarafından verilmesi gerekir.

Belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclis üyeliği aday adaylarından il veya ilçe bazında dosya parası vb. diğer adlar altında alınan para ile ilgili kararın ve bu şekilde alınan paralara ait liste toplamının gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"2008 - 2009 Yılı içerisinde Belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclis üyeliği için alınacak başvuru aidatına ilişkin başvuran ve aynı zamanda başvuruları kabul edilen kişilere ait isim listelerinin Genel Merkezde olması mümkün değildir, zira Yerel Seçimlerde adaylık başvuruları İllerde İl Başkanlıklarına, İlçelerde ise İlçe Başkanlıklarına yapılır. İlçe seçim kurullarının istemi üzerine dosyalar başkanlıklarca İlçe Seçim Kurulu'na verilir. Kısacası belediye seçimleri yerel örgütler tarafından takip edilir. Ancak adaylar ödentilerini Genel Merkezin bildirdiği Banka ve o bankadaki ilgili hesabımıza yatırırlar. Ödenti yatıranların listesi ise ilgili yevmiye kayıtlarının ekinde mevcuttur. Ayrıca alınacak ödenti miktarları ile ilgili karar 2008 Yılı incelemesi için tarafınıza sunulmuştur."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Belediye başkanlığı, belediye ve il genel meclis üyeliği aday adaylarından il veya ilçe bazında dosya parası vb. diğer adlar altında alınan para ile ilgili kararın ve bu şekilde alınan paralara ait liste toplamının gönderilmesi istendiği halde istenen bilgi gönderilmemiştir. Bu bilginin istenme nedeni yatırılan veya elde edilen paranın Parti'ye gelir olarak kaydedilip kaydedilmediğini tespit içindir.

İllere ait kesinhesap cetvellerinin gelir bölümünün incelenmesinde dosya ücreti veya benzer adlar altında alınan paraların Parti'ye gelir olarak kaydedilip kaydedilmediği, yani bu gelir kalemleri içinde olup olmadığı anlaşılamamıştır.

Parti yetkililerince istenen bilgi verilmediği için hangi il teşkilatınca dosya parası veya benzer adlar altında para alınıp alınmadığı, alınan paraların Parti hesabına kaydedilip kaydedilmediği anlaşılamamıştır.

Parti'nin kendisinden istenen bilgileri istendiği şekliyle vermesi zorunlu olduğundan, bundan sonra bu hususa dikkat etmeleri için uyarılması gerekir.

B- Giderlerin İncelenmesi

1- Genel Merkez Giderleri

Parti Genel Merkezi'nin 2009 yılı giderleri 71.662.309,22TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 3.957.364,41TL.si personel giderleri, 4.792.956,32TL.si yönetim giderleri, 14.691.429,05TL.si seçim tanıtım propaganda giderleri, 220.171,17TL. si demirbaş alım giderleri, 5.510.524,21TL.si diğer giderler ve 41.761.700TL.si teşkilatlara yardımlardan oluşmaktadır.

Parti Genel Merkezi'nin 2010 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 2.975.118,01TL.dir.

Genel Merkez'in 2009 yılı defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede, aşağıda belirtilen konular dışında, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

Muhasebe biliminin genel kabul görmüş temel kavramlarından biri "Belgelendirme" kavramıdır. Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde "*Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır"* şeklinde tarif yapılmış ve "Fatura Kullanma Mecburiyeti" başlıklı 232. maddesindeki hükmüne göre de, faturanın hangi hallerde ve kimler tarafından alınması ve verilmesinin gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda mal ve hizmet alımlarında bu işlemlerin fatura ile belgelendirilmesi zorunlu tutulmuş ve

gerekli muhasebe kayıtlarının tutulmasında da faturanın tevsik edici belge olarak kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un *"Makbuz Mecburiyeti"* başlıklı 236. maddesinde, *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir."* denilmiş ve makbuzun muhteviyatı da 237. maddede belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun'un *"Gider Pusulası"* başlıklı 234. maddesindeki, *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin vergiden muaf esnafa;*

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir. Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur. Gider pusulaları, seri ve sıra numarası dahilinde teselsül ettirilir."

hükmünden fatura vermek mecburiyetinde olmayanlar için gider pusulası düzenleneceği anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinin üçüncü fıkrasına göre beş liraya kadar olan (2009 yılı için 58,65TL) harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığından, bu miktarı geçen harcamaların geçerli ve kanıtlayıcı bir belgeye dayanması gerekmektedir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 70. maddesinde,

"Bir siyasî partinin bütün giderleri, o siyasi parti tüzelkişiliği adına yapılır" ve aynı Kanun'un 75. maddesinde, *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir"* ve 76. maddesinde de, *"Belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen*

parti giderleri miktarınca parti malvarlığı, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irad kaydedilir" hükümleri yer almıştır.

25 Şubat 2011 tarih ve 27857 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yayınlandığı tarih itibariyle yürürlüğe girdiğinden ve geçici maddelerde yargılanmamış siyasi parti hesaplarında değiştirilen hükümlerin uygulanacağına dair düzenleme de yapılmadığından dolayı bu tarihten önceki denetim ve yargılamada değişiklikten önceki hükümler uygulanacaktır.

1- Parti görevlilerinin vergi ve diğer kanuni yükümlülüklerini zamanında yapmamaları sonucu oluşan gecikme zammı, ücreti ile para cezalarının Parti bütçesinden ödenme nedeni sorulmuştur.

Gecikme Zammı, Faiz ve Cezalara İlişkin Liste

Yevmiye tarih ve no	Alındının Tarih ve Nosu	Mahiyeti	Tutarı
20.1.2009/27	19.1.2009/369772	06 BD 9375 plakalı araç muayene gecikme ücreti	6,2
3.4.2009/141	28.3.2009/015443	46 DF 035 plakalı aracın trafik para cezası	96
30.4.2009/165	30.4.2009/135055	06 CHP 03 plakalı araç muayene gecikme ücreti	6,2
8.5.2009/171	6.5.2009/135242	06 CHP 04 plakalı araç muayene gecikme ücreti	6,2
17.6.2009/205	18.6.2009/15	İdari Para Cezası	145,5
3.7.2009/219	2.7.2009/000050	Trafik Vakfı araç çekme ücreti	55
25.8.2009/265	24.8.2009/0632199	Minibüs araç muayene gecikme ücreti	346,92
31.10.2009/322	30.10.2009/206	9/2009 dönemi Gelir ve damga vergisi gecikme zammı	191,69
10.11.2009/335	10.11.2009/190	Cumhuriyet savcılığınca verilen idadi para cezası	131,5

Toplam……985,21TL

Parti yetkilileri *"Gecikme zammı faiz ve cezalara ilişkin ödemeler sehven ödemesi unutulan ve süresi geçtikten sonra ödemesi yapılan masraflardır."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin ödemelerin zamanında yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekir. Parti görevlilerinin yükümlülüklerini zamanında

yapmamaları sonucu oluşan gecikme zammı ve bedeli ile cezalardan parti tüzel kişiliğini sorumlu tutma imkanı bulunmamaktadır. Bu ödemelerin kişisel sorumluluk kapsamında olduğu açıktır. Bu nedenle **985,21**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- Emek Kuyumculuk LTD. Şirketinden alınan (Seğmenler V.D. 333 010 3369, Altınbaş Emek Kuyumculuk LTD.ŞTİ Seğmenler V.D. 333 010 3369) ve aşağıdaki tabloda belirtilen altın ödemelerinin Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Altın alımları

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Fatura tarih ve no	Tutar
24.1.2009/30	14 ayar mamül hediyelik	22.1.2009/344815	2.600
25.2.2009/72	14 ayar mamül	25.2.2009/346206	1.450
3.4.2009/141	14 ayar mamül	3.4.2009/346242	1.400
17.4.2009/153	14 ayar mamül	16.4.2009/346262	1.400
3.6.2009/195	14 ayar mamül	3.6.2009/346350	3.000
5.8.2009/251	14 ayar mamül	5.8.2009/346441	2.800
25.9.2009/290	18 ayar mamül	23.9.2009/038755	4.500
10.10.2009/308	18 ayar mamül	9.10.2009/038774	3.000

Toplam ……20.150TL

Parti yetkilileri "*Emek kuyumculuktan alınan hediyelik altınlar Genel Başkan'ın şahsi temsili olmayıp Parti'yi temsil adına yapmış olduğu takılardır. Tıpkı temsil giderlerine kaydedilen çiçek, çelenk vs. gibi.*" şeklinde cevap vermişlerdir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 3. maddesine göre siyasî partiler tüzük ve programlarında belirlenen görüşler doğrultusunda siyasî etkinlikte bulunan kuruluşlar olduklarından giderlerinin de amaçlarına uygun olması gerekir.

Muhtelif cins ve adette altın ve takı alınarak yapılan giderlerin, Parti'nin siyasî faaliyetleri içinde değerlendirilmesi mümkün olmadığından **20.150**TL tutarındaki söz konusu Parti giderinin 2820 sayılı Yasa'nın 75. maddesi uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

3- Aşağıda gösterilen harcamalar Vergi Usul Kanunu'ndaki belge asılları olmadan belgesiz, fotokopi veya faksdan çıkan suretine dayanılarak yapılmıştır. Vergi Usul Kanunu'na göre düzenlenmiş belge aslı olmadan ödeme yapılma nedeni sorulmuştur.

Fatura Aslı Olmadan Yapılan Giderlere Ait Tablo (Tablo 1)

Yevmiye Tarih ve No	Kimden alındığı	Belge türü	Tutar
23.1.2009/29	Başkent Doğalgaz	23.1.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	10.000
29.1.2009/33	Başkent Doğalgaz	29.1.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	30.000
20.2.2009/62	Doğuş teknoloji LTD.ŞTİ.	25.12.2008 tarih ve 0155704 nolu fatura I.örnek	3.759,48
" "	" "	25.12.2008 tarih ve 0155705 nolu fatura I.örnek	1.030,26
20.2.2009/67	Başkent Doğalgaz	20.2.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	10.000
28.2.2009/78	Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü	6.2.2009 tarih ve 4 nolu fotokopi toplu gönderi ücret indirim belgesi	1.129,4
" "	" "	3.2.2009 tarih ve 4 nolu onaylı fotokopi toplu gönderi ücret indirim belgesi	2.168,39
" "	" "	2.2.2009 tarih ve 1 nolu onaylı fotokopi toplu gönderi ücret indirim belgesi	1.171,8
2.3.2009/79	Başkent Doğalgaz	2.3.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	30.000
16.3.2009/111	Batı Emprime	29.5.2008 tarih ve 0157999 nolu firma tasdikli fotokopi fatura	810
31.3.2009/138	Doğan Taşımacılık	Yarım A4 kağıdına yemek bedeli 150.-tl yazan Doğan Taşımacılık imzalı kağıt	150
22.4.2009/158	Turhan kitapevi	17.4.2009 tarih ve 322838 nolu fotokopi fatura	538,5
22.4.2009/158	Başkent Doğalgaz	22.4.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	10.000
10.6.2009/202	Turkcell	27 adet telefona ait fatura yok.	1.019,6
" "	3 Turkcell, 4 Vodafone	7 adet telefona ait fatura bulunmamaktadır.	916,2
14.9.2009/282	Anadolu Sigorta	Herhangi bir belge ve poliçe bulunmamaktadır.	249,98
2.11.2009/327	Anadolu Ajansı	920801 nolu fatura bulunmamaktadır.	2.640,84
2.11.2009/327	Anadolu Ajansı	Anadolu Ajansına ait 920801 nolu fatura yok.	2.640,84
24.11.2009/345	Koleksiyon Mobilya Tic.A.Ş.	30.9.2009 tarih ve 189882 nolu noter tasdikli fatura sureti	2.360,03
25.11.2009/350	Doğuş teknoloji	2.10.2009 tarih ve 0003529 nolu noter tasdikli fatura sureti	3.075,55
11.12.2009/367	Tolaman İnş.	Fatura bulunmamaktadır.	6.480
25.12.2009/373	Hotel Starton (Özka İnşaat)	5.4.2009/727641 nolu noter tasdikli fatura sureti	180
29.12.2009/377	Avukat Ali Güven	24.12.2009 tarihli faks fatura	52.372,10
30.12.2009/378	Doğuş Oto	20.11.2009 tarih ve 434570 nolu noter tasdikli fatura sureti	459,47
30.12.2009/378	Şekip Oğuz	Herhangi bir belge veya fatura bulunmamaktadır.	10.843,31

Avans Mahsubunda Vergi Usul Kanununda Belirtilen Belgeler Olmadan Gider Yazılanlara İlişkin Liste (Tablo 2)

Yevmiye tarih ve no	Belge Türü	İçerik	Tutar
14.9.2009/282	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kollarından Baran Ünlüönen'in harcamaları	163,8
18.9.2009/289	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	548,87
28.9.2009/291	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	278
23.10.2009/317	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	264,5
24.10.2009/318	Avans mahsubunda 1.178,29TL yazmakta ancak 355,54TL.nin belgesi bulunmaktadır. 822,75TL.nin belgesi bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	822,75
10.11.2009/335	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kollarından Baran Ünlüönen'in harcamaları	1.611,83
24.11.2009/348	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	675,6
8.12.2009/359	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	525,76
14.12.2009/368	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	1.449,66
18.12.2009/370	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	801,29
25.12.2009/375	Herhangi bir belge bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	512,15
31.12.2009/382	Avans mahsubunda CHP 13.AHM 2009/44 nolu dosyaya ait 45TL ile Danıştay dosya fotokopi bedeli 126TL ye ait belgeler bulunmamaktadır.	Şahin Mengü harcamaları	171
		Toplam……	**7.825,21TL**

Parti yetkilileri *"Fatura aslı olmadan yapılan giderlere ait dekont ve fatura asılları ekte sunulmuştur.(Ek:2)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri 7.5.2012 tarihinde de Gençlik kolları harcamalarından 318 ve 382 yevmiye haricindekilerin mahsup belgelerini sunmuşlardır.

Parti yetkilileri Şekip Oğuz'a ait gider pusulası ile Avukat Ali Güven'e ait fatura aslını ve Başkent Doğalgaz ile ilgili abone gaz satış raporunu sunmuşlardır.

Avukat Ali Güven'e ait yevmiye ekindeki faks fatura 23.500 € iken savunmada gönderilen fatura aslı 28.500 € olup birbirlerinden farklıdır. Gönderilen fatura aslı ile yevmiye ekindeki faks fatura arasında tutarsızlık olduğu için kabul edilmemiştir. Şekip Oğuz'a ait belge aslı sunulduğundan sadece bu kabul edilerek tablo 1'in yeni durumu şöyle olmuştur.

Fatura Aslı Olmadan Yapılan Giderlere Ait Tablo (Tablo 1)

Yevmiye Tarih ve No	Kimden alındığı	Belge türü	Tutar
23.1.2009/29	Başkent Doğalgaz	23.1.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	10.000
29.1.2009/33	Başkent Doğalgaz	29.1.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	30.000
20.2.2009/62	Doğuş teknoloji LTD.ŞTİ.	25.12.2008 tarih ve 0155704 nolu fatura I.örnek	3.759,48
" "	" "	25.12.2008 tarih ve 0155705 nolu fatura I.örnek	1.030,26
20.2.2009/67	Başkent Doğalgaz	20.2.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	10.000
28.2.2009/78	Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü	6.2.2009 tarih ve 4 nolu fotokopi toplu gönderi ücret indirim belgesi	1.129,4
" "	" "	3.2.2009 tarih ve 4 nolu onaylı fotokopi toplu gönderi ücret indirim belgesi	2.168,39
" "	" "	2.2.2009 tarih ve 1 nolu onaylı fotokopi toplu gönderi ücret indirim belgesi	1.171,8
2.3.2009/79	Başkent Doğalgaz	2.3.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	30.000
16.3.2009/111	Batı Emprime	29.5.2008 tarih ve 0157999 nolu firma tasdikli fotokopi fatura	810
31.3.2009/138	Doğan Taşımacılık	Yarım A4 kağıdına yemek bedeli 150.-tl yazan Doğan Taşımacılık imzalı kağıt	150
22.4.2009/158	Turhan kitapevi	17.4.2009 tarih ve 322838 nolu fotokopi fatura	538,5
22.4.2009/158	Başkent Doğalgaz	22.4.2009 tarihli Parti talimatı var. Fatura aslı yok.	10.000
10.6.2009/202	Turkcell	27 adet telefona ait fatura yok.	1.019,6
" "	3 Turkcell, 4 Vodafone	7 adet telefona ait fatura bulunmamaktadır.	916,2
14.9.2009/282	Anadolu Sigorta	Herhangi bir belge ve poliçe bulunmamaktadır.	249,98
2.11.2009/327	Anadolu Ajansı	Anadolu Ajansına ait 920801 nolu fatura yok.	2.640,84
24.11.2009/345	Koleksiyon Mobilya Tic.A.Ş.	30.9.2009 tarih ve 189882 nolu noter tasdikli fatura sureti	2.360,03
25.11.2009/350	Doğuş teknoloji	2.10.2009 tarih ve 0003529 nolu noter tasdikli fatura sureti	3.075,55
11.12.2009/367	Tolaman İnş.	Fatura bulunmamaktadır.	6.480
25.12.2009/373	Hotel Starton (Özka İnşaat)	5.4.2009/727641 nolu noter tasdikli fatura sureti	180
29.12.2009/377	Avukat Ali Güven	24.12.2009 tarihli faks fatura	52.372,10
30.12.2009/378	Doğuş Oto	20.11.2009 tarih ve 434570 nolu noter tasdikli fatura sureti	459,47

Toplam……..170.511,6TL

Tablo 2 ile ilgili gönderilen belgelerin incelenmesinde tablonun yeni durumu şöyledir.

Avans Mahsubunda Vergi Usul Kanununda Belirtilen Belgeler Olmadan Gider Yazılanlara İlişkin Liste (Tablo 2)

Yevmiye tarih ve no	Belge Türü	İçerik	Tutar
24.10.2009/318	Avans mahsubunda 1.178,29TL yazmakta ancak 355,54TL.nin belgesi bulunmaktadır. 822,75TL.nin belgesi bulunmamaktadır.	Gençlik kolları seyahat harcamaları	822,75
31.12.2009/382	Avans mahsubunda CHP 13.AHM 2009/44 nolu dosyaya ait 45TL ile Danıştay dosya fotokopi bedeli 126TL.ye ait belgeler bulunmamaktadır.	Şahin Mengü harcamaları	171

Toplam……..……..993,75TL

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş (2009 yılı için 58,65TL) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle fatura aslı olmaksızın veya Vergi Usul Kanunu'na uygun düzenlenmiş belge olmadan kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgelerin aslı olmadan yapılan **171.505,35**TL tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Tablo 2 ile ilgili sunulan belgelerin incelenmesinde 282 ve 335 nolu yevmiye haricindekilerde herhangi bir sorun bulunmamaktadır.

(Tablo 2)

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Tutar
14.9.2009/282	Baran Ünlüönen'in pasaport bedeli	163,8
10.11.2009/335	Kanaat lokantasının 7.11.2009/04016 nolu faturası 109,35TL iken masraf çizelgesinde 190,35TL yazılmıştır. 190,35-109,35=81TL fazladır.	81

Toplam……244,8TL

Baran Ünlüönen'in pasaport bedeli parti tarafından karşılanacak yönetim gideri olmadığı gibi, siyasi faaliyetin icrası nedeniyle yapılan harcamalar kapsamında değerlendirilemeyeceği ve bu giderlerin kişisel olması nedeniyle parti amacına yönelik harcama olmadığı açıktır. Tabloda belirtilen **244,8**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

4- Halk TV'ye ait giderlerin Parti tarafından karşılanma nedeni sorulmuştur.

Halk TV'ye Ait Giderlere İlişkin Tablo

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
31.1.2009/41	Halk TV'ye Üç-gen –Cengiz Keçeli firmasının 31.1.2009/353283 nolu faturası ile Toner alımı	153,4
12.1.2009/18	Dağmar Ticaretin (Z.Ersin Dağıstan ve Ortağı) 31.12.2008/006866 nolu faturası ile Halk TV'ye alınan 17 adet 19TL.lik su giderinin Parti tarafından karşılanması	82,62
6.3.2009/94	Dağmar Ticaretin (Z.Ersin Dağıstan ve Ortağı) 28.2.2009/006888 nolu faturası ile Halk TV'ye alınan 34 adet 19TL.lik su giderinin Parti tarafından karşılanması	146,88
5.5.2009/168	Dağmar Ticaretin (Z.Ersin Dağıstan ve Ortağı) 30.4.2009/006904 nolu faturası ile Halk TV'ye alınan 77 adet 19TL.lik su giderinin Parti tarafından karşılanması	332,64

Toplam……715,54TL

Parti yetkilileri *"Halk TV'ye ait giderler yanlışlıkla Parti'miz belgeleri arasına girmiş olup personelimiz tarafından kayda alınmıştır. Ancak içinde bulunduğumuz 2012 yılının 01 Mart'ında yevmiye kaydı olarak tashih maddesi ile düzeltilmiş olup düzeltme kaydı ektedir. Ayrıca Halk TV'nin cari hesabına borç olarak kaydedilmiştir. (Ek-7)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri söz konusu tutarın Halk TV adına borç olarak kaydedildiğini söylemiş iseler de, Parti bütçesinden karşılanmaması gereken **715,54**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

5- Aşağıdaki tablolarda belirtilen kişisel harcamaların Parti bütçesinden karşılanma nedeni sorulmuştur.

Tablo-1

Yevmiye tarih no	**Faturayı düzenleyen**	**Fatura(Fiş) tarih no**	**İçerik**	**Tutar**
12.1.2009/16	Yorum Ltd.Şti.	3.1.2009/656160	Ersen Öztürk ve Kader sevinç'e ait kartvizit	354
2.2.2009/44			Turgut Şenol'a ait 2 adet otobüs bileti	50
4.3.2009/91	Carrefoursa	4.3.2009/0173	Wisacat kedi kumu ve şişe süt	15,44
28.3.2009/133	Üçbaş Tekstil	18.3.2009/003624	2 adet battaniye	50
31.3.2009/138	Üçbaş Tekstil	18.3.2009/003625	2 adet battaniye	50
3.6.2009/195	Metro	3.6.2009/528408		29,19
12.6.2009/203	ODTÜ Mezunları Dern .Lokal İşlet.	11.6.2009/187501	Faturanın içinde 87.-tl bahşiş verilmiştir.	87
31.8.2009/271	Mutemet Alındısı	25.8.2009/231494	Umut Tunç'a ait pasaport bedeli	395,30
" "	Mutemet Alındısı	25.8.2009/231495	Firuz Günseli Balta'ya ait pasaport bedeli	395,30
" "	Mutemet Alındısı	25.8.2009/253082	Umut Tunç'a ait pasaport bedeli	135
20.10.2009/316	Mümin Alcan Keşan	16.10.2009/0003	Yağmurluk	25
" "	Mümin Alcan Keşan	16.10.2009/0001	Yağmurluk	25
" "	İsmail Baltaoğlu	16.10.2009/005108	Şemsiye	40
31.10.2009/322	Cinemars A.Ş.	28.10.2009/53161	Sinema giriş ücreti	324
5.11.2009/331	Cinemars A.Ş.	5.11.2009/53173	Cola, Su,Nestea böğürtlen, küçük popcorn	188
31.12.2009/382	Carrefour	29.12.2009/772411	24 adet Kavaklıdere kalecik	429,6
" "	Tepe Petrol Tic.	26.12.2009/000061	15 adet Redbul	56,25

Toplam……2.649,08TL

İlaç Ödemeleri (Tablo-2)

Yevmiye tarih ve no	İçerik	Firma adı	Fiş tarih ve no	Tutar
16.1.2009/26	İlaç	Ayrancı Eczanesi	14.1.2009/000006	36
21.3.2009/124	" "	Ankara Eczanesi	17.3.2009/000005	13
" "	" "	Venüs Eczanesi	21.3.2009/000002	14
3.6.2009/195	" "	Altıparmak Eczanesi	3.6.2009/000005	40
15.9.2009/285	" "	Tokgöz	4.8.2009/2	23,8
20.10.2009/316	" "	Ayça Yeşim Eczanesi	16.10.2009/000001	28,5
" "	" "	" "	16.10.2009/000001	8
10.11.2009/335	" "	Narlı Eczanesi	6.11.2009/0001	40
31.12.2009/382	" "	Lokman Hekim Eczanesi	26.12.2009/5	12

Toplam……215,3TL

Kişilere İlişkin Dava Giderlerine Ait Tablo (Tablo-3)

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
28.2.2009/78	Kemal Anadol'a ait 29.İcra 2009/206, 11.AHM 2006/463, 26.AHM2006/473 13.AHM 2006/491 sayılı davalarla ilgili posta ve mahkeme giderlerinin Parti tarafından karşılanması,	70,05
" "	Kemal Anadol'a ait 4 adet vekalet pulunun Parti tarafından karşılanması,	13,2
" "	Kemal Anadol'a ait 19.Asliye Hukuktaki 2006/443 sayılı dosyaya ait 20TL PTT giderinin Parti tarafından karşılanması,	20
31.3.2009/138	Mustafa Özyürek'e ait 2.Asliye Hukuktaki 2009/74 sayılı dosyaya ait 9TL posta pulu ile 10TL fotokopi giderinin Parti tarafından karşılanması,	19
4.7.2009/220	Enis Öksüz'e ait 7.Asliye Hukuktaki 2008/6 sayılı dosyaya ait 4,5TL posta giderinin, 32,30TL karar düzeltme harcının, 40TL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	76,8
" "	Ali Kılıç'a ait 4.Asliye Hukuktaki 2009/63 sayılı dosyaya ait 9TL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	9
" "	Ali Kılıç'a ait 21.Asliye Hukuktaki 2009/61 sayılı dosyaya ait 9TL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	9
" "	Ali Kılıç'a ait 29.İcra baro puluna ait 3,75TL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	3,75
" "	Ali Kılıç'a ait 29.İcra 2009/9234 nolu dosyaya ait başvurma ve vekalet harcı 18,10TL ile 7,50TL tebliğat giderinin Parti tarafından karşılanması,	25,6
31.7.2009/248	Ali Kılıç'a ait 29.İcra 2009/10109 nolu dosyaya ait başvurma ve vekalet harcı 18,10TL, baro pulu 3,75TL, 7,5TL tebliğat masrafı ve 4TL ulaşım giderinin Parti tarafından karşılanması,	33,35
" "	Şükrü Erden'e ait 135TL yargı harcı ile 9,56TL gecikme zammının 24.7.2009/221 nolu Vergi Dairesi Alındısı ile ödenmesi	144,56
31.8.2009/271	Mustafa Özyürek'e ait 2.Asliye Hukuktaki 2009/74 sayılı dosyaya ait 10TL posta giderinin Parti tarafından karşılanması,	10

10.10.2009/308	Mustafa Özyürek'e ait 29. İcra 2009/13367 sayılı dosyaya ait 3,75TL vekalet pulu, 8,50TL tebliğat gideri ve 18,10TL başvurma ve vekalet harcının Parti tarafından karşılanması,	30,35
" "	Önder Sav'a ait 25.Asliye Hukuktaki 2008/70 sayılı dosyaya 40TL temyiz posta gideri, 5TL posta pulu ve 32,30TL karar düzeltme harcının Parti tarafından karşılanması,	77,3
" "	Önder Sav'a ait 29. İcra 2009/13810 sayılı dosyaya 11,90TL tahsil harcı, 8,50TL tebliğat gideri, 7,50TL vekalet pulu, ve 20,60TL başvurma ve vekalet harcının Parti tarafından karşılanması,	48,5
31.12.2009/382	Mustafa Özyürek'e ait Şişli 4.Asliye Hukuktaki 2009/570 sayılı dosyaya ait giderlerin Parti tarafından karşılanması,	80

Toplam…….. 670,46TL

Parti yetkilileri *"Cevap-5/ a: Bu maddede Ersen Öztürk, Kader Sevinç'e yaptırılan kartvizitler personel ve Brüksel temsilcisi olması nedeniyle Parti tarafından karşılanmıştır. Battaniye partiye alınmıştır. Turgut Şenol parti personeli, Umut Tunç ise Gençlik Kolları Genel Başkanı olup Yurt Dışına Parti'yi temsilen gitmiştir. Bu nedenle pasaport bedeli Parti tarafından karşılanmıştır. Yine yağmurluk ve şemsiye Parti'ye alınmıştır.*

b:Yukarıdaki ilaç ödemeleri personelin ve gençlik kollarının dış görevleri sırasında aldıkları ağrı kesici vs. rahatsızlıklarında kullandıkları ve Genel Merkez ecza dolabına bırakılan ilaçlardır.

c: Mahkemelere yapılan ödemeler Grup başkan vekili, Genel Sekreter ve Genel Sayman için Partiden tüzel kişiliğinden dolayı açılan davalar olup şahsi davalar değildir. Bu nedenle ödemeler tarafımızdan yapılmıştır." şeklinde cevap vermişlerdir.

Pasaport kişiye özel olup, hem özel hem de parti görevlendirmelerinden dolayı yurt dışına çıkışlarda kullanılmaktadır. Pasaportlar belli sürelerle verilmekte, süre bitiminde uzatılması mümkün olmaktadır. Gerek pasaportların ilk verilme aşamasında gerekse uzatılmasında Kanun'da istisnaları belirtilenler haricindekilerden harç bedeli alınmaktadır. Bu nedenle pasaport süresinin uzatılması nedeniyle ödenen harç bedeli Parti'nin karşılaması gereken yönetim gideri olmayıp, pasaport sahibinin karşılaması gereken özel giderdir. Parti tüzel kişiliğine veya adına açılan davalara ilişkin giderler Parti tarafından karşılanmaktadır. Ancak tabloda belirtilen kişiler Parti üyesi olsalar da dava giderleri şahsidir. Aynı şekilde kişinin kendisini tanıtıcı kartvizit bedeli ile ilaç ödemeleri de özel giderdir.

Tablolarda belirtilen giderler parti tarafından karşılanacak yönetim gideri olmadığı gibi, siyasi faaliyetin icrası nedeniyle yapılan harcamalardan olmadığı ve bu giderlerin kişisel olması nedeniyle parti amacına yönelik harcama olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu nedenle **3.534,84**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

6- Parti'nin fatura vb. belgeler olmadan Brüksel Temsilciliği hesabına ödemede bulunulma nedeni sorulmuştur.

Brüksel Temsilciliği HesabınaYapılan Ödemelere Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
10.2.2009/53	Sadece paranın gönderildiğine dair 9.2.2009 tarihli Parti talimatı var. Brüksel temsilciliği hesabına 1.200 euro transfer edilmiştir.	2.514,6
13.5.2009/174	Paranın gönderildiğine dair 5.5.2009 tarihli Parti talimatı var. Başka herhangi bir belge yok. Brüksel temsilciliği hesabına 3.000 euro gönderilmiş.	6.483,9
2.6.2009/193	Paranın gönderildiğine dair 1.6.2009 tarihli Parti talimatı var. Başka herhangi bir belge yok. Brüksel temsilciliği hesabına 3.000 euro gönderilmiş.	6.688,2
3.7.2009/218	Paranın gönderileceğine dair 2.7.2009 tarihli Parti talimatı var. Başka herhangi bir belge yok. Brüksel temsilciliği hesabına 3.100 euro gönderilmiş.	6.894,51
10.7.2009/227	Paranın gönderileceğine dair 10.7.2009 tarihli Parti talimatı var. Başka herhangi bir belge yok. Brüksel temsilciliği hesabına 12.250 euro gönderilmiş.	27.139,53
31.7.2009/245	Paranın gönderileceğine dair 30.7.2009 tarihli Parti talimatı var. Başka herhangi bir belge yok. Brüksel temsilciliği hesabına 19.760 euro gönderilmiş.	42.624,18
9.10.2009/307	Paranın gönderileceğine dair 9.10.2009 tarihli Parti talimatı var. Başka herhangi bir belge yok. Brüksel temsilciliği hesabına 9.500 euro gönderilmiş.	21.045,55
24.11.2009/348	Paranın gönderileceğine dair 24.11.2009 tarihli Parti talimatı var. Başka herhangi bir belge yok. Brüksel temsilciliği hesabına 12.000 euro gönderilmiş.	27.573,60
29.12.2009/377	Paranın gönderileceğine dair 29.12.2009 tarihli Parti talimatı var. Başka herhangi bir belge yok. Brüksel temsilciliği hesabına 6.000 euro gönderilmiş.	13.403,1

Toplam……54.367,17TL

Parti yetkilileri *"Diğer gönderilen havaleler genel yönetim giderleri için gönderilen havalelerdir. Kira, kira stopajı, ücret sigorta primi ve ofis kirası, telefon internet için yapılan ödemelerin karşılıklarıdır. Teşkilat (temsilcilik) olması nedeniyle*

belgelerin orada muhafaza edilmesi gerektiği için istenmemişti ancak tarafınızdan talep edilen belgeler ekte sunulmuştur. (Ek:4)" şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri gönderilen paraların içeriğine ilişkin açıklama yaparak ek olarak banka hesap bilgisini sunmuşlardır.

Gönderilen paralarla ilgili açıklama yapılmış, bu ödemelerin karşılığında ise sadece 45.896,88TL.lik belge sunulmuştur. 154.367,17- 45.896,88 = 108.470,29TL ile ilgili geçerli ve kanıtlayıcı belge sunulmamıştır.

Yapılan ödemeler ile ilgili fatura vb. geçerli ve kanıtlayıcı belge olmadan banka hesabına transfer edilen **108.470,29**TL tutarındaki giderin Yasa'nın öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

7- Partena'dan alınan hizmet içeriğinin açıklanması ile yapılan ödemelere ilişkin fatura asıllarının gönderilmesi istenmiştir.

Partena'ya Yapılan Ödemeler

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
2.1.2009/2	12.12.2008/00795542 nolu 2.972,42.-euro fotokopi fatura. 12.12.2008/00795543 nolu 3.641,76.-euro fotokopi fatura	14.495,25
23.1.2009/29	8.1.2009/00017400 nolu 3.162,04.-euro fotokopi fatura. 8.1.2009/00017399 nolu 2.972,42.-euro.fotokopi fatura.	13.684,07
27.2.2009/73	16.1.2009/00038377 nolu 2.955,06.-euro fotokopi fatura 16.1.2009/00038378 nolu 3.640,20.-euro fotokopi fatura	14.162,46
27.3.2009/132	4.3.2009/00167983 nolu 2.554,95.- euro fotokopi fatura. 4.3.2009/00167982 nolu 2.955,06.-euro fotokopi fatura.	12.604,15
13.5.2009/174	7.4.2009/00259740 nolu 3.635,53.-euro fotokopi fatura. 7.4.2009/00259739 nolu 2.955,06.-euro fotokopi fatura.	14.362,87

Parti yetkilileri *"Türkiye'deki karşılığı Mali Müşavirlik ofisi olan Partena Şirketi Sosyal Güvenlik (SGK), Personel ücret stopajı, kira stopajı gibi ödemeler için hizmet veren aracı kurumdur. Belgelerin orada muhafaza edilmesi gerektiği için istenmemişti ancak talep edilen belgeler ekte sunulmuştur. (Ek:5)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri alınan hizmet ile ilgili açıklamada bulunarak ekte belgelerini sunmuşlardır. Parti yetkililerinin sundukları belgelerin incelenmesinde,

- 12.12.2008 tarih ve 00795542 nolu, 12.12.2008 tarih ve 00795543 nolu, 16.1.2009 tarih ve 00038377 nolu, 16.1.2009 tarih ve 00038378 nolu, 4.3.2009 tarih ve 00167982 nolu, 4.3.2009 tarih ve 00167982 nolu, 7.4.2009 tarih ve 00259739 nolu, 7.4.2009 tarih ve 00259740 nolu fatura asıllarını sundukları,

- 8.1.2009 tarih ve 00017399 ile 8.1.2009 tarih ve 00017400 nolu faturalara ilişkin asılların olmadığı ve fotokopilerinin sunulduğu,

görülmüştür. Dolayısıyla 23.1.2009 tarih ve 29 nolu yevmiyede yapılan 13.684,07TL ye ilişkin geçerli belge sunulmamıştır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş (2009 yılı için 58,65TL.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle fatura aslı olmaksızın kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Geçerli ve kanıtlayıcı belgelerin aslı olmadan yapılan **13.684,07**TL tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

8- Ateac'dan alınan hizmet içeriğinin açıklanması ile yapılan ödemelere ilişkin fatura asıllarının gönderilmesi istenmiştir.

Ateac'a Yapılan Ödemeler

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
20.02.2009/66	5.11.2008/2008520307 nolu 1.265,66.-euro fotokopi fatura.	2.679,02
" "	22.12.2008/2008520392 nolu 3.829,65.-euro fotokopi fatura.	8.106,22
27.03.2009/132	16.3.2009/2009520104 nolu 3.811,5.-euro asıl fatura.	8.718,81
03.07.2009/218	3.6.2009/2009520182 nolu 3.811,5.-euro asıl fatura.	8.412,36

Parti yetkilileri *"Ateac ise kendisine ait iş merkezinde ofisleri olan ve bu ofiste kira hizmetinin yanında sekreterya, internet, telefon gibi hizmetler sunan bir şirkettir. Belgelerin orada muhafaza edilmesi gerektiği için istenmemişti ancak talep edilen belgeler ekte sunulmuştur. (Ek:6)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri alınan hizmet ile ilgili açıklamada bulunmuş ve ekte belgeleri sunmuşlardır. Parti yetkililerinin sundukları belgelerin incelenmesinde, 5.11.2008 tarih ve 2008520307 ile 5.11.2008 tarih ve 2008520392 nolu faturalara ilişkin asılların olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla 2.1.2009 tarih ve 66 nolu yevmiyede yapılan 10.785,24TL.ye ilişkin geçerli belge sunulmamıştır.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş (2009 yılı için 58,65TL.) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle fatura aslı olmaksızın kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Geçerli ve kanıtlayıcı belgelerin aslı olmadan yapılan **10.785,24**TL tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

9- Tablolarda belirtilen ödemelerin Parti bütçesinden yapılma nedeni ile istenen bilgi ve belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

Tablo-1

Yevmiye tarih ve no	**Açıklama**	**Tutar**
25.2.2009/72	Kervan Seyahat Ltd.Şirketinin 25.2.2009/756306 nolu faturasında 25.2.2009 tarihli TK 235.2567.583110 nolu Gülün Egeli'ye ait uçak biletinin Parti tarafından karşılanması	750
6.3.2009/94	Dağmar Ticaret Zeynel Ersin Dağıstan'a ait 28.2.2009/006888 nolu fatura tutarı 3.481,92TL olduğu halde gider olarak 3.681,92TL yazılma nedeni	200
20.4.2009/157	Türk Telekoma ait 86 adet faturanın toplamı 2.152,02TL olduğu halde 2.207,01TL gider yazılma nedeni,	54,99
27.4.2009/162	Dema Deri Ltd.Şti.nin 20.4.2009/005248 nolu faturası ile 800 adet suni deri çantasının kimler için alındığının bildirilmesi,	12.960
20.5.2009/182	Ertuğrul Kaya'nın görevlendirme oluru olmamasına karşın yapılan giderin Parti tarafından karşılanma nedeni	177
20.7.2009/237	Bauhausun 20.7.2009/0043 nolu fişinde fiş tutarı 116,30TL olup 6,80TL iade edilmiş olmasına karşın 116,30TL.nin gider yazılma nedeni,	6,8
28.7.2009/243	Onur Oto Muammer Yalçın 25.7.2009/022198 nolu fatura tutarı 349,28TL olup gider olarak 549,28TL yazılma nedeni,	200

11.8.2009/258	Turhan Kitapevinin 29.7.2009/065673 nolu fatura tutarı 938,25TL, 29.7.2009/065674 nolu fatura tutarı 309TL olmak üzere toplam 1.247,25TL yaptığı halde 1.547,25TL gider yazılma nedeni,	300
16.9.2009/287	GNG Turizm 7.9.2009/496389 nolu faturasında 7.9.2009 tarihli TK 235.2455.041437 ve TK 235.2455.041437 nolu Muammer Aydın ile Erdoğan Teziç'e ait iç hat uçak biletlerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,	596
" "	GNG Turizm 4.9.2009/496369 nolu faturasında 16.10.2009 tarihli TK 235.2455.041379 ve TK 235.2455.041380 nolu Nuri Alan'a ait iç hat uçak biletlerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,	208
3.11.2009/330	GNG Turizm 17.10.2009/49699 nolu faturasında 4.9.2009 tarihli TK 235.2456.510341 ve TK 235.2456.510416 nolu gazeteci Savaş Kerimoğlu'na ait iç hat uçak biletlerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,	478
10.11.2009/335	Boyner'in 9.11.2009/299318 nolu faturasının tutarı 134,51TL olup faturanın sonunda *"işbu faturanın 85,41TL.si iade GP karşılığı olup vergi işlemlerinde kullanılamaz."* denildiğinden tutarın 134,51-85,41=49,1TL olarak gider yazılması gerekirken 134,51TL gider yazılma nedeni,	85,41
10.11.2009/335	Boyner'in 9.11.2009/299318 ve 9.11.2009/299314 nolu faturaları ile alınan pantolon ve ayakkabının Parti bütçesinden karşılanma nedeni,	229,46
10.11.2009/335	Office 1 Superstore'nin 10.11.2009/574264 nolu faturasının tutarı 95,20TL olup faturanın sonunda *"11.11.2009 tarihinde faturada işaretli ürünler 000883 nolu gider pusulası ile iade alınmıştır."* denildiğinden tutarın 95,20-27,89=67,31TL olarak gider yazılması gerekirken 95,20TL olarak yazılma nedeni,	27,89
28.12.2009/376	Mais yetkili satıcısı Neziroğlunun 5.12.2009/264024 nolu faturasının tutarı 1.288,67TL olduğu halde 1.886,67TL gider yazılma nedeni,.	600
13.5.2009/175	Batı Emprimenin27.2.2009/650203 nolu faturası ekinde ki 27.2.2009/001595 nolu sevk irsaliyesinde 447 koli teslim edildiği yazmasına karşın 4 koli eksik teslim alındığına dair Turgut Uluçay'ın imzası vardır. 2 koli x500= 1.000 x 0,44 = 440 + 79,2 KDV = 519,2 2 koli x500= 1.000 x 0,69 = 690 + 124,2 KDV = 814,2	1.333,4
1.10.2009/296	Ertürk Çikolatanın 17.9.2009/541988 nolu faturası ile 1 kğ.lık Ekstra Madlen Çikolata 150 adet alınmıştır. Kimler için alındığının bildirilmesi,	2.349
1.10.2009/297	Swissotel Ankara 10.9.2009/188208 nolu faturası ile 9.9.2009-10.9.2009=1 gece Erdoğan Teziç konaklama bedelinin Parti tarafından karşılanma nedeni,	332,99
25.11.2009/349	Bilim Matbaasını 25.11.2009/049033 nolu faturası ile 1500 adet tiyatro bileti bastırılma nedeni,	236
10.12.2009/364	Ankaran A.Ş. (Kuki) 3.12.2009/166202 nolu faturası ile 1 kğ.lık Ekstra Madlen Çikolata 160 adet alınmıştır. Kimler için alındığının bildirilmesi,	2.764,8

Tablo-2

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
25.5.2009/184	Ali Gülen'e *"Deniz Feneri E.V. ile ilgili CHP Deniz Baykal ile CHP MYK üyesi Ali Kılıç'a karşı açılan manevi tazminat davalarına ilişkin hazırlanan hukuki mütalaa karşılığı avukatlık ücreti"* olarak 15.000 euro ödenmiştir. Verilen mütalaanın Parti ile ilişkisinin açıklanması,	33.343,50
20.5.2009/181	Sabahat Gürbüz'e *"Alman Kooperatif Yasasıyla ilgili hukuki mütalaa ve hukuksal araştırmalarla ilgili avukatlık ücreti"* olarak 1.900 euro ödenmiştir. Verilen mütalaanın Parti ile ilişkisinin açıklanması,	4.223,51
9.9.2009/280	Ali Gülen'e *"CHP Grup Başkan vekili Kemal Kılıçdaroğlu ile MYK üyesi Ali Kılıç hakkında ortaya atılan iddialarla ilgili araştırma, hukuki yazışma ve mütalaa ücreti"* olarak 3.000 euro ödenmiştir. Verilen mütalaanın Parti ile ilişkisinin açıklanması,	6.664,80
28.2.2009/78	Avukat Şahin Mengü tarafından, 2.729,60TL harcanarak Davalı TRT'ye karşı Ankara 13.asliye Hukuk Mahkemesinde açılan 2009/44 nolu davanın davanın parti tüzel kişiliği adına mı kişi adına mı açıldığının bildirilmesi ile varsa ilamın bir örneğinin gönderilmesi,	2.729,60

Tablo-3

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
2.1.2009/3	Ay Markanın 2.1.2009/084677 nolu faturası ile alınan 4 adet gömlek bedelinin Parti bütçesinden karşılanması	195
30.1.2009/37	06 CHP 03 plakalı aracın MTV/1 Vergi tahsil alındısı olmasına karşın 670TL ancak giderde yazılmamıştır. 06 CHP 06 plakalı aracın MTV/1 Vergi tahsil alındısı 670TL iken gider olarak 1.340TL yazılma nedeni	
28.2.2009/78	Avukat Şahin Mengü harcamaları arasında masraf belgesi olarak bulunan Ses TV'de yayınlanan Başkanla baş başa proğramına ait 7 adet CD çözümü için bilirkişiye ödenen ücret olarak düzenlenen 3.500TL.lik belgede Yazı işleri müdürünün imza ve mührü bulunmamasına karşın bu tutarın gider yazılma nedeni,	3.500
9.6.2009/201	Turhan Kitapevinin 28.5.2009/323396 nolu faturası 600,15TL, 28.5.2009/323395 nolu faturası 889,75TL olup toplamı 1.489,9TL olmasına karşın gider olarak 1.189,9TL yazılma nedeni,	
25.11.2009/349	6 adet bulaşık makinasının ne için alındığının bildirilmesi	3.360
15.12.2009/369	Keme Makine Aksamları LTD.şirketi 14.12.2009/17-4 nolu faturasında bilgisayar faks bakım ücreti yazmasına karşın, bu fatura karşılığında Ekin tiyatrodan 25 adet bilet alınma nedeni	295
19.12.2009/371	Aslan Nakliyatın 18.12.2009/034210 nolu faturası ile CHP Genel Merkezi-Türk –İş yemek dağıtımı nakliye bedeli olarak ödenme nedeni	100
25.12.2009/372	Öz Gaziantep LTD.şirketinden 17.12.2009/067355 nolu faturası ile 5000 adet muhtelif yemek alınma ve bedelinin Parti tarafından karşılanma nedeninin açıklanması	21.600

31.12.2009/381	Vakko Tekstil ve Hazır Giyim sanayi A.Ş.nin 28.12.2009/756403 nolu faturası ile 140 gr mints çik 30 adet 45TL.den alınmış ve toplamda 1.215TL ödenmiştir. Ne için alındığının bildirilmesi	1.215
31.12.2009/381	Mantar A.Umut Saltık ve Ort. 29.12.2009/037265 nolu faturası ile 3000 adet aşure alınma ve bedelinin Parti tarafından karşılanma nedeninin açıklanması	4.472

Gönderilen Çiçeklerle İlgili Tablo (Tablo 4)

Yevmiye tarih ve no	Firma	Fatura tarih ve no	Açıklama	Tutar
10.2.2009/49	Jest çiçekcilik	2.2.2009/755800	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak, çelenk ve aranjman	242
19.3.2009/117	" "	1.3.2009/755815	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak	47
24.3.2009/127	Golden çiçek	15.3.2009/01833	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen cam modeli sepet	147,5
5.5.2009/168	Jest çiçekcilik	4.5.2009/755837	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak ve ferforje	289
5.5.2009/170	Golden çiçek	22.4.2009/01886	Mustafa Özyürek tarafından 16.3.2009 tarihinde gönderilen cam modeli sepet	147,5
9.6.2009/201	" "	2.6.2009/755854	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak ve çelenk	342
1.7.2009/216	Jest çiçekcilik	1.7.2009/755871	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak ve arajman	1.180
" "	" "	1.7.2009/755872	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak	177
10.8.2009/255	Jest çiçekcilik	10.8.2009/755886	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak	59
5.10.2009/302	Jest çiçekcilik	5.10.2009/755915	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak	484
2.11.2009/326	" "	1.11.2009/755930	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak	555
" "	" "	1.11.2009/755933	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen duvak	71
2.12.2009/355	" "	1.12.2009/755943	Mustafa Özyürek tarafından gönderilen ferforje	89
			Toplam…….. 830TL	

Parti yetkilileri *"a-27/04/2009 tarih ve 162 yevmiyede belirtilen Dema deriden alınan sunî deri çantalar seçim sonrası İl/İlçe Başkanları Milletvekilleri Belediye Başkanları toplantıları için broşür ve yayın konularak toplantılarda dağıtılan çantalardır. 01/10/2009 tarih, 296 yevmiyede Ertürk Çikolatadan alınan 150 adet çikolata Ramazan Bayramı için personele dağıtılmıştır.*

10/12/2009 tarih ve 364 yevmiye ile Ankaran A.Ş. (Kuki) den alınan 160 adet çikolata Kurban Bayramı için personele dağıtılan çikolatadır.

b- Deniz Feneri ile ilgili yapılan 15.000 £ (€ olmalı) ödeme, 3.000 £ (€ olmalı) ödeme Ali KILIÇ ya da Deniz BAYKAL adına değil parti adına yapılan ödemeler olması nedeniyle kayıt altına alınmıştır.Yine Sabahat GÜRBÜZ'e yapılan 1.900 £ (€ olmalı) luk ödeme parti adına verilen hizmetten dolayı yapılmıştır. Av. Şahin MENGÜ tarafından 2.729,60TL. lik harcama yine Parti tüzel kişiliği ile ilgilidir.

c- Alınan 4 (Dört) adet Ay marka gömlek 12. kat Genel Başkan Servis personeli için alınmıştır.

6 (Altı) adet bulaşık makinesi her katta bulunan Çay ocakları için alınmıştır.

Aslan Nakliyatın 100,00TL.lik faturası Tekel Personeli Grevi için Sakarya Caddesindeki Grevcilere yemek taşımasıdır.

Öz Gaziantep LTD.ŞTİ.den 17/12/2009 da alınan 5.000 adet yemek bedeli olan 21.600,00TL yine Sakarya Caddesindeki Tekel Grevcilerine yaptırılan yemek bedelidir.

d- Genel saymanın partiyi temsilen gönderdiği çiçeklerdir." şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri Tablo-1'e ilişkin *"a-27/04/2009 tarih ve 162 yevmiyede belirtilen Dema deriden alınan sunî deri çantalar seçim sonrası İl/İlçe Başkanları Milletvekilleri Belediye Başkanları toplantıları için broşür ve yayın konularak toplantılarda dağıtılan çantalardır. 01/10/2009 tarih, 296 yevmiyede Ertürk Çikolatadan alınan 150 adet çikolata Ramazan Bayramı için personele dağıtılmıştır.*

10/12/2009 tarih ve 364 yevmiye ile Ankaran A.Ş. (Kuki) den alınan 160 adet çikolata Kurban bayramı için personele dağıtılan çikolatadır." şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin belirttikleri bir kısım harcamalar partinin yönetim gideri ile siyasi parti faaliyeti kapsamında değerlendirilmiştir.

Diğer harcamalar yönetim gideri olmadığı gibi, parti tüzelkişiliği adına ve parti amaçları doğrultusunda yapılmış bir harcama da değildir.

Bu açıklamalara göre Tablo 1'in yeni durumu şöyledir.

Tablo-1

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
25.2.2009/72	Kervan Seyahat LTD.Şirketinin 25.2.2009/756306 nolu faturasında 25.2.2009 tarihli TK 235.2567.583110 nolu Gülün Egeli'ye ait uçak biletinin Parti tarafından karşılanması	750
6.3.2009/94	Dağmar Ticaret Zeynel Ersin Dağıstan'a ait 28.2.2009/006888 nolu fatura tutarı 3.481,92TL olduğu halde gider olarak 3.681,92TL yazılma nedeni	200
20.4.2009/157	Türk Telekoma ait 86 adet faturanın toplamı 2.152,02TL olduğu halde 2.207,01TL gider yazılma nedeni,	54,99
20.5.2009/182	Ertuğrul Kaya'nın görevlendirme oluru olmamasına karşın yapılan giderin Parti tarafından karşılanma nedeni	177
20.7.2009/237	Bauhausun 20.7.2009/0043 nolu fişinde fiş tutarı 116,30TL olup 6,80TL iade edilmiş olmasına karşın 116,30TL.nin gider yazılma nedeni,	6,8
28.7.2009/243	Onur Oto Muammer Yalçın 25.7.2009/022198 nolu fatura tutarı 349,28TL olup gider olarak 549,28TL yazılma nedeni,	200
11.8.2009/258	Turhan Kitapevinin 29.7.2009/065673 nolu fatura tutarı 938,25TL, 29.7.2009/065674 nolu fatura tutarı 309TL olmak üzere toplam 1.247,25TL yaptığı halde 1.547,25TL gider yazılma nedeni,	300
16.9.2009/287	GNG Turizm 7.9.2009/496389 nolu faturasında 7.9.2009 tarihli TK 235.2455.041437 ve TK 235.2455.041437 nolu Muammer Aydın ile Erdoğan Teziç'e ait iç hat uçak biletlerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,	596
" "	GNG Turizm 4.9.2009/496369 nolu faturasında 16.10.2009 tarihli TK 235.2455.041379 ve TK 235.2455.041380 nolu Nuri Alan'a ait iç hat uçak biletlerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,	208
3.11.2009/330	GNG Turizm 17.10.2009/49699 nolu faturasında 4.9.2009 tarihli TK 235.2456.510341 ve TK 235.2456.510416 nolu gazeteci Savaş Kerimoğlu'na ait iç hat uçak biletlerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,	478
10.11.2009/335	Boyner'in 9.11.2009/299318 nolu faturasının tutarı 134,51TL olup faturanın sonunda *"işbu faturanın 85,41TL.si iade GP karşılığı olup vergi işlemlerinde kullanılamaz."* denildiğinden tutarın 134,51-85,41=49,1TL olarak gider yazılması gerekirken 134,51TL gider yazılma nedeni,	85,41
10.11.2009/335	Boyner'in 9.11.2009/299318 ve 9.11.2009/299314 nolu faturaları ile alınan pantolon ve ayakkabının Parti bütçesinden karşılanma nedeni,	229,46
10.11.2009/335	Office 1 Superstore'nin 10.11.2009/574264 nolu faturasının tutarı 95,20TL olup faturanın sonunda *"11.11.2009 tarihinde faturada işaretli ürünler 000883 nolu gider pusulası ile iade alınmıştır."* denildiğinden tutarın 95,20-27,89=67,31TL olarak gider yazılması gerekirken 95,20TL olarak yazılma nedeni,	27,89
28.12.2009/376	Mais yetkili satıcısı Neziroğlu'nun 5.12.2009/264024 nolu faturasının tutarı 1.288,67TL olduğu halde 1.886,67TL gider yazılma nedeni,	600

13.5.2009/175	Batı Emprimenin 27.2.2009/650203 nolu faturası ekinde ki 27.2.2009/001595 nolu sevk irsaliyesinde 447 koli teslim edildiği yazmasına karşın 4 koli eksik teslim alındığına dair Turgut Uluçay'ın imzası vardır. 2 koli x500= 1.000 x 0,44 = 440 + 79,2 KDV = 519,2 2 koli x500= 1.000 x 0,69 = 690 + 124,2 KDV = 814,2	1.333,4
1.10.2009/296	Ertürk Çikolatanın 17.9.2009/541988 nolu faturası ile 1 kğ.lık Ekstra Madlen Çikolata 150 adet alınmıştır. Kimler için alındığının bildirilmesi,	2.349
1.10.2009/297	Swissotel Ankara 10.9.2009/188208 nolu faturası ile 9.9.2009-10.9.2009=1 gece Erdoğan Teziç konaklama bedelinin Parti tarafından karşılanma nedeni,	332,99
25.11.2009/349	Bilim Matbaasını 25.11.2009/049033 nolu faturası ile 1500 adet tiyatro bileti bastırılma nedeni,	236

Toplam……8.164,94TL

Parti yetkilileri Tablo-2'ye ilişkin *"Deniz Feneri ile ilgili yapılan 15.000 £ (€ olmalı) ödeme, 3.000 £ (€ olmalı) ödeme Ali KILIÇ ya da Deniz BAYKAL adına değil parti adına yapılan ödemeler olması nedeniyle kayıt altına alınmıştır. Yine Sabahat GÜRBÜZ'e yapılan 1.900 £ (€ olmalı) luk ödeme parti adına verilen hizmetten dolayı yapılmıştır. Av. Şahin MENGÜ tarafından 2.729,60TL.lik harcama yine Parti tüzel kişiliği ile ilgilidir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri verilen mütalaaların veya görüşlerin Parti ile ilişkisini kanıtlayan belge ve bilgi sunmamışlar, parti adına yapılan ödemeler olması nedeniyle kayıt altına alındığını ifade etmişlerdir. Bu kişiler Parti üyesi olsalar da dava giderleri şahsi olduğundan yapılan giderlerin Parti tüzel kişiliğince karşılanmaması gerekir. Avukat Şahin Mengü tarafından, 2.729,60TL harcanarak Davalı TRT'ye karşı Ankara 13. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan 2009/44 nolu davanın parti tüzel kişiliği ile ilgili olduğuna dair geçerli ve yeterli belge de sunulmamıştır.

Verilen görüşlerin Parti tüzelkişiliği yerine kişilerle ilgili olması ve istenen bilgilerin verilmemesi nedeniyle söz konusu giderlerin Parti tarafından karşılanmaması gerekir. Bu nedenle **46.961,40**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

Tablo-2

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
25.5.2009/184	Ali Gülen'e *"Deniz Feneri E.V. ile ilgili CHP Deniz Baykal ile CHP MYK üyesi Ali Kılıç'a karşı açılan manevi tazminat davalarına ilişkin hazırlanan hukuki mütalaa karşılığı avukatlık ücreti"* olarak 15.000 euro ödenmiştir. Verilen mütalaanın Parti ile ilişkisinin açıklanması,	33.343,5
25.5.2009/184	Sabahat Gürbüz'e *"Alman Kooperatif Yasasıyla ilgili hukuki mütalaa ve hukuksal araştırmalarla ilgili avukatlık ücreti"* olarak 1.900 euro ödenmiştir. Verilen mütalaanın Parti ile ilişkisinin açıklanması,	4.223,51
9.9.2009/280	Ali Gülen'e *"CHP Grup Başkan vekili Kemal Kılıçdaroğlu ile MYK üyesi Ali Kılıç hakkında ortaya atılan iddialarla ilgili araştırma, hukuki yazışma ve mütalaa ücreti"* olarak 3.000 euro ödenmiştir. Verilen mütalaanın Parti ile ilişkisinin açıklanması,	6.664,80
28.2.2009/78	Avukat Şahin Mengü tarafından, 2.729,60TL harcanarak Davalı TRT'ye karşı Ankara 13. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan 2009/44 nolu davanın davanın parti tüzel kişiliği adına mı kişi adına mı açıldığının bildirilmesi ile varsa ilamın bir örneğinin gönderilmesi,	2.729,60

Toplam……46.961,40TL

Parti yetkilileri Tablo-3'e ilişkin *"Alınan 4 (Dört) adet Ay marka gömlek 12. kat Genel Başkan Servis personeli için alınmıştır.*

6 (Altı) adet bulaşık makinesi her katta bulunan Çay ocakları için alınmıştır.

Aslan Nakliyatın 100,00TL.lik faturası Tekel Personeli Grevi için Sakarya Caddesindeki Grevcilere yemek taşımasıdır.

Öz Gaziantep LTD.ŞTİ.den 17/12/2009'da alınan 5.000 adet yemek bedeli olan 21.600,00TL yine Sakarya Caddesindeki Tekel Grevcilerine yaptırılan yemek bedelidir." şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin belirttikleri bir kısım harcamalar partinin yönetim gideri ile siyasi parti faaliyeti kapsamında değerlendirilmiştir.

Diğer harcamalar yönetim gideri olmadığı gibi, parti tüzelkişiliği adına ve parti amaçları doğrultusunda yapılmış bir harcama da değildir.

Bu açıklamalara göre Tablo 3'ün yeni durumu şöyledir.

Tablo-3

Yevmiye tarih ve no	Açıklama	Tutar
30.1.2009/37	06 CHP 03 plakalı aracın MTV/1 Vergi tahsil alındısı olmasına karşın 670TL ancak giderde yazılmamıştır. 06 CHP 06 plakalı aracın MTV/1 Vergi tahsil alındısı 670TL iken gider olarak 1.340TL yazılma nedeni	670
28.2.2009/78	Avukat Şahin Mengü harcamaları arasında masraf belgesi olarak bulunan Ses TV'de yayınlanan Başkanla baş başa proğramına ait 7 adet CD çözümü için bilirkişiye ödenen ücret olarak düzenlenen 3.500TL.lik belgede Yazı işleri müdürünün imza ve mührü bulunmamasına karşın bu tutarın gider yazılma nedeni,	3.500
9.6.2009/201	Turhan Kitapevinin 28.5.2009/323396 nolu faturası 600,15TL, 28.5.2009/323395 nolu faturası 889,75TL olup toplamı 1.489,9TL olmasına karşın gider olarak 1.189,9TL yazılma nedeni,	300
15.12.2009/369	Keme Makine Aksamları Ltd.şirketi 14.12.2009/17-4 nolu faturasında bilgisayar faks bakım ücreti yazmasına karşın, bu fatura karşılığında Ekin tiyatrodan 25 adet bilet alınma nedeni	295
31.12.2009/381	Vakko Tekstil ve Hazır Giyim sanayi A.Ş.nin 28.12.2009/756403 nolu faturası ile 140 gr mints çik 30 adet 45TL.den alınmış ve toplamda 1.215TL ödenmiştir. Ne için alındığının bildirilmesi	1.215

Toplam……..5.980TL

Parti yetkilileri Tablo-4'e ilişkin *"Genel saymanın partiyi temsilen gönderdiği çiçeklerdir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti'de genel sayman olarak görev yapan Mustafa Özyürek'in gönderdiği çiçekler Parti'yi temsilen değil kişisel olduğundan parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmemiştir.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda **62.463,34**TL ödemenin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

10- 12.1.2009 tarih ve 16 nolu yevmiyede Refika Doğan Gürbüz'e 10.1.2009-1.1.1994 tarihleri arasındaki süre için (15 yıl 10 gün) 33.759,75 TL kıdem tazminatı, 84 gün ihbar tazminatı karşılığı 4.481,9TL, 32 gün izin ücreti karşılığı 1.707,39TL ile 84 gün ihbar ve 32 gün izin ücretine (84+32=116) tekabül eden 1.121,76TL yemek, 788,8TL yol, 1.319,73TL sosyal yardım ödenmiştir. Bu kişinin işten ayrılması ile ilgili belgelerin gönderilmesi ile ihbar ve izin ücretine tekabül eden yemek, yol ve sosyal yardımın yapılma nedeni sorulmuştur.

Parti yetkilileri *"Refika Gürbüz ihbar döneminde çalıştırılsa idi yol yemek ve sosyal yardım ödenecek idi. Ücretli izin olması nedeni ile de izin süresine tekabül*

eden yol yemek ve sosyal yardımda haliyle ödenmek durumundadır. Bu kişinin işten ayrılması ile ilgili hesaplamalar ve ibraname yevmiye maddesi ekindedir." şeklinde cevap vermişlerdir.

Refika Doğan Gürbüz'ün kullanmayıp işten ayrılma nedeniyle ücretini aldığı yıllık izin ücretine tekabül eden sosyal yardımların ödenip ödenemeyeceği hususu incelenmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 57. maddesinde,

"İşveren, yıllık ücretli iznini kullanan her işçiye, yıllık izin dönemine ilişkin ücretini ilgili işçinin izine başlamasından önce peşin olarak ödemek veya avans olarak vermek zorundadır.

Bu ücretin hesabında 50 nci madde hükmü uygulanır.

Günlük, haftalık veya aylık olarak belirli bir ücrete dayanmayıp da akort, komisyon ücreti, kâra katılma ve yüzde usulü ücret gibi belirli olmayan süre ve tutar üzerinden ücret alan işçinin izin süresi için verilecek ücret, son bir yıllık süre içinde kazandığı ücretin fiili olarak çalıştığı günlere bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama üzerinden hesaplanır.

Ancak, son bir yıl içinde işçi ücretine zam yapıldığı takdirde, izin ücreti işçinin izine çıktığı ayın başı ile zammın yapıldığı tarih arasında alınan ücretin aynı süre içinde çalışılan günlere bölünmesi suretiyle hesaplanır.

Yüzde usulünün uygulandığı yerlerde bu ücret, yüzdelerden toplanan para dışında işveren tarafından ödenir."

Aynı Kanun'un 50. maddesinde,

"Fazla çalışma karşılığı olarak alınan ücretler, primler, işyerinin temelli işçisi olarak normal çalışma saatleri dışında hazırlama, tamamlama, temizleme işlerinde çalışan işçilerin bu işler için aldıkları ücretler ve sosyal yardımlar, ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri için verilen ücretlerin tespitinde hesaba katılmaz."

hükmünden yıllık izin ücretinde sosyal yardımların dikkate alınmayacağı açıktır. Yani yıllık izin ücretinin hesabında asıl ücret esas alınır. Bu nedenle fazla

çalışma karşılığı olarak alınan ücretler, primler, normal çalışma saatleri dışında hazırlama, tamamlama ve temizleme işlerinde çalışan işyerinin temelli işçilerin bu işler için aldıkları ücretler ve **sosyal yardımlar** yıllık izin ücretinin tespitinde dikkate alınamaz.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda **3.230,29**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

11- Parti, Sini Köfte Evi, Evden Catering ve Vesta Catering'den yemek alımları yapmaktadır. Bir kısım faturaların ekinde yer alan belgelerde yemek miktarının ayrıntısı yer aldığı halde aşağıdaki tabloda belirtilen faturaların ekinde ayrıntı belirtilmemiştir.

- Parti'ye iş yapan firma çalışanlarının, gazetecilerin, belediye işçilerinin, Tepe güvenlik elemanının, Yıldırım Yalçın, Ali Yurtseven, Cansa Ekin firma çalışanı Bahçıvan Ağa Dönmez ve polislerin yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,

- Mehmet Güleç, Mehmet Çakırgöl ve Nilgün Hanım'ın partideki görevleri ile maaşlarını nereden aldıklarının bildirilmesi ve yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni,

- Tabloda belirtilen faturalarda yer alan yemek miktarına ilişkin ayrıntının bildirilmesi,

istenmiştir.

Yemek Ayrıntısı Belirtilmeyenlere Ait Tablo

Yevmiye tarih no	**Faturayı düzenleyen**	**Fatura(Fiş) tarih no**	**İstenen**
10.2.2009/55	Sini Köftevi	31.1.2009/220769, Fatura tutarı: 3.373,92	781 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
6.8.2009/252	Vesta Catering	31.7.2009/181026 Fatura tutarı: 3.452,54	576 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
2.9.2009/275	Vesta Catering	31.8.2009/181153 Fatura tutarı: 2.535,46	423 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
9.12.2009/360	Vesta Catering	30.11.2009/614577 Fatura tutarı: 4.441,55	741 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi
31.12.2009/383	Vesta Catering	31.12.2009/61436 Fatura tutarı: 5.292,7	883 adet yemeğin ayrıntısının bildirilmesi

Yemek Ayrıntısı Belirtilenlere Ait Tablo

Yevmiye tarih no	Faturayı düzenleyen	Fatura(Fiş) tarih no	Tutar
9.3.2009/96	Evden Catering	18.02.2009/469693	1.843,02
13.5.2009/174	Vesta Catering	1.5.2009/180551	2.337,66
4.6.2009/196	Vesta Catering	30.5.2009/180710	1.738,26
9.6.2009/200	Sini Köftevi	27.2.2009/220776	252,72
6.7.2009/221	Vesta Catering	30.6.2009/180864	3.596,4
15.10.2009/310	Vesta Catering	30.9.2009/614286	2.307,69
12.11.2009/336	Vesta Catering	31.10.2009/614451	5.454,54

Parti yetkilileri *"10 Şubat 2009/55 yevmiyede belirtilen Sini Köfte Evi faturası karşılığı 06 Ağustos 2009/252 yevmiye, 02 Eylül 2009/275 yevmiye ve 09 Aralık 2009/360 yevmiye ile kayıt altına alınan Vesta Catering faturaları içeriği İl/İlçe Başkanları toplantılarında ve Belediye Başkanları toplantısında verilen yemekler veya pilav üstü döner ve ekmek arası köfte ile içecek ikramlarından ibarettir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Yemek ayrıntısı belirtilmeyen listeye ilişkin Parti yetkililerinin yaptıkları savunma kabul edilmiştir. Parti yetkilileri 31.12.2009 tarih ve 383 nolu yevmiyeye ilişkin açıklama yapmamışlardır.

Emniyet Genel Müdürlüğü kadrolarında görevli her sınıf personele 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayın Bedeli Verilmesi Hakkında Kanun uyarınca yemek bedellerine istinaden her ay tayin bedeli verilmektedir. Diğer taraftan tüm giderleri Emniyet Genel Müdürlüğü'nce karşılanan polis memurlarına parti bütçesinden yemek yardımı yapılamaz.

Cansa Ekin firmasına bahçe bakım hizmeti karşılığı her ay 1.652TL ödeme yapılmıştır. Firma çalışanına ait yemeğin firma tarafından karşılanması gerekir.

Basın mensuplarının yapacakları giderlerin kendi kuruluşları tarafından karşılanması gereken giderler olduğu dikkate alındığında, bu giderlerin Parti tarafından karşılanması olanaklı değildir.

Parti bütçesinden ödenmemesi gereken **21.811,55**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Parti Tarafından Karşılanmaması Gereken Yemek Bedellerine İlişkin Liste

Yevmiye tarih no	Faturayı düzenleyen	Fatura(Fiş) tarih no	Parti tarafından karşılanmaması gereken	Yemek mik.xFiyat	Tutar
9.3.2009/96	Evden Catering	18.02.2009/4 69693 Fatura tutarı: 1.843,02	Mehmet Çakırgöl:1, Ağa Dönmez:3, Yıldırım Yalçın: 4, Basın:19, Polis:273, Tepe güvenlik:9	300 X 5= 1.500 9 x 4,5 = 40,5	1.540,5
13.5.2009/174	Vesta Catering	1.5.2009/180 551 Fatura tutarı: 2.337,66	Fiş ile yemek yiyen:305, İmza karşılığı yemek yiyenler (Ağa Dönmez, Satılmış, Tekin,Yıldırım Yalçın):65	370X5,994 = 2.217,78	2.217,78
4.6.2009/196	Vesta Catering	30.5.2009/18 0710 Fatura tutarı: 1.738,26	Fiş ile yemek yiyen: 183 İmza karşılığı yemek yiyenler (Ağa Dönmez, Satılmış Tekin, Yıldırım Yalçın, Çankaya Belediyesi, Ali Yurtseven): 90	273X5,994 = 1.636,36	1.636,36
9.6.2009/200	Sini Köftevi	27.2.2009/22 0776 Fatura tutarı.252,72	Ağa Dönmez: 6, Çankaya belediye işçisi:5, Boyacı dayı: 5, Polis:11	27 X 4,86 = 131,22	131,22
6.7.2009/221	Vesta Catering	30.6.2009/18 0864 Fatura tutarı: 3.596,4	Fiş ile yemek yiyen: 467 İmza karşılığı yemek yiyenler (Ağa Dönmez, Satılmış Tekin, Yıldırım Yalçın, Çankaya Belediyesi, Ali Yurtseven): 123	590X5,994 = 1.636,36	3.536,46
15.10.2009/310	Vesta Catering	30.9.2009/61 4286 Fatura tutarı: 2.307,69	Fiş ile yemek yiyen: 185, İmza karşılığı yemek yiyenler (Ağa Dönmez, Satılmış Tekin, Yıldırım Yalçın, Erhan kanat, Hamide Buldak, Ayşegül Önder): 156 Çevik kuvvet:8, Boyacı:4, Konut yapı:8, Ali Yurtseven:14 **Toplam:375**	375X5,994 = 2.247,75	2.247,75
12.11.2009/336	Vesta Catering	31.10.2009/6 14451 Fatura tutarı: 5.454,54 910 adet yemek	Basın.108, Konut yapı:118, Fiş ile yemek yiyen: 341, İmza karşılığı yemek yiyenler : 214, Çevik kuvvet:46, Boyacı:17, Ali Yurtseven:7, Personel:18 **Toplam: 869**	869X5,994 = 5.208,78	5.208,78

31.12.2009/383	Vesta Catering	31.12.2009/61436 Fatura tutarı: 5.292,7			5.292,7

Toplam……..21.811,55TL

12- Parti tarafından çeşitli firmalara yemek bedelleri ödenmiştir. Yemek bedellerinin bir kısmında içeriğe ilişkin bilgiler yer almıştır. Yemek içeriği belirtilmeyenlere ilişkin açıklayıcı bilgi ve belgelerin gönderilmesi ile tabloda belirlenenler ile personele ait yemek bedellerinin Parti tarafından karşılanma nedeni sorulmuştur.

Yemek Faturalarına Ait Liste

Yevmiye tarih ve no	Firma adı	Firma Bilgileri/İçerik	Fatura tarih ve no	Tutar
2.1.2009/3	TBMM Personeli Biriktirme ve Yardım Sandığı	Kahve meşrubat bedeli	31.12.2008/1541	1.100
3.1.2009/5	Konya evi	Nöbetçi İbrahim Bekar	3.1.2009/0044	20
6.1.2009/8	Trilye	Reşit Galip cd.Hafta sok.No:11/A-B GOP/Ankara	25.12.2008/069091	2.989
7.1.2009/10	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	6.1.2009/6	4.959,25
16.1.2009/24	Yeni Hacı Ömer Bey	Barış Bozkurt'un babasının yemeği	14.1.2009/000090	1.650
20.1.2009/27	Konya evi	Teknik Ali Yurtseven ile şoförler odasına Kemal Süer, Ersin Dağıstan, Cahit Yetişir, Ruşen İlgün ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	20.1.2009/033739	450
" "	Meşhur köfteci Şahin Usta	İdari müdüre verilen yemek	16.1.2009/000038	40
" "	Lezzet durağı	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	19.1.2009/000005	36
24.1.2009/380	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 6 adet fiş		300
27.1.2009/31	Konya evi	İbrahim Bekar, Hasan Er, Ajlan, Birgül, Necla, Bülent, Gökhan, Muzaffer, Ruşen İlgün, Abdullah Suna, Mehmet Güler ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	26.1.2009/033747	220

30.01.2009/40	Mantar		28.1.2009/008617	310,07
" "	Mantar		30.1.2009/008621	529,34
31.01.2009/41	Mantar		31.1.2009/008623	580
" "	Lezzet durağı	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	31.12.2008/000004	20
10.2.2009/57	Bizim Kebapçı	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	6.2.2009/000018	42
10.2.2009/57	Konya evi	Ali Yurtseven, Ersen Öztürk, Mehmet Güleç ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	10.2.2009/033778	510
20.2.2009/66	Konya evi	Hasan Er, Ruşen İlgün, Ersin Dağıstan, Barış Bozkurt,Yalçın Çeliksoy, Kemal Süer,Fatih bey idare amiri, Erkan Yıldırmaz, Mehmet Güleç ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	3.2.2009/033766	968,5
20.2.2009/68	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.		16.2.2009/39	1.042,5
20.2.2009/68	Konya evi	Ali Yurtseven, Ersen Öztürk, Mehmet Güleç ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	18.2.2009/0337898	210
20.2.2009/68	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 6 adet fiş		300
25.2.2009/72	Gözde Pide Kebap	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderisi	25.2.2009/0001	46,5
13.3.2009/107	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 8 adet fiş		300
19.3.2009/119	Konya evi	Yemek bedeli..	19.3.2009/033841	215
15.4.2009/152	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Muhtelif zamanlarda verilen yemek bedeli	15.4.2009/82	1.696,75
17.4.2009/153	Konya evi	Yemek bedeli	17.4.2009/0337889	415
20.4.2009/156	Konya evi	Yemek bedeli.	20.4.2009/033892	370
4.5.2009/166	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 4 adet fiş		301,5
8.5.2009/171	Diet Ev Yemekleri	Yeşilçam sanayi sitesi B Blok No:24/24-A Şaşmaz/Ankara	7.5.2009/024311	1.000
12.5.2009/173	Konya evi	Ali Yurtseven, Mehmet Güleç ve Mehmet Çakırgöl	11.5.2009/033924	140
" "	Konya evi	Ali Yurtseven Mehmet Güleç, Mehmet Çakırgöl, Fatoş hanım	30.4.2009/033904	100
15.5.2009/179	TBMM Personeli Biriktirme ve Yardım Sandığı	Çay, kahve, meşrubat bedeli	15.5.2009/1650	900

18.5.2009/180	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Muhtelif zamanlarda verilen yemek bedeli	18.5.2009/130	1.759,5
30.5.2009/190	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 6 adet fiş		300
17.6.2009/205	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
25.6.2009/209	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	25.6.2009/183	2.043,75
1.7.2009/216	Konya evi		1.7.2009/034011	383
10.7.2009/228	Konya evi		10.7.2009/034027	130
15.7.2009/231	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
22.7.2009/239	Yeni Hacı Ömer Bey	Çevre sokak 2 gün personel yemek bedeli	22.7.2009/000168	200
5.8.2009/251	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
25.8.2009/265	Adım Fast Food	6.cadde 33-11 Bahçelievler/Ankara	21.8.2009/008719	350
25.8.2009/265	Konya evi	Murat Tali, Erdal Karakoç,Temizlik ekibi, kapı işçileri,	24.8.2009/034078	240
10.9.2009/281	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
" "	Aydoğmuş Kardeşler	Barış Bozkurt temel gıda		43
17.9.2009/288	Konya evi	Şoförler, Ersen Öztürk,	16.9.2009/034215	390
25.9.2009/290	Yeni Hacı Ömer Bey	Bayramın 2. günü personel yemeği	23.9.2009/000186	417,5
30.9.2009/295	Söğütlü Bahçe	Eskişehir yolu 7.km Çankaya/Ankara	26.9.2009/759883	560
15.10.2009/312	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 2 adet fiş		300
20.10.2009/316	Reva İşkembecisi	Atatürk mh. Lale cd. No:15/8 Sincan- Ankara	19.10.2009/212034	1.080
31.10.2009/322	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	26.10.2009/290	1.647,75
3.11.2009/329	Konya evi	Şoförler, Üye yazım, Ersen Öztürk,	20.10.2009/034156	1.100
5.11.2009/331	Konya evi	Şoförler, Üye yazım, Ersen Öztürk,	3.11.2009/034179	560
5.11.2009/331	Cafe Taşkıran	Pir Sultan Abdal Derneği Genel Merkezi için yemek bedeli	3.11.2009/014064	2.000
12.11.2009/337	Fevzi Hoca Balık-Köfte	Orman genel Müdürlüğü lojmanları yanı Beştepe/Ankara	11.11.2009/122187	300

20.11.2009/341	Konya evi	Yücel Arslan, Muzaffer Yakıcı, Nöbetçiler, Üye yazım, Ersen,	18.11.2009/034196	720
25.11.2009/349	Konya evi	İşçiler, Üye yazım, Belediye işçileri, Ersen Öztürk,	24.11.2009/034105	315
25.11.2009/349	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
25.11.2009/349	Çiçek lokantası		25.11.2009/064501	820
2.12.2009/355	Yeni Hacı Ömer Bey		2.12.2009/000215	470
19.12.2009/371	Konya evi		16.12.2009/034125	1.000
19.12.2009/371	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
25.12.2009/375	Sivas etli ekmek 5	Dikmen/Ankara	23.12.2009/081582	600
31.12.2009/382	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli olarak alınan	28.12.2009/267	3.511,5

Parti yetkilileri *"Aşağıdaki yemek faturalarının içeriği hizmetler Genel Başkan'ın Parti adına TBMM'deki etkinlik ve aktiviteleri için düzenlenmiş faturalardır. Trilye Restaurant ise yine Genel Başkan'ın Milletvekillerine verdiği yemek faturasıdır.*

Yevmiye tarih ve no	**Firma adı**	**Firma Bilgileri/İçerik**	**Fatura tarih ve no**	**Tutar**
2.1.2009/3	TBMM Personeli Biriktirme ve Yardım Sandığı	Kahve meşrubat bedeli	31.12.2008/1541	1.100
6.1.2009/8	Trilye		25.12.2008/069091	2.989
7.1.2009/10	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	6.1.2009/6	4.959,25
20.2.2009/68	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.		16.2.2009/39	1.042,5
15.4.2009/152	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Muhtelif zamanlarda verilen yemek bedeli	15.4.2009/82	1.696,75
15.5.2009/179	TBMM Personeli Biriktirme ve Yardım Sandığı	Çay, kahve, meşrubat bedeli	15.5.2009/1650	900
18.5.2009/180	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Muhtelif zamanlarda verilen yemek bedeli	18.5.2009/130	1.759,5
25.6.2009/209	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	25.6.2009/183	2.043,75
31.10.2009/322	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli	26.10.2009/290	1.647,75
31.12.2009/382	TBMM Sosyal Hizmetler Müd.	Yemek bedeli olarak alınan	28.12.2009/267	3.511,5

Yeni Hacı Ömer Bey'den 16.01.2009/24 yevmiye ile kaydedilen fatura personelimiz Barış Bozkurt'un babasının vefatı nedeniyle cenaze evine gönderilen yemektir.

Konya Evi, Yetişir Gıda (Yeni Hacı Ömer Bey' den gelen yemekler akşamın geç saatlerine kadar kalan personel yemeği, ayrıca bize dışardan hizmet veren polislere, ücret talebi olmayan ve gönüllü olarak partiye katkı sağlayan kişilere verilen yemeklerdir (tabldot).

Mantar'dan gelen yemekler yerel seçim öncesi yapılan yoğun toplantı içindir.

Parti'ye iş yapan firma çalışanlarının, misafir gazetecilerin, belediyeden çevre düzenlemesi için gelen 2 veya 3 işçinin ve burada görev yapan polislerin her zaman olmasa da verilen yemeklerin karşılanmasında her hangi bir sakınca olmadığı kanısındayız. Zaten yakın çevrede ihtiyaçları karşılayacak yerler bulunmamaktadır. Zira bu insanlar sabit görev yeri olan insanlardır." şeklinde cevap vermişlerdir.

Polislerin, firma çalışanlarının, gazetecilerin, belediye işçilerinin yemek giderleri Parti tarafından karşılanamaz. Tabloda belirtilen yemek bedelleri Parti tarafından karşılanacak yönetim gideri olmadığı gibi, parti tüzelkişiliği adına ve parti amaçları doğrultusunda yapılmış bir ödeme de değildir.

Parti bütçesinden yapılmaması gereken **21.733**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Yevmiye tarih ve no	**Firma adı**	**Firma Bilgileri/İçerik**	**Fatura tarih ve no**	**Tutar**
3.1.2009/5	Konya evi	Nöbetçi İbrahim Bekar	3.1.2009/0044	20
16.1.2009/24	Yeni Hacı Ömer Bey	Barış Bozkurt'un babasının yemeği	14.1.2009/000090	1.650
20.1.2009/27	Konya evi	Teknik Ali Yurtseven ile şoförler odasına Kemal Süer, Ersin Dağıstan, Cahit Yetişir, Ruşen İlgün ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	20.1.2009/033739	450
" "	Meşhur köfteci Şahin Usta	İdari müdüre verilen yemek	16.1.2009/000038	40
" "	Lezzet durağı	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	19.1.2009/000005	36
24.1.2009/380	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 6 adet fiş		300

27.1.2009/31	Konya evi	İbrahim Bekar, Hasan Er, Ajlan, Birgül, Necla, Bülent, Gökhan, Muzaffer, Ruşen İlgün, Abdullah Suna, Mehmet Güler ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	26.1.2009/033747	220
" "	Lezzet durağı	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	31.12.2008/000004	20
10.2.2009/57	Bizim Kebapçı	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderimi yemek bedeli	6.2.2009/000018	42
10.2.2009/57	Konya evi	Ali Yurtseven, Ersen Öztürk, Mehmet Güleç ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	10.2.2009/033778	510
20.2.2009/66	Konya evi	Hasan Er, Ruşen İlgün, Ersin Dağıstan, Barış Bozkurt,Yalçın Çeliksoy, Kemal Süer,Fatih bey idare amiri, Erkan Yıldırmaz, Mehmet Güleç ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	3.2.2009/033766	968,5
20.2.2009/68	Konya evi	Ali Yurtseven, Ersen Öztürk, Mehmet Güleç ve Mehmet Çakırgöl'e verilen yemek	18.2.2009/0337898	210
20.2.2009/68	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 6 adet fiş		300
25.2.2009/72	Gözde Pide Kebap	Mustafa Öz-Halk Gazetesi gönderisi	25.2.2009/0001	46,5
13.3.2009/107	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 8 adet fiş		300
19.3.2009/119	Konya evi	Yemek bedeli..	19.3.2009/033841	215
17.4.2009/153	Konya evi	Yemek bedeli	17.4.2009/0337889	415
20.4.2009/156	Konya evi	Yemek bedeli.	20.4.2009/033892	370
4.5.2009/166	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 4 adet fiş		301,5
8.5.2009/171	Diet Ev Yemekleri	Yeşilçam sanayi sitesi B Blok No:24/24-A Şaşmaz/Ankara	7.5.2009/024311	1.000
12.5.2009/173	Konya evi	Ali Yurtseven, Mehmet Güleç ve Mehmet Çakırgöl	11.5.2009/033924	140
" "	Konya evi	Ali Yurtseven Mehmet Güleç, Mehmet Çakırgöl, Fatoş hanım	30.4.2009/033904	100
30.5.2009/190	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 6 adet fiş		300
17.6.2009/205	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
1.7.2009/216	Konya evi		1.7.2009/034011	383
10.7.2009/228	Konya evi		10.7.2009/034027	130
15.7.2009/231	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300

22.7.2009/239	Yeni Hacı Ömer Bey	Çevre sokak 2 gün personel yemek bedeli	22.7.2009/000168	200
5.8.2009/251	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
25.8.2009/265	Adım Fast Food	6.cadde 33-11 Bahçelievler/Ankara	21.8.2009/008719	350
25.8.2009/265	Konya evi	Murat Tali, Erdal Karakoç,Temizlik ekibi, kapı işçileri,	24.8.2009/034078	240
10.9.2009/281	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
" "	Aydoğmuş Kardeşler	Barış Bozkurt temel gıda		43
17.9.2009/288	Konya evi	Şoförler, Ersen Öztürk,	16.9.2009/034215	390
25.9.2009/290	Yeni Hacı Ömer Bey	Bayramın 2. günü personel yemeği	23.9.2009/000186	417,5
30.9.2009/295	Söğütlü Bahçe	Eskişehir yolu 7.km Çankaya/Ankara	26.9.2009/759883	560
15.10.2009/312	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 2 adet fiş		300
20.10.2009/316	Reva İşkembecisi	Atatürk mh. Lale cd. No:15/8 Sincan- Ankara	19.10.2009/212034	1.080
3.11.2009/329	Konya evi	Şoförler, Üye yazım, Ersen Öztürk,	20.10.2009/034156	1.100
5.11.2009/331	Konya evi	Şoförler, Üye yazım, Ersen Öztürk,	3.11.2009/034179	560
5.11.2009/331	Cafe Taşkıran	Pir Sultan Abdal Derneği Genel Merkezi için yemek bedeli	3.11.2009/014064	2.000
12.11.2009/337	Fevzi Hoca Balık-Köfte	Orman Genel Müdürlüğü lojmanları yanı Beştepe/Ankara	11.11.2009/122187	300
20.11.2009/341	Konya evi	Yücel Arslan, Muzaffer Yakıcı, Nöbetçiler, Üye yazım, Ersen,	18.11.2009/034196	720
25.11.2009/349	Konya evi	İşçiler, Üye yazım, Belediye işçileri, Ersen Öztürk,	24.11.2009/034105	315
25.11.2009/349	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
25.11.2009/349	Çiçek lokantası		25.11.2009/064501	820
2.12.2009/355	Yeni Hacı Ömer Bey		2.12.2009/000215	470
19.12.2009/371	Konya evi		16.12.2009/034125	1.000
19.12.2009/371	Yetişir Gıda	06 CHP 01 plakalı aracın şoförü, 3 adet fiş		300
25.12.2009/375	Sivas etli ekmek 5	Dikmen/Ankara	23.12.2009/081582	600

Toplam…… 21.733TL

13- Aşağıdaki tabloda giderleri karşılanan araçların kime ait olduğunun belirtilmesi ile bu giderlerin Parti tarafından karşılanmasını gerektirecek kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

Yevmiye tarih ve no	**Firma**	**Fatura tarih ve no**	**Tutar**	**Yapılan**	**İstenen**
20.1.2009/27	Uzaltaş Petrol	19.1.2009/35	100	O6 BT 7515 plakalı araca motorin alımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
9.1.2009/13	SFM LTD.ŞTİ	6.1.2009/050435	19.116	10 KA 990 plakalı araca ses düzeni montaj ve ekipman-larının yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunu belirten kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
30.1.2009/38	Omega Ses Sistemleri LTD.ŞTİ	22.1.2009/146171	10.920,9	Ses düzeni montaj ve ekipman-larının yapımı	Hangi araca yapıldığı ile aracın kimin adına kayıtlı olduğunu belirten kanıtlayıcı belgelerin gönderilmesi ve bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
10.2.2009/53	Mens Elektronik	30.1.2009/595454	6.248	Plakası belirtilmeyen araca ses sistemi yapılması	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	" "	28.1.2009/595441	5.888,2	06 RDH 50 plakalı araca ses sistemi yapılması	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	Flaş LTD.ŞTİ.	3.2.2009/031393	3.422	Marmaris anons aracı fiberglas yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?

" "	" "	27.1.2009/031392	2.950	Karaman anons aracı fiberglas yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
10.2.2009/54	Mens Elektronik	27.1.2009/595430	5.015	Plakası belirtilmeyen araca ses sistemi yapılması	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	" "	27.1.2009/595429	6.136	Plakası belirtilmeyen araca ses sistemi yapılması	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	Omega Ses Sistemleri LTD.ŞTİ.	26.1.2009/146172	14.396	Plakası belirtilmeyen araca ses sistemi yapılması	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
9.3.2009/96	Mens Elektronik	13.2.2009/064258	8.236,4	Kahraman-maraş arabasına hoparlör ve mikrofon yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
19.3.2009/115	Mens Elektronik	19.2.2009/064281	713,9	34 CHP 41 plakalı araca tekel telsiz yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	" "	23.2.2009/064294	1.770	Sincan arabasına hoparlör ve mikrofon yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?

" "	" "	2.3.2009/064345	6.903	Erzincan arabasına hoparlör ve mikrofon yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	" "	2.3.2009/064346	6.195	Aydın arabasına hoparlör ve mikrofon yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	" "	5.3.2009/064370	3.127	Muğla Milas arabasına hoparlör ve mikrofon yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	" "	10.3.2009/064399	12.862	Kastamonu arabasına hoparlör ve mikrofon ile bazı tamiratların yapılması	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
19.3.2009/116	Flaş LTD.	28.2.2009/031401	2.950	Aydın anons aracı fiberglas yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	" "	28.2.2009/031401	2.950	Erzincan ses yayın aracı fiberglas yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?
" "	" "	10.3.2009/031404	2.950	Kastamonu anons aracı fiberglas yapımı	Aracın kimin adına kayıtlı olduğunun belirtilmesi ile bu giderin Parti bütçesinden karşılanma nedeni?

Parti yetkilileri *"Tamamı il ve ilçe teşkilatlarımızın araçları olup yüksek rakamlara teklif alınmış diğerlerine ise teklif alınmadan pazarlık usulü yaptırılmıştır. (Ek:11)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin ek olarak O6 BT 7515 plakalı aracın ruhsat fotokopisini, Bolu il aracı seslendirme işi ile ilgili 12.9.2008 tarih ve 2008/27 sayılı kararı, CHP Marmaris ilçesine ait araç üstü ses düzeni işine ait 8.1.2009 tarihli karar ile CHP Düzce ilçesine ait araç üstü ses düzeni işi ile ilgili 8.1.2009 tarihli kararı sunmuşlardır.

Parti yetkilileri araçların tamamının il ve ilçe teşkilatlarının araçları olduklarını söylemelerine karşın sadece 06 BT 7515 plakalı aracın ruhsat fotokopisini göndermişlerdir.

Araçlar, Parti teşkilatının mülkiyetinde ise buna ilişkin ruhsat fotokopilerinin, kiralanan araçlar ise kira sözleşme örneklerinin, Parti gönüllülerinin araç tahsis ettiği araç ise buna ilişkin sözleşme örneğinin sunulmuş olması gerekir. Parti gönüllülerinin araç tahsis etmesi durumunda araçların tahsis edildiğine dair sözleşme düzenlenerek tahsis miktarı bağış olarak kayıt edilmelidir. Parti yetkilileri sadece 06 BT 7515 plakalı araç ile ilgili belge sunmuşlar, diğerleri ile ilgili kanıtlayıcı hiçbir belge göndermemişler, genel ifadelerle cevap vermişlerdir. Parti araçları (kiralama-mülkiyet) haricindeki giderlerin parti amaçlarına uygun ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış bir harcama olarak kabul edilmesi mümkün görülmediğinden 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak yapılan toplam **122.749,4**TL ödemenin, aynı Kanun'un 75. maddesi hükmü uyarınca Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

14- Parti güvenlik hizmetini Tepe Güvenlik LTD. Şirketi'nden almıştır.

Parti ile Tepe Güvenlik LTD. Şirketi arasında imzalanan sözleşmenin gönderilmesi ile ödemelerin nasıl bulunduğunun açıklanması, Ocak- Aralık 2009 arasındaki aylara ait sigorta prim bildirgesine esas sigortalı hizmet listeleri, SSK tahakkuk fişleri ve fazla mesailerin çalışanlara ödendiğini kanıtlayıcı belgeler istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Parti ile Tepe Güvenlik LTD. ŞTİ. arasında düzenlenen sözleşme, ödemelere ait bilgiler, Ocak – Aralık 2009 arasındaki aylara ait sigorta prim bildirgeleri ve diğer istenen belgeler ekte sunulmuştur. Parti ile Tepe arasındaki sözleşme*

Genel Merkez'in güvenlik hizmetleri nedeniyle düzenlenmiş olup güvenlik hizmeti alınmaktadır. (Ek:13)" şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri güvenlik sözleşmesini, sigorta hizmet listelerini, sigorta tahakkuk fişlerini, sigorta ödeme dekontlarını, muhtasar beyanname tahakkuk fişi ve ödeme dekontlarını sunmuşlardır.

Parti ile Tepe Savunma ve Güvenlik Sistemleri Sanayi A.Ş. arasında imzalanan genel merkez güvenlik sözleşmesine göre,

3.1. maddesinde gerekli teçhizatla donatılmış 22 özel güvenlik görevlisi çalıştırılacağı,

3.7. maddesinde "*Özel güvenlik görevlisi ücretleri net maaş ve prim toplamından oluşmaktadır. Fazla mesai ücreti, sözleşme ekinde güvenlik görevlisinin prim hariç net maaşı üzerinden hesaplanarak belirlenmiş ve maliyetler dahil edilmiştir. Bunun dışında ayrıca bir fazla mesai ücreti ödemesi söz konusu olmayacaktır."* denilmiş, ekteki fiyat analiz tablosunda da güvenlik amiri, vardiya amiri, özel güvenlik görevlisi için ödeme ayrıntıları belirlenmiştir.

Sözleşmenin 4.5. maddesinde firmaya ödenecek bedelin ortalama sözleşme birim maliyetinin güvenlik görevlisi başına aylık 1.700TL + KDV olduğu ifade edilmiştir.

Fatura ekinde yer alan hesap cetvelinde aylık fazla mesai ödemelerinin yapıldığı görülmüştür. Fazla mesai olarak ödenen 13.471,68TL sözleşmeye aykırıdır.

Parti ile Tepe Savunma ve Güvenlik Sistemleri Sanayi A.Ş. arasında imzalanan Çevre Sokak 38 nolu binanın (Eski genel merkez) güvenlik sözleşmesine göre,

3.1. maddesinde gerekli teçhizatla donatılmış 7 özel güvenlik görevlisi çalıştırılacağı belirtilmiş,

3.7. maddesinde ise "*Özel güvenlik görevlisi ücretleri net maaş ve prim toplamından oluşmaktadır. Fazla mesai ücreti, sözleşme ekinde güvenlik görevlisinin prim hariç net maaşı üzerinden hesaplanarak belirlenmiş ve maliyetler dahil edilmiştir. Bunun dışında ayrıca bir fazla mesai ücreti ödemesi söz konusu olmayacaktır."* denilmiş,

ekteki fiyat analiz tablosunda özel güvenlik görevlisi için ödeme ayrıntıları belirlenmiştir.

Sözleşmenin 4.5. maddesinde firmaya ödenecek bedelin ortalama sözleşme birim maliyetinin güvenlik görevlisi başına aylık 1.575TL + KDV olduğu ifade edilmiştir.

Fatura ekinde yer alan hesap cetvelinde aylık fazla mesai ödemelerinin yapıldığı görülmüştür. Fazla mesai olarak ödenen 2.263,55TL sözleşmeye aykırıdır.

Sözleşmelere aykırı olarak firmaya ödenen **15.735,23**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Tepe Güvenlik A.Ş. Sözleşmeye Aykırı Yapılan Ödemeler Listesi

(Genel Merkez)

Yevmiye tarih ve no	**Fatura tarih ve no**	**İçerik**	**Tutar**
10.2.2009/48	31.1.2009/0433727	Vardiya amiri 19 saat x8,13=154,49	182,29
3.3.2009/85	26.2.2009/0433875	Vardiya amiri 65 saat x8,13=528,51 Özel güvenlik görevlisi: 39 saat x 7,38=287,78 528,51+ 528,51= 816,29	963,22
1.4.2009/139	31.3.2009/0434382	Güvenlik amiri:22 saat x14,87=327,21 Vardiya amiri 62 saat x8,13=504,12 Özel güvenlik görevlisi: 113 saat x 7,38=833,82 327,21 + 504,12 + 833,82 = 1.665,15	1.964,87
5.5.2009/170	30.4.2009/0434746	Güvenlik amiri:8 saat x14,87=118,99 Vardiya amiri 52 saat x8,13=422,81 Özel güvenlik görevlisi: 99 saat x 7,38=730,52 118,99 + 422,81 + 730,52 = 1.272,31	1.501,32
2.6.2009/193	30.5.2009/0435131	Güvenlik amiri:14 saat x14,87=208,22 Vardiya amiri 30 saat x8,13=243,93 Özel güvenlik görevlisi: 3 saat x 7,38=22,14 208,22 + 243,93+ 22,14 = 474,29 Aylık bayram mesaileri: 171,5 saat x5,22=894,82	559,66 1.055,88
2.7.2009/218	30.6.2009/086180	Güvenlik amiri:42 saat x14,87=624,67 Vardiya amiri 30 saat x8,13=243,93 Özel güvenlik görevlisi: 21 saat x 7,38=154,96 624,67 + 2432,93 + 154,96 =1.023,56	1.207,8

3.8.2009/249	31.7.2009/086707	Güvenlik amiri:3 saat x14,87=104,11 Vardiya amiri 30 saat x8,13=243,93 Özel güvenlik görevlisi:7,5 saat x 7,38=55,34 104,11 + 243,93 + 55,34 = 403,38	475,98
2.9.2009/272	31.8.2009/086989	Güvenlik amiri:7 saat x14,87=44,62 Vardiya amiri 42 saat x8,13=341,5 Özel güvenlik görevlisi:4 saat x 7,38=29,52 44,62 + 341,5 + 29,52 = 415,63	490,44
1.10.2009/296	30.9.2009/087314	Güvenlik amiri:8 saat x14,87=118,99 Vardiya amiri 66 saat x8,13= 536,64 Özel güvenlik görevlisi:46 saat x 7,38=339,43 118,99 + 536,64 + 339,43 = 995,06	1.174,17
2.11.2009/325	30.10.2009/087713	Güvenlik amiri:19,5 saat x14,87=290,03 Vardiya amiri 51,5 saat x8,13= 418,74 Özel güvenlik görevlisi:54 saat x 7,38=398,46 290,03 + 418,74 + 398,46 = 1.107,23	1.306,53
24.11.2009/348	13.11.2009/088016	Güvenlik amiri:6 saat x14,87=89,24 Vardiya amiri 46 saat x8,13= 374,02 Özel güvenlik görevlisi:24,5 saat x 7,38=180,78 89,24 + 374,02 + 180,78 = 644,04	759,96
29.12.2009/377	22.12.2009/088428	Güvenlik amiri:30,5 saat x14,87=453,63 Vardiya amiri 50,5 saat x8,13= 410,61 Özel güvenlik görevlisi:93 saat x 7,38=686,24 453,63 + 410,61 + 686,24 = 1.550,48	1.829,56
Toplam			**13.471,68**

Tepe Güvenlik A.Ş. Sözleşmeye Aykırı Yapılan Ödemeler Listesi

(Eski Genel Merkez)

Yevmiye tarih ve no	**Fatura tarih ve no**	**İçerik**	**Tutar**
1.4.2009/139	31.3.2009/0434381	Aylık fazla mesai 224 saat x 7,41=1.659,04	1.957,66
2.6.2009/193	30.5.2009/0435132	Aylık bayram mesai 52,5 saat x 4,94=259,23	305,89
Toplam			**2.263,55**

15- Parti temizlik hizmetini Klüh Artem Profesyonel Hizmetler A.Ş.'den (Ostim V.D. 564 053 1620) almıştır.

Parti ile Klüh Artem Profesyonel Hizmetler A.Ş. arasında imzalanan sözleşmenin gönderilmesi ile ödemelerin nasıl bulunduğunun açıklanması, Ocak- Aralık 2009 arasındaki aylara ait sigorta prim bildirgesine esas sigortalı hizmet listeleri ve SSK tahakkuk fişleri ile fazla mesailerin çalışanlara ödendiğini kanıtlayıcı belgeler istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Parti ile Klüh Artem Profesyonel Hizmetler A.Ş. arasında düzenlenen sözleşme ve Ocak – Aralık 2009 arasındaki aylara ait SSK listeleri ve diğer belgeler ekte sunulmuştur. (Ek:14)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri temizlik sözleşmesini, sigorta hizmet listelerini, sigorta tahakkuk fişlerini, sigorta ödeme dekontlarını, muhtasar beyanname tahakkuk fişi ve ödeme dekontlarını sunmuşlardır.

Parti ile Klüh Artem Profesyonel Hizmetler Ticaret Anonim Şirketi arasında 15.1.2009 tarihinde imzalanan sözleşmenin,

- 4 üncü maddesinde Sözleşmenin 15.01.2009-31.12.2009 tarihleri arasında geçerli olduğu,

- 7 nci maddesinde her ay sonunda düzenlenecek fatura karşılığında Klüh Artem'e çalıştırılacak personel başına 1.375TL + KDV olmak üzere 1 şef +23 personel için (yemek, yol, makina dahil) 33.000TL + katma değer vergisi miktarın ödeneceği,

- 7.1. maddesinde 31.12.2009 tarihinde asgari ücrette meydana gelen artış yeniden yapılacak anlaşmaya oransal olarak aynen yansıtılacağı,

belirtilmiştir. Sözleşmeye göre kişi başı 1.375TL olmak üzere 24 kişi x 1.375 = 33.000TL ödenecek ve 2009 yılı içinde de her hangi bir artış yapılmayacaktır. Temmuz ayına kadar 33.000TL ödenirken, Temmuz ayından sonra 34.150TL ödenmiştir. Temmuz ayından sonra aylık 1.150 x1,18 KDV= 1.357TL sözleşmeye aykırı ödenmiştir.

Sözleşmeye aykırı olarak firmaya ödenen **8.142**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Klüh Artem Profesyonel Hizmetler A.Ş.'ye Sözleşmeye Aykırı Yapılan Ödemeler Listesi

Yevmiye tarih ve no	Fatura tarih ve no	İçerik	Tutar (kdv.li)
31.7.2009/245	31.7.2009/330582	Temmuz 2009 Genel Temizlik Hizmet Bedeli: 34.150 34.150-33.000=1.150x1,18 KDV=1.357	1.357
31.8.2009/276	31.8.2009/330750	Ağustos 2009 Genel Temizlik Hizmet Bedeli: 34.150 34.150-33.000=1.150x1,18 KDV=1.357	1.357
5.10.2009/301	30.9.2009/330900	Eylül 2009 Genel Temizlik Hizmet Bedeli: 34.150 34.150-33.000=1.150x1,18 KDV=1.357	1.357
3.11.2009/328	30.10.2009/330993	Eylül 2009 Genel Temizlik Hizmet Bedeli: 34.150 34.150-33.000=1.150x1,18 KDV=1.357	1.357
24.11.2009/347	19.11.2009/331062	Kasım 2009 Genel Temizlik Hizmet Bedeli: 34.150 34.150-33.000=1.150x1,18 KDV=1.357	1.357
29.12.2009/377	22.12.2009/331218	Aralık 2009 Genel Temizlik Hizmet Bedeli: 34.150 34.150-33.000=1.150x1,18 KDV=1.357	1.357
Toplam			**8.142**

16- Partinin Erişim Elektronik LTD.ŞTİ. ile Yeni Çizgi LTD.ŞTİ.den kiraladığı yayın araçlarına ait sözleşmelerin gönderilmesi ile Parti'nin aldığı hizmete ilişkin açıklayıcı bilgi verilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"İlgili sözleşme ekte sunulmuştur. (Ek:15)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkilileri sadece Erişim Elektronik LTD.ŞTİ. ile ilgili kararı sunmuşlardır. Yeni Çizgi LTD.ŞTİ.den kiralanan yayın araçlarına ait sözleşme gönderilmediği gibi Parti'nin aldığı hizmete ilişkin açıklayıcı bilgi de verilmemiştir.

Parti Halk TV'ye canlı yayın bedeli karşılığı ödemeler yapmaktadır. Halk TV grup toplantıları, basın toplantılarını, mitingleri canlı yayınlamaktadır. Halk TV bu yayınları yaparken teknik alt yapıyı sağlamakla yükümlüdür. Yeni Çizgi LTD.ŞTİ.den kiralanan yayın araçlarının ne için kiralandığına dair açıklayıcı bilgi verilmemesi ve sözleşmenin olmaması nedeniyle partinin katlanacağı bir gider olmayan **30.680**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

Yeni Çizgi Ltd.Şirketinden Alınan Hizmetler

Yevmiye tarih ve No	Firma ismi	Fatura tarih ve no	İçerik	Tutar
7.4.2009/142	Yeni Çizgi LTD.ŞTİ	24.3.2009/000929	Aydın mitingi yayın aracı kiralaması	2.360
" "	" "	4.3.2009/000881	Erzincan'da Temmuz ayında aynı gün ayrı canlı yayın yapılması	4.720
" "	" "	19.3.2009/000913	18 Mart Uşak yayın aracı kiralaması	2.360
" "	" "	9.3.2009/000894	Kırşehir'de 8 Martta yayın aracı kiralanması	2.360
" "	" "	16.3.2009/000895	14 Mart Maraş yayın aracı kiralanması	2.360
" "	" "	17.3.2009/000903	Mersin'de 15 Martta yayın aracı kiralanması	2.360
" "	" "	20.3.2009/000916	19 Mart Manisa yayın aracı kiralanması	2.360
" "	" "	21.3.2009/000920	20 Mart Kırklareli yayın aracı kullanılması	2.360
" "	" "	21.3.2009/000921	20 Mart Tekirdağ yayın aracı kullanılması	2.360
" "	" "	18.3.2009/000909	17 Mart Niğde yayın aracı kullanılması	2.360
" "	" "	6.3.2009/000888	Adıyaman'da 1 Martta yayın aracı kullanılması	2.360
" "	" "	23.3.2009/000923	Yayın aracı kiralanması "21 Mart İstanbul mitingi"	2.360
Toplam				**30.680**

17- Personele verilen avansların 31.12.2008 tarihi itibariyle dökümünün, 2009 yılı avans verme ve tahsil bilgilerinin ve 31.12.2009 tarihi itibariyle avans dökümünün ayrıntılı olarak bildirilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"Personele verilen avansların 31.12.2008 tarihi itibariyle dökümü ve 2009 yılı avans verme ve tahsil bilgileri ile 31.12.2009 tarihi itibariyle avans dökümü ektedir. (Ek:16)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun "Borç Verme Yasağı" başlıklı 72. maddesinde, *"Siyasi partiler, üyelerine ve diğer gerçek ve tüzelkişilere hiçbir şekilde borç veremezler."*

denilmektedir. Personele aylığından mahsup edilmek üzere veya bir iş için avans verilmesi mümkündür. Verilen avansın miktarı ile takip eden aylık ödemesinden veya işin bitiminde mahsup edilip edilmediği önemlidir. Personele avans adı altında verilen tutarlar personele borç verme niteliğinde olup Siyasî Partiler Kanunu'nun 72. maddesine aykırılık teşkil etmektedir.

Personele avans adı altında borç olarak verilen toplam **326.085**TL.nin Hazine'ye irad kaydedilmesi ve personele avans altında verilen borç konusunda Parti'nin uyarılması gerekir.

Personel Borç Listesi

Sıra no	Adı Soyadı	Tutar	Tahsil edilen	31.12.2009 itibariyle kalan
1	Mustafa Öz	4.900	2.100	2.800
2	Muzaffer Üçcan	9.605	2.900	6.705
3	Barış Bozkurt	5.000	3.300	1.700
4	Turgut Şenol	7.200	4.200	3.000
5	Zübeyde Kök	2.900	1.500	1.400
6	Hasan Yılmaz	6.955	4.800	2.155
7	Sadi Çınar	6.414	3.050	3.364
8	Abdullah Aybek	9.183	7.400	1.783
9	Yalçın Çeliksoy	8.635,75	7.435,75	1.200
10	Polat Senem	2.500	900	1.600
11	Tijen Arık	2.900	2.400	500
12	Zübeyde Bilir	5.750	4.300	1.450
13	Derya Demir	4.553,23	2.000	2.553,23
14	Fahrettin Özgür Karakoç	4.000	3.000	1.000
15	Oktay Acar	24.050	6.000	18.050
16	Zeki Erkan	9.250	5.200	4.050
17	Erdal Karakoç	6.780	3.900	2.880
18	Ersin Şenol	11.360	9.350	2.010
19	Sancay Kundukan	12.070	7.600	4.470
20	Cemal Gürsel Sarıkaya	10.670	4.600	6.070
21	Çetin Kaya	26.712,05	12.850	13.862,05
22	Çetin Fındık	7.300	4.600	2.700
23	Bülent Kök	5.100	2.700	2.400
24	Ümit Akkuş	4.800	3.600	1.200
25	Ersen Öztürk	6.265	5.300	965
26	Merve Petek Gürbüz	5.500	4.500	1.000
27	Murat Tali	5.070	3.100	1.970
28	Dede Dağ	2.900	900	2.000
29	Veli Çamöz	4.916	3.300	1.616
30	Bahattin Aslan	5.700	4.500	1.200

31	Pınar Güvendik Türker	4.695,63	2.950	1.745,63
32	Serhat Hürkan	1.450		1.450
33	Gökçen Demirhan	4.900	3.600	1.300
34	Turan Özkan	9.200	6.700	2.500
35	Muzaffer Yakıcı	4.950	3.400	1.550
36	Ekrem Kurt	9.500	4.800	4.700
37	Şermin Ayık	4.400	2.900	1.500
38	Özge Bora Buyruk	6.400	4.100	2.300
39	Fatih Makar	5.000	2.900	2.100
40	Yeliz Şahin	4.000	3.100	900
41	Gökhan Acar	2.500	1.800	700
42	Mustafa Özbek	4.500	1.700	2.800
43	Özge Büyükcebeci	3.000	1.500	1.500
44	Selda Ergil	3.600	2.100	1.500
45	Berna Balçık	4.000	2.000	2.000
46	Emre Fidel Aktaş	3.000	800	2.200
47	Mustafa Serkan Alkan	2.600	300	2.300
48	Gülgün İnankul	6.250	3.800	2.450
49	Turgut Uluçay	2.900		2.900
50	Ertuğrul Kaya	5.400	5.000	400
51	Mustafa Serkan Alkan	2.600	300	2.300
52	İbrahim Bekar	2.300	1.600	700
Toplam		**326.085**	**186.636**	**139.449**

18- 31.12.2009 tarih ve 383 no'lu yevmiyede yapılan ödemelerle ilgili fatura asıllarının gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"31/12/2009 tarih ve 383 no'lu yevmiyedeki yapılan kayıtlarla ilgili fatura asılları, 2010 yılındaki ilgili yevmiye kayıtları ekindedir. Ancak talebiniz üzerine 2010 yılı kayıtlarından alınıp ekte tarafınıza sunulmuştur. (Ek:20)"* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin gönderdikleri ek dosyanın incelenmesinde, 66 adet ödemeye ilişkin fatura asıllarının olduğu, Hasan Öcalan'a ait 325,68TL tutarındaki 9863 nolu faturanın olmadığı görülmüştür.

2820 sayılı Yasa'nın 70. maddesinde beş (2009 yılı için 58,65TL) liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı aşan harcamaların makbuz veya fatura gibi geçerli ve kanıtlayıcı belgeye dayanması gerekmektedir. Bu nedenle fatura aslı olmaksızın veya Vergi Usul Kanunu'na uygun düzenlenmiş belge olmadan

kaydedilen giderin, Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak düzenlenmiş fatura, serbest meslek makbuzu, gider pusulası gibi kanıtlayıcı belgelerin aslı olmadan yapılan **325,68**TL tutarındaki giderin Kanun'un öngördüğü anlamda belgeye dayandırılmış olduğu kabul edilmemiştir. Bu nedenle söz konusu miktarın Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

2- İl Örgütleri Giderleri

Parti il örgütlerinin 2009 yılı giderleri 53.780.795,73TL olarak gösterilmiştir.

Bunun 1.479.801,94TL.si dönem başı borçlar, 3.186.587,61TL.si personel giderleri, 12.030.998,91TL.si yönetim giderleri, 33.637.169,95TL.si seçim tanıtım propaganda giderleri, 1.259.557,86TL.si demirbaş alım giderleri ve 2.186.679,46TL.si teşkilatlara yardımlardan oluşmaktadır.

Parti il örgütlerinin 2010 yılına devreden kasa ve banka mevcudu 1.423.395,59TL.dir.

İl örgütleri kesinhesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede, giderlerin 2820 sayılı Yasa'ya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

İl örgütlerinden sadece Erzurum'un gelir ve gider belgeleri incelenmiştir.

- Erzurum İl Örgütü 2009 Yılı Hesabının İncelenmesi

Anayasa Mahkemesi'ne sunulan 2009 yılı kesinhesabına ilişkin belgelerin ekinde yer alan 30.6.2010 tarih ve 2010/2832 sayılı yazıda,

"2010/2832 sayılı yazı ile Başkanlığınıza sunmuş olduğumuz 2009 takvim yılı kesin hesaplarında Erzurum ili kesin hesabı bulunmamaktadır. Erzurum eski il başkanı Nevzat ÖZPEKER hakkında dava yargıya intikal etmiş olup kendisine, defter ve belgelere ulaşılamamaktadır. Elde edildiğinde il kesin hesabı başkanlığınıza takdim edilecektir." denilmiştir.

2009 yılında Erzurum iline (ilçeleri de kapsayan) genel merkez yardımı olarak yapılan yardım miktarının tarih ve tutarlarının belirtilerek bildirilmesi ile il kesinhesabı ve eki belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

Parti yetkilileri *"2009 yılı Erzurum İli ile ilgili ilçeleri de kapsayan Genel Merkez yardım miktarı ekte bildirilmiş olup İl kesin hesabı ve eki belgeler 30/06/2010 tarih ve 2010/2832 sayılı yazı ile tarafınıza kesin hesabı olmadığı bilgisi bildirilmişti. Mahkemelik olması nedeniyle henüz İl ve İlçeler kesin hesabı tarafımıza gelmemiştir."* şeklinde cevap vermişlerdir.

Parti yetkililerinin cevap ekinde sundukları muavin mizan, 2009 yılı yevmiye ve defteri kebir kayıtlarının incelenmesinde Erzurum iline gönderilen paraların dökümünün aşağıdaki şekilde olduğu görülmüştür.

Erzurum İline (ilçelerde dahil) Gönderilen Paralara Ait Tablo

Yevmiye tarih ve no	Gönderilen tutar	İade edilen tutar
89	160.000	
99		10.000
108	79.000	
126	10.000	
131	10.000	
132	10.000	
218	12.000	
345	10.000	
372	18.000	
378	15.000	
Toplam	**324.000TL**	**10.000**

Erzurum il örgütünün kesinhesabına ait bilgiler ile gelir ve gider belgeleri sunulmamıştır.

Erzurum il örgütünün kesinhesabında herhangi bir rakam belirtilmemekle birlikte Genel Merkez yardımı olarak 314.000TL gönderildiğine göre, en az bu tutara tekabül eden gider belgelerinin olması gerekir.

2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 76. maddesinin dördüncü fıkrasında, belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti malvarlığının, Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazine'ye irad kaydedileceği,

"Giderlerin Yapılmasında Usul" başlıklı 70. maddesinin ikinci fıkrasında ise, (2009 yılı için 58,65TL) liraya kadar harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belge ile tevsik edilmesi zorunlu olmadığı belirtildiğinden bu miktarı geçen harcamaların fatura veya makbuz gibi belgelerle tevsik edilmesi zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Bu bağlamda belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen **314.000**TL tutarındaki Parti malvarlığının Hazine'ye irad kaydedilmesi gerekir.

C- Parti Mallarının İncelenmesi

Parti'nin 2009 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede, 2009 yılı içinde edindiği 1.479.729,023TL tutarındaki taşınır malın Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

IV- SONUÇ

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesi sonucunda;

1- Parti'nin 2009 yılı kesinhesabında gösterilen 128.246.169,64TL gelir, 2.602.125,38TL borç, 1.006.676,47TL dönem sonu alacak, 125.443.104,95TL gider ile 4.398.513,6TL kasa ve banka mevcudu devrinin Hazine'ye irad kaydedilenler dışında kalan bölümünün eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'na uygun olduğuna, OYBİRLİĞİYLE,

2- 2820 sayılı Kanun'un 70. maddesine aykırı olarak partinin amaçlarına uygun olmayan ve parti tüzel kişiliği adına yapılmış harcama olarak kabulü mümkün görülmeyen,

a- 896.069,43TL ile kesinhesapta gösterilen ve belgelendirilmesi gerektiği halde belgelendirilmeyen 314.000TL gider olmak üzere 1.210.069,43TL karşılığı Parti malvarlığının, OYBİRLİĞİYLE,

b- 46.961,40TL. karşılığı Parti malvarlığının Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

olmak üzere toplam **1.257.030,83**TL.nin 2820 sayılı Kanun'un 75. ve 76. maddeleri gereğince Hazine'ye irad kaydedilmesine,

3- Parti'nin kendisinden istenen bilgileri istendiği şekliyle vermesi zorunlu olduğundan bundan sonra bu hususa dikkat etmeleri ile personele avans altında verilen borç konusunda Partinin uyarılmasına, OYBİRLİĞİYLE,

11.7.2012 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Serruh KALELİ	Başkanvekili Alparslan ALTAN
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Burhan ÜSTÜN
Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU	Üye Hicabi DURSUN
Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN	
Üye Muammer TOPAL	Üye Zühtü ARSLAN	

KARŞIOY YAZISI

Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) 2009 yılı hesapları arasında yer alan Genel Merkez giderleri kapsamında Genel Başkan Deniz Baykal ve MKYK üyesi Ali Kılıç aleyhine Deniz Feneri E.V. adlı tüzel kişi tarafından açılan manevi tazminat davalarına karşı Almanya'da gerekli savunmanın yapılması için hukuki yardım alınması, Anayasa'nın 36. maddesi ile güvence altına alınan hak arama hürriyetinin kullanılması kapsamında ve parti tüzel kişiliğini de etkileyecek nitelikte güncel siyasi bir olaya ilişkin olduğundan, siyasi parti amaçlarına uygun bir harcama olduğu açıktır.

Aynı yıl giderleri arasında yer alan, CHP milletvekili Avukat Şahin Mengü tarafından TRT aleyhine açılan davanın da TRT'nin davacı CHP aleyhinde hukuka aykırı bir eyleminden kaynaklandığı düşüncesiyle parti adına gerçekleştirildiği, bunun siyasi parti faaliyeti kapsamında anayasal bir hakkın kullanımından ibaret olduğu aşikardır.

Siyasetin doğası gereği bazı kişi ve kuruluşlarla karşılıklı suçlamalar ve bunun sonucunda yargıya intikal eden durumların gerektirdiği masrafların ilgililer tarafından şahsen üstlenilmesini istemek, siyasi faaliyet alanını Anayasa'ya aykırı şekilde daraltan bir yorum tarzıdır.

Her iki harcamanın Siyasî Partiler Kanunu'na uygun kabul edilmeyerek Hazine'ye irad kaydedilmesi yolunda verilen çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Esas Sayısı : 2005/3 (Siyasî Parti-İhtar)
Karar Sayısı : 2011/1
Karar Günü : 12.10.2011

İHTAR İSTEMİNDE BULUNAN: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

İHTAR İSTEMİNİN KONUSU: Tüzüğün'ün bazı maddelerinde 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na aykırılıklar bulunduğu iddiasıyla Adalet ve Kalkınma Partisi'ne bu aykırılıkların giderilmesi için 2820 sayılı Kanun'un 104. maddesi uyarınca ihtar verilmesi istemidir.

I- OLAYLAR

1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Adalet ve Kalkınma Partisi'ne gönderdiği 20.6.2005 günlü yazıyla, 2820 sayılı Kanun ile siyasi partilere ilişkin diğer yasaların emredici hükümleri dikkate alınmak suretiyle Parti Tüzüğü üzerinde yapılan incelemede, toplam sekiz madde halinde aykırılık tespit edildiğini belirterek bunların giderilmesini talep etmiştir.

2) Buna karşılık Parti, 4.10.2005 tarihli yazıyla, Parti Tüzüğü ile ilgili incelemenin daha önce Başsavcılıkça yapıldığını, Başsavcılığın bu incelemenin sonucuna ilişkin yazısında belirtilen tek eksikliğin de sırf "farklı kanat oluşmaması" saikiyle Tüzük değişikliği yapılarak giderildiğini; dolayısıyla yeni bir Tüzük değişikliği yapılmadığı sürece aynı incelemenin tekrarlanmasının hukukî güvenlikle bağdaşmayacağını ifade ettikten sonra Başsavcılığın ileri sürdüğü şekilde Tüzükte kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunmadığını madde bazında sıralamıştır.

3) Bunun üzerine Başsavcılık, Parti'ye muhatap ilk yazısında yer verdiği Tüzüğün 39/son ve 144/1 maddelerine ilişkin ihtar istemi dışındaki altı madde ile, anılan yazıda bağımsız bir başlık altında yer vermediği Tüzüğün 70/son maddesine ilişkin olarak anılan Parti'ye ihtar verilmesini talep etmiştir.

4) İhtar talebinden sonra Başsavcılıktan alınan 22.1.2007 tarih ve SP.109. Muh.2007/17 sayılı yazıda, Parti'nin 11.11.2006'da Tüzüğünde değişiklik yaptığı ifade edilerek, ihtar isteminin Tüzükte yapılan değişiklik dikkate alınarak değerlendirilmesi hususu takdire bırakılmıştır. Yazı ekindeki değişiklik metninden, ihtar istemi kapsamında yer alan Tüzüğün 57. ve 62. maddelerinde de değişiklik yapıldığı anlaşılmıştır.

5) Anayasa Mahkemesi 13.1.2011 günü, ihtar istemiyle ilgili incelemeye esas olmak üzere:

a- Başvuru sonrası yapılan değişiklikler gözetilerek Tüzüğün 57. ve 62. maddelerine ilişkin ihtar isteminin devam edip etmediğinin; şayet devam ediyorsa bunlara ilişkin gerekçelerle, Tüzüğün 70. maddesinin son fıkrasına ilişkin ihtar isteminin ayrıntılı gerekçesinin sorulmasına,

b- Başvuru sonrası süreç içerisinde Tüzük'te başkaca değişiklik yapılıp yapılmadığı, yapılmışsa bu değişikliklerin ihtar talebine etkisi konusunda görüş alınmasına; ayrıca değişikliklere ilişkin Tüzük hükümleriyle bunların gerekçelerinin de istenmesine, karar vermiştir.

6) Başsavcılıktan bu hususlara ilişkin olarak alınan 1.2.2011 tarih ve 61 sayılı yazıda, özetle;

--- Parti Tüzüğünün 70/son maddesine ilişkin ihtar isteminin gerekçesinin Tüzüğün 50. maddesine ilişkin bölümde açıklandığı,

--- Parti Tüzüğünün 57. ve 62. maddelerinin 11.11.2006 tarihinde yapılan 2. büyük olağan kongrede değiştirilerek ihtar isteminde belirtilen aykırılıkların giderildiği, bu nedenle bu maddelere ilişkin istemin konusuz kaldığı,

--- 3.10.2009 tarihinde gerekleştirilen 3. olağan büyük kongrede tüzüğün kimi maddelerinde değişiklik yapıldığı, ancak 39/son, 40, 50/son, 70/son ve 126. maddelerde değişiklik yapılmadığı gibi, diğer maddelerde yapılanların da ihtar istemine konu edilen maddelere etkisinin bulunmadığı,

İfade edilerek parti Tüzüğünün Türk Medeni Kanunu ve Siyasi Partiler Kanununa aykırı olduğu değerlendirilen 39/son, 40, 50/son, 70/son ve 126. maddelerinin Yasaya uygun hale getirilmesi için Parti'ye 2820 sayılı Kanun'un 104. maddesi uyarınca ihtarda bulunulması talebi yinelenmiştir.

7) Anayasa Mahkemesi 7.7.2011 günlü toplantıda, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince Adalet ve Kalkınma Partisi'nden savunma alınmasına karar vermiştir.

8) Parti savunmasını 5.8.2011 tarihli yazısıyla Anayasa Mahkemesi'ne sunmuştur.

II- İSTEMİN GEREKÇESİ

A- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 30.11.2005 günlü, SP.109 Hz.2005/4 sayılı ihtar istemi şöyledir:

"I) GENEL AÇIKLAMA:

Anayasamıza göre demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez öğeleri olan siyasi partilerin, parti içi düzenlemeleri ve çalışmalarının demokrasi ilkelerine uygun olacağında ve yasalara aykırı eylem ve işlemlerden alıkonulmaları gerektiğinde duraksama yoktur. Gerçekten Anayasanın 69 uncu maddesinin birinci fıkrasında "Siyasi Partilerin Uyacakları Esaslar" başlığı altında "Siyasi partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir" hükmü yer almaktadır.

2797 sayılı Yargıtay Kanununun "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekilinin görevleri" başlıklı 27 nci maddesinin birinci fıkrasının dördüncü bendi, "Bizzat veya Cumhuriyet Başsavcı Başyardımcısı, Cumhuriyet Başsavcı yardımcıları marifetiyle siyasi partilerin tüzük ve programlarını ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğunu, kuruluşlarını takiben ve öncelikle denetlemek, faaliyetlerini takip etmek, gerektiğinde siyasi parti, siyasi parti üyesi veya kuruluşu hakkında mahallinde denetleme, inceleme ve soruşturma yapmak, yaptırmak" hükmünü taşımaktadır.

Çoğulcu demokratik sistemin vazgeçilmez unsurlarından olan ve bu durum Anayasa ile 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasında açıkça ifade edilen siyasi partiler hakkındaki genel ilkelerin Anayasada yer alması yeterli olup, siyasi partiler hakkındaki tüm ilke, kurum ve yaptırımların da Anayasada yer alması

gerektiği söylenemez. Aksi halde Anayasanın adeta Siyasi Partiler Yasasına dönüştürülmesi söz konusu olur. Bu nedenle; Anayasanın 69. maddesinin son fıkrasında, anayasal ilkeler ışığında yasa ile düzenlemeler yapılabileceği belirtilmiş ve 2820 sayılı Yasada öngörülen ihtar kurumu da bu anayasal dayanaktan hareketle düzenlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11 nci maddesindeki düzenleme uyarınca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında, demokratik toplum gerekleri yönünden siyasi partiler hakkında eylemlerle orantısız yani radikal yaptırımların söz konusu olmaması için, ara seçeneklerin öngörülmesi gerektiği belirtilmektedir ki; ihtar kurumu bu yönüyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne de uygundur.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığımıza verilen siyasi partilerin tüzük ve programlarının incelenmesi yetki ve görevi, anılan Yasada her hangi bir süre ile sınırlandırılmamıştır. Mevzuatta, parti tüzük ve programlarında zaman içerisinde yapılacak değişiklikler yeniden inceleme yapılmasını gerektirebileceği gibi hukuksal sorunlara bakış açısı ve yaklaşımlarda hukuksal gelişmelere bağlı olarak oluşacak yorum farklılıkları da siyasi partilerin tüzük ve programlarının yeniden incelenmesini gerektirebilir. Bu itibarla; Cumhuriyet Başsavcılığımızın, yasa, parti tüzük ve programlarında değişiklik olsun veya olmasın, partilerin tüzük ve programlarını her zaman inceleme yetkisi bulunmaktadır.

Adalet ve Kalkınma Partisi 5.5.2002 tarihinde Tüzüğün 62, 73, 77, 79, 83, 84, 91, 111, 117, 124, 126, 142 ve geçici 6 ncı, 1.2.2003 günü Tüzüğün 8, 27, 30, 33, 38, 46, 69, 79 ve geçici 4 üncü, 3.10.2003 tarihinde de Tüzüğün 39, 46, 50, 57, 70, 76, 84, 132 nci maddelerini değiştirerek, bu değişiklikleri 6.5.2002 tarih ve GEN.BŞK./77.01/2002-936, 17.2.2003 gün ve GENSEK/81.12/2003-170, 15.10.2003 gün ve GENSEK/81.12/2003- 1738 sayılı yazıları ekinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığımıza bildirmesi üzerine Tüzüğün değiştirilen maddeleri ile geneli üzerinde yeniden inceleme yapılmış, adı geçen Partiden, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının emredici hükümlerine aykırı olduğu saptanan Tüzük maddelerinde gerekli değişikliklerin yapılması hususu değerlendirilerek sonucundan bilgi verilmesi 20.6.2005 gün ve 109.SP.2005/222 sayılı yazımızla istenilmiş ve bu yazı aynı gün anılan Partiye tebliğ edilmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanlığı 4.10.2005 gün ve SHİ/81.01/2005- 1100 sayılı cevabi yazılarıyla; Parti Tüzüğünün daha önce incelemeye tabi tutulduğunu; Anayasa, yasalar ve parti tüzüğünde bir değişiklik yapılmadan tüzükte yeniden bir inceleme yapılmasının amaç yönünden hukuksal güvenlikle bağdaşmadığını, bu itibarla tüzüğün tüm hükümleriyle sözü edilen hükümlerinin, Anayasa, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası hükümleri ile demokrasi esaslarına uygun olduğu görüşünün benimsendiği ve Tüzükte değişiklik yapma yönüne gidilmeyeceğini bildirmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 104 üncü maddesinde, bir siyasi partinin bu Yasanın 101 inci maddesi dışında kalan emredici hükümleri ile diğer yasaların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile "ihtar" yoluna başvurulacağı belirtilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığımızca yeniden yapılan değerlendirmede de; Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının aşağıda belirttiğimiz emredici hükümlerine aykırı olduğu kanısına varılmış, bu nedenle aykırılığın giderilmesi için Yüksek Mahkemenize başvurulması zorunluluğu doğmuştur.

II) PARTİ TÜZÜĞÜNDEKİ DÜZENLEMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

A) Parti Tüzüğünün 39 uncu maddesinin son fıkrasında 3.10.2003 tarihinde yapılan değişiklikle; Merkez Yürütme Kuruluna "delege seçimlerinde kanun ve tüzük hükümlerine aykırılık olmasının saptanmış olmasına münhasır olmak üzere ilçe, il ve büyük kongre delege seçimlerini, ilçe ve il ölçeğine göre kısmen veya tamamen iptal edip yeniden yapılmasına, üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun oyu ile karar yerme yetkisi" tanınmıştır.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün 39 uncu maddesinin son fıkrasının ilk düzenlenen halinde Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna verilen iptal yetkisi, 3.10.2003 tarihinde Tüzükte yapılan değişiklikle Merkez Yürütme Kuruluna verilmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasanın 21 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, il ve büyük kongre delege seçimleri yargı gözetimi altında yapılmaktadır. Aynı maddenin onuncu fıkrasında; seçimin devamı sırasında yapılan işlemler

ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazların hakim tarafından aynı gün incelenerek kesin olarak karara bağlanacağı; onbirinci fıkrasında ise, seçim sonuçlarını etkileyecek usulsüzlük veya yasaya aykırılık hallerinde, seçim hakiminin bu seçimleri iptali hususuna yer verilmiştir.

İlçe, il ve büyük kongre delege seçimleri sonuçlarının kesinleşmesinden sonra seçimde yasa ve tüzük hükümlerine aykırı davrandığı belirlenen parti üyesi ya da delege sıfatını almış bulunan parti mensubunun, disiplin kuruluna sevk edilerek işlediği sabit olan eylemin türüne göre Tüzükte öngörülen ve parti üyeliğinden çıkarılmaya kadar varan disiplin cezaları verilmesi her zaman olanaklıdır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 21 inci maddesinin onuncu fıkrasında seçim sonuçlarına yapılacak itiraz iki günlük hak düşürücü süreye tabi tutulmuştur. Bu yasal hak düşürücü sürenin geçirilmesiyle birlikte kesinleşen seçim sonuçlarına karşı, seçim esnasında yasa ve tüzük hükümlerine aykırı davranıldığının daha sonra belirlendiğinden bahisle itiraz yoluna başvurulamaz. Bir yargı kararı, yasalarda belirlenen usûllere uygun olarak verilip kesinleştikten sonra değişmez bir nitelik kazanır. Kararı veren yargıç dahil hiçbir merci onu değiştiremez. Yasal itiraz süresinin geçirilmesi veya süresinde yapılan itiraz hakkında verilen hakim kararı ile kesinleşen seçim sonuçları aleyhinde bundan sonra her hangi bir yasaya aykırılık gündeme getirilemeyecektir. Yasa tarafından hakime dahi verilmeyen yetkinin, süre gözetilmeksizin yasal olarak görevli bulunmayan Merkez Yürütme Kuruluna verilmesi hukuki olamayacağı gibi, istenilmeyen delegelerin görevden alınması ve merkez yönetiminin görüşlerine uygun delegelerin seçilmelerine fırsat ve imkan tanıyacak bu düzenleme, aynı zamanda 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının parti içi demokrasi ilkelerini düzenleyen 93 üncü maddesine aykırılık oluşturmaktadır.

B) Tüzüğün 40 ıncı maddesinde "Kongre gündemleri, ilgili kademe yönetim kurulunca belirlenir. Ancak en geç kongre divanı oluşturulup gündem okunduktan hemen sonrasına kadar divan başkanlığına verilmiş ve kongrede hazır bulunan delegenin en az % 5'i tarafından yapılan ilave gündem teklifleri müzakereye açılır ve yapılacak oylama sonucuna göre karara bağlanır" hükmüne yer verilmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 29 ve 121 inci maddeleri yollamasıyla 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun emredici nitelikteki 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi "Ancak, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda biri tarafından görüşülmesi yazılı olarak istenen konuların gündeme alınması zorunludur" şeklindedir. Buna göre; kongre gündemine ilave yapılabilmesi için hazır bulunan delegelerin en az onda birinin yazılı talebi yeterli olup, ayrıca müzakere ve oylama yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

Tüzüğün 40 ıncı maddesi değerlendirildiğinde, Yasada öngörülen "en az onda biri" oranının "en az % 5"e indirilerek, kongrede hazır bulunan delegelerin en az % 5'i tarafından imzalanan ilave gündem teklifinin kongrede müzakere edilerek, oylama yapılması koşulu getirilmektedir. Bu duruma göre, hazır bulunan delegelerin en az % 5'i tarafından yazılı olarak yapılan ilave gündem önerisi, oylama sonucunda reddedilmesi halinde gündeme eklenemeyecek, kongrede hazır bulunan delegelerin "salt çoğunluğu" tarafından kabulü halinde ise gündeme ilave yapılabilecektir. Yasa, gündeme ilave yapılmasını "en az % 10" koşuluna bağlayarak alt sınırı belirlemiştir. Dolayısıyla Tüzük düzenlemesi ile bu sınırlamanın daha da altına inilemez.

Böylelikle; hem % 10'un % 5'e indirilmesi, hem de müzakere açılarak oylama yapılması Yasaya açıkça aykırılık oluşturduğundan Tüzüğün 40 ıncı maddesinin yasal düzenlemeye uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

C) Tüzüğün, olağanüstü kongreleri konu alan 50 nci maddesinin son fıkrasında yer alan, "Ancak kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimlerinin olağanüstü kongre ile yenilenebilmesi talebinin beldelerle ilgili olması halinde il yönetim kurulunun, ilçe ve il yönetim kurulları ile ilgili olması halinde ise Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun onayı gereklidir" biçimindeki düzenlemeyle kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege "seçimleri" için, bir üst kademe yönetim organının kararı zorunlu kılınmıştır.

"İl ve ilçe yönetimi ile delege seçimlerinin" olağanüstü kongre yoluyla yenilenmesi konusunda 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası ve 5253 sayılı Dernekler Yasasında hüküm yoktur. Sadece 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının "büyük kongre" ile ilgili 14 üncü maddesinin altıncı fıkrasında ise, "Büyük kongre parti tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz. Olağanüstü toplantılar, genel başkanın veya merkez karar

ve yönetim kurulunun lüzum göstermesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı istemi üzerine yapılır" şeklinde hüküm yer almaktadır.

Konu, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 29 ve 121 inci maddelerinin yollamasıyla 4721 sayılı Türk Medeni Yasasının 75 inci maddesinde; "Genel kurul, yönetim veya denetim kurulunun gerekli gördüğü hallerde veya dernek üyelerinden beşte birinin yazılı başvurusu üzerine, yönetim kurulunca olağanüstü toplantıya çağrılır" biçiminde düzenlenmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrasındaki "olağanüstü büyük kongre" ile 4721 sayılı Türk Medeni Yasasının 75 inci maddesindeki "olağanüstü kongrelerde" gündemle ilgili herhangi bir ayrım yapılmamıştır. Gündem ne olursa olsun delegenin beşte birinin imzasını taşıyan istekle olağanüstü kongre yapılacaktır. Gündemin seçimi içermesi halinde Yasanın öngördüğü beşte bir oranın daha yüksek bir rakama çıkarılması parti içi demokrasi ilkelerine aykırılık oluşturacaktır.

Tüzüğün 50 nci maddesinin son fıkrasındaki düzenleme, olağanüstü kongre şartlarına Yasada öngörülmeyen biçimde yeni bir koşul getirmektedir. Halbuki, seçimlerin yenilenebilmesi için kongrenin olağanüstü toplanması konusunda hem 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasında hem de 4721 sayılı Türk Medeni Yasasında üst organın onayı öngörülmemiştir.

Bu düzenleme parti organlarını, üst kademelerin mutlak yetkisine tabi tutması yönünden 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 93 üncü maddesinde düzenlenen parti içi demokrasi ilkelerine aykırıdır.

Diğer taraftan; Tüzüğün 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; "Büyük kongre, Genel Başkanın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun yahut büyük kongre delegelerinin en az beşte birinin yazılı talebi üzerine olağanüstü toplantıya çağrılır" hükmüne yer verildiği halde, bu maddenin son fıkrasında, "Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulunun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında seçimin olağanüstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tam sayısının salt çoğunluğunun yazılı talebi gerekir" hükmü düzenlenmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrası; büyük kongrenin olağanüstü toplanabilmesi için genel başkanın veya merkez

karar ve yönetim kurulunun lüzum görmesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı istemini yeterli görmüştür. Bu madde hiçbir istisna tanımadan kural getirmektedir. Yasada çağrı oranı olağanüstü kongrelerin gündemlerine göre ayrıma tabi tutulmamıştır. Diğer bir ifade ile maddede gündem ayrımı yapılmaksızın kongrenin görev alanındaki her sorun için parti içi azınlık hakkı (olağanüstü toplantıya çağrı istemini) güvence altına alınmıştır. Tüzüğün 70 inci maddesinin son fıkrasında ise, bu konuda ayrım yapılmakta, genel başkanlığın, merkez karar ve yönetim kurulunun veya merkez disiplin kurulunun her hangi bir sebeple boşalması durumu dışında, seçimin olağanüstü toplantı gündeminde yer alabilmesi için genel başkanın veya büyük kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı istemi aranmakta, böylelikle olağanüstü kongre çağrı nisabı, Tüzüğün 70 inci maddesinin birinci fıkrasında açıklanan "büyük kongre delegelerinin en az beşte biri" yerine, 70 inci maddenin son fıkrası ile "büyük kongre delege tamsayısının salt çoğunluğu"na yani ölüm, istifa gibi durumlar olmadığında % 51 oranına çıkarılmaktadır. Tüzükte geçen oranın, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrası ile 4721 sayılı Türk Medeni Yasasının 75 inci maddesinde geçen beşte bir oranına indirilmesi gerekir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrasında getirilen kuralın, amir hüküm olduğu noktasında duraksama yoktur. Bu hükmün konuluş amacı, genel başkan ve parti merkez yönetiminin yanı sıra belirli bir sayıya ulaşmış delege grubuna da partinin en yetkili organını toplama yetkisi ile donatmak, yani parti içi demokrasiyi egemen kılmaktır. Yasanın 14 üncü maddesindeki kural bu yönüyle hem partiyi hem de delege iradesini koruyucu niteliktedir. Korunan menfaatlerin yapısı da kuralın buyurucu karakterini ortaya koymaktadır. Parti içi azınlık hakkı çoğunluğun yol açabileceği Tüzük ihlallerine karşı kurumsal bir sigortadır. Hiçbir azınlık hakkı, yarıdan fazla bir oran içeremez. Bu durumda hak azınlığın değil, çoğunluğun hakkına dönüşür. Bir hakkın kullanımını olanaksız kılan bir oran ile o hakkın ortadan kaldırılması arasında her hangi bir fark yoktur.

Bu nedenlerle; Tüzüğün 50 nci maddesinin son ve 70 inci maddesinin son fıkralarının, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrası, 93 üncü maddesi ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 75 inci maddesi dikkate alınarak Yasayla uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

D) Tüzüğün 57 nci maddesinin dördüncü fıkrasında, görevden alınma üzerine oluşturulan yönetim kurullarının, ilgili kademenin seçimli olağanüstü kongresine karar verilmedikçe, kademenin olağan kongre tarihine kadar göreve devam edecekleri hüküm altına alınmıştır.

Benzer konularda hüküm içeren 2820 sayılı Yasanın 19 uncu maddesinin beşinci fıkrası ve 20 nci maddesinin dokuzuncu fıkrası hükümleri, bu maddelere aykırı olarak geçici yönetim kurullarının ve bu bağlamda ilgili kademenin geçici başkanının görevi, yasada öngörülen süreler (ilçe için 30, il için 45 gün) aşılarak olağan kongre tarihine kadar uzatılmakta, dolayısıyla özde geçicilik niteliği ortadan kaldırılmaktadır.

İşten el çektirme ile istifa, ölüm, ihraç gibi nedenlerle oluşan boşalma durumları hukuki yönden aynı sonucu doğuran olaylardır. Açıklanan hallerde yapılan atama ile amaçlanan, bir boşluğun oluşmasını engellemek ve sonuçta Yasada öngörülen otuz ve kırk beş günlük süreler dolmadan kongre sürecine girilip, kongre iradesinin ortaya konulmasıdır. Parti içi demokrasinin temel ilkelerinden biri de seçimlerin yasal süresi içerisinde yapılarak kurulların yeniden oluşturulmasıdır. Tüzükte öngörülen bu hükmün uygulamada atama olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Bu durumda Yasada öngörülen otuz ve kırk beş günlük sürelerin burada da uygulanması zorunludur. Geçici olarak yapılan atamaların olağan kongre tarihine kadar geçerli olacağı yolundaki hüküm, ayrıca üst organın iradesine yasaya aykırı olarak üstünlük tanınması sonucunu doğurduğu gibi, istisnayı kural haline getirmek suretiyle parti içi demokrasi ilkelerine aykırılık oluşturmaktadır. Bu nedenle Tüzüğün 57 nci maddesinin dördüncü fıkrasındaki düzenleme 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 19 uncu maddesinin beşinci, 20 nci maddesinin dokuzuncu ve 93 üncü maddesine aykırıdır.

E) Tüzüğün büyük kongre delegeleri başlığını taşıyan 62 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde, büyük kongrenin tabii üyeleri arasında "kurucular kurulu üyeleri" de sayılmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin iki, üç ve yedinci fıkralarında; büyük kongrenin seçilmiş üyeler ile tabii üyelerden oluştuğu, büyük kongre tabii üyelerinin ise, parti genel başkanı, merkez karar ve yönetim kurulu, merkez disiplin kurulu üyeleri, partinin üyesi olan bakanlar ve milletvekilleri ile seçilmiş delegelerin % 15'ini aşmamak kaydıyla ve parti üyelikleri devam ettiği sürece parti kurucu üyelerinden meydana geldiği hükme bağlanmıştır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin 8 inci fıkrasına göre; büyük kongre ilk toplantısını yapıncaya kadar, bu kongrenin yetkilerini kurucular kurulu kullanmaktadır. Buradaki düzenlemeye göre, "partinin genel başkanı ile yaş kaydı aranmaksızın kuruculuk şartlarını haiz merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyeleri ve milletvekilleri, bu kurulun tabii üyeleridir".

Kimlerin kurucu üye oldukları hususu anılan Yasanın 8 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca belirlenmekte olup, buna göre parti kuruluş aşamasında kurucu olarak yer alanlar parti kurucu üyeleri sıfatına sahiptirler. Bu üyelerin sayısı herhangi bir şekilde artırılamaz.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası, kurucular kurulunun kurucu üyeleri ile bu kurulda yer alan tabii üyeleri eşit haklara sahip kılmamaktadır. Çünkü kurucu üyeler, üyelik sıfatları devam ettiği sürece seçilmiş üyelerin % 15'inden fazla olmamak kaydıyla ilk büyük kongre dahil büyük kongrenin tabii üyesidirler. Kurucular kurulunun tabii üyelerinin ise bu hakları bulunmamaktadır. Kurucular kurulu seçimler yoluyla değil, kişilerin taşıdığı sıfata dayalı olarak oluşan bir kuruldur. İlk kongre yapılınca görevi sona ermektedir.

2820 sayılı Yasanın 14 üncü maddesinin yedinci fıkrasında seçilmiş delegelerin % 15'inden fazla olmamak üzere, "kurucu üyelerin büyük kongre tabii üyesi olduğu belirtilmiş, % 15'lik bölümün nasıl belirleneceğinin ise parti tüzüğü ile düzenlenmesi öngörülmüştür.

Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanlığı 4.10.2005 tarihli cevabi yazılarında; "Tüzükte yer alan kurucular kurulunun, kurucu üyelerden oluşan kurul anlamında olduğunu, birinci olağan büyük kongre ile yeni kurulların oluşturulmasından sonra kurucular kurulu diye bir organın varlığından artık söz edilemeyeceğini, Tüzüğün 62 nci maddesinde büyük kongre seçilmiş delege sayısının TBMM üye tam sayısının iki katı olan 1100 olacağının öngörüldüğünü, Partinin kurucu üyeleri sayısının ise 73 olduğunu, bu sayının istifa ihraç ve ölüm gibi nedenlerle azalabileceğini, ancak artmasının mümkün olamayacağını, bu nedenle kurucu üye sayısının seçilmiş delege sayısının % 15'ini geçmediğini" bildirmiştir.

Tüzüğün 62 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendindeki düzenleme mevcut hali ile kaldığı takdirde, kurucu üye sıfatını taşımayan ancak kurucular

kurulunda tabii üye sıfatıyla görev yapmış her hangi bir kişi, Partinin daha sonra yapılacak olan büyük kongrelerine yasal olanak bulunmamasına rağmen "kurucular kurulu üyesi" sıfatıyla "büyük kongrenin doğal üyesi" olarak katılabilecektir.

Ayrıca, verilen yanıt mevcut durum itibariyle doğru olsa bile, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında büyük kongre seçilmiş delege miktarının TBMM üye tamsayısının iki katından fazla olamayacağı, yani bu sayının bugün itibariyle en fazla 1100 olarak belirlenebileceği, büyük kongre seçilmiş delege miktarını belirleyen Yasa ve Tüzük hükümlerinde zaman içerisinde yeniden yapılacak düzenlemeler ile bu miktarın değişebileceği ve 487 sayısının altına düşürülmesi halinde 73 kişiden ibaret parti kurucularının seçilmiş delegelerin % 15'inden fazlayı oluşturacağından, bu delegelerin nasıl belirleneceğinin gösterilmesi zorunluluğu doğacaktır.

Bu sebeple; maddedeki "kurucular kurulu üyeleri" kavramının Yasanın 14 üncü maddesinin sekizinci fıkrasında belirtildiği gibi "kurucu üyeler" olarak düzeltilmesi ve Parti Tüzüğünün 62 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde büyük kongre seçilmiş delegelerinin azami miktarı gösterilip, toplam kaç kişiden oluşacağı kesin ve net bir rakam halinde açıklanmadığından, kurucu üyelerin seçilmiş üyelerin % 15'inden fazla olmaları halinde bu % 15'lik bölümün nasıl belirleneceğinin Parti Tüzüğünde gösterilmesi gerekmektedir.

F) Tüzüğün 126 nci maddesinde; milletvekili seçiminde aday tespit ve sıralama işleminin kısmen veya tamamen ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden biri ile yapılmasına karar verilmiş olması hallerinde merkez adayı göstermeye genel başkan yetkili kılınmıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün 124 üncü maddesinin birinci fıkrasında; "Genel, kısmi veya ara milletvekili seçiminde, Tüzüğün 123 üncü maddesinin son bendinde yazılı olduğu şekilde ön inceleme sonucu belirlenen aday adayları arasından parti adayları ve adayların liste sıralamasının a) ön seçim, b) teşkilat yoklaması, c) merkez yoklaması usullerinden birinin, birkaçının veya tamamının, aynı seçimde seçim çevresi ölçeğine göre aynı anda ve bir arada veya birinin ülke ölçeğinde tam olarak uygulanması suretiyle yapılır"; 124 üncü maddenin ikinci fıkrasında ise, "Hangi seçim çevresinde hangi usül veya usüllerle ve usülün hangi ölçekte uygulanacağına Merkez Karar ve Yönetim Kurulunca karar verilir. Ancak milletvekili seçiminde, seçim çevrelerinin en az % 50'sinde ön seçim veya teşkilat yoklaması usüllerinden birinin uygulanması ile aday belirlenmesine özen gösterilir" hükmü yer almaktadır.

Tüzüğün 124 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci bendinde "ön seçim", aynı fıkranın ikinci bendinde "teşkilat yoklaması", üçüncü bendinde de "merkez yoklaması" usülleri açıklanmaktadır.

Merkez yoklaması, Tüzüğün 123 üncü maddesine göre aday adaylıkları kabul edilenlerin, seçim çevrelerine göre aday liste sıralamalarının, doğrudan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından yapılması olarak tanımlanmaktadır.

2820 sayılı Yasanın 37 nci maddesinin ikinci fıkrasında, siyasi partilerin ön seçim ya da aday yoklaması yaptıkları seçim çevrelerinde toplam olarak TBMM üye tam sayısının % 5'ini aşmamak üzere merkez adayı gösterebilmeleri mümkün kılınmış, merkez adayların ise kim tarafından gösterileceği açıkça maddede düzenlenmemiştir.

Tüzüğün 77 nci maddesinde görev ve yetkileri belirlenmiş, son fıkrada da "genel başkan kanun, parti tüzüğü ve diğer mevzuatın kendisine vermiş olduğu tüm görevleri yapar ve yetkileri kullanır" hükmü konulmuştur. Genel başkan Tüzükteki bu düzenleme ile tek seçici durumuna getirilmiştir.

Merkez adaylarının belirlenmesi işlemi, sonuçta partiyi bağlayan bir "karar" almakla mümkündür. Oysa genel başkan, bu konuda partinin tek başına karar almaya yetkili organı değildir. Siyasi partinin asıl karar organı büyük kongre olup, büyük kongrenin yetkisi dışında kalan konularda karar alma yetkisi merkez karar ve yönetim kuruluna aittir. Yine 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasında genel başkanın tek başına yetkili olduğu konular ilgili maddelerde tek tek yazılmış olup, bunlar arasında merkez adayı belirleme yetkisi yer almamaktadır. Dolayısıyla merkez adayı belirleme yetkisi merkez karar ve yönetim kuruluna aittir. Nitekim Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün 124 üncü maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü bendinde "merkez yoklaması" yöntemiyle aday ve liste sıralaması belirleme yetkisi merkez karar ve yönetim kuruluna verilmiştir.

Demokraside asıl olan müzakere ve oylama yapılıp karar almaktır. Tüzüğün bu maddesi ile demokratik uygulama tamamen dışlanmıştır. Parti Tüzüğündeki bu düzenleme pratikte seçilenler yönünden de bir baskı oluşturacak sakıncaları taşımaktadır.

Bu nedenle; söz konusu düzenleme eşitlik ilkesine, parti içi demokrasi kurallarını düzenleyen 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 93 üncü maddesine aykırılık oluşturduğundan, Tüzükte, Yasanın bu maddesine uygunluk sağlayıcı değişiklik yapılması gerekmektedir.

III) SONUÇ ve İSTEM:

Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün 39/son, 40, 50/son, 57/4, 62/1- 2, 70/son ve 126 ncı maddesinde yer alan ve yukarıda belirttiğimiz düzenlemeler 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 8, 14 üncü maddesinin 2, 5, 7, 8 inci fıkraları, 15, 16, 19/5, 20/9, 21/1-10, 37/2, 93 ile 4721 sayılı Türk Medeni Yasasının 75 ve 79 uncu maddelerine aykırılık oluşturduğundan, Tüzükte yer alan bu hususların Yasanın ilgili maddelerinde yer alan kurallara uygun hale getirilmesi için adı geçen partiye 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 104 üncü maddesi uyarınca ihtarda bulunulması,

Kamu adına talep olunur."

B- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 1.2.2011 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/SP/61 sayılı yazısı şöyledir:

"ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 13.01.2011 gün ve 2005/3 (Siyasi Parti-İhtar) E.Sayılı kararınız ve 25.01.2011 gün, 463/678 sayılı yazınız.

Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün bazı maddelerinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasına aykırı olduğu iddiasıyla adı geçen parti hakkında 30.11.2005 tarihli ihtar istemli başvurumuzla ilgili olarak yanıtlanması istenilen hususlar aşağıda açıklanmıştır:

1. a) Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün 70/son maddesinin Siyasi Partiler Yasasına aykırı olduğuna ilişkin iddialarımız ve buna dair gerekçelerimiz 30.11.2005 tarihli başvuru dilekçemizin (C) maddesinde, konunun ve aykırılıkların benzerliği nedeniyle Tüzüğün 50. maddesine yönelik eleştirilerimizle birlikte değerlendirilmiş, dilekçemizin 8., 9. ve 10. sahifelerinde 70/son maddesinin Siyasi Partiler Yasasına aykırılığı gerekçeleriyle birlikte münhasıran değerlendirilmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün 70. maddesinin son fıkrasının 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 75. ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 14. maddesine aykırı olduğu kanaatimizi muhafaza ediyoruz.

Şöyle ki;

Adalet Kalkınma Partisi Tüzüğünün 70 inci maddesinin birinci fıkrasında; "Büyük kongre, Genel Başkanın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun yahut büyük kongre delegelerinin en az beşte birinin yazılı talebi üzerine olağanüstü toplantıya çağrılır" hükmüne yer verilmiş olup bu hüküm 2820 sayılı Yasanın 14/6. maddesine uygundur. Ancak Tüzüğün aynı maddesinin son fıkrası, "Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulunun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında seçimin olağanüstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tam sayısının salt çoğunluğunun yazılı talebi gerekir" biçiminde düzenlenmiştir.

Olağanüstü kongre konusu 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 29 ve 121 inci maddeleri yollamasıyla 4721 sayılı Türk Medeni Yasasının 75 inci maddesinde; "Genel kurul, yönetim veya denetim kurulunun gerekli gördüğü hallerde veya dernek üyelerinden beşte birinin yazılı başvurusu üzerine, yönetim kurulunca olağanüstü toplantıya çağrılır" biçiminde düzenlenmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrasındaki *"olağanüstü büyük kongre"* ile 4721 sayılı Türk Medeni Yasasının 75 inci maddesindeki *"olağanüstü kongrelerde"* gündemle ilgili herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Gündem ne olursa olsun delegenin beşte birinin imzasını taşıyan istekle olağanüstü kongre istenebilecektir. Gündemin seçimi içermesi halinde Yasanın öngördüğü beşte bir oranın daha yüksek bir rakama çıkarılması parti içi demokrasi ilkelerine aykırılık oluşturacaktır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrası; büyük kongrenin olağanüstü toplanabilmesi için genel başkanın veya merkez karar ve yönetim kurulunun lüzum görmesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı istemi yeterli görmüştür. Bu madde hiçbir istisna tanımadan kural getirmektedir. Yasada çağrı oranı olağanüstü kongrelerin gündemlerine göre ayırıma tabi tutulmamıştır. Diğer bir ifade ile maddede gündem ayırımı yapılmaksızın kongrenin görev alanındaki her sorun için parti içi azınlık hakkını (olağanüstü toplantıya çağrı istemini) güvence altına almıştır. Oysa

Tüzüğün 70 inci maddesinin son fıkrasında ise, bu konuda ayrım yapılmakta, genel başkanlığın, merkez karar ve yönetim kurulunun veya merkez disiplin kurulunun her hangi bir sebeple boşalması durumu dışında, seçimin olağanüstü toplantı gündeminde yer alabilmesi için genel başkanın veya büyük kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı istemi aranmaktadır. Bu şekildeki bir düzenleme ile olağanüstü kongre çağrı nisabı, Tüzüğün 70 inci maddesinin birinci fıkrasında açıklanan *"büyük kongre delegelerinin en az beşte biri"* yerine 70 inci maddenin son fıkrası ile *"büyük kongre delege tamsayısının salt çoğunluğu"* na yani ölüm, istifa gibi durumlar olmadığında % 51 oranına çıkarılmaktadır.

Tüzükte belirtilen oranın, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrası ile 4721 sayılı Türk Medeni Yasasının 75 inci maddesinde geçen beşte bir oranına indirilmesi gerekir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrasında getirilen kuralın, amir hüküm olduğu noktasında duraksama yoktur. Bu hükmün konuluş amacı, genel başkan ve parti merkez yönetiminin yanı sıra belirli bir sayıya ulaşmış delege grubuna da partinin en yetkili organını toplama yetkisi ile donatmak, yani parti içi demokrasiyi egemen kılmaktır. Yasanın 14 üncü maddesindeki kural bu yönüyle hem partiyi hem de delege iradesini koruyucu niteliktedir. Korunan menfaatlerin yapısı da kuralın buyurucu karakterini ortaya koymaktadır. Parti içi azınlık hakkı çoğunluğun yol açabileceği tüzük ihlallerine karşı kurumsal bir sigortadır. Hiçbir azınlık hakkı, yarıdan fazla bir oran içeremez. Bu durumda hak azınlığın değil, çoğunluğun hakkına dönüşür. Bir hakkın kullanımını olanaksız kılan bir oran ile o hakkın ortadan kaldırılması arasında her hangi bir fark yoktur.

Bu nedenlerle; Tüzüğün 70 inci maddesinin son fıkrasının, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14 üncü maddesinin altıncı fıkrası, 93 üncü maddesi ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 75 inci maddesi dikkate alınarak Yasayla uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

b) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tüzüğün bazı maddelerinin değiştirilmesi talebiyle Adalet ve Kalkınma Partisine gönderilen 20.06.2005 tarih ve 109.SP.2005/222 sayılı yazımızda 70. maddenin değiştirilmesi yönünde bir talebimizin bulunmadığı, ancak bu maddenin ihtar başvurusuna konu edinildiği belirtilmekte ise de; Tüzüğün aynı konuyu içeren 50. maddesinin değiştirilmesinin talep edilmiş olması, 2820 sayılı Yasanın 9. maddesinin 4425 sayılı Yasanın 25. maddesi ile kaldırılmış bulunması ve Anayasa Mahkemesinin

1996/1 (Siyasi Parti-İhtar) E., 1997/7 K. 13.11.1997 tarihli kararı birlikte değerlendirildiğinde Başsavcılığımızın ihtar isteminden önce ilgili siyasi partiyi uyarma yükümlülüğünün bulunmadığı değerlendirilmiştir.

2. Davalı Adalet ve Kalkınma Partisinin 11.11.2006 tarihinde yapılan 2. Büyük Olağan Kongresinde tüzüğün 57. ve 62. maddeleri değiştirilmiş, aykırılıklar giderilerek bu maddeler 2820 sayılı Yasa'ya uygun hale getirilmiştir. 30.11.2005 tarihli başvurumuza konu edindiğimiz Tüzüğün 57. ve 62. maddeleriyle ilgili değişiklikler Partinin yetkili organı olan büyük kongresi tarafından yerine getirilmiş olduğundan 57. ve 62. maddelerle ilgili olarak konusu kalmadığından karar verilmesine yer olmadığı görüşündeyiz.

3. Davalı Adalet ve Kalkınma Partisi 03.10.2009 tarihinde 3. Olağan Büyük Kongresini yapmış ve anılan kongrede Tüzüğün 3, 15, 21, 27, 29, 33, 35, 38, 46, 47, 48, 49, 58, 86, 90, 111, 116 ve 134. maddeleri değiştirilmiştir.

Anılan kongrede yapılan değişikliklerin 30.11.2005 tarihli ihtar talebimize bir etkisi bulunmamaktadır.

İhtar istemli başvurumuza konu edilen 39/son, 40, 50/son, 70/son ve 126. maddelerde bugüne kadar bir değişiklik yapılmamıştır.

Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün bu maddelerinin 2820 sayılı Yasaya aykırı olduğuna ilişkin 30.11.2005 tarihli başvurumuzda yer alan iddia ve gerekçelerimizi sürdürmekteyiz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğünün Türk Medeni Kanunu ve Siyasi Partiler Kanununa aykırı olduğu değerlendirilen 39/son, 40, 50/son, 70/son ve 126. maddelerinin Yasaya uygun hale getirilmesi için adı geçen partiye 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 104. maddesi uyarınca ihtarda bulunulması,

Kamu adına talep olunur."

III- PARTİ'NİN SAVUNMASI

Aleyhine ihtar isteminde bulunulan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 5.8.2011 günlü, GEN.SEK/81.12/2011-1194 sayılı savunması şöyledir:

"ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞINA

İlgi:12.07.2011 gün ve 2005/3 (SP-İhtar)/382-3006 sayılı yazınız.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, Siyasi Partiler Kanununun 104. maddesi uyarınca partimiz hakkında ihtar verilmesine ilişkin başvurusu üzerine ilgi yazınızda savunması istenilen hususlar, usul ve esas açısından ele alınarak aşağıda açıklanmıştır.

A- Usul Açısından:

14 Ağustos 2001 tarihinde kurulan AK PARTİ kuruluşunu takiben yasal süresi içerisinde kurucular listesi ile Tüzük ve Program örneklerini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmiştir. Bu belgeleri ve dolayısıyla da Tüzüğümüzü inceleyen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı inceleme sonucunu 13.11.2011 gün ve SP.109.MUH./2001/526 sayılı yazısıyla partimize tevdi etmiştir.

Anılan yazı ile tüzüğümüzün ilk şeklinde 73/2 fıkrada yer alan hüküm değiştirilmiş ve bu değişiklik sonrasında nihai halini kazanan parti tüzüğümüz hükümleri doğrultusunda da siyasi faaliyetlerimiz ve çalışmalarımız yürütülmüştür.

Ancak, süreç bu şekilde sağlıklı bir şekilde yürürken, aradan 4 yıl geçtiği halde Anayasada ve ilgili yasalarda bir değişiklik yapılmamasına rağmen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 2820 sayılı Kanunla kendisine verilen inceleme yetkisinin kurumsal yapılanmadan ziyade değişen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılarının şahıslarına münhasır olduğuna yönelik bir anlayışla yeniden bir inceleme ve irdeleme sürecini başlatmış ve bu inceleme şekillenen iddia ve değişiklik istemlerini de 20.06.2005 gün ve 109.SP.2005/222 sayılı yazılarıyla partimize bildirmişlerdir.

Böylece hukuk devletinin şahsa mahsus ilkelerin, görüşlerin ve süreçlerin bir tezahürü değil bilakis sistemsel ve kurumsal yapılanmanın teşekkülü olduğuna yönelik gerçek gözardı edilerek başlayan bu yeni anlayış, bu zorlama yorum ile yetki sınırları aşılarak hazırlanan bu yeni inceleme ile parti tüzüğümüzün sırasıyla; 18, 39/son, 40, 50/son, 57/4, 62/1-2, 126 ve 134/1 maddelerinin Siyasi Partiler Kanuna ve Türk Medeni Kanununa aykırı olduğu iddia edilerek düzeltilmesi istenmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının bu iddia ve değiştirme istemli yazısına binaen cevabımızı 04.10.2005 gün ve SHİ/81.01/2005-1100 sayılı yazımızla bildirdik.

Bu yazımız üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı değiştirilmesini istediği maddelerden 18 ve 134/1 ile ilgili iddialarından vazgeçtiği halde partimize tevdi ettiği yazıda yer almayan dolayısıyla bilgimiz ve savunma hakkımız dışına çıkartılan 70/son maddesinin de içinde yer aldığı 30/son, 40, 50/son, 57/4, 62/1-2 ve 126 ncı maddelerin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununa ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa aykırılığı bahsi ile partimize ihtarda bulunması amacıyla yüce mahkemenize 30.11.2005 ve SP.109.HZ.2005/4 sayılı başvurusunu yapmıştır.

Bu başvuru yapıldıktan sonraki süreçte partimiz, değişen şartlar ve parti içi gerekler açısından her büyük kongrede gündemine aldığı tüzük değişiklikleri hususunu 11.11.2006 tarihinde yapılan ikinci olağan büyük kongresinde de gündeme almış ve bazı maddelerde değişikliğe gitmiştir. Bu değişikliklerle ilgili yazımızda yasal süresi içerisinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmiştir. Kaldı ki bu kongreden sonra 3.10.2009 tarihinde yapılan 3. Olağan Büyük Kongremizde de Tüzük değişiklikleri yapılmış ve süresi içerisinde bildirilmiştir.

11.11.2006 tarihinde yapılan ikinci olağan büyük kongremizde 57 ve 62 inci maddelerde yaptığımız değişiklikleri süresi içerisinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmemize rağmen, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı bu değişiklikleri inceleyip süresinde ve zamanında Yüce Mahkemenize bildirmesi ve bu maddeler ile ilgili ihtar sebeplerinin ortadan kalktığını bir görev icabı yapması gerekirken; ancak Yüce Mahkemenizin 13.1.2011 günlü, E.2005/3 sayılı kararının gereğinin yerine getirilmesine yönelik 25.1.2011 gün ve 2005/3 (SP-İhtar) 463/678 sayılı yazınız üzerine görevlerinin farkına varmışlar ve yüce mahkemenize yönelik 01.02.2011 gün ve C.02.0CBS.0.01.02.03/SP/61 sayılı cevabi yazılarının 2 nolu bendinde 57 ve 62 nci maddelerin partimiz tarafından değiştirildiğini kabul ederek, bu maddelerle ilgili karar verilmesine yer olmadığı görüşünü ortaya koyabilmişler ve başlattıkları bu süreci nihai olarak toplam 5 maddeye indirgeyerek de ihtar istemli başvuru sürecini yürütmektedirler.

Özetle anlattığımız bu süreç hukuk devleti açısından yasaların kurumlara verdiği yetkilerin zamanında ve yerinde kullanılmayarak ve bu yetkilerin

şahsa münhasır olarak değerlendirilip bir hukuki mantık ve usul anlayışla kullanıldığının en somut tezahürü olmuş ve Yüce Mahkemenizin yoğun gündemi bu yorum ve dirençle meşgul edilmiştir.

Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yine bir usul ve maddi hata olarak altına imza attığı şu hususla ilgili bilgi notumuzun da resmi yazılara kaydedilmesi açısından dikkat alınması önem arzetmektedir:

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yüce mahkemenize gönderdiği 01.02.2011 gün ve SP/61 sayılı yazılarının "EKİ" bölümünün 1 ve 2 numaralı satırlarında kullanılan "AKP'nin" ibaresinin parti tüzüğümüze aykırı olduğunun altını çizmek isteriz.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına ve İçişleri Bakanlığına verdiğimiz kuruluş evrakları ve parti tüzüğümüz incelendiğinde "Adalet ve Kalkınma Partisi"nin kısaltılmış adının "AK PARTİ" olduğu açıkça anlaşılacaktır.

Ayrıca Yargıtay Başsavcılığınca tutulan parti sicil kayıtları incelendiğinde Türk siyasi partileri arasında "AKP" kısaltmasını kullanan bir partinin de olmadığı görülecektir.

Savcılığın gösterdiği bu özensiz tutumun ihtar istemine konu hükümlere de yansıdığı aşağıda ki esas açısından savunmamız da farkedilecektir.

Dolayısıyla partimiz tarafından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının bu usul sürecine yönelik yaptığımız itiraz ve değerlendirmelerin, Yüce Mahkemenizce dikkate alınmasının; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yasalardan kaynaklanan yetkisini yerinde ve zamanında kullanmasını teşvik edici bir emsal niteliğinde olacağına kanaatimiz tamdır.

Usul açısından yapılan bu değerlendirmelerden sonra 14.08.2001 tarihinde kurulan partimizin Tüzük hükümlerinin tümünün Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca incelendiğini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Partimize tevdi etmiş olduğu 13.11.2001 gün ve SP.109.Muh.2001/526 sayılı yazılarından anlaşıldığı ve bizim de parti olarak bu yazıya istinaden değişikliklerimizi gerçekleştirdiğimiz halde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının yaklaşık 4 yıl sonra yeniden bir inceleme yapmasının hukuken mümkün olmadığını ve yasa ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verilen bu yetkinin aşıldığını dolayısıyla

bir yetki aşımı ile yürütülen bu sürecin ve ihtar isteminin usulen reddini arz ve talep ederiz.

Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tüzük değişiklikleri ile partimize tevdi etmiş oldukları 20.06.2005 gün ve 109.SP.2005/222 sayılı yazılarında Tüzüğümüzün 70/son fıkrası hükmü ile ilgili bir talebi olmadığı ve dolayısıyla partimizin savunmasının da alınmadığı bu maddeyi, mahkemenize yaptığı ihtar istemli başvurunun bir konusu haline dönüştürmesi usulen mümkün değildir. Zira Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının anılan bu madde ile ilgili süreci önce partimiz açısından başlatması gerekmektedir. Dolayısıyla yüce mahkemenizin bu ihtar başvurusunun bir konusu olan 70/son fıkra hükmünü dikkate almayarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına iade etmesi ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının da 70/son fıkra hükmü ile ilgili olarak öncelikle partimizin görüş ve değerlendirmesini alması gerekmektedir. Yasal bu süreci tamamladıktan sonra ancak mahkemenize bir başvuru yapabilecektir. Bu itibarla usul açısından 70/son maddenin mahkemenize başvuru dilekçesinde yer almasına itiraz ediyor, gereğini arz ve talep ediyoruz.

B- Esas Açısından:

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, ihtar istemine konu edilen Tüzük hükümlerinin esasına yönelik partimiz savunması; 04.10.2005 gün ve SHİ.81.01.2005/1100 sayılı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına ilettiğimiz cevabi yazımız ve aşağıdaki değerlendirmeler şeklindedir:

1- Tüzüğümüzün 39/son fıkrasıyla: "İlçe, il ve Büyük Kongre delege seçimlerini belli hallerde iptal etme ve yeniden yapılmasına karar verme" yetkisinin tanındığı Merkez Yürütme Kurulu, Siyasi Partiler Kanununun Ek Madde 3 ile açıklık getirmek zorunda kaldığı gibi bir merkez karar, yönetim ve icra organı niteliğindedir.

Yine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının sık sık vurguladığı Siyasi Partiler Kanununun 93 üncü maddesine göre de: "... parti genel başkanlığınca genel merkez organlarınca ve parti gruplarına alınan kararlar..." hükmüne göre de bir karar organıdır ve Tüzüğümüzün 80/10 maddesine göre de: "... tüzükle verilmiş tüm yetkileri kullanmak ve görevleri yapmak" gibi bir yetkiye sahip olarak da madde 39/son fıkra ile kendisine verilen yetkiyi kullanmaktadır.

Keza 39/son fıkrayla Merkez Yürütme Kuruluna verilen bu yetki, 2820 sayılı Kanunun 21. maddesiyle hakime tanımı yetkiyi herhangi bir şekilde ortadan kaldırmadığı gibi Siyasi Partiler Kanununun 7 nci maddesine göre Tüzüğümüzde şekillendirdiğimiz Teşkilat Kademe organlarından; madde: 18/1 Belde Teşkilat ile madde: 18/5 yan kuruluşlarımız olan Kadın ve Gençlik Kollarımızın kongrelerinin delege seçimlerinde aykırılıkların saptanmış olmasına münhasır olarak da bu yetkisini kullanmaktadır ki; Tüzük Madde 22 ve 85'e göre yapılan belde kongreleri ile yan kuruluşların kongre ve delege seçimleri de hakim nezaretinde değil, parti yöneticileri nezaretinde yapıldığı gerçeği de gözardı edilmemelidir.

Dolayısıyla teşkilatların bütünlüğü ve işlevselliği açısından ortaya konulan bu madde hükmü, parti içi faaliyetleri denetleme yetkisi ve parti içi rekabetin eşit şartlarda yürütülmesi açısından ortaya konmuş bir maddedir.

Siyasi Partiler Kanununun tamamı incelendiğinde, siyasi partilerin iş ve işlemlerinin hızlı ve etkili işlemesi ve hantal bir yapıda çalışılmamasına bir çok maddede düzenlemelere tabii olduğu görülecektir. Kanunları yapanlarında doğal olarak siyasal sürecin aktörleri oldukları dikkate alındığında bu aktörlerin kendi iç işleyişleri ile ilgili sınırlayıcı ve zorlaştırıcı bir tutum içinde olmayacakları aksine merkez karar, yönetim ve icra organlarını bir bütün olarak değerlendirip bunlar arasında ki ilişkileri Tüzüklerde düzenlemesine imkan tanımakta ve yetki devri sürecini de aktif kılarak acil ve hızlı kararlar alınması sürecini açık tutmaktadır. Dolayısıyla Merkez Yürütme Kurulu'nun teşekkülü ve yetkilerinin tespitine yönelik düzenlemelerde bu mantık ve anlayış çerçevesinde şekillenmektedir.

Hukuk, sınırlayıcı ve zorlaştırıcı anlamda yorumlanmadığı takdir de siyasi partilerin kendi iç işleyişleri açısından en etkili, etkin ve verimli değişiklikleri yapabilmesi bilakis her zaman desteklenmelidir. Nitekim partimiz 03.10.2009 tarihinde yaptığı Tüzük değişikliklerini yine yasalar ve ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştirmiştir.

Somut bir örnek vermek gerekirse; Tüzük madde 48/2 fıkrasının eski hükmüne göre "Hakimin kararı seçimlerin iptali ve yenilenmesi yönünde ise seçimler için belirleyeceği günde kongrede kesinleşmiş aday listelerine göre sadece seçim yapılır" hükmünde ki "kongrede ki kesinleşmiş aday listelerine" ifadesi demokratik bulunmayarak 3.10.2009 tarihinde 3. Olağan Büyük Kongremizde değiştirilmiştir.

2- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Tüzüğün 40 ıncı maddesine yönelik talebinin, Siyasi Partiler Kanununun 121 inci maddesinin yollamasıyla Türk Medeni Kanunun 79/2 maddesine atıfta bulunarak yapılan zorlama bir yorum olduğu kanaatindeyiz. Çünkü eğer bir yollama yapılacaksa bu yollama Siyasi Partiler Kanununun 93 üncü maddesindeki parti içi demokrasi vurgusuna yönelik yapılmalı ve en az onda bir delege yerine en az beşte bir delege açılımının daha demokratik olduğu dikkate alınmalıydı.

Keza kongrelerde görüşülmesi gereken konuların gündeme alınması hükmüne uygun bir yollama maddesi aranacaksa bunu Siyasi Partiler Kanununun 14 üncü maddesinin son fıkrasında ki hükme göre yapmalı ve burada istisnai oranların sıralandığı bu oranlar dışında partilerin de Tüzükte oranlar belirleme yetkisine en azından Siyasi Partiler Kanununun 93 üncü maddesine göre haiz olduklarının kabullenilmesi gerekmektedir.

Görüldüğü gibi mevcut düzenleme parti içi demokrasi açısından çok sesliliğe ve açık fikirliliğe yer veren daha demokratik bir düzenleme iken, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının aksini iddia etmesi açıkça bir çelişki içermektedir.

3- Tüzüğümüzün olağanüstü kongreleri konu alan 50 nci maddesinin son fıkrasındaki hükmünü Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı yine zorlama bir yorum ile ihtar isteminin konusu yapmıştır.

Halbuki 50/son hükmüne Siyasi Partiler Kanununun 14 üncü maddesinin son fıkrasına yollama yaparak bakabilseydi; Büyük Kongrede gündem değişikliklerinin nitelikleri ve bunların teklif edilmesinin oranlarının sıralandığını dolayısıyla seçim teklifi içeren gündem değişikliklerinin oranlarını ve onay mekanizmaları hususlarında siyasi partilerin kanunla sınırlandığı bir açık hükmün veya yollamanın olmadığı açıkça görülecektir.

Tüzük hükmü bir usul işlemini öngörürken; özellikle bu usul işlemi parti içi çalışmalara dışarıdan müdahaleleri önleme, parti içi huzur ve çalışma istikrarını teminen ortaya konmuş bir düzenlemedir. Yasal düzenlemelerde açık hüküm bulunmayan hallerde siyasi partilerin parti içi işleyiş açısından tüzüklerinde ve diğer mevzuatlarında düzenlemeye gitmesinin olağan karşılanması ve hatta partilerin kurumsallaşması açısından bilakis bu yaklaşımın teşvik edilmesi daha doğru bir yorum olacaktır.

4- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 20.06.2005 gün ve 109.SP.2005/222 sayılı yazısında partimize gönderdiği hükümler içerisinde yer almadığı halde Yüce Mahkemenize başvurusunun bir konusu olarak belirlediği Tüzüğümüzün 70/son maddesi hükmü ile ilgili olarak yollama yaptığı Siyasi Partiler Kanununun 14 üncü maddesinin 6 ncı fıkrasındaki konu hükmünün hiçbir istisna tanımadan kural getirdiğine yönelik tespiti hukuki olmadığı gibi doğruda değildir. Halbuki aynı maddenin son fıkrasındaki "... yirmide bir..." veya "... üçte bir ..." oranları birer istisnadır.

Dolayısıyla madde 14/son fıkra hükmündeki istisnai oranlar, partilere de kanunda açıklık bulunmayan bu konuda tüzüklerinde düzenlemeler yapabilme yolu açmaktadır. Siyasi partilerin iç işleyişleri ve istikrarlı bir çalışma süreci için seçimli olağanüstü kongreler hususunda oranlar açısından bir düzenlemeye gitmesi kanuna aykırı olmadığı gibi parti içi istikrarı ve huzuru ile ülke siyasetinin istikrarı açısından Siyasi Partiler Kanununun temel esas aldığı olağan süreçleri koruyabilme ve olağan süreçlerle parti kongrelerini yapabilmek adına Tüzük'te olağanüstü talepler için bir barem koyma yetki ve salahiyetine haiz oldukları kabul edilmeli ve doğal karşılanmalıdır.

Zira siyasi partilerin ilgili kanunların açık hükümleri dışında, faaliyet ve çalışma alanını kurumsallaştırma yönünde getireceği her düzenleme ve partinin yaşamsal sürecini uzatma ve koruyabilme adına her tedbiri parti mevzuat ve kararlarında alabilmelidir.

Ayrıca 70/son fıkradaki "... delege tam sayısının salt çoğunluğunun ..." ibaresindeki salt çoğunluğu Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının %51 oranı olarak göstermesi doğru bir sayısal tespit de değildir. Salt çoğunluğun 50+1 olarak değerlendirmesinin maddi bir hatanın düzeltilmesi açısından yerinde olacağı kanaatindeyiz.

5- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, tüzüğümüzün 126 ncı maddesi hükmü ile milletvekili seçimlerinde merkez aday gösterme yetkisinin parti genel başkanına tanınmış olduğunu tanınan bu yetkinin aday belirleme konusunda partiyi bağlayan bir karar niteliği taşıdığını halbuki 2820 sayılı Kanunda parti genel başkanının parti karar organları arasında sayılmadığını partinin asıl karar organının büyük kongre ve 2820 sayılı Kanunun 14/5 maddesinde sayılmayan konularda ise merkez karar ve yönetim kurulunun olduğunu, dolayısıyla merkez aday belirleme yetkisinin genel başkana tanınmasının 2820 sayılı

kanunun 15 ve 16 ncı maddeleri ile parti içi demokrasi ilkesini düzenleyen 93 üncü maddesine aykırı olduğunu bahisle yaptığı bu zorlama yorumu ile aslında sık sık vurguladığı 93 üncü madde ile ters düşmekte ve bilakis bu yorumun hukuki dayanağının olmadığını anılan maddenin ortaya koyduğunu gözden kaçırmış durumdadır. Zira Siyasi Partiler Kanununun 93 üncü maddesi "Siyasi partilerin parti içi çalışmaları, parti yönetimi, denetimi; parti organları için yapılacak seçimler ile parti genel başkanlığınca, genel merkez organlarınca alınan kararları veya yapılan eylem ve işlemleri, parti tüzüğüne parti üyeleri arasındaki eşitlik ilkesine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz." hükmü, parti genel başkanının da bir karar organı olduğunun altını çizmektedir.

Siyasi Partiler Kanununun 15 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında belirtilen "...partiyi temsil etme yetkisi genel başkana aittir." hükmü ile 4 üncü fıkrasında belirtilen "parti genel başkanı, merkez karar ve yönetim kurulunun tabi başkanıdır..." hükümleri genel başkanın karar alma sürecinin içinde olduğunun bir somut tezahürüdür.

Ya da Siyasi Partiler Kanununun 14/6 fıkrasında belirtildiği gibi "... olağanüstü toplantılar genel başkanın ... lüzum göstermesi..." yine aynı maddenin son fıkrasında belirtildiği gibi "parti tüzük ve programında değişiklik yapılmasına ilişkin olan veya parti politikasını ilgilendiren konularda karar alınmasına dair teklifleri karara bağlamak için bunların genel başkan ... tarafından ileri sürülmüş olması ..." hükümleriyle yetkilendirilen ve sorumluluk yüklenilen parti genel başkanlarının bu iş ve işlemleri karar alma süreç ve işleminin birer somut tezahürüdür.

Yine Siyasi Partiler Kanununun denetim başlıklı 75 inci maddesi ile Yüce Mahkemenize tanınan yetkiye istinaden, Yüce Mahkemenizin anılan maddenin 3 üncü fıkrasında belirtildiği gibi siyasi parti genel başkanından mütalaa isteyebilmesi ve ilgili parti genel başkanının da bu mütalaayı ve içeriğini belirlediği iş ve işlemler bir karar alma işlemidir.

O halde Kanunun bu açık hükümlerine rağmen parti genel başkanı bir karar organı değildir yorumu ve bu yoruma dayanarak Siyasi Partiler Kanununun 37 nci maddesinin 2 nci fıkrasında TBMM üye tam sayısının %5'ini aşmamak üzere merkez aday gösterebilmelerinin mümkün kılınması ancak bu adayların kim tarafından gösterileceğinin açıkça düzenlenmemesi nedeniyle tüzüğümüzün 126 ncı maddesi ile genel başkana tanınan yetkinin kanuna aykırı

olduğu yorumunun da hukuki dayanağı ve alt yapısı olmayan zorlama bir yorum olmaktan öteye geçemeyeceği açıktır.

SONUÇ:

Parti tüzüğümüzün 39/son, 40, 50/son, 70/son ve 126 ncı maddelerinde yer alan mevcut düzenlemelerin gerek 4.10.2005 gün ve SHİ/81.01/2005-1100 sayılı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderdiğimiz görüş ve değerlendirmeler, gerekse de ilgi yazınıza binaen hazırladığımız bu savunmamız doğrultusunda değerlendirmeye tabi tutulmasını ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının hukuki dayanaklardan yoksun zorlama yorum ve yollamalarla inşa ettiği ihtar istemi talebinin tümden reddini Yüce Mahkemenizden arz ve talep ederiz."

IV- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ihtar başvurusu ile ekleri, Parti savunması, Anayasa Mahkemesi Raportörü Mustafa BAYSAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, ilgili yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ve öteki yasama belgeleri ile Parti Tüzüğü okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- Tüzüğün 39. Maddesinin Son Fıkrasının İncelenmesi

Tüzüğün 39. maddesinin son fıkrasında, Merkez Yürütme Kurulu'na, delege seçimlerinde kanun ve tüzük hükümlerine aykırılık saptanmış olmasına münhasır olmak üzere ilçe, il ve büyük kongre delege seçimlerini, ilçe ve il ölçeğine göre kısmen veya tamamen iptal edip yeniden yapılmasına, üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun oyu ile karar verme yetkisi tanınmaktadır.

İhtar isteminin gerekçesinde, 2820 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci ve onbirinci fıkralarına göre, il ve büyük kongre delege seçimlerinin yargı gözetimi altında yapıldığı ve yasaya aykırılık durumunda seçim hâkimine bu seçimleri iptal yetkisinin tanındığı; sadece seçim hâkiminin görevinde olan bir konuda Merkez Yürütme Kuruluna yetki verilmesinin 2820 sayılı Kanun'un parti içi demokrasiyi öngören 93. maddesine aykırı olduğu, ayrıca Merkez Yürütme Kurulu'nun yasal görevleri arasında bu yönde bir karar alma yetkisinin de bulunmadığı ifade edilerek Tüzüğün Yasa'ya uygun hale getirilmesi gerektiği iddia edilmiştir.

Parti, savunmasında, Tüzüğün 39. maddesinde yetkili kılınan Merkez Yürütme Kurulu'nun, 2820 sayılı Kanun'un Ek 3 ile 93. maddelerindeki açıklık uyarınca, bir merkez karar, yönetim ve icra organı olduğunu; 2820 sayılı Kanun'un 21. maddesiyle hâkime tanınmış olan yetkinin bu düzenlemeyle hiç bir şekilde ortadan kaldırılmadığını; bu hükmün, hâkim gözetiminde yapılmayan belde kongreleri ile parti yan kuruluşlarının kongre ve delege seçimlerini de kapsayacak biçimde teşkilatların bütünlüğünü ve işlevselliğini sağlayan bir madde olduğunu ifade etmiştir.

Tüzüğün "Olağan Kongre Zamanı ve Seçilecek Delegeler" başlıklı 39. maddesinde, ilçe ve il kongrelerinin olağan kongre takvimine, asıl ve yedek delegelerin seçimine ilişkin usul ve esaslar belirtildikten sonra, son fıkrada *"Merkez Yürütme Kurulu, delege seçimlerinde kanun ve tüzük hükümlerine aykırılık olmasının saptanmış olmasına münhasır olmak üzere ilçe, il ve büyük kongre delege seçimlerini, ilçe ve il ölçeğine göre kısmen veya tamamen iptal edip yeniden yapılmasına, üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun oyu ile karar verebilir"* denilmektedir.

2820 sayılı Kanun'un seçimlerin yapılmasına ilişkin 21. maddesinde, siyasi partilerin genel merkez, il ve ilçe organları seçimleri ile il kongresi ve büyük kongre delegelerinin seçimlerinin yargı gözetimi altında gizli oy ve açık tasnif esasına göre yapılacağı hükme bağlandıktan sonra maddenin devamında bunun şekli ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Böylece maddede, siyasi partilerin genel merkez, il ve ilçe organları seçimleri ile il kongresi ve büyük kongre delegelerinin seçimleri düzenlenmiş olup, seçim sonuçlarını etkileyecek ölçüde bir usulsüzlük veya kanuna aykırı uygulama olması halinde hâkime, söz konusu seçimin iptaline ve bu takdirde belli sürelerde o seçimin yenilenmesine karar verme yetkisi tanınmıştır.

Tüzük hükmüyle *Merkez Yürütme Kuruluna,* yargı gözetimi altında gizli oy ve açık tasnif esasına göre yapılıp kesinleşen bir delege seçiminden sonra *"kanun ve tüzük hükümlerine aykırılık saptanması"* haliyle sınırlı olmak üzere ve kurulun üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun oyu ile, yapılmış olan seçimin ilçe ve il ölçeğine göre kısmen veya tamamen iptal edip yeniden yapılmasına karar verebilme yetkisi tanınmaktadır. Kuralda 2820 sayılı Kanunun 21. maddesinde düzenlenen "seçimlerin yargı gözetimi altında yapılması" esasına aykırı bir durum bulunmamakta, seçimlerin yapılması ile ilgili olarak hakime tanınan yetkilere herhangi bir sınırlama getirilmemektedir. Düzenleme ile, seçim sürecinde gerçekleştirilmekle birlikte, öngörülen sürelerde saptanamadığı

veya ileri sürülemediği için giderilemeyen kanuna ve tüzüğe aykırılıkların giderilmesine olanak sağlama ve parti içi denetimi etkinleştirme amacının gözetildiği anlaşılmaktadır. Kaldı ki, bu yetkinin kullanılmasına bağlı olarak yenilenecek seçimlerin de yine yargı gözetimi altında yapılması gerekmektedir.

Siyasî partilerin örgüt içi düzenlerinin demokrasi esaslarına uygun olması, hukuki düzenlemelerle sınırlarının çizilerek, partilerdeki oligarşik eğilimlerin ve baskıların ortadan kaldırılması, demokratik örgüt yapısının kurularak lider, teşkilat, organlar ve adayların demokratik yöntemlerle belirlenmesi ve karar mekanizmasının tabandan tepeye oluşturulması parti içi demokrasi ilkesinin gereklerindendir.

2820 sayılı Kanun'un 16. maddesinde, siyasi partilerin merkez karar, yönetim ve icra organlarının parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulacağı belirtilerek, Büyük Kongrece seçilecek merkez organlarının her birinin üye sayısıyla ilgili amir düzenleme dışında, bunların isim, şekil ve sayısı konusu parti tüzüğüne bırakılmıştır. Merkez Yürütme Kurulu'nun oluşumunu düzenleyen Tüzük hükümlerine bakıldığında, kurulu oluşturan genel başkan, genel başkan yardımcıları ve genel sekreterin büyük kongre tarafından seçildikleri, Genel Başkan tarafından seçilen diğer üyelerin de halihazırda Büyük Kongre tarafından seçilmiş olan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu üyesi oldukları (Tüzük m. 73/1) anlaşılmaktadır.

2820 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasında merkez karar, yönetim ve icra organlarının iki büyük kongre arasında, parti tüzük ve programına ve büyük kongre kararlarına uymak şartıyla, partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak ve alınan kararları uygulamak yetkisine sahip bulundukları, üçüncü fıkrasında merkez karar organının zorunlu sebepler dışında büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, partinin hukuki varlığına son verilmesi ve tüzük ve programının değiştirilmesi dışındaki bütün kararları alabileceği belirtilmiş, son fıkrasında da görev ve yetkilerinin parti tüzüğünde gösterileceği ifade edilmiştir.

Belirlenen hükümler çerçevesinde, parti tüzüklerinin siyasi partilerin iç işleyişi bakımından önemi ve bu konuda partilere tanınan geniş takdir yetkisi dikkate alındığında, anılan tüzük hükmünün parti içi demokrasi ilkesine, dolayısıyla Kanunun 93. maddesine aykırı bir yönü de görülmemiştir. İstemin reddi gerekir.

Bu görüşe Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Fettah OTO katılmamışlardır.

2- Tüzüğün 40. Maddesinin İncelenmesi

Tüzüğün il ve ilçe kongrelerine ilişkin ortak hükümler içeren 40. maddesinde, kongre gündemine ek gündem maddelerinin eklenebilmesi, hazır bulunan delegelerin en az %5'inin önerge vermesi şartına bağlanmıştır.

İhtar gerekçesinde, 2820 sayılı Kanun'un 121. maddesi yollamasıyla uygulanması gerektiği iddia edilen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 79. maddesinin ikinci fıkrasında gündeme ilave yapılabilmesi için hazır bulunan delegelerin %10'nun (onda birinin) önerge vermesinin yeterli görüldüğü, bu nedenle Tüzük hükmünün yasadaki hakkı kısıtladığı ileri sürülmüştür.

Parti ise, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun dernek genel kurulunun toplantı usulüne ilişkin 79. maddesinde öngörülen usulde, genel kurul toplantı gündemine madde ilavesi için hazır bulunan üyelerin onda birinin önerge vermesi şartının arandığını, Parti Tüzüğünde ise bu oranın hazır bulunanların %5'i olarak belirlendiğini; 'onda bir oranı'nın 'yirmide bir oranı'na göre daha yüksek olduğundan Tüzük hükmünün iddia edildiği gibi Kanun'da öngörülen hakkı zorlaştırmayıp bilakis kolaylaştırdığını savunmuştur.

Parti Tüzüğünün "Kongre Gündemlerini Belirleme Yetkisi" başlıklı 40. maddesinde, "*Kongre gündemleri, ilgili kademe yönetim kurulunca belirlenir. Ancak en geç kongre divanı oluşturulup gündem okunduktan hemen sonrasına kadar divan başkanlığına verilmiş ve kongrede hazır bulunan delegenin en az %5' i tarafından yapılan ilave gündem teklifleri müzakereye açılır ve yapılacak oylama sonucuna göre karara bağlanır. Üst kademelerce belirtilen konuların, alt kademe kongre gündemine alınması zorunludur.*" denilmekte, bu hükmün aykırı olduğu ileri sürülen 4721 sayılı Medeni Kanun'un 79. maddesinin ikinci fıkrasında ise, *"Genel kurul toplantısının açılışından sonra, toplantıyı yönetmek üzere, bir başkan ve yeteri kadar başkan vekili ile yazman seçilir. Genel kurul toplantısında yalnız gündemde yer alan maddeler görüşülür. Ancak, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda biri tarafından görüşülmesi yazılı olarak istenen konuların gündeme alınması zorunludur"* hükmü yer almaktadır.

Azınlığın taleplerini dile getirebilmesine imkân tanıyan bu tür düzenlemelerde gündeme konu ekletebilmek için aranan oranın küçültülmesi, parti veya dernek genel kurullarında farklı görüşlerin görüşülüp tartışılmasını kolaylaştıran bir unsurdur. 4721 sayılı Kanun bu konudaki oranı %10 olarak belirlerken Parti Tüzüğü %5 olarak öngörmüştür. Buna göre Parti Tüzüğü azınlıkta kalan görüşler açısından genel kurul gündemine madde eklenmesini daha da kolaylaştırmıştır. Bu durum siyasi çoğulculuğu sağlayan parti içi demokrasi ilkesiyle daha uyumludur. Bu nedenle Kanuna aykırılık bulunmamaktadır. İhtar isteminin reddi gerekir.

Bu görüşe Fulya KANTARCIOĞLU katılmamıştır.

3- Tüzüğün 50. Maddesinin Son Fıkrasının İncelenmesi

Tüzüğün il ve ilçe kongrelerinin olağanüstü toplanmasını düzenleyen 50.maddesinin son fıkrasına göre, kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimlerinin olağanüstü kongre ile yenilenebilmesi talebinin beldelerle ilgili olması durumunda il yönetim kurulunun, ilçe ve il yönetim kurulları ile ilgili olması halinde ise Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun onayı aranacaktır.

İhtar isteminin gerekçesinde, bu düzenlemeyle olağanüstü kongre konusunda yasada olmayan bir kısıtlamanın getirildiği ve bunun parti içi demokrasi ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Parti, savunmasında, söz konusu hükme Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin son fıkrasına yollama yapılarak bakılması gerektiğini, seçim teklifi içeren gündem değişikliklerinin oranları ile onay mekanizmaları konusunda siyasi partileri sınırlayan açık bir kanun hükmünün bulunmadığını, yasal düzenlemede açık hüküm bulunmayan hallerde siyasi partilerin parti içi işleyişleri açısından tüzüklerinde ve diğer mevzuatlarında düzenleme yapmasının olağan, hatta teşvik edilmesi gereken bir husus olduğunu belirtmiştir.

Yasaya uygun hale getirilmesi istenen hükmü de içerecek şekilde Tüzüğün 50. maddesinde;

"(Değişik: 12.01.2002- Madde 7) İlçe ve il kongrelerinin olağanüstü toplanması, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararıyla veya kademe delege tam sayısının 1/5' inin

parti içi demokrasi hakem kurulunda veya noterlikte tevsik edilmiş yazılı isteği ile yapılır. Şartların oluşması halinde, kademe yönetim kurulunun gerekli hazırlıkları yaparak talebin tebliğinden itibaren 45 gün içinde olağanüstü kongreyi toplaması zorunludur. (Değişik 03.10.2003 Madde:3-a) Olağanüstü toplantının gündemi, toplantıyı talep edenlerce belirlenir. Gündemin neden ibaret olduğu karar veya talep yazısında belirtilir. Olağanüstü toplantı gündemine başka gündem maddesi eklenemez. (Değişik 03.10.2003 Madde:3-b) ***Ancak kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimlerinin olağanüstü kongre ile yenilenebilmesi talebinin beldelerle ilgili olması halinde il yönetim kurulunun, ilçe ve il yönetim kurulları ile ilgili olması halinde ise Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun onayı gereklidir****."* denilmektedir.

Görüldüğü üzere, kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimlerinin olağanüstü kongre ile yenilenmesi ya da Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulunun herhangi bir sebeple boşalması hali dışındaki seçimlerin olağanüstü kongre sebebi teşkil edebilmesi için aranan mevcut şartlara bir de onay şartı eklenmektedir. Bu onay, duruma göre il yönetim kurulu veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu tarafından verilecektir.

2820 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre büyük kongre için olağanüstü toplantı, genel başkanın veya merkez karar ve yönetim kurulunun lüzum görmesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı istemi üzerine yapılır.

Türk Medeni Kanunu'nun derneklerde olağanüstü genel kurul toplantısını düzenleyen 75. maddesinde **"***Genel kurul, yönetim veya denetim kurulunun gerekli gördüğü hallerde veya dernek üyelerinden beşte birinin yazılı başvurusu üzerine, yönetim kurulunca olağanüstü toplantıya çağrılır..."* hükmüne yer verilmiştir.

2820 sayılı Kanun'un il ve ilçe teşkilatlarını düzenleyen 19. ve 20. maddelerinde kongrelerin ne şekilde toplantıya çağrılacağı açık bir biçimde yazılmadığı gibi; 19. maddesinin son fıkrasıyla 20. maddesinin onbirinci fıkrasında, bu teşkilatlarda öngörülen *"kurulların; görev ve yetkileriyle yedek üyelerinin sayısı, nasıl seçileceği ve ne suretle göreve çağrılacağı parti tüzüğünde açıklanır"* hükmüne yer verilmiştir. İl ve ilçe kongrelerinin bu maddelerde düzenlenen kurullar içerisinde yer aldıkları açıktır.

Tüzüğün 50. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ilçe ve il kongrelerinin olağanüstü toplantısının Merkez Karar ve Yönetim Kurulu kararıyla ya da kademe delege tam sayısının beşte birinin isteği ile yapılacağı, şartların oluşması halinde kademe yönetim kurulunun gerekli hazırlıkları yaparak 45 gün içinde olağanüstü kongreyi toplamak zorunda olduğu, kongre gündeminin toplantıyı talep edenlerce belirleneceği öngörülmüş; kanuna uygun hale getirilmesi istenen son fıkrasında ise kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimlerinin olağanüstü kongre ile yenilenmesinde parti üst kademe yönetim kurullarının onayı aranmıştır.

Anılan üst kademe kurullarına tanınan bu onay yetkisi, siyasi partilere özgü yapılanma doğrultusunda 2820 sayılı Kanun'un il ve ilçe kongreleri konusunda parti tüzüğüne bırakılan yetki kapsamındadır. İhtar isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU ve Fettah OTO bu görüşe katılmamışlardır.

4- Tüzüğün 57. ve 62/1-2. Maddelerinin İncelenmesi

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Parti Tüzüğü'nün 57. ve 62. maddelerinin kanuna uygun hale getirilmesi için de Adalet ve Kalkınma Partisi'ne ihtar kararı verilmesini talep etmiş ise de, daha sonraki görüş yazısında bu maddelerin 11.11.2006 tarihinde yapılan 2. büyük olağan kongrede değiştirilerek ihtar isteminde belirtilen aykırılıkların giderildiğini, bu nedenle bu maddelere ilişkin istemin konusuz kaldığını belirtmiştir.

İhtar isteminden sonra Kanun'a aykırılığın giderildiği belirtilerek ihtar talebinden vazgeçildiğinden, Tüzüğün 57. ve 62 maddelerine ilişkin ihtar istemi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

5- Tüzüğün 70. Maddesinin Son Fıkrasının İncelenmesi

Parti Tüzüğü'nün düzeltilmesi istenen fıkrasını da içeren 70. maddesinde;

"Büyük kongre, Genel Başkan'ın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun yahut büyük kongre delegelerinin en az beşte birinin yazılı talebi üzerine olağanüstü toplantıya çağırılır. Olağan üstü toplantı gündemi çağrıyı yapan tarafından belirlenir ve gündem dışında başka konu görüşülemez. Delegeler tarafından yapılacak olağanüstü

toplantı talepleri ile gündem ve delege imzalarının noter onaylı olması zorunludur. Bu taleplerin aynı konuyu içerir olması yeterli olup ayrı zamanlarda ve parçalı olmaları talebin geçerli olmasına engel olarak yorumlanamaz. Ancak, işlem görmüş ve yeterli sayıya ulaşamamış talepler, sonraki başka bir toplantı isteminde imza eksikliğini gidermek için kullanılamaz. Şartların oluşması halinde Merkez Karar ve Yönetim Kurulu, olağanüstü kongreyi bir hafta içinde ilan ederek çağrı tarihinden itibaren en geç 45 gün içinde yapmak zorundadır. (Değişik 03.10.2003 Madde:5) ***Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulunun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında seçimin olağan üstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı talebi gerekir."*** denilmektedir.

İhtar isteminin gerekçesinde, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin altıncı fıkrasında, büyük kongrenin olağanüstü toplanabilmesi için genel başkanın veya merkez karar ve yönetim kurulunun lüzum görmesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı isteminin yeterli görüldüğü ifade edilerek, Yasada çağrı oranının olağanüstü kongrelerin gündemlerine göre ayrıma tabi tutulmadığı; Tüzüğün 70. maddesinin son fıkrasında ise bu konuda ayrım yapılarak genel başkanlığın, merkez karar ve yönetim kurulunun veya merkez disiplin kurulunun her hangi bir sebeple boşalması durumu dışında, seçimin olağanüstü toplantı gündeminde yer alabilmesi için genel başkanın veya büyük kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı isteminin arandığı; böylelikle olağanüstü kongre çağrı nisabı, Tüzüğün 70. maddesinin birinci fıkrasında açıklanan "büyük kongre delegelerinin en az beşte biri" yerine 70. maddenin son fıkrası ile "büyük kongre delege tamsayısının salt çoğunluğu"na dönüştürüldüğü, dolayısıyla ölüm, istifa gibi durumlar olmadığında % 51 oranına çıkarıldığı bu nedenle Tüzükte geçen oranın, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 14. maddesinin altıncı fıkrası ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 75. maddesinde geçen beşte bir oranına indirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Parti, savunmasında, 2820 sayılı Kanun'un 14. maddesinin altıncı fıkrasının hiç bir istisnaya yer vermeksizin kural getirdiği tespitinin doğru olmadığını, bu maddenin son fıkrasında bazı istisnalara yer verildiğini, kanunda açıklık bulunmayan hallerde siyasi partilerin tüzüklerinde düzenleme yapabilme yetkisine sahip olduklarını; parti içi istikrarı ve huzuru ile olağan süreçlerde parti kongrelerini gerçekleştirebilme adına siyasi partilerin Tüzüklerine olağanüstü talepler için bir barem koyma yetkisine sahip olduklarını ileri sürmüştür.

Demokrasinin olmazsa olmaz kurumları olarak nitelenen, özgürlük, siyasal katılım ve çoğulculuğun araçları durumunda bulunan siyasi partilerin, devlet yönetimindeki etkinlikleri ve milli iradenin temsilindeki rolleri nedeniyle, anayasakoyucu, partileri öteki tüzel kişilerden farklı değerlendirerek, kurulmalarından başlayıp çalışmalarında uyacakları esasları ve kapatılmalarında izlenecek yöntem ve kuralları özel olarak belirlemiştir. Temel hak ve özgürlüklerin ve özellikle örgütlenme özgürlüğünün kullanılmasındaki kurumsal önem ve işlevleri çerçevesinde uluslararası sözleşmelerde de siyasi partiler hakkında düzenlemelere yer verilmiştir.

Siyasal partilerin, uyacakları esasların Anayasa'da yer alması, çalışmalarının anayasa ve yasalara uygunluğunun özel biçimde denetlenmesi, onların olağan bir dernek sayılmadıklarını, demokratik yaşamın vazgeçilmez öğesi olduklarını doğrulamaktadır.

Bu nedenle siyasi partilerle ilgili mevzuatın konulmasında ve yorumlanmasında bu iki unsurun birlikte ele alınarak, tüzel kişilik olarak siyasi partinin bizzat kendisiyle üyelerinin hakları ve onların siyasi alandaki hayati işlevleri birlikte ele alınmalıdır. Buna göre, şeffaflık, ayrımcılık yasağı ve eşitlik, parti içi demokrasi gibi ilkelere saygı göstermek kaydıyla, siyasi partiler iç işleyişlerini üyelerinin katılımıyla hazırladıkları tüzüklerinde özgürce düzenleyebilirler. Örgütlenme ve ifade hürriyeti bunu gerektirir. Bu nedenle siyasi partilerle ilgili düzenlemelerin yorumlanmasında da siyasi partilerin önem ve özelliklerinin göz ardı edilmemesi gerekir.

2820 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre büyük kongre için olağanüstü toplantı, genel başkanın veya merkez karar ve yönetim kurulunun lüzum göstermesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı istemi üzerine yapılır.

Parti Tüzüğü'nün düzeltilmesi istenen fıkrasını da içeren 70. maddesinde, Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun veya Merkez Disiplin Kurulu'nun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında, seçimin olağan üstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı talebinin gerekli olduğu belirtilmiştir. Buna göre, Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun veya Merkez Disiplin Kurulu'nun herhangi bir sebeple boşalması hallerinde bu organlara yapılacak seçimlerin olağan üstü toplantı sebebi olabilmesi için 2820

sayılı Kanun'un 16. maddesi ve Tüzüğün buna paralel düzenleme içeren 70. maddesinin ilk cümlesi gereğince, Büyük Kongre delegelerinin beşte birinin yazılı talebi yeterli olacaktır. Tüzüğün ihtar istemine konu düzenlemesi ise belirtilenler dışındaki seçimlerin olağanüstü toplantı sebebi olabilmesi için daha yüksek bir oran belirleyerek Büyük Kongre delegelerinin salt çoğunluğunun yazılı talebini şart koşmuştur. İhtar istemi ile ilgili olarak bir sonuca varılabilmesi için siyasi partilerin bu nitelikte bir tüzük düzenlemesi yapabilip yapamayacakları hususunun açıklığa kavuşturulması gerekir.

İhtar istemine konu tüzük hükmü ile Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nun veya Merkez Disiplin Kurulu'na yapılacak seçimler dışında yapılacak diğer seçimlerin olağanüstü toplantı sebebi sayılabilmesi açısından salt çoğunluk koşulu aranarak önemsiz seçim talepleriyle olağanüstü kongreler yapılmasının önlenmek istendiği anlaşılmaktadır. Siyasi Partilerle ilgili düzenlemeler açısından "parti içi azınlık hakları" kavramına mutlak anlamlar yüklenerek yapılacak yorumların bu kez siyasi faaliyet özgürlüğüne zarar verme riskini de beraberinde getirebileceği göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle siyasi parti içindeki azınlığın hakları korunurken, partinin üye çoğunluğu ve organları aracılığıyla kullandığı yetkiler çerçevesinde sağlıklı biçimde işleyebilmesinin de temini gerekir. İhtar istemine konu düzenleme ile, diğer nedenler yanında Genel Başkanlık, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu veya Merkez Disiplin Kurulu gibi partinin önemli organlarının herhangi bir sebeple boşalması halinde yapılacak olağanüstü kongrelerdeki seçimler bakımından Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı talebini aramayarak azınlık haklarını bu şekilde koruyan, bunun dışındaki seçimler bakımından salt çoğunluğun yazılı talebini arayan kuralın, bu haliyle parti içi çalışmalarda uyulması gereken demokrasi esaslarına ve bunu düzenleyen 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin altıncı fıkrasına aykırı bir yönü bulunmamaktadır. İstemin reddi gerekir.

Osman Aifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Fettah OTO bu görüşe katılmamışlardır.

6- Tüzüğün 126. Maddesinin İncelenmesi

Tüzüğün Kanun'a uygun hale getirilmesi için ihtar istemine konu fıkrasını da 126. maddesinde:

"Aday tespit ve sıralama işleminin, ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden biri ile yapılmasına karar verilmiş olması hallerinde, TBMM toplam üye sayısının %5'ini aşmamak üzere ilini, seçim çevresini ve liste sırasını ön seçim veya teşkilat yoklamasından önce Yüksek Seçim Kurulu'na bildirmek koşuluyla merkez adayı göstermeye Genel Başkan yetkilidir. Ön seçim veya teşkilat yoklamasının kısmi uygulanması halinde Genel Başkan'ın göstereceği kontenjan aday sayısı, ön seçim veya teşkilat yoklaması yapılan seçim çevrelerinden seçilecek milletvekili sayısı toplamının %5'ini aşamaz. Bir seçim çevresinde birden fazla ve iki milletvekili seçilecek seçim çevrelerinde Genel Başkan kontenjanı kullanılamaz. Değişik:(12.01.2002- Madde 26) Seçimin yapılacağı tarihte milletvekili olanlar ile belediye başkanı olanlar, kontenjan yöntemi ile aday gösterilemezler. Kontenjan adayı gösterilecek olanlar, ön seçim veya teşkilat yoklamasına katılmazlar." denilmektedir.

İhtar istemine gerekçe olarak, parti genel başkanına verilen milletvekili seçimlerinde merkez adayı gösterme yetkisinin aday belirleme konusunda partiyi bağlayan bir "karar" niteliğinde olduğu, 2820 sayılı Kanun'da parti genel başkanının parti karar organları arasında sayılmadığı, partinin asıl karar organının büyük kongre olup 2820 sayılı Kanun'un 14. maddesinin beşinci fıkrasında sayılmayan konularda ise merkez karar ve yönetim kurulu olduğu, dolayısıyla genel başkana tanınan bu yetkinin 2820 sayılı Kanun'un 15. ve 16. maddeleri ile parti içi demokrasi ilkesini düzenleyen 93. maddesine aykırı olduğu ifade edilmiştir.

Parti, savunmasında, Siyasî Partiler Kanunu'nun 93. maddesinde, *"Siyasi partilerin parti içi çalışmaları, parti yönetimi, denetimi; parti organları için yapılacak seçimler ile parti genel başkanlığınca, genel merkez organlarınca ve parti gruplarınca alınan kararları ve yapılan eylem ve işlemleri parti tüzüğüne, parti üyeleri arasındaki eşitlik ilkesine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz."* hükmüne yer verildiğini, Başsavcılığın kanuna aykırılık gerekçesinde kullanılan yorumun bizzat kendisinin bu hükme ters düştüğünü, çünkü bu maddede parti genel başkanının da bir karar organı olduğunun altının çizildiğini; Kanun'un 15. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen *"..Partiyi temsil yetkisi genel başkana aittir"* hükmü ile dördüncü fıkrasında belirtilen *"Parti genel başkanı, merkez karar ve yönetim kurulunun tabii başkanıdır"* hükmünün genel başkanın karar alma sürecinin içinde olduğunu gösterdiğini; keza Kanun'un 14. maddesinin altıncı fıkrası ile son fıkrası ve 75. maddesi hükümlerinde yer verilen işlemlerin genel başkanın karar alma sürecinin bir parçası olduğunu somut biçimde gösterdiklerini; 2820 sayılı Kanun'un 37. maddesinin ikinci fıkrasına göre siyasi partilerin, TBMM

üye tamsayısının %5 ini aşmamak üzere merkez adayı gösterebileceklerini, ancak bu adayların parti içinde hangi organ tarafından gösterileceğinin açıkça düzenlenmediğini, bu nedenlerle Tüzükte genel başkana tanınan yetkinin kanuna aykırı olduğu yorumunun hukuki dayanaktan yoksun ve zorlama bir yorum olduğunu belirtmiştir.

Fıkra ile ilgili olarak Başsavcılık ile Parti arasındaki uyuşmazlık, siyasi partinin ön seçim ya da aday yoklaması yöntemleriyle aday belirlemeyi düşündüğü seçim çevresinde, toplam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının % 5'ini aşmamak üzere tespit edilecek merkez adaylarının kim tarafından belirleneceğine ilişkindir. Başsavcılığa göre, parti genel başkanının bu belirlemeyi yapması Kanun'a aykırıdır. Parti ise, bu konunun Tüzüğe bırakıldığını savunmaktadır.

2820 sayılı Kanun'un 37. maddesinde, siyasî partilerin milletvekilliği genel veya ara seçimlerinde, adayların, müracaat eden ve adaylığı uygun bulunanlar arasından tespitini serbest, eşit, gizli oy açık tasnif esasları çerçevesinde, tüzüklerinde belirleyecekleri usul ve esaslardan herhangi biri veya birkaçı ile yapabilecekleri öngörülmektedir. Ancak merkez yoklaması dışındaki yöntemlerin uygulanması halinde parti aday seçimlerinin seçim kurullarının yönetim ve denetimi altında yapılması gerekmektedir. Nihayet maddenin son fıkrasında, "*Siyasi partiler, ön seçim ya da aday yoklaması yaptıkları seçim çevrelerinde, toplam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının % 5'ini aşmamak üzere, ilini, seçim çevresini, aday listesindeki sırasını, ön seçim veya aday yoklaması tarihinden en az on gün önce Yüksek Seçim Kuruluna bildirmek koşuluyla merkez adayı gösterebilirler. Ön seçim ya da aday yoklaması yapılmayan yerlerde, siyasi partilerin merkez yoklaması veya diğer usullerden biri veya bir kaçı ile aday belirleme yetkileri saklıdır.*" denilmektedir. Görüldüğü üzere maddede, öncelikle bu seçimin usul ve esasları tamamen tüzüğe bırakılmakta; ancak, ön seçim veya aday yoklaması usullerinin uygulanması benimsenirse bunun seçim kurullarının denetiminde yapılması gereği ile %5'lik merkez adayı gösterebilme yetkisi hüküm altına alınmaktadır.

Kanun'un 14. maddesinin birinci fıkrasında "Siyasî partinin en yüksek organı" sayılan büyük kongrenin görevleri beşinci fıkrada, "Parti genel başkanını, partinin merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyelerini gizli oyla seçmek; partinin tüzük ve programında değişiklik yapmak; partinin gelir-gider kesinhesabını kabul ve merkez karar ve yönetim kurulunu ibra etmek veya kesinhesabı reddetmek; kanunlar, parti tüzük ve parti programı

çerçevesinde toplumu ve Devleti ilgilendiren konularla kamu faaliyetleri ve parti politikası hakkında genel nitelikte olmak şartıyla temenni kararları veya bağlayıcı kararlar almak; kanunun veya parti tüzüğünün gösterdiği sair hususları karara bağlamak; partinin kapanmasına veya başka bir partiyle birleşmesine ve böylece hukuki varlığı sona erecek partinin mallarının tasfiye veya intikal şekline dair kararlar vermek, büyük kongrenin yetkilerindendir." şeklinde sayılmıştır.

Genel başkanın görevleri Kanun'un 15. maddesinde ayrıntılı sayılmamış, sadece Parti'yi temsil yetkisi ile parti adına dava açma ve davada husumet yetkisinden bahsedilmiştir.

Yasa'da merkez karar ve yönetim organı ile bu organın görevleri sayılmamış, 16. maddede, siyasî partilerin merkez karar, yönetim ve icra organlarının parti tüzüğünde belirtilen isim, şekil ve sayıda kurulacağı, Büyük Kongrece seçilecek merkez organlarının her birinin üye sayısının 15'den az olamayacağı belirtilmiştir. Bu organların yetkisi de genel olarak iki büyük kongre arasında, parti tüzük ve programına ve büyük kongre kararlarına uymak şartıyla, partiyi ilgilendiren hususlarda karar almak ve alınan kararları uygulamak olarak sayılmıştır. Merkez karar organı, zorunlu sebepler dolayısıyla büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, partinin hukuki varlığına son verilmesi ve tüzük ve programının değiştirilmesi dışındaki bütün kararları alabilir. Parti işlerini düzenleyen parti iç yönetmelikleri merkez karar organı tarafından yapılır.

Kanun'un konuyla ilgili 37. maddesi, merkez adayı belirleme yetkisi bakımından siyasi parti genel başkanı yönünden bir engelleme getirmemektedir. Yasanın 15. maddesi gereğince partiyi temsil yetkisine sahip, ayrıca merkez karar ve yönetim kurullarının tabi başkanı olan genel başkan tarafından bu yetkinin kullanılmasında yasaya aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle istemin reddine karar verilmesi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Fettah OTO bu görüşe katılmamışlardır.

V- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, 30.11.2005 günlü, SP.109 HZ.2005/4 sayılı başvuru dilekçesi, konuya ilişkin rapor ile ilgili yasa kuralları ve dosyadaki diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Parti Tüzüğü'nün 39/son, 40, 50/son, 57/4, 62/1-2, 70/son ve 126. maddelerinde yer alan düzenlemelerin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesi, 14. maddesinin ikinci, beşinci, yedinci, sekizinci fıkraları, 15, 16, 19/5, 20/9, 21/1-10, 37/2 ve 93. maddeleri ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 75 ve 79. maddelerine aykırılık oluşturduğu, bu aykırılıkların giderilmesi için 2820 sayılı Yasa'nın 104. maddesi uyarınca Adalet ve Kalkınma Partisi'ne ihtar kararı verilmesi istemiyle ilgili olarak;

1- Tüzüğün 39. maddesinin son fıkrasına yönelik ihtar isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Fettah OTO'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Tüzüğün 40. maddesine yönelik ihtar isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- Tüzüğün 50. maddesinin son fıkrasına yönelik ihtar isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU ile Fettah OTO'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

4- Tüzüğün 57/son ve 62.2 maddelerine yönelik ihtar isteminden, Parti tarafından bu maddelerde yapılan değişiklik nedeniyle vazgeçildiğinden, konusu kalmayan istem hakkında KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

5- Tüzüğün 70. maddesinin son fıkrasına yönelik ihtar isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Fettah OTO'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

6- Tüzüğün 126. maddesine yönelik ihtar isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN ile Fettah OTO'nun karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Karar örneğinin, gereği için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

12.10.2011 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Başkanvekili Serruh KALELİ
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Fettah OTO
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Recep KÖMÜRCÜ	Üye Alparslan ALTAN
Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM	Üye Nuri NECİPOĞLU
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Erdal TERCAN

KARŞIOY YAZISI

Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün 70. maddesinin son fıkrasında, Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulu'nun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında seçimin olağanüstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tam sayısının salt çoğunluğunun yazılı talebi gerekeceği öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik bir hukuk devleti olduğu belirtilmiş; 68. maddesinde siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu ve tüzüklerinin demokratik cumhuriyet ilkelerine aykırı olamayacağı vurgulanmıştır.

Siyasî Partiler Kanunu'nun 14. maddesinde büyük kongrenin olağanüstü toplantılarının yapılması için büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı isteminin yeterli olacağı, siyasi partiler konusunda da uygulanan Türk Medenî Kanunu'nun 75. maddesinde de keza beşte bir oranının öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Siyasî Partiler Kanunu'nun 15. maddesinde "Genel Başkan" düzenlenmiş, parti genel başkanının büyük kongrece gizli oyla ve üye tamsayısının salt çoğunluğu ile seçilmesi, ilk iki oylamada sonuç alınamazsa üçüncü oylamada en çok oy alanın seçilmiş sayılması esası benimsenmiştir.

İhtar istemine konu tüzük hükmüne göre seçim amacıyla olağanüstü toplantı yapılması için beşte bir oranı geçerli olmayacak, diğer bir ifadeyle ancak salt çoğunluğun önceden görüş birliğine varmış olması halinde genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu veya disiplin kurulu seçimi yapılabilecektir. Buna göre, genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu veya merkez disiplin kurulu seçimlerinin süresinden önce yapılması pratikte mümkün olmayacaktır.

Genel başkanın seçimi için dahi Siyasî Partiler Kanunu'nda salt çoğunluk aranmadığı ve çok adaylı bir kongrede üçüncü oylamada en çok oyu alanın genel başkan seçilebileceği gözetildiğinde, ihtar istemine konu tüzük hükmünün büyük kongre delegelerinin demokratik tercihlerine getirilmiş ölçüsüz bir kısıtlama olduğu düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

Anayasa'nın 68. maddesinde, Siyasi Partilerin, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları oldukları, önceden izin almadan kurulacakları, Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürecekleri; 69. maddesinde de siyasi partilerin faaliyetlerinin, parti içi düzenlemeleri ve çalışmalarının, demokrasi ilkelerine uygun olacağı, bu ilkelerin uygulanmasının kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Siyasi partilerle ilgili esasları düzenleyen 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 3. maddesine göre, siyasi partiler, Anayasa ve Kanunlara uygun olarak, milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile millî iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilâtlanan tüzelkişiliğe sahip kuruluşlardır.

Siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları oldukları kabul edilerek Anayasal güvenceye kavuşturulmaları, buna koşut biçimde Siyasi Partiler Yasası ile demokratik Devlet ve toplum düzeni içindeki yerlerinin ve işlevlerinin özel olarak düzenlenmesi onlara verilen büyük önem ve değerin sonucudur. Ancak, demokratik siyasi hayatın varlığı ve devamı için vazgeçilmez olmalarının ve farklı düşünceleri örgütleyerek, somutlaştırıp devlete yansıtmalarında üstlendikleri büyük rolün, onlara hukukun üstünlüğü temelinde faaliyetlerini Anayasa ve yasalarla belirlenen sınırlar içinde sürdürme sorumluluğu ve yükümlülüğü getirdiği kuşkusuzdur. Bu çerçevede, 2820 sayılı Yasa'da siyasi partilerin denetimi konusunda bazı düzenlemelere yer verilerek, 104. maddede, bu Kanun'un bir siyasi partinin, kapatılmasıyla ilgili düzenleme getiren 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne, Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile başvurulacağı, Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu hükümlere aykırılık görürse ihtar kararı vereceği belirtilmiştir. Buna göre, yapılan denetimin amacının bir hukuk devletinde, hukukun üstünlüğünün gerçekleştirilmesi için çaba harcamakla yükümlü siyasi partilerin öncelikle kendi faaliyetlerinde hukuka uymalarının sağlanması olduğu açıktır.

Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, Parti Tüzüğünün bazı maddelerinin Siyasi Partiler Yasası'nın emredici hükümlerine aykırı olduğu ileri sürülerek, söz konusu aykırılıkların giderilmesi için Adalet ve Kalkınma Partisi'ne ihtar kararı verilmesi istenmiştir.

I- Tüzüğün 39. Maddesinin İncelenmesi:

Parti Tüzüğünün 39. maddesinin son fıkrasında, 3.10.2003 günü yapılan değişiklikle Merkez Yürütme Kuruluna, "delege seçimlerinde kanun ve tüzük hükümlerine aykırılık olmasının saptanmış olmasına münhasır olmak üzere ilçe, il ve büyük kongre delege seçimlerini, ilçe ve il ölçeğine göre kısmen veya tamamen iptal edip yeniden yapılmasına, üye tam sayısının en az 2/3 çoğunluğunun oyu ile karar verme yetkisi" tanınmıştır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 21. maddesinin birinci fıkrasında, siyasi partilerin genel merkez, il ve ilçe organları seçimleri ile il kongresi ve büyük kongre delegelerinin seçimlerinin yargı gözetimi altında yapılacağı, 11. fıkrasında da seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden

itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazların, hâkim tarafından aynı gün inceleneceği ve kesin olarak karara bağlanacağı öngörülmüştür. Buna göre, hâkim kararıyla kesinleşen seçim sonuçlarının bir parti organı tarafından değiştirilmesi veya iptali olanaklı değildir. Farklı değerlendirmeler, yasal gerçeklik karşısında hukuki bir değer taşımayacağı gibi yerindelik denetimine de yol açacaktır. Subjektif değerlendirmelere açık olan, yerindelik denetiminin, hukuk birliği ve istikrar sağlamaya elverişli bulunmaması nedeniyle uygulamada demokratik siyasi yaşam ve partiler yönünden güvence oluşturamayacağı açıktır. Oysa, Siyasi Partiler Yasası ile getirilen denetimin amacı Partilerin faaliyetlerinin, yerindelik denetimine yol açmayacak biçimde, eşit ve objektif olarak Yasa'ya uygunluğunun sağlanmasıdır.

II- Tüzüğün 40. Maddesinin İncelenmesi:

Tüzüğün 40. maddesinde, "Kongre gündemleri, ilgili kademe yönetim kurulunca belirlenir. Ancak en geç kongre divanı oluşturulup gündem okunduktan hemen sonrasına kadar divan başkanlığına verilmiş ve kongrede hazır bulunan delegenin en az %5'i tarafından yapılan ilave gündem teklifleri müzakereye açılır ve yapılacak oylama sonucuna göre karara bağlanır" denilmiştir. İlâve gündem teklifi yapabilecek delege oranı hakkında 2820 sayılı Yasa'da herhangi bir hüküm yer almadığından, 2820 sayılı Yasa'nın 29. ve 121. maddeleri ile göndermede bulunulan Türk Medeni Kanunu'nun ikinci fıkrasının ikinci tümcesindeki "Ancak, toplantıda hazır bulunan üyelerin en az onda biri tarafından görüşülmesi yazılı olarak istenen konuların gündeme alınması zorunludur" kuralının uygulanması gerekmektedir. Bu tümcede öngörülen en az onda bir oranı, Tüzüğün 40. maddesi ile en az % 5'e indirilmiştir. Yasa'da alt sınırın sayısal olarak belirlenmesi halinde, Tüzükte yapılan düzenlemeyle bu sınırın altına inilmesi olanaklı değildir. Ayrıca alt sınırın belirlenmesinde toplantıya katılan delege sayısının esas alınması nedeniyle küçük bir azınlığın oylarıyla tüm delegeleri bağlayacak kararların alınması olanaklı bulunduğundan, parti tarafından azınlığın haklarının daha çok korunmasına yönelik olduğu ileri sürülen kuralın azınlık tahakkümüne dönüşmesi olasılığının da gözden uzak tutulmaması gerekmektedir. Ancak, her iki bakış açısıyla da varılacak sonuçların yerindelik tartışmalarına yol açması dışında hukuki bir önemi ve değeri bulunmadığından bu tür subjektif değerlendirmelerin, Yasa'ya uygunluk denetiminin gerekçesini oluşturması olanaklı değildir.

III- Tüzüğün 50 ve 70. Maddelerinin İncelenmesi:

Tüzüğün olağanüstü kongrelerle ilgili 50. maddesinin son fıkrasında, "Ancak kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimlerinin olağanüstü kongre ile yenilenebilmesi talebinin beldelerle ilgili olması halinde il yönetim kurulunun, ilçe ve il yönetim kurulları ile ilgili olması halinde ise Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun onayı gereklidir" denilerek, kademe başkan ve yönetim kurulu ile üst kademe delege seçimleri için, bir üst kademe organının onayı aranmıştır.

"İl ve ilçe yönetimi ile delege seçimlerinin" olağanüstü kongre yoluyla yenilenmesi konusunda, Siyasi Partiler Yasası ile Dernekler Yasası'nda hüküm bulunmamaktadır. Büyük kongrenin toplanmasına ilişkin 2820 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin altıncı fıkrasında ve genel kurulun toplantıya çağırılmasını düzenleyen Türk Medeni Kanunu'nun 75. maddesinde gündemle ilgili bir ayırıma gidilmeksizin delegenin beşte birinin imzasını taşıyan istemle olağanüstü kongre yapılacağı öngörülmüş, her iki Yasa'da da seçimlerin yenilenebilmesi için üst organın onayı aranmamıştır. Bu durumun, anılan Yasaların belirtilen kurallarıyla bağdaşmadığı gibi, 2820 sayılı Yasa'nın 93. maddesinde düzenlenen parti içi demokrasi ilkeleriyle de uyumlu olduğu kabul edilemez.

Öte yandan, Tüzüğün 70. maddesinin birinci fıkrasında; "Büyük kongre, Genel Başkanın veya Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun yahut büyük kongre delegelerinin en az beşte birinin yazılı talebi üzerine olağanüstü toplantıya çağrılır" kuralına yer verilirken; son fıkrasında, "Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulunun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında seçimin olağanüstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkan'ın veya Büyük Kongre delege tam sayısının salt çoğunluğunun yazılı talebi gerekir" denilerek, beşte bir oranı yerine salt çoğunluk benimsenmiştir. Oysa 2820 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin altıncı fıkrasında büyük kongrenin olağanüstü toplanabilmesi için kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı istemi yeterli görülmüş, gündemin farklı olmasına göre, daha yüksek bir oran belirlenmesine olanak tanınmamıştır. Yasa'ya aykırı olan bu durumun, parti içi demokrasi ilkeleriyle de bağdaşmadığı açıktır.

IV- Tüzüğün 126. Maddesinin İncelenmesi:

"Aday tespit ve sıralama işleminin, ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden biri ile yapılmasına karar verilmiş olması hallerinde, TBMM toplam üye sayısının % 5'ini aşmamak üzere ilini, seçim çevresini ve liste sırasını ön seçim veya teşkilat yoklamasından önce Yüksek Seçim Kurulu'na bildirmek koşuluyla merkez adayı göstermeye Genel Başkan yetkilidir" denilerek Madde'de belirtilen durumlarda TBMM üye sayısının % 5'ini aşmamak üzere merkez adayı gösterme yetkisi Genel Başkan'a tanınmıştır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 37. maddesinde, siyasi partilerin, önseçim ya da aday yoklaması yaptıkları seçim çevrelerinde, toplam olarak TBMM üye tamsayısının % 5'ini aşmamak üzere merkez adayı gösterebilecekleri belirtilmiş ancak merkez adaylarını belirleyecek parti organı gösterilmemiştir. Yasa'nın 16. maddesinin üçüncü fıkrasında ise, merkez karar organının zorunlu sebepler dolayısıyla büyük kongrenin toplanamadığı hallerde, partinin hukuki varlığına son verilmesi ve tüzük ve programının değiştirilmesi dışında ki bütün kararları alabileceği hükme bağlanmıştır.

Merkez adaylarının belirlenmesinin parti adına yapılması ve bağlayıcı nitelikte olması, bu işlemin bir karara bağlanmasını gerektirmektedir. Siyasi Partiler Yasası'nın yukarıda belirtilen 16. maddesine göre merkez karar organı Parti'nin büyük kongreden sonra gelen karar organı olup, Yasayla düzenlenen kimi ayrık durumlar dışında bütün kararları almaya yetkilidir. Bu nedenle merkez adayı belirlenmesi konusundaki yetkinin de merkez karar organına ait olduğu anlaşılmaktadır. Genel Başkan'ın, 16. madde uyarınca merkez karar, yönetim ve icra organlarına başkanlık yapması, onu karar organı haline getirmez. Ayrıca, 15. madde ile genel başkana tanınan yetkiler arasında aday belirleme yetkisi bulunmamaktadır.

Öte yandan, 2820 sayılı Yasa'nın 93. maddesi uyarınca, siyasi partilerin parti içi çalışmalarının, yönetiminin, organlarının, eylem ve işlemlerinin eşitlik ilkesine ve demokrasi esaslarına uygun olması gerekmektedir. Bu husus sadece yasanın değil, Anayasa'nın da öngördüğü bir zorunluluktur. Demokrasi esasının, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayıldıktan sonra, 69. maddesinde siyasi partilerin parti içi faaliyetleri yönünden de bir kez daha dile getirilmesinin, anayasa yapıcının bilinçli bir

tercihi olup, kendi içinde demokratik esasları uygulayamayan bir partinin, ülke demokrasisine katkısının sınırlı olabileceği düşüncesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Bu durumda, Tüzüğün 126. maddesi ile Genel Başkan'a, TBMM toplam üye sayısının % 5'inin karşılığı olan 28 adayı belirleme yetkisi verilmesi demokrasi esaslarıyla bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle Tüzüğün yukarıda belirtilen maddelerinde gerekli düzenlemelerin yapılması için Parti hakkında ihtar kararı verilmesi düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY GEREKÇESİ

I- Parti Tüzüğü'nün 39. maddesinin son fıkrasında, delege seçimlerinde kanun ve tüzük hükümlerine aykırılık saptanmış olması halinde ilçe, il ve büyük kongre delege seçimlerini ilçe ve il ölçeğine göre kısmen veya tamamen iptal etme yetkisi Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna verilmiştir. Buna göre, yargı gözetiminde, kanun ve tüzük hükümlerine uygun olarak yapılıp kesinleştirilen bir seçim sonucunun, yargısal niteliği bulunmayan Parti organınca iptal edilmesi mümkün hale gelmiştir. Bu durum, Siyasi Partiler Yasasının seçimlerin yargı gözetiminde yapılmasından beklediği objektif sonucu etkisiz hale getirmekte ve parti içi demokrasi esaslarına uygun olmayan keyfi uygulama yapılabilmesinin de yolunu açmaktadır.

Tüzükteki düzenleme bu haliyle Siyasî Partiler Yasası'nın 21. maddesinde öngörülen seçimlerin yargı gözetiminde yapılması ilkesine ve 93. maddesinde yer alan parti içi demokrasi esaslarına aykırılık oluşturmaktadır.

II- Parti Tüzüğü'nün 70. maddesinin son fıkrası "*Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulunun herhangi bir sebeple boşalması hali dışında seçimin olağanüstü toplantı sebebi olabilmesi için Genel Başkanın veya Büyük Kongre delege tam sayısının salt çoğunluğunun yazılı talebi gerekir*" biçimindedir.

Siyasî Partiler Yasası'nın 14. maddesinin altıncı fıkrasındaki *"olağanüstü büyük kongre"* ile Siyasî Partiler Yasası'nın 29. ve 121. maddelerinin yollama yaptığı Türk Medeni Kanunu'nun 75. maddesindeki *"olağanüstü kongreler"* için yapılan düzenlemelerde, toplantı gündemi bakımından her hangi bir ayırım öngörülmemiş, delege sayısının beşte birinin yazılı istemi üzerine olağanüstü kongrenin yapılabilmesi hükme bağlanmıştır.

Tüzükte yer alan düzenlemede ise emredici nitelikteki bu kurallar dikkate alınmayarak, gündeme göre ayırım yapılmakta ve gündemin seçim olması durumunda da olağanüstü çağırıda bulunacak delege oranını, delege tam sayısının salt çoğunluğuna yükseltmektedir.

Bu durum, Siyasî Partiler Yasası'nın 14. ve Türk Medeni Kanunu'nun 75. maddelerin emredici kurallarına aykırılık oluşturmaktadır.

III- Parti Tüzüğü'nün 126. maddesinde milletvekili seçimlerinde merkez adayı gösterme yetkisi partinin genel başkanına tanınmıştır.

Parti genel başkanının, Siyasî Partiler Yasası'nın 13. maddesinde partinin merkez organları arasında olduğu, 14. maddesinde büyük kongrece seçileceği, 15. maddesinde de partiyi temsil ve merkez karar ve yönetim kuruluna başkanlık edeceği düzenlenmiştir.

Siyasî Partiler Yasası'nda yer alan kurallardan, siyasi partilerin karar organlarının büyük kongre ile diğer karar, yönetim ve disiplin organları olduğu, genel başkanın görevlerinin ise partiyi temsil ve karar organlarına başkanlık etmek olduğu anlaşılmaktadır.

Siyasî Partiler Yasası'nın 37. maddesinde, siyasi partilerin belli oranda merkez adayı gösterebilecekleri öngörülmektedir. Maddede merkez adaylarının genel başkan tarafından gösterilebileceğine ilişkin açık bir hüküm yer almamakta ve genel başkanın yetkilerinin düzenlendiği diğer maddelerde de bu konuda bir hüküm bulunmamaktadır. Aksine, merkez adaylarının "siyası parti" tarafından gösterilebileceği ifade edilerek bu yetkinin partinin karar organlarınca kullanılabileceğine işaret edilmektedir.

Parti içi demokrasi, fikirlerin karşılaştırılması, oylama ve karar alınmasıyla sağlanabilir. Bu ilke Siyasi Partiler Yasasının konuyla ilgili olan maddelerinde de gözetilmiştir.

Diğer yandan, genel başkana verilen bu yetkinin merkez adayları üzerinde etki yaratabileceği dikkate alındığında, bu durumun parti içi demokrasi bakımından sorunlar yaratacağı ve uygun olmayacağı da açıktır.

Tüzükte yer alan düzenleme, Siyasî Partiler Yasası'nın 93. maddesinde öngörülen parti içi demokrasi esaslarına aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle Parti tüzüğünün yukarda yer verilen madde ve fıkralarının Siyasî Partiler Yasası'na uygun hale getirmek üzere, ilgili Siyasi Partiye Siyasî Partiler Yasası'nın 104. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ihtar kararı verilmesi gerekir.

Çoğunluk görüşüne bu düşüncelerle katılmadım.

Üye
Mehmet ERTEN

AYRIŞIK OY

Siyasi partilerde tüzükler, parti iç hukukunun temel kurallarıdır. Bu kuralların üst hukuk normlarına (Anayasa'ya ve yasaların emredici kurallarına) aykırı olmaması gerekir. Pozitif hukukumuzda, siyasi parti tüzüklerinin üst hukuk normlarına aykırı olması halinde ortaya çıkabilecek sorunların nasıl giderileceği 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda gösterilmiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin birinci fıkrasında, bir siyasi partinin, bu Kanun'un 101. maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle, diğer kanunların siyasi partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırılık halinde bulunması sebebiyle o parti aleyhine Anayasa Mahkemesi'ne, Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yazı ile başvurulacağı; 93. maddesinde de, siyasi partilerin parti içi çalışmalarının, parti yönetiminin, denetiminin, parti organları için yapılacak seçimler ile parti genel başkanlığınca, genel merkez organlarınca ve parti gruplarınca alınan kararların ve yapılan eylem ve işlemlerin parti tüzüğüne, parti üyeleri arasındaki eşitlik ilkesine ve demokrasi esaslarına aykırı olamayacağı kuralları yer almaktadır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'ndeki bazı düzenlemelerin Yasa'ya uygun hale getirilmesi için 2820 sayılı Kanun'un 104. maddesi uyarınca Adalet ve Kalkınma Partisi'ne ihtar verilmesi istenmiştir.

Anayasa Mahkemesi çoğunluk kararı, Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün Yasa'ya uygun hale getirilmesi istenen hiçbir kuralının Yasa hükümlerine aykırılığını kabul etmemiştir. Oysa, Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün aşağıda belirtilen maddelerinde Siyasi Partiler Kanun'a açıkça aykırılık bulunduğu görülmektedir.

1- 2820 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasında, siyasi partilerin genel merkez, il ve ilçe organları seçimleri ile il kongresi ve büyük kongre delege seçimlerinin, yargı gözetimi altında gizli oy ve açık tasnif esasına göre yapılacağı açıklanmıştır. Aynı maddenin onbirinci fıkrasında da, hâkime, seçim sonuçlarını etkileyecek ölçüde bir usulsüzlük veya kanuna aykırı uygulama hallerinde seçimlerin iptaline karar verme yetkisi tanınmıştır. Seçimlerin iptaline karar verilmesi halinde, bir aydan az ve iki ayran fazla bir süre içinde olmamak üzere seçimlerin yenileneceği tarihin tespit edilerek ilgili siyasi partiye bildirileceği; seçim sonuçlarına itirazın, seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde yapılabileceği, itirazların hâkim tarafından aynı gün içinde incelenip karara bağlanacağı aynı madde fıkralarında belirtilmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün 39. maddesinin son fıkrasında ise, Parti Merkez Yürütme Kuruluna, ilçe, il ve büyük kongre delege seçimlerini, delege seçimlerinde kanun ve tüzük hükümlerine aykırılığın saptanması halinde iptal etme ve yeniden yapılmasına karar verme yetkisi tanınmıştır. 2820 sayılı Kanunu'na göre seçim hâkiminin görev ve yetkisi içinde bulunan bir konuda, Merkez Yürütme Kuruluna delege seçimlerini iptal etme yetkisinin verilmesi, istenmeyen delegelerin görevden alınmasına, merkez yönetiminin görüşlerine uygun delegelerin seçilmelerine olanak sağlayacaktır. Bu nedenle Yasa'nın yukarıda anılan 21. maddesine aykırı olarak Tüzükle, Merkez Yürütme Kuruluna delege seçimlerini, süre sınırlamasına bağlı olmaksızın iptal etme yetkisi verilmesi, yukarıda anılan 93. madde hükmünde yazılı siyasi parti çalışmalarının ve kararlarının parti içi demokrasi esaslarına uygun olması gerektiği ilkesine aykırı bulunmaktadır.

2- Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün 50. maddesinin son fıkrası, olağanüstü kongreleri konu almaktadır. Bu Maddede, olağanüstü kongre

ile kademe başkanı, yönetim kurulu ve üst kademe delege seçimlerinin yenilenebilmesi için bir üst kademe yönetim organının onayı gerekli görülmüştür. Bir üst kademe yönetim organı olarak da, beldelerde il yönetim kurulu; il ve ilçelerde ise, Merkez Karar ve Yönetim kurulu gösterilmiştir.

2820 sayılı Kanun'un 29. maddesinde, 1630 sayılı Dernekler Kanunu'nun bu Kanun'a aykırı olmayan hükümlerinin siyasi partilerin her kademedeki kongreleri için uygulanacağı, 121. maddesinde de Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanunu'nun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanun'a aykırı olmayan hükümlerinin siyasi partiler hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "olağanüstü toplantı" başlığını taşıyan 75. maddesinde, genel kurulun; yönetim veya denetim kurulunun gerekli gördüğü hâllerde veya dernek üyelerinden beşte birinin yazılı başvurusu üzerine, yönetim kurulunca olağanüstü toplantıya çağrılacağı kuralı yer almaktadır.

Görüldüğü gibi, gerek Siyasi Partiler Kanununda ve gerekse bu Kanun'un gönderme yaptığı Medeni Kanunda olağan üst toplantı ya da kongrelerde delege seçimlerinin yenilenebilmesi için üst yönetim organlarının onayının gerekli olduğuna ilişkin hiçbir hüküm bulunmaktadır. Tüzükte yapılan bu düzenlemeyle, Kanunda öngörülmeyen üst yönetim organlarının onayı gibi bir koşulun getirilmesi anılan 93. madde hükmüne açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

3- Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün 70. maddesinin son fıkrasında, Genel Başkanlığın, Merkez Karar ve Yönetim kurulunun veya Merkez Disiplin Kurulu'nun herhangi bir sebeple boşalması durumu dışında, seçimin olağanüstü toplantı gündeminde yer alabilmesi için Genel Başkanın veya Büyük Kongre delege tamsayısının salt çoğunluğunun yazılı isteğinin olması gerektiği kurala bağlanmıştır. 2820 sayılı Kanun'un 14. maddesinin altıncı fıkrasında ise, büyük kongrenin olağanüstü toplanabilmesi için, genel başkanın veya merkez karar ve yönetim kurulunun lüzum göstermesi veya büyük kongre üyelerinin en az beşte birinin yazılı isteğinin olması yeterli görülmüştür. Yasa kuralı, olağanüstü kongrelere çağrı oranını, gündemlerine göre ayrıma tabi tutmaksızın, kongrenin görev alanındaki her konu için aynı oranı kabul etmiştir. Bu yolla parti içi azınlık hakkı güvenceye alınmıştır. Tüzükle getirilen düzenlemenin ise, azınlığa ait bir hakkı çoğunluk hakkına dönüştürdüğü açıktır. Bu nedenle

delege iradesini koruyucu nitelik taşımayan kural parti içi demokrasi ilkesine aykırı bulunmaktadır.

4- 2820 sayılı Kanun'un 37. maddesinin ikinci fıkrası hükmü ile siyasi partilerin ön seçim ya da aday yoklaması yaptıkları seçim çevrelerinde, toplam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının % 5'ini aşmamak üzere merkez adayı gösterebilme olanağı getirilmiştir. Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün 126. maddesinde ise, milletvekili seçiminde aday tespit ve sıralamasının kısmen veya tamamen ön seçim veya teşkilat yoklaması usullerinden biri ile yapılmasına karar verilmiş olması hallerinde merkez adayı gösterme yetkisi Genel Başkan'a bırakılmıştır.

Siyasi partilerin asıl karar organları büyük kongredir. Büyük kongrenin yetkisi dışında kalan konularda ise, karar alma yetkisi merkez karar ve yönetim kurullarına ait bulunmaktadır. Merkez adaylarının belirlenmesi işlemi partiyi bağlayan bir karardır. Bu nedenle Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün 124. maddesinin ikinci fıkrasının üçüncü bendi ile "merkez yoklaması" yöntemiyle aday ve liste sıralaması belirleme yetkisi Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna verilmiştir. Tüzüğün 126. maddesinde yazılı kural ile 124. madde çelişmektedir. Öte yandan, 2820 sayılı Kanun'da parti genel başkanlarının tek başına karar almaya yetkili olduğu konular yazılmıştır. Bunlar arasında merkez adayı belirleme yetkisi yer almamaktadır. Sonuç olarak genel başkan, bu konuda partinin tek başına karar almaya yetkili organı değildir. Bu bağlamda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın "Demokraside asıl olan müzakere ve oylama yapılıp karar almaktır. Tüzüğün bu maddesi ile demokratik uygulama tamamen dışlanmıştır. Parti Tüzüğündeki bu düzenleme pratikte seçilenler yönünden de bir baskı oluşturacak sakıncaları taşımaktadır." görüşü yerindedir. Tüzük kuralı, bu haliyle 2820 sayılı Kanun'un 93. maddesine aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle Adalet ve Kalkınma Partisi Tüzüğü'nün 39., 50. ve 70. maddelerin son fıkraları ile 126. maddesinin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı bulunduğu ve bu nedenle Kanun'un 104. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ihtar verilmesi gerektiği görüşüyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Fettah OTO

I- ALFABETİK İNDEKS

1- İptal ve İtiraz Davaları

A

1. 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı **Askeri Ceza Kanunu**'nun 91. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "…veya fiilen taarruza teşebbüs eden…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/80, E: 2011/121)**.....**1339**

2. 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı **Askeri Ceza Kanunu**'nun 85. maddesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/90, E: 2011/71)** **1379**

3. 22.5.1930 günlü, 1632 sayılı **Askeri Ceza Kanunu**'nun; 1- 47. maddesinin birinci fıkrasının 22.3.2000 günlü, 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle değiştirilen (A) bendinin, 2- 31.3.2005 günlü, 5329 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının, 3- 26.2.2008 günlü, 5739 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 10. maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/103, E: 2012/9)**.....**1469**

4. 25.10.1963 günlü, 353 sayılı **Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu**'nun 12. maddesinin "…eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere…" bölümünün, Anayasa'nın 145. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/122, E: 2011/80)**.....**1515**

5. 25.10.1963 günlü, 353 sayılı **Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu**'nun 10. maddesinin (C) bendinin, Anayasa'nın 2.,10., 36., 37. ve 145. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/125, E: 2012/45)** **1525**

6. 30.11.2011 günlü, 6252 sayılı **Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un; 1- 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "… birinci fıkrasında yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi, …" ve "… ve aynı fıkrada yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi …"

ifadeleri ile bu ifadelerle sınırlı olmak üzere yürürlüğe ilişkin 5. maddesinin, 2- 4. maddesiyle, 21.6.1927 günlü 1111 sayılı Askerlik Kanunu'na eklenen Geçici 46'ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "… temel askerlik eğitimine tabi tutulmaksızın…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10. ve 72. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemi. **(K: 2012/105, E: 2012/15)** **1499**

C

7. 13.12.2004 günlü, 5275 sayılı **Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun**'un 83. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "… zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, …" ibaresinin, Anayasa'nın 17. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/102, E: 2012/7)** **1461**

D

8. 14.7.1965 günlü, 657 sayılı **Devlet Memurları Kanunu**'nun 36. maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinin, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/78, E: 2011/81)** **1311**

9. 14.7.1965 günlü, 657 sayılı **Devlet Memurları Kanunu**'nun 86. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "… birinci fıkrada sayılan…" ibaresi ile altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/104, E: 2012/11)** **1491**

G

10. 31.12.1960 günlü, 193 sayılı **Gelir Vergisi Kanunu**'nun 86. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "… gayrimenkul sermaye iratları..." ibaresinin, Anayasa'nın 10. ve 73. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/94, E: 2011/138)** **1395**

İ

11. 6.1.1982 günlü, 2577 sayılı **İdari Yargılama Usulü Kanunu**'nun 28. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "...kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir." ibaresinin, Anayasa'nın 129. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/133, E: 2012/22) 1553**

M

12. 4.6.1985 günlü, 3213 sayılı **Maden Kanunu**'nun 26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen Ek 1. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile..." ibaresinin, Anayasa'nın 5. ve 56. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/79, E: 2011/110) 1321**

13. 2.2.2005 günlü, 5289 sayılı **Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerine Bir Derece Verilmesi Hakkında Kanun**'un 1. maddesinde yer alan "… 15.1.2005 tarihinde … anılan tarihten önce …" ibarelerinin, Anayasa'nın 2., 5. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/77, E: 2011/70) 1301**

R

14. 15.2.2011 günlü, 6112 sayılı **Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun**'un 42. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "…iki ay içinde ödeme yapılmazsa, Üst Kurulca ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptaline karar verilir…" ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 13. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/95, E: 2012/24) 1409**

S

15. 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı **Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**'nun 51. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen üçüncü fıkrası ile son fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/98, E: 2011/10) 1419**

T

16. 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı **Türk Ceza Kanunu**'nun 141. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 5., 27., 41. ve 42. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine karar verilmesi istemi. **(K: 2012/82, E: 2011/132)** **1359**

17. 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı **Türk Ceza Kanunu**'nun 125. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinin son cümlesinin, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 13., 17., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/111, E: 2012/78)**.....**1509**

U

18. 28.5.1988 günlü, 3466 sayılı **Uzman Jandarma Kanunu**'nun 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/135, E: 2012/61)** **1563**

V

19. 4.1.1961 günlü, 213 sayılı **Vergi Usul Kanunu**'nun 3.4.2002 günlü, 4751 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile değiştirilen mükerrer 49. maddesinin (b) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan "Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler." cümlesinin, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi. **(K: 2012/89, E: 2011/38)** **1367**

Y

20. 29.12.2010 günlü, 6094 sayılı **Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**'un: 1- 1. maddesiyle, 10.5.2005 günlü, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (11) numaralı bendinde yer alan "…kanal veya

nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim…" ibaresinin, 2- 4. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının "…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." bölümünün, 3- 5. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen beşinci fıkranın, Anayasa'nın 2., 17., 56., 128. ve 166. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemi. **(K: 2012/101, E: 2011/27)** **1431**

2- Değişik İşler

1. Büyük Anavatan Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti istemi. **(K: 2012/3, E: 2012/2)** **1589**

2. Türkiye Hümanist Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti istemi. **(K: 2012/2, E: 2012/1)** **1575**

3- Siyasi Parti Mali Denetim

1. Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi. **(K: 2012/9, E: 2009/32)** **1683**

2. Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesi. **(K: 2012/10, E: 2010/19)** **1687**

3. Aydınlık Türkiye Partisi'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi. **(K: 2012/11, E: 2010/20)** **1691**

4. Cumhuriyet Halk Partisi 2007 yılı kesinhesabının incelenmesi. **(K: 2012/1, E: 2008/27)** **1603**

5. **Cumhuriyet Halk Partisi** 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi.
(K: 2012/12, E: 2009/38) **1695**

6. **Cumhuriyet Halk Partisi** 2009 yılı kesinhesabının incelenmesi.
(K: 2012/13, E: 2010/51) **1751**

7. **Ebedi Nizam Partisi**'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi.
(K: 2012/7, E: 2009/48) **1673**

8. **Ebedi Nizam Partisi**'nin 2009 yılı kesinhesabının incelenmesi.
(K: 2012/8, E: 2010/25) **1677**

9. **Ergenekon Partisi**'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi.
(K: 2012/5, E: 2011/55) **1667**

10. **Halkın Kurtuluş Partisi**'nin 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi.
(K: 2012/6, E: 2009/30) **1669**

11. **Milliyetçi ve Muhafazakar Parti**'nin 2010 yılı kesinhesabının incelenmesi. **(K: 2012/4, E: 2011/40)** **1665**

12. **Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi** 2007 yılı kesinhesabının incelenmesi. **(K: 2012/2, E: 2008/12)** **1655**

13. **Müdafaa-i Hukuk Hareketi Partisi** 2008 yılı kesinhesabının incelenmesi. **(K: 2012/3, E: 2009/43)** **1659**

4- Siyasi Parti İhtar

1. Tüzüğün'ün bazı maddelerinde 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na aykırılıklar bulunduğu iddiasıyla Adalet ve Kalkınma Partisi'ne bu aykırılıkların giderilmesi için 2820 sayılı Kanun'un 104. maddesi uyarınca ihtar verilmesi istemi.
(K: 2011/1, E: 2005/3) **1807**

II- YASA NUMARASINA GÖRE İPTAL VE İTİRAZ DAVALARI DİZİNİ

Yasa No	*İptali İstenilen Hükümlerin Yer Aldığı Yasanın Adı*	*Karar*	*Esas*	*Tür*	*Sf*
193	Gelir Vergisi Kanunu'nun 86. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan "… gayrimenkul sermaye iratları..." ibaresinin, Anayasa'nın 10. ve 73. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/94	2011/138	İTZ	1395
213	Vergi Usul Kanunu'nun 3.4.2002 günlü, 4751 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile değiştirilen mükerrer 49. maddesinin (b) fıkrasının üçüncü paragrafında yer alan "Takdir komisyonlarının bu kararlarına karşı kendilerine karar tebliğ edilen daire, kurum, teşekküller ve ilgili mahalle ve köy muhtarlıkları onbeş gün içinde ilgili vergi mahkemesi nezdinde dava açabilirler." cümlesinin, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/89	2011/38	İTZ	1367
353	Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 12. maddesinin "… eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere…" bölümünün, Anayasa'nın 145. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/122	2011/80	İTZ	1515
353	Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesinin (C) bendinin, Anayasa'nın 2.,10., 36., 37. ve 145. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/125	2012/45	İTZ	1525
657	Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinin, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/78	2011/81	İTZ	1311
657	Devlet Memurları Kanunu'nun 86. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "… birinci fıkrada sayılan…" ibaresi ile altıncı fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/104	2012/11	İTZ	1491
1632	Askeri Ceza Kanunu'nun 91. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "…veya fiilen taarruza teşebbüs eden…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/80	2011/121	İTZ	1339

1632	Askeri Ceza Kanunu'nun 85. maddesinin Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/90	2011/71	İTZ	1379
1632	Askeri Ceza Kanunu'nun; 1- 47. maddesinin birinci fıkrasının 22.3.2000 günlü, 4551 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle değiştirilen (A) bendinin, 2- 31.3.2005 günlü, 5329 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 8. maddesinin ikinci fıkrasının, 3- 26.2.2008 günlü, 5739 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle eklenen Ek 10. maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/103	2012/9	İTZ	1469
2577	İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan "...kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir." ibaresinin, Anayasa'nın 129. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/133	2012/22	İTZ	1553
3213	Maden Kanunu'nun 26.5.2004 günlü, 5177 sayılı Kanun'un 23. maddesiyle değiştirilen Ek 1. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...bu Kanunun 7 nci maddesinde belirtilen hükümler ile..." ibaresinin, Anayasa'nın 5. ve 56. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/79	2011/110	İTZ	1321
3466	Uzman Jandarma Kanunu'nun 16. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/135	2012/61	İTZ	1563
5237	Türk Ceza Kanunu'nun 141. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendinin, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 5., 27., 41. ve 42. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine karar verilmesi istemi.	2012/82	2011/132	İTZ	1359
5237	Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (a) bendinin son cümlesinin, Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 13., 17., 19. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/111	2012/78	İTZ	1509
5275	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 83. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "… zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, …" ibaresinin, Anayasa'nın 17. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/102	2012/7	İTZ	1461
5289	2 Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerine Bir Derece Verilmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesinde yer alan "… 15.1.2005 tarihinde … anılan tarihten önce …" ibarelerinin, Anayasa'nın 2., 5. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/77	2011/70	İTZ	1301

5510	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 51. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 31. maddesiyle eklenen üçüncü fıkrası ile son fıkrasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/98	2011/10	İTZ	1419
6094	Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un: 1- 1. maddesiyle, 10.5.2005 günlü, 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının değiştirilen (11) numaralı bendinde yer alan "…kanal veya nehir tipi veya rezervuar alanı on beş kilometrekarenin altında olan hidroelektrik üretim…" ibaresinin, 2- 4. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 6. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 6/C maddesinin son fıkrasının "…veya gerektiğinde masrafları ilgililerine ait olmak üzere EPDK tarafından yetkilendirilecek denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak EPDK tarafından yaptırılabilir. Denetim şirketleri ile ilgili uygulamaya ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık görüşü alınmak kaydıyla EPDK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." bölümünün, 3- 5. maddesiyle, 5346 sayılı Kanun'un 8. maddesine eklenen beşinci fıkranın, Anayasa'nın 2., 17., 56., 128. ve 166. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemi.	2012/101	2011/27	İPT	1431
6112	Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "…iki ay içinde ödeme yapılmazsa, Üst Kurulca ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın lisansının iptaline karar verilir…" ibaresinin Anayasa'nın 2. ve 13. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemi.	2012/95	2012/24	İTZ	1409
6252	Askerlik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; 1- 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "… birinci fıkrasında yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi, …" ve "… ve aynı fıkrada yer alan 've 21 gün süreli temel askerlik eğitimine tabi tutulmaları' ibaresi …" ifadeleri ile bu ifadelerle sınırlı olmak üzere yürürlüğe ilişkin 5. maddesinin, 2- 4. maddesiyle, 21.6.1927 günlü 1111 sayılı Askerlik Kanunu'na eklenen Geçici 46'ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "… temel askerlik eğitimine tabi tutulmaksızın…" ibaresinin, Anayasa'nın 2., 10. ve 72. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemi.	2012/105	2012/15	İPT	1499

III- ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI DİZİNİ

1- Karar Numarasına Göre

Karar	Esas	Dava Türü*	Sayfa
2011/1	2005/3	SPİ	1807
2012/1	2008/27	SPMD	1603
2012/2	2012/1	Dİ	1575
2012/2	2008/12	SPMD	1655
2012/3	2012/2	Dİ	1589
2012/3	2009/43	SPMD	1659
2012/4	2011/40	SPMD	1665
2012/5	2011/55	SPMD	1667
2012/6	2009/30	SPMD	1669
2012/7	2009/48	SPMD	1673
2012/8	2010/25	SPMD	1677
2012/9	2009/32	SPMD	1683
2012/10	2010/19	SPMD	1687
2012/11	2010/20	SPMD	1691
2012/12	2009/38	SPMD	1695
2012/13	2010/51	SPMD	1751
2012/77	2011/70	İİD	1301
2012/78	2011/81	İİD	1311
2012/79	2011/110	İİD	1321
2012/80	2011/121	İİD	1339
2012/82	2011/132	İİD	1359
2012/89	2011/38	İİD	1367
2012/90	2011/71	İİD	1379
2012/94	2011/138	İİD	1395

***İİD:** İptal ve İtiraz Davası, **Dİ:** Değişik İşler, **SPMD:** Siyasi Parti Mali Denetim, **SPİ:** Siyasi Parti İhtar

2012/95	2012/24	İİD	1409
2012/98	2011/10	İİD	1419
2012/101	2011/27	İİD	1431
2012/102	2012/7	İİD	1461
2012/103	2012/9	İİD	1469
2012/104	2012/11	İİD	1491
2012/105	2012/15	İİD	1499
2012/111	2012/78	İİD	1509
2012/122	2011/80	İİD	1515
2012/125	2012/45	İİD	1525
2012/133	2012/22	İİD	1553
2012/135	2012/61	İİD	1563

2- Esas Numarasına Göre

Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
2005/3	2011/1	SPİ	1807
2008/12	2012/2	SPMD	1655
2008/27	2012/1	SPMD	1603
2009/30	2012/6	SPMD	1669
2009/32	2012/9	SPMD	1683
2009/38	2012/12	SPMD	1695
2009/43	2012/3	SPMD	1659
2009/48	2012/7	SPMD	1673
2010/19	2012/10	SPMD	1687
2010/20	2012/11	SPMD	1691
2010/25	2012/8	SPMD	1677
2010/51	2012/13	SPMD	1751
2011/10	2012/98	İİD	1419
2011/27	2012/101	İİD	1431
2011/38	2012/89	İİD	1367
2011/40	2012/4	SPMD	1665
2011/55	2012/5	SPMD	1667
2011/70	2012/77	İİD	1301

2011/71	2012/90	İİD	1379
2011/80	2012/122	İİD	1515
2011/81	2012/78	İİD	1311
2011/110	2012/79	İİD	1321
2011/121	2012/80	İİD	1339
2011/132	2012/82	İİD	1359
2011/138	2012/94	İİD	1395
2012/1	2012/2	Dİ	1575
2012/2	2012/3	Dİ	1589
2012/7	2012/102	İİD	1461
2012/9	2012/103	İİD	1469
2012/11	2012/104	İİD	1491
2012/15	2012/105	İİD	1499
2012/22	2012/133	İİD	1553
2012/24	2012/95	İİD	1409
2012/45	2012/125	İİD	1525
2012/61	2012/135	İİD	1563
2012/78	2012/111	İİD	1509

3- Resmi Gazete Tarihine Göre

RG Tarihi	Sayısı	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
05.04.2012	28255	2008/27	2012/1	SPMD	1603
05.04.2012	28255	2008/12	2012/2	SPMD	1655
05.04.2012	28255	2009/43	2012/3	SPMD	1659
05.06.2012	28314	2011/40	2012/4	SPMD	1665
05.06.2012	28314	2011/55	2012/5	SPMD	1667
14.07.2012	28353	2012/1	2012/2	Dİ	1575
14.07.2012	28353	2012/2	2012/3	Dİ	1589
21.07.2012	28360	2011/110	2012/79	İİD	1321
26.07.2012	28365	2009/30	2012/6	SPMD	1669
26.07.2012	28365	2009/48	2012/7	SPMD	1673
26.07.2012	28365	2010/25	2012/8	SPMD	1677
26.07.2012	28365	2009/32	2012/9	SPMD	1683
26.07.2012	28365	2010/19	2012/10	SPMD	1687

26.07.2012	28365	2010/20	2012/11	SPMD	1691
20.09.2012	28417	2009/38	2012/12	SPMD	1695
20.09.2012	28417	2010/51	2012/13	SPMD	1751
06.10.2012	28433	2011/70	2012/77	İİD	1301
06.10.2012	28433	2011/121	2012/80	İİD	1339
06.10.2012	28433	2011/27	2012/101	İİD	1431
06.10.2012	28433	2012/7	2012/102	İİD	1461
13.10.2012	28440	2011/81	2012/78	İİD	1311
13.10.2012	28440	2011/38	2012/89	İİD	1367
13.10.2012	28440	2011/138	2012/94	İİD	1395
13.10.2012	28440	2012/24	2012/95	İİD	1409
13.10.2012	28440	2011/10	2012/98	İİD	1419
13.10.2012	28440	2012/11	2012/104	İİD	1491
13.10.2012	28440	2012/15	2012/105	İİD	1499
17.10.2012	28444	2005/3	2011/1	SPİ	1807
23.10.2012	28450	2011/71	2012/90	İİD	1379
21.11.2012	28474	2012/9	2012/103	İİD	1469
01.12.2012	28484	2011/132	2012/82	İİD	1359
01.12.2012	28484	2012/78	2012/111	İİD	1509
01.12.2012	28484	2011/80	2012/122	İİD	1515
01.12.2012	28484	2012/45	2012/125	İİD	1525
01.12.2012	28484	2012/61	2012/135	İİD	1563
11.12.2012	28494	2012/22	2012/133	İİD	1553

4-Karar Tarihine Göre

Karar Tarihi	Esas	Karar	Dava Türü	Sayfa
12.10.2011	2005/3	2011/1	SPİ	1807
07.03.2012	2008/27	2012/1	SPMD	1603
07.03.2012	2008/12	2012/2	SPMD	1655
07.03.2012	2009/43	2012/3	SPMD	1659
17.05.2012	2012/1	2012/2	Dİ	1575
17.05.2012	2012/2	2012/3	Dİ	1589
24.05.2012	2011/40	2012/4	SPMD	1665
24.05.2012	2011/55	2012/5	SPMD	1667

24.05.2012	2011/70	2012/77	İİD	1301
24.05.2012	2011/81	2012/78	İİD	1311
24.05.2012	2011/110	2012/79	İİD	1321
24.05.2012	2011/121	2012/80	İİD	1339
24.05.2012	2011/132	2012/82	İİD	1359
31.05.2012	2011/38	2012/89	İİD	1367
31.05.2012	2011/71	2012/90	İİD	1379
15.06.2012	2011/138	2012/94	İİD	1395
15.06.2012	2012/24	2012/95	İİD	1409
21.06.2012	2011/10	2012/98	İİD	1419
05.07.2012	2011/27	2012/101	İİD	1431
05.07.2012	2012/7	2012/102	İİD	1461
05.07.2012	2012/9	2012/103	İİD	1469
05.07.2012	2012/11	2012/104	İİD	1491
05.07.2012	2012/15	2012/105	İİD	1499
11.07.2012	2009/30	2012/6	SPMD	1669
11.07.2012	2009/48	2012/7	SPMD	1673
11.07.2012	2010/25	2012/8	SPMD	1677
11.07.2012	2009/32	2012/9	SPMD	1683
11.07.2012	2010/19	2012/10	SPMD	1687
11.07.2012	2010/20	2012/11	SPMD	1691
11.07.2012	2009/38	2012/12	SPMD	1695
11.07.2012	2010/51	2012/13	SPMD	1751
12.09.2012	2012/78	2012/111	İİD	1509
20.09.2012	2011/80	2012/122	İİD	1515
20.09.2012	2012/45	2012/125	İİD	1525
27.09.2012	2012/22	2012/133	İİD	1553
27.09.2012	2012/61	2012/135	İİD	1563

IV- ANAYASA MADDELERİ DİZİNİ*

Başlangıç	1363, 1365, 1512, 1513
m. 2:	1307, 1308, 1332, 1334, 1338, 1351, 1353, 1356, 1357, 1358, 1363, 1364, 1365, 1371, 1372, 1374, 1376, 1386, 1387, 1388, 1390, 1392, 1393, 1394, 1413, 1415, 1417, 1427, 1428, 1430, 1444, 1445, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1468, 1479, 1480, 1482, 1484, 1486, 1495, 1496, 1505, 1506, 1512, 1513, 1543, 1557, 1570, 1571, 1846, 1851
m. 5:	1307, 1308, 1319, 1320, 1332, 1333, 1334, 1337, 1363, 1365
m. 7:	1449, 1451, 1456
m. 10:	1307, 1308, 1316, 1317, 1318, 1320, 1351, 1353, 1357, 1358, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1406, 1408, 1427, 1428, 1430, 1451, 1479, 1482, 1484, 1486, 1495, 1496, 1505, 1506, 1543
m. 13:	1413, 1415, 1468, 1512, 1513
m. 17:	1392, 1393, 1444, 1448, 1452, 1453, 1465, 1466, 1468, 1512, 1513
m. 18:	1495, 1496
m. 19:	1512, 1513, 1547
m. 27:	1363, 1365
m. 36:	1371, 1372, 1374, 1376, 1377, 1543, 1805
m. 37:	1543
m. 38:	1351, 1352, 1353, 1356, 1392, 1512, 1513, 1547, 1548, 1550
m. 41:	1363, 1365
m. 42:	1363, 1365
m. 47:	1456, 1457, 1458

* Anayasa maddeleri, kararların esas inceleme aşamasından itibaren indekslenmiş olup, iptal ve itiraz başvurularının gerekçe bölümlerinde dayanılan maddeleri içermemektedir.

m. 49: 1320

m. 55: 1495, 1496

m. 56 1332, 1333, 1334, 1337, 1444, 1445, 1448, 1452, 1453

m. 60: 1428

m. 65: 1337

m. 68: 1579, 1583, 1595, 1600, 1847

m. 69: 1847, 1851

m. 72: 1505, 1506

m. 73: 1406, 1407, 1408

m. 125: 1371, 1372, 1374, 1375, 1376, 1377

m. 128: 1448, 1449, 1451, 1457

m. 129: 1547, 1550, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561

m. 138: 1557, 1558, 1559

m. 145: 1520, 1521, 1542, 1543, 1549, 1550, 1551

m. 152: 1476, 1477, 1494

m. 153: 1334, 1335, 1522, 1523, 1571, 1572

m. 156: 1549, 1550

m. 157: 1549, 1550

m. 166: 1444, 1448, 1452, 1453

m. 167: 1416

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLAR DERGİSİ DİZİNİ (1962-2012)*

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
62/002	62/001	İİD	1	3
62/003	62/016	İİD	1	9
62/006	62/015	İİD	1	7
62/015	62/013	İİD	1	5
62/018	62/007	İİD	1	4
62/023	62/022	İİD	1	12
62/029	62/028	İİD	1	13
62/033	62/032	İİD	1	15
62/035	62/075	İİD	1	20
62/037	62/035	İİD	1	16
62/184	62/048	İİD	1	17
62/198	62/111	İİD	1	34
62/204	62/059	İİD	1	19
62/208	63/001	İİD	1	70
62/211	62/121	İİD	1	44
62/221	62/086	İİD	1	29
62/223	62/122	İİD	1	64

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
62/227	62/076	İİD	1	27
62/232	63/009	İİD	1	76
62/252	62/100	İİD	1	33
62/262	63/021	İİD	1	86
62/274	63/040	İİD	1	104
62/277	63/034	İİD	1	89
62/280	63/051	İİD	1	115
62/281	63/052	İİD	1	121
62/286	63/053	İİD	1	125
63/003	63/067	İİD	1	147
63/004	63/071	İİD	1	161
63/007	63/072	İİD	1	189
63/010	63/061	İİD	1	142
63/016	63/083	İİD	1	194
63/017	63/084	İİD	1	210
63/020	63/088	İİD	1	229
63/025	63/087	İİD	1	221

* Dizinde geçen esas ve karar numaralarında, yıllar kısaltılarak; karar sayıları ise üç haneli olarak kullanılmıştır. Örneğin, 1962/1 karar numarası (62/001) şeklinde; 2005/78 esas numarası ise (05/078) olarak gösterilmiştir.
Dizinde kullanılan kısaltmalar şunlardır: Dİ (*Değişik İşler*), İİD (*İptal ve İtiraz Davası*), Muh. (*Muhtelif*), Sf. (Sayfa), SPK (*Siyasi Parti Kapatma*), SPMD (*Siyasi Parti Mali Denetim*), SPİ (*Siyasi Parti İhtar*)

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
63/028	63/066	İİD	1	145
63/035	67/017	İİD	5	122
63/037	63/054	İİD	1	136
63/041	63/094	İİD	1	231
63/046	63/043	İİD	1	113
63/050	63/111	İİD	1	271
63/057	65/065	İİD	4	3
63/059	63/225	İİD	2	41
63/063	63/128	İİD	1	308
63/065	63/278	İİD	1	501
63/066	65/067	İİD	3	303
63/067	66/019	İİD	4	118
63/069	66/008	İİD	4	72
63/073	63/177	İİD	1	365
63/074	63/130	İİD	1	315
63/075	63/129	İİD	1	311
63/080	64/029	İİD	2	107
63/081	66/040	İİD	4	256
63/086	65/063	İİD	3	295
63/088	64/044	İİD	2	155
63/089	64/036	İİD	2	114
63/090	63/172	İİD	1	357
63/091	63/162	İİD	1	320
63/097	63/272	İİD	1	482
63/099	64/038	İİD	2	140
63/100	65/048	İİD	3	217
63/101	64/049	İİD	2	185
63/102	64/025	İİD	2	105
63/105	65/022	İİD	3	128
63/106	63/270	İİD	1	468
63/107	65/023	İİD	3	130
63/109	66/017	İİD	4	113
63/110	63/205	İİD	2	36
63/112	63/196	İİD	2	34
63/113	63/261	İİD	1	465
63/114	63/190	İİD	2	31

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
63/117	63/191	İİD	1	391
63/121	64/074	İİD	2	282
63/124	63/243	İİD	1	422
63/125	63/112	İİD	1	283
63/126	65/007	İİD	3	27
63/127	65/047	İİD	3	203
63/128	64/008	İİD	2	43
63/129	63/276	İİD	1	491
63/130	65/050	İİD	3	232
63/131	66/018	İİD	4	117
63/132	66/029	İİD	4	175
63/133	64/021	İİD	2	95
63/134	66/041	İİD	4	273
63/135	65/039	İİD	3	172
63/136	63/285	İİD	1	538
63/137	63/226	İİD	1	416
63/138	64/071	İİD	2	256
63/140	64/062	İİD	2	227
63/141	64/050	İİD	2	196
63/143	63/167	İİD	1	343
63/144	67/006	İİD	5	54
63/145	67/020	İİD	5	139
63/147	65/015	İİD	3	110
63/148	63/256	İİD	1	457
63/150	63/291	İİD	1	542
63/152	64/066	İİD	2	246
63/156	66/034	İİD	4	232
63/161	64/011	İİD	2	63
63/162	64/019	İİD	2	88
63/163	65/036	İİD	3	167
63/164	64/065	İİD	2	244
63/166	64/076	İİD	2	288
63/169	63/113	İİD	1	285
63/170	63/178	İİD	1	370
63/171	65/013	İİD	3	83
63/172	63/244	İİD	1	439

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
63/173	65/040	İİD	4	290
63/174	63/115	İİD	2	3
63/175	63/114	İİD	1	303
63/178	63/057	İİD	1	141
63/190	63/100	İİD	1	246
63/192	63/161	İİD	1	318
63/193	64/009	İİD	2	56
63/197	63/166	İİD	1	323
63/198	65/001	İİD	3	3
63/199	65/016	İİD	3	111
63/200	63/110	İİD	1	259
63/201	64/039	İİD	2	149
63/202	64/032	İİD	2	109
63/204	63/179	İİD	1	378
63/205	63/123	İİD	2	14
63/207	63/175	İİD	1	360
63/245	63/203	İİD	1	397
63/265	63/157	İİD	1	317
63/272	63/204	İİD	1	414
63/276	63/183	İİD	1	388
63/293	63/282	İİD	1	523
63/298	63/283	İİD	1	525
63/300	63/280	İİD	1	511
63/301	63/271	İİD	1	477
63/311	65/012	İİD	3	67
63/317	63/294	İİD	1	545
63/328	63/296	İİD	1	548
63/330	64/015	İİD	2	70
63/336	67/029	İİD	6	6
63/337	67/031	İİD	6	42
63/339	64/061	İİD	2	216
63/358	64/017	İİD	2	81
64/002	64/023	İİD	2	97
64/005	66/045	İİD	4	274
64/012	64/047	İİD	2	176
64/013	64/043	İİD	2	150

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
64/015	64/045	İİD	2	164
64/019	65/011	İİD	3	43
64/021	67/011	İİD	5	95
64/022	64/054	İİD	2	204
64/025	64/059	İİD	2	210
64/026	66/001	İİD	4	19
64/030	65/033	İİD	3	141
64/032	64/063	İİD	2	234
64/034	66/012	İİD	4	75
64/035	66/013	İİD	4	78
64/036	64/077	İİD	2	294
64/038	65/059	İİD	3	281
64/039	64/072	İİD	2	277
64/040	64/064	İİD	2	239
64/043	65/005	İİD	3	22
64/044	65/002	İİD	3	15
64/047	65/008	İİD	3	37
64/049	64/073	İİD	2	280
64/050	65/014	İİD	3	104
64/051	65/003	İİD	3	19
65/001	65/004	İİD	3	21
65/002	65/024	İİD	3	133
65/004	65/006	İİD	3	25
65/006	65/017	İİD	3	127
65/007	65/010	İİD	3	40
65/011	65/031	İİD	3	139
65/012	65/034	İİD	3	147
65/016	65/041	İİD	3	173
65/017	65/035	İİD	3	164
65/018	65/053	İİD	3	242
65/019	65/042	İİD	3	175
65/022	65/051	İİD	3	236
65/025	65/057	İİD	3	268
65/026	65/049	İİD	3	224
65/027	65/055	İİD	3	260
65/028	65/045	İİD	3	201

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
65/029	65/054	İİD	3	257
65/030	65/058	İİD	3	275
65/032	66/003	İİD	4	39
65/036	67/012	İİD	5	108
65/038	66/007	İİD	4	67
65/039	65/056	İİD	3	263
65/040	66/015	İİD	4	104
65/041	65/066	İİD	4	12
65/042	66/030	İİD	4	215
65/044	66/014	İİD	4	82
65/045	66/016	İİD	4	109
66/001	66/021	İİD	4	148
66/003	66/023	İİD	4	163
66/004	66/025	İİD	4	168
66/007	66/046	İİD	5	26
66/009	66/020	İİD	4	146
66/00I	80/001	SPMD	18	438
66/011	66/044	İİD	5	3
66/013	76/002	SPMD	14	462
66/014	66/036	İİD	4	246
66/015	66/033	İİD	4	226
66/016	66/028	İİD	4	172
66/019	68/025	İİD	7	18
66/021	68/026	İİD	7	47
66/024	67/008	İİD	5	65
66/026	66/047	İİD	4	284
66/027	68/008	İİD	7	3
66/030	67/009	İİD	5	87
66/031	67/045	İİD	5	242
66/032	67/013	İİD	6	3
66/034	67/018	İİD	5	129
66/122	66/039	İİD	4	253
67/003	67/014	İİD	5	113
67/006	68/009	İİD	6	108
67/007	67/019	İİD	5	134
67/009	67/041	İİD	5	223

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
67/010	67/049	İİD	6	77
67/010	78/001	SPMD	16	399
67/011	68/007	İİD	6	105
67/013	69/005	İİD	7	154
67/014	67/036	İİD	5	196
67/015	67/015	İİD	5	117
67/017	67/042	İİD	5	237
67/019	69/006	İİD	7	191
67/021	68/036	İİD	6	229
67/022	67/022	İİD	5	154
67/023	67/023	İİD	5	171
67/025	67/025	İİD	5	176
67/026	67/026	İİD	5	179
67/027	68/049	İİD	6	264
67/031	67/034	İİD	5	181
67/032	68/057	İİD	7	81
67/037	68/046	İİD	6	245
67/038	67/035	İİD	5	194
67/039	68/041	İİD	6	236
67/040	70/026	İİD	8	258
67/041	69/057	İİD	8	18
67/043	69/031	İİD	7	296
67/047	69/009	İİD	7	225
67/048	68/024	İİD	6	210
67/049	68/060	İİD	6	294
67/052	68/029	İİD	6	215
67/054	68/012	İİD	6	122
67/056	67/046	İİD	5	290
67/057	68/001	İİD	6	100
68/002	68/047	İİD	7	76
68/006	68/050	İİD	6	270
68/008	68/048	İİD	6	259
68/009	68/067	İİD	6	308
68/010	68/066	İİD	7	107
68/010	78/002	SPMD	16	409
68/012	68/065	İİD	6	306

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
68/013	68/056	İİD	6	287
68/014	68/035	İİD	7	51
68/015	68/013	İİD	6	125
68/019	68/016	İİD	6	199
68/020	68/017	İİD	6	202
68/021	68/018	İİD	6	205
68/023	68/023	İİD	6	209
68/024	69/004	İİD	7	145
68/026	69/014	İİD	7	237
68/031	68/044	SPK	6	243
68/032	68/062	İİD	6	299
68/033	69/012	İİD	7	231
68/034	69/055	İİD	7	418
68/037	68/034	İİD	6	220
68/038	69/034	İİD	7	331
68/039	69/015	İİD	7	260
68/044	69/068	İİD	8	158
68/046	68/040	İİD	6	235
68/052	69/035	İİD	7	338
68/055	68/063	İİD	6	303
68/057	69/029	İİD	8	10
68/058	68/053	İİD	6	277
68/059	68/055	İİD	6	286
68/060	69/036	İİD	7	344
68/061	69/023	İİD	8	3
68/062	69/016	İİD	7	284
68/064	69/020	İİD	7	292
68/066	68/064	İİD	6	304
68/067	69/002	İİD	7	141
68/069-	69/001	İİD	7	112
68/080	69/003	İİD	7	142
69/001	69/007	İİD	7	220
69/001	79/003	SPMD	18	426
69/002	69/033	İİD	7	325
69/008	69/037	İİD	7	355
69/009	69/038	İİD	7	365

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
69/015	69/053	İİD	7	411
69/017	69/049	İİD	7	391
69/023	69/041	İİD	7	375
69/024	69/050	İİD	7	396
69/025	69/045	İİD	7	380
69/027	69/064	İİD	8	134
69/028	70/033	İİD	8	363
69/030	69/065	İİD	8	141
69/031	71/003	İİD	9	131
69/032	69/059	İİD	7	437
69/035	69/070	İİD	7	451
69/037	71/008	İİD	9	207
69/038	69/047	İİD	7	386
69/044	70/005	İİD	8	194
69/045	70/021	İİD	8	230
69/046	70/002	İİD	8	169
69/048	71/005	İİD	9	193
69/049	70/003	İİD	8	176
69/051	69/067	İİD	7	444
69/052	72/021	İİD	10	339
69/053	69/046	İİD	7	384
69/056	70/004	İİD	8	187
69/060	70/008	İİD	8	202
69/062	70/006	İİD	8	195
69/063	69/066	İİD	7	441
69/064	69/069	İİD	7	447
69/065	70/016	İİD	8	220
69/067	70/022	İİD	8	245
69/068	70/034	İİD	8	373
69/069	70/018	İİD	8	225
69/071	70/014	İİD	8	212
70/001	70/031	İİD	8	313
70/003	70/035	İİD	8	400
70/006	70/029	İİD	8	288
70/007	70/023	İİD	8	252
70/009	70/011	İİD	8	211

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
70/011	70/036	İİD	8	412
70/012	71/013	İİD	9	281
70/017	70/037	İİD	8	420
70/019	71/009	İİD	9	245
70/022	71/020	İİD	10	3
70/023	70/020	İİD	8	229
70/024	70/025	İİD	8	257
70/025	70/032	İİD	8	340
70/029	70/048	İİD	8	493
70/030	70/046	İİD	8	465
70/031	71/021	İİD	9	315
70/032	71/022	İİD	9	326
70/034	70/047	İİD	8	469
70/036	70/050	İİD	8	496
70/037	71/029	İİD	9	348
70/039	71/044	İİD	9	462
70/040	71/073	İİD	10	36
70/041	71/037	İİD	9	416
70/042	71/030	İİD	9	358
70/044	70/042	İİD	8	443
70/045	70/044	İİD	8	451
70/046	71/024	İİD	9	338
70/048	72/003	İİD	10	111
70/049	71/011	İİD	9	250
70/050	71/031	İİD	9	381
70/051	70/041	İİD	8	442
70/052	71/046	İİD	9	492
70/053	71/076	İİD	10	52
70/054	71/023	İİD	9	334
70/055	71/057	İİD	9	533
70/056	71/045	İİD	9	479
70/057	71/033	İİD	9	389
70/058	70/045	İİD	8	464
70/063	71/038	İİD	9	450
71/001	71/001	SPK	9	3
71/001	71/012	İİD	9	276

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
71/002	71/002	SPK	9	71
71/002	71/036	İİD	9	403
71/003	71/003	SPK	9	80
71/003	71/017	İİD	9	303
71/011	71/053	İİD	9	513
71/017	71/058	İİD	9	541
71/019	71/061	İİD	9	560
71/022	71/054	İİD	9	525
71/027	71/050	İİD	9	503
71/028	71/064	İİD	10	27
71/031	72/005	İİD	10	155
71/032	71/065	İİD	9	567
71/037	71/066	İİD	11	3
71/040	71/082	İİD	9	581
71/041	71/067	İİD	11	52
71/044	72/029	İİD	10	414
71/052	72/001	İİD	10	79
71/055	72/060	İİD	10	570
71/056	72/017	İİD	10	263
71/057	72/032	İİD	10	460
71/058	72/022	İİD	10	374
71/059	72/019	İİD	10	318
72/001	72/020	İİD	10	331
72/002	72/028	İİD	10	406
72/003	72/006	İİD	10	236
72/004	72/011	İİD	10	240
72/004	76/001	SPMD	14	451
72/010	72/014	İİD	10	257
72/013	72/018	İİD	10	273
72/014	72/034	İİD	10	478
72/016	72/049	İİD	10	529
72/018	72/024	İİD	10	389
72/019	72/047	İİD	10	520
72/024	73/021	İİD	11	229
72/025	72/036	İİD	10	494
72/026	72/038	İİD	10	505

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
72/030	72/031	İİD	10	454
72/031	72/033	İİD	10	476
72/035	72/062	İİD	10	591
72/039	72/054	İİD	10	554
72/040	72/061	İİD	10	585
72/047	72/056	İİD	10	563
72/049	74/001	İİD	12	3
72/051	73/004	İİD	11	97
72/052	73/005	İİD	11	105
72/053	73/016	İİD	11	197
72/056	73/011	İİD	11	126
73/001	73/018	İİD	11	212
73/002	73/014	İİD	11	184
73/003	73/037	İİD	11	298
73/00IX	79/009	SPMD	18	430
73/00VI	78/007	SPMD	16	418
73/010	73/012	İİD	11	179
73/012	73/024	İİD	11	265
73/013	73/023	İİD	11	250
73/014	73/017	İİD	11	208
73/015	73/019	İİD	11	224
73/019	75/087	İİD	13	403
73/021	73/036	İİD	11	288
73/023	74/002	İİD	12	49
73/025	74/005	İİD	12	67
73/031	73/030	İİD	11	283
73/032	74/011	İİD	12	111
73/033	74/009	İİD	12	87
73/035	75/025	İİD	13	319
73/036	74/004	İİD	12	59
73/037	75/022	İİD	13	58
73/038	75/023	İİD	13	214
73/039	75/024	İİD	13	295
73/041	74/013	İİD	12	145
73/042	76/048	İİD	14	301
73/043	73/039	İİD	11	373

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
73/045	74/007	İİD	12	82
73/046	74/021	İİD	12	210
73/047	73/038	İİD	11	365
74/001	74/014	İİD	12	170
74/008	74/019	İİD	12	181
74/009	74/022	İİD	12	237
74/00IX	80/012	SPMD	18	454
74/00X	80/006	SPMD	18	442
74/010	74/012	İİD	12	142
74/012	74/032	İİD	12	306
74/014	74/018	İİD	12	179
74/017	74/041	İİD	12	357
74/018	74/042	İİD	12	362
74/019	74/031	İİD	12	259
74/026	74/048	İİD	12	385
74/029	74/033	İİD	12	332
74/031	74/043	İİD	12	377
74/033	75/001	İİD	13	3
74/034	74/050	İİD	12	419
74/035	75/126	İİD	13	483
74/036	74/035	İİD	12	341
74/039	74/051	İİD	12	455
74/040	75/004	İİD	13	21
74/042	75/062	İİD	13	380
74/047	74/049	İİD	12	417
74/048	75/010	İİD	13	35
75/003	75/035	İİD	13	343
75/004	75/036	İİD	13	356
75/013	75/020	İİD	13	51
75/030	75/039	İİD	13	371
75/034	75/070	İİD	13	394
75/105	75/122	İİD	13	479
75/131	75/152	İİD	13	514
75/145	75/198	İİD	13	535
75/147	75/201	İİD	13	621
75/151	75/177	İİD	13	528

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
75/152	75/202	İİD	13	643
75/159	75/216	İİD	13	668
75/167	76/019	İİD	14	118
75/179	76/008	İİD	14	7
75/183	76/015	İİD	14	66
75/186	75/204	İİD	13	651
75/193	76/016	İİD	14	85
75/197	75/213	İİD	13	658
75/198	76/018	İİD	14	97
75/200	76/009	İİD	14	39
76/001	76/028	İİD	14	170
76/003	76/023	İİD	14	161
76/005	76/007	İİD	14	3
76/007	76/035	İİD	14	240
76/008	76/011	İİD	14	61
76/009	76/010	İİD	14	52
76/012	76/038	İİD	14	246
76/013	76/031	İİD	14	206
76/023	76/033	İİD	14	227
76/025	77/003	İİD	15	91
76/026	76/047	İİD	14	287
76/027	76/051	İİD	14	344
76/031	76/030	İİD	14	198
76/032	76/056	İİD	14	439
76/034	76/052	İİD	14	386
76/035	76/049	İİD	14	332
76/036	77/002	İİD	15	60
76/038	76/046	İİD	14	252
76/042	77/046	İİD	15	281
76/043	77/004	İİD	15	106
76/045	77/001	İİD	15	3
76/050	77/013	İİD	15	153
76/051	77/016	İİD	15	216
76/053	77/015	İİD	15	203
76/054	77/008	İİD	15	138
76/057	77/071	İİD	15	315

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
76/059	77/006	İİD	15	132
76/060	77/009	İİD	15	145
77/001	77/020	İİD	15	253
77/003	77/019	İİD	15	244
77/004	77/074	İİD	15	330
77/005	77/045	İİD	15	272
77/006	77/014	İİD	15	176
77/011	77/133	İİD	15	590
77/016	77/086	İİD	15	406
77/019	77/082	İİD	15	383
77/035	77/043	İİD	15	265
77/036	77/130	İİD	15	555
77/042	77/122	İİD	15	505
77/043	77/084	İİD	15	391
77/060	77/081	İİD	15	358
77/061	77/047	İİD	15	300
77/080	77/123	İİD	15	533
77/082	77/117	İİD	15	444
77/083	77/088	İİD	15	427
77/086	77/124	İİD	15	543
77/088	77/120	İİD	15	465
77/089	77/121	İİD	15	498
77/099	77/116	İİD	15	440
77/100	77/148	İİD	15	657
77/109	77/131	İİD	15	568
77/112	77/128	İİD	15	549
77/117	77/113	İİD	15	432
77/119	77/146	İİD	15	650
77/121	77/142	İİD	15	637
77/123	78/016	İİD	16	53
77/127	77/132	İİD	15	583
77/128	77/140	İİD	15	627
77/129	78/035	İİD	16	100
77/130	78/013	İİD	16	29
77/131	78/042	İİD	16	170
77/132	78/006	İİD	16	13

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
77/141	78/005	İİD	16	3
78/007	78/007	İİD	16	25
78/013	78/041	İİD	16	157
78/014	79/006	İİD	17	21
78/026	78/033	İİD	16	89
78/028	78/036	İİD	16	121
78/029	78/032	İİD	16	83
78/031	78/050	İİD	16	260
78/032	78/031	İİD	16	78
78/038	78/049	İİD	16	249
78/039	78/053	İİD	16	281
78/040	78/066	İİD	16	375
78/041	78/037	İİD	16	143
78/042	78/056	İİD	16	297
78/043	78/061	İİD	16	342
78/046	78/054	İİD	16	289
78/047	78/057	İİD	16	307
78/048	78/040	İİD	16	150
78/049	78/063	İİD	16	347
78/050	78/043	İİD	16	189
78/051	78/044	İİD	16	197
78/052	78/064	İİD	16	355
78/053	78/045	İİD	16	201
78/054	79/009	İİD	17	56
78/055	78/046	İİD	16	216
78/056	78/060	İİD	16	329
78/057	78/048	İİD	16	231
78/058	78/065	İİD	16	369
78/059	79/011	İİD	17	72
78/065	79/027	İİD	17	161
78/067	79/014	İİD	17	100
78/068	79/019	İİD	17	140
78/070	79/007	İİD	17	49
78/071	79/005	İİD	17	3
78/074	79/043	İİD	17	325
79/001	79/030	İİD	17	216

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
79/001	80/001	SPK	18	3
79/004	79/016	İİD	17	125
79/005	79/029	İİD	17	202
79/007	79/018	İİD	17	134
79/008	79/035	İİD	17	276
79/009	79/044	İİD	17	332
79/012	79/025	İİD	17	148
79/014	79/033	İİD	17	271
79/015	79/032	İİD	17	266
79/016	79/028	İİD	17	193
79/018	79/026	İİD	17	152
79/019	79/039	İİD	17	294
79/022	79/045	İİD	17	349
79/023	80/009	İİD	18	76
79/024	79/036	İİD	17	287
79/025	79/046	İİD	17	399
79/026	80/001	İİD	18	46
79/028	80/013	İİD	18	116
79/030	80/002	İİD	18	54
79/031	80/059	İİD	18	339
79/033	79/042	İİD	17	316
79/035	80/017	İİD	18	125
79/036	79/040	İİD	17	306
79/037	80/026	İİD	18	166
79/038	80/011	İİD	18	87
79/039	80/003	İİD	18	72
79/0II	79/017	SPMD	18	435
80/001	80/025	İİD	18	157
80/009	80/040	İİD	18	212
80/010	80/069	İİD	18	396
80/015	80/056	İİD	18	297
80/016	80/047	İİD	18	259
80/018	80/029	İİD	18	178
80/019	80/048	İİD	18	265
80/020	80/057	İİD	18	320
80/021	80/019	İİD	18	151

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
80/022	80/018	İİD	18	143
80/027	81/009	İİD	19	24
80/028	80/045	İİD	18	237
80/029	81/022	İİD	19	102
80/034	80/058	İİD	18	331
80/038	80/034	İİD	18	202
80/042	81/005	İİD	19	13
80/043	80/064	İİD	18	374
80/045	81/011	İİD	19	41
80/048	80/041	İİD	18	231
80/056	80/049	İİD	18	286
80/059	80/053	İİD	18	289
80/063	80/068	İİD	18	388
80/068	81/003	İİD	19	1
80/077	81/013	İİD	19	62
81/002	81/021	İİD	19	95
81/003	81/027	İİD	19	133
81/004	81/028	İİD	19	142
81/005	81/014	İİD	19	69
81/006	81/020	İİD	19	77
81/008	82/003	İİD	20	1
81/010	83/016	İİD	20	110
81/012	82/007	İİD	20	18
81/013	83/008	İİD	20	48
81/015	81/025	İİD	19	130
81/016	81/029	İİD	19	153
82/001	83/010	İİD	20	84
82/004	83/017	İİD	20	129
82/006	83/009	İİD	20	66
83/001	83/001	SPK	20	335
83/001	83/005	İİD	20	27
83/002	83/002	SPK	20	345
83/003	83/003	SPK	20	375
83/004	83/004	SPK	20	398
83/004	83/006	İİD	20	37
83/005	83/005	SPK	20	430

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
83/005	83/007	İİD	20	43
83/009	84/001	İİD	20	144
83/012	84/005	İİD	20	281
84/001	84/001	SPK	20	450
84/001	84/002	İİD	20	161
84/002	84/003	İİD	20	254
84/002	89/008	SPMD	25	512
84/003	84/004	İİD	20	274
84/003	87/001	SPMD	23	430
84/004	84/009	İİD	20	289
84/004	89/004	SPMD	25	507
84/005	89/005	SPMD	25	511
84/006	85/001	İİD	21	1
84/006	90/003	SPMD	26	593
84/007	89/003	SPMD	25	501
84/008	84/010	İİD	20	298
84/008	89/002	SPMD	25	497
84/009	85/004	İİD	21	35
84/009	88/002	SPMD	24	623
84/010	85/002	İİD	21	24
84/011	84/011	İİD	20	316
84/012	85/006	İİD	21	99
84/014	85/007	İİD	21	153
84/015	85/005	İİD	21	85
84/017	84/012	İİD	20	325
84/129	84/022	Muh	20	555
84/440	84/024	Muh	20	573
85/001	86/004	İİD	22	28
85/001	90/006	SPMD	26	611
85/002	85/016	İİD	21	217
85/002	90/004	SPMD	26	599
85/003	85/008	İİD	21	188
85/003	91/001	SPMD	27/2	775
85/004	91/013	SPMD	27/2	853
85/005	85/023	İİD	21	252
85/006	88/007	SPMD	24	636

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
85/007	85/022	İİD	21	240
85/007	90/007	SPMD	26	615
85/008	86/027	İİD	22	323
85/008	91/002	SPMD	27/2	783
85/009	86/014	İİD	22	134
85/009	88/003	SPMD	24	626
85/010	89/001	SPMD	25	494
85/011	86/029	İİD	22	433
85/016	86/005	İİD	22	65
85/019	85/021	İİD	21	236
85/020	86/030	İİD	22	498
85/021	86/023	İİD	22	197
85/022	87/002	İİD	23	18
85/023	86/002	İİD	22	12
85/024	87/006	İİD	23	110
85/025	86/008	İİD	22	79
85/026	85/017	İİD	21	230
85/030	86/010	İİD	22	100
85/031	86/011	İİD	22	115
85/032	86/009	İİD	22	90
85/033	86/022	İİD	22	187
85/656	85/004	Muh	21	263
86/001	87/010	İİD	23	194
86/001	91/003	SPMD	27/2	791
86/002	86/001	İİD	22	1
86/003	86/015	İİD	22	168
86/003	94/005	SPMD	30/2	808
86/004	91/004	SPMD	27/2	799
86/005	87/007	İİD	23	133
86/005	91/005	SPMD	27/2	805
86/006	86/012	İİD	22	128
86/006	90/008	SPMD	26	621
86/007	90/005	SPMD	26	605
86/008	91/014	SPMD	27/2	861
86/009	92/001	SPMD	28/2	621
86/010	88/004	SPMD	24	629

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
86/011	86/026	İİD	22	298
86/011	88/001	SPMD	24	620
86/012	87/004	İİD	23	47
86/013	87/012	İİD	23	243
86/015	87/001	İİD	23	3
86/016	86/025	İİD	22	278
86/017	87/011	İİD	23	208
86/018	86/024	İİD	22	233
86/019	87/003	İİD	23	41
86/020	87/009	İİD	23	184
86/022	86/028	İİD	22	419
86/024	87/008	İİD	23	179
86/522	87/001	Muh	23	433
87/001	87/002	Dİ	23	444
87/001	87/018	İİD	23	297
87/001	93/002	SPMD	29/2	895
87/002	94/006	SPMD	30/2	813
87/003	87/013	İİD	23	265
87/003	91/006	SPMD	27/2	811
87/004	87/020	İİD	23	344
87/004	91/007	SPMD	27/2	817
87/005	90/010	SPMD	26	629
87/006	87/014	İİD	23	272
87/006	92/002	SPMD	28/2	625
87/007	88/005	SPMD	24	631
87/008	91/018	SPMD	27/2	877
87/009	87/015	İİD	23	282
87/009	89/006	SPMD	25	515
87/010	88/006	SPMD	24	633
87/011	88/002	İİD	24	19
87/012	88/003	İİD	24	49
87/013	87/016	İİD	23	294
87/014	88/001	İİD	24	1
87/016	88/008	İİD	24	81
87/017	87/019	İİD	23	318
87/018	88/023	İİD	24	318

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
87/019	87/031	İİD	23	407
87/021	88/025	İİD	24	362
87/022	88/019	İİD	24	284
87/023	87/027	İİD	23	367
87/024	87/032	İİD	23	419
87/028	88/016	İİD	24	217
87/030	88/005	İİD	24	71
87/031	88/013	İİD	24	183
87/032	88/014	İİD	24	209
87/035	88/017	İİD	24	230
87/036	88/056	İİD	24	526
88/001	88/026	İİD	24	388
88/001	89/001	SPK	25	462
88/001	93/006	SPMD	29/2	920
88/002	88/001	SPK	24	534
88/002	93/005	SPMD	29/2	913
88/003	89/004	İİD	25	25
88/003	96/001	SPMD	32/2	863
88/004	89/003	İİD	25	3
88/004	90/001	SPMD	26	585
88/005	88/055	İİD	24	465
88/005	91/008	SPMD	27/2	823
88/006	88/006	İİD	24	79
88/006	91/012	SPMD	27/2	849
88/007	88/027	İİD	24	413
88/007	89/007	SPMD	25	518
88/008	91/009	SPMD	27/2	829
88/009	92/004	SPMD	28/2	639
88/011	88/011	İİD	24	138
88/012	88/032	İİD	24	424
88/014	88/018	İİD	24	235
88/015	89/009	İİD	26	3
88/017	88/034	İİD	24	460
88/019	88/033	İİD	24	444
88/032	89/010	İİD	25	97
88/033	89/017	İİD	25	202

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
88/034	89/026	İİD	25	276
88/035	89/013	İİD	25	166
88/036	89/024	İİD	25	253
88/037	89/036	İİD	25	334
88/038	89/007	İİD	25	43
88/039	89/029	İİD	26	17
88/050	89/027	İİD	25	301
88/051	89/018	İİD	25	214
88/061	89/028	İİD	25	322
88/062	90/003	İİD	26	94
88/063	89/047	İİD	27/1	3
88/064	90/002	İİD	26	51
89/001	89/001	SPİ	25	472
89/001	89/012	İİD	25	133
89/002	91/015	SPMD	27/2	867
89/003	89/005	İİD	25	34
89/003	94/001	SPMD	30/2	791
89/004	89/002	SPİ	25	490
89/004	89/023	İİD	25	231
89/004	96/002	SPMD	32/2	869
89/005	90/001	SPİ	26	549
89/005	92/006	SPMD	28/2	652
89/006	89/042	İİD	25	387
89/006	91/010	SPMD	27/2	835
89/007	89/025	İİD	25	267
89/007	91/011	SPMD	27/2	841
89/008	90/002	SPMD	26	589
89/009	90/008	İİD	26	147
89/009	94/002	SPMD	30/2	796
89/011	89/048	İİD	25	420
89/012	90/001	İİD	26	37
89/014	89/049	İİD	25	445
89/017	90/033	İİD	26	513
89/023	90/026	İİD	26	445
89/028	90/018	İİD	29/1	3
89/035	90/022	İİD	26	359

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
90/001	90/002	SPİ	26	567
90/001	90/021	İİD	26	301
90/001	91/001	SPK	27/2	885
90/001	95/008	SPMD	31/2	934
90/002	90/004	SPİ	26	577
90/002	90/010	İİD	26	189
90/002	91/002	SPK	28/2	673
90/003	90/003	SPİ	26	573
90/003	94/003	SPMD	30/2	800
90/004	90/005	SPİ	26	581
90/004	90/006	İİD	26	124
90/004	99/001	SPMD	35/2	483
90/005	90/028	İİD	26	461
90/005	91/001	SPİ	27/2	739
90/005	91/016	SPMD	27/2	871
90/006	90/017	İİD	26	261
90/006	95/002	SPMD	31/2	910
90/007	90/011	İİD	26	223
90/007	95/014	SPMD	31/2	970
90/008	96/018	SPMD	32/2	928
90/009	90/009	SPMD	26	627
90/011	95/012	SPMD	31/2	961
90/011	95/013	SPMD	31/2	965
90/012	91/007	İİD	27/1	185
90/013	90/030	İİD	27/1	20
90/014	96/016	SPMD	32/2	923
90/015	91/005	İİD	27/1	161
90/017	90/023	İİD	26	373
90/018	91/004	İİD	27/1	143
90/019	91/015	İİD	28/1	3
90/020	91/017	İİD	28/1	81
90/021	90/015	İİD	26	253
90/022	92/006	İİD	29/1	28
90/023	91/029	İİD	27/2	509
90/025	91/001	İİD	27/1	65
90/027	91/002	İİD	27/1	130

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
90/028	91/011	İİD	27/1	343
90/029	91/037	İİD	27/2	609
90/030	90/031	İİD	27/1	48
90/031	90/024	İİD	26	391
90/032	90/025	İİD	26	429
90/035	91/013	İİD	30/1	1
90/036	91/008	İİD	27/1	285
90/037	90/032	İİD	26	503
90/038	91/032	İİD	27/2	543
90/039	91/021	İİD	27/1	423
90/040	91/033	İİD	27/2	559
91/001	91/002	SPİ	27/2	743
91/001	91/003	SPK	27/2	971
91/001	91/016	İİD	28/1	49
91/001	96/006	SPMD	32/2	887
91/002	91/003	SPİ	27/2	751
91/002	91/030	İİD	28/1	108
91/002	92/001	SPK	28/2	696
91/002	96/007	SPMD	32/2	892
91/003	91/004	SPİ	27/2	757
91/003	93/003	SPMD	28/2	633
91/004	91/005	SPİ	27/2	763
91/004	91/045	İİD	27/2	663
91/004	92/005	SPMD	28/2	647
91/005	91/006	SPİ	27/2	769
91/005	92/009	İİD	28/1	143
91/005	95/003	SPMD	31/2	914
91/006	91/020	İİD	27/1	375
91/006	97/019	SPMD	33/2	536
91/007	91/043	İİD	27/2	645
91/007	95/009	SPMD	31/2	941
91/008	92/005	İİD	30/1	13
91/008	99/002	SPMD	35/2	487
91/009	91/036	İİD	27/2	593
91/009	95/019	SPMD	31/2	1007
91/010	91/017	SPMD	27/2	875

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
91/012	91/009	İİD	27/1	325
91/012	92/008	SPMD	28/2	666
91/013	92/010	İİD	30/1	96
91/013	96/028	SPMD	32/2	967
91/014	91/010	İİD	27/1	331
91/015	92/007	SPMD	28/2	659
91/016	91/019	İİD	27/1	361
91/017	91/023	İİD	27/2	473
91/018	92/020	İİD	28/1	232
91/021	92/042	İİD	28/2	457
91/023	91/047	İİD	29/2	605
91/024	91/040	İİD	27/2	627
91/025	91/018	İİD	31/1	1
91/026	92/011	İİD	28/1	157
91/027	91/050	İİD	27/2	679
91/028	91/026	İİD	27/2	487
91/030	92/018	İİD	28/1	211
91/031	91/027	İİD	27/2	491
91/033	92/032	İİD	29/1	110
91/034	91/034	İİD	27/2	571
91/037	91/044	İİD	27/2	657
91/039	91/039	İİD	31/1	12
91/042	92/013	İİD	28/1	176
91/044	91/053	İİD	27/2	729
91/046	91/048	İİD	27/2	673
91/049	91/054	İİD	29/1	17
91/050	91/052	İİD	27/2	723
91/060	92/016	İİD	28/1	195
91/061	92/034	İİD	30/1	104
92/001	92/001	SPİ	28/2	587
92/001	93/001	SPK	29/2	924
92/001	97/003	SPMD	33/2	472
92/002	92/002	SPİ	28/2	593
92/002	94/001	SPK	30/2	1039
92/002	97/010	SPMD	33/2	503
92/003	92/003	SPİ	28/2	600

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
92/003	92/004	Dİ	28/2	832
92/003	93/001	SPMD	29/2	890
92/004	92/004	SPİ	28/2	610
92/005	92/005	SPİ	28/2	618
92/006	95/005	SPMD	31/2	923
92/007	92/002	İİD	28/1	120
92/007	97/009	SPMD	33/2	497
92/008	92/039	İİD	28/2	430
92/008	93/004	SPMD	29/2	907
92/009	95/020	SPMD	31/2	1011
92/010	99/004	SPMD	35/2	496
92/011	92/009	SPMD	28/2	670
92/011	92/038	İİD	28/2	417
92/012	92/007	İİD	28/1	135
92/012	93/003	SPMD	29/2	902
92/013	92/050	İİD	29/1	169
92/016	92/017	İİD	28/1	204
92/017	92/030	İİD	28/1	369
92/019	92/047	İİD	28/2	520
92/021	92/019	İİD	28/1	221
92/022	92/040	İİD	31/1	25
92/024	92/033	İİD	29/1	142
92/025	92/029	İİD	29/1	100
92/026	92/048	İİD	28/2	525
92/027	92/031	İİD	28/1	395
92/029	93/023	İİD	35/1	1
92/030	92/036	İİD	29/1	155
92/031	92/037	İİD	28/1	412
92/032	92/041	İİD	28/2	449
92/036	93/004	İİD	29/1	209
92/037	93/018	İİD	31/1	76
92/038	93/005	İİD	29/1	234
92/039	93/019	İİD	31/1	160
92/040	92/055	İİD	28/2	568
92/042	92/053	İİD	29/1	186
92/043	92/049	İİD	29/1	160

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
92/044	93/007	İİD	29/1	270
92/045	92/051	İİD	31/1	48
92/046	92/052	İİD	31/1	62
92/047	93/013	İİD	29/1	277
92/048	93/014	İİD	30/1	118
92/049	92/054	İİD	28/2	561
93/001	93/001	İİD	29/1	197
93/001	93/001	SPİ	29/2	883
93/001	93/002	SPK	30/2	841
93/001	96/019	SPMD	32/2	932
93/002	93/002	İİD	29/1	202
93/002	93/003	SPK	30/2	936
93/003	94/002	SPK	30/2	1061
93/003	94/007	SPMD	30/2	819
93/003	97/020	SPMD	33/2	543
93/004	93/003	İİD	29/1	206
93/004	95/001	SPK	33/2	548
93/005	93/025	İİD	31/1	218
93/006	97/008	SPMD	33/2	491
93/008	93/031	İİD	30/1	130
93/008	94/008	SPMD	30/2	825
93/009	93/021	İİD	29/1	302
93/009	95/006	SPMD	31/2	927
93/011	95/001	SPMD	31/2	906
93/012	94/009	SPMD	30/2	830
93/013	96/020	SPMD	32/2	935
93/014	94/004	SPMD	30/2	805
93/015	99/005	SPMD	35/2	500
93/016	93/024	İİD	29/1	314
93/017	93/041	İİD	31/1	244
93/017	96/022	SPMD	32/2	943
93/018	94/010	SPMD	30/2	834
93/020	93/017	İİD	29/1	286
93/020	96/011	SPMD	32/2	917
93/021	93/030	İİD	31/1	233
93/022	93/044	İİD	30/1	150

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
93/023	93/055	İİD	35/1	82
93/025	94/002	İİD	30/1	156
93/026	93/028	İİD	29/1	320
93/027	93/057	İİD	30/1	157
93/028	93/026	İİD	31/1	228
93/029	94/001	İİD	33/1	1
93/032	93/032	İİD	29/1	343
93/033	93/040-1	YD	29/1	562
93/033	93/040-2	İİD	29/1	564
93/034	93/033	İİD	29/1	366
93/035	93/034	İİD	29/1	393
93/036	93/035	İİD	29/1	414
93/037	93/056	İİD	35/1	89
93/038	93/036	İİD	29/1	442
93/039	93/037	İİD	29/1	461
93/040	93/038	İİD	29/1	492
93/041	93/039	İİD	29/1	529
93/042	94/072	İİD	31/1	443
93/043	93/046	İİD	29/2	628
93/044	93/045	İİD	29/2	616
93/045	93/047	İİD	29/2	647
93/046	93/048	İİD	29/2	686
93/047	93/049	İİD	29/2	718
93/048	93/050	İİD	29/2	757
93/049	93/051	İİD	29/2	778
93/050	93/052	İİD	29/2	808
93/051	93/053	İİD	29/2	838
93/052	93/054	İİD	29/2	860
93/053	94/067	İİD	34/1	1
94/001	94/003	SPİ	30/2	776
94/001	94/003	SPK	31/2	1016
94/002	94/001	SPİ	30/2	768
94/002	94/076	İİD	34/1	12
94/003	94/002	SPİ	30/2	772
94/003	94/069	İİD	30/2	741
94/004	94/004	SPİ	30/2	779

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
94/005	94/006	SPİ	31/2	904
94/005	96/023	SPMD	32/2	946
94/006	94/005	SPİ	30/2	786
94/008	95/015	SPMD	31/2	977
94/011	95/017	SPMD	31/2	997
94/012	95/007	SPMD	31/2	931
94/013	96/021	SPMD	32/2	939
94/015	95/004	SPMD	31/2	918
94/016	96/010	SPMD	32/2	906
94/017	95/010	SPMD	31/2	945
94/023	99/006	SPMD	35/2	504
94/024	95/011	SPMD	31/2	953
94/025	95/018	SPMD	31/2	1001
94/026	95/016	SPMD	31/2	989
94/027	96/026	SPMD	32/2	959
94/028	97/004	SPMD	33/2	477
94/042	94/055	İİD	32/1	1
94/043	94/042-1	YD	30/1	186
94/043	94/042-2	İİD	31/1	275
94/043	94/042-3	İİD	30/1	209
94/044	94/056	İİD	32/1	13
94/046	94/057	İİD	31/1	368
94/047	94/070	İİD	31/1	435
94/048	94/058	İİD	36/1	1
94/049	94/045-1	YD	30/1	217
94/049	94/045-2	İİD	30/1	222
94/050	94/044-1	YD	30/1	211
94/050	94/044-2	İİD	31/1	319
94/051	94/046	İİD	30/1	297
94/053	94/048	İİD	30/1	302
94/054	94/049	İİD	30/1	324
94/055	94/050	İİD	30/1	352
94/056	94/051	İİD	30/1	417
94/057	94/052	İİD	30/1	472
94/058	94/053	İİD	30/1	532
94/059	94/083	İİD	33/1	8

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
94/060	94/054	İİD	31/1	358
94/062	94/079	İİD	31/1	463
94/063	94/060-1	YD	30/1	580
94/063	94/060-2	İİD	30/1	584
94/064	94/061-1	YD	30/1	622
94/064	94/061-2	İİD	30/2	627
94/065	94/062	İİD	30/2	652
94/066	94/063-1	YD	30/2	674
94/066	94/063-2	İİD	30/2	678
94/067	94/064-1	YD	30/2	696
94/067	94/064-2	İİD	30/2	700
94/068	94/080	İİD	31/1	477
94/069	95/008	İİD	32/1	28
94/070	94/065-1	YD	30/2	721
94/070	94/065-2	İİD	31/1	385
94/070	94/065-3	YD	30/2	727
94/071	95/023	İİD	32/1	144
94/072	94/068	İİD	30/2	729
94/073	94/075	İİD	31/1	453
94/075	95/004	İİD	34/1	22
94/076	94/073	İİD	30/2	750
94/077	95/024	İİD	32/1	169
94/080	95/027	İİD	32/1	179
94/081	95/005	İİD	34/1	33
94/082	95/009	İİD	31/2	507
94/083	94/078	İİD	30/2	759
94/084	95/033	İİD	32/1	261
94/085	95/032	İİD	32/1	230
94/086	95/041	İİD	32/1	354
94/089	95/010	İİD	31/2	516
94/090	95/022	İİD	31/2	556
94/091	95/034	İİD	32/1	284
94/092	95/014	İİD	33/1	31
95/001	95/042	İİD	31/2	626
95/001	96/001	SPK	33/2	638
95/001	96/004	SPMD	32/2	879

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
95/002	95/001	YD	31/1	494
95/002	95/012	İİD	32/1	37
95/004	95/028	İİD	32/1	191
95/004	96/012	SPMD	32/2	920
95/005	95/005	SPİ	32/2	849
95/005	97/018	SPMD	33/2	531
95/006	95/029	İİD	32/1	205
95/006	96/008	SPMD	32/2	899
95/007	95/035	İİD	32/1	308
95/009	97/011	SPMD	33/2	520
95/011	95/063	İİD	32/1	451
95/011	96/003	SPMD	32/2	875
95/013	95/051	İİD	38/1	1
95/013	96/009	SPMD	32/2	902
95/014	95/015	İİD	32/1	131
95/014	96/005	SPMD	32/2	882
95/015	95/055	İİD	36/1	6
95/016	95/048	İİD	32/1	407
95/017	95/016	İİD	31/2	538
95/017	99/007	SPMD	35/2	508
95/018	95/050	İİD	33/1	57
95/018	98/060	SPMD	34/2	637
95/019	95/012-1	YD	31/2	527
95/019	95/064	İİD	33/1	76
95/020	96/004	İİD	32/2	540
95/020	96/024	SPMD	32/2	949
95/021	95/036	İİD	32/1	340
95/021	96/025	SPMD	32/2	955
95/022	95/037	İİD	33/1	39
95/023	95/025	İİD	31/2	571
95/024	95/052	İİD	34/1	40
95/024	97/006	SPMD	33/2	484
95/025	96/005	İİD	32/2	549
95/026	95/013	İİD	31/2	530
95/027	95/047	İİD	32/1	390
95/028	96/002	İİD	36/1	14

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
95/035	95/002	YD	31/1	502
95/035	95/026	İİD	31/2	583
95/036	95/056	İİD	31/2	714
95/037	95/031	İİD	32/1	220
95/038	96/001	YD	32/2	509
95/038	96/007	İİD	32/2	589
95/039	95/045	İİD	32/1	361
95/040	95/038	İİD	33/1	49
95/041	95/061	İİD	32/1	428
95/042	95/053	İİD	33/1	67
95/043	95/046	İİD	31/2	663
95/044	95/044	İİD	31/2	641
95/045	95/058	İİD	31/2	752
95/046	95/049	İİD	32/1	414
95/047	95/040	İİD	31/2	607
95/050	96/019	İİD	36/1	27
95/052	95/062	İİD	32/1	435
95/053	95/057	İİD	31/2	733
95/054	95/059	İİD	31/2	800
95/055	96/001	İİD	32/2	515
95/056	95/060	İİD	31/2	890
96/001	96/018	İİD	33/1	134
96/001	97/001	SPK	34/2	679
96/002	96/010	İİD	33/1	125
96/002	97/001	SPMD	33/2	465
96/002	97/002	SPK	33/2	727
96/003	97/003	SPK	36/2	978
96/004	96/039	İİD	32/2	825
96/005	96/026	İİD	37/1	22
96/006	96/006	İİD	32/2	577
96/007	96/011	İİD	32/2	659
96/008	96/020	İİD	37/1	1
96/009	96/021	İİD	37/1	10
96/010	96/040	İİD	33/1	164
96/010	99/008	SPMD	35/2	512
96/011	97/004	İİD	37/1	68

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
96/012	97/002	SPMD	33/2	468
96/013	96/027	SPMD	32/2	963
96/013	98/040	İİD	36/1	152
96/014	97/007	SPMD	33/2	487
96/015	96/034	İİD	32/2	800
96/016	97/012	SPMD	33/2	525
96/017	96/038	İİD	33/1	152
96/017	98/057	SPMD	34/2	624
96/018	96/012	İİD	32/2	678
96/019	96/013	İİD	32/2	686
96/020	96/014	İİD	32/2	704
96/021	96/015	İİD	32/2	715
96/021	99/003	SPMD	35/2	491
96/022	96/016	İİD	32/2	727
96/022	99/021	SPMD	35/2	575
96/023	96/005	YD	32/2	566
96/023	96/036	İİD	38/1	9
96/024	98/052	SPMD	34/2	601
96/025	97/068	İİD	35/1	114
96/025	99/009	SPMD	35/2	521
96/026	96/022	İİD	32/2	745
96/027	99/016	SPMD	35/2	551
96/028	96/024	İİD	32/2	756
96/029	96/025	İİD	32/2	765
96/030	96/027	İİD	32/2	773
96/031	96/028	İİD	32/2	781
96/032	96/030	İİD	32/2	792
96/043	98/013	İİD	34/1	286
96/045	96/044	İİD	34/1	56
96/047	97/043	İİD	34/1	108
96/048	96/041	İİD	33/1	175
96/049	96/046	İİD	36/1	40
96/050	96/037	İİD	37/1	47
96/051	98/017	İİD	35/1	168
96/052	96/045	İİD	39/1	1
96/055	97/033	İİD	37/1	79

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
96/056	97/058	İİD	40/1	1
96/057	97/003	İİD	36/1	57
96/058	96/007	YD	32/2	585
96/058	96/043	İİD	33/1	184
96/059	97/070	İİD	38/1	64
96/061	96/006	YD	32/2	572
96/061	96/035	İİD	32/2	810
96/062	97/057	İİD	33/1	419
96/063	97/003	YD	33/1	267
96/063	97/040	İİD	37/1	107
96/064	96/009	YD	32/2	655
96/064	96/047	İİD	34/1	79
96/065	97/031	İİD	33/1	306
96/066	97/007	İİD	33/1	293
96/068	99/001	İİD	37/1	180
96/070	97/006	YD	33/1	274
96/070	97/053	İİD	39/1	19
96/071	97/049	İİD	33/1	401
96/072	97/051	İİD	37/1	139
96/073	98/041	İİD	38/1	96
96/074	98/045	İİD	36/1	169
96/075	97/050	İİD	36/1	102
96/076	98/006	İİD	38/1	75
96/077	97/064	İİD	34/1	136
97/001	97/001	SPİ	33/2	429
97/001	98/001	SPK	34/2	762
97/001	98/023	İİD	35/1	183
97/001	98/046	SPMD	34/2	584
97/002	97/002	SPİ	33/2	433
97/002	99/001	SPK	37/2	719
97/003	97/002	İİD	33/1	250
97/003	97/003	SPİ	33/2	439
97/004	97/004	SPİ	33/2	446
97/004	98/015	İİD	35/1	160
97/005	97/005	SPİ	33/2	452
97/005	98/005	Dİ	35/2	672

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
97/005	98/061	İİD	38/1	135
97/005	98/066	SPMD	34/2	661
97/006	97/006	SPİ	33/2	458
97/006	98/062	SPMD	34/2	644
97/007	99/010	SPMD	35/2	526
97/011	98/045	SPMD	34/2	580
97/011	98/048	SPMD	34/2	587
97/013	98/058	SPMD	34/2	630
97/015	98/061	SPMD	34/2	642
97/017	97/006	İİD	33/1	277
97/018	98/042	İİD	36/1	159
97/018	99/026	SPMD	35/2	599
97/019	97/066	İİD	35/1	98
97/020	97/032	İİD	33/1	312
97/020	98/044	SPMD	34/2	576
97/021	97/048	İİD	33/1	391
97/021	99/039	SPMD	35/2	642
97/022	97/044	İİD	34/1	115
97/023	97/034	İİD	33/1	326
97/023	99/017	SPMD	35/2	555
97/024	97/035	İİD	33/1	335
97/024	98/037	SPMD	34/2	567
97/025	98/059	SPMD	34/2	632
97/026	98/010	İİD	38/1	86
97/026	99/037	SPMD	35/2	633
97/027	97/017	SPMD	33/2	529
97/027	98/043	İİD	35/1	215
97/029	98/019	İİD	36/1	139
97/029	99/033	SPMD	35/2	612
97/030	98/038	SPMD	34/2	572
97/031	97/038	İİD	33/1	349
97/032	98/025	İİD	39/1	43
97/033	97/039	İİD	33/1	356
97/034	98/079	İİD	35/1	332
97/035	97/045	İİD	33/1	363
97/036	97/005	YD	33/1	271

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
97/036	97/052	İİD	34/1	122
97/037	97/069	İİD	35/1	122
97/040	97/047	İİD	33/1	375
97/041	98/047	İİD	35/1	222
97/043	99/016	İİD	36/1	425
97/044	98/016	İİD	34/1	300
97/045	98/048	İİD	39/1	51
97/047	97/055	İİD	33/1	409
97/048	97/056	İİD	33/1	414
97/051	98/008	İİD	36/1	130
97/053	98/062	İİD	37/1	159
97/054	97/067	İİD	36/1	117
97/055	97/065	İİD	34/1	145
97/056	97/062	İİD	33/1	425
97/057	98/011	İİD	35/1	154
97/059	98/071	İİD	35/1	294
97/060	98/053	İİD	35/1	241
97/061	98/059	İİD	38/1	124
97/062	98/052	İİD	36/1	198
97/063	98/002	İİD	34/1	252
97/064	98/004	İİD	34/1	266
97/065	99/015	İİD	36/1	417
97/066	97/072	İİD	34/1	157
97/069	98/054	İİD	35/1	256
97/070	98/072	İİD	36/1	320
97/071	98/073	İİD	36/1	337
97/072	97/074	İİD	34/1	191
97/073	97/073	İİD	34/1	170
97/074	98/069	İİD	35/1	283
97/075	99/010	İİD	36/1	380
97/076	98/058	İİD	38/1	116
98/001	98/086	İİD	36/1	361
98/001	99/022	SPMD	35/2	581
98/002	98/001	İİD	34/1	236
98/002	99/023	SPMD	35/2	586
98/003	98/028	İİD	35/1	205

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
98/003	98/065	SPMD	34/2	657
98/004	99/014	SPMD	35/2	539
98/004	99/023	İİD	36/1	496
98/005	98/064	SPMD	34/2	652
98/006	99/012	SPMD	35/2	533
98/007	98/063	SPMD	34/2	649
98/009	98/067	SPMD	34/2	665
98/010	98/003-2	YD	34/1	263
98/010	98/018	İİD	34/1	321
98/010	99/011	SPMD	35/2	530
98/011	98/068	SPMD	34/2	669
98/012	98/055	SPMD	34/2	618
98/013	98/053	SPMD	34/2	610
98/014	98/024	İİD	35/1	194
98/014	99/032	SPMD	35/2	607
98/015	99/024	SPMD	35/2	591
98/016	98/049	SPMD	34/2	591
98/016	98/088	İİD	35/1	346
98/017	99/013	SPMD	35/2	535
98/018	99/036	SPMD	35/2	629
98/019	98/051	SPMD	34/2	595
98/020	99/018	SPMD	35/2	561
98/021	98/054	SPMD	34/2	614
98/022	01/005	SPMD	37/1	698
98/023	99/034	SPMD	35/2	620
98/024	99/009	İİD	36/1	373
98/024	99/015	SPMD	35/2	544
98/025	98/056	İİD	35/1	269
98/025	99/019	SPMD	35/2	565
98/026	99/025	SPMD	35/2	595
98/027	99/027	SPMD	35/2	603
98/028	98/070	SPMD	34/2	673
98/029	98/060	İİD	34/1	358
98/029	00/001	SPMD	36/2	924
98/030	98/069	SPMD	34/2	671
98/034	98/046	İİD	34/1	346

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
98/035	98/070	İİD	38/1	148
98/035	99/020	SPMD	35/2	571
98/036	98/049	İİD	36/1	185
98/036	98/056	SPMD	34/2	621
98/037	99/025	İİD	36/2	516
98/037	99/038	SPMD	35/2	637
98/038	98/050	İİD	35/1	232
98/039	98/078	İİD	35/1	311
98/042	98/065	İİD	36/1	315
98/043	99/044	İİD	37/1	277
98/046	98/083	İİD	39/1	60
98/047	98/084	İİD	39/1	67
98/048	98/085	İİD	36/1	354
98/056	98/089	İİD	35/2	355
98/058	99/019	İİD	36/1	436
98/059	99/014	İİD	36/1	400
99/001	99/033	İİD	36/2	572
99/001	03/001	SPK	39/2	814
99/001	08/080	SPMD	45/3	1979
99/002	99/040	SPMD	35/2	646
99/002	00/008	İİD	36/2	694
99/002	01/002	SPK	37/2	922
99/003	99/043	SPMD	35/2	652
99/004	99/041	SPMD	35/2	649
99/004	99/047	İİD	36/2	620
99/005	99/008	İİD	35/2	422
99/005	99/046	SPMD	35/2	663
99/006	99/013	İİD	36/1	392
99/006	99/035	SPMD	35/2	626
99/007	99/031	İİD	36/2	552
99/007	00/006	SPMD	36/2	945
99/008	99/003	İİD	35/2	373
99/009	00/012	SPMD	36/2	973
99/010	99/022	İİD	36/1	485
99/010	99/050	SPMD	36/2	921
99/011	99/029	İİD	36/2	536

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
99/011	99/044	SPMD	35/2	655
99/012	99/005	İİD	35/2	382
99/012	00/007	SPMD	36/2	949
99/013	99/026	İİD	36/2	524
99/013	00/004	SPMD	36/2	938
99/014	99/006	İİD	35/2	397
99/014	00/002	SPMD	36/2	932
99/015	99/047	SPMD	35/2	667
99/016	99/024	İİD	36/2	507
99/016	08/076	SPMD	45/3	1915
99/017	99/035	İİD	36/2	582
99/017	00/011	SPMD	36/2	967
99/018	99/020	İİD	35/2	453
99/018	09/036	SPMD	46/3	1647
99/019	99/012	İİD	35/2	431
99/019	00/009	SPMD	36/2	957
99/020	99/021	İİD	35/2	464
99/020	02/020	SPMD	38/2	877
99/021	99/017	İİD	35/2	439
99/021	00/008	SPMD	36/2	953
99/022	99/032	İİD	36/2	564
99/022	99/045	SPMD	35/2	659
99/023	99/018	İİD	35/2	446
99/023	00/010	SPMD	36/2	961
99/024	99/030	İİD	36/2	545
99/024	08/069	SPMD	45/3	1883
99/025	99/048	SPMD	36/2	914
99/026	01/002	SPMD	37/1	692
99/027	99/042	İİD	38/1	160
99/027	99/049	SPMD	36/2	918
99/028	99/038	İİD	36/2	602
99/028	00/005	SPMD	36/2	942
99/029	99/002	YD	35/2	365
99/029	99/036	İİD	37/1	256
99/030	99/003	YD	35/2	369
99/030	99/037	İİD	36/2	590

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
99/030	00/003	SPMD	36/2	936
99/031	08/044	SPMD	45/3	1821
99/032	01/010	İİD	38/1	220
99/033	99/051	İİD	36/2	667
99/034	99/039	İİD	35/2	475
99/035	02/104	İİD	39/1	198
99/036	99/043	İİD	37/1	267
99/037	99/049	İİD	36/2	637
99/038	99/045	İİD	37/1	295
99/039	00/023	İİD	36/2	737
99/040	99/041	İİD	35/2	477
99/042	01/001	YD	37/1	317
99/042	01/041	İİD	37/1	334
99/043	01/046	İİD	38/1	233
99/044	99/048	İİD	36/2	627
99/045	00/009	İİD	36/2	702
99/046	00/025	İİD	38/1	171
99/047	99/046	İİD	36/2	612
99/049	99/050	İİD	36/2	651
99/050	01/067	İİD	37/1	513
99/051	01/063	İİD	38/1	314
00/001	00/002	İİD	36/2	678
00/001	02/022	SPMD	38/2	888
00/002	01/003	SPMD	37/1	696
00/003	02/012	SPMD	38/2	856
00/004	01/001	SPMD	37/1	690
00/005	02/011	SPMD	38/2	852
00/005	03/065	İİD	40/1	104
00/007	02/002	SPMD	38/2	827
00/008	03/104	İİD	44/1	1
00/008	11/001	SPMD	48/4	2199
00/009	02/015	SPMD	39/2	719
00/010	00/047	İİD	38/1	182
00/010	08/077	SPMD	45/3	1933
00/011	10/017	SPMD	47/3	1521
00/012	02/021	SPMD	38/2	884

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
00/012	05/085	İİD	42	433
00/013	00/004	İİD	36/2	683
00/013	03/019	SPMD	39/2	810
00/014	00/003	YD	36/2	681
00/014	00/021	İİD	36/2	722
00/014	02/013	SPMD	38/2	859
00/015	01/073	İİD	37/1	525
00/016	00/017	İİD	40/1	71
00/016	10/009	SPMD	47/3	1467
00/017	02/046	İİD	39/1	75
00/018	08/074	SPMD	45/3	1907
00/019	02/001	SPMD	38/2	824
00/019	02/015	İİD	38/2	475
00/020	08/067	SPMD	45/3	1873
00/021	00/016	İİD	36/2	715
00/021	02/018	SPMD	39/2	723
00/022	00/007	İİD	36/2	690
00/22	09/17	SPMD	46/3	1569
00/023	01/006	SPMD	37/1	716
00/024	03/015	SPMD	39/2	788
00/024	04/082	İİD	41	171
00/025	02/008	SPMD	38/2	844
00/026	00/048	İİD	38/1	190
00/026	02/006	SPMD	38/2	836
00/027	00/024	İİD	36/2	760
00/030	02/007	SPMD	38/2	842
00/031	10/018	SPMD	47/3	1525
00/033	08/045	SPMD	45/3	1825
00/034	05/091	İİD	42	455
00/035	01/005	YD	37/1	322
00/035	01/090	İİD	37/1	551
00/036	02/198	İİD	39/1	271
00/037	00/014	İİD	36/2	710
00/038	03/066	İİD	39/2	661
00/039	02/035	İİD	38/2	593
00/042	01/361	İİD	38/1	419

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
00/043	04/060	İİD	40/2	789
00/044	02/192	İİD	39/1	241
00/045	00/005	YD	36/2	688
00/045	00/027	İİD	36/2	772
00/047	02/098	İİD	38/2	729
00/048	02/036	İİD	38/2	600
00/051	02/016	İİD	38/2	482
00/052	00/029	İİD	36/2	797
00/055	00/026	İİD	36/2	768
00/057	00/030	İİD	36/2	809
00/058	00/031	İİD	36/2	814
00/059	00/032	İİD	36/2	819
00/060	00/033	İİD	36/2	824
00/061	00/034	İİD	36/2	829
00/062	00/035	İİD	36/2	835
00/063	00/036	İİD	36/2	840
00/064	00/037	İİD	36/2	845
00/065	00/038	İİD	36/2	850
00/066	00/039	İİD	36/2	855
00/067	00/040	İİD	36/2	860
00/068	00/041	İİD	36/2	865
00/069	00/042	İİD	36/2	870
00/070	00/043	İİD	36/2	875
00/071	00/044	İİD	36/2	880
00/072	00/046	İİD	36/2	890
00/073	00/045	İİD	36/2	885
00/074	04/009	İİD	40/2	503
00/075	02/200	İİD	39/1	285
00/076	01/009	İİD	38/1	212
00/077	00/049	İİD	38/1	200
00/078	02/031	İİD	38/2	583
00/080	03/096	İİD	40/1	226
00/082	02/193	İİD	39/1	249
00/083	04/026	İİD	40/2	607
00/085	04/061	İİD	40/2	797
00/086	00/050	İİD	36/2	896

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/001	01/001	SPİ	37/1	684
01/001	02/009	SPMD	38/2	846
01/001	03/002	SPMD	39/2	741
01/001	04/036	İİD	40/2	641
01/003	01/003	SPİ	38/2	752
01/003	02/026	SPMD	39/2	732
01/003	05/004	İİD	41	339
01/004	01/332	İİD	37/1	575
01/004	02/001	SPİ	38/2	762
01/004	02/004	SPMD	38/2	832
01/005	02/002	SPİ	38/2	767
01/005	02/042	İİD	38/2	622
01/006	02/003	SPİ	38/2	772
01/007	02/004	SPİ	38/2	777
01/007	09/018	SPMD	46/3	1573
01/008	02/009	SPİ	38/2	807
01/008	04/095	İİD	41	231
01/008	08/049	SPMD	45/3	1835
01/009	01/056	İİD	37/1	483
01/009	02/005	SPİ	38/2	782
01/009	02/005	SPMD	38/2	834
01/010	02/006	SPİ	38/2	788
01/010	08/065	SPMD	45/3	1865
01/011	02/007	SPİ	38/2	794
01/011	02/014	SPMD	38/2	863
01/012	02/008	SPİ	38/2	800
01/012	11/009	SPMD	48/4	2275
01/013	03/003	SPMD	39/2	744
01/014	02/023	SPMD	38/2	893
01/015	02/010	SPMD	38/2	849
01/016	03/016	SPMD	39/2	794
01/017	08/078	SPMD	45/3	1945
01/018	09/038	SPMD	46/3	1655
01/019	08/059	SPMD	45/3	1843
01/020	09/048	SPMD	46/3	1721
01/022	10/047	SPMD	47/3	1687

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/024	01/356	İİD	38/1	377
01/024	02/024	SPMD	39/2	727
01/025	10/065	SPMD	47/3	1791
01/026	03/003	İİD	39/1	360
01/026	08/068	SPMD	45/3	1877
01/027	08/006	SPMD	45/3	1709
01/028	03/004	SPMD	39/2	747
01/029	02/019	SPMD	38/2	872
01/034	03/002	İİD	39/1	351
01/036	03/001	YD	38/2	749
01/073	04/012	İİD	40/2	530
01/079	02/194	İİD	39/1	255
01/119	04/037	İİD	40/2	646
01/129	02/024	İİD	38/2	513
01/133	02/056	İİD	42	1
01/143	04/011	İİD	40/2	519
01/144	01/002	YD	37/1	320
01/144	02/020	İİD	38/2	488
01/147	01/047	İİD	37/1	475
01/184	01/057	İİD	37/1	511
01/216	04/120	İİD	41	253
01/225	02/088	İİD	39/1	133
01/226	06/119	İİD	44/1	347
01/228	02/009	İİD	38/2	459
01/232	01/089	İİD	37/1	541
01/237	04/016	İİD	40/2	567
01/252	02/102	İİD	39/1	186
01/276	01/091	İİD	37/1	570
01/281	01/082	İİD	37/1	535
01/282	04/034	İİD	40/2	627
01/293	01/007	YD	37/1	328
01/293	02/005	YD	38/1	441
01/293	02/028	İİD	38/2	562
01/296	01/083	İİD	37/1	538
01/303	01/333	İİD	37/1	652
01/309	02/091	İİD	39/1	141

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/323	05/031	İİD	41	519
01/325	01/098	İİD	38/1	341
01/327	02/103	İİD	39/1	191
01/328	02/105	İİD	39/1	206
01/332	02/106	İİD	39/1	213
01/343	02/041	İİD	38/2	612
01/344	02/010	İİD	38/2	464
01/345	02/086	İİD	39/1	117
01/346	01/006-1	YD	37/1	324
01/346	03/004	YD	39/1	402
01/346	03/063	İİD	39/2	623
01/349	04/014	İİD	40/2	544
01/351	03/010	İİD	39/1	442
01/353	02/087	İİD	39/1	125
01/373	03/067	İİD	42	59
01/375	03/061	İİD	39/2	610
01/377	02/059	İİD	38/2	658
01/378	04/013	İİD	42	85
01/379	05/003	İİD	42	219
01/380	02/069	İİD	38/2	702
01/382	01/008	YD	37/1	330
01/382	02/002	YD	38/1	433
01/382	02/021	İİD	38/2	498
01/383	03/016	YD	39/1	473
01/383	03/092	İİD	42	75
01/385	02/040	İİD	38/2	607
01/387	01/357	İİD	38/1	408
01/388	01/342	İİD	38/1	349
01/389	01/009	YD	37/1	332
01/389	02/006	YD	38/2	453
01/389	02/029	İİD	38/2	576
01/390	04/035	İİD	40/2	634
01/392	03/060	İİD	39/2	598
01/403	01/345	İİD	37/1	659
01/406	04/020	İİD	41	97
01/408	02/191	İİD	39/1	231

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
01/411	01/348	İİD	37/1	668
01/412	02/095	İİD	39/1	164
01/413	01/351	İİD	37/1	676
01/415	02/166	İİD	39/1	220
01/424	01/354	İİD	38/1	357
01/478	04/038	İİD	40/2	653
01/479	05/001	İİD	41	303
01/481	04/091	İİD	40/2	831
01/485	02/002	İİD	38/1	435
01/487	05/002	İİD	41	321
01/493	02/011	İİD	38/2	469
02/001	08/001	SPK	45/4	2077
02/001	02/010	SPİ	38/2	822
02/001	08/046	SPMD	45/3	1827
02/002	09/001	SPK	48/4	2559
02/002	02/003	SPMD	38/2	830
02/003	09/003	SPK	46/4	1797
02/003	03/001	SPİ	39/2	696
02/003	03/011	SPMD	39/2	776
02/003	06/002	Dİ	45/3	1595
02/004	06/003	Dİ	45/3	1603
02/004	09/002	SPK	46/4	1793
02/004	02/016	SPMD	38/2	866
02/004	03/002	SPİ	39/2	704
02/005	06/004	Dİ	45/3	1609
02/005	02/025	SPMD	39/2	730
02/005	03/004	SPİ	39/2	715
02/006	08/006	Dİ	46/3	1493
02/006	07/004	SPİ	44/2	1155
02/006	03/005	SPMD	39/2	752
02/007	03/003	SPİ	39/2	711
02/007	03/008	SPMD	39/2	765
02/008	03/047	İİD	39/2	585
02/009	06/005	Dİ	45/3	1613
02/009	09/019	SPMD	46/3	1577
02/010	03/017	SPMD	39/2	799

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
02/011	11/010	SPMD	48/4	2289
02/012	10/048	SPMD	47/3	1695
02/013	03/010	SPMD	39/2	773
02/014	08/007	SPMD	45/3	1713
02/015	08/066	SPMD	45/3	1869
02/016	10/066	SPMD	47/3	1803
02/017	03/018	SPMD	39/2	805
02/018	08/079	SPMD	45/3	1959
02/021	09/015	SPMD	46/3	1561
02/022	02/017	SPMD	38/2	869
02/023	10/001	SPMD	47/3	1405
02/024	02/027	SPMD	39/2	734
02/025	09/049	SPMD	46/4	1757
02/026	03/006	SPMD	39/2	758
02/027	09/039	SPMD	46/3	1673
02/028	08/070	SPMD	45/3	1891
02/029	03/001	SPMD	39/2	737
02/029	04/043	İİD	40/2	671
02/030	07/024	İİD	44/2	725
02/030	09/020	SPMD	46/3	1581
02/031	03/007	SPMD	39/2	762
02/031	02/058	İİD	42	39
02/032	03/009	SPMD	39/2	770
02/032	03/100	İİD	40/1	235
02/035	07/095	İİD	45/1	551
02/035	08/035	SPMD	45/3	1789
02/036	08/034	SPMD	45/3	1787
02/038	02/089	İİD	38/2	718
02/039	04/125	İİD	41	293
02/040	06/020	İİD	43	101
02/041	04/090	İİD	41	219
02/043	03/103	İİD	40/1	263
02/044	02/090	İİD	40/1	87
02/045	08/109	İİD	45/2	1137
02/047	06/001	İİD	43	65
02/048	06/022	İİD	43	111

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
02/052	02/084	İİD	38/2	711
02/054	08/043	İİD	46/1	1
02/055	03/008	İİD	39/1	424
02/060	02/097	İİD	39/1	178
02/061	02/043	İİD	38/2	631
02/068	02/044	İİD	38/2	638
02/070	04/056	İİD	41	147
02/071	08/044	İİD	46/1	9
02/079	03/029	İİD	39/1	475
02/092	04/025	İİD	40/2	595
02/094	04/045	İİD	41	141
02/097	02/009	YD	38/2	455
02/099	02/051	İİD	38/2	641
02/100	04/009	YD	40/2	515
02/100	04/109	İİD	42	93
02/101	04/044	İİD	40/2	676
02/103	02/054	İİD	38/2	654
02/104	03/072	İİD	41	1
02/106	08/051	İİD	45/2	759
02/108	04/055	İİD	40/2	744
02/112	03/033	İİD	39/1	489
02/114	04/053	İİD	40/2	725
02/115	02/066	İİD	38/2	683
02/116	02/067	İİD	38/2	692
02/117	06/105	İİD	44/1	277
02/121	02/062	İİD	38/2	678
02/126	04/027	İİD	41	117
02/128	04/023	İİD	40/2	579
02/131	04/087	İİD	41	213
02/132	03/048	İİD	39/2	590
02/133	06/091	İİD	43	361
02/138	02/096	İİD	39/1	171
02/140	04/105	İİD	41	251
02/143	04/046	İİD	40/2	681
02/146	02/201	İİD	39/1	295
02/152	02/094	İİD	39/1	149

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
02/153	06/113	İİD	44/1	319
02/156	04/098	İİD	40/2	857
02/157	06/097	İİD	44/1	241
02/162	07/089	İİD	45/1	469
02/165	02/195	İİD	39/1	263
02/166	04/003	İİD	40/1	305
02/169	07/088	İİD	45/1	457
02/170	04/054	İİD	40/2	734
02/171	03/005	İİD	39/1	406
03/001	03/012	SPMD	39/2	779
03/001	06/098	İİD	43	371
03/001	11/001	SPK	48/4	2621
03/001	08/002	Dİ	45/3	1619
03/002	04/001	SPK	41	83
03/002	08/003	Dİ	45/3	1641
03/003	03/013	SPMD	39/2	782
03/003	04/002	SPK	41	85
03/004	04/002	Dİ	40/2	870
03/004	04/003	SPK	41	87
03/005	04/004	SPK	41	89
03/005	09/012	SPMD	46/3	1549
03/006	04/005	SPK	41	91
03/006	08/004	Dİ	45/3	1665
03/007	04/006	SPK	41	93
03/007	05/071	İİD	42	377
03/008	03/009	İİD	39/1	435
03/008	04/007	SPK	41	95
03/009	04/047	İİD	40/2	696
03/010	06/106	İİD	44/1	285
03/010	08/060	SPMD	45/3	1847
03/011	04/049	İİD	40/2	708
03/012	04/069	İİD	40/2	809
03/012	09/016	SPMD	46/3	1565
03/013	11/021	SPMD	48/4	2387
03/014	03/006	İİD	39/1	412
03/014	08/061	SPMD	45/3	1851

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
03/015	03/007	İİD	39/1	418
03/017	08/028	SPMD	45/3	1769
03/018	04/088	İİD	44/1	81
03/018	08/019	SPMD	45/3	1759
03/019	03/012	İİD	39/1	457
03/020	03/014	SPMD	39/2	785
03/021	03/013	İİD	39/1	466
03/022	03/034	İİD	39/1	497
03/022	10/053	SPMD	47/3	1725
03/023	06/026	İİD	43	129
03/023	10/019	SPMD	47/3	1529
03/024	03/035	İİD	39/1	505
03/024	10/010	SPMD	47/3	1481
03/025	09/002	SPMD	46/3	1519
03/026	10/022	SPMD	47/3	1561
03/027	07/084	İİD	44/2	1127
03/028	03/042	İİD	40/1	92
03/029	06/024	İİD	43	117
03/029	10/002	SPMD	47/3	1409
03/030	03/002	YD	39/1	358
03/030	03/038	İİD	39/1	511
03/030	10/049	SPMD	47/3	1703
03/031	03/003	YD	39/1	398
03/031	03/012	YD	39/1	463
03/031	03/087	İİD	40/1	152
03/031	11/011	SPMD	48/4	2307
03/032	05/001	SPMD	41	317
03/033	04/008	YD	40/2	500
03/033	04/101	İİD	41	239
03/033	09/050	SPMD	46/4	1767
03/034	07/094	İİD	45/1	543
03/034	08/002	SPMD	45/3	1693
03/036	03/091	İİD	41	37
03/037	03/041	İİD	39/1	535
03/037	08/004	SPMD	45/3	1701
03/038	05/063	İİD	42	371

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
03/039	03/040	İİD	39/1	528
03/040	07/096	İİD	45/1	569
03/041	03/008	YD	39/1	430
03/041	04/004	İİD	40/1	318
03/042	03/044	İİD	39/2	573
03/046	03/046	İİD	39/2	579
03/048	03/009	YD	39/1	440
03/048	03/076	İİD	40/1	111
03/049	08/076	İİD	45/2	929
03/052	08/058	İİD	45/2	825
03/055	06/088	İİD	43	355
03/057	04/057	İİD	40/2	759
03/060	08/097	İİD	46/1	49
03/062	03/077	İİD	40/1	136
03/064	06/090	İİD	44/1	221
03/066	05/072	İİD	44/1	91
03/067	03/013	YD	39/1	471
03/067	03/088	İİD	40/1	192
03/070	05/014	İİD	41	405
03/071	08/079	İİD	45/2	951
03/072	04/024	İİD	40/2	588
03/073	03/011	YD	39/1	455
03/073	03/086	İİD	41	23
03/075	06/114	İİD	44/1	329
03/076	03/080	İİD	39/2	670
03/077	03/081	İİD	39/2	674
03/079	03/083	İİD	39/2	682
03/081	07/050	İİD	44/2	909
03/082	06/066	İİD	43	299
03/084	03/089	İİD	39/2	686
03/086	04/006	İİD	40/2	464
03/087	05/110	İİD	43	7
03/090	03/093	İİD	40/1	220
03/092	07/025	İİD	44/2	729
03/094	08/123	İİD	45/2	1313
03/097	06/115	İİD	44/1	335

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
03/098	04/031	İİD	40/2	613
03/100	04/006	YD	40/2	497
03/100	04/033	İİD	41	133
03/102	07/097	İİD	45/1	585
03/103	08/139	İİD	45/3	1415
03/105	07/098	İİD	45/1	595
03/106	04/059	İİD	40/2	781
03/107	04/004	YD	40/2	451
03/108	06/107	İİD	44/1	299
03/109	07/051	İİD	44/2	913
03/111	04/001	İİD	40/1	299
03/112	06/049	İİD	43	249
04/001	08/012	YD	45/2	1111
04/001	08/106	İİD	45/2	1113
04/001	04/001	SPİ	40/2	864
04/002	08/005	Dİ	46/3	1479
04/002	05/004	SPİ	41	355
04/003	08/047	İİD	45/2	737
04/003	05/003	SPİ	41	335
04/004	05/001	SPİ	41	313
04/004	05/025	İİD	41	499
04/005	08/111	İİD	45/2	1153
04/006	04/005	İİD	40/2	455
04/008	04/028	İİD	41	125
04/009	08/112	İİD	45/2	1161
04/010	09/007	YD	49/1	1
04/010	09/068	İİD	49/1	5
04/011	04/093	İİD	40/2	840
04/012	05/035	İİD	42	251
04/013	07/058	İİD	44/2	1019
04/014	04/084	İİD	41	183
04/015	08/098	İİD	45/2	1073
04/016	11/063	İİD	48/2	1201
04/017	07/059	İİD	44/2	1027
04/018	04/089	İİD	40/2	822
04/020	07/052	İİD	44/2	919

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
04/022	09/067	İİD	47/1	31
04/024	08/165	İİD	46/1	307
04/025	08/042	İİD	45/2	701
04/026	04/051	İİD	40/2	719
04/028	05/034	İİD	41	529
04/030	08/055	İİD	45/2	797
04/031	07/011	İİD	44/2	621
04/034	08/094	İİD	45/2	1045
04/035	04/064	İİD	41	157
04/036	04/092	İİD	41	223
04/038	09/108	İİD	47/1	121
04/038	10/011	SPMD	47/3	1497
04/043	08/056	İİD	45/2	807
04/046	07/060	İİD	44/2	1037
04/047	08/096	İİD	45/2	1063
04/052	04/094	İİD	40/2	848
04/054	05/024	İİD	41	491
04/055	08/118	İİD	45/2	1255
04/056	07/026	İİD	44/2	739
04/059	06/007	İİD	43	83
04/060	05/033	İİD	42	227
04/061	04/123	İİD	41	263
04/063	06/094	İİD	44/1	231
04/066	08/099	İİD	45/2	1081
04/067	07/083	İİD	45/1	411
04/068	05/104	İİD	42	593
04/069	09/006	İİD	46/1	505
04/070	09/002	YD	46/2	557
04/070	09/007	İİD	46/2	559
04/076	08/108	İİD	46/1	101
04/079	07/003	YD	45/1	59
04/079	07/006	İİD	45/1	63
04/081	08/048	İİD	45/2	747
04/083	08/107	İİD	46/1	71
04/084	04/014	YD	40/2	562
04/084	04/124	İİD	41	275

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
04/085	09/008	YD	48/1	1
04/085	09/069	İİD	48/1	3
04/086	04/110	İİD	42	211
04/087	09/005	İİD	46/1	485
04/090	08/078	İİD	45/2	937
04/092	08/119	İİD	45/2	1269
04/093	08/073	İİD	45/2	911
04/094	08/083	İİD	45/2	993
04/095	08/156	İİD	46/1	255
04/099	08/120	İİD	46/1	153
04/100	05/016	İİD	41	465
04/102	05/096	İİD	42	565
04/103	08/121	İİD	45/2	1287
04/107	04/012	YD	40/2	540
04/107	07/015	YD	44/2	857
04/107	07/044	İİD	44/2	859
04/108	04/015	YD	40/2	565
04/114	07/085	İİD	44/2	1135
04/115	05/092	İİD	42	485
04/116	08/074	İİD	45/2	919
04/118	05/008	İİD	41	383
05/001	05/002	SPİ	41	329
05/002	08/181	İİD	46/1	367
05/003	11/001	SPİ	49/3	1807
05/004	05/007	İİD	41	371
05/005	08/093	İİD	45/2	1033
05/005	09/028	SPMD	46/3	1605
05/006	05/021	YD	41	481
05/006	05/093	İİD	42	491
05/008	06/001	YD	43	563
05/008	06/002	İİD	43	73
05/009	05/095	İİD	42	557
05/010	08/063	İİD	45/2	847
05/010	08/047	SPMD	45/3	1829
05/012	08/101	İİD	45/2	1087
05/012	09/021	SPMD	46/3	1587

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
05/013	09/141	İİD	47/1	235
05/014	08/092	İİD	45/2	1025
05/014	11/022	SPMD	48/4	2405
05/015	08/002	İİD	45/1	609
05/016	09/139	İİD	47/1	217
05/016	10/067	SPMD	47/3	1817
05/017	08/095	İİD	45/2	1055
05/017	10/003	SPMD	47/3	1413
05/019	09/085	İİD	47/1	57
05/019	10/006	SPMD	47/3	1425
05/020	10/012	SPMD	47/3	1499
05/021	08/071	SPMD	45/3	1899
05/024	08/081	SPMD	45/3	1987
05/025	08/057	İİD	45/2	817
05/025	10/054	SPMD	47/3	1731
05/026	08/105	İİD	45/2	1103
05/027	10/050	SPMD	47/3	1709
05/028	08/122	İİD	45/2	1303
05/028	09/013	SPMD	46/3	1553
05/029	09/045	SPMD	46/3	1707
05/029	09/138	İİD	47/1	205
05/030	09/018	İİD	46/2	713
05/032	07/003	İİD	44/1	377
05/032	11/004	SPMD	48/4	2225
05/033	08/182	İİD	46/1	381
05/036	09/012	İİD	46/2	647
05/038	08/053	İİD	45/2	773
05/038	09/033	SPMD	46/3	1631
05/040	09/017	İİD	46/2	703
05/042	06/027	İİD	44/1	161
05/043	08/143	İİD	45/3	1449
05/044	07/031	İİD	44/2	745
05/047	07/014	İİD	44/2	659
05/051	07/005	YD	44/2	635
05/051	07/012	İİD	44/2	637
05/052	07/014	YD	45/1	211

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
05/052	07/035	İİD	45/1	215
05/053	08/161	İİD	47/1	1
05/055	06/003	YD	43	569
05/055	06/004	İİD	44/1	127
05/056	09/094	İİD	46/3	1313
05/057	09/019	İİD	46/2	723
05/060	08/162	İİD	45/3	1587
05/061	07/017	İİD	44/2	691
05/066	09/102	İİD	46/3	1375
05/067	09/099	İİD	46/3	1361
05/068	08/102	İİD	45/2	1095
05/069	09/061	İİD	46/2	1095
05/073	08/059	İİD	45/2	833
05/074	05/073	İİD	42	397
05/075	08/001	İİD	45/1	603
05/078	05/015	YD	41	463
05/078	05/059	İİD	42	355
05/079	09/038	İİD	46/2	861
05/081	05/012	YD	41	401
05/083	08/110	İİD	45/2	1145
05/085	09/015	İİD	46/2	667
05/086	10/111	İİD	48/1	167
05/088	08/166	İİD	46/1	335
05/089	06/120	İİD	44/1	361
05/090	08/146	İİD	46/1	173
05/094	07/007	İİD	45/1	175
05/095	05/014	YD	41	459
05/095	07/002	YD	44/1	501
05/095	07/005	İİD	44/1	503
05/098	06/002	YD	43	565
05/098	06/003	İİD	45/1	1
05/099	06/008	İİD	43	87
05/100	08/050	İİD	45/2	755
05/103	05/089	İİD	42	437
05/107	09/023	İİD	46/2	753
05/108	06/035	İİD	43	137

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
05/110	05/111	İİD	43	35
05/114	09/105	İİD	46/3	1425
05/116	09/027	İİD	46/2	781
05/120	09/040	İİD	47/1	21
05/124	09/013	İİD	46/2	653
05/125	05/074	İİD	42	427
05/127	07/042	İİD	44/2	851
05/128	08/054	İİD	45/2	787
05/134	09/003	İİD	46/1	461
05/138	08/124	İİD	45/2	1319
05/139	07/013	YD	44/2	781
05/139	07/033	İİD	44/2	785
05/142	06/080	İİD	43	345
05/143	05/099	İİD	42	573
05/145	05/023	YD	41	487
05/145	09/112	İİD	47/1	129
05/146	05/105	İİD	43	1
05/151	08/037	İİD	45/1	635
05/152	09/014	İİD	46/2	661
05/159	09/062	İİD	46/3	1153
05/165	09/004	İİD	46/1	471
06/001	08/048	SPMD	45/3	1833
06/002	07/001	SPİ	44/2	1147
06/003	09/029	SPMD	46/3	1613
06/005	08/030	SPMD	45/3	1777
06/006	08/008	SPMD	45/3	1717
06/007	09/005	SPMD	46/3	1533
06/008	11/033	SPMD	48/4	2541
06/009	08/001	SPMD	45/3	1689
06/010	09/009	SPMD	46/3	1541
06/011	06/017	İİD	43	95
06/011	08/005	SPMD	45/3	1705
06/012	08/017	SPMD	45/3	1751
06/013	08/013	SPMD	45/3	1735
06/014	08/003	SPMD	45/3	1697
06/015	08/063	SPMD	45/3	1857

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
06/016	11/023	SPMD	48/4	2429
06/017	09/033	İİD	46/2	815
06/018	10/007	SPMD	47/3	1439
06/019	09/032	İİD	46/2	807
06/019	10/020	SPMD	47/3	1537
06/020	06/006	YD	43	571
06/020	06/025	İİD	44/1	149
06/020	11/012	SPMD	48/4	2319
06/021	06/012	YD	43	575
06/021	06/038	İİD	44/1	189
06/021	08/027	SPMD	45/3	1765
06/022	06/014	YD	43	577
06/022	06/040	İİD	43	163
06/022	11/007	SPMD	48/4	2247
06/023	10/027	İİD	47/2	683
06/023	10/004	SPMD	47/3	1417
06/024	09/046	SPMD	46/3	1713
06/025	11/005	SPMD	48/4	2235
06/026	11/002	SPMD	48/4	2207
06/027	10/051	SPMD	47/3	1717
06/028	06/108	İİD	44/1	309
06/028	08/082	SPMD	45/3	2007
06/029	10/068	SPMD	47/3	1831
06/030	08/011	SPMD	45/3	1729
06/031	09/051	SPMD	46/4	1773
06/032	08/072	SPMD	45/3	1903
06/033	06/010	YD	43	573
06/033	06/036	İİD	44/1	177
06/033	09/014	SPMD	46/3	1557
06/034	06/037	İİD	43	155
06/034	08/020	SPMD	45/3	1763
06/035	07/048	İİD	45/1	299
06/035	08/038	SPMD	45/3	1795
06/036	08/050	SPMD	45/3	1839
06/037	08/141	İİD	45/3	1423
06/037	09/003	SPMD	46/3	1525

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
06/039	08/043	SPMD	45/3	1817
06/040	09/034	SPMD	46/3	1639
06/041	08/032	SPMD	45/3	1781
06/042	09/073	İİD	46/3	1185
06/043	09/053	SPMD	46/4	1781
06/044	08/081	İİD	45/2	979
06/044	09/054	SPMD	46/4	1785
06/047	08/144	İİD	45/3	1457
06/051	06/019	YD	43	581
06/051	06/057	İİD	43	277
06/052	07/027	İİD	45/1	195
06/053	09/021	İİD	46/2	741
06/054	06/047	İİD	43	239
06/055	08/145	İİD	46/1	161
06/057	09/123	İİD	47/1	193
06/058	06/050	İİD	43	255
06/060	06/051	İİD	43	261
06/061	07/091	İİD	45/1	475
06/064	06/054	İİD	43	267
06/065	09/114	İİD	46/3	1459
06/071	08/069	İİD	45/2	897
06/072	09/024	İİD	46/2	763
06/075	06/099	İİD	44/1	253
06/076	08/142	İİD	45/3	1435
06/077	09/039	İİD	47/1	9
06/078	08/084	İİD	45/2	1001
06/079	09/097	İİD	46/3	1341
06/080	06/067	İİD	43	315
06/093	09/088	İİD	46/3	1259
06/094	09/092	İİD	46/3	1303
06/095	09/144	İİD	47/1	281
06/096	08/065	İİD	45/2	891
06/097	06/074	İİD	43	321
06/098	06/075	İİD	43	327
06/099	09/009	İİD	46/2	601
06/101	08/126	İİD	45/2	1341

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
06/103	09/149	İİD	47/1	371
06/105	09/142	İİD	47/1	265
06/106	09/124	İİD	48/1	19
06/107	09/028	İİD	46/2	793
06/108	06/077	İİD	43	337
06/109	08/082	İİD	45/2	985
06/111	06/112	İİD	43	383
06/111	06/036	YD	43	587
06/116	09/125	İİD	47/1	199
06/118	09/107	İİD	47/1	97
06/119	09/145	İİD	47/1	313
06/120	09/151	İİD	47/1	381
06/121	09/090	İİD	46/3	1271
06/123	09/043	İİD	46/2	899
06/124	09/146	İİD	47/1	337
06/125	06/084	İİD	43	349
06/129	09/019	YD	47/1	181
06/129	09/121	İİD	47/1	183
06/131	07/004	İİD	45/1	51
06/136	08/003	İİD	45/1	627
06/138	06/100	İİD	44/1	263
06/139	06/102	İİD	43	377
06/140	08/031	YD	46/1	403
06/140	08/185	İİD	46/1	405
06/140	06/033	YD	43	583
06/142	08/023	YD	45/3	1475
06/142	08/148	İİD	45/3	1477
06/143	09/098	İİD	46/3	1353
06/144	09/087	İİD	46/3	1251
06/148	07/016	İİD	44/2	683
06/152	06/034	YD	43	585
06/154	09/035	İİD	46/2	833
06/156	08/125	İİD	45/2	1327
06/158	08/024	YD	46/1	211
06/158	08/150	İİD	46/1	213
06/159	10/047	İİD	47/2	857

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
06/161	06/116	İİD	44/1	343
06/162	07/015	İİD	44/2	671
06/166	09/113	İİD	47/1	157
06/167	08/086	İİD	45/2	1017
06/169	07/055	İİD	44/2	985
07/001	09/004	SPK	46/4	1801
07/001	07/002	SPİ	44/2	1151
07/002	11/001	YD	48/1	429
07/002	11/013	İİD	48/1	431
07/002	08/039	SPMD	45/3	1799
07/003	08/033	SPMD	45/3	1783
07/004	07/081	İİD	44/2	1109
07/004	09/006	SPMD	46/3	1537
07/005	07/007	YD	44/2	709
07/005	07/018	İİD	44/2	711
07/005	08/042	SPMD	45/3	1813
07/006	08/040	SPMD	45/3	1803
07/007	11/024	SPMD	48/4	2457
07/008	08/031	SPMD	45/3	1779
07/009	09/049	İİD	46/2	1013
07/009	08/009	SPMD	45/3	1721
07/010	10/021	SPMD	47/3	1547
07/011	08/016	SPMD	45/3	1747
07/012	09/153	İİD	47/1	417
07/012	09/001	SPMD	46/3	1513
07/013	08/041	SPMD	45/3	1809
07/014	09/048	İİD	46/2	953
07/014	10/008	SPMD	47/3	1451
07/015	09/052	SPMD	46/4	1777
07/016	09/147	İİD	47/1	347
07/016	11/034	SPMD	48/4	2547
07/017	07/016	YD	44/2	879
07/017	07/045	İİD	44/2	881
07/017	08/014	SPMD	45/3	1739
07/018	07/009	YD	48/2	1215
07/018	10/013	SPMD	47/3	1501

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
07/019	11/013	SPMD	48/4	2331
07/020	08/064	SPMD	45/3	1861
07/021	08/040	İİD	45/1	649
07/021	08/083	SPMD	45/3	2031
07/022	09/037	İİD	46/2	851
07/022	08/015	SPMD	45/3	1743
07/023	11/064	İİD	48/2	1217
07/023	09/004	SPMD	46/3	1529
07/024	10/113	İİD	48/1	187
07/024	09/037	SPMD	46/3	1651
07/025	11/003	SPMD	48/4	2215
07/026	08/012	SPMD	45/3	1733
07/027	10/069	SPMD	47/3	1857
07/028	08/018	SPMD	45/3	1755
07/029	09/030	SPMD	46/3	1621
07/030	10/005	SPMD	47/3	1421
07/031	09/109	İİD	46/3	1445
07/031	08/010	SPMD	45/3	1725
07/032	11/006	SPMD	48/4	2243
07/033	10/048	İİD	47/2	867
07/033	11/008	SPMD	48/4	2263
07/034	09/047	SPMD	46/3	1717
07/035	07/036	İİD	44/2	845
07/035	10/052	SPMD	47/3	1721
07/036	10/006	İİD	47/1	475
07/036	08/062	SPMD	45/3	1855
07/037	10/114	İİD	48/1	201
07/038	10/076	İİD	47/2	1011
07/038	09/032	SPMD	46/3	1627
07/039	07/053	İİD	44/2	931
07/040	08/029	SPMD	45/3	1773
07/041	08/075	SPMD	45/3	1911
07/042	09/050	İİD	46/2	1021
07/042	08/037	SPMD	45/3	1791
07/043	09/051	İİD	46/2	1029
07/043	09/035	SPMD	46/3	1643

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
07/044	09/148	İİD	47/1	361
07/045	07/021	YD	44/2	943
07/045	07/054	İİD	44/2	945
07/045	09/010	SPMD	46/3	1543
07/046	09/036	İİD	46/2	843
07/050	10/049	İİD	47/2	879
07/051	07/056	İİD	44/2	1005
07/053	07/061	İİD	44/2	1049
07/056	09/084	İİD	47/1	43
07/058	08/178	İİD	46/1	357
07/059	07/075	İİD	45/1	397
07/060	10/119	İİD	48/1	245
07/062	07/066	İİD	45/1	357
07/063	09/152	İİD	47/1	397
07/064	08/154	İİD	46/1	231
07/065	10/043	İİD	47/2	791
07/066	08/157	İİD	46/1	265
07/068	10/002	İİD	47/1	435
07/069	09/026	İİD	46/2	775
07/072	07/068	İİD	44/2	1053
07/073	08/158	İİD	46/1	279
07/076	08/046	İİD	45/2	721
07/077	10/050	İİD	47/2	893
07/078	10/120	İİD	48/1	277
07/083	10/028	İİD	47/2	699
07/084	07/074	İİD	45/1	375
07/085	09/042	İİD	46/2	891
07/089	10/003	İİD	47/1	451
07/090	09/002	İİD	46/1	457
07/091	09/025	İİD	46/2	769
07/092	08/085	İİD	45/2	1009
07/094	09/140	İİD	46/3	1471
07/095	11/061	İİD	48/2	1191
07/096	09/034	İİD	46/2	823
07/097	10/032	İİD	48/1	45
07/098	10/033	İİD	47/2	747

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
07/099	07/086	İİD	45/1	429
07/100	10/004	İİD	47/1	455
07/104	08/164	İİD	46/1	299
07/105	08/075	İİD	46/1	21
07/112	10/005	İİD	47/1	467
07/114	11/036	İİD	48/2	721
07/115	09/080	İİD	46/3	1199
08/001	08/002	SPK	45/4	2159
08/001	10/023	SPMD	47/3	1573
08/002	09/024	SPMD	46/3	1599
08/003	09/044	İİD	46/2	907
08/003	10/024	SPMD	47/3	1579
08/004	10/025	SPMD	47/3	1583
08/005	09/081	İİD	46/3	1239
08/005	10/059	SPMD	47/3	1767
08/006	09/022	SPMD	46/3	1593
08/007	10/042	SPMD	47/3	1667
08/008	10/071	İİD	48/1	73
08/008	10/026	SPMD	47/3	1587
08/009	10/040	SPMD	47/3	1659
08/011	08/064	İİD	45/2	887
08/011	10/062	SPMD	47/3	1781
08/012	11/104	İİD	48/3	1859
08/012	12/002	SPMD	49/3	1655
08/013	11/014	İİD	48/1	477
08/013	10/027	SPMD	47/3	1591
08/014	10/051	İİD	47/2	911
08/014	10/014	SPMD	47/3	1507
08/015	11/057	İİD	48/2	995
08/016	08/016	YD	45/2	1193
08/016	08/116	İİD	45/2	1195
08/016	10/028	SPMD	47/3	1595
08/017	10/044	İİD	47/2	805
08/017	10/029	SPMD	47/3	1609
08/019	10/017	İİD	47/1	575
08/020	09/041	SPMD	46/3	1689

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
08/022	10/082	İİD	48/1	83
08/023	09/042	SPMD	46/3	1693
08/024	10/115	İİD	48/1	219
08/024	11/014	SPMD	48/4	2347
08/025	10/020	İİD	47/1	597
08/025	09/025	SPMD	46/3	1601
08/026	08/147	İİD	45/3	1469
08/027	10/029	İİD	47/2	711
08/027	12/001	SPMD	49/3	1603
08/028	10/030	İİD	47/2	723
08/029	10/030	SPMD	47/3	1613
08/030	09/096	İİD	46/3	1325
08/030	10/031	SPMD	47/3	1627
08/031	11/094	İİD	48/3	1721
08/032	11/030	SPMD	48/4	2529
08/033	08/015	YD	45/2	1177
08/033	08/113	İİD	45/2	1179
08/033	09/023	SPMD	46/3	1597
08/034	08/025	YD	45/3	1491
08/034	08/153	İİD	45/3	1493
08/035	11/065	İİD	48/2	1243
08/035	10/060	SPMD	47/3	1771
08/036	10/033	SPMD	47/3	1641
08/037	10/116	İİD	48/1	227
08/038	10/039	İİD	47/2	759
08/039	08/134	İİD	45/3	1403
08/040	10/057	SPMD	47/3	1759
08/041	10/061	SPMD	47/3	1777
08/042	08/167	İİD	46/1	341
08/043	10/055	SPMD	47/3	1751
08/044	11/021	İİD	48/1	531
08/045	09/053	İİD	46/2	1037
08/046	08/163	İİD	46/1	293
08/046	09/043	SPMD	46/3	1699
08/048	10/043	SPMD	47/3	1671
08/050	10/084	İİD	47/2	1051

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
08/051	11/046	İİD	48/2	801
08/052	09/089	İİD	46/3	1263
08/054	11/045	İİD	48/2	779
08/055	10/041	İİD	47/2	777
08/056	11/058	İİD	48/2	1017
08/057	10/026	İİD	47/2	653
08/058	11/037	İİD	48/2	739
08/062	10/007	İİD	47/1	483
08/064	08/129	İİD	45/2	1349
08/066	08/017	YD	45/3	1393
08/066	08/131	İİD	45/3	1395
08/070	10/021	İİD	47/2	637
08/071	08/183	İİD	46/1	387
08/072	11/059	İİD	48/2	1149
08/073	09/120	İİD	47/1	173
08/074	10/015	İİD	47/1	545
08/075	10/040	İİD	47/2	767
08/076	10/122	İİD	48/1	311
08/077	10/077	İİD	47/2	1023
08/079	11/074	İİD	48/3	1433
08/080	11/081	İİD	48/3	1581
08/084	10/121	İİD	48/1	295
08/085	10/012	İİD	47/1	515
08/087	11/035	YD	48/3	1755
08/087	11/095	İİD	48/3	1759
08/088	11/085	İİD	48/3	1649
08/091	10/054	İİD	47/2	933
08/092	09/045	İİD	46/2	921
08/093	09/041	İİD	46/2	879
08/094	10/013	İİD	47/1	523
08/095	10/018	İİD	47/1	583
08/096	11/003	İİD	48/1	331
08/099	10/042	İİD	47/2	785
08/102	10/014	İİD	47/1	535
08/103	10/118	İİD	48/1	237
08/105	10/123	İİD	48/1	319

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
08/106	09/054	İİD	46/2	1047
08/109	11/025	İİD	48/1	575
08/110	10/055	İİD	47/2	939
08/111	10/022	İİD	48/1	35
08/112	10/031	İİD	47/2	737
08/114	10/053	İİD	47/2	923
08/115	11/086	İİD	49/1	95
08/116	10/085	İİD	47/2	1059
09/001	11/082	İİD	49/1	73
09/001	10/038	SPMD	47/3	1655
09/002	10/001	Dİ	47/3	1391
09/002	10/039	SPMD	47/3	1657
09/003	09/002	Dİ	46/3	1499
09/004	11/015	İİD	48/1	487
09/004	10/006	Dİ	48/4	2143
09/004	10/046	SPMD	47/3	1683
09/005	11/031	İİD	48/2	669
09/006	10/019	İİD	47/1	591
09/006	10/035	SPMD	47/3	1649
09/007	09/029	İİD	46/2	799
09/009	11/103	İİD	49/1	129
09/010	10/056	İİD	47/2	951
09/011	11/093	İİD	48/3	1701
09/011	11/016	SPMD	48/4	2367
09/013	11/004	YD	48/1	551
09/013	11/023	İİD	48/1	553
09/013	10/041	SPMD	47/3	1663
09/015	10/064	İİD	48/1	57
09/016	09/046	İİD	46/2	935
09/017	09/047	İİD	46/2	943
09/018	10/065	İİD	47/2	971
09/019	11/004	İİD	48/1	343
09/020	10/023	İİD	47/2	645
09/021	11/016	İİD	48/1	493
09/021	10/056	SPMD	47/3	1755
09/022	09/055	İİD	46/2	1061

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
09/023	09/056	İİD	46/2	1081
09/023	10/063	SPMD	47/3	1787
09/024	11/025	YD	48/3	1459
09/024	11/075	İİD	48/3	1461
09/024	10/034	SPMD	47/3	1645
09/025	09/057	İİD	46/2	1089
09/025	11/031	SPMD	48/4	2533
09/026	11/027	SPMD	48/4	2517
09/027	10/009	İİD	47/1	491
09/029	10/066	İİD	47/2	979
09/030	11/026	YD	48/3	1499
09/030	11/076	İİD	48/3	1501
09/030	12/006	SPMD	49/3	1669
09/031	11/027	YD	48/3	1515
09/031	11/077	İİD	48/3	1517
09/032	12/009	SPMD	49/3	1683
09/033	10/078	İİD	47/2	1037
09/034	10/072	İİD	47/2	993
09/036	11/018	SPMD	48/4	2375
09/038	09/070	İİD	46/3	1179
09/038	12/012	SPMD	49/3	1695
09/039	11/023	YD	48/3	1351
09/039	11/068	İİD	48/3	1353
09/039	10/058	SPMD	47/3	1763
09/042	11/026	İİD	48/1	591
09/043	12/003	SPMD	49/3	1659
09/044	11/027	İİD	48/1	601
09/044	11/025	SPMD	48/4	2495
09/045	11/015	SPMD	48/4	2359
09/047	11/051	İİD	48/2	891
09/048	12/007	SPMD	49/3	1673
09/049	09/040	SPMD	46/3	1685
09/050	11/089	İİD	48/3	1667
09/051	10/073	İİD	47/2	1003
09/051	10/044	SPMD	47/3	1675
09/052	10/005	YD	47/1	557

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
09/052	10/016	İİD	47/1	559
09/053	11/019	İİD	48/1	513
09/055	10/032	SPMD	47/3	1637
09/056	11/071	İİD	48/3	1397
09/057	11/033	İİD	48/2	689
09/057	09/055	SPMD	46/4	1789
09/058	11/015	YD	48/2	909
09/058	11/052	İİD	48/2	911
09/058	10/015	SPMD	47/3	1514
09/059	11/069	İİD	48/3	1369
09/059	10/016	SPMD	47/3	1517
09/060	09/044	SPMD	46/3	1703
09/061	11/038	İİD	48/2	753
09/062	11/096	İİD	48/3	1807
09/063	11/066	İİD	48/2	1273
09/064	11/034	İİD	48/2	713
09/065	11/024	İİD	48/1	565
09/066	11/072	İİD	48/3	1411
09/067	09/119	İİD	47/1	165
09/069	10/079	İİD	47/2	1045
09/082	11/032	İİD	48/2	681
09/083	11/029	İİD	48/1	613
09/085	11/049	İİD	48/2	853
09/086	11/070	İİD	48/3	1375
09/087	11/030	İİD	48/1	637
09/088	11/039	İİD	48/2	765
09/089	11/040	İİD	49/1	63
09/090	11/047	İİD	48/2	841
09/091	10/010	İİD	47/1	501
09/092	10/011	İİD	47/1	509
09/094	11/090	İİD	48/3	1675
09/093	11/073	İİD	48/3	1425
10/001	11/149	İİD	49/1	267
10/001	10/007	Dİ	48/4	2159
10/002	10/036	SPMD	47/3	1651
10/003	11/053	İİD	48/2	921

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
10/003	10/037	SPMD	47/3	1653
10/004	10/045	SPMD	47/3	1679
10/006	11/054	İİD	48/2	937
10/006	11/001	Dİ	48/4	2167
10/006	11/020	SPMD	48/4	2383
10/007	11/172	İİD	49/1	463
10/009	11/109	İİD	48/3	1923
10/009	11/017	SPMD	48/4	2371
10/010	11/110	İİD	49/1	173
10/011	11/153	İİD	49/1	307
10/012	11/135	İİD	48/4	2019
10/015	11/028	SPMD	48/4	2521
10/017	10/112	İİD	48/1	177
10/018	10/045	İİD	47/2	851
10/019	11/006	İİD	48/1	369
10/019	12/010	SPMD	49/3	1687
10/020	11/166	İİD	49/1	381
10/020	12/011	SPMD	49/3	1691
10/023	11/101	İİD	48/3	1849
10/023	11/032	SPMD	48/4	2537
10/025	11/136	İİD	48/4	2041
10/025	12/008	SPMD	49/3	1677
10/026	11/161	İİD	49/1	335
10/028	11/139	İİD	49/1	191
10/029	10/021	YD	47/3	1269
10/029	10/090	İİD	47/3	1273
10/030	12/007	İİD	49/2	649
10/031	11/167	İİD	49/1	389
10/032	11/105	İİD	48/3	1903
10/038	11/112	İİD	48/3	1929
10/044	11/026	SPMD	48/4	2503
10/046	11/060	İİD	48/2	1169
10/048	10/070	İİD	47/2	991
10/049	10/087	İİD	47/2	1069
10/051	11/137	İİD	49/1	183
10/051	12/013	SPMD	49/3	1751

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
10/052	11/113	İİD	48/3	1943
10/054	11/019	SPMD	48/4	2379
10/055	11/140	İİD	49/1	203
10/057	12/014	İİD	49/2	775
10/058	11/008	İİD	48/1	401
10/058	11/029	SPMD	48/4	2525
10/061	11/007	İİD	48/1	381
10/062	11/175	İİD	49/1	501
10/065	11/169	İİD	49/1	421
10/066	10/091	İİD	47/3	1385
10/068	11/114	İİD	48/3	1949
10/069	11/116	İİD	48/3	1957
10/071	11/143	İİD	49/1	223
10/073	11/176	İİD	49/1	511
10/075	11/042	YD	49/1	279
10/075	11/150	İİD	49/1	281
10/077	11/163	İİD	49/1	349
10/078	11/177	İİD	49/1	521
10/079	12/009	İİD	49/2	667
10/080	11/178	İİD	49/1	527
10/081	11/078	İİD	48/3	1563
10/085	12/013	İİD	49/2	705
10/089	11/179	İİD	49/1	559
10/090	12/001	YD	49/1	611
10/090	12/004	İİD	49/1	613
10/091	11/098	İİD	48/3	1833
10/096	11/168	İİD	49/1	403
10/097	11/173	İİD	49/1	473
10/099	11/117	İİD	48/3	1971
10/104	11/180	İİD	49/1	567
10/106	11/055	İİD	48/2	977
10/113	11/164	İİD	49/1	361
10/114	11/148	İİD	49/1	259
10/115	11/154	İİD	49/1	325
10/116	11/118	İİD	48/3	1979
10/118	11/170	İİD	49/1	441

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
10/119	11/165	İİD	49/1	371
11/001	11/002	Dİ	48/4	2173
11/006	12/016	İİD	49/2	809
11/009	12/044	İİD	49/2	1079
11/010	12/098	İİD	49/3	1419
11/011	11/151	İİD	49/1	295
11/013	12/045	İİD	49/2	1101
11/017	11/171	İİD	49/1	449
11/018	12/053	İİD	49/2	1127
11/019	12/021	İİD	49/2	823
11/022	12/031	İİD	49/2	945
11/023	12/003	İİD	49/1	603
11/026	12/041	İİD	49/2	1029
11/027	12/101	İİD	49/3	1431
11/028	12/022	İİD	49/2	833
11/030	12/036	İİD	49/2	973
11/033	12/054	İİD	49/2	1159
11/034	12/048	İİD	49/2	1117
11/035	12/023	İİD	49/2	845
11/036	11/181	İİD	49/1	577
11/037	12/069	İİD	49/2	1201
11/038	12/089	İİD	49/3	1367
11/039	12/037	İİD	49/2	981
11/040	12/004	SPMD	49/3	1665
11/041	12/025	İİD	49/2	875
11/043	12/010	İİD	49/2	689
11/046	11/145	İİD	49/1	237
11/051	12/032	İİD	49/2	957
11/053	12/027	İİD	49/2	885
11/054	11/142	İİD	48/4	2065
11/055	11/146	İİD	49/1	251
11/055	12/005	SPMD	49/3	1667
11/058	12/070	İİD	49/2	1209
11/060	11/147	İİD	48/4	2099
11/062	12/002	İİD	49/1	587
11/070	12/077	İİD	49/3	1301

Esas No	Karar No	Karar Türü	Sayı/ Cilt	Sf. No
11/071	12/090	İİD	49/3	1379
11/074	12/015	İİD	49/2	801
11/080	12/122	İİD	49/3	1515
11/081	12/078	İİD	49/3	1311
11/098	12/024	İİD	49/2	865
11/105	12/038	İİD	49/2	997
11/108	12/055	İİD	49/2	1171
11/110	12/079	İİD	49/3	1321
11/111	12/056	İİD	49/2	1179
11/114	12/028	İİD	49/2	923
11/116	12/039	İİD	49/2	1007
11/119	12/033	İİD	49/2	965
11/121	12/080	İİD	49/3	1339
11/127	12/029	İİD	49/2	939
11/128	12/040	İİD	49/2	1021
11/132	12/082	İİD	49/3	1359
11/136	12/072	İİD	49/2	1233
11/138	12/094	İİD	49/3	1395
12/001	12/002	Dİ	49/3	1575
12/002	12/003	Dİ	49/3	1589
12/007	12/102	İİD	49/3	1461
12/009	12/103	İİD	49/3	1469
12/011	12/104	İİD	49/3	1491
12/015	12/105	İİD	49/3	1499
12/022	12/133	İİD	49/3	1553
12/024	12/095	İİD	49/3	1409
12/045	12/125	İİD	49/3	1525
12/048	12/075	İİD	49/2	1245
12/061	12/135	İİD	49/3	1563
12/078	12/111	İİD	49/3	1509

www.anayasa.gov.tr

ISBN 978-975-7427-50-6
9 789757 427506

Ahlatlıbel Mahallesi İncek Yolu Serpmeleri No:4
06805 Çankaya/Ankara
Telefon: (312) 463 73 00 Faks: (312) 463 74 00
e-posta: bilgi@anayasa.gov.tr